

พลวัต เครือข่าย และกรอบความคิดของขบวนการต่อต้านทักษิณในจังหวัดเชียงใหม่

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชารัฐศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2566

DYNAMICS OF NETWORK AND FRAMES OF THE ANTI-THAKSIN MOVEMENT IN CHIANG
MAI

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy in Political Science
Faculty Of Political Science
Chulalongkorn University
Academic Year 2023

หัวข้อวิทยานิพนธ์	พลวัต เครือข่าย และกรอบโครงสร้างความคิดของขบวนการ ต่อต้านทักษิณในจังหวัดเชียงใหม่
โดย	น.ส.จุฑามาศ สังข์เงิน
สาขาวิชา	รัฐศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	รองศาสตราจารย์ ดร.กนกรัตน์ เลิศชูสกุล

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต

.....	คณบดีคณะรัฐศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ศิริประกอบ)	
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	ประธานกรรมการ
.....	
(รองศาสตราจารย์ ดร.ประจักษ์ ก้องกีรติ)	อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
.....	
(รองศาสตราจารย์ ดร.กนกรัตน์ เลิศชูสกุล)	กรรมการ
.....	
(รองศาสตราจารย์ ดร.ประภาส ปิ่นตบแต่ง)	กรรมการ
.....	
(รองศาสตราจารย์ ดร.เวียงรัฐ เนติโพธิ์)	กรรมการ
.....	
(รองศาสตราจารย์ ดร.นฤมล ทับจุมพล)	

จุฬามาศ สังข์เงิน : พลวัต เครือข่าย และกรอบโครงความคิดของขบวนการต่อต้านทักษิณในจังหวัดเชียงใหม่. (DYNAMICS OF NETWORK AND FRAMES OF THE ANTI-THAKSIN MOVEMENT IN CHIANG MAI) อ.ที่ปรึกษาหลัก : รศ. ดร.กนกรัตน์ เลิศชูสกุล

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ศึกษาเรื่องขบวนการต่อต้านทักษิณในจังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างปี พ.ศ.2548 – พ.ศ.2557 ศึกษาผ่านกรอบแนวคิดการระดมทรัพยากร แนวคิดการสร้างกรอบโครงความคิด และแนวคิดการวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคม ในการตอบวัตถุประสงค์ 2 ข้อ คือ 1. เพื่อศึกษาการก่อตัว พัฒนาการ และพลวัตของขบวนการต่อต้านทักษิณในจังหวัดเชียงใหม่ และ 2. เพื่อศึกษารอบโครงความคิดของขบวนการต่อต้านทักษิณในจังหวัดเชียงใหม่

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1. วัตถุประสงค์ข้อที่ 1. ขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่ก่อตัวขึ้นจากความร่วมมือระหว่างเครือข่ายภาคประชาสังคมนักพัฒนาเอกชน คนเดือนตุลา ชนชั้นกลาง นักวิชาการ นักศึกษา และนักการเมืองท้องถิ่นที่เคยเป็นขบวนการภาคประชาชนที่สนับสนุนขบวนการประชาธิปไตย ในช่วงการเคลื่อนไหวของกลุ่มพันธมิตร ฯ พวกเขารวมกลุ่มกันภายใต้การนำของกลุ่มนักพัฒนาเอกชนและเคลื่อนไหวร่วมกับเครือข่ายต่าง ๆ จนกระทั่งเกิดความขัดแย้งทางความคิดภายในขบวนการจนเครือข่ายนักพัฒนาเอกชน เครือข่ายนักศึกษา และเครือข่ายนักการเมืองล่าถอยออกจากขบวนการ ทำให้ขบวนการอยู่ภายใต้การนำของเครือข่ายชนชั้นกลางและเสื่อมพลังลงจนยุติการเคลื่อนไหว ขบวนการต่อต้านทักษิณจังหวัดเชียงใหม่กลับมาก่อตัวขึ้นอีกครั้งในช่วงกลุ่มกปปส. ภายใต้การนำของเครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่นโดยได้รับการสนับสนุนจากเครือข่ายชนชั้นกลางเชียงใหม่ ทำให้ขบวนการกลับมาเคลื่อนไหวและได้รับการสนับสนุนขบวนการอย่างสูง แต่เกิดความขัดแย้งขึ้นระหว่างเครือข่ายแนวร่วมทั้งสองทำให้เครือข่ายชนชั้นกลางล่าถอยออกจากขบวนการในที่สุด

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2. ขบวนการต่อต้านทักษิณจังหวัดเชียงใหม่มีกรอบโครงความคิดที่แบ่งได้เป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ ความคิดทางการเมืองแบบเสรีนิยมและความคิดทางการเมืองแบบอนุรักษนิยม ในการก่อตัวของขบวนการช่วงกลุ่มพันธมิตร ฯ พวกเขามีความคิดทางการเมืองแบบเสรีนิยมทำให้ขบวนการมีความหลากหลายทางความคิดและเปิดกว้างให้เครือข่ายแนวร่วมที่มีจุดยืนทางการเมืองแตกต่างเข้าต่อสู้ร่วมกันได้โดยมีเป้าหมายในการขับไล่รัฐบาลทักษิณจากการเมืองไทย แต่ในเวลาต่อมากลุ่มที่มีความคิดทางการเมืองแบบอนุรักษนิยมที่ชูแนวทางกษัตริย์นิยม ศาสนานิยม ชาตินิยม และนิยมทหารได้เข้ามามีบทบาทนำเหนือขบวนการผ่านการขยายกรอบโครงความคิดและการระดมทรัพยากร ทำให้กลุ่มที่มีความคิดทางการเมืองแบบเสรีนิยมถอนตัวจากขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่ ต่อมาในการกลับมาของกลุ่มกปปส. ขบวนการก่อตั้งขึ้นโดยกลุ่มที่มีความคิดทางการเมืองแบบอนุรักษนิยม โดยในระยะแรกพวกเขามีเป้าหมายร่วมกันเพื่อขับไล่รัฐบาลยิ่งลักษณ์ ต่อมาพวกเขาปรับเอาแนวทางของกลุ่มกปปส. ที่ชูแนวทางต่อต้านประชาธิปไตยและใช้แนวทางแบบชาตินิยม ศาสนานิยม และนิยมทหารจนนำไปสู่การสนับสนุนให้ทหารยึดอำนาจรัฐบาลยิ่งลักษณ์

CHULALONGKORN UNIVERSITY

สาขาวิชา รัฐศาสตร์
ปีการศึกษา 2566

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

5981354724 : MAJOR POLITICAL SCIENCE

KEYWORD: Social Network Analysis, Social movement, Anti-Thaksin Movement

Jutamas Sangngoen : DYNAMICS OF NETWORK AND FRAMES OF THE ANTI-THAKSIN MOVEMENT IN CHIANG MAI. Advisor: Assoc. Prof. Dr. KANOKRAT LERTCHOOSAKUL, Ph.D.

This thesis is a qualitative study studying the anti-Thaksin movement in Chiang Mai Province between 2005 – 2014. Using a theoretical concept of the resource mobilization theory, the framing process theory, and the concepts of social network analysis to answer the two objectives, which were 1. to study the formation, development, and dynamics of the anti-Thaksin movement in Chiang Mai Province. and 2. to study the framing process of the anti-Thaksin movement in Chiang Mai Province.

The results of the study according to the two objectives are as follows: Objective 1. The anti-Thaksin movement in Chiang Mai was formed from the cooperation between civil society networks such as the non-governmental organizations (NGOs) network, the Octoberists, the middle-class, the academics, the student network, and the local politicians who used to be a civil society movement. During the P.A.D. movement, they united under the direction of NGOs network and collaborated with diverse networks throughout the alliance movement. Until there was a conflict of ideas within the movement, the NGOs network, the student network, and the local politicians retreated from the movement. As a result, the movement came to be led by the middle-class network, and its influence declined until it was no longer a movement. During the PDRC, the anti-Thaksin movement in Chiang Mai Province was once again founded. under the direction of a local political network, with support from the middle-class network in Chiang Mai. This caused the movement to become active again, and it received high support. However, disputes developed between the two coalition networks, which eventually led to the middle-class networks pulling out of the movement.

Objective 2. The anti-Thaksin movement in Chiang Mai Province has a framing process that can be divided into two forms: liberal political thought and conservative political thought. Liberal political values played a major role in the movement's growth during the Alliance period, allowing coalition networks with disparate political positions to work together toward the common objective of the removal of the Thaksin administration. However, groups with conservative political ideas adhering to royalism, religion, nationalism, and militarism came to dominate the movement through expanding their framework and mobilizing resources. This caused groups with liberal political ideas to withdraw from the Chiang Mai anti-Thaksin movement. Afterwards, the PDRC group's return. The movement was founded by groups with conservative political views and initially shared the goal of ousting the Yingluck government. Subsequently, they accepted the PDRC's ideal, which encourage anti-democracy and make use of nationalism, religion, and militarism. As a result, they supported the military's attempt to overthrow the Yingluck administration.

Field of Study: Political Science

Student's Signature

Academic Year: 2023

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สามารถสำเร็จลุล่วงได้ด้วยการสนับสนุนจากบุคคลหลากหลายท่าน ลำดับแรก ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.กนกรัตน์ เลิศชูสกุล ที่กรุณารับเป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์นี้ พร้อมทั้งให้คำชี้แนะในการเขียนงานวิจัยและความเมตตาแก่ผู้วิจัยเสมอมา หากไม่มีโอกาสที่อาจารย์มอบให้ ตลอดช่วงเวลาหลายปีของการศึกษา วิทยานิพนธ์ฉบับนี้คงไม่สามารถสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ประจักษ์ ก้องกีรติ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่ให้คำชี้แนะแก่ วิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ พร้อมทั้งขอขอบคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ประภาส ปิ่นตบแต่ง ผู้เป็นอาจารย์ที่ให้คำชี้แนะ หัวข้อในการศึกษาที่เหมาะสมกับผู้วิจัย, รองศาสตราจารย์ ดร.เวียงรัฐ เนติโพธิ์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันจิรา สมบัติพูนศิริ, และรองศาสตราจารย์ ดร.นฤมล ทับจุมพล ที่เมตตาได้รับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ในช่วงสุดท้ายและให้คำแนะนำเพื่อให้งานวิจัยนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูล บ้าเจียบ บ้าปุก ลุงคเชณ อาจารย์สุ ป้าขาว พี่สิทธิพร และพี่หมี ที่ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยอย่างละเอียด และแนะนำผู้ให้ข้อมูลท่านอื่นอีกมากมาย พร้อมทั้งอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลที่มีประโยชน์ หากไม่มีผู้ให้ข้อมูลทุกท่าน วิทยานิพนธ์ฉบับนี้คงเสร็จสมบูรณ์ได้ยาก

ขอขอบพระคุณคณาจารย์คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้แก่ผู้วิจัยตลอดการศึกษาระดับปริญญาเอก ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.ฉันทนา หวันแก้ว ผู้เมตตาให้คำชี้แนะและความช่วยเหลือแก่ผู้วิจัยที่ต้องลาพักการศึกษาช่วงเวลาหนึ่งและสามารถกลับมาศึกษาต่อได้อีกครั้ง ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่บริการการศึกษาคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พี่ยะ พี่ชาย และนิก ที่เมตตาช่วยเหลือดำเนินการด้านเอกสารตลอดการลาพัก การศึกษาและการสอบวิทยานิพนธ์ และผู้วิจัยขอขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่นปริญญาเอกสาขารัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปุ้ย พี่บอล และพี่บ๊อค ที่ให้คำปรึกษาและคำแนะนำแก่ผู้วิจัยให้ฝ่าฟันการเรียนปริญญาเอกอันยากลำบาก และคอยถามไถ่ให้กำลังใจแก่การทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วงลงได้

สุดท้ายนี้การศึกษาและวิทยานิพนธ์นี้จะสำเร็จไม่ได้เลยหากไม่ได้รับความรักและการสนับสนุนจากครอบครัว ขอขอบพระคุณบิดาและมารดา นางจุก สังข์เงิน น้องชาย น้ำกัน และพี่ชาติไม่ได้เลย ขอขอบคุณ ณัฐ อากหาญศิริ ผู้คอยสนับสนุน เป็นกำลังใจ และอยู่เคียงข้างผู้วิจัยทั้งวันที่สุขและวันที่ทุกข์เสมอมา

ผู้วิจัยขออุทิศวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้แก่นายสมชาย สังข์เงิน บิดาผู้ล่วงลับ ผู้ผลักดันและเป็นกำลังใจ ให้ผู้วิจัยเข้าเรียนต่อระดับปริญญาเอก ถ้าวันนี้พ่อยังอยู่ พ่อคงบอกว่าลูกทำได้แล้ว ไม่ว่าจะอย่างไรก็เป็นความภาคภูมิใจของพ่อเสมอ

จุฬามาศ สังข์เงิน

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย.....	11
1.3 คำถามในการวิจัย.....	11
1.4 สมมติฐานในการวิจัย	11
1.5 ประโยชน์ในการศึกษา	12
1.6 ระเบียบวิธีวิจัย.....	12
1.7 แนวคำถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	14
1.8 การทบทวนวรรณกรรม.....	16
1.9 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	35
บทที่ 2 กลุ่มขบวนการต่อต้านทักษิณ : จากพันธมิตรถึงกปปส.....	48
2.1 บริบททางการเมืองก่อนการก่อตั้งกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย	49
2.2 บริบททางการเมืองก่อนการก่อตั้งกลุ่มกปปส.....	68
บทที่ 3 เชียงใหม่ : ดินแดนแห่งความเคลื่อนไหวทางการเมือง.....	79
3.1 กลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมือง: จากอดีตถึงปัจจุบัน.....	80
3.2 ขบวนการต่อต้านทักษิณจังหวัดเชียงใหม่: จากพันธมิตรถึงกปปส.....	100
บทที่ 4 พัฒนาการความต่อเนื่องของเครือข่ายในขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่	117

4.1 ช่วงที่หนึ่ง: เครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่.....	120
4.2 ช่วงที่สอง การเคลื่อนไหวของกลุ่มกบปส. เชียงใหม่.....	157
บทที่ 5 กรอบโครงความคิดของขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่.....	166
5.1 กรอบโครงความคิดในอดีตของผู้เข้าร่วมขบวนการ ฯ.....	166
5.2 ความคิดทางการเมืองหลังเข้าร่วม.....	173
5.3 สรุป.....	183
บทที่ 6 บทสรุปขบวนการต่อต้านทักษิณจังหวัดเชียงใหม่.....	187
6.1 สรุปผลการศึกษา.....	187
6.2 อภิปรายผลการศึกษา.....	198
6.3 ข้อเสนอแนะการวิจัยในอนาคตและข้อจำกัดของการศึกษา.....	206
บรรณานุกรม.....	207
ประวัติผู้เขียน.....	228

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในห้วงทศวรรษที่ผ่านมาได้มีการศึกษาจำนวนมากที่สนใจศึกษาความขัดแย้งทางการเมืองไทย โดยมุ่งให้ความสำคัญไปที่ขบวนการต่อต้านทักษิณ แต่กลับไม่มีการศึกษาใดที่มุ่งสนใจวิเคราะห์ ขบวนการต่อต้านทักษิณ ในระดับท้องถิ่นอย่างรอบด้าน วิทยานิพนธ์ชิ้นนี้จึงมุ่งให้ความสนใจ ขบวนการต่อต้านทักษิณในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ เพราะเป็นพื้นที่ที่มีการเคลื่อนไหวของกลุ่ม ขบวนการทางสังคมและภาคประชาสังคมอันโดดเด่นที่สร้างผลสะท้อนต่อการเมืองไทย อีกทั้งจังหวัด เชียงใหม่ยังมีการเติบโตของขบวนการเสื้อเหลืองที่สามารถระดมการสนับสนุนเพื่อต่อต้านรัฐบาล ทักษิณ ชินวัตรอย่างแข็งขัน แต่ในขณะเดียวกันก็ยังคงเป็นฐานมวลชนของเครือข่ายในขบวนการเสื้อ แดงที่เคลื่อนไหวอย่างทรงพลังเพื่อสนับสนุนรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร ด้วยเช่นเดียวกัน การศึกษา ขบวนการต่อต้านทักษิณในจังหวัดเชียงใหม่จึงมีความน่าสนใจศึกษา โดยในวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ผู้วิจัยได้ ใช้กรอบทฤษฎีการระดมทรัพยากร แนวทางการวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคม และแนวทางการสร้าง กรอบโครงสร้างความคิดเป็นกรอบในการตอบคำถามวิจัยสำคัญถึงการก่อรูปเครือข่ายและขยายเครือข่าย ของขบวนการต่อต้านทักษิณจังหวัดเชียงใหม่ และการสร้างกรอบโครงสร้างความคิดที่หลอมรวมกลุ่ม เครือข่ายเข้าเคลื่อนไหวร่วมกันภายใต้ขบวนการต่อต้านทักษิณจังหวัดเชียงใหม่

จังหวัดเชียงใหม่เป็นหนึ่งในพื้นที่สำคัญที่มีขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมและการเมืองอย่าง แข็งขันตลอดระยะเวลาในประวัติศาสตร์การเมืองร่วมสมัยของไทยมาจนถึงปัจจุบัน ในช่วงการ เคลื่อนไหว 14 ตุลา นักเรียน นักศึกษา และนักวิชาการในเชียงใหม่มีบทบาทสำคัญจนเกิดเครือข่าย แนวร่วมนักศึกษาที่ใหญ่เป็นอันดับสองรองจากศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย (ศนท.) ที่ ยังคงมีบทบาทสำคัญมาจนถึงเหตุการณ์ 6 ตุลา โดยในช่วงเดียวกันนั้นเองยังมีการต่อสู้ของขบวนการ ชาวนาชาวไร่ภาคเหนือที่ประสบความสำเร็จในการกดดันภาครัฐ จากนั้นในช่วงทศวรรษ 2540-2550 มีการชูประเด็นเรียกร้องสิทธิในการจัดการทรัพยากรของตนเอง อาทิ สิทธิชุมชนและสิทธิป่าชุมชน รวมถึงการผลักดันประเด็น “จังหวัดจัดการตนเอง” ที่ชาวเชียงใหม่ร่วมกันเคลื่อนไหวเรียกร้องให้มีการปฏิรูปโครงสร้างการกระจายอำนาจไปสู่ประชาชน ชุมชน และภาคประชาสังคม ต่อมาในช่วง ปลายทศวรรษ 2540 ความขัดแย้งทางการเมืองเกิดขึ้นอีกครั้งในยุครัฐบาลนายกรัฐมนตริตักษิณ ชิน วัตร ได้เกิดกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พันธมิตร) เพื่อตรวจสอบการทำงานของ รัฐบาลและนำไปสู่การขับไล่รัฐบาลทักษิณที่แพร่กระจายไปยังต่างจังหวัด รวมถึงจังหวัดเชียงใหม่ที่มี

การรวมเป็นกลุ่มพันธมิตรเชียงใหม่เพื่อเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณ ชินวัตรเช่นเดียวกัน ต่อมาขบวนการต่อต้านทักษิณได้กลับมารวมกลุ่มเคลื่อนไหวอีกครั้ง โดยมีลักษณะเป็นเครือข่ายที่หลากหลายและซับซ้อนในนามของกลุ่มกบปส. เพื่อต่อต้านรัฐบาลนายกรัฐมนตรียิ่งลักษณ์ ชินวัตร โดยในปัจจุบันจังหวัดเชียงใหม่แม้กลุ่มขบวนการต่อต้านทักษิณจะยุติบทบาทอย่างเป็นทางการลง แต่ก็ยังคงปรากฏความเคลื่อนไหวทางการเมืองอยู่ในปัจจุบัน เช่น เครือข่ายขอคืนพื้นที่ป่าดอยสุเทพ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษากลุ่มขบวนการต่อต้านทักษิณในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อมุ่งตอบคำถามถึงขบวนการต่อต้านทักษิณทั้งในมิติของพัฒนาการที่ได้รับประสบการณ์มาจากการเคลื่อนไหวทางการเมืองในอดีต เครือข่ายอันซับซ้อนและหลากหลายของกลุ่มคนทั้งในระดับและแง่มุมต่าง ๆ ของจังหวัดเชียงใหม่ที่หลอมรวมเข้าเป็นขบวนการต่อต้านทักษิณ และพลวัตของขบวนการต่อต้านทักษิณนับตั้งแต่อดีตจนถึงสถานะเสื่อมคลายในปัจจุบัน

ก่อนเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 นักศึกษาเป็นกลุ่มทางสังคมที่ก้าวเข้ามามีบทบาททางการเมือง ทั้งในกรุงเทพมหานครและตามจังหวัดที่มีการก่อตั้งมหาวิทยาลัยประจำภูมิภาคขึ้นมา บรรยายากาศการเปิดกว้างทางการเมืองส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถจัดตั้งศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย (ศนท.) เพื่อเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมนักศึกษาทั่วประเทศ ความตื่นตัวทางการเมืองแผ่ขยายไปยังมหาวิทยาลัยเชียงใหม่จนมีการก่อตั้งศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาภาคเหนือขึ้น โดยเฉพาะนักศึกษาและอาจารย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีบทบาทสำคัญในการทำกิจกรรมทางการเมืองอย่างแข็งขัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีบทบาทในการผลิตสิ่งพิมพ์ที่มีเนื้อหาสำคัญต่อต้านบทบาทของสหรัฐอเมริกาในประเทศไทยและการแสดงจุดยืนแบบชาตินิยม¹ และมีการจัดการชุมนุมเพื่อแสดงจุดยืนในการประณามและกดดันรัฐบาลตามสถานที่สำคัญในจังหวัดเชียงใหม่ เช่น ศาลากลางจังหวัดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยครู และท่าแพ² หลังจากสิ้นสุดเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 สภาพแวดล้อมทางการเมืองที่มีสิทธิเสรีภาพ ได้เกิดขบวนการต่อสู้สำคัญอีกกลุ่มหนึ่งที่นักศึกษามีส่วนสำคัญในการสร้างรากฐานการเคลื่อนไหว

ย้อนกลับไปราวทศวรรษ 2490 ชาวนาชาวไร่ในจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน และลำปางส่วนใหญ่มีสถานะเป็นชาวนาผู้เช่าที่ดินจากเจ้าที่ดิน โดยต้องจ่ายอัตราค่าเช่าถึงครึ่งหนึ่งหรือมากกว่าจากผลผลิตทั้งหมด ทำให้ชาวนาผู้เช่าที่ดินประสบปัญหาทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง³ รัฐบาลจอมพล ป.

¹ ประจักษ์, ก้องเกียรติ. (2555). *และแล้วความเคลื่อนไหวก็ปรากฏ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี: ฟ้าเดียวกัน., หน้า 75, 302-3, 315.

² นุสรณ์สถาน 14 ตุลา. (ม.ป.ป.). 14 ตุลาในต่างจังหวัด: เชียงใหม่. สืบค้นออนไลน์ ที่มา <http://www.14tula.com/province/chiangmai.htm>

³ ไทเรล ฮาเบอร์คอร์น, เบญจรัตน์ แซ่ฉั่ว, พงษ์เลิศ พงษ์วนานต์. (2560). *การปฏิวัติที่ถูกตัดตอน : ชาวนา นักศึกษา กฎหมาย และความรุนแรงในภาคเหนือของไทย*. นนทบุรี: ฟ้าเดียวกัน., หน้า 13-6, 54-7.

พิบูลสงครามพยายามแก้ไขปัญหของชาวนาผู้เช่าที่ดินด้วยการลงนามในพระราชบัญญัติควบคุมการเช่านา พ.ศ.2493 ที่กำหนดมาตรฐานค่าเช่านาและยังกำหนดขอบเขตความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าที่ดินกับผู้เช่าใหม่ให้ทั้งสองฝ่ายอย่างเป็นธรรม แต่ทว่ากลับไม่มีการประกาศใช้พ.ร.บ.ควบคุมการเช่านา พ.ศ.2493 ในเขตพื้นที่จังหวัดภาคเหนือ ทำให้ในปีพ.ศ.2494 ชาวนาในอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ รวมกลุ่มกันเรียกร้องให้มีการประกาศใช้กฎหมายฉบับดังกล่าว แต่ข้อเรียกร้องของชาวนาสารภีกลับถูกปฏิเสธและไม่มีการบังคับใช้

เมื่อเหตุการณ์ 14 ตุลา 2516 ก่อผลสะเทือนทางการเมืองและเกิดพื้นที่ในการเรียกร้องเคลื่อนไหวแก่ผู้คนที่เคยอยู่นอกเหนือปริมณฑลทางการเมือง พ่อหลวงอินตา ศรีบุญเรือง ผู้นำกลุ่มชาวนาสารภีจึงตัดสินใจจัดการชุมนุมที่ศาลากลางจังหวัดเชียงใหม่ในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2517⁴ ซึ่งมีชาวนาในภาคเหนือเข้าร่วมถึงกว่า 2,000 คน และส่งตัวแทนมาร่วมชุมนุมในกรุงเทพฯ กระทั่งสามารถก่อตั้งสหพันธ์ชาวนาชาวไร่แห่งประเทศไทย โดยพ่อหลวงอินตาดำรงตำแหน่งประธานสหพันธ์ชาวนาชาวไร่ภาคเหนือ หลังจากสหพันธ์ นักศึกษา และกรรมกรทำงานร่วมกันในฐานะกลุ่มสามประสานเพื่อกดดันรัฐบาลอย่างต่อเนื่อง ก็ประสบความสำเร็จในการผลักดันให้ประกาศใช้พระราชบัญญัติควบคุมค่าเช่านา พ.ศ.2517 ได้สำเร็จ

ในปีถัดมาหลังจากนั้นพ่อหลวงอินตาและผู้นำชาวนาถูกลอบสังหารจำนวนมาก จนกลายเป็นหนึ่งในขบวนการเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการชุมนุมประท้วงและเรียกร้องรัฐบาลให้คุ้มครองสวัสดิภาพแก่ชาวนาในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่อีกครั้ง⁵ การลอบสังหารผู้นำชาวนาและคณาจารย์ยังคงดำเนินต่อไปโดยหมายจะทำให้ขบวนการนักศึกษาและแนวร่วมอ่อนแอลง กระทั่งราวเดือนกันยายน พ.ศ.2519 จอมพลถนอม กิตติขจร ผู้นำเผด็จการเดินทางกลับประเทศไทย จึงเป็นขบวนการเหตุสำคัญให้เกิดการชุมนุมของขบวนการนักศึกษาอีกครั้งในเดือนตุลาคม โดยในจังหวัดเชียงใหม่มีการเคลื่อนไหวของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ด้วยการออกแถลงการณ์ให้รัฐบาลแก้ไขกรณีพระถนอม และนักศึกษาจำนวนกว่า 700 คน เดินขบวนต่อต้านพระถนอมแล้วไปชุมนุมที่สนามหน้าศาลากลางจังหวัดเชียงใหม่⁶

⁴ ภิญญพันธ์ พจนะลาวัลย์. (2557). พื้นที่ความทรงจำเดือนตุลาในภาคเหนือ ประวัติศาสตร์การเมืองแบบลักปิดลักเปิด. *มนุษยศาสตร์สาร*, 15(1), 40-1.

⁵ สหพันธ์ชาวนาชาวไร่แห่งประเทศไทยก่อตั้งขึ้นในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2493 มีจำนวนสมาชิกทั่วทั้งประเทศประมาณ 1.5 ล้านครอบครัว ครอบคลุมพื้นที่ 41 จังหวัด ซึ่งเป็นตัวเลขที่ค่อนข้างสูงทั้งที่สหพันธ์ มีการเคลื่อนไหวเพียงเก้าเดือนเท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตพื้นที่ภาคเหนือที่มีสหพันธ์ ๓ สาขาภาคเหนือ ซึ่งจัดตั้งขึ้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง และเชียงราย สามารถรวบรวมชาวนาเข้าเป็นสมาชิกได้ถึง 100,000 ครอบครัว ดูเพิ่มใน กนกศักดิ์ แก้วเทพ (2530), หน้า 48-55.

⁶ บันทึก 6 ตุลา. (ม.ป.ป.). “การก่อกรณี 6 ตุลา”. สืบค้นออนไลน์ ที่มา <https://doct6.com/learn-about/how/chapter4>

หลังจากสิ้นสุดการเคลื่อนไหวทางการเมืองครั้งใหญ่ในยุคเดือนตุลาแล้ว เชียงใหม่กลายเป็นเมืองที่เต็มไปด้วยอดีตนักเรียนและนักศึกษาที่เติบโตและผันตัวไปตามสายงานของตนเอง บางส่วนกลายเป็นนักเคลื่อนไหวองค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) ที่ผลักดันเคลื่อนไหวประเด็นทางสังคม และจำนวนไม่น้อยก็ยังคงเข้าร่วมกับขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองในยุคปัจจุบัน⁷ ทำให้จังหวัดเชียงใหม่จึงยังเป็นพื้นที่ที่มีความตื่นตัวทางสังคมในการร่วมผลักดันประเด็นสาธารณะและการเมืองอย่างต่อเนื่อง ดังจะเห็นได้จากนักศึกษาและอาจารย์ที่เคยมีบทบาทในช่วง “ยุคเดือนตุลา” กลับมาเข้ามามีบทบาทสำคัญอีกครั้งในช่วงการปฏิรูปการเมืองในปีพ.ศ.2535 หลังการร่างรัฐธรรมนูญสำเร็จลงจนมีการจัดการเลือกตั้งทั่วไปกลับมีการเสนอชื่อพลเอกสุจินดา คราประยูร ผู้เป็นแกนนำคณะรัฐประหารให้ขึ้นดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรี เป็นเหตุให้เกิดความไม่พอใจในหมู่ประชาชนทั่วประเทศ ผู้ที่เคยมีบทบาทในยุคเดือนตุลาและอาจารย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้ออกมาเป็นแกนนำในการชุมนุมคัดค้านพลเอกสุจินดา คราประยูร ที่ช่วงประตุท่าแพ จังหวัดเชียงใหม่จำนวนกว่าพันคน โดยใช้การระดมมวลชนผ่านโทรศัพท์มือถือทำให้ผู้ที่เข้าร่วมส่วนใหญ่เป็นชนชั้นกลางในเขตเมือง⁸

จากนั้นในเวลาต่อมา กลุ่มเครือข่ายนักวิชาการในจังหวัดเชียงใหม่เริ่มมีความตื่นตัวต่อปัญหาท้องถิ่น และตระหนักร่วมกันว่าการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นจะเป็นวิถีทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ดังจะเห็นได้จากการเคลื่อนไหวในประเด็นจังหวัดจัดการตนเองโดยภาคประชาสังคมจังหวัดเชียงใหม่ นำโดยนักวิชาการ อาจารย์มหาวิทยาลัย นักธุรกิจภายในจังหวัด และนักเคลื่อนไหวองค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) ที่มุ่งนำเสนอรูปแบบใหม่ในการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นและประชาชน ได้มีโอกาสในการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางอำนาจและการพัฒนาของท้องถิ่น อันจะนำไปสู่การบรรเทาและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองในเชียงใหม่ระหว่างกลุ่มนปช.กับกลุ่มพันธมิตร⁹ ซึ่งในภายหลังกลุ่มจังหวัดจัดการตนเองสามารถขยายความร่วมมือไปยังเครือข่ายภาคเอกชน ชนชั้นกลาง และประชาชนทั่วไปในจังหวัดเชียงใหม่ จนได้รับการสนับสนุนจากสาธารณะในช่วงแรกเป็นอย่างดี

ในช่วงเดียวกันนี้เองได้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองขึ้นในช่วงรัฐบาลนายกรัฐมนตรียกชิต ชินวัตร เกิดกลุ่มขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองต่อต้านทักษิณในระดับประเทศภายใต้การนำของ “กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย” (People's Alliance for Democracy: PAD) หรือกลุ่ม

⁷ ขนฐิตา ไกรศรีกุล. (5 สิงหาคม 2561). “ผู้ผ่านร่องรอยประวัติศาสตร์การเมืองไทย จาก “วิมลวรรณ” “คุณอ้อย” “สหายหมอก” ถึง “ขญาณัฐ” และจากเดือนตุลาฯ ถึงขณะนี้”. *สารคดีแม่ฟ้าหลวง*. สืบค้นออนไลน์ ที่มา <https://www.sarakadee.com/2018/08/05/trace-thai-history/>

⁸ สัมภาษณ์ คุณส. เครือข่ายนักเคลื่อนไหวเดือนตุลา, 2561.

⁹ พีระฉัตร ดาบเพชร. (2557). “กระบวนการกระจายอำนาจสู่ชุมชน: กรณีศึกษายุทธวิธีการผลักดันนโยบายจังหวัดจัดการตนเอง”. (วิทยานิพนธ์ดุขุภักดิ์บัณฑิต) คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, หน้า 86-93.

พันธมิตรฯ ที่มีแกนนำที่มาจากหลายภาคส่วน คือ พลตรีจำลอง ศรีเมือง ตัวแทนของกองทัพธรรม และสันติอโศก สนธิ ลิ้มทองกุล ตัวแทนกลุ่มผู้จัดการและแกนนำเดิมของขบวนการกู้ชาติ พิภพ ธงไชย นักกิจกรรมอาวุโสจากคณะกรรมการณรงค์เพื่อประชาธิปไตย (ครป.) สมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์ อดีตที่ปรึกษาสมัชชาคนจน และสมศักดิ์ โกศัยสุข แกนนำของขบวนการแรงงานรัฐวิสาหกิจ ทำให้กลุ่มพันธมิตรในปีพ.ศ.2549 สามารถสร้างแนวร่วมจนกลายเป็นองค์กรทางการเมืองที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการต่อต้านและขับไล่รัฐบาลทักษิณ ชินวัตร ประสบความสำเร็จในการกดดันให้นายกรัฐมนตรีต้องประกาศยุบสภา และนำไปสู่การล้มรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2540¹⁰

การเคลื่อนไหวของกลุ่มพันธมิตรมีระยะการชุมนุมที่ยืดเยื้อยาวนานและแผ่ขยายความขัดแย้งออกไปยังพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ รวมถึงจังหวัดเชียงใหม่ที่เป็นพื้นที่สนับสนุนนายกรัฐมนตริตักษิณ ชินวัตรและกลุ่มเสื้อแดงจังหวัดเชียงใหม่ที่เริ่มขึ้นก่อนการก่อตั้ง “แนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการ” (กลุ่มนปช.) ขณะเดียวกันก็มีผู้สนับสนุนกลุ่มพันธมิตรเป็นจำนวนมาก โดยมีการจัดตั้งกลุ่มและเครือข่ายที่สนับสนุนกลุ่มพันธมิตรเพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและจัดการชุมนุมขึ้นในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ดังเช่น กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยเชียงใหม่ เครือข่ายองค์กรประชาชนภาคเหนือ และเครือข่ายเยาวชนกู้ชาติเชียงใหม่ (C.M. Young P.A.D.) ในช่วงแรกมีแกนนำหลัก คือ สุริยันต์ ทองหนูเอียด ชมพูนุท โทสินธิติ เฉลิมพล แซมเพชร สุนทรี เวชานนท์ และคณะทำงานที่ไม่เปิดเผยตัว ต่อมากลุ่มพันธมิตรเชียงใหม่ได้จัดตั้งคณะแกนนำรุ่นที่สอง ซึ่งประกอบไปด้วยผู้หญิงระดับชนชั้นนำของเชียงใหม่ พ่อค้านักธุรกิจ และอดีตนักเคลื่อนไหวยุคตุลาที่อาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัวจึงสามารถระดมการสนับสนุนเงินทุนจากกลุ่มตระกูลชนชั้นนำในจังหวัดเชียงใหม่และคนเชียงใหม่ได้มากยิ่งขึ้น¹¹

ภายหลังกลุ่มพันธมิตรฯ ได้ยุติบทบาทลง ก่อนจะกลับมาเคลื่อนไหวเป็นขบวนการต่อต้านทักษิณภายใต้การนำของ “คณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงปฏิรูปประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” หรือกลุ่มกปปส. ที่เริ่มก่อตัวขึ้นเมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ.2556 จัดการเคลื่อนไหวชุมนุมประท้วงบนท้องถนนในหลายพื้นที่สำคัญของกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด จังหวัดเชียงใหม่เป็นหนึ่งในพื้นที่ที่มีการรวมกลุ่มของผู้สนับสนุนกลุ่มเสื้อเหลือง เช่น กลุ่มกปปส. เชียงใหม่ กลุ่มเสรีชนคนเชียงใหม่ กลุ่มคนเชียงใหม่หัวใจรักชาติ ชมรมคนรักในหลวงเชียงใหม่ เป็นต้น โดยมีทั้งแกนนำของเครือข่ายแนวร่วมทั้งที่แสดงตน

¹⁰ เก่งกิจ กิติเรียงลาภ และ เควิน ฮิวสัน. (2552). “บทวิพากษ์ ‘การเมืองภาคประชาชน’ ในประเทศไทย : ข้อจำกัดของแนววิเคราะห์และยุทธศาสตร์การเมืองแบบ ‘ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่’”. *ฟ้าเดียวกัน*, ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 (เมษายน - มิถุนายน 2552). Pp. 139-140.

¹¹ Manager Online. (2552). จากแม่ยกู้แกนนำเชียงใหม่รุ่น 2 ‘ป้าขาว-ป้าปุก’ แม่หญิงแถวหน้า. สืบค้นออนไลน์ ที่มา <https://mgronline.com/local/detail/9520000076632>, สัมภาษณ์ คุณส. เครือข่ายนักเคลื่อนไหวเดือนตุลา, 2561.

อย่างชัดเจน แขนงนำทางความคิด ชนชั้นนำที่ เป็นผู้สนับสนุนทางการเงินโดยไม่เปิดเผยตัวตน และเครือข่ายโรงเรียน มหาวิทยาลัย และเครือข่ายสาขาอาชีพที่บางส่วนเคยเป็นผู้มีบทบาทเคลื่อนไหวในยุคเดือนตุลา ที่ร่วมกันเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนประเด็นของกลุ่มกบปส. ในจังหวัดเชียงใหม่ ท่ามกลางการใช้ความรุนแรงตอบโต้จากกลุ่มนปช.

จึงกล่าวได้ว่าการก่อตัวของกลุ่มพันธมิตรและกลุ่มกบปส. จังหวัดเชียงใหม่มีความสัมพันธ์อย่างมากกับกลุ่มเครือข่ายที่มีมาก่อนหน้าในจังหวัดเชียงใหม่ (pre-existing network) และเป็นรากฐานสำคัญในการเป็นแหล่งในการระดมมวลชนสนับสนุนและทรัพยากรสำคัญที่ใช้ในการเคลื่อนไหว รวมถึงเป็นแหล่งองค์ความรู้ที่จำเป็นต่อกระบวนการก่อตัวและกระทำการรวมหมู่ของขบวนการต่อต้านทักษิณ โดยกลุ่มเครือข่ายดั้งเดิมที่เข้ามามีบทบาทในขบวนการต่อต้านทักษิณอย่างเปิดเผย ได้แก่

1. “เครือข่ายนักเคลื่อนไหวเดือนตุลา” ซึ่งเป็นกลุ่มของผู้ที่เคยมีบทบาทสำคัญและเคยเข้าร่วมกับขบวนการนักศึกษาในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 และ 6 ตุลาคม 2519 ที่ยังคงเข้าร่วมกับขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองครั้งสำคัญในเวลาต่อมาของจังหวัดเชียงใหม่ เช่น มีอบมื่อถือเมื่อปี พ.ศ.2535 รวมถึงการเป็นหนึ่งในแกนนำที่ใช้ประสบการณ์จากการต่อสู้ทางการเมืองในอดีตมาใช้ในการจัดตั้งกลุ่มพันธมิตรเชียงใหม่และกลุ่มกบปส. เชียงใหม่ โดยมีบทบาทสำคัญในการระดมกำลังการสนับสนุนและประสานงานกับกลุ่มเครือข่ายอื่นของขบวนการต่อต้านทักษิณ¹²

2. “ภาคีคนฮักเจียงใหม่” เป็นอีกหนึ่งกลุ่มที่มีบทบาทการเคลื่อนไหวเพื่อชุมชนและจังหวัดเชียงใหม่อย่างแข็งขันมาก่อนหน้าการก่อตัวขบวนการต่อต้านทักษิณ อาทิ การคัดค้านนโยบายและโครงการพัฒนาของภาครัฐที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ของจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งต่อมากลุ่มนี้ได้เข้ามามีบทบาทเป็นแกนนำของกลุ่มเครือข่ายพันธมิตรประชาชนเพื่อการปฏิรูปการเมืองภาคเหนือ¹³ และบางส่วนยังคงมีบทบาทเคลื่อนไหวกับกลุ่มกบปส. เชียงใหม่ ตลอดจนการต่อสู้เพื่อคัดค้านการสร้างบ้านพักตุลาการบนพื้นที่ดอยสุเทพในปัจจุบัน¹⁴

3. “สหพันธ์เกษตรกรภาคเหนือ (สกน.)” เป็นเครือข่ายที่มีบทบาทสำคัญในการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ ปัญหาทางการเกษตร การถือครองที่ดิน และปัญหาหนี้สินของเกษตรกรมาโดยตลอด ได้ร่วมเคลื่อนไหวกับเครือข่ายพันธมิตรฯ เพื่อคัดค้าน

¹² ประชาไท. (2551). พันธมิตรเชียงใหม่เข้าพบผู้บริหาร มช. ให้แจงเหตุระงับเวทีการเมืองใหม่. สืบค้นออนไลน์ ที่มา <https://prachatai.com/journal/2008/10/18434>

¹³ สำนักข่าวประชาธรรม. (2549). ผู้ไม่หวังดีกับการพัฒนาเมืองเชียงใหม่?. สืบค้นออนไลน์ ที่มา <https://mgronline.com/politics/detail/9490000106829>

¹⁴ มติชนออนไลน์. (2562). เครือข่ายขอคืนป่าดอยสุเทพ จุดเทียนรำลึก 1 ปีการเคลื่อนไหวต้านบ้านพัก ‘ป่าแห่ง’ ชี้อัยยังไม่แก้ปัญหา. สืบค้นออนไลน์ ที่มา https://www.matichon.co.th/region/news_1471597

นโยบายของรัฐบาลทักษิณ ชินวัตรที่ส่งผลกระทบต่อเกษตรกร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็น การปฏิรูปที่ดินที่เอื้อประโยชน์ในการออกโฉนดที่ดินให้กับกลุ่มนายทุน แต่กลับละเลยข้อเสนอการปฏิรูปที่ดินโดยชุมชน การผูกขาดอำนาจรัฐในการจัดการน้ำ และนโยบายเปิดเขตเสรีการค้าที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรของประเทศ¹⁵

4. “ภาคีขับเคลื่อนเชียงใหม่จัดการตนเอง” ในเบื้องต้นเป็นเครือข่ายที่มีการรวมตัวกันขององค์กรพัฒนาเอกชนภาคเหนือ สถาบันการจัดการทางสังคม และกลุ่มนักวิชาการ เพื่อร่วมกันจัดการกับปัญหาการจัดสรรทรัพยากรที่ไม่เป็นธรรม สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนเชียงใหม่ ด้วยการผลักดันให้มีการกระจายอำนาจจากภาครัฐให้ท้องถิ่นสามารถจัดการแก้ไขปัญหาของตนเองได้ ที่ในเวลาต่อมาพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ได้กลายเป็นพื้นที่ความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างสี่เสื่ออย่างรุนแรงจนกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวม จึงได้มีการผลักดันแนวคิด “จังหวัดจัดการตนเอง” เพื่อเป็นเวทีในการหลอมรวมข้อขัดแย้งที่ต่างได้รับผลกระทบร่วมกัน¹⁶ แต่ถึงกระนั้นก็มีบางกลุ่มภายในภาคีขับเคลื่อนเชียงใหม่จัดการตนเองที่เข้าร่วมเคลื่อนไหวกับกลุ่มกปปส. เชียงใหม่ด้วยเช่นเดียวกัน

5. “เครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่นและระดับชาติ” เป็นกลุ่มการเมืองระดับท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ เช่น กลุ่มประชาสันติ กลุ่มอานันทภูมิ กลุ่มนวัตรัฐพัฒนา กลุ่มเชียงใหม่คุณธรรม กลุ่มพัฒนาเวียงพิงค์¹⁷ เป็นต้น ซึ่งกลุ่มการเมืองดังกล่าวมีบทบาทในการผลักดันเปลี่ยนแปลงเข้าดำรงตำแหน่งสำคัญในการเมืองระดับท้องถิ่นของจังหวัดเชียงใหม่และมีฐานเสียงการสนับสนุนมาอย่างยาวนาน ได้เข้าเป็นแกนนำในการเคลื่อนไหวของกลุ่มกปปส. เชียงใหม่¹⁸ รวมถึงผู้มีความใกล้ชิดกับพรรคประชาธิปัตย์ที่เข้ามาเป็นหนึ่งในแกนนำสำคัญของกลุ่มกปปส. เชียงใหม่ด้วยเช่นเดียวกัน กลุ่มนี้มีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และรวบรวมกำลังคนสนับสนุนไปยังพื้นที่การชุมนุมหลักในกรุงเทพฯ¹⁹ ทั้งนี้กลุ่มดังกล่าวนี้ยังคงเคลื่อนไหวในการเมืองระดับท้องถิ่นของเชียงใหม่ภายหลังจาก

¹⁵ ประชาไท. (2549). พันธมิตรฯ เหนือ เปิดเว็บไซต์-ตู้ ปณ.ดิงพลัง "โนโหวต" ร่วมตรวจสอบทัวร์นกขมิ้น. สืบค้นออนไลน์ที่ <https://prachatai.com/journal/2006/08/9284>

¹⁶ สัญชัย ศรีตระกูล. (2558). แนวคิดและข้อเสนอการเป็นจังหวัดจัดการตนเองของฝ่ายต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงใหม่. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต) สาขาชนบทศึกษาและการพัฒนา วิทยาลัยพัฒนศาสตร์ ป๋วย อึ๊งภากรณ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, หน้า 52-55

¹⁷ อภิชาติ ตริอารยะพงศ์. (2541). โครงสร้างเครือข่ายฐานเสียงสี่กลุ่มการเมืองท้องถิ่น "เทศบาลนครเชียงใหม่": กลุ่มประชาสันติ กลุ่มอานันทภูมิ กลุ่มนวัตรัฐพัฒนา กลุ่มเชียงใหม่คุณธรรม. (ภาคินิพนธ์รัฐศาสตรบัณฑิต) สาขาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, หน้า 11.

¹⁸ ไทยรัฐ. (2557). แดงเชียงใหม่ เปิดศึก กปปส. ตร.ห้ามรุ่ม. สืบค้นออนไลน์ ที่ <https://www.thairath.co.th/content/393861>

¹⁹ MGR Online. (2557). กปปส.เชียงใหม่ทำบุญไล่เสนียดจัญไรพื้นเมือง. สืบค้นออนไลน์ ที่ <https://mgronline.com/local/detail/9570000035527>

กลุ่มกปส. เชียงใหม่ได้ยุติบทบาทลงและเปลี่ยนแปลงบทบาทเข้าสู่การเมืองระดับประเทศในฐานะพรรครวมพลังประชาชนชาติไทย (รปช.)²⁰

6. “เครือข่ายศิษย์เก่าและบุคลากรโรงเรียน” เป็นกลุ่มเครือข่ายที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันของกลุ่มศิษย์เก่าและครูอาจารย์ของโรงเรียนเรยีนาเชลีวิทยาลัย ซึ่งออกมาเคลื่อนไหวแสดงจุดยืนคัดค้านเพื่อแสดงความไม่เห็นด้วยกับยิ่งลักษณ์ ชินวัตรที่เคยเป็นศิษย์เก่าของโรงเรียน เครือข่ายนี้ทำกิจกรรมเคลื่อนไหวอย่างเปิดเผยเป็นทางการโดยจัดการชุมนุมเคลื่อนขบวน ภายในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สามารถระดมผู้สนับสนุนเข้าร่วมการชุมนุมได้กว่า 3,000 คน²¹

นอกจากกลุ่มเครือข่ายที่มีมาก่อนหน้าในจังหวัดเชียงใหม่ (pre-existing network) จะมีส่วนสำคัญต่อกระบวนการก่อตัวของขบวนการต่อต้านทักษิณแล้ว ยังมีกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าว อันเนื่องมาจากการตระหนักถึงปัญหาความเดือดร้อนร่วมกันจากรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร และพวกพ้อง โดยกลุ่มจัดตั้งขึ้นใหม่ที่มีบทบาทสำคัญ ได้แก่

1. “เครือข่ายแกนนำพันธมิตรฯเชียงใหม่รุ่น 2” เป็นการรวมกลุ่มของปัจเจกบุคคลที่เข้าร่วมการเคลื่อนไหวกับกลุ่มพันธมิตรอย่างสม่ำเสมอจนสามารถสร้างเครือข่ายผู้สนับสนุนที่เหนียวแน่นสามารถระดมการสนับสนุนผ่านสายสัมพันธ์ส่วนบุคคลไปยังกลุ่มชนชั้นนำในจังหวัดเชียงใหม่ ต่อมาในภายหลังเครือข่ายนี้ได้พัฒนาบทบาทมาเป็น “เครือข่ายคนเชียงใหม่ปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์”²² และ “ชมรมคนรักในหลวงจังหวัดเชียงใหม่” ที่กลับมามีบทบาทสนับสนุนการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มกปส. เชียงใหม่ รวมถึงได้ขยายบทบาทไปสู่การต่อสู้ในมิติเศรษฐกิจและสังคมด้วยการเข้าเป็นผู้ประสานงาน “เครือข่ายผู้เดือดร้อนจากก๊าซและน้ำมันแพงเชียงใหม่”²³ และ “กลุ่มคนเชียงใหม่ไม่เอาเหมือง” เพื่อเรียกร้องรัฐบาลพล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชาให้พิจารณายุติการต่ออายุใบอนุญาตการทำเหมืองทอง²⁴ และคัดค้านการเปิดประมูลแหล่งปิโตรเลียม²⁵

²⁰ มติชนออนไลน์. (2561). “รปช. เชียงใหม่” ประชุมพรรค 8 จว.เหนือตอนบน เผยเห็นอวางตัวเกือบ 80% แล้ว. สืบค้นออนไลน์ ที่มา https://www.matichon.co.th/news-monitor/news_1273656

²¹ ไทยรัฐ. (2556). มีอบนกวืดเหนือ-ใต้เฮ!รปช.ยุบสภา หนุนตั้งสภาประชาชน. สืบค้นออนไลน์ ที่มา <https://www.thairath.co.th/content/388207>

²² ประชาไท. (2555). เครือข่ายปกป้องสถาบันฯ ร้องผู้ว่าฯ เชียงใหม่ใช้กฎหมายกับกลุ่มแก้ไข-ยกเลิก ม.112. สืบค้นออนไลน์ ที่มา <https://prachatai.com/journal/2012/02/39157>

²³ MGR Online. (2557). เครือข่ายผู้เดือดร้อนน้ำมันแพงเชียงใหม่ ร้อง คสช.ชะลอแยกท่อก๊าซและสัมปทานปิโตรเลียม. สืบค้นออนไลน์ ที่มา <https://mgronline.com/local/detail/9570000097171>

²⁴ MGR Online. (2559). คนเชียงใหม่ยื่น “พล.อ.ประยุทธ์” เรียกร้องใช้ ม.44 ยุติต่อใบอนุญาตเหมืองทอง. สืบค้นออนไลน์ ที่มา <https://mgronline.com/local/detail/9590000047052>

²⁵ Thai PBS News. (2561). ชาวเชียงใหม่ยื่นขอชะลอประมูลแหล่งก๊าซบงกช-เอราวัณ. สืบค้นออนไลน์ ที่มา <https://news.thaipbs.or.th/content/274750>

2. “เครือข่ายเยาวชนกัญชาติ จังหวัดเชียงใหม่” เป็นกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นเพื่อประกาศจุดยืนและการรวบรวมกำลังของนักเรียน นิสิต และนักศึกษาในเขตภาคเหนือเข้าสนับสนุน การเคลื่อนไหวของกลุ่มเยาวชนกัญชาติ (Young P.A.D.) ในการเข้าเคลื่อนไหวต่อสู้กับรัฐบาลพวกพ้องของทักษิณ ชินวัตร²⁶

3. “กลุ่มเสรีชนคนเชียงใหม่และกลุ่มเพชบุรีเชียงใหม่” เป็นหนึ่งในกลุ่มที่เข้าร่วมเป็นแกนนำเคลื่อนไหวขบวนการกบปส. เชียงใหม่ โดยริเริ่มทำกิจกรรมในฐานะกลุ่มกบปส. เชียงใหม่อย่างเป็นทางการในช่วงเดือนธันวาคม พ.ศ.2556 ดังเช่น การจัดกิจกรรมดนตรีเปิดหมวกเพื่อระดมเงินทุนสนับสนุนการเคลื่อนไหวของกลุ่มกบปส. กรุงเทพฯ²⁷ และการจัดการชุมนุมเพื่อรวบรวมผู้สนับสนุนกลุ่มกบปส. เชียงใหม่บริเวณหอศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่²⁸

4. “กลุ่มคนเชียงใหม่หัวใจรักชาติ” เป็นกลุ่มที่มีการเคลื่อนไหวทำกิจกรรมสอดคล้องกับกลุ่มกบปส. ดำเนินการเคลื่อนไหวโดยการจัดการกิจกรรมจัดแสดงดนตรีและออกร้านขายของเพื่อระดมเงินทุนในการทำกิจกรรมของกลุ่ม และหารายได้หลังหักค่าใช้จ่ายมอบให้ประชาชนและเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ได้รับผลกระทบจากการชุมนุม²⁹

หลังจากความขัดแย้งสี่เส้นทางการเมืองสิ้นสุดลง ในปีพ.ศ.2561 จังหวัดเชียงใหม่มีการเคลื่อนไหวของขบวนการทางสังคมอีกครั้ง นักเคลื่อนไหวองค์กรพัฒนาเอกชนที่ศึกษาการอนุรักษ์ป่า ได้พบเห็นความผิดปกติในการรังวัดที่ดินเข้าไปในพื้นที่ดอยสุเทพ ของจังหวัดเชียงใหม่มานับตั้งแต่ปี พ.ศ.2556 จึงเริ่มมีการจุดประเด็นและโต้แย้งการก่อสร้างรูกกล้าเขตป่าดั้งเดิมในจังหวัดเชียงใหม่ แต่ขณะนั้นยังไม่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนทั่วไปเท่าที่ควร กระทั่งเมื่อบ้านพักตุลาการปลูกสร้างใกล้แล้วเสร็จ จึงเกิดกระแสความไม่พอใจทำให้นักเคลื่อนไหวกลุ่มกันชุมนุมคัดค้านและเรียกร้องให้มีการรื้อถอนสิ่งปลูกสร้าง ในครั้งนั้นเกิดขึ้นโดยการนำของเครือข่ายนักเคลื่อนไหวยุคเดือนตุลา อดีตผู้ร่วมชุมนุมกลุ่มสนับสนุนทักษิณและขบวนการต่อต้านทักษิณ นักเคลื่อนไหวพัฒนาเอกชน (NGO) ประชาชนทั่วไป รวมถึงผู้ย้ายถิ่นฐานมาจากจังหวัดอื่นก็เข้าร่วมชุมนุมเคลื่อนไหวหรือให้การสนับสนุนเงินทุน จนในเวลาต่อมาได้มีการจัดตั้ง “เครือข่ายขอคืนพื้นที่ป่าดอยสุเทพ” เพื่อดำเนินยุทธศาสตร์ทางกฎหมายเพื่อรื้อถอนบ้านพักตุลาการออกจากพื้นที่ป่าดอยสุเทพ

²⁶ ประชาไท. (2551). Young PAD เชียงใหม่เรียกร้องเยาวชนเหนือร่วมชุมนุมพันธมิตร 23 พ.ย. สืบค้นออนไลน์ ที่มา <https://prachatai.com/journal/2008/11/19015>

²⁷ Bella Intaranan. (18 December 2013). In Facebook. Retrieved May 30, 2019, from <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=656010501108684&set=a.473310492712020&type=3&theater>

²⁸ MGR Online. (2556). เวที กบปส. เชียงใหม่ยังคึกคัก มวลชนเข้าร่วมต่อเนื่อง แม้เสื้อแดงบุกวนป่าหิน. สืบค้นออนไลน์ ที่มา <https://mgronline.com/local/detail/9560000156869>

²⁹ MGR Online. (2557). คนเชียงใหม่รักชาติจัด “หม้อห้อม สอมปอย อักชาติ” ระดมทุนช่วยผู้ได้รับผลกระทบชุมนุม. สืบค้นออนไลน์ ที่มา <https://mgronline.com/local/detail/9570000026975>

จะเห็นได้ว่าจังหวัดเชียงใหม่เป็นพื้นที่ที่มีบทบาทของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมและการเมืองมาอย่างต่อเนื่อง ประกอบไปด้วยผู้คนหลากหลายกลุ่มทางสังคมเข้าร่วมเคลื่อนไหว ทั้งในระดับนักเรียน นักศึกษา นักวิชาการ อาจารย์มหาวิทยาลัย และนักเคลื่อนไหวองค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) ที่เป็นเครือข่ายรณรงค์ประเด็นสาธารณะสำคัญหลายประการต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน แต่ละเหตุการณ์ได้หล่อหลอมผู้คนเหล่านี้ให้มีประสบการณ์การเคลื่อนไหวทางการเมือง กลายเป็นนักกิจกรรม นักเคลื่อนไหว และผู้ที่มีความตื่นตัวทางการเมืองสูง นอกจากนี้กลุ่มธุรกิจในจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งที่มีการจัดตั้งองค์กรอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ กลุ่มชนชั้นนำ กลุ่มตระกูลในจังหวัดเชียงใหม่ สมาคมศิษย์เก่าโรงเรียนและมหาวิทยาลัย รวมถึงเครือข่ายชมรมงานอดิเรกที่มีการทำกิจกรรมร่วมกันเป็นประจำ และผู้ย้ายถิ่นฐานจากจังหวัดอื่นที่ต่างก็มีบทบาทในการระดมมวลชนและการสนับสนุนขบวนการเคลื่อนไหวในช่วงความขัดแย้งทางการเมือง พวกเขาจึงสามารถสร้างการรวมกลุ่มและขับเคลื่อนประเด็นทางสังคมการเมืองโดยอาศัยประสบการณ์ของพวกเขา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเคลื่อนไหวของขบวนการต่อต้านทักษิณทั้งในยุคนของ กลุ่มพันธมิตรและกลุ่มกปปส. ที่สามารถก่อตัวเป็นเครือข่ายและทำการเรียกร้องทางการเมืองบนท้องถนน โดยชูประเด็นสนับสนุนจุดยืนและแนวทางของกลุ่มกปปส.กรุงเทพฯ ที่ต้องการขับไล่รัฐบาลตัวแทนของทักษิณ ชินวัตร และเสนอแนวทางการเมืองแบบปฏิเสธรการเลือกตั้ง ทำให้ขบวนการต่อต้านทักษิณมีภาพของการเป็นตัวแทนชนชั้นนำและชนชั้นกลางที่มีการศึกษาสูง ซึ่งภาพดังกล่าวได้ทำให้ความหลากหลายของแง่มุมและกลุ่มคนที่เข้าร่วมขบวนการพราเลี่ยนไป

ในปัจจุบันแม้จะมีการศึกษาหลายชั้นที่อธิบายปรากฏการณ์และทำความเข้าใจขบวนการต่อต้านทักษิณที่ทำการศึกษาในหลากหลายมิติ เช่น กรอบทฤษฎีการทำให้ทันสมัย ทฤษฎีขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม และกรอบการวิเคราะห์ในมิติทางชนชั้น แต่ถึงกระนั้นผู้วิจัยพบว่างานวิจัยยังคงมีข้อโต้แย้งอันเป็นที่ถกเถียงในทางวิชาการ และยังไม่สามารถสำรวจปริมณฑลอันแตกต่างหลากหลายภายในกลุ่มพันธมิตรและกลุ่มกปปส. อีกทั้งยังไม่มีการศึกษาที่อธิบายให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายที่ดำรงอยู่ (Pre-Existing Network) เข้ากับการเคลื่อนไหวของขบวนการต่อต้านทักษิณ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งถูกมองว่าเป็นพื้นที่ฐานเสียงสำคัญของทักษิณและกลุ่มนปช. แต่กลับมีความเชื่อมโยงประสานระหว่างขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองในอดีตร่วมกับการมีบทบาทของกลุ่มชนชั้นนำและชนชั้นกลางในเขตเมือง ตลอดจนกลุ่มพลังอื่นที่มีบทบาทในท้องถิ่นของเชียงใหม่ที่เข้ามาร่วมกันสนับสนุนให้เกิดการเคลื่อนไหวของขบวนการต่อต้านทักษิณ

ด้วยเหตุนี้งานวิจัยนี้จึงต้องการเสนอคำอธิบายต่อการศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณในจังหวัดเชียงใหม่ โดยมีคำถามสำคัญในการวิจัย 2 ประการ ประการแรก ขบวนการต่อต้านทักษิณจังหวัดเชียงใหม่มีการก่อรูปเครือข่ายและการขยายเครือข่ายอย่างไร ประการที่สอง ขบวนการต่อต้านทักษิณจังหวัดเชียงใหม่มีกระบวนการสร้างกรอบโครงความคิดที่หลอมรวมกลุ่มเครือข่ายที่มี

ความแตกต่างหลากหลายทางความคิดและเป้าหมายเข้าเคลื่อนไหวทางการเมืองร่วมกันอย่างไร โดยผู้วิจัยมุ่งแสวงหาคำอธิบายกลุ่มคนที่ประกอบขึ้นเป็นขบวนการว่ามีกระบวนการอย่างไร ประกอบไปด้วยคนกลุ่มไหน กลุ่มคนหรือเครือข่ายเหล่านั้นขยายการสนับสนุนอย่างไร ภายในขบวนการต่อต้านทักษิณจังหวัดเชียงใหม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มก่อน/เครือข่ายอย่างไร เครือข่ายมียุทธศาสตร์ในการระดมการสนับสนุนมวลชนและทรัพยากรอย่างไร และเครือข่ายของขบวนการต่อต้านทักษิณมีพฤติกรรมเคลื่อนไหวอย่างไร โดยมีขอบเขตในการศึกษาครอบคลุมการเคลื่อนไหวของกลุ่มพันธมิตรจนถึงช่วงการยุติบทบาทของกลุ่มกปปส. ส่วนคำถามวิจัยที่สองมุ่งอธิบายถึงการสร้างกรอบโครงสร้างความคิดของขบวนการต่อต้านทักษิณจังหวัดเชียงใหม่ ที่ผู้วิจัยมุ่งทำความเข้าใจกระบวนการสร้างกรอบความคิดที่ทำให้ขบวนการต่อต้านทักษิณสามารถสร้างการตระหนักถึงปัญหาของขบวนการ

1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการก่อตัว พัฒนาการ และพลวัตของขบวนการต่อต้านทักษิณในจังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาการสร้างกรอบโครงสร้างความคิดของขบวนการต่อต้านทักษิณในจังหวัดเชียงใหม่

1.3 คำถามในการวิจัย

1. ขบวนการต่อต้านทักษิณจังหวัดเชียงใหม่มีการก่อรูปเครือข่ายและขยายเครือข่ายอย่างไร
2. ขบวนการต่อต้านทักษิณจังหวัดเชียงใหม่มีกระบวนการสร้างกรอบโครงสร้างความคิดที่หลอมรวมกลุ่มเครือข่ายที่มีความแตกต่างหลากหลายเข้าเคลื่อนไหวทางการเมืองร่วมกันอย่างไร

1.4 สมมติฐานในการวิจัย

ขบวนการต่อต้านทักษิณจังหวัดเชียงใหม่มีความเชื่อมโยงกับขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมการเมืองที่ต่อเนื่องยาวนานในพื้นที่ นับตั้งแต่การลุกขึ้นสู้ของคนหนุ่มสาวในเหตุการณ์เดือนตุลา การต่อสู้ของกลุ่มชาวนาชาวลาวไร่ การเรียกร้องประชาธิปไตยของชนชั้นกลาง และขบวนการภาคประชาสังคมในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นการเคลื่อนไหวภาคประชาชนที่เคยสนับสนุนขบวนการประชาธิปไตยและขบวนการเรียกร้องสิทธิความเท่าเทียมในสังคมมาก่อน แต่พวกเขาที่มีความคิดทางการเมืองแบบอนุรักษนิยมและไม่เป็นประชาธิปไตยมาตั้งแต่ต้น จึงเข้าร่วมกับขบวนการต่อต้านทักษิณจังหวัดเชียงใหม่ที่นำเสนอแนวคิดแบบอนุรักษนิยมสุดโต่งและไม่สนับสนุนวิถีทางประชาธิปไตย

1.5 ประโยชน์ในการศึกษา

1. เพื่อสร้างความเข้าใจการเกิดขึ้น กลุ่มคนที่สนับสนุน และเหตุผลที่เข้าร่วมชุมนุมกับขบวนการต่อต้านทักษิณในจังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อทำความเข้าใจกระบวนการสร้างกรอบโครงความคิดหลอมรวมกลุ่มเครือข่ายที่มีความแตกต่างหลากหลายเข้าเคลื่อนไหวทางการเมืองร่วมกันภายใต้ขบวนการต่อต้านทักษิณจังหวัดเชียงใหม่

1.6 ระเบียบวิธีวิจัย

1.6.1 ขอบเขตในการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “พลวัต เครือข่าย และกรอบโครงความคิดของขบวนการต่อต้านทักษิณในจังหวัดเชียงใหม่” ผู้วิจัยจำกัดขอบเขตการศึกษาการเคลื่อนไหวทางสังคมการเมืองในจังหวัดเชียงใหม่ ตั้งแต่เครือข่ายขบวนการต่อต้านทักษิณปรากฏตัวขึ้นในช่วงพ.ศ.2547 จนถึงการสิ้นสุดบทบาทลงในปี พ.ศ.2557

1.6.2 วิธีการศึกษาและรวบรวมข้อมูล

การศึกษานี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล และการนำเสนอแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (descriptive analysis) โดยใช้เครื่องมือวิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ประการ ได้แก่ การวิจัยเอกสาร (documentary research) และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การวิจัยเอกสาร (documentary research) ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องกับขบวนการต่อต้านทักษิณที่ครอบคลุมทั้งระยะกลุ่มพันธมิตรและกลุ่มกปปส. ทั้งในระดับข้อมูลชั้นปฐมภูมิ ประกอบด้วย เอกสารจากหอจดหมายเหตุจังหวัดเชียงใหม่ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เช่น หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์เชียงใหม่ หนังสือพิมพ์เชียงใหม่นิวส์ หนังสือพิมพ์คนล้านนา และหนังสือพิมพ์ส่วนกลางที่บันทึกข้อมูลการเคลื่อนไหวของขบวนการต่อต้านทักษิณจังหวัดเชียงใหม่ การปราศรัยและแถลงการณ์จากขบวนการต่อต้านทักษิณจังหวัดเชียงใหม่ เฟสบุคของกลุ่มเครือข่ายขบวนการต่อต้านทักษิณจังหวัดเชียงใหม่ เช่น เพจกปปส. เชียงใหม่ เพจชมรมคนรักในหลวง เชียงใหม่ กลุ่มเฟซบุ๊กเชียงใหม่ และเฟสบุคของสมาชิกร่วมขบวนการต่อต้านทักษิณจังหวัดเชียงใหม่ เทปบันทึกภาพการประชุมเคลื่อนไหวกของขบวนการต่อต้านทักษิณในจังหวัดเชียงใหม่ และเอกสารอื่น ๆ อันเป็นเอกสารที่ถูกประกาศและมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับกลุ่มพันธมิตรและกลุ่มกปปส. นอกจากนี้ยังรวบรวมข้อมูลชั้นทุติยภูมิที่เป็นการบันทึกโดยบุคคลภายนอกและผู้สังเกตการณ์ปรากฏการณ์ของขบวนการต่อต้าน

ทักษิณ โดยอาศัยข้อมูลจากหนังสือ งานวิจัย บทความ วิทยานิพนธ์ โครงการวิจัย วารสาร บทความวิเคราะห์จากหนังสือพิมพ์ ราชกิจจานุเบกษา และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ตลอดจนรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการวิจัยจากการสืบค้นจากสื่อออนไลน์ และโซเชียลมีเดียด้วย

2. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกโดยอาศัยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (semi-structure interview) ที่มีคำถามแบบปลายเปิดเป็นเครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เข้าร่วมกับขบวนการต่อต้านทักษิณในจังหวัดเชียงใหม่ ที่ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) ผู้ที่เป็นแกนนำขบวนการต่อต้านทักษิณและกลุ่มเครือข่ายที่เข้าร่วมขบวนการ ที่ประกอบไปด้วยกลุ่มเครือข่ายที่มีมาก่อนเกิดขบวนการต่อต้านทักษิณจังหวัดเชียงใหม่ (pre-existing network) เช่น *เครือข่ายนักเคลื่อนไหวเดือนตุลา ภาคีคนฮักเชียงใหม่ สหพันธ์เกษตรกรภาคเหนือ (สกน.) ภาคีขับเค็ลื่อนเชียงใหม่จัดการตนเอง เครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่นและระดับชาติ เครือข่ายศิษย์เก่าและบุคลากรโรงเรียน* และกลุ่มเครือข่ายที่เป็นผู้เข้าร่วมขบวนการใหม่ เช่น *เครือข่ายแกนนำพันธมิตรฯเชียงใหม่รุ่น 2 เครือข่ายเยาวชนกู่ชาติ จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มเสรีชนคนเชียงใหม่และกลุ่มเพชบุรีเชียงใหม่ และกลุ่มคนเชียงใหม่หัวใจรักชาติ* ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีการสนับสนุนขบวนการต่อต้านทักษิณจังหวัดเชียงใหม่อย่างเปิดเผย และรวมถึงเก็บข้อมูลจาก 2) ปัจเจกบุคคลที่เข้าร่วมชุมนุมกับขบวนการต่อต้านทักษิณ ซึ่งเป็นบุคคลทั่วไปที่เข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้นโดยขบวนการต่อต้านทักษิณจังหวัดเชียงใหม่และกลุ่มเครือข่ายอย่างสม่ำเสมอ รวมไปถึงในส่วนของผู้ที่จัดการดูแล (admin) เฟจกปปส. เชียงใหม่ และผู้จัดทำสื่อวิทยุและสื่อสิ่งพิมพ์ที่สนับสนุนขบวนการต่อต้านทักษิณจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจะช่วยในการเก็บเกี่ยวข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลเกี่ยวกับการก่อตัว พัฒนาการ และพลวัตของขบวนการต่อต้านทักษิณ ตลอดจนข้อมูลด้านผลสะท้อนจากการเข้าร่วมเคลื่อนไหวกับขบวนการต่อต้านทักษิณ นอกจากนี้ตลอดช่วงการสัมภาษณ์จะช่วยให้ผู้วิจัยสามารถทำการสังเกตเพื่อเก็บข้อมูลแวดล้อม ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลเชิงลึกต่อวิธีการมองสังคมและการเมืองจากผู้ให้ข้อมูลอีกด้วย³⁰ ทั้งนี้ผู้วิจัยตระหนักดีว่าข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์เชิงลึกมักมีส่วนที่ถูกบิดเบือนข้อมูลจากผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งโดยเจตนาและไม่เจตนา ผู้วิจัยจึงจะนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาประมวลผล ตีความ และเทียบเคียงกับแหล่งข้อมูลอื่น ๆ เพื่อให้ข้อมูลดังกล่าวมีความเที่ยงตรงมากที่สุด

³⁰ Milena, Z. R., Dainora, G., & Alin, S. (2008). Qualitative research methods: A comparison between focus-group and in-depth interview. *Annals of the University of Oradea, Economic Science Series*, 17(4), Pp.1279-80.

1.6.3 ประชากรและการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล

การศึกษาเรื่อง “พลวัต เครือข่าย และกรอบโครงความคิดของขบวนการต่อต้านทักษิณในจังหวัดเชียงใหม่” มีประชากรในการศึกษาคือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับขบวนการต่อต้านทักษิณจังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วยผู้ให้ข้อมูลที่สามารถจำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ

1. แกนนำขบวนการต่อต้านทักษิณและกลุ่มเครือข่ายที่เข้าร่วมขบวนการ ผู้วิจัยได้กำหนดให้ผู้ตอบการสัมภาษณ์เป็นส่วนหนึ่งของขบวนการต่อต้านทักษิณ ที่มีความเกี่ยวข้องกับขบวนการในฐานะเป็นแกนนำหรือผู้ประสานงานเครือข่ายระดับสูงที่มีส่วนสำคัญต่อการก่อตัวของขบวนการต่อต้านทักษิณ การขยายฐานการสนับสนุน บทบาทการในระดมทรัพยากร และการสร้างกรอบโครงความคิดของขบวนการ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเครือข่าย โครงสร้างหน้าที่ในการทำกิจกรรมเคลื่อนไหวของกลุ่มเครือข่าย รวมถึงยุทธวิธีในการระดมมวลชนและทรัพยากร โดยแบ่งออกเป็นกลุ่มเครือข่ายที่มีมาก่อนเกิดขบวนการต่อต้านทักษิณจังหวัดเชียงใหม่ และกลุ่มเครือข่ายที่เป็นผู้เข้าร่วมขบวนการใหม่ ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) เพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) โดยคัดเลือกจากกลุ่มเครือข่ายที่มีบทบาทสำคัญต่อขบวนการต่อต้านทักษิณจังหวัดเชียงใหม่ และใช้วิธีการคัดเลือกแบบลูกโซ่ (snow ball sampling) เพื่อให้สามารถเข้าถึงข้อมูลรายชื่ออื่น ๆ ที่เป็นแกนนำในการเคลื่อนไหวโดยไม่เปิดเผยตัวตน โดยสัมภาษณ์แกนนำขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่และแกนนำเครือข่ายแนวร่วมจากกลุ่มพันธมิตร 8 คน และกลุ่มกปปส. 6 คน รวมทั้งสิ้น 14 คน

2. ปัจเจกบุคคลที่เข้าร่วมชุมนุมกับขบวนการต่อต้านทักษิณ ผู้วิจัยกำหนดให้ผู้ตอบการสัมภาษณ์เป็นผู้เข้าร่วมการชุมนุมกับขบวนการต่อต้านทักษิณ โดยเริ่มต้นจากการสืบค้นชื่อของผู้เข้าร่วมชุมนุมผ่านสื่อออนไลน์ที่มีการปฏิสัมพันธ์ของสมาชิกขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่ เช่น เฟสบุ๊กเพจกปปส. เชียงใหม่ เพจชมรมคนรักในหลวงจังหวัดเชียงใหม่ และเฟสบุ๊กส่วนบุคคลของสมาชิกร่วมขบวนการต่อต้านทักษิณจังหวัดเชียงใหม่ รวมถึงการสืบค้นจากข่าวออนไลน์และหนังสือพิมพ์ที่ได้มีการบันทึกข้อมูลของผู้เข้าร่วมการชุมนุม โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) และใช้วิธีการคัดเลือกแบบลูกโซ่ (snow ball sampling) โดยอาศัยการแนะนำผู้มีคุณลักษณะตรงตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย โดยสัมภาษณ์สมาชิกผู้เข้าร่วมสนับสนุนขบวนการต่อต้านทักษิณจากกลุ่มพันธมิตร 7 คน และกลุ่มกปปส. 3 คน รวมทั้งสิ้น 10 คน

1.7 แนวคำถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยมุ่งสร้างคำถามที่ครอบคลุมวัตถุประสงค์ในการศึกษาขบวนการต่อต้านทักษิณจังหวัดเชียงใหม่ที่มุ่งเพื่อวิเคราะห์การก่อตัว พัฒนาการ และพลวัตของขบวนการต่อต้านทักษิณในจังหวัด

เชียงใหม่ที่หมายถึงกลุ่มพันธมิตรและกลุ่มกบปส. รวมถึงเพื่อศึกษากระบวนการสร้างกรอบโครงสร้างความคิดหลอมรวมกลุ่มเครือข่ายที่มีความแตกต่างหลากหลายเข้าเคลื่อนไหวทางการเมืองร่วมกัน ภายใต้ขบวนการต่อต้านทักษิณจังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยจึงเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผ่านชุดคำถามปลายเปิดที่จะมีการปรับให้สอดคล้องเหมาะสมกับกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์โดยมีรายละเอียดที่ครอบคลุมประเด็นดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์ ภูมิหลังก่อนตัดสินใจเข้าร่วมเคลื่อนไหวหรือสนับสนุนขบวนการต่อต้านทักษิณจังหวัดเชียงใหม่ เช่น ข้อมูลทางประชากร การประกอบอาชีพในปัจจุบัน ภูมิหลังชีวิตในช่วงวัยต่าง ๆ บริบททางสังคมการเมืองในช่วงดังกล่าว ความรู้สึกต่อสถานการณ์สังคมการเมือง ผลกระทบจากบริบทสังคมการเมืองต่อชีวิตของผู้ให้สัมภาษณ์ การเข้าร่วมกับกลุ่มขบวนการทางสังคมการเมืองก่อนเกิดขบวนการต่อต้านทักษิณ และผลสัมฤทธิ์ของขบวนการ เพื่อใช้ในการทำความเข้าใจความเป็นมาที่หล่อหลอมกรอบโครงสร้างความคิดของแกนนำและกลุ่มเครือข่าย

ข้อ 2 ข้อมูลในช่วงการตัดสินใจเข้าร่วมกับขบวนการของแกนนำและกลุ่มเครือข่าย โครงสร้างโอกาสทางการเมืองต่อการก่อตัวของขบวนการ บทบาทของแกนนำและกลุ่มเครือข่ายในขบวนการต่อต้านทักษิณจังหวัดเชียงใหม่ เช่น เหตุผลที่ทำให้ตัดสินใจเข้าร่วมกับขบวนการ ประเด็นปัญหาหรือสถานการณ์ที่ทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์ตัดสินใจเข้าร่วมกับขบวนการ อิทธิพลจากกลุ่มเครือข่ายที่ผู้ให้สัมภาษณ์สังกัดอยู่ต่อการตัดสินใจ โครงสร้างและกลไกการทำงานที่ของขบวนการ ความรับผิดชอบตามตำแหน่งหน้าที่ของผู้ให้สัมภาษณ์ต่อขบวนการ บทบาทของกลุ่มเครือข่ายในจังหวัดเชียงใหม่ต่อขบวนการต่อการระดมมวลชนและการสนับสนุนทรัพยากรต่าง ๆ พัฒนาการของขบวนการ ความร่วมมือและความขัดแย้งระหว่างกลุ่มเครือข่าย รูปแบบของเครือข่าย รวมถึงปัจจัยอุปสรรคและโอกาสที่ส่งผลต่อพลวัตการเคลื่อนไหวภายใต้ขบวนการต่อต้านทักษิณจังหวัดเชียงใหม่

ข้อ 3 ข้อมูลด้านกระบวนการก่อตัว การสร้างกรอบโครงสร้างความคิด และการเชื่อมโยงกลุ่มเครือข่ายต่าง ๆ เข้าร่วมกับขบวนการ เช่น การริเริ่มก่อตั้งกลุ่มขบวนการและการทำกิจกรรมขั้นต้นเพื่อรวบรวมการสนับสนุน บริบทโครงสร้างโอกาสทางการเมืองที่ทำให้เกิดการระบอบปัญหาและค้นหาแนวทางการแก้ไขปัญหา การกำหนดเป้าหมายและยุทธวิธีในการบรรลุเป้าหมายของขบวนการ ผลักดันให้ประเด็นปัญหาเป็นที่น่าสนใจของคนเชียงใหม่ การสร้างแรงจูงใจเพื่อกระตุ้นให้คนเชียงใหม่เข้าสนับสนุน ภาษาที่ใช้ในการสร้างกรอบความคิดผ่านการปราศรัยและการสื่อสารผ่านสื่อของขบวนการเพื่อสร้างการเชื่อมโยงค่านิยมและความเชื่อแก่ปัจเจกบุคคล การเชื่อมโยงเป้าหมายของขบวนการเข้ากับสภาพปัญหาของกลุ่มเครือข่ายที่มีมาก่อนหน้าในจังหวัดเชียงใหม่เพื่อสร้างแรงสนับสนุน

1.8 การทบทวนวรรณกรรม

จากปรากฏการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองในห้วงทศวรรษที่ผ่านมา ที่มีกลุ่มพันธมิตรและกลุ่มกปปส. เป็นตัวแสดงสำคัญที่ดำรงบทบาทในช่วงดังกล่าว ได้มีความพยายามในการศึกษาปรากฏการณ์ดังกล่าวผ่านการศึกษาวิจัย บทความทางวิชาการ และบทวิเคราะห์ทางการเมืองจำนวนมาก เพื่อทำความเข้าใจสภาพปัญหาและอธิบายปรากฏการณ์โดยใช้กรอบคิดอันหลากหลาย โดยในการสำรวจวรรณกรรมการศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มพันธมิตรและกลุ่มกปปส. ที่มีมาก่อนหน้าพบว่ามีขอบเขตและปริณทลทางความรู้ที่มุ่งตอบคำถามสำคัญ 4 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มแรกเป็นงานที่มุ่งทำความเข้าใจกลุ่มคนที่ประกอบขึ้นเป็นกลุ่มพันธมิตรและกลุ่มกปปส. กลุ่มที่สองเป็นการศึกษาถึงแรงจูงใจในการเข้าร่วมและเคลื่อนไหวกับกลุ่มพันธมิตรและกลุ่มกปปส. กลุ่มที่สามเป็นการศึกษาเพื่ออธิบายรูปแบบการเคลื่อนไหวของขบวนการต่อต้านทักษิณกลุ่มพันธมิตรและกลุ่มกปปส. และกลุ่มที่สี่เป็นการศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวในจังหวัดเชียงใหม่

ในช่วงที่ผ่านมาปรากฏการณ์การเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรและกลุ่มกปปส. ได้รับความสนใจในการศึกษาในฐานะที่เป็นหนึ่งในตัวแสดงสำคัญต่อการเมืองไทยในช่วงปลายทศวรรษ 2540 โดยมักเป็นการศึกษาในแนวทางสำคัญได้แก่ กรอบทฤษฎีการทำให้ทันสมัย ทฤษฎีขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม และกรอบการวิเคราะห์ในมิติทางชนชั้น กระทั่งในเวลาต่อมาการศึกษาขบวนการทางสังคมกลุ่มพันธมิตรและกลุ่มกปปส. ได้รับความสนใจศึกษาในแง่มุมของการเป็นขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่มอนุรักษ์นิยมที่สันคลอนประชาธิปไตย แต่ถึงกระนั้นคำอธิบายที่ปรากฏในการศึกษาที่ผ่านมาก็ยังคงขาดพลังในการอธิบายอย่างครอบคลุมในบางมิติ และยังไม่สามารถทำความเข้าใจเครือข่ายและการก่อตัวของกลุ่มพันธมิตรและกลุ่มกปปส. ในฐานะขบวนการต่อต้านทักษิณที่ยังคงมีพลังในการทางการเมืองไทยจนถึงปัจจุบันได้

1. การศึกษากลุ่มคนในขบวนการต่อต้านทักษิณ

การศึกษาในกลุ่มนี้ทำความเข้าใจกลุ่มคนในขบวนการต่อต้านทักษิณในระยะการเคลื่อนไหวของกลุ่มพันธมิตร และงานที่ศึกษากลุ่มกปปส. ในฐานะเป็นขบวนการที่มีเป้าหมายในการต่อต้านรัฐบาลทักษิณและเครือข่ายเช่นเดียวกัน โดยเป็นการศึกษาที่มีอิทธิพลจากกรอบทฤษฎีการทำให้ทันสมัย (modernization theory) ที่มีฐานคิดในการอธิบายว่าการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจจะ

นำไปสู่การเกิดชนชั้นกลางในสังคมที่เอื้อต่อการเป็นประชาธิปไตย³¹ ทั้งนี้เพราะชนชั้นกลางที่มีจำนวนมากเพียงพอจะมีบทบาทสำคัญต่อการประนีประนอมระหว่างชนชั้น โดยการกำหนดนโยบายที่ใกล้เคียงกับชนชั้นนำแต่ในขณะเดียวกันก็เพียงพอที่จะไม่ทำให้ชนชั้นล่างก่อการปฏิวัติ ในขณะเดียวกันชนชั้นกลางที่มีระดับการศึกษาและสถานะทางเศรษฐกิจดีกว่าชนชั้นล่างจะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง และเป็นตัวแสดงสำคัญในการลดบทบาทของชนชั้นนำต่อการเมือง ในแง่ที่ชนชั้นกลางจึงมีบทบาทในการจรรโลงประชาธิปไตยขณะที่ชนชั้นล่างไม่มีจิตสำนึกทางการเมืองแบบประชาธิปไตย การสร้างประชาธิปไตยจึงต้องมาจากชนชั้นกลางและชนชั้นสูงแบบบนลงล่าง³²

อิทธิพลของกรอบทฤษฎีดังกล่าวสะท้อนให้เห็นในหนังสือ “สองนคราประชาธิปไตย” เอนก เหล่าธรรมทัศน์เสนอแนวคิดที่ว่า ชนชั้นกลางในเมืองเป็นผู้มีมาตรฐานคุณธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และเป็นเสรีชนที่มีวิจรรย์ญาณในการเลือกผู้แทนทางการเมืองโดยคำนึงถึงนโยบายเป็นสำคัญ ส่วนคนชนบทเป็นชนชั้นล่างที่เลือกผู้แทนทางการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ในลักษณะการเลือกเจ้านายอุปถัมภ์ ซึ่งเอื้อให้เกิดการซื้อสิทธิขายเสียงและมีใช้การเลือกอย่างอิสระ ชน จากในแง่ที่ชาวชนบทซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของสังคมจึงเป็นผู้จัดตั้งรัฐบาลที่ต่างไปจากมาตรฐานคุณธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของชนชั้นกลางในเมืองที่จะกลายเป็นผู้กำหนดนโยบายและผู้โค่นล้มรัฐบาล³³

ซึ่งแนวคิดดังกล่าวถูกนำมาใช้ทำความเข้าใจกลุ่มคนในพันธมิตรว่าเป็นชนชั้นกลางในเขตเมือง ที่มีสมมติฐานว่ารัฐบาลทักษิณซักจูงชนชั้นล่างในชนบทที่ไม่มีความรู้ด้วยการซื้อเสียงได้ออกมาเคลื่อนไหวเพื่อต่อต้านรัฐบาลทักษิณ³⁴ แต่ปรากฏการณ์การเคลื่อนไหวทางการเมืองของขบวนการต่อต้านทักษิณนับตั้งแต่ระยะการเป็นกลุ่มพันธมิตรจนถึงกลุ่มกปปส. ได้ชี้ให้เห็นว่าคำอธิบายดังกล่าวละเลยมิติที่ซ่อนทับของผู้คนอันหลากหลายในเขตเมืองและชนบท และมองข้ามการเปลี่ยนแปลงภายในขบวนการที่มีพลวัตและความหลากหลาย ตลอดจนการมีรูปแบบในการเคลื่อนไหวของขบวนการ เป้าหมาย และข้อเสนอทางการเมืองของขบวนการที่ไม่สอดคล้องกับการเป็นประชาธิปไตย

³¹ อภิชาติ สถิตินิรามัย และอนุสรณ์ อุณโณ. (2560). “การเมืองคนดี: ความคิด ปฏิบัติการและอัตลักษณ์ทางการเมืองของผู้สนับสนุน “ขบวนการเปลี่ยนแปลงประเทศไทย”. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. “การเมืองคนดี”: ความคิด ปฏิบัติการ และอัตลักษณ์ทางการเมืองของผู้สนับสนุนขบวนการเปลี่ยนแปลงแห่งประเทศไทย, หน้า 20.

³² เก่งกิจ กิติเรียงลาภและควีน ฮิววิสัน. (2552). “บทวิพากษ์ “การเมืองภาคประชาชน” ในประเทศไทย: ข้อจำกัดของการวิเคราะห์และยุทธศาสตร์การเมืองแบบ “ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่”. *ฟ้าเดียวกัน*, 7, (2), หน้า 122. หน้า 121-58,

³³ เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2556). *สองนคราประชาธิปไตย: แนวทางปฏิรูปการเมือง เศรษฐกิจ เพื่อประชาธิปไตย*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: คปฟ, หน้า 7-10.

³⁴ Manager Online. (2548). ชี้ปรากฏการณ์สนธิชัชมิตร. ปลุกคนเมือง-ชนบทไล่รัฐบาล. ที่มา <https://mgronline.com/daily/detail/9480000173868>, สุลักษณ์ ฟ้าเดียวกัน. เมษา มิถุนา 2549, หน้า 177-8.

ตามฐานคิดของทฤษฎีและข้อสังเกตตามแนวคิดของเอนก ด้วยเหตุนี้จึงมีการศึกษาขบวนการต่อต้านทักษิณเพื่ออธิบายมวลชนของกลุ่มพันธมิตรและกลุ่มกปปส.ใน 3 ประเด็นดังนี้

1.1 งานศึกษาในประเด็นแรกให้คำอธิบายโดยใช้ปัจจัยทางเศรษฐกิจเป็นเครื่องมือหนึ่งในการทำความเข้าใจและจำแนกกลุ่มคนของขบวนการต่อต้านทักษิณ โดยเสนอว่าขบวนการต่อต้านทักษิณเป็นขบวนการของคน “ชนชั้นกลางระดับกลาง” ขึ้นไปหรือเป็น “ชนชั้นกลางเก่า” ดังเช่นในงานของอภิชาติและคณะ³⁵ ที่สำรวจพบว่ากลุ่มพันธมิตรหรือคนเสื้อเหลืองคือชนชั้นกลางผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมดี มีระดับการศึกษาและอาชีพที่มั่นคงสูง ขณะที่ธรรมาภิบาลและชานนทร์ เตชะสุนทรวัฒน์³⁶ พบว่าขบวนการต่อต้านทักษิณทั้งในช่วงกลุ่มพันธมิตรและกลุ่มกปปส. เป็น “ชนชั้นกลางระดับบน” ที่อยู่ในเขตเมือง (กรุงเทพมหานคร) มีการศึกษาสูง ประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร เป็นเจ้าของกิจการ หรือเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยธรรมาภิบาลและชานนทร์อธิบายว่าการก่อตัวของชนชั้นกลางระดับบนมีความสัมพันธ์กับกระบวนการพัฒนาทางเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมใหม่ในช่วงทศวรรษ 2500-2530 ซึ่งส่งผลให้ชนชั้นกลางระดับบนกลายมาเป็นตัวแสดงสำคัญที่มีบทบาทต่อการเมืองไทย

อภิชาติและคณะอธิบายว่ากระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจในทศวรรษ 2500 และการขยายตัวของมหาวิทยาลัยได้สร้างกลุ่มคนที่ได้ประโยชน์จากการเติบโตทางเศรษฐกิจ ซึ่งคนกลุ่มนี้ได้กลายเป็นชนชั้นกลางระดับกลางถึงระดับสูงที่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว³⁷ ซึ่งธรรมาภิบาลและชานนทร์ได้ฉายภาพให้เห็นว่าลักษณะการเติบโตของชนชั้นกลางระดับบนในเขตกรุงเทพมหานครเป็นผลพวงนโยบายเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมใหม่ภายใต้ระบอบการเมืองการปกครองที่ไม่เป็นประชาธิปไตยช่วงทศวรรษ 2500-2530 ที่อุดหนุนส่งเสริมให้กลายเป็นผู้ประกอบการและแรงงานคอกขาวชั้นสูงที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและการเมืองเหนือกว่าชนชั้นล่าง และสร้างความผูกพันจนกลายเป็นบรรทัดฐานทางการเมือง³⁸ ทว่าการเปลี่ยนเป็นประชาธิปไตยในทศวรรษต่อมาได้ทำให้ความได้เปรียบทางเศรษฐกิจและการเมืองของชนชั้นกลางระดับบนลดลงไป ซึ่งกลายเป็นแรงผลักดันให้ชนชั้นกลางระดับบนออกมามีบทบาทการเคลื่อนไหวทางการเมืองกับขบวนการต่อต้านทักษิณ หรือมีลักษณะเป็นปฏิกิริยาของ “ชนชั้นกลางเก่า” ต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและการเมืองเป็นประชาธิปไตย³⁹ นอกจากนี้อภิชาติและ

³⁵ อภิชาติ สติตินิรามย์ และคณะ. (2556). *โครงการวิจัยทบทวนภูมิทัศน์การเมืองไทย*. เชียงใหม่: แผนงานสร้างเสริมนโยบายสาธารณะที่ดี สถาบันศึกษานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

³⁶ ธรรมาภิบาล และชานนทร์ เตชะสุนทรวัฒน์. (2559). *อัตลักษณ์และบทบาททางการเมืองภายใต้ระบบประชาธิปไตยของชนชั้นกลางกรุงเทพ: กรณีศึกษาการเคลื่อนไหวทางการเมืองของขบวนการกปปส. (คณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข)*. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. “การเมืองคนดี”: ความคิด ปฏิบัติการ และอัตลักษณ์ทางการเมืองของผู้สนับสนุนขบวนการเปลี่ยนแปลงแห่งประเทศไทย, หน้า 3, 43-4.

³⁷ อภิชาติและคณะ. อ้างแล้ว. หน้า 53-5

³⁸ ธรรมาภิบาล และชานนทร์ เตชะสุนทรวัฒน์. อ้างแล้ว, หน้า 61-3.

³⁹ อภิชาติและคณะ. อ้างแล้ว หน้า 53-5.

อนุสรณ์⁴⁰ ยังชี้ให้เห็นว่าพื้นที่นอกเขตกรุงเทพมหานครโดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่เขตเทศบาลที่มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูงของจังหวัดในภาคกลางและภาคใต้ เป็นอีกพื้นที่สำคัญที่มีชนชั้นกลางระดับบนเข้าสนับสนุนขบวนการต่อต้านทักษิณเช่นเดียวกัน นอกจากนี้การศึกษาของชลิตา บัณฑุวงศ์⁴¹ ยังมุ่งให้ความสำคัญกับ “กลุ่มคนใต้” ที่ย้ายถิ่นฐานมาอาศัยในเขตกรุงเทพมหานครและเข้าร่วมสนับสนุนขบวนการต่อต้านทักษิณนับตั้งแต่กลุ่มพันธมิตรต่อเนื่องมาจนถึงกลุ่มกปปส. โดยชลิตาอธิบายว่าเป็นกลุ่มที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมแบบ “ชนชั้นกลางระดับล่าง” ที่ไม่มีความมั่นคงทางอาชีพและได้รับผลกระทบจากความผันผวนทางเศรษฐกิจ มีความผูกพันกับภูมิลำเนาและมีการรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายพวกพ้องที่แน่นแฟ้น ตลอดจนมีทัศนคติและจุดยืนทางการเมืองที่มั่นคงต่อพรรคประชาธิปัตย์ ทำให้ตัดสินใจเข้าร่วมสนับสนุนเมื่อขบวนการต่อต้านทักษิณทำการเคลื่อนไหวทางการเมือง ซึ่งแสดงถึงความหลากหลายทางชนชั้นในขบวนการต่อต้านทักษิณ

1.2 ประเด็นที่สองเป็นการศึกษาขบวนการต่อต้านทักษิณโดยใช้กรอบคิดชนชั้นในแนวทางของมาร์กซิสต์ งานในกลุ่มนี้พยายามชี้ให้เห็นว่ากลุ่มขบวนการต่อต้านทักษิณไม่ได้มีแต่เพียงชนชั้นกลางตามที่งานกลุ่มแรกเสนอเท่านั้น แต่เสนอว่ากลุ่มเสื้อเหลืองเป็นการสร้างแนวร่วมทางชนชั้นที่มีชนชั้นล่างเข้าเป็นส่วนหนึ่งของขบวนการ ดังเช่น งานของใจและคณะ⁴² เสนอว่ากลุ่มพันธมิตรเป็นแนวร่วมทางชนชั้นระหว่างภาคประชาชนที่เป็นกรรมกรชีพและชนชั้นล่างที่เคยมีบทบาทสำคัญในการเคลื่อนไหวทางการเมืองไทยในอดีตมาเข้าร่วมกับชนชั้นกลางและนายทุนอนุรักษ์นิยม สอดคล้องกับงานของเก่งกิจ กิติเรียงลาภและเควิน ฮิววิสัน⁴³ พวกเขาตั้งข้อสังเกตว่า แม้วกลุ่มพันธมิตรจะให้ความสำคัญกับชนชั้นกลางและมีพื้นที่ในการเคลื่อนไหวทางการเมืองอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครเป็นหลัก แต่ก็ประกอบไปด้วยพลังของชนชั้นล่างด้วยเช่นเดียวกัน โดยพวกเขาชี้ให้เห็นว่ากลุ่มพันธมิตรเป็นการรวมกลุ่มกันของพลังอนุรักษ์นิยมที่ประกอบด้วยชนชั้นสูงและชนชั้นกลาง กับกลุ่มพลังภาคประชาชนชนชั้นล่างที่มีส่วนสำคัญต่อการสร้างฐานการสนับสนุนจากภาคประชาชน อย่างไรก็ตามทั้งใจและเก่งกิจยังเห็นสอดคล้องกันว่าแม้วกลุ่มพันธมิตรจะเป็นการร่วมมือกันข้ามชนชั้น แต่ทว่าภาคประชาชนที่เคยต่อสู้กับภาครัฐมายาวนานตกอยู่ในสภาพอ่อนแอและไร้อำนาจต่อรอง กับกลุ่มพลังอนุรักษ์นิยมและแกนนำของฝ่ายภาคประชาชนที่มีสถานะนำเหนือชนชั้นล่างส่วนใหญ่ในขบวนการ ที่มีสถานะเป็นมวลชนผู้ปราศจากอำนาจในการกำหนดทิศทางและข้อต่อรองของขบวนการ

⁴⁰ อภิชาติและคณะ. การเมืองคนดี. หน้า 62-3.

⁴¹ ชลิตา บัณฑุวงศ์. (2560). “ผมจะไปช่วยพี่น้องเรา รัฐบาลชี้มือทำร้ายประชาชน”: ความคิดและปฏิบัติการ “การเมืองคนดี” ของคนใต้ย้ายถิ่นฐานในกรุงเทพ. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. “การเมืองคนดี”: ความคิด ปฏิบัติการ และอัตลักษณ์ทางการเมืองของผู้สนับสนุนขบวนการเปลี่ยนแปลงแห่งประเทศไทย, หน้า 39-42.

⁴² ใจ อึ้งภากรณ์และคณะ. (2006). *ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในไทย*. กรุงเทพฯ: ประชาธิปไตยแรงงาน, หน้า

⁴³ เก่งกิจ กิติเรียงลาภและเควิน ฮิววิสัน. อ้างแล้ว. หน้า 140-5.

1.3 การศึกษาในกลุ่มนี้เสนอว่าขบวนการต่อต้านทักษิณเป็นกลุ่มคนที่มีความคิดทางการเมืองทางการเมืองร่วมกันแบบอนุรักษนิยมและไม่เป็นประชาธิปไตย ที่มาจากการหล่อหลอมและการให้ความหมายผ่านกระบวนการสร้างจิตสำนึกทางการเมืองจนนำไปสู่การมีความคิดทางการเมืองอย่างร่วมกัน ดังเช่น การศึกษาการเคลื่อนไหวของคนไทยเชื้อสายจีนของวีระ หวังสัจจะโชค⁴⁴ ที่พบว่าความคิดทางการเมืองแบบอนุรักษนิยมของ “ขบวนการลูกจิ้นรักชาติ” เป็นผลของการนำความคิดชาตินิยมทางศาสนา กับพระมหากษัตริย์เดิมมาดัดแปลงและประดิษฐ์ขึ้นใหม่เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันกษัตริย์กับประชาชน โดยกษัตริย์มีสถานะเป็นธรรมราชาที่ปกครองใกล้ชิดประชาชนที่จงรักภักดี แนวคิดดังกล่าวส่งผลสะท้อนต่อการหลอมสร้างความคิดทางการเมืองและการสร้างตำแหน่งแห่งที่ที่มั่นคงให้กับความเป็นลูกจิ้นในสังคมไทย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสิทธิเทพ เอกสิทธิพงศ์⁴⁵ ที่ได้แสดงให้เห็นชัดเจนยิ่งขึ้นว่าการเข้าสนับสนุนขบวนการต่อต้านทักษิณของชนชั้นกลางไทยเชื้อสายจีนเป็นผลมาจากการหล่อหลอมสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ (historical consciousness) ของรัฐไทย ความหวาดระแวงต่อภัยคอมมิวนิสต์ทำให้ความเป็นจีนและคนจีนในไทยถูกเบียดขับให้มีฐานะเป็นอื่นในสังคมไทย ทว่าเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอำนาจและสังคมไทยผ่านระบอบประชาธิปไตยครึ่งใบภายใต้การนำของกลุ่มทหารที่มีความเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับสถาบันกษัตริย์ พลวัตในระบบเศรษฐกิจที่มีการเติบโตอย่างมากในยุคนี้ได้ส่งผลให้ชาวไทยเชื้อสายจีนเป็นกลุ่มที่ได้รับส่วนแบ่งผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจการเมือง ในยุคเดียวกันนี้เองยังมีการสร้างวาทกรรมคนจีนเสียผีหมอนใบภายใต้พระบรมโพธิสมภาร ที่ทำให้เกิดการให้ความหมายใหม่แก่ชนชั้นกลางไทยเชื้อสายจีนได้พึ่งพระบรมโพธิสมภารที่มีความมั่นคงและมีเสถียรภาพจนสามารถสะสมทุนได้เหล่านี้เองได้กลายเป็นส่วนสำคัญในการหล่อหลอมลูกจิ้นให้มีโลกทัศน์และสำนึกทางการเมืองแบบอนุรักษนิยมจนกลายเป็นพลังหลักในขบวนการต่อต้านทักษิณ

นอกจากนี้การศึกษาของชลิตา บัณชุงศ์⁴⁶ ที่ทำการศึกษา “กลุ่มคนใต้” ที่เป็นอีกกลุ่มพลังหลักในการเคลื่อนไหวของขบวนการต่อต้านทักษิณ ได้หยิบยกเอาอัตลักษณ์ความเป็นพวกพ้องเดียวกันมาใช้ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ชลิตาพบว่าคนใต้มีบุคลิกภาพแบบปฏิเสธรอำนาจรัฐมาอย่างยาวนาน พวกเขามีประวัติศาสตร์ในการเป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐทั้งในฐานะขุนโจรและการเข้าร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย รวมถึงการเข้าร่วมกับขบวนการต่อต้านทักษิณกลุ่มกบปส. โดยให้ความหมายว่าเป็นการต่อสู้กับอำนาจรัฐที่ฉ้อฉล ขณะเดียวกันพวกเขาก็ให้ความหมายต่อพรรค

⁴⁴ วีระ หวังสัจจะโชค. (2554). “ลูกจิ้นรักชาติ?: กระบวนการสร้างชาตินิยมใหม่ด้วยพลังทางเศรษฐกิจการเมือง และ ความรู้” ใน Proceedings of National Political Science and Public Administration Congress 12th. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, หน้า 107-130.

⁴⁵ สิทธิเทพ เอกสิทธิพงศ์. (2558). ลูกจิ้นรักชาติ : สำนึกประวัติศาสตร์และนิยามประชาธิปไตย. วารสารมนุษยศาสตร์สาร ปีที่ 16 ฉบับที่ 2. กรกฎาคม-ธันวาคม, หน้า 112-57.

⁴⁶ ชลิตา บัณชุงศ์. (2560). อ่างแล้ว. หน้า 71-3.

ประชาธิปไตยในฐานะพวกพ้องที่เป็นหนึ่งเดียวกันและเทิดทูนสถาบันกษัตริย์ไว้เหนือกว่าขอบเขตของอำนาจรัฐที่ต้องปกป้องจากนักการเมืองเลวที่ละเมิดสถาบัน ทศนะและจุดยืนทางการเมืองดังกล่าวจึงทำให้พวกเขามีแนวทางแบบอนุรักษนิยม ซึ่งสอดคล้องกับการค้นพบของประจักษ์ ก้องกีรติ⁴⁷ว่าความรับผิดชอบทางศีลธรรมดังกล่าวเป็นการให้ความหมายใหม่ผ่านกรอบคิด “อัตลักษณ์คนดี” ที่ช่วยให้กลุ่มกปปส.สามารถหลอมรวมผู้สนับสนุนที่มีความหลากหลายทางชนชั้นได้ จะเห็นได้ว่าขบวนการต่อต้านทักษิณเป็นขบวนการเคลื่อนไหวที่ไม่สามารถจัดแบ่งโดยใช้การชี้วัดทางเศรษฐกิจที่ชี้ว่าเป็นการเคลื่อนไหวของชนชั้นใดเป็นการเฉพาะ แต่เป็นขบวนการที่ประกอบไปด้วยพลังทางความคิดแบบอนุรักษนิยมและไม่เป็นประชาธิปไตยด้วยเช่นเดียวกัน โดยงานของกนกรัตน์ เลิศชูสกุล⁴⁸ ได้ทำให้เห็นอย่างชัดเจนว่าขบวนการต่อต้านทักษิณถูกครอบงำการกำหนดแนวทางการเคลื่อนไหวและข้อเสนอของขบวนการโดยพลังอนุรักษนิยมที่มีทั้งอำนาจต่อรอง กำลังคน และทรัพยากร แกนนำขบวนการต่อต้านทักษิณประสบความสำเร็จในการรวบรวมเครือข่ายมวลชนฝ่ายขวาที่เคยมีบทบาทสำคัญก่อนช่วงเหตุการณ์เดือนตุลาคม พ.ศ.2516-2519 ที่ประกอบด้วยรัฐบาลทหาร ชนชั้นนำ มวลชนกษัตริย์นิยม ชาตินิยมสุดขั้ว และกลุ่มศาสนาซึ่งเดิมที่อยู่ในสภาพอ่อนแอและกระจัดกระจาย ให้เข้ามาเป็นพลังในการสนับสนุนขบวนการที่ประสบความสำเร็จในการใช้ความคิดทางการเมืองแบบอนุรักษนิยมระดมมวลชนขวาจัดและชนชั้นกลางที่อยู่นอกพื้นที่การเมือง จนสามารถเบียดขับกลุ่มพลังเสรีนิยมให้ประนีประนอมหรือออกจากขบวนการ และส่งผลให้พลังอนุรักษนิยมกลายเป็นขั้วอำนาจหลักในการกำหนดแนวทางการเคลื่อนไหวและข้อเสนอทางการเมืองของขบวนการต่อต้านทักษิณไปในทิศทางที่ไม่เป็นประชาธิปไตย

1.4. การเคลื่อนไหวของขบวนการต่อต้านทักษิณเป็นขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมนอกพื้นที่การเมืองภาคประชาชน โดยการศึกษาในกลุ่มนี้พยายามตอบโต้การให้ความหมายการเคลื่อนไหวของขบวนการต่อต้านทักษิณที่ในช่วงกลุ่มพันธมิตรมักได้รับการอธิบายว่าเป็นขบวนการประชาชนหรือการเมืองภาคประชาชน ที่มีความสัมพันธ์กับการเป็นพื้นที่ให้ประชาชนตรวจสอบถ่วงดุลและคัดค้านนโยบายของรัฐที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตของประชาชนในสังคม ซึ่งงานในกลุ่มนี้เสนอว่าขบวนการต่อต้านทักษิณไม่ได้มีลักษณะของการเมืองภาคประชาชน ดังเช่น กับนิธิ เอียวศรีวงศ์⁴⁹ ที่

⁴⁷ ประจักษ์ ก้องกีรติ. (2560). ธรรมะธรรมาสงคราม ความรุนแรงเชิงศีลธรรม และอนารยะชัดขึ้น. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. “การเมืองคนดี”: ความคิด ปฏิบัติการ และอัตลักษณ์ทางการเมืองของผู้สนับสนุนขบวนการเปลี่ยนแปลงแห่งประเทศไทย.

⁴⁸ กนกรัตน์ เลิศชูสกุล. (2560). พัฒนาการและพลังของขบวนการต่อต้านทักษิณ: จากขบวนการเสรีนิยมอันหลากหลายสู่ขบวนการอนุรักษนิยมเข้มข้น. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. “การเมืองคนดี”: ความคิด ปฏิบัติการ และอัตลักษณ์ทางการเมืองของผู้สนับสนุนขบวนการเปลี่ยนแปลงแห่งประเทศไทย, หน้า 80-2, 123.

⁴⁹ นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2551). การเมืองภาคประชาชน, มติชนรายวัน, 21 กรกฎาคม 2551, ปีที่ 31 ฉบับที่ 11090

ตอบโต้การผลิตคำอธิบายการเคลื่อนไหวของกลุ่มพันธมิตรว่าเป็นพื้นที่ของการเมืองภาคประชาชน เพื่อเปลี่ยนแปลงสังคม โดยนิยมนอเงื่อนไขในการพิจารณาการเมืองภาคประชาชนที่จะต้องประกอบไปด้วย 3 เงื่อนไขสำคัญ ได้แก่ 1) การเคลื่อนไหวทางการเมืองของประชาชนจะต้องเป็นจัดองค์กร แนวราบที่เคลื่อนไหวร่วมกันอย่างสมัครใจ มีเพียงแกนนำที่เป็นตัวแทนของกลุ่มร่วมกันเคลื่อนไหว และตัดสินใจร่วมกัน 2) การเคลื่อนไหวทางการเมืองของประชาชนมีความลื่นไหลเป็นอิสระ องค์กรหรือประชาชนสามารถตัดสินใจเข้าร่วมหรือออกจากการสนับสนุนได้อย่างเสรี และเป้าหมายในการเคลื่อนไหวก็สามารถยืดหยุ่นผ่อนปรนได้ 3) การเคลื่อนไหวของประชาชนใช้ “อารยะขัดขืน” เป็นเครื่องมือในการต่อรองของประชาชนที่ไร้อำนาจ ซึ่งจากเงื่อนไขข้างต้นนี้จึงเห็นว่ากลุ่มพันธมิตรไม่ถือเป็นการเมืองภาคประชาชนเพราะมีความสัมพันธ์ในองค์กรแบบแนวตั้งที่อยู่ภายใต้การนำของคนกลุ่มน้อยที่เข้าถึงทุน ใช้การเคลื่อนไหวทางการเมืองในลักษณะมวลชนที่ใช้ความรุนแรงและไม่มีสำนึกพลเมือง สอดคล้องกับงานของอุเซนทร์ เชียงเสน⁵⁰ที่พบว่า ในช่วงต้นของการก่อตัว กลุ่มขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่มีจุดมุ่งหมายเปิดพื้นที่สาธารณะในการเสนอนโยบายเพื่อสิทธิและผลประโยชน์ของส่วนรวมเข้าร่วมกับกลุ่มพันธมิตร ทำให้ในช่วงแรกกลุ่มพันธมิตรมีแนวทางการเคลื่อนไหวที่สอดคล้องกับการเมืองภาคประชาชน ความขัดแย้งภายในขบวนการทำให้กลุ่มพันธมิตรเปลี่ยนแปลงทิศทางการเคลื่อนไหวมาเป็นแนวทางอนุรักษ์นิยมและมีข้อเรียกร้องทางการเมืองที่เป็นปรปักษ์กับประชาธิปไตย โดยใช้ยุทธวิธีที่อาศัยการเมืองบนท้องถนนที่รุนแรงแตกต่างไปจากหลักการอารยะขัดขืน จึงทำให้ขบวนการต่อต้านทักษิณกลุ่มพันธมิตรเป็นขบวนการเคลื่อนไหวที่อยู่นอกพื้นที่การเมืองภาคประชาชน

โดยสรุปการศึกษาขบวนการต่อต้านทักษิณกลุ่มที่หนึ่งคือการมุ่งตอบคำถามว่ากลุ่มคนที่สนับสนุนขบวนการต่อต้านทักษิณประกอบด้วยกลุ่มคนหลากหลายชนชั้น ตั้งแต่ชนชั้นกลางระดับกลางและกลุ่มคนชนชั้นกลางเก่า เป็นผู้ประกอบการและแรงงานวิชาชีพชั้นสูงที่อยู่ในพื้นที่เมืองและภูมิภาคที่มีการเติบโตทางเศรษฐกิจสูง กลุ่มนี้เป็นผู้ได้รับผลประโยชน์จากการเติบโตทางเศรษฐกิจภายใต้ระบอบการเมืองที่ไม่เป็นประชาธิปไตยจึงสร้างความผูกพันต่อระบบการเมือง และเป็นกลุ่มชนชั้นกลางระดับล่างย้ายถิ่นฐานในเขตเมืองที่ไม่มีความมั่นคงทางอาชีพ อย่างไรก็ตามการศึกษาในมิติชนชั้นได้ชี้ให้เห็นว่าแท้ที่จริงแล้วขบวนการต่อต้านทักษิณไม่ได้มีลักษณะเป็นขบวนการของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง แต่เป็นการสร้างแนวร่วมข้ามชนชั้นที่มีชนชั้นกลางเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของขบวนการ ซึ่งการศึกษาที่เน้นในด้านความคิดทางการเมืองได้ฉายภาพให้เห็นชัดเจนยิ่งขึ้นว่าขบวนการต่อต้านทักษิณยังเป็นขบวนการของกลุ่มคนที่มีความคิดทางการเมืองแบบอนุรักษ์นิยมและไม่เป็นประชาธิปไตยที่กลายเป็นพลังหลักที่ชี้นำแนวทางการเคลื่อนไหวของขบวนการ นอกจากนี้ยังพบว่า

⁵⁰ อุเซนทร์ เชียงเสน. (2561). *การเมืองภาคประชาชน*. กรุงเทพฯ: มติชน, หน้า 296-301.

ขบวนการต่อต้านทักษิณมีลักษณะเป็นขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมมากกว่าเป็นขบวนการเคลื่อนไหวในกลุ่มการเมืองภาคประชาชนตามการให้ความหมายของการศึกษาก่อนหน้า

2. การศึกษาแรงผลักดันในการเคลื่อนไหวทางการเมืองของขบวนการต่อต้านทักษิณ

เป็นการศึกษาว่าอะไรเป็นแรงผลักดันเบื้องหลังที่ทำให้ขบวนการต่อต้านทักษิณออกมาเคลื่อนไหวทางการเมืองทั้งในช่วงระยะกลุ่มพันธมิตรและกลุ่มกปปส. การตอบคำถามของการศึกษาก่อนหน้านี้มักเป็นการอธิบายโดยใช้กรอบคิดความขัดแย้งระหว่างเมืองกับชนบท โดยเห็นว่าขบวนการต่อต้านทักษิณเป็นตัวแทนความคับข้องใจของชนชั้นกลางในเขตเมืองที่มีจำนวนน้อย ต่อระบอบการเมืองและนักการเมืองที่เข้าสู่อำนาจด้วยการซื้อเสียงจากชนชั้นล่างที่ขาดการศึกษาในชนบท เมื่อพวกเขาต้องการการเมืองใสสะอาดและมีมาตรฐานคุณธรรมทางการเมือง การเคลื่อนไหวของขบวนการต่อต้านทักษิณจึงเป็นความขัดแย้งระหว่างชนชั้นกลางในเมืองที่ไม่พึงพอใจกับการเลือกตั้งที่ถูกควบคุมโดยชนชั้นล่างในชนบท แต่ทว่าการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมไทยในห้วงทศวรรษที่ผ่านมาได้เปลี่ยนแปลงบริบทของสังคมการเมืองไทยไปอย่างมากมาย เพราะการขยายความเจริญทางเศรษฐกิจไปยังพื้นที่ภูมิภาคได้ทำให้เส้นแบ่งที่ชัดเจนระหว่างสองชนชั้นพร่าเลือนไป⁵¹ ชนชั้นล่างสามารถเปลี่ยนแปลงสภาพทางเศรษฐกิจสังคมเป็นกลุ่มชนชั้นกลางใหม่ ขณะเดียวกันก็มีการย้ายถิ่นฐานของชนชั้นล่างเข้าสู่เขตเมืองและมีสถานะเป็นชนชั้นกลางระดับล่างที่ต่างต้องการได้รับผลประโยชน์จากพื้นที่ทางการเมืองที่เป็นประชาธิปไตยเช่นเดียวกัน ซึ่งการศึกษาในกลุ่มนี้พยายามที่จะสร้างคำอธิบายใหม่ต่อแรงผลักดันในการเคลื่อนไหวทางการเมืองของขบวนการต่อต้านทักษิณว่าประกอบด้วยข้อเสนอ 2 เงื่อนไข คือ การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างสังคมการเมืองส่งผลกระทบต่อสภาพของชนชั้นกลาง และผลพวงของความคิดทางการเมืองแบบอนุรักษนิยม ดังต่อไปนี้

2.1 การศึกษาในกลุ่มนี้เสนอว่าการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคมการเมืองได้ส่งผลกระทบต่อสภาพของชนชั้นกลาง เป็นแรงผลักดันสำคัญที่ทำให้ขบวนการต่อต้านทักษิณเคลื่อนไหวทางการเมือง ดังจะเห็นได้จากงานของนิธิ เอียวศรีวงศ์⁵² ตั้งข้อสังเกตว่ากลุ่มคนในขบวนการต่อต้านทักษิณเป็นชนชั้นกลางที่มีสภาพเป็น “ชนชั้นนำชายขอบ” (marginal elite) ที่เติบโตมาพร้อมกับการพัฒนาเศรษฐกิจภายใต้และการขยายตัวของการศึกษาาระบอบการเมืองแบบเผด็จการอำนาจ

⁵¹ ธร ปีติตล. (2558). คนชั้นกลาง (บน) ผู้ไม่คุ้นเคยกับประชาธิปไตย. บทความออนไลน์. สืบค้นออนไลน์ ที่มา <http://aftershake.thaipbs.or.th/?p=880>

⁵² นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2558). ที่มาทางสังคมของเสื้อเหลือง สลิม-นทพืด. มติชนรายวัน. ฉบับวันที่ 18 พ.ค. 2558.,และฉบับวันที่ 25 พ.ค. 2558

นิยม พวกเขากลายเป็นชนชั้นกลางระดับบนกลุ่มใหม่ที่มีความพร้อมทางเศรษฐกิจจะก้าวขึ้นสู่ระดับที่สูงขึ้น ทว่ากลับไม่สามารถขยับเลื่อนสถานภาพทางสังคมไปสู่พื้นที่ของชนชั้นนำที่ถูกจำกัดไว้สำหรับคนจำนวนหนึ่งที่มีต้นทุนทางเศรษฐกิจและสังคมเพียงพอเท่านั้น ขณะเดียวกันการแสดงออกถึงความต้องการผ่านพื้นที่สาธารณะอื่นก็ถูกจับจองโดยชนชั้นล่าง ความตึงเครียดที่มีต่อการขยับสถานภาพทางสังคมไปสู่ชนชั้นนำจึงกลายเป็นแรงผลักดันให้พวกเขาเข้าไปเคลื่อนไหวทางการเมืองร่วมกับขบวนการต่อต้านทักษิณ เช่นเดียวกับงานของ Marc Saxer⁵³ ที่ได้ฉายภาพให้เห็นไปในทิศทางเดียวกันถึงความคับข้องใจของชนชั้นกลางในเมืองผู้เรียกร้องให้มีประชาธิปไตย แต่กลับพบว่าพวกเขาไม่สามารถควบคุมการเลือกตั้งได้เท่ากับชนชั้นล่างของสังคมที่ขาดการศึกษาและมีจำนวนมาก ขณะเดียวกันพวกเขาไม่สามารถเข้าถึงการเป็นชนชั้นนำที่เป็นพื้นที่อันจำกัดได้ ความตึงเครียดจากสภาวะดังกล่าวเป็นแรงผลักดันที่ทำให้พวกเขาหันมาระบายความโกรธต่อชนชั้นล่างด้วยการเข้าร่วมกับขบวนการต่อต้านทักษิณและต่อต้านการเมืองแบบเลือกตั้งที่ไร้คุณภาพ สอดคล้องกันกับการศึกษาของ ธร ปีติดีล และชานนทร์ เตชะสุนทรวัฒน์⁵⁴ ที่ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนถึงว่ากระบวนการพัฒนาทางเศรษฐกิจทศวรรษ 2520 ทำให้ชนชั้นกลางในเขตเมืองได้รับผลประโยชน์จากการเสรีทางเศรษฐกิจจนเติบโตเป็นชนชั้นกลางระดับบนอย่างรวดเร็ว แต่ทว่าเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นประชาธิปไตยมากขึ้นกลับทำให้ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจไปตกอยู่กับชนชั้นล่างและชนบท การสูญเสียชัยภูมิที่เหนือกว่าทางเศรษฐกิจการเมืองแก่ชนชั้นล่างจึงกลายเป็นความชิงชังต่อรัฐบาลทักษิณที่เป็นสัญลักษณ์ของประชาธิปไตยแบบตัวแทน และผลักดันให้พวกเขาเข้าร่วมสนับสนุนการเคลื่อนไหวของขบวนการต่อต้านทักษิณ

2.2 เงื่อนไขที่สองคือผลพวงของความคิดทางการเมืองแบบอนุรักษนิยมเป็นแรงผลักดันที่ทำให้ขบวนการต่อต้านทักษิณเคลื่อนไหวทางการเมือง ดังปรากฏในการศึกษาของอภิชาติ สถิตนิรามัย และคณะ⁵⁵ มีข้อค้นพบประการหนึ่งที่อธิบายว่าการเคลื่อนไหวของขบวนการต่อต้านทักษิณเป็นผลมาจากการสร้างความคิดทางการเมืองแบบราชาชาตินิยม (royal nationalism) ขึ้นในสังคมไทยหลังทศวรรษ 2510 ผ่านสื่อมวลชนสมัยใหม่ในการปรับบทบาทและสถานภาพของสถาบันกษัตริย์ให้เชื่อมโยงกับพุทธศาสนา ถูกยกให้มีสถานะเป็นสถาบันที่มีคุณธรรมและอยู่เหนือระบบการเมืองที่ไม่สามารถคัดกรองผู้แทนที่มีศีลธรรมได้ อภิชาติและคณะเห็นว่าวาทกรรมดังกล่าวมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการลดทอนความชอบธรรมของระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน ซึ่งการศึกษาของ ธร ปีติดีล

⁵³ Marc Saxer. (2014). Middle Class Rage Threatens Democracy. New Mandala. Retrieved from <https://www.newmandala.org/middle-class-rage-threatens-democracy/>

⁵⁴ ธร ปีติดีล และชานนทร์ เตชะสุนทรวัฒน์. อ้างแล้ว, หน้า 43-5.

⁵⁵ อภิชาติ สถิตนิรามัย และคณะ. อ้างแล้ว, หน้า 48-50

และชานนทร์ เตชะสุนทรวัฒน์⁵⁶ ได้ชี้ให้เห็นชัดเจนว่าชนชั้นกลางระดับบนเป็นกลุ่มที่ซึมซับความคิดทางการเมืองแบบราชาชาตินิยมที่มีกษัตริย์เป็นศูนย์กลางสูงสุดของสังคม ซึ่งกลายเป็นฐานรากของการปฏิเสธคุณค่าทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ทำให้เมื่อทักษิณ ชินวัตรที่เป็นสัญลักษณ์ของประชาธิปไตยแบบตัวแทนมีท่าทีคุกคามต่อบรรทัดฐานทางการเมืองแบบราชาชาตินิยม จึงกลายเป็นแรงผลักดันให้เข้าสนับสนุนและเคลื่อนไหวกับขบวนการต่อต้านทักษิณ เช่นเดียวกับการศึกษาของ Janjira Sombatpoonsiri⁵⁷ ที่ฉายภาพให้เห็นว่าแม้ขบวนการต่อต้านทักษิณจะมีแนวร่วมหลักของขบวนการที่มีความคิดในการเคลื่อนไหวแบบราชาชาตินิยมและอนุรักษนิยม แต่ Janjira ก็เห็นว่าพลังอนุรักษนิยมดังกล่าวได้ตั้งรับปรับตัวเพื่อสร้างแนวร่วมกับเครือข่ายที่มีกระแสธารความคิดทางการเมืองแตกต่างกัน กระทั่งพลังอนุรักษนิยมสามารถดูดกลืนและปรับเปลี่ยนให้กลายเป็นขบวนการที่มีแนวทางการเคลื่อนไหวต่อต้านประชาธิปไตยในที่สุด

3. การศึกษาการระดมทรัพยากร ยุทธวิธีการต่อสู้ และเครือข่ายของขบวนการต่อต้านทักษิณ

การศึกษากลุ่มนี้พยายามศึกษากลุ่มพันธมิตรและกลุ่มกบปส.ภายใต้กรอบคิดขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม โดยพยายามฉายภาพให้เห็นถึงรูปแบบที่ขบวนการต่อต้านทักษิณใช้ในการระดมทรัพยากรและกำลังคน ที่แสดงให้เห็นถึงบทบาทของสื่อและการสร้างวาทกรรม รวมถึงยุทธวิธีที่ขบวนการต่อต้านทักษิณใช้ในการเคลื่อนไหวและขับเคลื่อนสถานการณ์ ตลอดจนการชี้ให้เห็นถึงกลุ่มพลังและเครือข่ายที่เป็นส่วนสำคัญในการระดมสรรพกำลังเพื่อบรรลุเป้าหมายในการเคลื่อนไหวของขบวนการต่อต้านทักษิณ โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเด็น คือ การระดมมวลชนผ่านการใช้สื่อและการสร้างวาทกรรม ยุทธวิธีที่ใช้ในการต่อสู้ทางการเมือง และการศึกษาเครือข่ายและกลุ่มพลังในการระดมสรรพกำลังของขบวนการต่อต้านทักษิณ

3.1 ขบวนการต่อต้านทักษิณผ่านการใช้สื่อและการสร้างวาทกรรมเป็นเครื่องมือสำคัญในการระดมกำลังคนสนับสนุนและทรัพยากร เพื่อสร้างการรับรู้และโน้มน้าความคิดของกลุ่มเป้าหมายให้เกิดความรู้สึกร่วมกัน จนกลายเป็นผู้สนับสนุนและผู้ปฏิบัติการทางการเมืองที่สำคัญของขบวนการต่อต้าน

⁵⁶ ธร ปิติตล และชานนทร์ เตชะสุนทรวัฒน์. อ้างแล้ว, หน้า 52-9.

⁵⁷ Janjira Sombatpoonsiri. (2018). Conservative Civil Society in Thailand. Retrieved from <https://carnegieeurope.eu/2018/10/04/conservative-civil-society-in-thailand-pub-77373>

ทักษิณทั้งในระยะของกลุ่มพันธมิตรและกลุ่มกปปส. ดังเช่น การศึกษาของปณิธาน พิชาลัย⁵⁸ ได้แสดงให้เห็นถึงพลังของสื่อและการสร้างสัญลักษณ์ทางการเมืองในการสร้างความเชื่อทางการเมืองเพื่อระดมมวลชนผู้สนับสนุน ปณิธานชี้ให้เห็นว่ากลุ่มพันธมิตรใช้เครือข่ายสื่อสารมวลชนของตนเองเป็นเครื่องมือในการสร้างความชอบธรรมให้แก่การเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มตน ขณะเดียวกันก็มีเป้าหมายสำคัญในการสร้างประเด็นทางการเมืองโจมตีรัฐบาลทักษิณ ชินวัตรให้เป็นที่รับรู้ในวงกว้างว่าเป็นภัยคุกคามต่อสถาบันกษัตริย์ ผลประโยชน์ของชาติ และสถาบันศาสนา รวมถึงได้มีการผลิตสัญลักษณ์ทางการเมือง เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ เครื่องแต่งกายที่บ่งบอกสัญลักษณ์การต่อสู้ของกลุ่ม การแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ผ่านเหตุการณ์สำคัญ ศิลปินนักแสดง ดนตรีและนาฏกรรมต่าง ๆ เพื่อตอกย้ำและสนับสนุนความเชื่อทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตร สอดคล้องกับงานของศุภกิจกานต์ วทาทิยาภรณ์⁵⁹ ที่แสดงให้เห็นถึงสินค้าที่มีสัญลักษณ์ของกลุ่มพันธมิตรได้มีบทบาทสำคัญในการเป็นเครื่องมือในการแสดงออกถึงความเชื่อมั่นศรัทธาในจุดยืนทางการเมืองเดียวกันและแสดงความเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มพันธมิตร ทั้งยังเป็นการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์แก่ประชาชนภายนอกถึงการเคลื่อนไหวที่เป็นสันติวิธี นอกจากบทบาทของสื่อสารมวลชนแล้ว การศึกษาของ กนกวรรณ พงศ์วิไลทรัพย์⁶⁰ ยังชี้ให้เห็นว่าความสำเร็จในการระดมมวลชนของกลุ่มพันธมิตรเป็นการใช้ยุทธวิธีสร้างความศรัทธาในตัวบุคคลที่เป็นแกนนำในการปลุกระดมมวลชนด้วยการสร้างความรู้สึกลัวภัยคุกคามจากรัฐบาลทักษิณ ชินวัตรที่มีต่อสถาบันอนุรักษ์นิยมร่วมกัน นำไปสู่ความร่วมมือและการยึดมั่นในเป้าหมายเดียวกัน ในทำนองเดียวกันกับการศึกษาของกานต์ กานต์พรหมพงศ์⁶¹ ที่ศึกษาเปรียบเทียบการสร้างความชอบธรรมแก่การเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรและกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) โดยมีข้อค้นพบน่าสนใจประการหนึ่งคือการใช้สร้างกรอบโครงความคิดทางการเมืองในการปกป้องชาติ ศาสนา และสถาบันกษัตริย์ และกรอบโครงความคิดการสนับสนุนคนดีที่สามารถสร้างความเชื่อความศรัทธาต่อกลุ่มพันธมิตร และร่วมกันออกมาสนับสนุนการเคลื่อนไหวของขบวนการเพื่อป้องกันคนไม่ดีเข้าสู่ระบอบการเมือง ด้วยเหตุนี้เองนพพล อาษา

⁵⁸ ปณิธาน พิชาลัย. (2555). “การต่อสู้ทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยในสมัยรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร”, (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต) คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, หน้า 34, 271-2.

⁵⁹ ศุภกิจกานต์ วทาทิยาภรณ์. (2553). “สินค้าสัญลักษณ์ในพื้นที่เคลื่อนไหวทางการเมือง: ศึกษากรณีตลาดสินค้ากลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย”, (วิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา) ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา สาขาวิชาสังคมวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, หน้า 146-9.

⁶⁰ กนกวรรณ พงศ์วิไลทรัพย์. (2551). ยุทธวิธีการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย, (วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต) คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, หน้า 146-53.

⁶¹ กานต์ กานต์พรหมพงศ์. (2554). การสร้างความชอบธรรมทางการเมืองต่อการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (25 พฤษภาคม - 2 ธันวาคม 2551) และกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (12 มีนาคม - 20 พฤษภาคม 2553) ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต) สาขาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, หน้า 44-8.

มาส⁶² จึงเสนอว่าขบวนการต่อต้านทักษิณมีลักษณะเป็นขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมโต้กลับ (counter movement) ของฝ่ายขวา ที่ใช้ยุทธวิธีการสร้างกรอบความคิดที่ก่อให้เกิดความไม่มั่นคงและความหวาดกลัวต่อภัยคุกคามต่อสถาบันกษัตริย์ในการปลุกระดมมวลชน

3.2 ขบวนการต่อต้านทักษิณมียุทธวิธีการเคลื่อนไหวแบบอนารยะและเป็นปรปักษ์ต่อการเมืองในระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน ดังปรากฏในงานของอุเชนทร์ เชียงเสน⁶³ อธิบายลักษณะสำคัญของกลุ่มพันธมิตรว่าเป็นการสร้างแนวร่วมระหว่างเครือข่ายสนธิที่เป็นกลุ่มชนชั้นนำและชนชั้นกลางที่ยึดแนวทางแบบอนุรักษ์นิยมกับเครือข่ายการเมืองภาคประชาชน เช่น นักเคลื่อนไหวประชาธิปไตย นักกิจกรรมชุมชน นักพัฒนาเอกชน และนักวิชาการ ทำให้ในระยะก่อตัวของกลุ่มพันธมิตรจึงมีร่องรอยองค์ประกอบของแนวคิดหลายประการจากกลุ่มองค์กรภาคประชาธิปไตยและสามารถระดมมวลชนจากเครือข่ายการเมืองภาคประชาชนได้ โดยมีเป้าหมายในการเคลื่อนไหวคู่ขนานเป็นการอาศัยทรัพยากรสื่อมวลชนของเครือข่ายชนชั้นนำมาเสนอปัญหาของภาคประชาชน แต่ทว่าในเวลาต่อมาองค์กรภาคประชาชนได้เข้าร่วมเคลื่อนไหวกับเครือข่ายชนชั้นนำที่มีแนวทางและข้อเสนอทางการเมืองแบบ จากนั้นกลุ่มพันธมิตรจึงดำเนินยุทธวิธีสร้างอัตลักษณ์ร่วมของผู้สนับสนุนขบวนการในการเป็นผู้พิทักษ์ชาติ ศาสนา และสถาบันกษัตริย์ ออกจากการเมืองที่ไม่พึงปรารถนาในการผลิตนักการเมืองที่ชั่วร้ายและระบบการเมืองด้อยคุณภาพที่มาจากฐานเสียงในชนบทที่ไร้ศีลธรรม พร้อมเสนอรูปแบบการเมืองที่หวนคืนสู่สถาบันการเมืองดั้งเดิม นอกจากนี้กลุ่มพันธมิตรยังใช้ยุทธวิธีท้าทายขีดขวางระบอบการเมืองไม่ให้ทำงานได้ เช่น การปิดล้อมสนามบินสุวรรณภูมิ ซึ่งการผลักดันความขัดแย้งให้ใกล้ความรุนแรงเช่นนี้สะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มพันธมิตรไม่ได้เคลื่อนไหวตามหลักการสันติวิธีและเป็นอารยะ⁶⁴

ยุทธวิธีในการเคลื่อนไหวดังกล่าวนี้ถูกถ่ายทอดมายังกลุ่มกบปส. ดังปรากฏในงานของประจักษ์ ก้องกีรติ⁶⁵ ที่เสนอว่ากลุ่มกบปส. มียุทธวิธีในการเคลื่อนไหวทางการเมืองแบบอนารยะ (uncivil society) 18 ที่ไม่ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่ประชาธิปไตยเฉกเช่นขบวนการในภาคประชาสังคมอื่น ๆ แต่ทว่ามียุทธวิธีการเคลื่อนไหวที่มุ่งบ่อนทำลายระบอบประชาธิปไตย โดยยุทธวิธีที่ใช้การระดมมวลชนเป็นการสร้างอัตลักษณ์ทางการเมืองที่มุ่งเน้นการพิทักษ์รักษาชาติ ศาสนา และสถาบันกษัตริย์กับการนำเสนออัตลักษณ์ความเป็นคนดีที่กลุ่มกบปส. ได้ให้ความหมายขึ้นใหม่ ซึ่งมี

⁶² นพพล อาชามาส. (2558). ความเคลื่อนไหวทางสังคมของขบวนการฝ่ายขวา. “วารสารสังคมศาสตร์”, ปีที่ 27 ฉบับที่ 1/2558 (มกราคม-มิถุนายน), หน้า 52-6. (49-82).

⁶³ อุเชนทร์ เชียงเสน. (2561). *การเมืองภาคประชาชน*. กรุงเทพฯ: มติชน, หน้า 296-302.

⁶⁴ อุเชนทร์ เชียงเสน. อ้างแล้ว, หน้า 319-22.

⁶⁵ ประจักษ์ ก้องกีรติ. (2560). ธรรมะธรรมมาสงคราม ความรุนแรงเชิงศีลธรรม และอนารยะชัดขึ้น. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. “การเมืองคนดี”: ความคิด ปฏิบัติการ และอัตลักษณ์ทางการเมืองของผู้สนับสนุนขบวนการเปลี่ยนแปลงแห่งประเทศไทย, หน้า 97-100.

บทบาทสำคัญในการหลอมรวมผู้เข้าร่วมชุมนุมกับกลุ่มกบปส. ที่มีความหลากหลายทางสถานะชนชั้นและอาชีพ อีกทั้งยังมีบทบาทในการแยกแยะฝ่ายตนเองออกจากฝ่ายตรงข้ามว่าเป็นศัตรูทางการเมืองที่ทำลายชาติและไร้ศีลธรรม นำไปสู่กระบวนการลดทอนความเป็นมนุษย์และมีพื้นที่ความรับผิดชอบทางศีลธรรมที่หดแคบลงจนแบ่งแยกว่า “เราเป็นคนดี” และ “พวกเขาไม่ใช่คนดี” ด้วยเหตุนี้แนวคิดความไม่เสมอภาคทางการเมืองจึงสะท้อนให้เห็นในยุทธวิธีการเคลื่อนไหวของกลุ่มกบปส. ที่มุ่งใช้ความรุนแรงต่อประชาชนทั่วไปและแสดงการอนาธิปไตยขึ้นต่อรัฐ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อโค่นล้มรัฐบาลและลิดรอนสิทธิของประชาชนที่เห็นต่างกับกลุ่มกบปส. รวมถึงการขัดขวางกระบวนการเลือกตั้งเพื่อทำลายกติกากฎหมายพื้นฐานของสังคมประชาธิปไตยที่ยึดถือในหลักการความเสมอภาคทางการเมือง ด้วยเหตุนี้ยุทธวิธีของขบวนการต่อต้านทักษิณจึงไม่สอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน

3.3 ขบวนการต่อต้านทักษิณเป็นการรวมกลุ่มของแนวร่วมเครือข่ายที่มีความหลากหลาย ดังปรากฏในการศึกษาของ Naruemon Thabchumpon⁶⁶ ที่ใช้กรอบคิดเครือข่ายทางการเมือง (Political Network) ทำการศึกษากลุ่มพันธมิตรเพื่อค้นหาตัวแสดงสำคัญในเครือข่าย กลไกการทำงาน และตำแหน่งแห่งที่ของเครือข่ายทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรในเมืองไทย Naruemon พบว่ากลุ่มพันธมิตรเป็นการสร้างแนวร่วมระหว่างกลุ่มองค์กรอันหลากหลายทั้งชนชั้นและอาชีพ อาทิ กลุ่มชนชั้นนำที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับทหาร เครือข่ายสหภาพวิชาชีพ สหภาพแรงงาน รัฐวิสาหกิจ องค์กรศาสนา นักพัฒนาเอกชน สถาบันการศึกษา และชนชั้นกลางในเขตเมืองทำให้สามารถระดมมวลชนในหลายระดับได้ ในระดับขององค์กรนั้นพบว่ากลุ่มสื่อสารมวลชน ASTV และกลุ่มองค์กรศาสนาสันตโศภเป็นสมาชิกที่มีบทบาทสำคัญต่อเครือข่าย ขณะที่ในระดับความสัมพันธ์ส่วนบุคคลของกลุ่มพันธมิตรมีความเชื่อมโยงกับสมาชิกของราชวงศ์และทหารเกษียณอายุราชการ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการระดมการสนับสนุนทรัพยากรทางการเงิน และผู้นำเยาวชนที่สร้างเครือข่ายการสนับสนุนในหมู่นักเรียนนักศึกษาและเครือข่ายสังคมออนไลน์ อย่างไรก็ตาม Naruemon ชี้ให้เห็นว่าภายใต้การสร้างแนวร่วมภายใต้เครือข่ายของกลุ่มพันธมิตรมีโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกัน และมีกลไกการทำงานของเครือข่ายที่ผูกขาดการตัดสินใจตามลำดับชั้นโครงสร้างองค์กรที่เป็นแบบแนวตั้งและไม่มีความเป็นประชาธิปไตย โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์เคลื่อนไหวของขบวนการที่เครือข่ายภาคประชาชนมีอำนาจการต่อรองน้อยกว่า และต้องร่วมมือเพื่อพึ่งพาทรัพยากรของเครือข่ายชนชั้นนำและชนชั้นกลางที่มีศักยภาพทำทนายรัฐได้ ทำให้ทิศทางของการเคลื่อนไหวมุ่งไปสู่ทิศทางแบบ ราชาชาตินิยม และมีจุดยืนที่เป็นประโยชน์ต่อชนชั้นกลางในเมือง อันสะท้อนให้เห็น

⁶⁶ Naruemon Thabchumpon. (2016). Contending Political Networks: A Study of the “Yellow Shirts” and “Red Shirts” in Thailand’s Politics. In “Political Networks in Asia,” edited by Takeshi Onimaru and Khoo Boo Teik, special issue, Southeast Asian Studies, Vol. 5, No. 1, April, pp. 93-113.

ถึงระดับการเข้าถึงและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของไทยที่ชนชั้นนำ ชนชั้นกลาง และกลุ่มวิชาชีพ มักเป็นเสียงที่ทรงพลังกว่าชนชั้นล่างที่ไม่มีอำนาจต่อรอง

นอกจากนี้การศึกษาของอัจจิมา ไกรพันธ์⁶⁷ ที่ได้ทำการศึกษาเครือข่ายภายในขบวนการต่อต้านทักษิณอย่างลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น โดยมุ่งเน้นไปที่กลุ่มพลัง “เครือข่ายจุฬาเชิดชูคุณธรรม” ที่มีบทบาทการเคลื่อนไหวร่วมกับกลุ่มพันธมิตรก่อนจะกลับมาร่วมขบวนการอีกครั้งกับกลุ่มกบสส. เพื่อค้นหาการทำงานร่วมกันของเครือข่ายและความเชื่อมโยงกับสถานการณ์ทางการเมือง ตลอดจนการสร้างกรอบโครงความคิดที่เครือข่ายจุฬาฯ ใช้ในการระดมการสนับสนุน อัจจิมาพบว่าแม้การก่อตัวของเครือข่ายจุฬาฯ มีความเชื่อมโยงอย่างยิ่งกับโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการศึกษา กับกลุ่มศิษย์เก่าที่มีการรักษาสายสัมพันธ์ส่วนบุคคลอย่างต่อเนื่อง การประสานงานระหว่างผู้บริหารสถาบัน คณาจารย์ บุคลากร และศิษย์เก่ากลุ่มต่าง ๆ ที่มีเครือข่ายยาวนานและกว้างขวางผ่านการทำกิจกรรมร่วมกันและเครือข่ายสังคมออนไลน์ ทำให้สามารถระดมมวลชนและทรัพยากรทางการเงินได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เครือข่ายจุฬาฯ พยายามพัฒนาโครงสร้างองค์กรให้มั่นคงและมีลำดับชั้นที่ชัดเจนโดยมีกลุ่มคณาจารย์และผู้บริหารสถาบันที่มีบทบาทสำคัญในการเป็นแกนนำเคลื่อนไหว รวมไปถึงกลุ่มผู้มีชื่อเสียงที่ให้การสนับสนุนอยู่เบื้องหลังซึ่งในเวลาต่อมาได้กลายเป็นกลุ่มพลังที่ปะทะขัดแย้งจนส่งผลกระทบต่อความเป็นเอกภาพในเครือข่ายจุฬาฯ นอกจากนี้ในด้านการสร้างกรอบโครงความคิด ข้อเสนอของอัจจิมายังเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับงานข้างต้น คือ เครือข่ายจุฬาฯ ใช้ความคิดทางการเมืองชาติ ศาสน์ กษัตริย์เป็นชุดความคิดหลักในการสร้างกรอบโครงความคิด ทั้งนี้อัจจิมาขยายขอบเขตการอธิบายถึงความรู้สึกร่วมทางเศรษฐกิจและสังคม แนวคิดการปฏิเสศการเมืองเลือกตั้ง รวมถึงการนำเทคโนโลยีการสื่อสารรูปแบบใหม่ที่มีส่วนสำคัญในการระดมมวลชนและทรัพยากร⁶⁸

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

4. การศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมการเมืองในจังหวัดเชียงใหม่

เป็นการศึกษาที่สำรวจขบวนการเคลื่อนไหวต่อสู้ทางการเมืองและสังคมที่เป็นหมุดหมายสำคัญในจังหวัดเชียงใหม่ ที่มีการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ขยายการเคลื่อนไหวไปยังกลุ่มอื่นที่มีประเด็นปัญหาที่คล้ายคลึงกัน เพื่อสร้างอำนาจการต่อรองของกลุ่มคนในการเรียกร้องและรักษาผลประโยชน์ของท้องถิ่นและกลุ่ม ตลอดจนการบ่มเพาะประสบการณ์การเคลื่อนไหวทางการเมืองซึ่งกลายเป็นองค์ความรู้สำคัญต่อแนวทางการต่อสู้ของขบวนการทางการเมือง ดังเช่น งานของไทเรล

⁶⁷ อัจจิมา ไกรพันธ์. (2559). “การสร้างกรอบโครงความคิดเพื่อการระดมของเครือข่ายจุฬาเชิดชูคุณธรรม”, (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต) ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, หน้า 51-4.

⁶⁸ อัจจิมา ไกรพันธ์. เพิ่งอ้าง, หน้า 106-15.

ฮาร์เบอร์คอร์น ได้บอกเล่าเรื่องราวของขบวนการเคลื่อนไหวของกลุ่มชาวนาและนักศึกษาในเขตภาคเหนือในการท้าทายอำนาจรัฐ ต่อประเด็นปัญหาการกระจุกตัวของที่ดินทำกินและความไม่เสมอภาคในการบังคับใช้กฎหมายควบคุมค่าเช่าที่ดินผ่านกรอบคิดอำนาจนำ (hegemony) ของ Antonio Gramsci โดยไทเรลเสนอว่าขบวนการเคลื่อนไหวดังกล่าวเป็นการปฏิบัติของชาวนาในภาคเหนือของไทยในช่วงปลายทศวรรษ 2510 ที่ประสบผลสำเร็จในการสร้างผลสะท้อนต่อโครงสร้างความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่างรัฐ เจ้าที่ดิน และชาวนาในชนบท การต่อสู้ของชาวนาเริ่มต้นขึ้นในทศวรรษ 2490 พวกเขาเรียกร้องให้มีการบังคับใช้พระราชบัญญัติควบคุมการเช่านา พ.ศ.2493 แต่ทว่ากลุ่มเจ้าที่ดินผู้ถือครองผืนในจังหวัดเชียงใหม่ประสบความสำเร็จไม่ให้มีการบังคับใช้กฎหมายในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่⁶⁹ กลุ่มชาวนาสารภิจึงรวมตัวกันต่อสู้ทางกฎหมายผ่านตัวแทนตามช่องทางในระบอบประชาธิปไตยเพื่อขอให้มีการพิจารณาการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวอีกครั้ง แต่กลับไม่ประสบความสำเร็จเพราะรัฐบาลและจังหวัดเชียงใหม่เพิกเฉยต่อข้อร้องเรียนดังกล่าว

นี่จึงเป็นจุดเริ่มต้นที่ไทเรลอธิบายว่าเป็นห้วงเวลาที่แสดงถึงความตื่นตัวทางการเมืองของชาวนาในการตระหนักถึงบทบาททางการเมืองของตนเองและการท้าทายอำนาจของรัฐ⁷⁰ ส่งผลให้หลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 พวกเขาจึงเริ่มต้นชุมนุมประท้วงกอบกู้กับนักศึกษาเชียงใหม่หัวก้าวหน้าได้เข้ามาให้ความรู้ด้านการจัดตั้งเครือข่ายมวลชนและทำงานทางความคิดร่วมกับชาวนานำไปสู่การก่อตัวของเครือข่ายชาวนาภาคเหนือที่มีฐานมวลชนสนับสนุนกว้างขวางและได้ร่วมกันจัดตั้งองค์กร “สหพันธ์ชาวนาชาวไร่แห่งประเทศไทย” ที่มีสมาชิกทั่วประเทศกว่า 1,500,000 คนและประสบความสำเร็จในการผลักดันพระราชบัญญัติควบคุมการเช่านา พ.ศ.2517⁷¹ โดยไทเรลเสนอว่าการใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการปลดปล่อยสถานะผู้ถูกกดขี่ของชาวนา ได้ส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ของเจ้าที่ดินและกลายเป็นพลังในการเปลี่ยนแปลงระเบียบสังคมการเมืองที่ค้ำจุนสถานะชนชั้นนำที่มีอำนาจของเจ้าที่ดินด้วยเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตามความสำเร็จข้างต้นนี้ได้ส่งผลให้กลุ่มชาวนาและนักศึกษาต้องเผชิญกับการปฏิบัติที่แสดงออกด้วยการใช้ความรุนแรง ช่มชู้คุกคาม และสร้างความหวาดกลัวแก่แกนนำชาวนาและนักศึกษา ทั้งนี้ช่วงเวลาดังกล่าวคาบเกี่ยวกับเหตุการณ์ 6 ตุลาคม พ.ศ.2519 ท่ามกลางกระแสความหวาดกลัวภัยคอมมิวนิสต์ในช่วงดังกล่าวทำให้การจัดตั้งของชาวนาและนักศึกษาถูกกล่าวหาว่าเป็นองค์กรฝ่ายซ้ายที่ได้รับอิทธิพลจากพรรคคอมมิวนิสต์แห่ง

⁶⁹ ไทเรล ฮาเบอร์คอร์น. (2560). การปฏิบัติที่ถูกตัดตอน: ชาวนา นักศึกษา กฎหมาย และความรุนแรงใน ภาคเหนือของ ไทย. แปลโดย เบนจอร์จัน แซ่ฉั่ว และ พงษ์เลิศ พงษ์วานานต์. กรุงเทพฯ: ฟาเดียวกัน, หน้า 33.

⁷⁰ ไทเรล ฮาเบอร์คอร์น. เพิ่งอ้าง, หน้า 56-60.

⁷¹ ไทเรล ฮาเบอร์คอร์น. เพิ่งอ้าง, หน้า 116, 130.

ประเทศไทยซึ่งนำไปสู่การลอบสังหารแกนนำเครือข่ายชานาจำนวนมาก โดยรัฐต่างเพิกเฉยต่อการสอบสวนการเสียชีวิตของพวกเขา และส่งผลให้เครือข่ายชานาเริ่มอ่อนแอลงในที่สุด⁷²

ปีนแก้ว เหลืองอร่ามศรีและคณะ⁷³ ทำการศึกษาวิจัยขบวนการเสื้อแดงในจังหวัดเชียงใหม่ โดยมีข้อค้นพบสำคัญหลายประการ โดยพบว่าการก่อตัวของขบวนการเสื้อแดงสะท้อนว่าชนชั้นชานาไทยเปลี่ยนแปลงไปเป็นชนชั้นกลางระดับล่างที่เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในชนบท ซึ่งเชื่อมโยงพวกเขาเข้ากับระบบการค้าที่หลากหลาย จนมีผลเปลี่ยนแปลงจิตสำนึกของชาวชนบทให้กลายเป็นผู้ประกอบการที่ต้องการมีส่วนร่วมในการกำหนดโอกาสทางเศรษฐกิจของตน ทั้งนี้ข้อค้นพบที่น่าสนใจของการศึกษาชิ้นนี้คือ การชี้ให้เห็นถึงการก่อตัวจิตสำนึกและความคิดทางการเมืองของคนเสื้อแดงที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับประสบการณ์ทางการเมืองและการขยายตัวของสื่อทางเลือกที่พ้นไปจากการครอบงำของรัฐ ซึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงโลกทัศน์ทางการเมืองของชาวชนบท ตลอดจนการสร้างและขยายเครือข่ายของขบวนการจนกลายเป็นปฏิบัติการทางการเมืองที่ทรงพลัง นอกจากนี้งานชิ้นนี้ยังแสดงให้เห็นถึงภาพการก่อตัวของขบวนการเสื้อแดงที่แตกต่างกันไปตามแต่ละพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นการแผ่ขยายจากกลุ่มชนชั้นกลางในเมืองไปยังปัญญาชนและผู้ประกอบการในระดับหมู่บ้าน ตำบล และอำเภอ ตลอดจนการพึ่งพาประสบการณ์ในการร่วมเคลื่อนไหวกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ที่ล้วนแล้วแต่มีสำคัญในการบ่มเพาะประสบการณ์การเคลื่อนไหวทางการเมือง ดังจะเห็นได้จากงานของนพพล อาชามาส⁷⁴ ภายใต้โครงการวิจัยข้างต้นมีส่วนช่วยขยายมุมมองเกี่ยวกับการศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมกลุ่มเสื้อแดง (นปช.) ในจังหวัดเชียงใหม่โดยใช้กรอบการวิเคราะห์เครือข่าย (network analysis) นพพลเสนอว่าการก่อตัวเป็นกลุ่มขบวนการเสื้อแดงที่มีฐานมวลชนสนับสนุนขนาดใหญ่และสามารถระดมทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นผลมาจากการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ทางสังคมในระดับปัจเจกชนและระดับองค์กรในท้องถิ่น นพพลใช้กลุ่มเสื้อแดงในอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่เป็นกรณีศึกษาในการอธิบายว่าเครือข่ายเสื้อแดงที่แน่นแฟ้นนั้นเริ่มต้นจากความสัมพันธ์ในระดับปัจเจกบุคคลที่เป็นที่รู้จักในท้องถิ่นหรือชุมชน เช่น พ่อค้าแม่ค้าในตลาด ครู คณะกรรมการประจำท้องถิ่น และนักธุรกิจ พวกเขาต่างมีความคับข้องใจทางการเมืองและเศรษฐกิจคล้ายคลึงกัน จึงเริ่มต้นสร้างความสนิทสนมและรวมตัวกันเหนียวแน่น มีการดำเนินกิจกรรมในชีวิตประจำวันร่วมกัน ทำให้เกิดความเป็นชุมชนที่มีอัตลักษณ์ จิตสำนึก และมีความรู้สึกร่วมกัน ขณะที่ในระดับความสัมพันธ์

⁷² ไทเรล ฮาเบอร์คอร์น. เฟ็งอ้ง, หน้า 172-87.

⁷³ ปีนแก้ว เหลืองอร่ามศรี และคณะ. (2556). *Becoming Red: กำเนิดและพัฒนาการเสื้อแดงในเชียงใหม่*. เชียงใหม่: ศูนย์วิจัยและบริการวิชาการ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, หน้า 24-7.

⁷⁴ นพพล อาชามาส. (2556). แดงดอยสะเก็ดรวมพลัง: เครือข่ายของท้องถิ่นกับขบวนการคนเสื้อแดง. ใน *Becoming Red: กำเนิดและพัฒนาการเสื้อแดงในเชียงใหม่*. เชียงใหม่: ศูนย์วิจัยและบริการวิชาการ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, หน้า 97-127.

ระหว่างเครือข่ายก็มีลักษณะสำคัญคือการเป็นองค์กรแนวราบที่อาศัยประสบการณ์การทำงานจัดตั้งในการขยายมวลชนเพื่อสร้างเครือข่ายระดับหน่วยย่อยคือหมู่บ้าน ตำบล และอำเภอ ที่มีการติดต่อกัน และทำกิจกรรมสาธารณะร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งยังมีการเปิดพื้นที่ส่วนกลางตลาดนัดออย สะเก็ดซึ่งกลายเป็นหน่วยเชื่อมโยงเครือข่ายระดับท้องถิ่นเข้าด้วยกัน ทำให้กลุ่มเสื้อแดงในอำเภอดอยสะเก็ดมีฐานมวลชนเชื่อมร้อยครอบคลุมทุกหมู่บ้านและได้รับการสนับสนุนจากอำนาจในระดับท้องถิ่น ขบวนการเสื้อแดงเชียงใหม่จึงมีฐานมวลชนสนับสนุนขนาดใหญ่และระดมทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

พีระฉัตร ดาบเพชร⁷⁵ ทำการศึกษาการเคลื่อนไหวเพื่อการกระจายอำนาจไปยังท้องถิ่นในประเด็นจังหวัดจัดการตนเอง โดยมีจังหวัดเชียงใหม่เป็นกรณีศึกษาสำคัญเพราะเป็นพื้นที่ริเริ่มการเคลื่อนไหวจังหวัดจัดการตนเอง พีระฉัตรเสนอว่าจังหวัดเชียงใหม่มีการรวมกลุ่มประชาสังคมที่เข้มแข็งและก้าวหน้า จึงมีการจัดตั้งกลุ่มที่มีวัตถุประสงค์ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองที่แบ่งออกเป็นสองขั้วระหว่างกลุ่มพันธมิตรและกลุ่มนปช. ซึ่งความขัดแย้งดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงใหม่ จึงได้มีการร่วมกันค้นหาสาเหตุต้นตอของปัญหาและเสนอแนวทางแก้ไขโดยใช้วิธีการกระจายอำนาจเพื่อลดความขัดแย้งทางการเมืองและแก้ไขปัญหาในท้องถิ่น เมื่อมีการจัดตั้งเป็นองค์กรเคลื่อนไหวเชียงใหม่จัดการตนเองจึงนำไปสู่การค้นหายุทธวิธีเพื่อผลักดันให้บรรลุเป้าหมาย องค์กรเคลื่อนไหวเชียงใหม่จัดการตนเองได้ผลักดันประเด็นปัญหาการรวมศูนย์อำนาจและแนวคิดเชียงใหม่มหานครให้กลายเป็นที่สนใจในวงกว้าง จนสามารถกลายเป็นต้นแบบของจังหวัดจัดการตนเองที่สามารถดำเนินการยกร่างพระราชบัญญัติเชียงใหม่มหานครเพื่อเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการปกครองท้องถิ่นได้ จะเห็นได้ว่าจังหวัดเชียงใหม่จึงเป็นพื้นที่สำคัญที่น่าสนใจในการศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมเนื่องจากการเคลื่อนไหวต่อสู้ที่ยาวนานและเข้มแข็ง สะท้อนถึงความเป็นรากฐานที่ส่งผลอย่างสำคัญต่อการเคลื่อนไหวของขบวนการทางสังคมในปัจจุบัน

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นนี้ ผู้วิจัยพบว่ามีการศึกษาขบวนการต่อต้านทักษิณทั้งในระยะกลุ่มพันธมิตรและระยะกลุ่มกปปส.ไว้หลากหลายแง่มุม โดยการศึกษาของกลุ่มที่ 1 มีคุณูปการเป็นการชี้ให้เห็นถึงความหลากหลายทางและการเป็นแนวร่วมข้ามชนชั้นของขบวนการต่อต้านทักษิณ มิได้มีลักษณะเป็นขบวนการเคลื่อนไหวเฉพาะชนชั้นใดชนชั้นหนึ่งที่ปรากฏในการศึกษาก่อนหน้า เช่นเดียวกับงานกลุ่มที่ 2 ที่ทำให้เห็นขบวนการต่อต้านทักษิณเป็นการรวมกลุ่มกันของผู้ที่ยึดถือ

⁷⁵ พีระฉัตร ดาบเพชร. (2557). “กระบวนการกระจายอำนาจสู่ชุมชน: กรณีศึกษายุทธวิธีการผลักดันนโยบายจังหวัดจัดการตนเอง”. (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต) คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, หน้า 86-90

ความคิดทางการเมืองแบบที่มีอำนาจในการตัดสินใจเหนือกลุ่มพลังเสริมอื่น และเป็นขบวนการที่มุ่งเน้นประเด็นปัญหาาร่วมกัน ส่วนการศึกษากลุ่มที่ 3 ก็ทำให้เห็นรูปแบบการระดมทรัพยากรและแนวทางการต่อสู้เคลื่อนไหวของขบวนการต่อต้านทักษิณในภาพรวม อีกทั้งยังมีการศึกษาถึงปฏิสัมพันธ์ของกลุ่มเครือข่ายภายในขบวนการต่อต้านทักษิณที่น่าสนใจ ขณะที่การศึกษากลุ่มที่ 4 ที่เกี่ยวข้องกับขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมการเมืองในจังหวัดเชียงใหม่ก็ได้ชี้ให้เห็นถึงประวัติศาสตร์การต่อสู้ที่ส่งผลต่อการสร้างจิตสำนึกทางการเมืองของคนเชียงใหม่ รวมถึงการฉายภาพให้เห็นถึงกระบวนการสร้างและพัฒนาเครือข่ายภายในขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ อย่างไรก็ตาม การศึกษาและงานวิจัยเกี่ยวกับขบวนการต่อต้านทักษิณข้างต้นก็ยังมีข้อจำกัดสำคัญหลายประการ

ประการแรก การศึกษาก่อนหน้านี้อธิบายการก่อตัว พัฒนาการ และพลวัตของขบวนการต่อต้านทักษิณอย่างจำกัดขอบเขต ดังเช่น งานของใจ อึ้งภากรณ์และคณะ งานของเก่งกิจ กิติเรียงลาภและเควิน ฮิววิสัน และงานของ Naruemon Thabchumpon โดยมุ่งเน้นไปที่บทบาทของกลุ่มแกนนำในการขับเคลื่อนขบวนการ เช่นเดียวกับการศึกษาที่พยายามอธิบายการเคลื่อนไหวของมวลชนผ่านการวิเคราะห์แกนนำที่มีบทบาทในเขตกรุงเทพฯ เป็นส่วนใหญ่ เช่น ปณิธาน พิชาลัย กนกวรรณ พงศ์วิไลทรัพย์ และกานต์ กานต์พรรณพงศ์ โดยไม่ได้เข้าไปเก็บข้อมูลจากมวลชนที่ร่วมสนับสนุนอย่างเพียงพอต่อการอธิบาย หรือการศึกษาที่เน้นเฉพาะกลุ่มอัตลักษณ์เฉพาะเพื่อนำมาอธิบายความคิดทางการเมืองของขบวนการในภาพรวมเช่น วีระ หวังสัจจะโชค และสิทธิเทพ เอกสิทธิพงศ์ นอกจากนี้ยังรวมถึงการศึกษาที่แม้จะอธิบายโดยรวมข้อมูลจากมวลชนที่สนับสนุนขบวนการต่อต้านทักษิณ แต่ทว่ามุ่งเน้นการเก็บข้อมูลจากในพื้นที่ที่มีการกระจุกตัวของผู้สนับสนุนขบวนการต่อต้านทักษิณ เช่น การศึกษาในชุดโครงการวิจัยการเมืองคนดี ที่มุ่งรวบรวมข้อมูลจากพื้นที่การเคลื่อนไหวหลักอย่างกรุงเทพมหานครและจังหวัดภาคใต้ ก็ทำให้การศึกษาในกลุ่มนี้เป็นการบอกเล่าเรื่องราวและผลิตซ้ำอย่างผูกขาดกับพื้นที่ศูนย์กลางความขัดแย้งเท่านั้น ซึ่งอธิบายโดยละเอียดภูมิภาคที่เป็นพื้นที่สนับสนุนรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร แต่กลับมีการเคลื่อนไหวของขบวนการต่อต้านทักษิณอย่างต่อเนื่อง เช่น จังหวัดเชียงใหม่และเขตภาคเหนือ จึงอาจทำให้ไม่สามารถอธิบายการเติบโตและพลวัตขบวนการต่อต้านทักษิณที่มีเครือข่ายมวลชนสนับสนุนกว้างขวางได้อย่างชัดเจน

ประการที่สอง การศึกษาก่อนหน้ามักมีระยะเวลาในการศึกษาครอบคลุมเพียงช่วงการเคลื่อนไหวของกลุ่มพันธมิตร และการเคลื่อนไหวของกลุ่มกปปส. ที่สิ้นสุดบทบาทลงหลังการรัฐประหาร พ.ศ. 2557 การศึกษาข้างต้นนี้จึงไม่ได้วิเคราะห์ความร่วมมือ ความขัดแย้ง การเสื่อมคลายลงของกลุ่มก้อนในขบวนการ และการกลับคืนสู่พื้นที่ทางการเมืองผ่านการเข้าสนับสนุนพรรคการเมืองในการเลือกตั้ง พ.ศ.2562 ทำให้ไม่สามารถทำความเข้าใจพลวัตของขบวนการต่อต้านทักษิณที่ยังส่งผลสะท้อนต่อการเมืองไทยและการเมืองระดับท้องถิ่น

ประการที่สาม จากการสำรวจวรรณกรรมข้างต้น ผู้วิจัยพบว่าการศึกษาขบวนการต่อต้านทักษิณที่ค้นหากลุ่มเครือข่ายภายในขบวนการต่อต้านทักษิณยังคงมีข้อจำกัดในการอธิบาย ดังเช่นงานศึกษาเปรียบเทียบเครือข่ายทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรกับกลุ่มเสื้อแดง (นปช.) ของ Naruemon Thabchumpon ก็ฉายภาพให้เห็นเพียงกลุ่มเครือข่ายที่มีจุดยืนทางการเมืองแตกต่างกัน และโครงสร้างการตัดสินใจภายในกลุ่มพันธมิตร งานของ Janjira Sombatpoonsiri ให้ภาพรวมของเครือข่ายที่อยู่ภายใต้พลังของกลุ่มกปปส. แต่ทว่าไม่ได้อธิบายการระดมมวลชนภายใต้เครือข่ายของกลุ่มพลังอื่น และงานของอัจจิมา ไกรพันธ์ ทำการสำรวจเฉพาะกลุ่มที่มีบทบาทโดดเด่นในการเคลื่อนไหวในพื้นที่กรุงเทพมหานครจึงขาดการอธิบายเชื่อมโยงกับภาพรวมของขบวนการต่อต้านทักษิณ ด้วยเหตุนี้จึงยังไม่มีการศึกษาขบวนการต่อต้านทักษิณในระดับท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นสร้างคำอธิบายถึงการก่อรูปเครือข่าย การขยายเครือข่ายจนกลายเป็นขบวนการที่มีมวลชนสนับสนุน ปฏิสัมพันธ์ของเครือข่าย ยุทธศาสตร์การระดมมวลชนและทรัพยากรสนับสนุนขบวนการ รวมไปถึงผลสะท้อนจากพลังการเคลื่อนไหวของเครือข่ายในขบวนการต่อต้านทักษิณจังหวัดเชียงใหม่ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่น

จากข้อจำกัดของการศึกษาที่เกี่ยวข้องข้างต้นนี้ ผู้วิจัยจึงต้องการเสนอคำอธิบายใหม่ต่อการศึกษาโดยใช้กรณีศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณในจังหวัดเชียงใหม่ โดยมีคำถามสำคัญในการวิจัย 2 ประการ คือ ประการแรก ขบวนการต่อต้านทักษิณจังหวัดเชียงใหม่มีการก่อรูปเครือข่ายและขยายเครือข่ายอย่างไร ประการที่สอง ขบวนการต่อต้านทักษิณจังหวัดเชียงใหม่มีกระบวนการกรอบโครงสร้างความคิดอย่างไร ทั้งนี้ในการตอบคำถามวิจัยประการแรกผู้วิจัยมุ่งอธิบายว่าขบวนการต่อต้านทักษิณจังหวัดเชียงใหม่ประกอบขึ้นเป็นเครือข่ายด้วยคนกลุ่มใดบ้าง กลุ่มก่อนดังกล่าวมียุทธศาสตร์การขยายเครือข่ายอย่างไร เครือข่ายภายในขบวนการมีปฏิสัมพันธ์กันในลักษณะร่วมมือหรือขัดแย้งกันที่ส่งผลต่อพลวัตภายในขบวนการอย่างไร เครือข่ายมียุทธศาสตร์ในการระดมการสนับสนุนมวลชนและทรัพยากรอย่างไร และเครือข่ายของขบวนการต่อต้านทักษิณมีพฤติกรรมการเคลื่อนไหวอย่างไร โดยมีขอบเขตในการศึกษาครอบคลุมการเคลื่อนไหวของกลุ่มพันธมิตรจนถึงช่วงการยุติบทบาทของกลุ่มกปปส. ส่วนคำถามวิจัยที่สองมุ่งอธิบายถึงกระบวนการสร้างกรอบโครงสร้างความคิดที่หลอมรวมกลุ่มเครือข่ายต่าง ๆ ให้เข้าร่วมเคลื่อนไหวทางการเมืองภายใต้ขบวนการต่อต้านทักษิณจังหวัดเชียงใหม่

1.9 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับขบวนการเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณข้างต้น เพื่อเป็นการตอบคำถามวิจัยในการศึกษาเรื่อง “พลวัต เครือข่าย และกรอบโครงสร้างความคิดของขบวนการต่อต้านทักษิณในจังหวัดเชียงใหม่” ผู้วิจัยจึงนำกรอบทฤษฎีการระดมทรัพยากร (resource mobilization theory) แนวคิดการสร้างโอกาสทางการเมือง (political opportunities structure) แนวคิดการวิเคราะห์เครือข่าย (social network analysis) และทฤษฎีการสร้างกรอบโครงสร้างความคิด (framing process theory) มาเป็นเครื่องมือในการทำความเข้าใจพัฒนาการการก่อตัวของขบวนการ กลุ่มก้อน เครือข่าย พลวัตที่เกิดขึ้นในเครือข่าย ปฏิสัมพันธ์ของเครือข่าย การระดมทรัพยากร และการสร้างกรอบโครงสร้างความคิดของขบวนการ

1. ทฤษฎีการระดมทรัพยากร (Resource Mobilization Theory)

การศึกษาชิ้นนี้ได้ประยุกต์ใช้กรอบทฤษฎีการระดมทรัพยากร (resource mobilization theory) ซึ่งถูกพัฒนาขึ้นราวทศวรรษ 1970 อันเป็นผลพวงจากห้วงเวลาแห่งการตื่นตัวทางการเมืองในช่วงทศวรรษ 1960-1970 ที่เกิดขบวนการเคลื่อนไหวทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอย่างกว้างขวาง รูปแบบการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่หลากหลายดังกล่าวนำไปสู่การตั้งคำถามกับทฤษฎีการศึกษาทางสังคมที่มีมาก่อนหน้าว่ามีสมมติฐานที่ไม่สอดคล้องกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม⁷⁶ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาในการอธิบายของแนวทางการวิเคราะห์ของกลุ่มผลักดันทางการเมืองและทฤษฎีพฤติกรรมรวมหมู่

แนวทางการวิเคราะห์ของกลุ่มผลักดันทางการเมืองหรือกลุ่มผลประโยชน์อธิบายว่าการเปลี่ยนแปลงในทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองเป็นเงื่อนไขหลักสำคัญที่ก่อให้เกิดการรวมกลุ่มทางสังคม โดยมีเป้าหมายเพื่อฉวยใช้การรวมกลุ่มนั้นเป็นเครื่องมือผลักดันให้บรรลุผลประโยชน์ของปัจเจกชน ขบวนการเคลื่อนไหวภายใต้แนวคิดกลุ่มผลักดันจึงมีวิธีการต่อสู้ที่จำกัดอยู่ในอาณาบริเวณของระบบการเมืองปกติและการใช้อิทธิพลผ่านช่องทางการเมือง เพื่อสร้างแรงกดดันต่อการตัดสินใจทางการเมืองของรัฐ ลักษณะการระดมทรัพยากรจึงอิงอาศัยอยู่ที่ทรัพยากรทางการเมืองของกลุ่มและการเข้าถึงสถาบันการเมืองมากกว่ามุ่งเน้นการระดมทรัพยากรจากสังคม⁷⁷ ด้วยเหตุนี้การวิเคราะห์ของแนวคิดกลุ่มผลักดันจึงมีข้อจำกัดในการอธิบายการรวมกลุ่มเป็นขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมที่

⁷⁶ Jenkins, J. (1983). Resource mobilization theory and the study of social movements. *Annual Review of Sociology*, 9(1), 527-553. doi:10.1146/annurev.so.09.080183.002523 p.528.

⁷⁷ ประภาส ปิ่นตบแต่ง. (2552). *กรอบการวิเคราะห์การเมืองแบบทฤษฎีขบวนการทางสังคม*. เชียงใหม่: มูลนิธิไฮนริค เบิลล์ สำนักงานภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้, หน้า 71-2

ไม่ได้ใช้กลุ่มเป็นเครื่องมือกดดันให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ร่วมเสมอไป อีกทั้งยังไม่สามารถอธิบายได้ว่าเหตุใดจึงมีปัจเจกบุคคลที่สูญเสียผลประโยชน์แต่กลับเพิกเฉยที่จะเข้าร่วมกับกลุ่มคนที่มีความเดือดร้อนร่วมกันเพื่อเรียกร้องผลประโยชน์กลับคืน Mancur Olson จึงเสนอตัวแบบมนุษย์เศรษฐกิจที่สมเหตุสมผล (rational economic man choice) เพื่ออธิบายว่าการตัดสินใจเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมกับขบวนการมาจากกระบวนการคิดคำนวณอย่างเป็นเหตุเป็นผลของปัจเจกบุคคล หากการเข้าร่วมกับกลุ่มสามารถเสนอผลประโยชน์ได้มากกว่าหรือเท่ากับต้นทุนที่ปัจเจกบุคคลต้องใช้ในการเข้าร่วม ซึ่ง Olsen เห็นว่าผลประโยชน์สามารถเป็นได้ทั้งผลประโยชน์ด้านวัตถุสิ่งของหรือเงินทอง ผลประโยชน์ด้านสถานะทางสังคมที่ได้ตอบแทนจากการเข้าร่วมกลุ่ม และผลประโยชน์ทางความคิดความเชื่อ⁷⁸

อย่างไรก็ตามตัวแบบการวิเคราะห์ของ Olson ก็ยังคงประสบปัญหาในการอธิบาย John D. McCarthy และ Myer N. Zald จึงสร้างชุดคำอธิบายแบบใหม่ที่เห็นว่าความคับข้องใจจากการถูกกีดรอนเป็นเพียงเงื่อนไขจำเป็นแต่ไม่ใช่เงื่อนไขที่เพียงพอจะก่อให้เกิดขบวนการทางสังคม แต่ทว่าการเข้าร่วมขบวนการทางสังคมเกิดจากการคำนวณผลได้ผลเสียจากการเข้าร่วมของปัจเจกบุคคล ซึ่งมุมมองสำคัญของทฤษฎีการระดมทรัพยากรจะมุ่งเน้นไปการรวบรวมทรัพยากรต่าง ๆ เช่น ทรัพยากรทางการเงินและกำลังคน อันเป็นวัตถุดิบสำคัญในการดำเนินกิจกรรมเคลื่อนไหวทางสังคมการเมือง⁷⁹ อันจำเป็นจะต้องอาศัยบทบาทของ “องค์กรการเคลื่อนไหวทางสังคม” (social movement organization: SMO) เป็นองค์กรที่มีความซับซ้อนหรือมีความเป็นทางการ ที่มีการกำหนดเป้าหมายขององค์กรเองและมุ่งทำหน้าที่ในการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวนี้ไม่ว่าจะในสถานะของขบวนการทางสังคมหรือขบวนการต่อต้าน ด้วยเหตุนี้้องค์กรการเคลื่อนไหวทางสังคมจึงเปรียบเสมือนหน่วยทางธุรกิจที่ตอบสนองต่อความต้องการหรือบางครั้งก็สร้างความต้องการขึ้นมา

จากข้างต้นนี้การเข้าร่วมกับองค์กรจึงเป็นการคิดอย่างมีเหตุมีผลเพื่อคำนวณผลได้ผลเสียของปัจเจกบุคคลถึงเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการกระทำรวมหมู่ ดังนั้นในการพิจารณาถึงยุทธวิธีที่ใช้ในการเคลื่อนไหวจึงเป็นการพิจารณาที่ตั้งอยู่บนโอกาสทางการเมืองเป็นสำคัญ โดยใช้ความเดือดร้อนร่วมกันในสังคมเป็นเงื่อนไขจำเป็นประการหนึ่งที่กระตุ้นให้ปัจเจกชนสามารถประสานความร่วมมือและมีจุดประสงค์เดียวกันกับขบวนการ เกิดเป็นองค์กรการเคลื่อนไหวที่เป็นหน่วยหลักของขบวนการทางสังคม ทั้งนี้ขบวนการเคลื่อนไหวจำเป็นจะต้องมีทรัพยากรสำคัญที่จะทำให้สามารถพัฒนาเป็น

⁷⁸ ประภาส ปิ่นตบแต่ง. เฟิ่งอ้าง, หน้า 76.

⁷⁹ ประภาส ปิ่นตบแต่ง. เฟิ่งอ้าง, หน้า 87.

ขบวนการที่เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพในการต่อสู้เพื่อบรรลุเป้าหมายของกลุ่ม ซึ่ง B. Edward และ J. D. McCarthy⁸⁰ ได้จำแนกประเภทของทรัพยากรสำคัญในการขับเคลื่อนขบวนการ ดังนี้

1) ทรัพยากรทางศีลธรรม ที่รวมไปถึงความชอบธรรม การสนับสนุนอย่างแข็งขัน ความเห็นอกเห็นใจและความมีชื่อเสียง อันเป็นสิ่งที่ขบวนการทางสังคมต้องการได้รับจากสาธารณะ

2) ทรัพยากรด้านวัฒนธรรม เป็นสิ่งประดิษฐ์และผลิตผลทางวัฒนธรรม เช่น กรอบความคิด และองค์ความรู้เฉพาะด้าน รวมถึงความรู้ที่สอดคล้องกับการเคลื่อนไหวของขบวนการทางสังคม เช่น การจัดตั้งองค์กร การจัดการประท้วง การจัดการประชุม การแถลงข่าว ซึ่งเป็นวิธีการทางเทคนิคที่จะช่วยในการระดมทรัพยากร

3) ทรัพยากรด้านองค์กรทางสังคม เป็นการสร้างองค์กรทางสังคมเพื่อสอดคล้องกับเป้าหมายการเคลื่อนไหวของขบวนการทางสังคม ที่จะต้องมีการสรรหาอาสาสมัครหรือมีการเผยแพร่ข้อมูลผ่านความสัมพันธ์ของผู้ทำงาน การชุมนุม หรือแม้แต่เพื่อนบ้าน เพื่อให้เกิดการกระจายข้อมูลในวงกว้าง

4) ทรัพยากรเชิงวัตถุ ประกอบด้วยทรัพยากรทางเศรษฐกิจและต้นทุนทางกายภาพ เช่น ทรัพยากรทางการเงิน พื้นที่สำนักงาน อุปกรณ์เครื่องมือและวัสดุ ทั้งนี้ทรัพยากรทางการเงินมีความสำคัญที่สุดซึ่งได้มาจากการบริจาคและการระดมทุน

5) ทรัพยากรมนุษย์ เป็นมวลชนที่ประกอบไปด้วยแรงงาน ประสบการณ์ ทักษะความเชี่ยวชาญ ความเป็นผู้นำของปัจเจกชนซึ่งจะช่วยให้ขบวนการเคลื่อนไหวมีทักษะในการเคลื่อนไหวมากขึ้น

ทั้งนี้ทรัพยากรมนุษย์ถือเป็นทรัพยากรที่สำคัญอย่างมากต่อขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม ซึ่ง McCarthy และ Zald เห็นว่าสามารถแบ่งแยกย่อยออกได้หลายรูปแบบ คือ ภาคีพวกพ้อง (adherents) อันหมายถึง บุคคลหรือองค์กรที่สนับสนุนที่เชื่อมั่นในเป้าหมายการเคลื่อนไหวขององค์กร และเป็นผู้สนับสนุนทรัพยากรแก่องค์กรเคลื่อนไหวทางสังคม (SMO) ด้วยเช่นเดียวกัน และผู้สนับสนุน (constituents) อันหมายถึง บุคคลที่ทำการสนับสนุนทรัพยากรแก่องค์กรเคลื่อนไหวทางสังคม ขณะที่ Ralph Turner ชี้ให้เห็นเพิ่มเติมว่ามีบุคคลเป็นผู้สังเกตการณ์ภายนอก (bystander) ที่ไม่ได้เป็นทั้งผู้สนับสนุนหรือเป็นปรปักษ์ต่อองค์กร แต่ทว่าเป็นผู้เฝ้ามองดูกิจกรรมการเคลื่อนไหวขององค์กร และสุดท้ายกลุ่มผู้ไม่สนับสนุน (opponent) ซึ่งเป็นปรปักษ์หรือผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับแนวทางการเคลื่อนไหวขององค์กร ซึ่งสามารถมีได้ทั้งผู้ไม่สนับสนุนที่เป็นกลุ่มมวลชนและผู้ไม่สนับสนุนที่เป็นชน

⁸⁰ Edwards, B., & McCarthy, J. D. (2004). Resources and social movement mobilization. *The Blackwell companion to social movements*, Pp.125-8.

ชั้นนำที่ถือครองทรัพยากรจำนวนมาก⁸¹ จากข้างต้นนี้จะเห็นได้ว่าทฤษฎีการระดมทรัพยากรได้ให้ความสำคัญกับการสร้างการรับรู้ต่อปัจเจกบุคคลภายนอกและองค์กรที่อยู่ภายนอกขบวนการ ซึ่งรวมไปถึงการสร้างอธิบายถึงผลได้ผลเสียที่ได้จากการเข้าร่วมขบวนการแก่ผู้เกี่ยวข้องภายนอก⁸²

ดังนั้นการศึกษานี้จึงจะนำเอาทฤษฎีการระดมทรัพยากรมาใช้วิเคราะห์เพื่อทำความเข้าใจการก่อตัวของขบวนการต่อต้านทักษิณจังหวัดเชียงใหม่ที่เกิดขึ้นได้อย่างไร การจัดการขบวนการทางสังคมให้เข้มแข็ง เหตุผลในการตัดสินใจเข้าร่วมกับขบวนการทางสังคมของบุคคล รวมถึงให้ความสำคัญกับองค์กรเคลื่อนไหวทางสังคมในฐานะสถาบันสำคัญในการคิดยุทธศาสตร์ในการระดมมวลชนสนับสนุนและทรัพยากรเพื่อการเคลื่อนไหวทางการเมือง ทั้งนี้ทฤษฎีระดมทรัพยากรมีข้อจำกัดในด้านการมุ่งวิเคราะห์มิติทางด้านองค์กรและทรัพยากรเป็นสำคัญ อีกทั้งไม่ได้สามารถอธิบายความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงระหว่างหน่วยย่อยกับกลุ่มก้อนเครือข่ายได้ กระบวนการในการก่อตัวและขยายเครือข่ายการสนับสนุน และพลวัตของขบวนการต่อต้านทักษิณจังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยจึงนำเอาแนวคิดการสร้างกรอบโครงความคิด (framing process theory) และแนวคิดการวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคม (social network analysis) มาใช้เป็นกรอบในการศึกษาเพิ่มเติม

2. แนวคิดการสร้างกรอบโครงความคิด (Framing Process Theory)

มุมมองกระบวนการสร้างกรอบโครงความคิด (framing process theory) เกิดขึ้นโดยการพัฒนาจากข้อจำกัดของทฤษฎีระดมทรัพยากรและทฤษฎีกระบวนการทางการเมือง ที่มีข้อจำกัดในการอธิบายเฉพาะมิติองค์การเคลื่อนไหวทางสังคมและให้ความสำคัญกับมิติทางการเมืองมากเกินไป จึงละเลยข้อเท็จจริงที่ว่าขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมได้รับอิทธิพลจากบริบททางวัฒนธรรม จึงได้มีการพัฒนากรอบคิดของทฤษฎีการระดมทรัพยากรเชื่อมโยงเข้ากับมุมมองจิตวิทยาสังคม รวมถึงให้ความสำคัญกับมิติด้านวัฒนธรรมในการวิเคราะห์กระบวนการสร้างขบวนการทางสังคมและการพัฒนาอัตลักษณ์ขบวนการ ที่เป็นการให้ความหมายใหม่ของขบวนการเคลื่อนไหวที่ต่างไปจากความหมายเดิมที่มีอยู่ในสังคมเพื่อให้เกิดความสนใจหรือการตระหนักถึงสิ่งที่ขบวนการเรียกร้อง อันจะนำมาซึ่งการสนับสนุนจากภาคส่วนในสังคม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ขบวนการทางสังคมเป็นตัวแสดงสำคัญในการประกอบสร้างและพัฒนาประเด็นความขัดแย้งทางสังคมมากกว่าจะเป็นผลโดยตรงจากโครงสร้างสังคมที่ตายตัว⁸³

⁸¹ McCarthy, J. D., & Zald, M. N. (1977). Resource mobilization and social movements: A partial theory. *American journal of sociology*, 82(6), P.1216. /1212-1241.

⁸² McCarthy, J. D., & Zald, M. N. Ibid, P.1221.

⁸³ ประภาส ปิ่นตบแต่ง. (2552). อ้างแล้ว, หน้า 114-5.

แนวคิดกรอบโครงความหมาย (frame) ถูกนำมาใช้ในการศึกษาขึ้นครั้งแรกโดย Gregory Bateson ในปีค.ศ. 1954 เพื่อใช้ในการศึกษาญาณวิทยาและพฤติกรรมของสัตว์ จากนั้น Erving Goffman จึงนำเอาแนวคิดดังกล่าวเข้ามาปรับใช้กับสังคมวิทยา ที่ต่อมา Todd Gitlin ได้นำแนวคิดกรอบโครงความหมายมาใช้ในการศึกษาการต่อสู้ของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม ซึ่งถูกนำมาพัฒนาต่อในการศึกษาของ William Gamson และคณะ เพื่อทำความเข้าใจการปฏิเสธรายให้ ความหมายเดิมและการสร้างความหมายขึ้นใหม่จากมุมมองของตัวแสดง⁸⁴ กระทั่งในช่วงต้นทศวรรษ 1980 David A. Snow และคณะได้นำเอาแนวคิดการวิเคราะห์กรอบโครงความคิดของ Erving Goffman มาพัฒนาเป็นเครื่องมือสำหรับการวิเคราะห์การเข้ามีส่วนร่วมกับขบวนการเคลื่อนไหวของ ผู้คนในสังคมและกลายเป็นหมุดหมายสำคัญของการศึกษาในแนวทางนี้

Goffman ที่ได้นิยามกรอบโครง (frame) ว่าหมายถึง “แบบแผนในการตีความที่ทำให้ปัจเจก ชนสามารถกำหนดที่ตั้ง การรับรู้ ระบุ และจัดประเภทของสิ่งที่เกิดขึ้นในพื้นที่ชีวิตของพวกเขาและ โลกภายนอก” กล่าวคือ กรอบโครงช่วยในการถอดความหมายของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตของผู้คน และทำหน้าที่ในการจัดการประสบการณ์และสามารถชี้้นำการกระทำได้ ซึ่ง Snow ได้นำมาใช้เป็น ฐานในการวิเคราะห์ขบวนการทางสังคมในฐานะที่เป็นตัวแสดงผู้กระทำการสร้างและผลิตซ้ำ ความหมายผ่านกิจกรรมการเคลื่อนไหวเพื่อระดมสมาชิกและการสนับสนุนจากภายนอก ในแง่นี้การ สร้างกรอบโครงความคิดจึงมีหน้าที่หลักสำคัญในการจัดวางกรอบโครงความคิด (frame alignment) หรือกล่าวได้ว่าเป็นการสร้างความโน้มเอียงด้านการรับรู้เพื่อเชื่อมโยงความสนใจ คุณค่า และความ เชื่อของปัจเจกบุคคลให้สอดคล้องกับขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม อันจะมีส่วนสำคัญในการดึงดูด ปัจเจกบุคคลที่มีความมุ่งมั่นแน่วแน่ให้เข้าร่วมกับขบวนการ และส่งผลต่อโอกาสประสบความสำเร็จใน การระดมทรัพยากรและการเคลื่อนไหวเช่นเดียวกัน

David A. Snow และ Robert D. Benford⁸⁵ เสนอว่ากรอบโครงความคิด (core framing task) เป็นส่วนหนึ่งของการเคลื่อนไหวเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันถึงสภาพปัญหาที่ขบวนการ เคลื่อนไหวต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ดังกล่าวผ่านกระบวนการต่อรอง การตีความ และ การให้ความหมายใหม่ กรอบโครงความคิดจะทำหน้าที่สำคัญ 3 ประการ คือ สร้างการรับรู้แก่ปัจเจก บุคคลว่าบุคคลใดหรือสิ่งใดที่ต้องรับผิดชอบต่อสภาพปัญหาดังกล่าว พร้อมทั้งสร้างทางเลือกในการ ก้าวออกจากปัญหา รวมถึงการกระตุ้นเพื่อให้เกิดการแรงจูงใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการต่อสู้เพื่อ

⁸⁴ Johnston, H., & Noakes, J. A. (Eds.). (2005). *Frames of protest: Social movements and the framing perspective*. Rowman & Littlefield Publishers, p.3

⁸⁵ Benford, R. D., & Snow, D. A. (2000). Framing processes and social movements: An overview and assessment. *Annual review of sociology*, 26(1), p.615.

เปลี่ยนแปลง ซึ่งจะมีส่วนช่วยในการเอื้ออำนวยให้ปัจเจกบุคคลตัดสินใจเข้าร่วมกับขบวนการทางสังคม โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) การสร้างกรอบในการวินิจฉัยปัญหา (diagnostic framing) เมื่อขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมพยายามที่จะแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนหรือสถานการณ์ที่ดำรงอยู่ พวกเขาต้องดำเนินการนิยามและระบุถึงปัญหาที่ชัดเจน เพื่อค้นหาถึงสาเหตุต้นตอที่นำไปสู่การเกิดสถานการณ์คับข้องใจ และระบุถึงผู้รับผิดชอบที่สมควรแก่การถูกตำหนิจากสภาพปัญหาดังกล่าว การร่วมกันค้นหาสาเหตุของสภาพปัญหาสามารถเกิดขึ้นภายในขบวนการเคลื่อนไหวได้บ่อยครั้ง นอกจากนี้กระบวนการสร้างกรอบวินิจฉัยยังหมายถึงรวมถึงการตีความแก่กรอบเขตแดน (boundary framing) และกรอบฝ่ายตรงข้าม (adversarial framing) เพื่อให้ความหมายใหม่แก่การเป็นมิตรหรือศัตรู วิธีการดังกล่าวนี้จะนำไปสู่การกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนในการต่อสู้และกระตุ้นให้ผู้คนที่อยู่รอบนอกตัดสินใจเข้าร่วมกับขบวนการ⁸⁶

2) การสร้างกรอบโครงแนวทางออก (prognostic framing) เป็นภารกิจในการกำหนดกรอบวิธีการแก้ไขปัญหา ยุทธศาสตร์ในการต่อสู้ และยุทธวิธีที่สอดคล้องกับปัญหาที่ขบวนการทางสังคมได้ระบุหรือนิยามเอาไว้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของขบวนการ อย่างไรก็ตาม Snow และ Benford ก็เสนอให้พิจารณาโดยข้อเท็จจริงว่าการกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหามักต้องกระทำภายใต้เงื่อนไขที่มีตัวแสดงอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องจำนวนมาก เช่น องค์กรเคลื่อนไหวอื่น สื่อมวลชน ผู้สังเกตการณ์ภายนอก และโดยเฉพาะอย่างยิ่งฝ่ายตรงข้าม จึงมักมีการสร้างกรอบโครงความคิดโต้กลับ (counter framing) เพื่อตอบโต้กับฝ่ายตรงข้ามหรือพัฒนากรอบโครงความคิดของขบวนการให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นเพื่อทำลายกรอบโครงความคิดของฝ่ายตรงข้าม⁸⁷

3) การสร้างกรอบในการจูงใจ (motivational framing) เป็นการสร้างกรอบโครงความคิดในการจูงใจปัจเจกบุคคลภายนอกให้เข้าร่วมกับขบวนการ ด้วยการประกอบสร้างทางภาษาและการเลือกใช้คำศัพท์ที่เหมาะสมเพื่อกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจ การประกอบสร้างคำศัพท์เหล่านี้มุ่งเน้นไปยังชุดคำที่สร้างความรุนแรงและความหนักหน่วงของปัญหา ความเร่งด่วนที่ต้องเข้าร่วมกันต่อสู้เพื่อแก้ไขสถานการณ์ ประสิทธิภาพในการเคลื่อนไหวของขบวนการ และความถูกต้องเหมาะสมในการทำหน้าที่ของขบวนการทางสังคม ด้วยเหตุนี้กระบวนการสร้างกรอบโครงจึงมีหน้าที่ในการเข้าไปมีอิทธิพลต่อการสร้างจิตสำนึกและการตระหนักถึงปัญหาของสาธารณชน เพื่อระดมผู้คนให้เข้ามามีส่วนร่วมและทำการสนับสนุนการเคลื่อนไหวของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม⁸⁸

⁸⁶ Ibid, p.616.

⁸⁷ Ibid, p.616. และ มณีมัย ทองอยู่. อ้างแล้ว, หน้า 112-3.

⁸⁸ Ibid, p.617-8.

นอกจากนี้ David A. Snow และคณะ ยังได้เสนอว่า “กระบวนการจัดวางกรอบโครงความคิด” (frame alignment processes) อันเป็นการเชื่อมโยงการตีความของปัจเจกชนกับขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม ให้ค่านิยม ความเชื่อ และความสนใจของปัจเจกบุคคลมีความสอดคล้องและส่งเสริมกับวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และความคิดทางการเมืองของขบวนการ อันจะทำให้สามารถระดมมวลชนระดับจุลภาค (micromobilization) เข้าสู่ขบวนการได้ง่ายยิ่งขึ้น ซึ่งกระบวนการจัดวางกรอบโครงความคิดประกอบไปด้วย 4 รูปแบบ ดังนี้

1) การเชื่อมโยงกรอบโครงความคิด (frame bridging) หมายถึงการสร้างสายสัมพันธ์ให้การให้ความหมายที่สอดคล้องกับความคิดทางการเมือง การเชื่อมโยงผ่านกรอบโครงการให้ความหมายนี้สามารถกระทำได้ในระดับองค์กร ระดับเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคล และระดับความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรเครือข่ายกับปัจเจกบุคคล ทั้งนี้ Snow และคณะ ได้เน้นไปที่การเชื่อมโยงกับกลุ่มคนที่ยังไม่เข้าร่วมกับขบวนการแต่ประสบปัญหาความเดือดร้อนร่วมกันหรือมีแนวคิดต่อสภาพปัญหาในทิศทางเดียวกัน โดยใช้วิธีการเชื่อมโยงผ่านองค์กรการเคลื่อนไหวทำหน้าที่ในการประสานและกระจายข้อมูลผ่านเครือข่ายระดับปัจเจกบุคคลและองค์กร ผ่านการใช้เครื่องมือสำคัญ เช่น สื่อมวลชน โทรศัพท์ และเทคโนโลยีใหม่ที่ทำให้โอกาสในการเชื่อมโยงความหมายเปิดกว้าง แต่ถึงกระนั้นการติดต่อผ่านความสัมพันธ์ส่วนบุคคลก็ยังคงเป็นวิธีการที่ประสบความสำเร็จมากที่สุดในการเชื่อมโยง⁸⁹

2) การขยายกรอบโครงความคิด (frame amplification) เป็นการทำให้กรอบโครงความคิดเกี่ยวกับปัญหาและสถานการณ์ที่ดำรงอยู่เดิมมีความชัดเจนมากขึ้น เมื่อขบวนการสามารถขยายกรอบความคิดของปัจเจกบุคคลให้หลุดพ้นจากการเพิกเฉยต่อสภาพปัญหาได้ก็จะทำให้พวกเขาตัดสินใจเข้าร่วมหรือสนับสนุนขบวนการ การขยายกรอบโครงความคิดนั้นเป็นการเชื่อมโยงระหว่างคุณค่าหรือความเชื่อของปัจเจกบุคคลเข้ากับเป้าหมายของขบวนการเคลื่อนไหว โดยการชี้ชวนให้เห็นว่าคุณค่าหรือความเชื่อที่ปัจเจกชนยึดถืออยู่นั้นเป็นสิ่งเดียวกันกับเป้าหมายและหลักการที่ขบวนการยึดถือเพื่อทำให้ปัจเจกบุคคลหันมาให้การสนับสนุนขบวนการ⁹⁰ ทั้งนี้การขยายกรอบโครงความคิดมี 2 รูปแบบ คือ กรอบโครงความคิดด้านค่านิยม (value amplification) หมายถึงการเล็งระบุน การสร้างความชัดเจน และการยกระดับค่านิยมที่มวลชนยึดถืออยู่เพื่อเชิญชวนคนเหล่านั้นให้เข้าร่วมในขบวนการ โดย Snow และคณะได้ยกตัวอย่างการต่อต้านการย้ายที่พักของคนไร้บ้าน องค์กรการเคลื่อนไหวได้ชูค่านิยมเกี่ยวกับครอบครัว โดยให้เหตุผลว่าการย้ายที่พักดังกล่าวจะเป็นภัยคุกคามต่อ

⁸⁹ Snow, D. A., Rochford Jr, E. B., Worden, S. K., & Benford, R. D. (1986). Frame alignment processes, micromobilization, and movement participation. *American sociological review*, p. 467-8. และ มณีมัย ทองอยู่. อ้างแล้ว, หน้า 115-6.

⁹⁰ Buechler, S. M. Ibid, p.146.

เด็กและผู้หญิง ทำให้สามารถระดมการสนับสนุนจากคนท้องถิ่นให้เข้าร่วมการเคลื่อนไหวได้สำเร็จ⁹¹ และกรอบรอบโครงสร้างความคิดด้านความเชื่อ (belief amplification) เป็นการเปลี่ยนแปลงความเชื่อของปัจเจกบุคคลให้สอดคล้องและส่งเสริมกับเป้าหมายของขบวนการ ด้วยการสร้างความเชื่อว่าการกระทำรวมหมู่ของขบวนการจะต้องประสบความสำเร็จ อีกทั้งเป็นภาระหน้าที่อันถูกต้องเหมาะสมของขบวนการในการลุกขึ้นต่อสู้โดยมีปัจเจกบุคคลเป็นกลไกสำคัญที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรการเคลื่อนไหว⁹²

3) การยืดกรอบโครงสร้างความคิด (frame extension) เป็นการยืดขยายกรอบโครงสร้างความคิดเกี่ยวกับเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และกิจกรรมการเคลื่อนไหวของขบวนการให้เชื่อมโยงกับกลุ่มเป้าหมายนอกขบวนการ เพราะบางครั้งพบว่ากลุ่มเป้าหมายไม่มีความสนใจ ทศนคติ หรือประเด็นปัญหาที่สอดคล้องกับเป้าหมายหรือกิจกรรมของขบวนการ พวกเขาไม่สนใจและไม่เห็นความจำเป็นที่จะต้องเข้าสนับสนุนขบวนการ จึงต้องมีการปรับกรอบโครงสร้างผ่านการใช้กิจกรรมบางอย่างเป็นเครื่องมือในการดึงความสนใจจากคนภายนอกเข้ามาสู่ขบวนการ ด้วยเหตุนี้กระบวนการยืดกรอบโครงสร้างความคิดขององค์กรการเคลื่อนไหวจึงเป็นการต่อรองและพยายามตีความเพื่อให้ครอบคลุมกับค่านิยมกลุ่มเป้าหมายของขบวนการ

4) การเปลี่ยนแปลงกรอบโครงสร้างความคิด (frame transformation) เป็นกระบวนการกรอบโครงสร้างขั้นสุดท้ายและมีความซับซ้อนมากที่สุด การเปลี่ยนแปลงกรอบโครงสร้างความคิดเป็นการดำเนินงานที่ต่อเนื่องมาจากสามกระบวนการข้างต้น เกิดขึ้นในกรณีที่เค้าโครงนโยบาย จุดมุ่งหมาย และค่านิยมของขบวนการไม่สะท้อนหรือบางครั้งก็ขัดแย้งกับวิถีชีวิต การปฏิบัติ และการตีความหมายของคนทั่วไป จึงจำเป็นต้องมีการทำลายความหมายและค่านิยมเดิม แล้วสร้างกรอบโครงสร้างความคิดแทนที่ความคิดเดิมที่ไม่สอดคล้องกับเป้าหมายของขบวนการ ให้เกิดการสร้างความเข้าใจใหม่ต่อกิจกรรม สถานการณ์ และเหตุการณ์ในชีวิตของปัจเจกบุคคล การไขกุญแจดังกล่าวจะทำให้ปัจเจกบุคคลที่เคยมองโลกที่คุ้นเคยผ่านเลนส์ที่ต่างออกไป นำไปสู่ข้อสรุปที่แตกต่างจากเดิมของปัจเจกชน และหันมาให้การสนับสนุนขบวนการ⁹³ ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงกรอบโครงสร้างความคิดมี 2 รูปแบบ คือ การเปลี่ยนแปลงกรอบโครงสร้างความคิดในขอบเขตเฉพาะ (transformations of domain-specific interpretive frame) เป็นการเปลี่ยนแปลงกรอบความคิดที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของปัจเจกบุคคล โดยเฉพาะอย่างการเปลี่ยนแปลงกรอบโครงสร้างความคิดต่อสถานภาพและความสัมพันธ์ของกลุ่มคน เช่น การเปลี่ยนแปลงกรอบโครงสร้างความคิดต่อสถานภาพของผู้หญิง เด็ก คนพิการ กลุ่มชาติพันธุ์ หรือกระทั่งการปฏิบัติทางสังคมว่าสิ่งใดยุติธรรมหรืออยุติธรรม ส่วนการเปลี่ยนแปลงกรอบโครงสร้างความคิดต่อ

⁹¹ Snow et al. Ibid, P.469.

⁹² มณีมัย ทองอยู่. อ้างแล้ว, หน้า 121.

⁹³ Buechler, S. M. Ibid, p.147.

ความสัมพันธ์เป็นการเชื่อมโยงระหว่างสองสิ่งขึ้นไป เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นมารดากับการมาแล้วซับริด ที่ถูกให้นิยามใหม่ต่อสถานะของผู้มาแล้วซับริว่าเป็นความอยุติธรรมประการหนึ่งที่ต้องได้รับบทลงโทษที่รุนแรง ส่วนการเปลี่ยนแปลงกรอบโครงสร้างความคิดที่อธิบายความครอบคลุม (transformations of global interpretive frames) เป็นการเปลี่ยนระบบคิด ความเชื่อ และความคิดทางการเมืองอย่างถึงรากมาก โดยเปลี่ยนจากกรอบโครงสร้างความคิดแบบโชคชะตากำหนดและการโทษตนเอง ไปเป็นแบบการโทษโครงสร้างหรือการโทษระบบเพื่อให้ได้การสนับสนุนและการเข้าร่วมจากผู้คนในสังคม⁹⁴

กล่าวโดยสรุปแนวคิดกระบวนการสร้างกรอบโครงสร้างความคิดเป็นแนวคิดที่มุ่งทำความเข้าใจการกลไกและการทำหน้าที่ของขบวนการทางสังคมในการเปลี่ยนสภาพความเดือดร้อนร่วมกันของผู้คนให้กลายเป็นพลังในการต่อสู้เคลื่อนไหว ผ่านการนิยามและระบุปัญหาความเดือดร้อนหรือสถานการณ์ที่ดำรงอยู่ให้กลายเป็นประเด็นที่จำเป็นจะต้องได้รับการแก้ไข พร้อมทั้งชี้ให้เห็นถึงผู้รับผิดชอบในสภาพปัญหาดังกล่าว และใช้เป็นเครื่องมือในการกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจ แก่ปัจเจกบุคคลภายนอกกลุ่มองค์กรให้ตัดสินใจเข้าร่วมหรือสนับสนุนเป้าหมายของขบวนการ การประกอบสร้างกรอบโครงสร้างความคิดจึงเป็นการต่อรอง การตีความ และการให้ความหมายใหม่แก่คุณค่า ความเชื่อ และความคิดทางการเมืองของผู้คนให้สอดคล้องกับขบวนการทางสังคม พร้อมทั้งเป็นการโต้กลับกรอบโครงสร้างความคิดของฝ่ายตรงข้ามเพื่อช่วงชิงการสนับสนุนของปัจเจกบุคคลแก่องค์กรเคลื่อนไหวของขบวนการทางสังคม

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงใช้กระบวนการจัดวางกรอบโครงสร้างความคิด (frame alignment processes) เพื่อใช้ในการทำความเข้าใจกรอบความคิดเดิมและการเชื่อมโยงการตีความของกลุ่มที่มีมาก่อน รวมถึงทำความเข้าใจกรอบความคิดของขบวนการต่อต้านทักษิณ โดยผู้วิจัยจะเน้นรูปแบบการเชื่อมโยงกรอบโครงสร้างความคิด (frame bridging) ที่ศึกษาการให้ความหมายต่อสภาพปัญหาที่สอดคล้องกับความคิดทางการเมือง เพื่อให้มีค่านิยม ความเชื่อ และความสนใจของกลุ่มให้สอดคล้องกับเป้าหมายของขบวนการต่อต้านทักษิณ และใช้รูปแบบการขยายกรอบโครงสร้างความคิด (frame amplification) มาวิเคราะห์ขบวนการต่อต้านทักษิณจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อทำความเข้าใจถึงกระบวนการสร้างความตระหนักรู้ในปัญหา การเชื่อมโยงสภาพปัญหาที่รัฐบาลทักษิณ ชินวัตรและพวกพ้อง การขยายกรอบโครงสร้างความคิดไปยังปัจเจกบุคคลเพื่อให้เข้าสนับสนุนการเคลื่อนไหวของขบวนการ และสร้างความเชื่อที่เห็นว่าเป็นภาระหน้าที่อันถูกต้องชอบธรรมของขบวนการในการลุกขึ้นต่อสู้กับสภาพปัญหาดังกล่าว รวมถึงทำความเข้าใจว่าขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่หลอมรวม

⁹⁴ Snow et al. Ibid, P.474-6.

เครือข่ายองค์กรที่มีมาก่อนหน้าจะเกิดขบวนการต่อต้านทักษิณ (pre-existing network) ซึ่งมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายแตกต่างหลากหลายเข้าร่วมต่อสู้กับขบวนการต่อต้านทักษิณได้อย่างไร

3. แนวคิดการวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคม (Social Network Analysis)

แนวคิดการวิเคราะห์เครือข่าย (Social network analysis) เป็นอีกแนวคิดหนึ่งที่ถูกนำมาใช้ในการศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมร่วมกับทฤษฎีการระดมทรัพยากร โดยมุ่งเน้นความสำคัญของเครือข่ายที่เกิดขึ้นภายในชุมชน (indigenous networks) ว่าเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการเข้าร่วมขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม Anthony Oberscall⁹⁵ เห็นว่าความคับข้องใจของปัจเจกบุคคลอาจเป็นเงื่อนไขที่เพียงพอต่อการกลายเป็นขบวนการเคลื่อนไหวได้ แต่เขาตั้งข้อสังเกตว่าการปะทุขึ้นของความคับข้องใจจะกลายเป็นการเคลื่อนไหวได้ก็ต่อเมื่อมีองค์กรหรือผู้นำในหมู่ประชาชนที่คับข้องใจ ซึ่งองค์กรหรือการนำดังกล่าวจะมาจากเครือข่ายที่ดำรงอยู่แล้ว (Pre-existing Forms of Network) เช่น สมาคมหรือชุมชนที่มีอยู่ภายในกลุ่มประชานั้น

สอดคล้องกับ J. Craig Jenkins⁹⁶ ที่เห็นว่า ศักยภาพในการระดมมวลชนของกลุ่มส่วนใหญ่แล้วจะขึ้นอยู่กับระดับความสัมพันธ์ขององค์กรที่ดำรงอยู่ก่อนที่จะมีขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม (pre-existing group organization) ทั้งนี้เพราะกลุ่มมีอัตลักษณ์ร่วมกันและมีเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่แน่นแฟ้นภายในหมู่สมาชิก ก็ย่อมที่จะมีการจัดตั้งในระดับสูงและสามารถระดมกำลังได้อย่างรวดเร็ว เช่น องค์กรชุมชน (communal organization) องค์กรประเภทนี้เชื่อมผู้คนเข้าด้วยกันผ่านความสัมพันธ์ที่มีนัยเชิงสัญลักษณ์และศีลธรรม และองค์กรสมาคม (association organization) ซึ่งเป็นการรวมตัวที่เป็นแบบแผนมีความผูกพันที่สะท้อนถึงผลประโยชน์ของกลุ่ม เช่น สภากาชาด พรรคการเมือง หรือองค์กรอาสาสมัคร เมื่อมีองค์กรสองประเภทนี้เป็นเครือข่ายที่ดำรงอยู่แล้วก็ทำให้การระดมมวลชนสนับสนุนเข้าร่วมขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมสามารถทำได้ง่ายมากขึ้น⁹⁷ ด้วยเหตุนี้การก่อตัวของขบวนการเคลื่อนไหวจึงไม่ได้เป็นเรื่องของคนที่ไม่เคยร่วมมือกันมาก่อน แต่เป็นเรื่องของคนที่มีมือร่วมกันอยู่ก่อนแล้วประกอบเข้าด้วยกัน เปลี่ยนเครือข่ายที่ดำรงอยู่ก่อนหน้าไปสู่ขบวนการที่แตกต่างออกไป ยิ่งไปกว่านั้นโครงสร้างองค์กรของเครือข่ายเหล่านั้นก็จะพัฒนาและขยายตัวไปตามทิศทางของตนเอง

เช่นเดียวกันกับ Mario Diani ที่ชี้ให้เห็นจุดอ่อนของการศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมที่มักมุ่งจะทำความเข้าใจโครงสร้างและพลวัตของการกระทำรวมหมู่ด้วยกรอบการวิเคราะห์ใน

⁹⁵ Crossley, N. (2002). *Making sense of social movements*. McGraw-Hill Education (UK), P.95.

⁹⁶ Jenkins, J. (1983). *Ibid*, P. 538.

⁹⁷ สมชัย ภัทรธรรณานันท์. อ้างแล้ว, หน้า 100.

ระดับมหภาค (macro) ทำให้สามารถมองข้ามขอบเขตการเคลื่อนไหวทางสังคมในฐานะเครือข่ายที่เชื่อมโยงตัวแสดงอันหลากหลายและความสำคัญของเครือข่ายที่มีบทบาทต่อการมีส่วนร่วมของ ขบวนการ Diani จึงเสนอให้นำการศึกษาขอบเขตการเคลื่อนไหวทางสังคมมาเชื่อมโยงกับการวิเคราะห์ เครือข่าย (network analysis) ที่พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างกับตัวแสดงเป็นเครือข่าย โยงใยอันหลากหลายและซับซ้อน อันจะทำให้การศึกษาสามารถพิจารณาเชื่อมโยงจากระดับจุลภาค (micro) ไปสู่ระดับมหภาค (macro) ได้⁹⁸

Suzanne Staggenborg เสนอเพิ่มเติมว่าการวิเคราะห์เครือข่ายในขอบเขตการเคลื่อนไหวทาง สังคมควรมีการนำเอาการวิเคราะห์ระดับกลาง (meso) เข้ามาใช้ ซึ่งจะมามีบทบาทในการเชื่อมโยงการ วิเคราะห์ระดับปัจเจกบุคคล เช่น พฤติกรรมและแรงจูงใจที่ทำให้คนเข้าร่วมการเคลื่อนไหว เข้ากับ การวิเคราะห์ในระดับโครงสร้าง เช่น โอกาสทางการเมืองและสังคมที่ทำให้เกิดขบวนการ⁹⁹ ด้วยเหตุนี้ การวิเคราะห์เครือข่ายจึงเป็นการคลายความคลุมเครือในการศึกษาขอบเขตการเคลื่อนไหวทางสังคมที่ มักพิจารณาเฉพาะองค์การเคลื่อนไหว (SMO) เช่นเดียวกับ McAdam และ Paulsen ที่เสนอว่า การวิเคราะห์เครือข่ายมีส่วนสำคัญในการศึกษาขอบเขตการทางสังคม คือ ประการแรก การระบุขนาด ของเครือข่ายทางสังคมจะช่วยให้สามารถทำความเข้าใจกลไกและพลวัตของขบวนการทางสังคม อัน จะนำไปสู่การแยกแยะหน้าที่ของแต่ละบุคคล/องค์กรในขบวนการเป็นอย่างไร จึงสามารถอธิบายการ เคลื่อนไหวของขบวนการได้อย่างสมบูรณ์มากขึ้น ประการที่สอง การระบุเครือข่ายจะทำให้เห็น โครงสร้างที่ชัดเจน และประการสุดท้าย การทำความเข้าใจบทบาทของเครือข่ายจะนำเอาการ วิเคราะห์วัฒนธรรมและการให้ความหมายมาใช้ในการอธิบายการมีส่วนร่วมของแต่ละบุคคล ในฐานะ ที่เครือข่ายมีส่วนสำคัญในการก่อรูปคุณค่าและอัตลักษณ์ที่ส่งผลต่อการรับรู้และการแสดงออกของ ผู้เข้าร่วมขบวนการ¹⁰⁰

การศึกษาของ Florence Passy¹⁰¹ พบว่าเครือข่ายทางสังคมระดับปัจเจกบุคคล (networks of individuals) มีบทบาทหน้าที่ต่อการเคลื่อนไหวของขบวนการใน 3 แง่มุม

⁹⁸ Diani, M. (2003). Introduction: Social Movements, Contentious Actions, and Social Networks: 'From Metaphor to Substance?'. In Diani, M., & McAdam, D. (2003). *Social movements and networks: Relational approaches to collective action* (Comparative politics). Oxford: Oxford University Press, P.4.

⁹⁹ นพพล อาขามาส. (2556). แดงดอยสะเก็ดรวมพลัง: เครือข่ายของท้องถิ่นกับขบวนการคนเสื้อแดง. ใน *Becoming Red: กำเนิดและพัฒนาการเสื้อแดงในเชียงใหม่*. เชียงใหม่: ศูนย์วิจัยและบริการวิชาการ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, หน้า 100.

¹⁰⁰ Florence Passy. (2003). Social Networks Matter. But How?. In Diani, M., & McAdam, D. (2003). *Social movements and networks: Relational approaches to collective action* (Comparative politics). Oxford: Oxford University Press, Pp.22-3.

¹⁰¹ Florence Passy. Ibid, Pp.23-5.

1. เครือข่ายมีบทบาทในการสร้างและส่งเสริมอัตลักษณ์ของปัจเจกบุคคลและก่อรูปความคิดทางการเมืองและจิตสำนึกทางการเมือง อันจะทำให้เกิดผลสะท้อนต่อพวกเขาเมื่อเกิดประเด็นปัญหาทางการเมืองที่กระทบต่อความคิดทางการเมืองดังกล่าว เครือข่ายจึงมีหน้าที่สำคัญในการขัดเกลาทางสังคมซึ่งเป็นเสมือนจุดเริ่มต้นของการมีส่วนร่วมของปัจเจกบุคคล

2. เครือข่ายเป็นช่องทางในการระดมผู้สนับสนุนขบวนการ กลุ่มก้อนทางสังคมมีบทบาทเป็นสื่อกลางเชื่อมโยงผู้เข้าร่วมการเคลื่อนไหวเข้าสู่ขบวนการและการเปลี่ยนรูปจิตสำนึกทางการเมืองของปัจเจกบุคคลไปสู่การกระทำรวมหมู่ที่เกิดขึ้นได้จริง สอดคล้องกับ Diani¹⁰² ที่เห็นว่าผู้เข้าร่วมการเคลื่อนไหวมักเชื่อมโยงกันผ่านความสัมพันธ์ทั้งในระดับส่วนตัวและสาธารณะมาก่อนที่จะพัฒนาไปสู่การเป็นขบวนการเคลื่อนไหว ดังเช่น ความสัมพันธ์ทางตรงจากความเป็นเพื่อนของแต่ละบุคคล ญาติมิตร เพื่อนร่วมงานหรือเพื่อนบ้าน ที่อาจส่งผลต่อการตัดสินใจของแต่ละบุคคลในการเคลื่อนไหว หรือการเชื่อมโยงกันผ่านความสัมพันธ์ทางอ้อม ที่บุคคลเหล่านี้บางส่วนอาจเคยมีประสบการณ์ในการเข้าร่วมกับกลุ่มขบวนการก่อนหน้าหรือร่วมกับกลุ่มเคลื่อนไหวทางสังคม การเมือง และกิจการสาธารณะอื่น ๆ ในช่วงเวลาเดียวกัน จึงส่งผลต่อการสร้างวัฒนธรรมหรืออัตลักษณ์แบบเดียวกัน อีกทั้งเครือข่ายในระดับปัจเจกบุคคลมีส่วนสำคัญในการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมการเคลื่อนไหวที่องค์กรดำเนินการอยู่ไปยังบุคคลอื่น ซึ่งมีสำคัญอย่างมากในระดับมวลชนสนับสนุนเพิ่มเติมด้วยการพัฒนาความรู้ความเข้าใจและขัดเกลาทางสังคมต่อบุคคลภายนอกให้เป็นไปในทิศทางสอดคล้องกับขบวนการ

3. เครือข่ายมีบทบาทในการก่อรูปการตัดสินใจของปัจเจกบุคคลในการที่จะเข้าร่วมเคลื่อนไหวกับขบวนการ ทั้งนี้เพราะปัจเจกบุคคลจะทำการพิจารณาตัดสินใจอย่างเป็นเหตุเป็นผลที่จะเข้าร่วมต่อสู้ทางการเมือง เพื่อประเมินถึงต้นทุน (Cost) ต่าง ๆ เช่น ความเสี่ยงในการเข้ามีส่วนร่วมโอกาสประสบความสำเร็จ หรือล้มเหลว ซึ่งผู้เข้าร่วมสนับสนุนจะได้รับอิทธิพลจากการกระทำของผู้เข้าร่วมคนอื่น ๆ ในขบวนการ

Mario Diani ฉายภาพให้เห็นถึงความสำคัญและบทบาทหน้าที่ของเครือข่ายขององค์กร (networks of organizations) ทั้งนี้เพราะมันเป็นการยากที่ขบวนการทางสังคมใดจะสามารถทำการเคลื่อนไหวได้เพียงลำพังองค์กรเดียว แต่การเคลื่อนไหวทางสังคมมักประกอบขึ้นจากการทำงานร่วมกันของหลายเครือข่าย/องค์กรที่มีความเชื่อมโยงกับตัวแสดงอื่นอันหลากหลาย องค์กรในเครือข่ายจะมีความสัมพันธ์ระหว่างกันโดยตรงในลักษณะการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและการระดมทรัพยากร ขณะที่ความสัมพันธ์โดยอ้อมจะครอบคลุมกว้างขวาง เช่น การรับสื่อเดียวกัน การเชื่อมโยงกับบุคคลภายนอกร่วมกัน และการมีส่วนร่วมในเหตุการณ์บางอย่างร่วมกัน ทั้งนี้การศึกษาเครือข่ายระดับระหว่างองค์กรจะสะท้อนกระบวนการในส่วนต่าง ๆ เช่น การแบ่งหน้าที่การทำงาน รูปแบบ

¹⁰² Diani, M. Ibid, P.8-9.

เครือข่ายที่มีการกระจายอำนาจหรือการรวมศูนย์อำนาจ ปัจจัยที่ทำให้เครือข่าย/องค์กรครอบครองตำแหน่งเฉพาะบางอย่าง ซึ่งจะช่วยในการทำความเข้าใจแนวทางในการขับเคลื่อนภายในขบวนการ รูปแบบของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างเครือข่าย/องค์กร และพลวัตขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงนำเอาแนวทางการวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคมมาศึกษาขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่ ซึ่งเป็นมุมมองที่ยังไม่ได้ถูกนำมาใช้อธิบายเพื่อทำความเข้าใจขบวนการต่อต้านทักษิณ ซึ่งจะช่วยในการทำความเข้าใจว่า ใครเป็นกลุ่มคนที่ประกอบขึ้นเป็นขบวนการต่อต้านทักษิณ จังหวัดเชียงใหม่ มีเครือข่ายองค์กรใดบ้างที่เข้าร่วมสนับสนุนการเคลื่อนไหวของขบวนการ ยุทธวิธีการขยายการสนับสนุนไปยังบุคคลภายนอกและองค์กรอื่น พลังความร่วมมือและความขัดแย้งระหว่างกลุ่มเครือข่าย การแบ่งหน้าที่ในการขบวนการ รูปแบบของเครือข่าย ตลอดจนพลวัตของขบวนการต่อต้านทักษิณ

บทที่ 2

กลุ่มขบวนการต่อต้านทักษิณ : จากพันธมิตรถึงกปปส.

กลุ่มขบวนการต่อต้านทักษิณเป็นตัวแสดงสำคัญในความขัดแย้งการเมืองไทยร่วมสมัย นับตั้งแต่ปลายทศวรรษ 2540 เป็นต้นมา ขบวนการต่อต้านทักษิณก่อตัวขึ้นครั้งแรกในนามของ “พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย” (People's Alliance for Democracy: PAD) ในยุครัฐบาล นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร โดยมีเป้าหมายเพื่อกำจัดระบอบทักษิณออกไปจากการเมืองไทย ราว พ.ศ.2548 เครือข่ายของนายสนธิ ลิ้มทองกุลเริ่มต้นเคลื่อนไหวคัดค้านการทำงานของรัฐบาลทักษิณ ก่อนที่จะรวมกลุ่มกับเครือข่ายขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมต่าง ๆ จนก่อตัวเป็นพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยอย่างเป็นทางการในวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2549 และกลายเป็นองค์กรนำในการ ขับไล่วิธีการทักษิณที่สามารถสร้างแรงสนับสนุนจากประชาชนได้ในวงกว้าง กลุ่มพันธมิตรจึงไม่ได้ กระจุกตัวอยู่เพียงแต่ในกรุงเทพฯ เท่านั้น แต่ยังมีกลุ่มผู้สนับสนุนการขับไล่วิธีการทักษิณในหลาย จังหวัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดเชียงใหม่ซึ่งเป็นจังหวัดฐานเสียงของทักษิณ ชินวัตรก็ปรากฏการ เคลื่อนไหวของกลุ่มพันธมิตรและเครือข่ายที่เข้าร่วมสนับสนุนเช่นเดียวกัน กลุ่มพันธมิตรได้ประกาศ ยุติบทบาททางการเมืองในปีพ.ศ.2556 แต่ถึงกระนั้นเมื่อนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร น้องสาวของ ทักษิณ ชินวัตร เข้าสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและดำเนินการผลักดันร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม ในปีพ.ศ.2556 ที่ถูกมองว่าเป็นการเอื้อประโยชน์ให้แก่ทักษิณ ชินวัตร กลุ่มขบวนการต่อต้านทักษิณก็ ก่อตัวขึ้นอีกครั้งในนาม “คณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงปฏิรูปประเทศไทยให้เป็น ประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” หรือกลุ่มกปปส. (PDR) ที่ ประกอบขึ้นจากกลุ่มเครือข่ายอันหลากหลายทั้งฝ่ายขวา นักการเมือง และองค์กรต่าง ๆ จนสามารถ สร้างเครือข่ายของกลุ่มคนสนับสนุนในหลายพื้นที่ทั่วประเทศรวมถึงจังหวัดเชียงใหม่เช่นเดียวกัน

อย่างไรก็ตามการทำความเข้าใจการต่อสู้ของขบวนการต้องพิจารณาถึงบริบททางการเมืองที่ เกิดขึ้นในห้วงเวลา ก่อนหน้าการก่อตัวที่ส่งผลต่อการกำเนิดและโครงสร้างของขบวนการ เครือข่าย แนวร่วม และแนวทางการเคลื่อนไหวต่อสู้ของขบวนการ โดยในหัวข้อนี้ผู้วิจัยจะแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ส่วนหลัก คือ

1) บริบททางการเมืองก่อนการก่อตั้งกลุ่มพันธมิตร: ชีวิตทางการเมืองของทักษิณ ชินวัตร, การก่อตั้งพรรคไทยรักไทย, ความขัดแย้งที่นำไปสู่การก่อตั้งกลุ่มพันธมิตร, และการเคลื่อนไหวต่อสู้ ของกลุ่มพันธมิตร

2) บริบททางการเมืองก่อนการก่อตั้งกลุ่มกบปส.: ชีวิตทางการเมืองของยิ่งลักษณ์ ชินวัตร, ความขัดแย้งที่นำไปสู่การก่อตั้งกลุ่มกบปส., และการเคลื่อนไหวต่อสู้ของกลุ่มกบปส.

2.1 บริบททางการเมืองก่อนการก่อตั้งกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย

กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยเป็นขบวนการเคลื่อนไหวที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อต่อต้านดร. ทักษิณ ชินวัตร ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในขณะนั้น โดยมีบริบททางการเมืองและสภาพปัญหาที่เอื้อต่อการเกิดกลุ่มพันธมิตรดังต่อไปนี้

2.1.1 ประวัติชีวิตและเส้นทางการเมืองของทักษิณ ชินวัตร

ดร.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนักธุรกิจที่ประสบความสำเร็จในธุรกิจโทรคมนาคมผู้ก้าวเข้าสู่เส้นทางทางการเมืองด้วยการดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในรัฐบาลชวน หลีกภัย และดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีอีกรัฐบาลต่อมา จนกระทั่งก่อตั้งพรรคการเมืองไทยรักไทยและได้รับคะแนนเสียงเลือกตั้งจากประชาชนอย่างท่วมท้นจนเป็นผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนที่ 23 ของประเทศไทย โดยในห้วงเวลาแห่งการดำรงตำแหน่งได้เกิดข้อวิพากษ์วิจารณ์ถึงการบริหารงานและประเด็นการทุจริตคอร์รัปชันของทักษิณ ชินวัตร จนกลายเป็นข้อขัดแย้งที่นำไปสู่การก่อตั้งกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยที่มีเป้าหมายเพื่อโค่นล้มทักษิณ ชินวัตร

ทักษิณ ชินวัตรเกิดเมื่อ 26 กรกฎาคม พ.ศ.2492 เป็นบุตรคนที่สองจากพี่น้องจำนวนสิบคนของครอบครัวนายเลิศ และนางยีนดี ชินวัตร ทักษิณเติบโตขึ้นในอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ในช่วงที่ได้รับผลพวงจากการพัฒนาความเจริญตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2506) การสร้างเส้นทางคมนาคมเชื่อมต่อจังหวัดกับศูนย์กลางเศรษฐกิจทำให้เกิดการเติบโตของจังหวัดเชียงใหม่ ในช่วงนี้เองที่นายเลิศ บิดาของทักษิณสร้างฐานะจากการสร้างธุรกิจใหม่ ๆ ขึ้นในจังหวัดเชียงใหม่ เช่น โรงภาพยนตร์ชินทัศน์และโรงภาพยนตร์ศรีวิศาล กิจการเดินรถเมล์ กิจการค้าผ้าไหม และยังดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ในปี พ.ศ.2512¹⁰³ ทำให้ครอบครัวชินวัตรเป็นหนึ่งในครอบครัวที่โดดเด่นทั้งด้านเศรษฐกิจและการเมืองในจังหวัดเชียงใหม่¹⁰⁴

ในด้านการศึกษา ทักษิณได้รับการศึกษาระดับอนุบาลจากวัดหลังตลาดสันกำแพงร่วมกับเด็กในชุมชน ก่อนจะเข้าเข้ารับการศึกษาในระดับมัธยมจากโรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่

¹⁰³ วัลยา. (2544). *ทักษิณ ชินวัตร ตาดูดาว เท้าติดดิน*. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: มติชน, น. 35-8.

¹⁰⁴ Pasuk, P., & Baker, C. (2009). *Thaksin* (2nd ed.). Chiang Mai, Thailand: Silkworm Books, P. 25.

จากนั้นได้เข้าศึกษาต่อที่โรงเรียนเตรียมทหารรุ่นที่ 10 และเลือกเข้าศึกษาที่โรงเรียนนายร้อยตำรวจรุ่นที่ 26 หลังสำเร็จการศึกษาเป็นอันดับหนึ่งของรุ่นแล้ว ทักษิณได้รับทุนการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ไปต่อระดับปริญญาโทสาขากระบวนการยุติธรรม (Criminal Justice) ที่มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเคนทักกี (Eastern Kentucky University) ในสหรัฐอเมริกา¹⁰⁵ ภายหลังจากกลับมาทำงานในประเทศไทยช่วงหนึ่ง ทักษิณได้กลับมาศึกษาระดับปริญญาเอกในสาขากระบวนการยุติธรรมที่มหาวิทยาลัยแซม ฮิวสตันสเตต (Sam Houston State University) สหรัฐอเมริกา¹⁰⁶

ในด้านชีวิตการทำงาน ภายหลังจากการศึกษาที่ทักษิณกลับมารับราชการเป็นหัวหน้าแผนก 6 (แผนกแผน) กองวิจัยและวางแผน กรมตำรวจ ก่อนจะถูกโยกย้ายตำแหน่งไปเป็นรองผู้อำนวยการศูนย์ประมวลข่าวสาร และอาจารย์ประจำโรงเรียนนายร้อยตำรวจในเวลาต่อมา โดยทักษิณได้ประกอบกิจการอื่นด้วยเช่นกัน เช่น กิจการโรงภาพยนตร์และโครงการคอนโดมิเนียมแต่ไม่ประสบความสำเร็จ ก่อนจะหันมาก่อตั้งธุรกิจคอมพิวเตอร์ที่เริ่มขยายตัวจนทำให้ตัดสินใจออกจากราชการ ภายหลังจากธุรกิจคอมพิวเตอร์ประสบปัญหาจึงริเริ่มทำธุรกิจโทรคมนาคมที่เริ่มประสบความสำเร็จในปี พ.ศ.2533 ทักษิณชนะการประมูลสิทธิการให้บริการโฟนลิงค์ และชนะการประมูลสัมปทานโทรศัพท์เคลื่อนที่ระบบเซลลูลาร์ 900 จากองค์กรโทรศัพท์แห่งประเทศไทย รวมไปถึงได้รับสัมปทานเคเบิลทีวีไอบีซี¹⁰⁷ หลังจากประสบความสำเร็จในธุรกิจโทรคมนาคมแล้ว ทักษิณจึงยังได้ขยายกิจการครอบคลุมไปยังธุรกิจสื่อสารดาวเทียมที่ประสบความสำเร็จอย่างมากด้วยเช่นเดียวกัน¹⁰⁸ ในห้วงเวลานี้เองที่ดร.ทักษิณได้สั่งสมความมั่งคั่งและเริ่มสถาปนาอำนาจทางการเมืองผ่านโครงข่ายความสัมพันธ์กับผู้มีอำนาจทางการเมืองและแวดวงราชการในแต่ละยุคสมัย จนกลายเป็นกลุ่มทุนใหม่และชนชั้นนำทางการเมืองใหม่ที่ถูกมองว่ามีวิสัยทัศน์สามารถเป็นผู้นำพาประเทศเติบโตทางด้านเศรษฐกิจและเทคโนโลยี¹⁰⁹

ในด้านเส้นทางการเมือง ภายหลังจากประสบความสำเร็จในธุรกิจแล้วทักษิณจึงตัดสินใจลาออกจากตำแหน่งและเริ่มต้นเข้าสู่เส้นทางการเมืองด้วยการดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในสมัยรัฐบาลนายชวน หลีกภัยเมื่อปีพ.ศ.2537 จากนั้นในปีพ.ศ.2538 พล.ต.จำลอง ศรีเมืองได้ชักชวนดร.ทักษิณ ชินวัตรให้เข้าดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้าพรรคการเมืองคนที่ 4 ของพรรค

¹⁰⁵ วัลยา. (2544). อ้างแล้ว, น. 74.

¹⁰⁶ เพิ่งอ้าง, น. 93.

¹⁰⁷ เพิ่งอ้าง, น. 124-30.

¹⁰⁸ เพิ่งอ้าง, น. 140-2.

¹⁰⁹ บุญอริ ยีหมะ. (2547). นโยบายหาเสียงแนวประชานิยมกับอำนาจทางเศรษฐกิจ : การศึกษาเชิงเศรษฐกิจการเมืองเกี่ยวกับความสำเร็จในการเลือกตั้งของพรรคไทยรักไทย, (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต) คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, น. 118-22.

พลั้งธรรม ทักษิณนำพรรคพลังธรรมเข้าร่วมการจัดตั้งรัฐบาลกับนายบรรหาร ศิลปอาชาและดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี ภายหลังจากเกิดการประกาศยุบสภาและจัดการเลือกตั้งใหม่ในปีพ.ศ. 2539 ทักษิณได้เข้าดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีในรัฐบาลพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ต่อมาพรรคพลังธรรมพ่ายแพ้ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ.2539 ทักษิณจึงประกาศลาออกจากตำแหน่งหัวหน้าพรรคพลังธรรมและหันมาเริ่มต้นก่อตั้งพรรคการเมืองของตนเองร่วมกับอดีตสมาชิกพรรคพลังธรรมที่มีความคิดทางการเมืองและแนวทางทางการเมืองคล้ายกัน เช่น นายสุรนนท์ เวชชาชีวะ, นายแพทย์ประจวบ อึ้งภากรณ์, นางคันสนีย์ นาคพงษ์ และนางสุภารัตน์ เกยุราพันธ์ รวมไปถึงกลุ่มคนเดือนตุลา เช่น นายภูมิธรรม เวชยชัย และนายพรหมินทร์ เลิศสุริยะเดช¹¹⁰ จึงเป็นจุดเริ่มต้นของพรรคไทยรักไทยที่มีบทบาทอย่างมากต่อการเมืองไทยในทศวรรษต่อมา

2.1.2 พรรคไทยรักไทย: การก่อตั้งและกลุ่มเครือข่าย

การก่อตั้งพรรคไทยรักไทยเกิดขึ้นภายหลังจากดร.ทักษิณ ชินวัตร ตัดสินใจลาออกจากพรรคพลังธรรม อันเนื่องมาจากปัญหาการมีความคิดทางการเมือง แนวทางการบริหารพรรค และวัฒนธรรมองค์กรที่แตกต่างกัน จนนำไปสู่การก่อตั้งพรรคไทยรักไทยในวันที่ 14 กรกฎาคม พ.ศ.2541 และทำให้ดร.ทักษิณก้าวขึ้นสู่จุดสูงสุดของอำนาจทางการเมือง อันเป็นผลมาจากเงื่อนไขปัจจัยสำคัญ คือ การเป็นกลุ่มทุนที่รอดพ้นจากวิกฤติเศรษฐกิจในปีพ.ศ.2540 ทำให้กลายเป็นกลุ่มทุนใหม่ที่มีอิทธิพลทางเศรษฐกิจและการเมืองขึ้นแทนที่กลุ่มทุนธนาคารที่เคยทรงอิทธิพลอย่างมากในช่วงทศวรรษก่อนหน้า อีกทั้งการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปีพ.ศ.2540 ที่กำหนดให้มีระบบเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อได้เอื้อต่อการเกิดพรรคการเมืองขนาดใหญ่และการสร้างฝ่ายบริหารที่เข้มแข็งเพื่อแก้ไขปัญหาความไร้เสถียรภาพทางการเมือง รวมถึงการใช้แนวทางการเมืองใหม่ที่มุ่งเน้นผลิตนโยบายที่ตอบสนองต่อสภาพปัญหาและวิกฤติเศรษฐกิจเพื่อนำเสนอต่อประชาชน¹¹¹ โดยพรรคไทยรักไทยถือกำเนิดขึ้นการร่วมมือกันจากกลุ่มเครือข่ายหลายหลายภาคส่วน เช่น กลุ่มทุนในอุตสาหกรรมต่าง ๆ กลุ่มคนเดือนตุลา นักพัฒนาเอกชน และนักวิชาการที่มีบทบาทอย่างมากต่อความสำเร็จของพรรคไทยรักไทย

กลุ่มทุนจากหลากหลายอุตสาหกรรมที่เข้าสนับสนุนการก่อตั้งพรรคไทยรักไทยเป็นกลุ่มทุนที่ต่างเคยประสบปัญหาจากวิกฤติเศรษฐกิจและตระหนักว่าจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมกับการเมืองเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบต่อธุรกิจ¹¹² กลุ่มทุนที่สำคัญต่อการก่อตัวของพรรคไทยรักไทย ได้แก่ กลุ่ม

¹¹⁰ สุกัญญา วิจิตรศาสตร์. (2544). พรรคพลังธรรม : ความรุ่งเรืองและความเสื่อมถอย. (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต) สาขาวิชาการปกครอง ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, น. 228-9.

¹¹¹ อุเชนทร์ เชียงเสน. (2561). อ้างแล้ว, น. 272.

¹¹² Pasuk, P., & Baker, C. (2009). Ibid, P.69.

ชินคอร์ปของดร.ทักษิณ ชินวัตร กลุ่มทุนของนายประชา มาลีนนท์ ผู้ดำเนินกิจการด้านสื่อสารมวลชน ภายใต้บริษัท บีบีซี เวิลด์ จำกัด (มหาชน) ที่มีความสัมพันธ์ส่วนตัวกับดร.ทักษิณและให้การสนับสนุนเงินทุนแก่พรรคไทยรักไทย¹¹³ กลุ่มจัสมิน ของนายอดิศักดิ์ โพธารามิก ผู้ดำเนินธุรกิจสื่อสารและอุปกรณ์โทรคมนาคมภายใต้บริษัท จัสมิน อินเทอร์เน็ตเซ็นแนล จำกัด (มหาชน) และบริษัท ทีทีแอนด์ที จำกัด (มหาชน) กลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรในเครือเจริญโภคภัณฑ์ของนายธนินทร์ เจียรวนนท์ ที่เดิมเป็นคู่แข่งทางด้านธุรกิจสื่อสารกับกลุ่มชินคอร์ป แต่ภายหลังวิกฤติเศรษฐกิจได้กลายเป็นพันธมิตรทางธุรกิจและเป็นหุ้นส่วนทางการเมืองของพรรคไทยรักไทย¹¹⁴ ตลอดจนกลุ่มทุนซั่มมิทในอุตสาหกรรมยานยนต์ของนายสุริยะ จึงรุ่งเรืองกิจ ที่เป็นกลุ่มนายทุนคนสำคัญต่อการก่อตั้งพรรคไทยรักไทย¹¹⁵ นอกจากนี้กลุ่มทุนข้างต้นที่มีความเกี่ยวข้องทางตรงโดยการเข้าร่วมดำรงตำแหน่งทางการเมืองในช่วงรัฐบาลทักษิณแล้วยังมีกลุ่มทุนที่เป็นผู้สนับสนุนเบื้องหลังแก่พรรคไทยรักไทย อาทิ กลุ่มตระกูลสิริวัฒนภักดีของนายเจริญ สิริวัฒนภักดี กลุ่มทุนเครือข่ายพัฒนาของนายบุญยสิทธิ์ โชควัฒนา กลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมี กลุ่มอุตสาหกรรมเหล็กกล้า กลุ่มอสังหาริมทรัพย์ และกลุ่มธนาคารที่ให้การสนับสนุนทางการเงินแก่พรรคไทยรักไทย¹¹⁶

กลุ่มคนเดือนตุลา นักพัฒนาเอกชน และนักวิชาการเป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญต่อการก่อตั้งและความสำเร็จของพรรคไทยรักไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านเป็นการตัวกลางที่เชื่อมโยงระหว่างพรรคไทยรักไทยกับกลุ่มคนชนชั้นล่างทั้งกลุ่มแรงงานและเกษตรกร คนกลุ่มนี้ประกอบไปด้วยกลุ่มคนที่เคยร่วมเคลื่อนไหวในเหตุการณ์เดือนตุลา นักวิชาการ นักเคลื่อนไหวทางสังคม และนักพัฒนาเอกชน (NGO) เครือข่ายนักกิจกรรมทางการเมืองเหล่านี้ต่างมีบทบาทในการผลักดันให้มีการปฏิรูปการเมืองจนนำไปสู่การประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปีพ.ศ. 2540 ต่อมาเครือข่ายกลุ่มนี้ได้มีบทบาทสำคัญในการร่วมร่างแนวคิดและวางแผนนโยบายที่ใช้ในการหาเสียงเลือกตั้งของพรรคไทยรักไทย¹¹⁷ ที่ตอบสนองต่อภาวะวิกฤติเศรษฐกิจและสะท้อนถึงความต้องการของประชาชนจนนำไปสู่ชัยชนะในการเลือกตั้งของรัฐบาลทักษิณ โดยบุคคลสำคัญในกลุ่มคนเดือนตุลาที่มีบทบาทต่อการก่อตั้ง

¹¹³ ผู้จัดการออนไลน์. (2553). มาลีนนท์ & ช่อง 3 กองทุน “เสือแดง”. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://mgronline.com/daily/detail/9530000040425>

¹¹⁴ บูฆอริ ยีหมะ. (2547). อ้างแล้ว, น. 124-6.

¹¹⁵ Voice online. (2561). เลือดข้นจิ้งจาง - รู้จัก “เสี่ยโหม-พงค์กริน จึงรุ่งเรืองกิจ” อีกหนึ่งคนตระกูลจิงในสนามการเมือง. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <http://www.voicetv.co.th/read/SkRwHwN9m>

¹¹⁶ แสน กิรตินันท์. (2550). นโยบายเขตการค้าเสรีไทย-จีนพิกัด 07-08 เรื่องผัก และผลไม้ : ศึกษาผู้ได้ประโยชน์และผู้เสียประโยชน์, (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต) สาขาวิชาการปกครอง ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, น. 98-9.

¹¹⁷ ปณิธาน พิชาลัย. (2555). “การต่อสู้ทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยในสมัยรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร”, (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต) คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, น. 82.

และวางนโยบายของพรรคไทยรักไทย คือ นายภูมิธรรม เวชยชัยและนายแพทย์พรหมินทร์ เลิศสุริย์เดช

นายภูมิธรรม เวชยชัย เป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญต่อการก่อตั้งพรรคไทยรักไทยร่วมกับทักษิณและยังเป็นผู้ประสานสัมพันธ์กับกลุ่มเครือข่ายนักพัฒนาเอกชน กลุ่มการเมืองภาคประชาชน และประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ภูมิธรรมเป็นนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่เข้าร่วมเคลื่อนไหวในเหตุการณ์เดือนตุลาจนกระทั่งเข้าร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) ภายหลังจากจากป่าเขาเข้าร่วมทำโครงการอาสาสมัครเพื่อสังคม (คอส.) เพื่อสร้างอาสาสมัครทำกิจกรรมด้านสังคม ต่อมาโครงการนี้พัฒนาเป็นมูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม (มอส.) ที่มีบทบาทในการสร้างบุคลากรให้กับองค์กรนักพัฒนาเอกชน (NGO) และจัดการฝึกอบรมเพื่อสนับสนุนส่งเสริมให้ขบวนการเอ็นจีโอมีความเข้มแข็งมากกว่า 22 รุ่น จนเกิดเป็นเครือข่ายองค์กรเอ็นจีโอ คือ คณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน (กป.พอช.) ด้วยเหตุนี้ภูมิธรรมจึงมีสายสัมพันธ์อันยาวนานกับกลุ่มเครือข่ายเอ็นจีโอที่เป็นอาสาสมัครรุ่นแรก ๆ ของมอส.¹¹⁸ จากนั้นในปีพ.ศ.2536 ได้รับการชักชวนจากดร.ทักษิณให้มาวางแผนการทำพรรคการเมืองร่วมกัน ภูมิธรรมจึงชักชวนกรียงกมล เลหาไฟโรจน์, อำนวยชัย ปฏิพัทธ์เผ่าพงศ์ และวริช มงคลศรี มาร่วมกันหาแนวทางการสร้างพรรคการเมืองรูปแบบใหม่ที่ใช้ นโยบายเป็นเครื่องมือในการหาเสียง¹¹⁹ โดยภูมิธรรมรับบทบาทในการจัดการระดมความคิดเห็นจากประชาชนที่ประสบปัญหาและรวบรวมแนวทางแก้ไขเพื่อค้นหาทางออกจากปัญหา รวมถึงการประสานงานหาความร่วมมือจากเครือข่ายเอ็นจีโอ นักวิชาการมหาวิทยาลัย และผู้นำองค์กรทางสังคม¹²⁰ ทำให้เมื่อดร.ทักษิณลาออกจากพรรคพลังธรรมแล้วหันมาจัดตั้งพรรคการเมืองของตนเอง พรรคไทยรักไทยจึงมีความพร้อมและสามารถร่างแนวนโยบายที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนและต่อข้อเรียกร้องให้แก้ไขปัญหาของกลุ่มเคลื่อนไหวต่าง ๆ เช่น สมัชชาคนจนและสหพันธ์เกษตรกรภาคเหนือ (สกน.) ภูมิธรรมจึงมีส่วนสำคัญในการทำให้พรรคไทยรักไทยเป็นที่ยอมรับจากเครือข่ายคนเดือนตุลา นักวิชาการ และเครือข่ายองค์กรนักพัฒนาเอกชน เช่น คณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตย (ครป.)¹²¹

นายแพทย์พรหมินทร์ เลิศสุริย์เดช เป็นเลขาธิการนายกรัฐมนตรีในรัฐบาลทักษิณผู้มีส่วนสำคัญต่อการตัดสินใจเชิงนโยบายของทักษิณ น.พ.พรหมินทร์เป็นนักศึกษาวิทยาศาสตร์การแพทย์

¹¹⁸ เมชั่นสุดสัปดาห์. (2544). “ภูมิธรรม เวชยชัย หัวหน้าหน่วยดับไฟสารพัดมือ-ทักษิณ1”. 5-11 กุมภาพันธ์, 9(453), น. 18.

¹¹⁹ The Momentum. (2561). ออกจากป่า สร้างอาสาสมัคร สู่พรรค ‘ผี’ : เส้นทางชีวิตของ ‘ภูมิธรรม เวชยชัย’. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://themomentum.co/phumtham-wechayachai-pheu-thai-party/>

¹²⁰ บูมอริ ยี่หะ. (2547). อ้างแล้ว, น. 131-2.

¹²¹ อุเชนทร์ เชียงเสน. (2561). อ้างแล้ว, น. 273-5.

มหาวิทยาลัยมหิดลในช่วงที่เข้าเคลื่อนไหวทางการเมืองกับศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย จนเข้าร่วมพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) ภายหลังจากออกจากป่าเขาได้เข้าศึกษาต่อและสั่งสมประสบการณ์จากการรับราชการในโรงพยาบาลแถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ก่อนจะเข้าสู่การทำงานในภาคธุรกิจกับกลุ่มชินวัตรและได้รับความไว้วางใจจากดร.ทักษิณเมื่อเข้าสู่การเมือง โดยเป็นผู้ทำหน้าที่รวบรวมข้อเสนอนโยบายจากภาคส่วนต่าง ๆ และกลั่นกรองข้อมูลสำคัญออกมาเป็นนโยบายที่ตรงตามความต้องการของประชาชน รวมถึงเป็นผู้อยู่เบื้องหลังแคมเปญรณรงค์ทางการเมืองให้กับดร.ทักษิณที่ประสบความสำเร็จในการดึงดูดแรงสนับสนุนจากกลุ่มชนชั้นกลาง¹²² นอกจากนี้ยังมีดร.สมคิด จาตุศรีพิทักษ์ ผู้เคยเป็นอาจารย์ที่สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์และมีความรู้ความสามารถด้านบริหารการตลาดและด้านเศรษฐกิจการเงิน ดร.สมคิดเข้าสู่การเมืองครั้งแรกด้วยตำแหน่งเลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังในรัฐบาลพล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ ต่อมาได้รับการชักชวนจากทักษิณให้เป็นที่ปรึกษาจนกระทั่งออกมาก่อตั้งพรรคไทยรักไทย ดร.สมคิดจึงร่วมกำหนดกลยุทธ์การหาเสียงและผลิตนโยบายประชานิยมของพรรคไทยรักไทย¹²³ จากบทบาทของกลุ่มคนเดือนตุลาที่ไม่เพียงแต่มีความสำคัญต่อการร่างนโยบายหาเสียงของพรรคไทยรักไทย แต่ยังเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีในการเป็นพรรคการเมืองที่ให้ความสนใจต่อการแก้ไขปัญหาของประชาชน และยังเป็นการสร้างข้อได้เปรียบในแง่ของการเป็นพันธมิตรกับกลุ่มเครือข่ายนักกิจกรรมทางการเมือง นักวิชาการ องค์กรเครือข่ายนักพัฒนาเอกชน ภาคธุรกิจ และกลุ่มการเมือง¹²⁴ กลุ่มคนเดือนตุลา นักพัฒนาเอกชน และนักวิชาการจึงเป็นกลุ่มเครือข่ายที่ทำให้รัฐบาลทักษิณสามารถสร้างการสนับสนุนนอกรัฐสภา อันเป็นขุมกำลังสำคัญต่อความสำเร็จของทักษิณ ชินวัตรและพรรคไทยรักไทย

จากข้างต้นจะเห็นได้ว่าโครงสร้างของพรรคไทยรักไทยเป็นการประกอบขึ้นของเครือข่ายจากหลายภาคส่วน พรรคไทยรักไทยจึงเป็นจุดเชื่อมต่อ (node) ที่เชื่อมร้อยขึ้นจากเครือข่ายของกลุ่มทุนในการก่อตั้งพรรคการเมืองและเป็นการสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มอำนาจทางการเมืองที่กระชับให้แข็งแกร่งขึ้นจากการดึงดูดกลุ่มการเมืองของพรรคการเมืองอื่นเข้ามาร่วมในเครือข่าย ในขณะเดียวกันก็สามารถเชื่อมร้อยไปยังกลุ่มชนชั้นล่างที่เป็นคนส่วนใหญ่ของสังคมผ่านกลไกของเครือข่ายคนเดือนตุลาและกลุ่มการเมืองภาคประชาชน โครงสร้างความสัมพันธ์ของเครือข่ายดังกล่าวทำให้พรรคไทยรักไทยเป็นพันธมิตรกับกลุ่มการเมือง ภาคธุรกิจ องค์กรเคลื่อนไหวทางการเมือง และประชาชนรากหญ้ามีการใช้กลยุทธ์ทางการเมืองประกอบกับการใช้แคมเปญรณรงค์ทางการเมืองที่นำเสนอแนวนโยบาย “คิดใหม่ ทำใหม่ เพื่อไทยทุกคน” ที่สะท้อนถึงการเมืองแบบใหม่ที่มุ่งเน้นแก้ไขปัญหาของประเทศอย่างจริงจังผ่านนโยบายประชานิยม อีกทั้งยังมีการนำเสนอภาพลักษณ์ของทักษิณในมิติของ

¹²² เนชั่นสุดสัปดาห์. (2544). “คนเดือนตุลา อำนาจในมือทักษิณ”. 26 กุมภาพันธ์ – 4 มีนาคม, 9(456), น. 10-1.

¹²³ ปณิธาน พิชาลัย. (2555). อ้างแล้ว, น. 83.

¹²⁴ บุษอริ ยีหะมะ. (2547). อ้างแล้ว, น. 133.

ผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ประสบความสำเร็จในอาชีพ ไม่ทุจริตคอร์รัปชัน และเป็นผู้ที่จะเข้ามาเปลี่ยนรูปโฉมของการเมืองไทย¹²⁵ การจัดวางภาพลักษณ์ดังกล่าวส่งผลให้พรรคไทยรักไทยสามารถยึดกุมเสียงข้างมากในการเลือกตั้งได้ถึงสองสมัย โดยในการเลือกตั้งทั่วไปพ.ศ.2544 พรรคไทยรักไทยจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน 248 คน และการเลือกตั้งทั่วไปพ.ศ.2548 ได้รับการเลือกตั้งจำนวนถึง 376 ที่นั่ง จากจำนวนที่นั่งในสภาผู้แทนราษฎร 500 ที่นั่ง

2.1.3 กลุ่มพันธมิตร: จุดเริ่มต้นของจุดจบ

ตลอดช่วงการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของดร.ทักษิณ ชินวัตร และการบริหารประเทศของพรรคไทยรักไทย ได้เกิดปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองที่ส่งผลให้เกิดวิกฤติการณ์ทางการเมืองในทศวรรษต่อมา ภายหลังจากชนะการเลือกตั้งในปีพ.ศ.2544 พรรคไทยรักไทยได้จัดตั้งรัฐบาลผสมร่วมกับพรรคเสรีธรรม, พรรคชาติพัฒนา, พรรคความหวังใหม่ และพรรคชาติไทย ในช่วงการบริหารงานของรัฐบาลสมัยแรก ทักษิณได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ถึงปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันและการดักดวงผลประโยชน์เพื่อพวกพ้อง โดยคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ได้ตรวจสอบพบว่ามี การปิดบังบัญชีทรัพย์สินและการไม่แสดงหุ้นที่อยู่ในชื่อของบุคคลอื่นของทักษิณและคุณหญิงพจมาน ณ บ่อมเพชร คู่สมรส แม้ในเวลาต่อมาศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยให้ทักษิณพ้นจากความผิดฐาน¹²⁶ แต่ได้กลายเป็นปฐมบทของความไม่พึงพอใจในหมู่ประชาชนต่อปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันและการเอื้อประโยชน์ต่อพวกพ้อง ที่ปรากฏผ่านโครงการต่าง ๆ ในช่วงรัฐบาลสมัยแรก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทุจริตในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่มีความเกี่ยวข้องกับรัฐมนตรีและพรรคไทยรักไทย เช่น โครงการนมโรงเรียนและโครงการขยายยางพารา รวมไปถึงการทุจริตค่าผ่านทางมอเตอร์เวย์ของกรมทางหลวง¹²⁷

ต่อมารัฐบาลพรรคไทยรักไทยชนะการเลือกตั้งทั่วไปอีกครั้งในวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 จนสามารถจัดตั้งรัฐบาลพรรคเดียวได้สำเร็จ แต่ทว่าทักษิณยังคงถูกวิพากษ์วิจารณ์การทำงานต่อเนื่องในหลายประเด็น เช่น ข้อวิพากษ์วิจารณ์ต่อการดำเนินนโยบายประชานิยมของทักษิณว่าเป็นนโยบายฉาบฉวยเพื่อคะแนนเสียงในพื้นที่ชนบทและเป็นการเอื้อประโยชน์แค่เฉพาะกลุ่มธุรกิจพวกพ้อง¹²⁸ ข้อกังขาต่อนโยบายปราบปรามยาเสพติดว่าเป็นการใช้อำนาจรัฐก่อให้เกิดความรุนแรงเข้าวิสามัญ

¹²⁵ วุฒิสภา พุทธศักราช. (2549). รัฐบาลทักษิณกับความพยายามสร้างภาวะการครองอำนาจนำ, (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต) สาขาวิชาการปกครอง ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, น. 57-8.

¹²⁶ อุทม์ ศุภศิริ. (2553). *ประวัติการเมืองไทยในรอบทศวรรษ*. กรุงเทพฯ: โปสดี พับลิชชิ่ง, น. 27-34.

¹²⁷ กองบรรณาธิการมติชน. (2550). *289 ข่าวดัง 3 ทศวรรษหนังสือพิมพ์มติชน*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: มติชน, น. 342.

¹²⁸ ภัทร หวังกิตติกุล. (2560). ผลกระทบของนโยบายประชานิยมของทักษิณที่มีต่อประชาธิปไตยของไทย. *วารสารร่วมพฤษภูมิ มหาวิทยาลัยเกริก*. 35(3), น. 69.

ผู้เกี่ยวข้องภัยพิบัติจนทำให้มีผู้เสียชีวิตที่เกี่ยวข้องภัยพิบัติถึงกว่า 1,370 คน¹²⁹ กรณีการล้อมปราบที่มีสยิดกรือเซะ อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ที่ใช้ความรุนแรงเกินกว่าเหตุทำให้มีผู้เสียชีวิตถึง 108 คน ซึ่งยังคงก่อให้เกิดข้อขัดแย้งและปัญหาเรื้อรังในพื้นที่¹³⁰ ข้อกังขามีการใช้ความรุนแรงกับผู้ต่อต้านรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอุ้มหายของนายสมชาย นีละไพจิตร ประธานชมรมนักกฎหมายมุสลิมและนักเคลื่อนไหวต่อสู้เพื่อสิทธิมนุษยชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้¹³¹ ข้อกล่าวหาการทุจริตในโครงการก่อสร้างท่าอากาศยานสุวรรณภูมิที่มีการเอื้อประโยชน์ให้บางกลุ่มในการจัดซื้อจัดจ้างและการก่อสร้างอย่างไม่เป็นธรรม¹³² กรณีการประมูลซื้อที่ดินย่านรัชดาภิเษกโดยคู่สมรสของทักษิณ ซึ่งเขาถูกกล่าวหาว่าใช้อำนาจในฐานะเจ้าหน้าที่ของรัฐเอื้อประโยชน์แก่การซื้อที่ดินดังกล่าว¹³³ รวมถึงยังถูกวิพากษ์วิจารณ์ในประเด็นการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพพระมหากษัตริย์ด้วยการเป็นประธานในพิธีทำบุญที่วัดพระศรีรัตนศาสดารามเสมือนการยกตนเสมอเปื้องสูง ซึ่งการวิพากษ์วิจารณ์ดังกล่าวข้างต้นนี้ถูกนำเสนอจากสื่อมวลชนอย่างเข้มข้นและนำไปสู่ความไม่พึงพอใจในหมู่ประชาชนจนเริ่มรวมกลุ่มกันต่อต้านดร.ทักษิณ กระแสการต่อต้านทักษิณยิ่งทวีความรุนแรงขึ้นเมื่อนายสนธิ ลิ้มทองกุล ได้จัดรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจรโดยนำเสนอข้อมูลการทุจริตของรัฐบาลมาเปิดเผย ดึงดูดให้มวลชนเข้าร่วมและกลายเป็น “ปรากฏการณ์สนธิ” ที่ประชาชนมาร่วมชุมนุมต่อต้านรัฐบาลอย่างต่อเนื่อง จนขยายตัวเป็นกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ที่มีเป้าหมายเพื่อขับไล่รัฐบาลพรรคไทยรักไทยและทักษิณ ชินวัตร¹³⁴

นายสนธิ ลิ้มทองกุล เป็นผู้ก่อตั้งเครือข่ายสื่อพิมพ์ผู้จัดการที่เดิมเป็นหุ้นส่วนทางธุรกิจร่วมกับทักษิณ ชินวัตร และให้การสนับสนุนในการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีสมัยแรก ที่ต่อมาภายหลังเกิดความขัดแย้งกันเมื่อฝ่ายบริหารของบริษัท อสมท จำกัด (มหาชน) ระวังการออกอากาศรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ทางสถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ทีวีอย่างไม่มีการกำหนด เนื่องจากมีเนื้อหาในการออกอากาศกล่าวหารัฐบาลทักษิณและเชื่อมโยงไปถึงสถาบันพระมหากษัตริย์ในลักษณะที่อาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในหมู่ประชาชนได้ หลังจากนั้นนายสนธิ ลิ้มทองกุลจึงเริ่มต้นปรับรูปแบบรายการเมืองไทยรายสัปดาห์มาเป็นการจัดรายการนอกสถานที่ทุกเย็นวันศุกร์ “รายการเมืองไทย

¹²⁹ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (2559). *ปัญหาและผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนจากนโยบายของรัฐบาลในการประกาศสงครามต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๖*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, น. 19-20.

¹³⁰ สำนักข่าวอิศรา. (2558). 11 ปีกรือเซะ...แผลในใจที่ยังไม่เลือนหาย กับบทเรียนที่รัฐ (ไม่) จดจำ. สืบค้นออนไลน์. ที่มา https://www.isranews.org/content-page/67-south-slide/38207-eleven_38207.html

¹³¹ ประชาไท. (2561). ปีศาจทักษิณ: การเมืองสมัยรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร การสร้างประชาธิปไตยที่กินได้ ? . สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://prachatai.com/journal/2018/08/78236>

¹³² ฤกษ์ ศุภศิริ. (2553). อ้างแล้ว, น. 122-4.

¹³³ ประชาไท. (2552). วิเคราะห์เชิงวิชาการ : คดีที่ดินรัชดา ฯ. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://prachatai.com/journal/2009/04/21013>

¹³⁴ ฤกษ์ ศุภศิริ. (2553). อ้างแล้ว, น. 160.

รายสัปดาห์สัญจร” จัดขึ้นครั้งแรกเมื่อวันศุกร์ ที่ 23 กันยายน พ.ศ.2548 ที่หอประชุมศรีบูรพา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์โดยมีการถ่ายทอดทางโทรทัศน์ดาวเทียม ASTV และช่องทางอื่นในเครือข่ายผู้จัดการ ต่อมาเมื่อมีผู้เข้าร่วมชมรายการมากขึ้นจึงได้เปลี่ยนสถานที่จัดรายการมาที่อาคารลีลาศ บริเวณสวนลุมพินี¹³⁵ โดยในช่วงแรกของการจัดรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร สนธิได้วางสถานภาพของตนเองเป็นสื่อมวลชนที่ทำหน้าที่วิพากษ์วิจารณ์และเปิดโปงการกระทำผิดของทักษิณ ชินวัตรและพวกพ้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นปัญหาทุจริตคอร์รัปชันในการก่อสร้างสนามบินสุวรรณภูมิ ปัญหาความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ และการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ¹³⁶ ทั้งนี้นับตั้งแต่การจัดรายการครั้งที่ 5 เป็นต้นมา สนธิได้เริ่มจัดกิจกรรมเชิงสัญลักษณ์เพื่อแสดงความจงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์ ต่อมาได้เรียกร้องให้ผู้เข้าร่วมชมรายการสวมใส่เสื้อสีเหลือง ที่กลายเป็นสัญลักษณ์ในการต่อสู้เพื่อปกป้องสถาบันกษัตริย์และเป็นสัญลักษณ์ในการต่อต้านทักษิณ ชินวัตรของกลุ่มพันธมิตรในเวลาต่อมา จากนั้นในการจัดรายการครั้งที่ 15 สนธิประกาศเปลี่ยนบทบาทจากสื่อมวลชนผู้เปิดโปงการคอร์รัปชันมาเป็น “ผู้นำเดี่ยวในขบวนการกู้ชาติ” จากทักษิณ ชินวัตร¹³⁷

อย่างไรก็ตาม แม้ขบวนการกู้ชาติภายใต้การนำเดี่ยวของสนธิจะสามารถเรียกจุดกระแสให้ประชาชน กลุ่มนักวิชาการ มวลชน และกลุ่มชนออกมาชุมนุมร่วมกันเพื่อต่อต้านทักษิณได้เป็นจำนวนมาก แต่กลับไม่สามารถกดดันให้ทักษิณ ชินวัตรลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีได้ อีกทั้งในการจัดรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจรเมื่อวันที่ 13 มกราคม พ.ศ.2549 สนธิได้นำมวลชนจำนวนมากเดินขบวนไปยังทำเนียบรัฐบาลแต่ประสบความล้มเหลวเพราะไม่สามารถควบคุมมวลชนได้จนถูกสลายการชุมนุม จนขบวนการกู้ชาติเริ่มถดถอยอ่อนล้าและสูญเสียมวลชน สนธิจึงแสวงหาพันธมิตรแนวร่วมที่มีความเจตจำนงด้านการเมืองมวลชนเพื่อสร้างพลังให้กับการเคลื่อนไหวของขบวนการ โดยกลุ่มแรกที่เข้าร่วมเคลื่อนไหวคือ พลตรีจำลอง ศรีเมือง ประธานมูลนิธิกองทัพธรรมในสังกัดสำนักสันติอโศก อดีตหัวหน้าพรรคพลังธรรมที่เคยเป็นพันธมิตรกับทักษิณ แต่มีความขัดแย้งกันประเด็นการนำ “เปียร์ช่าง” เข้าสู่ตลาดหลักทรัพย์จึงตัดสินใจเข้าร่วมกับขบวนการกู้ชาติ

ในห้วงเวลานี้เองที่เกิดกรณีการขายหุ้นชินคอร์ปโดยไม่เสียภาษี โดยตระกูลชินวัตรและดามาพงษ์ได้ขายหุ้นบริษัท ชิน คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ของตระกูลชินวัตรและดามาพงษ์ให้แก่บริษัท เทมาเส็กโฮลดิ้งส์ จำนวน 1,487.7 ล้านหุ้น มูลค่ากว่า 73,300,000 บาท ในวันที่ 23 มกราคม พ.ศ. 2549 ให้เกิดกระแสความไม่พอใจในรัฐบาลและทักษิณ ชินวัตร เนื่องจากเกิดขึ้นหลังการแก้ไขกฎหมายจึงเป็นการเอื้อผลประโยชน์ให้แก่ครอบครัวชินวัตรและเป็นผลประโยชน์ทับซ้อนของ

¹³⁵ เฟิ่งอ๋าง, น. 144-5.

¹³⁶ ปณิธาน พิชาลัย. (2555). อ่างแล้ว, น. 104-8.

¹³⁷ เฟิ่งอ๋าง, น. 110-21.

นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ขบวนการกู้ชาติของนายสนธิได้หยิบยกเอากรณีการขายหุ้นดังกล่าวนี้ มาเป็นประเด็นหลักในการโจมตี จึงดึงความสนใจของขบวนการเคลื่อนไหวภาคประชาชนให้เข้าร่วมกับขบวนการกู้ชาติ คือ คณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตย (ครป.) และเครือข่าย ผู้เป็นองค์กรพัฒนาเอกชนและขบวนการทางสังคมที่มีประสบการณ์การเคลื่อนไหวกับมวลชน¹³⁸ อีกทั้งเคยมีประสบการณ์ชุมนุมขับไล่รัฐบาลทักษิณที่ท้องสนามหลวงเมื่อปีพ.ศ.2547 ร่วมกันกับคณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ (คปส.) ชมรมคนรู้ทัน สหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจการไฟฟ้าแห่งประเทศไทย เครือข่ายปกป้องไฟฟ้าและประปา และกลุ่มเพื่อนประชาชนในฐานะ “พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย” มาก่อน ได้ตัดสินใจรวมพลังเข้าร่วมเคลื่อนไหวกับเครือข่ายสนธิ จนในที่สุดขบวนการกู้ชาติของสนธิได้ปรับเปลี่ยนไปสู่การจัดตั้ง “กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย”¹³⁹

อย่างไรก็ตามกลุ่มแนวร่วมที่กำลังก่อตัวกันขึ้นนี้มีจุดยืนทางความคิดและแนวทางการเคลื่อนไหวที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ขบวนการกู้ชาติของสนธิมีความคิดทางการเมืองแบบและเต็มไปด้วยกลุ่มคนที่เป็นปีกขวา กษัตริย์นิยม ชาตินิยม และต่อต้านประชาธิปไตย¹⁴⁰ แนวทางการเคลื่อนไหวของขบวนการกู้ชาติจึงจับจุดเน้นเรื่อง “การถวายคืนพระราชอำนาจ” แก่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ขณะที่กลุ่มครป.และเครือข่ายที่เป็นกลุ่มองค์กรทางสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) ซึ่งมีความคิดทางการเมืองแบบเสรีนิยม จึงไม่เห็นด้วยกับขบวนการสนธิในประเด็นพระราชอำนาจ ภายหลังได้มีการประนีประนอมและทำข้อตกลงร่วมกันในเรื่องไขการเข้าร่วมกับขบวนการสนธิ 2 ประการ คือ 1) เครือข่ายครป.ต้องการให้เปลี่ยนแนวทางการถวายคืนพระราชอำนาจที่อาจขัดรัฐธรรมนูญมาเป็นการกดดันให้ทักษิณลาออก 2) ใช้แนวทางการเคลื่อนไหวอย่างสันติวิธีและไม่ก่อความรุนแรงจนเกิดความสูญเสียต่อชีวิต กลุ่มครป.จึงตกลงเข้าร่วมกับขบวนการสนธิและระดมมวลชนที่อยู่ในเครือข่ายการเมืองภาคประชาชนมาร่วมเคลื่อนไหวขับไล่ทักษิณ¹⁴¹ จึงนำไปสู่การชุมนุมใหญ่ในวันที่ 4 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2549 ในงานมีการวิพากษ์วิจารณ์ทักษิณในประเด็นการซื้อขายหุ้นโดยไม่เสียภาษี และมีการเดินขบวนเพื่อถวายฎีการ้องทุกข์ของแผ่นดินที่สำนักราชเลขาธิการ และยื่นจดหมายร้องทุกข์แก่พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรี พร้อมกันนั้นสนธิได้เข้าพบ พล.อ.สนธิ บุญยรัตกลิน เพื่อปรึกษาหารือถึงปัญหาบ้านเมืองจากการบริหารงานของทักษิณและเรียกร้องให้ทหารออกมายืนเคียงข้างประชาชน จากนั้นได้ประกาศยุติการชุมนุมในวันที่ 5 กุมภาพันธ์

¹³⁸ อัสมา หวังกุลลา. (2553). “บทบาททางการเมืองของชนชั้นกลางไทยในขบวนการพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ภายใต้ระบอบทักษิณ”, (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต) คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, น. 117-20.

¹³⁹ อุเชนทร์ เชียงเสน. (2561). อ้างแล้ว, น. 297.

¹⁴⁰ กนกรัตน์ เลิศชูสกุล. (2560). “โครงการพัฒนาการและพลวัตของขบวนการต่อต้านทักษิณ: จากขบวนการเสรีนิยมอันหลากหลาย สูขบวนการอนุรักษ์นิยมเข้มข้น”. ชุดโครงการการเมืองคนดี: ความคิด ปฏิบัติการ และอัตลักษณ์ทางการเมืองของผู้สนับสนุนขบวนการเปลี่ยนแปลงประเทศไทย, น. 9-10.

¹⁴¹ อุเชนทร์ เชียงเสน. (2561). อ้างแล้ว, น. 299-304.

พ.ศ.2549 และประกาศลาออกจากการเป็นผู้นำเดี่ยว เพื่อเข้าร่วมเป็นหนึ่งในแกนนำของ“กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย”¹⁴²

กลุ่มพันธมิตรจึงถือกำเนิดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปิดโปงความไม่ชอบธรรมของและวาระซ่อนเร้นของระบอบทักษิณ และขับไล่ดร.ทักษิณ ชินวัตรที่ขาดความชอบธรรมให้ออกจากตำแหน่งทางการเมือง กลุ่มพันธมิตรเป็นการฉีกกำลังจากกลุ่มบุคคลที่สามารถแบ่งออกเป็น 5 กลุ่มดังต่อไปนี้

1) กลุ่มเครือข่ายสนธิ: มีฐานมวลชนเป็นกลุ่มแฟนรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ สัจจร และ กลุ่มชนชั้นกลาง

2) กองทัพธรรม: นำโดยพลตรีจำลอง ศรีเมือง พร้อมเครือข่ายสำนักสันติอโศก

3) กลุ่มปฏิรูปการเมือง: ประกอบด้วยกลุ่มย่อย ดังนี้

3.1) กลุ่มนักวิชาการทั่วประเทศ เช่น สมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์, ชัยอนันต์ สมุทรวณิช, ปราโมทย์ นาครทรรพ, รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์, อมรา พงศาพิชญ์ และธนศวรร์ เจริญเมือง

3.2) กลุ่มเครือข่ายสมานฉันท์ปฏิรูปการเมือง มีแกนนำ คือ คณาจารย์ นิติศาสตร์ ธรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และมหาวิทยาลัยศิลปากร

3.3) กลุ่มสมาพันธ์ประชาธิปไตย มีนายแพทย์เหวง โตจิราการ เป็นแกนนำ

3.4) กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย มีพิทยา ว่องกุล, พิภพ ธงไชย และ สุริยะใส กตะศิลาจากคณะกรรมการณรงค์เพื่อประชาธิปไตย (ครป.) เป็นแกนนำ

3.5) คณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน (กป.อพช.) โดยมี เรวดี ประเสริฐเจริญสุขเป็นแกนนำ มีองค์กรเครือข่าย 250 องค์กรทั่วประเทศเป็นแนวร่วม

3.6) เครือข่ายประชาชนต้านคอร์รัปชัน (คปต.) มีวีระ สมความคิด เป็นแกนนำ

4) กลุ่มประเด็นปัญหา: เป็นกลุ่มที่มีฐานมวลชนจัดตั้งซึ่งประกอบด้วยกลุ่มย่อย ดังนี้

4.1) องค์กรครูกู้ชาติ มีอวยชัย วัฒนาเป็นแกนนำ โดยมีฐานมวลชนจาก เครือข่ายครู

¹⁴² ผู้จัดการออนไลน์. (2549). ลำดับความเคลื่อนไหวการประชุม “กู้ชาติ” ณ บริเวณลานพระบรมรูปทรงม้า กรุงเทพมหานคร. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://mgronline.com/onlinesection/detail/9490000015576>

4.2) เครือข่ายประชาชนต้านเอฟทีเอ มีกลุ่ม FTA Watch เป็นแกนนำ โดยมีฐานมวลชนจากเครือข่ายผู้ป่วยเอดส์, เครือข่ายสลัมสี่ภาค และเครือข่ายเกษตรกรกรมทางเลือก

4.3) สภาเครือข่ายองค์กรประชาชนแห่งประเทศไทย ซึ่งแยกกลุ่มมาจากเครือข่ายหนี้สินชาวนาแห่งประเทศไทย มีวีรพล โสภาก และวิไล เตชะไพบุลย์เป็นแกนนำ โดยมีกลุ่มเกษตรกรเป็นฐานมวลชน

4.4) สหพันธ์องค์กรผู้บริโภค มีรสนา โตสิตระกูล, สารี อ่องสมหวัง และสายรุ้ง ทองปลอมเป็นแกนนำ ฐานมวลชนซ่อนอยู่ในเครือข่ายต่อต้านเอฟทีเอ

4.5) สมาพันธ์แรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ มีศิริชัย ไม้งาม และสมศักดิ์ โกศัยสุขเป็นแกนนำ

4.6) สมัชชาคนจน มีวินิตา ตันติวิทยาพิทักษ์เป็นแกนนำ มีฐานมวลชนจากกลุ่มปัญหาเขื่อน ป่าไม้ และที่ดิน

5) กลุ่มรัฐสภา: ประกอบด้วยกลุ่มย่อย ดังนี้

5.1) สมาชิกวุฒิสภา มีกลุ่มส.ว. NGO เช่น แก้วสรร อติโพธิ, เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง, โสภณ สุภาพงษ์, นิรันดร์ พิทักษ์วัชระ, สัก กอแสงเรือง เป็นต้น

5.2) พรรคฝ่ายค้าน นำโดยอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ พรรคประชาธิปัตย์

5.3) กลุ่มกบฏพรรคไทยรักไทย มีเสนาะ เทียนทอง เป็นแกนหลัก

นอกจากนี้ยังมีกลุ่มองค์กรอื่น เช่น ปรีดา เตียสุวรรณ จากเครือข่ายนักธุรกิจเพื่อการปฏิรูป, สุวิทย์ วัฒน จากองค์กรสลัมเพื่อประชาธิปไตย, กชวรรณ ชัยบุตร จากสหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย และทองกราน ทานา จากเครือข่ายศิลปินเพื่อประชาธิปไตย โดยมีระพี สาคริก และสุลักษณ์ ศิวรักษ์เป็นที่ปรึกษา¹⁴³

ในเวลาต่อมากลุ่มพันธมิตรได้มีการปรับโครงสร้างการนำของกลุ่มมาเป็น “5 แกนนำ” ผู้มีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจทิศทางของกลุ่ม ที่ประกอบไปด้วย

1) นายสนธิ ลิ้มทองกุล เจ้าของสื่อในเครือหนังสือพิมพ์ผู้จัดการ

2) พลตรีจำลอง ศรีเมือง อดีตหัวหน้าพรรคพลังธรรมและประธานมูลนิธิกองทัพธรรมใน สังกัดสำนักสันติอโศก

¹⁴³ ผู้จัดการรายวัน. (2549). “กลุ่มองค์กร-เครือข่ายผนึกพลังปิดบัญชีทักษิณ”. 8 กุมภาพันธ์, น. 2.; และ ประชาไท. (2549). โครงสร้างพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://prachatai.com/journal/2006/02/7283> ; และ ผู้จัดการรายวัน. (2549). “กลุ่มองค์กร-เครือข่ายพันธมิตรและแนวร่วมผนึกพลังขับไล่ทักษิณ”. 26 กุมภาพันธ์, น. 5.

- 3) นายสมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์ ตัวแทนนักวิชาการและที่ปรึกษาสมัชชาคนจน
- 4) นายสมศักดิ์ โกศัยสุข ผู้นำสมาพันธ์แรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ (สรส.)
- 5) นายพิภพ ธงไชย ที่ปรึกษาคณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตย (ครป.)¹⁴⁴

แกนนำทั้ง 5 คนข้างต้นนี้ บางส่วนเคยมีความใกล้ชิดกับทักษิณมาก่อน ดังเช่น สนธิ ลิ้มทองกุล และพลตรีจำลอง ศรีเมือง ขณะที่บางส่วนเป็นนักพัฒนาองค์กรเอกชน (NGO) และมาจากคณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตย (ครป.) อันเป็นกลุ่มองค์กรของนักกิจกรรมทางการเมือง ซึ่งเคยมีความขัดแย้งกับรัฐบาลทักษิณ ได้นำนักกิจกรรมทางการเมืองในเครือข่ายครป. เข้าร่วมเคลื่อนไหวต่อสู้กับกลุ่มเครือข่ายของสนธิ ลิ้มทองกุลและกองทัพธรรมของพลตรีจำลอง โดยมีนายสุริยะใส กตะศิลา หนึ่งในแกนนำของครป. เป็นผู้สานงานของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ก่อนจะจัดแถลงเปิดตัวในวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2549 ที่อนุสรณ์สถาน 14 ตุลา สี่แยกคอกวัว ในวันเดียวกันนี้กลุ่มพันธมิตรได้ประกาศพันธกิจ 3 ประการ คือ 1) การรณรงค์ผลักดันให้ทักษิณ ชินวัตรลาออกจากตำแหน่งทางการเมือง 2) เปิดโปงความไม่ชอบธรรมและวาระซ่อนเร้นของระบอบทักษิณ และ 3) ร่วมมือกับกลุ่มพลังต่าง ๆ ในสังคมเพื่อผลักดันให้มีการปฏิรูปการเมือง โดยยึดแนวทางการลดอำนาจรัฐ เพิ่มอำนาจประชาชน ซึ่งจากพันธกิจข้างต้นนี้กลุ่มพันธมิตรได้กำหนดแนวทางการเคลื่อนไหว ที่สามารถสรุปได้เป็น 3 แนวทางหลัก ได้แก่

- 1) การใช้แนวทางกฎหมายและรัฐธรรมนูญ เป็นการรณรงค์ให้ประชาชนทั่วประเทศเข้าชื่อ 50,000 รายชื่อ เพื่อใช้สิทธิถอดถอนนายกรัฐมนตรีออกจากตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญมาตรา 304 และใช้การล่าประท้วงจากประชาชนเพื่อให้ประธานวุฒิสภาส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่านายกรัฐมนตรีมีพฤติกรรมการปกปิดหุ้น

- 2) การใช้แนวทางเคลื่อนไหวมวลชน ด้วยการจัดชุมนุมใหญ่ทั้งในพื้นที่กรุงเทพมหานครและพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ

- 3) การให้ข้อมูลเกี่ยวกับความฉ้อฉลและความล้มเหลวทางนโยบายของรัฐบาล ผ่านงานเสวนาวิชาการ การทำสื่อสิ่งพิมพ์ แผ่น วีซีดี โปสเตอร์ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลไปยังประชาชนทุกกลุ่ม¹⁴⁵

¹⁴⁴ กองบรรณาธิการมติชน. (2551). *ลับ ล้วง ลึก พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน, น. 21-3.

¹⁴⁵ ผู้จัดการรายวัน. (2549). “ฉ้อเงินหลวงเซลีร์แม่่ว เปิดพันธมิตรปชช.เซ็คบิล”. 10 กุมภาพันธ์, น. 1-2.

นอกจากนี้กลุ่มพันธมิตรยังได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มเครือข่ายและองค์กรต่าง ๆ เข้าเป็นแนวร่วมในการกดดันให้รัฐบาลทักษิณลาออกและขยายตัวออกไปเป็นการเรียกร้องให้ทักษิณ ชินวัตร เลิกยุ่งเกี่ยวกับการเมือง¹⁴⁶

2.1.4 การเคลื่อนไหวของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย

การเคลื่อนไหวของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยเพื่อต่อต้านทักษิณ สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ช่วงเวลาหลัก คือ 1) การชุมนุมประท้วงขับไล่รัฐบาลทักษิณและพรรคไทยรักไทย ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ – กันยายน พ.ศ.2549 และ 2) การชุมนุมประท้วงขับไล่รัฐบาลตัวแทนทักษิณ นายสมัคร สุนทรเวช และนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ ในช่วงเดือนมิถุนายน – ธันวาคม พ.ศ.2551 โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) การชุมนุมประท้วงขับไล่รัฐบาลทักษิณและพรรคไทยรักไทย

การประท้วงในช่วงแรกนี้เกิดขึ้นราวเดือนกุมภาพันธ์ – กันยายน พ.ศ.2549 กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยเริ่มต้นชุมนุมเคลื่อนไหวทางการเมืองครั้งแรกในวันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549 ที่เวทีลานพระบรมรูปทรงม้า เพื่อทำการกดดันทักษิณ ชินวัตรให้ลาออกจากตำแหน่งทางการเมืองและได้ประกาศจัดการชุมนุมใหญ่อีกครั้งในวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2549 ที่ท้องสนามหลวง แต่ทักษิณได้ประกาศยุบสภาก่อนการชุมนุมเพียง 2 วัน โดยให้เหตุผลว่าเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินอันเนื่องมาจากการชุมนุมทางการเมืองที่ลุกลามจนถึงขั้นการก่อจลาจล จนอาจก่อให้เกิดการปะทะกับผู้ชุมนุมกลุ่มอื่นได้ จึงประกาศยุบสภาคืนอำนาจให้ประชาชนเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและรักษาไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตย พร้อมกำหนดให้มีการเลือกตั้งครั้งใหม่ในวันที่ 2 เมษายน พ.ศ.2549¹⁴⁷ อย่างไรก็ตามกลุ่มพันธมิตรเห็นว่า ทักษิณควรลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและไม่ควรใช้การเลือกตั้งเป็นเครื่องมือลบล้างความผิด จึงยืนยันที่จะจัดการชุมนุมใหญ่ตามกำหนดการเดิมที่ท้องสนามหลวง การชุมนุมครั้งนี้มีผู้ร่วมขึ้นเวทีปราศรัยหลายกลุ่มสาขา อาทิ

¹⁴⁶ อาทิ สมัชชาคนจน, สหพันธ์เกษตรกรภาคเหนือ, คณะกรรมการสมานฉันท์แรงงานไทย, เครือข่ายสลัมสี่ภาค, คณะกรรมการญาติวีรชน 35, เครือข่ายหนี้สินแห่งประเทศไทย, เครือข่ายนักศึกษากรีกประชาชน, กลุ่มนักวิชาการมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กลุ่มคณาจารย์คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กลุ่มนักวิชาการและสมาชิกวุฒิสภา, สถาบันวิชาการ 14 ตุลา, กลุ่มนักเรียนเพื่อประชาธิปไตย, ชมรมแพทย์ชนบท, เครือข่ายแพทย์อาวุโส, กลุ่มสันติวิธี, คณะพลเรือนอาวุโส, นักร้องนักแสดง, และราชินีกุล เป็นต้น ดูเพิ่มเติมใน กองบรรณาธิการมติชน. (2551). *ลับ ล้วง ลึก พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน, น. 32-4.

¹⁴⁷ ประชาไท. (2549). พระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2549. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://prachatai.com/journal/2006/02/7472>

นักการเมือง ปัญญาชนและนักวิชาการ ชมรมแพทย์ชนบท สมาคมคนพิการตาบอด เครือข่ายหนี้สิน ชวนา และศิลปิน เป็นเวลาสามวันจึงยุติลงโดยมีผู้เข้าร่วมการประชุมหลายหมื่นคน¹⁴⁸

กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยราวสามแสนคนนัดการประชุมนัดเยื่อในวันที่ 5 มีนาคม พ.ศ.2549 โดยเคลื่อนขบวนไปยังอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยและทำเนียบรัฐบาล เพื่อแสดงพลังขับไล่ทักษิณ ชินวัตรออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี การชุมนุมในครั้งนี้ทางเครือข่ายพันธมิตรจากภาคอื่น ๆ ได้เดินทางมาร่วมแสดงพลังด้วยเช่นเดียวกัน เช่น เครือข่ายพันธมิตรจากจังหวัดสงขลา จังหวัดตรัง จังหวัดสตูล จังหวัดพัทลุง จังหวัดกระบี่ และจังหวัดภูเก็ต กลุ่มเครือข่ายชาวนาจังหวัดเพชรบุรี เครือข่ายเกษตรกรอีสาน และสมาพันธ์เกษตรกรภาคเหนือ (สกน.)¹⁴⁹ จากนั้นในวันที่ 14 มีนาคม กลุ่มพันธมิตรได้นำผู้ชุมนุมราวหนึ่งแสนคนเดินขบวนใหญ่จากสนามหลวงตามถนนราชดำเนินไปทำเนียบรัฐบาลแล้วปักหลักชุมนุมอยู่รอบทำเนียบ ก่อนจะจัดการชุมนุมใหญ่ที่เดิมอีกครั้งในวันที่ 25 มีนาคม เพื่อกดดันทักษิณแต่ไม่ประสบผลสำเร็จ จึงหันไปใช้วิธีการกดดันกลุ่มธุรกิจขนาดใหญ่ด้วยการจัดชุมนุมตลอดเดือนมีนาคมที่บริเวณศูนย์การค้าย่านสยามสแควร์และย่านสุขุมวิท รวมถึงบริเวณย่านธุรกิจ เช่น ถนนสีลมหน้าอาคารซีพีทาวเวอร์ สถานเอกอัครราชทูตสิงคโปร์ และสำนักคณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นต้น¹⁵⁰

ในห้วงเวลาเดียวกันนี้เอง หลังจากรัฐบาลทักษิณได้กำหนดให้มีการเลือกตั้งใหม่ในวันที่ 2 เมษายน พ.ศ.2549 พรรคฝ่ายค้านเดิม คือ พรรคประชาธิปัตย์ พรรคชาติไทย และพรรคมหาชน ตัดสินใจคว่ำบาตรไม่เข้าร่วมการเลือกตั้งในครั้งนี้ โดยให้เหตุผลว่ารัฐบาลทักษิณยุบสภาโดยไม่ชอบธรรมและรณรงค์ให้ผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งกาในช่องไม่ประสงค์ลงคะแนน (no vote) แต่ถึงกระนั้น ทักษิณยังคงเดินทางจัดการเลือกตั้งท่ามกลางกระแสต่อต้านจากประชาชน ในการเลือกตั้งครั้งนี้ ทักษิณและพรรคไทยรักไทยเป็นผู้ชนะการเลือกตั้งโดยได้รับคะแนนเสียงจำนวน 16,420,755 เสียง จากผู้ออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งเพียงร้อยละ 65 จากจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด และในขณะเดียวกัน ก็มีจำนวนผู้ไม่ประสงค์ลงคะแนนถึง 9,610,874 คน ซึ่งปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้สะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จในการรณรงค์ไม่ลงคะแนนเสียงของกลุ่มพันธมิตร นอกจากนี้การเลือกตั้งครั้งนี้ถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าไม่บริสุทธิ์ยุติธรรมในหลายกรณี เนื่องจากทักษิณได้จ้างวานพรรคการเมืองขนาดเล็กให้ลงสมัครรับเลือกตั้งเพื่อมิให้ขัดต่อรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง¹⁵¹ ต่อมาทักษิณได้เข้าเฝ้า

¹⁴⁸ ผู้จัดการออนไลน์. (2549). ลำดับเหตุการณ์ขับไล่ทักษิณ “เอาประเทศไทยคืนมา”. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://mgronline.com/onlineaction/detail/9490000026207>

¹⁴⁹ เนชั่นสุดสัปดาห์. (2549). “รากหญ้ากลางป่าปูน”. 17-23 มีนาคม, 14(720), น. 22.

¹⁵⁰ เนชั่นสุดสัปดาห์. (2549). “สัญญาอันตราย”. 24-30 มีนาคม, 14(721), น. 11; และ เนชั่นสุดสัปดาห์. (2549). “ยึดเอื้อยาวนาน ไม่ชนะไม่เลิก”. น. 18; และ เนชั่นสุดสัปดาห์. (2549). “นั่งรถไฟไปมีบไล่มั่ว”. 31 มีนาคม – 6 เมษายน, 14(722), น. 25.

¹⁵¹ เนชั่นสุดสัปดาห์. (2549). “ปชป.เดิมพันสูง คดีนิมิตทรท”. 24-30 มีนาคม, 14(721), น. 11.

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชและประกาศว่าจะไม่ขอรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เพื่อสร้างความสมานฉันท์ของคนในชาติในวโรกาสมหามงคลที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงครองราชย์ครบ 60 ปี กลุ่มพันธมิตรจึงจัดการชุมนุมครั้งสุดท้ายที่ท้องสนามหลวงในวันที่ 7 เมษายน พ.ศ.2549 หลังจากทักษิณ ชินวัตรประกาศเว้นวรรคทางการเมือง¹⁵² อย่างไรก็ตาม กลุ่มพันธมิตรได้เปลี่ยนรูปแบบการชุมนุมใหม่มาเป็นการจัดรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ที่สวนลุมพินี ทุกวันศุกร์และสถานที่ต่าง ๆ ตั้งแต่เดือนเมษายน - กันยายน พ.ศ.2549 ต่อมาได้เกิดกระบวนการตุลาการภิวัตน์ ศาลรัฐธรรมนูญมีความเห็นว่าการจัดการเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ทำให้ผลการเลือกตั้งไม่เป็นธรรม จึงวินิจฉัยเพิกถอนการเลือกตั้งและให้มีการเลือกตั้งใหม่ในวันที่ 15 ตุลาคม พ.ศ.2549¹⁵³ แต่ถูกล้มเลิกไปเนื่องจากการรัฐประหารเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 โดยคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) ซึ่งมีพลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน เป็นหัวหน้าคณะผู้ทำการรัฐประหาร กลุ่มพันธมิตรจึงลดบทบาทการเคลื่อนไหวลง

2) การชุมนุมประท้วงขับไล่รัฐบาลตัวแทนทักษิณ

การชุมนุมระลอกที่สองของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยเกิดขึ้นในช่วงเดือน มิถุนายน - ธันวาคม พ.ศ.2551 เพื่อขับไล่นายสมักร สุนทรเวช และนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ ที่ถูกมองว่าเป็นรัฐบาลตัวแทน (nominee) ของทักษิณ ชินวัตรเป็นเวลายาวนานถึง 193 วัน

สถานการณ์การชุมนุมระลอกใหม่เป็นผลสืบเนื่องหลังการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ.2550 โดยพรรคพลังประชาชนที่มีกลุ่มไทยรักไทยเข้าร่วมกลุ่มเป็นผู้ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งและได้เป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล โดยมีนายสมักร สุนทรเวช หัวหน้าพรรค เป็นผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เนื่องจากนายสมักร สุนทรเวชและคณะรัฐมนตรีถูกมองว่าเป็นหุ่นเชิดของทักษิณ ชินวัตรและพรรคไทยรักไทยที่เพิ่งถูกตัดสินยุบพรรคไปเมื่อ 30 พฤษภาคม พ.ศ.2550 อีกทั้งนายสมักรยังมีพฤติกรรมแทรกแซงองค์การอิสระและตัดตอนกระบวนการยุติธรรม การโยกย้ายข้าราชการในกระทรวงยุติธรรมอย่างไม่เป็นธรรม การคุกคามสื่อมวลชน รวมถึงความพยายามในการแก้ไขรัฐธรรมนูญพ.ศ.2550 ที่ถูกมองว่าเป็นการช่วยให้ทักษิณ ชินวัตรหลุดพ้นจากคดีความทางการเมือง รวมไปถึงทักษิณ ชินวัตรได้เดินทางกลับสู่ประเทศไทย กลุ่มพันธมิตรจึงเล็งเห็นว่ารัฐบาลนายสมักรกำลังเอื้อประโยชน์ให้แก่ทักษิณ ชินวัตร แกนนำกลุ่มพันธมิตรจึงประกาศเตรียมจัดการ

¹⁵² เนชั่นสุดสัปดาห์. (2549). “วิบากกรรมสนธิ ลิ้มทองกุล”. 14-20 เมษายน, 14(724), น. 12.

¹⁵³ เนชั่นสุดสัปดาห์. (2549). “คำวินิจฉัยกลางศาลรัฐธรรมนูญเพิกถอนการเลือกตั้ง 2 เมษายน 2549”. 12-18 พฤษภาคม, 14(728), น. 14-5.

ชุมนุมคัดค้านการแก้ไขรัฐธรรมนูญอีกครั้ง โดยเริ่มเคลื่อนไหวครั้งที่ 1 ด้วยการจัดสัมมนารายการยามเฝ้าแผ่นดินภาคพิเศษ ในวันที่ 28 มีนาคม พ.ศ.2551 และอีกครั้งในวันศุกร์ที่ 25 เมษายน ที่หอประชุมใหญ่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จนเกิดการชุมนุมใหญ่ที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ถนนราชดำเนินตั้งแต่วันที่ 25 พฤษภาคม จากนั้นได้เคลื่อนขบวนไปที่ทำเนียบรัฐบาลแต่ถูกตำรวจปิดกั้น จึงเปลี่ยนมาจัดการชุมนุมใหญ่บริเวณเชิงสะพานม้ฆวานรังสรรค์ ถนนราชดำเนินนอกแทน โดยในวันที่ 30 พฤษภาคมได้ประกาศยกระดับการชุมนุมเป็นการขับไล่รัฐบาลสมัคร สุนทรเวช และปึกหลักชุมนุมต่อเนื่องที่บริเวณเชิงสะพานม้ฆวานรังสรรค์¹⁵⁴

การชุมนุมยึดเชื้อในครั้งนี้ กลุ่มพันธมิตรยังคงใช้ความคิดทางการเมืองแบบกษัตริย์นิยมและชาตินิยม โดยนำเอาประเด็นการปกป้องชาติ ศาสนา สถาบันกษัตริย์และนำประเด็นเขาพระวิหารมาใช้ในการโจมตีรัฐบาล จึงสามารถระดมมวลชนและได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มเครือข่ายเดิมที่แสดงจุดยืนเป็นพันธมิตรขับไล่รัฐบาลสมัคร สุนทรเวช รวมถึงมีการจัดตั้งเครือข่ายในต่างจังหวัดเพื่อระดมมวลชนเข้ามาร่วมชุมนุม เช่น กองทัพธรรมจากสันติอโศก สมาพันธ์แรงงานรัฐวิสาหกิจ สหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจการรถไฟแห่งประเทศไทยสาขาภาคเหนือ สหภาพแรงงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคภาคเหนือตอนบน สมาพันธ์แรงงานแม่เมาะ เครือข่ายพันธมิตร 14 จังหวัดภาคใต้ กลุ่มยามเฝ้าแผ่นดิน องค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยทักษิณ นักกิจกรรมบางส่วนจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ คณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน (กป.อพช.) และมวลชนคนโคราชเพื่อประชาธิปไตย เป็นต้น¹⁵⁵ การทำงานอย่างเป็นระบบของเครือข่ายที่มีอยู่เดิมและการจัดตั้งเครือข่ายใหม่ ร่วมกับการใช้ทรัพยากรเงินทุนและการใช้สื่อ ASTV เป็นเครื่องมือกระจายข่าวสารข้อมูล เพื่อกล่อมเกลามวลชนให้เชื่อว่าตนเองเป็นผู้เสียสละมาชุมนุมเพื่อปกป้องผลประโยชน์และสถาบันสำคัญของชาติ และการปลุกระดมสร้างความเกลียดชังต่อศัตรูทำให้เชื่อว่าหากไม่มีผู้มาชุมนุมจะทำให้ประเทศล่มสลาย กรอบคิดและความคิดทางการเมืองดังกล่าวช่วยดึงดูดให้มวลชนเข้ามาร่วมสมทบกับกลุ่มชนชั้นกลางในกรุงเทพเป็นจำนวนมาก¹⁵⁶ เพื่อเคลื่อนการชุมนุมไปยังทำเนียบรัฐบาลในวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ.2551 และสามารถยึดพื้นที่หน้าทำเนียบรัฐบาลและจัดตั้งเวทีปราศรัยบริเวณแยกนางเลิ้ง ถนนพิษณุโลก และเวทีที่สองเชิงสะพานม้ฆวานรังสรรค์ หน้าทำเนียบรัฐบาล¹⁵⁷

¹⁵⁴ เนชั่นสุดสัปดาห์. (2551). “โปกส์มหาจำลอง แม่ทัพยุทธการราชดำเนิน 2”. 30 พฤษภาคม – 5 มิถุนายน, 16(835), น. 13; และ เนชั่นสุดสัปดาห์. (2551). “สำรวจเมืองพันธมิตร ที่มั่นฝ่ายต่อต้านระบอบทักษิณ”. 6-12 มิถุนายน, 16(836), น. 22.

¹⁵⁵ เนชั่นสุดสัปดาห์. (2551). “ชิงยึดทำเนียบ ไฟท์บังคับของพันธมิตร”. 20-26 มิถุนายน, 16(838), น. 12-3.

¹⁵⁶ กองบรรณาธิการมติชน. (2551). อ่างแล้ว, น. 92-5.

¹⁵⁷ ประชาไท. (2551). ยุทธการ 9 ท้าประชิดทำเนียบ พันธมิตรฯ ประกาศชัยชนะ (อีกแล้ว). สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://prachatai.com/journal/2008/06/17132>

การประชุมในระลอกที่สองนี้มีการดำเนินยุทธศาสตร์ในการชุมนุมหลายรูปแบบตั้งแต่การประชุมอย่างสงบไปจนถึงการใช้ความรุนแรงเพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ในการขับไล่รัฐบาลสมัคร สุนทรเวช เช่น ในวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ.2551 มีการใช้ “ยุทธการสงครามเก้าทัพ” เพื่อเคลื่อนการประชุมไปยัง 9 เส้นทางโดยใช้ถนนรอบทำเนียบรัฐบาล ต่อมาวันที่ 26 สิงหาคม ใช้ยุทธวิธี “ปฏิบัติการไทยคู่ฟ้า” ที่นำมวลชนแนวร่วมจากเครือข่ายต่าง ๆ เคลื่อนขบวนไปยังทำเนียบรัฐบาล ปิดล้อมทางออกทุกด้าน และยึดทำเนียบรัฐบาลไว้เป็นสถานที่ในการชุมนุมจนกว่ารัฐบาลสมัคร สุนทรเวชจะลาออก และในช่วงเดือนมิถุนายน - ตุลาคม มีการใช้ “ยุทธศาสตร์ดาวกระจาย” ที่เป็นการเคลื่อนขบวนมวลชนเป็นกลุ่มไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับทักษิณ เช่น การเคลื่อนขบวนไปสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) กรมสอบสวนคดีพิเศษ และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) เพื่อทวงถามความคืบหน้าเกี่ยวกับการดำเนินคดีต่าง ๆ ของทักษิณ¹⁵⁸ กระทรวงการต่างประเทศเพื่อแสดงความไม่พอใจต่อการทำงานของรัฐมนตรีว่าการกระทรวง ฯ ในประเด็นเขาพระวิหาร¹⁵⁹ การเดินทางไปสถานทูตอังกฤษประจำประเทศไทยเพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลอังกฤษหยุดให้ที่พักพิงแก่ทักษิณ ชินวัตรและครอบครัว¹⁶⁰ และการเคลื่อนขบวนไปยังการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (ปตท.) เพื่อเรียกร้องให้นำปตท.ออกจากตลาดหลักทรัพย์และกลับคืนมาเป็นรัฐวิสาหกิจตามเดิม¹⁶¹ การดำเนินยุทธศาสตร์ข้างต้นส่งผลให้อำนาจรัฐอยู่ในสภาวะชะงักงัน ท้ายที่สุดตุลาการศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสถานะการเป็นรัฐมนตรีของสมัคร สุนทรเวช ว่ามีลักษณะต้องห้ามเพราะเป็นลูกจ้างจากการทำรายการทีวี จึงมีมติให้พ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในวันที่ 9 กันยายน พ.ศ.2551¹⁶²

อย่างไรก็ตามหลังจากนายสมัคร สุนทรเวชพ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเนื่องจากขาดคุณสมบัติแล้ว สภาผู้แทนราษฎรได้ลงคะแนนเลือกนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรีคนต่อไป โดยได้รับคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งตามรัฐธรรมนูญ แต่ทว่านายสมชายเป็นสามีของนางเยาวภา วงศ์สวัสดิ์ น้องสาวของทักษิณ ชินวัตร จึงมีความใกล้ชิดและถือเป็นคนในระบอบทักษิณโดยตรง กลุ่มพันธมิตรจึงยังคงจัดการชุมนุมต่อไปเพื่อสลายชั่วคราวการเมืองในระบอบทักษิณและสร้าง “การเมืองใหม่”

¹⁵⁸ สำนักข่าวอินโฟเควสท์. (2551). พันมิตรฯ เดินยุทธศาสตร์ดาวกระจายบุก ก.ล.ต.-ดีเอสไอ ทวงถามคดีทักษิณ. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://www.ryt9.com/s/iq02/369908>

¹⁵⁹ ข่าวทันกระแส. (2551). พันมิตรรุกแผนดาวกระจาย นัดเคลื่อนพลไปกต. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <http://tnews.teenee.com/politic/24195.html>

¹⁶⁰ ผู้จัดการออนไลน์. (2551). พันมิตรฯหลายหมื่นเคลื่อนขบวน บุกสถานทูตอังกฤษ จี้ลาออกแล้ว-อ้อมมาลงโทษ. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://mgronline.com/politics/detail/9510000097754>

¹⁶¹ สำนักข่าวอินโฟเควสท์. (2551). กลุ่มพันธมิตรเคลื่อนมือบดาวกระจายบุกปตท.แล้วเรียกร้องคืนสภาพรัฐวิสาหกิจ. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://www.ryt9.com/s/iq02/400947>

¹⁶² กองบรรณาธิการมติชน. (2551). อ้างแล้ว, น. 137.

ตามข้อเสนอของกลุ่มพันธมิตร โดยกลุ่มพันธมิตรที่นำโดยนายนายศิริชัย ไ้ม้งาม แกนนำรุ่นที่ 2¹⁶³ ได้ระดมมวลชนจากจังหวัดต่าง ๆ เข้าปิดล้อมอาคารรัฐสภาตั้งแต่วันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ.2551 เพื่อกดดันไม่ให้นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์และคณะรัฐมนตรีเข้าแถลงนโยบายต่อรัฐสภาในวันรุ่งขึ้น ต่อมาเช้าวันที่ 7 ตุลาคม รัฐบาลเริ่มปฏิบัติการสลายการชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ยิงแก๊สน้ำตาเพื่อเปิดทางให้คณะรัฐมนตรีเข้าไปแถลงนโยบาย และเพื่อนำสมาชิกรัฐสภาออกมาจากรัฐสภา แต่เหตุการณ์นี้ก็ส่งผลให้เกิดการปะทะกันอย่างรุนแรงระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจและผู้ชุมนุมจนมีผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตทุกฝ่าย¹⁶⁴ หลังจากเหตุการณ์นี้ยุติลง สมาชิกสถาบันได้ร่วมแสดงความเสียใจต่อการเสียชีวิตของสมาชิกกลุ่มพันธมิตรในการปะทะครั้งนี้ และกลุ่มราชินิกุลได้ประกาศตนเข้าร่วมเคลื่อนไหวต่อสู้กับระบอบทักษิณในนามของ “ชมรมเพื่อความจริงและความโปร่งใส” ที่นำโดยม.ร.ว. ราพีอำภา เกษมศรี ซึ่งเข้าร่วมกับกลุ่มพันธมิตรมากกว่า 3 ปี และคุณหญิงวิจิตร บุนนาค¹⁶⁵

หลังจากเหตุการณ์นี้สงบลงกลุ่มพันธมิตรยังคงปักหลักชุมนุมที่ทำเนียบรัฐบาลและดำเนินยุทธศาสตร์ดาวกระจายไปปิดล้อมหน่วยงานต่าง ๆ เป็นระยะ จนกระทั่งในวันที่ 24 พฤศจิกายน กลุ่มพันธมิตรได้ดำเนินมาตรการสูงสุดเพื่อกดดันให้นายสมชายลาออกจากตำแหน่ง โดยแกนนำกลุ่มพันธมิตรได้นำมวลชนไปบุกยึดท่าอากาศยานดอนเมือง และในวันต่อมาได้เคลื่อนขบวนผู้ชุมนุมไปยึดท่าอากาศยานสุวรรณภูมิได้อย่างเบ็ดเสร็จจนสนามบินทั้งสองต้องปิดให้บริการอย่างไม่มีกำหนด จากนั้นในวันที่ 26 พฤศจิกายน พล.อ.อนุพงษ์ เผ่าจินดา ผู้บัญชาการทหารบกในฐานะประธานคณะกรรมการติดตามสถานการณ์ และรองผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในได้เสนอให้นายกรัฐมนตรีประกาศยุบสภาและให้กลุ่มพันธมิตรยุติการชุมนุม¹⁶⁶ ขณะที่นายสมชายยืนยันผ่านการแถลงข่าวว่าจะไม่ยุบสภาหรือลาออกพร้อมทั้งประกาศใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน กลุ่มพันธมิตรจึงยังคงปักหลักยึดพื้นที่สนามบินเป็นเวทีชุมนุมต่อเนื่อง จนกระทั่งในวันที่ 2 ธันวาคม ศาลรัฐธรรมนูญได้พิพากษายุบพรรคพลังประชาชน พรรคชาติไทย และพรรคมหาชนไทย พร้อมทั้งตัดสิทธิทางการเมืองกรรมการบริหารพรรคทั้งหมดเป็นเวลา 5 ปี ส่งผลให้นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีที่ดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคทั้งสามต้อง

¹⁶³ กลุ่มพันธมิตรได้เปิดตัวแกนนำรุ่นที่ 2 ในปีพ.ศ.2551 ประกอบด้วย 1) นายสาวิทย์ แก้วหวาน เลขาธิการสมาพันธ์แรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ 2) นายศิริชัย ไ้ม้งาม ประธานสหภาพการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย 3) นายสำราญ รอดเพชร อดีตผู้สมัคร ส.ส.พรรคประชาธิปัตย์ อดีตสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และพิธีกรช่อง ASTV 4) นางมาลีรัตน์ แก้วก่า เป็นผู้แทนของผู้หญิง และ 5) นายศรีณยู วงษ์กระจ่าง เป็นตัวแทนของศิลปิน

¹⁶⁴ Nation TV. (2560). วันนั้นในอดีต 7ต.ค.51 การชุมนุมหน้าอาคารรัฐสภาไทย. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://www.nationtv.tv/main/content/378574009/>

¹⁶⁵ ผู้จัดการรายวัน. (2551). “ราชินิกุล – สตรีผู้สูงศักดิ์ ประกาศชนมารโค่นล้มสถาบัน”. 1 - 2 พฤศจิกายน, น.5.

¹⁶⁶ ศูนย์ข้อมูลมติชน. (2552). มติชนบันทึกประเทศไทย ปี 2551. กรุงเทพฯ: มติชน, น. 359-60.

พ้นจากตำแหน่ง กลุ่มพันธมิตรจึงประกาศยุติการชุมนุมในวันที่ 3 ธันวาคม พ.ศ.2551 สิริรวมระยะเวลาในการชุมนุมต่อต้านทักษิณระลอกที่สองเป็นเวลากว่า 193 วัน¹⁶⁷

2.2 บริบททางการเมืองก่อนการก่อตั้งกลุ่มกปปส.

การก่อตัวของความขัดแย้งระลอกใหม่เกิดขึ้นภายหลังจากที่พรรคพลังประชาชนได้ถูกศาลรัฐธรรมนูญพิพากษาให้ยุบพรรคและตัดสิทธิทางการเมืองกรรมการบริหารพรรคทั้งหมดทำให้นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์พ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรจึงทำการลงมติเลือกนายกรัฐมนตรีคนใหม่ โดยนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์เป็นผู้ได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ในช่วงการดำรงตำแหน่งของนายอภิสิทธิ์ได้เผชิญกับการประท้วงจากขบวนการทางการเมืองครั้งใหญ่ ได้แก่ การชุมนุมของแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) เพื่อเรียกร้องให้นายอภิสิทธิ์ประกาศยุบสภาเมื่อเดือนเมษายน พ.ศ.2552 รวมถึงเหตุการณ์ประท้วงเมื่อวันที่ 10 เมษายน และ 13 – 19 พฤษภาคม พ.ศ.2553 ที่นายอภิสิทธิ์ได้มีคำสั่งให้สลายการชุมนุมส่งผลให้มีประชาชนเสียชีวิตอย่างน้อย 94 ราย และบาดเจ็บอย่างน้อย 1,406 ราย¹⁶⁸ รวมถึงการชุมนุมประท้วงของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยในช่วงปีพ.ศ. 2554 ที่ยาวนานถึง 154 วัน ภายหลังจากเหตุการณ์ความไม่สงบ รัฐบาลอภิสิทธิ์ได้ประกาศยุบสภาผู้แทนราษฎรท่ามกลางการกดดันจากหลายฝ่ายเพื่อให้มีการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2554 ผลปรากฏว่าพรรคเพื่อไทยเป็นผู้ชนะการเลือกตั้งโดยมีนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ได้รับเลือกจากสภาผู้แทนราษฎรให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนที่ 28 ของไทย

นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เป็นบุตรคนที่สิบของนายเลิศ - นางยินดี ชินวัตร และเป็นน้องสาวของทักษิณ ชินวัตร เดิมดำรงตำแหน่งเป็นผู้บริหารของประธานกรรมการบริหาร บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) ในเครือบริษัทชินคอร์ป และเป็นประธานกรรมการบริหารบริษัท เอสซี แอสเสท คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ภายหลังจากได้เข้าสู่เส้นทางการเมืองหลังจากนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะได้ประกาศยุบสภาให้มีการเลือกตั้งในวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2554 พรรคเพื่อไทยที่สืบทอดมาจากพรรคพลังประชาชนได้เสนอชื่อนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อลำดับที่ 1 และได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งจนได้รับการเสนอชื่อเป็นนายกรัฐมนตรีคนต่อไป อย่างไรก็ตามจากการนำเสนอภาพลักษณ์ในช่วงหาเสียงเลือกตั้ง

¹⁶⁷ Voice Online. (2560). ย้อน9 ปีพันธมิตรฯ ยึดสนามบินศก.เสียหาย2แสนล้าน. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://voicetv.co.th/read/H1XRcZHxf>

¹⁶⁸ ศูนย์ข้อมูลประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากการสลายการชุมนุม กรณี เม.ย.-พ.ศ.53. (2555). *ความจริงเพื่อความยุติธรรม เหตุการณ์และผลกระทบจากการสลายการชุมนุม เมษายน-พฤษภาคม 53*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ศูนย์ข้อมูล, น. 383.

ภายใต้คำขวัญ “ทักษิณคิด เพื่อไทยทำ” ทำให้ยิ่งลักษณ์และพรรคเพื่อไทยถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นรัฐบาลตัวแทนของทักษิณ ชินวัตรและต้องการสนับสนุนการนิรโทษกรรมเพื่อล้างความผิดให้แก่ทักษิณ ขณะที่ยิ่งลักษณ์ปฏิเสธอิทธิพลของทักษิณเหนือการทำงานของรัฐบาลและไม่มีนโยบายสนับสนุนการนิรโทษกรรม¹⁶⁹ แต่ทว่าหลังจากนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร และพรรคเพื่อไทยเป็นฝ่ายได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล ฝ่ายรัฐบาลได้ยื่นญัตติเสนอร่างกฎหมายหลายประเด็น เช่น การแก้ไขร่างรัฐธรรมนูญว่าด้วยที่มาของสมาชิกวุฒิสภาให้มาจากการเลือกตั้งทั้งหมด และการเสนอร่างพระราชบัญญัติการนิรโทษกรรม ที่เป็นชนวนเหตุแห่งความขัดแย้งและนำไปสู่การก่อตัวของ “คณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงปฏิรูปประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” (กลุ่มกปปส.)

2.2.1 กลุ่มกปปส: การก่อตัวและการต่อสู้

การก่อตัวของ “คณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงปฏิรูปประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” (กลุ่มกปปส.) เป็นผลมาจากการผลักดันแก้ไขกฎหมายและการเสนอร่างกฎหมายเพื่อล้างความผิดทางการเมืองของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตรและพรรคเพื่อไทย ดังปรากฏในวันที่ 20 มีนาคม พ.ศ.2556 พรรคเพื่อไทยเริ่มต้นกระบวนการแก้ไขรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2550 ในมาตราที่ว่าด้วยการให้สมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกตั้งทั้งหมด รัฐบาลได้เร่งผลักดันให้รัฐสภารับร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญดังกล่าวแม้จะถูกคัดค้านจากกลุ่มภาคประชาชนและพรรคประชาธิปัตย์ที่ได้ออกมาแสดงการคัดค้านพร้อมยื่นขอคำวินิจฉัยจากศาลรัฐธรรมนูญ แต่ถึงกระนั้นรัฐบาลได้เร่งนำขึ้นทูลเกล้าแก่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชเพื่อทรงลงนาม จนทำให้กลุ่มพันธมิตรออกมาชุมนุมประท้วงหน้าทำเนียบรัฐบาลเพื่อกดดันให้ยิ่งลักษณ์ระงับการทูลเกล้าถวาย ต่อมาศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่าการแก้ไขรัฐธรรมนูญในประเด็นที่มาของสมาชิกวุฒิสภาไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ และการแก้ไขเนื้อความที่เป็นสาระสำคัญยังขัดหรือแย้งต่อหลักการพื้นฐานและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ¹⁷⁰

นอกจากนี้เมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ.2555 พลเอกสนธิ บุญรัตกนิน และรัฐบาลได้เสนอร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความปรองดองแห่งชาติพ.ศ. ... บรรจุเข้าสู่วาระการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรเป็นจำนวนทั้งสิ้น 4 ฉบับ โดยมีสาระสำคัญว่าด้วยการให้บรรดาการกระทำใด ๆ ที่

¹⁶⁹ กองบรรณาธิการข่าวสด. (2554). 49 วัน ยิ่งลักษณ์ผู้นำหญิงคนแรกของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: มติชน, น. 153.

¹⁷⁰ เดลินิวส์. (2556). “นำทูลเกล้าฯ1คค. ปูเมินศาล ดันแก้รธน.เต็มสูบ”. 30 กันยายน, น.1-2; และ คมชัดลึก. (2556). “สิ้นศาลรธน.ชี้วันนี้”. 2 ตุลาคม, น. 1,13; และ ประชาไท. (2560). 11 ปีติงศาลเล่นการเมือง: โฆษะเลือกตั้ง ยุบพรรค ยึดทรัพย์ ถอดถอน ลิดรอนนโยบาย(พินจ่านำข่าว). สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://prachatai.com/journal/2017/08/72959>.

เกี่ยวเนื่องกับการชุมนุมทางการเมืองหรือการแสดงออกทางการเมืองตั้งแต่วันที่ 15 กันยายน พ.ศ. 2548 จนถึงวันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2554 พ้นจากการเป็นผู้กระทำความผิดและความรับผิดชอบโดยสิ้นเชิง จึงถูกมองว่าเป็นการเอื้อประโยชน์เพื่อนิรโทษกรรมล้างความผิดทางการเมืองให้แก่ทักษิณ ชินวัตรและเป็นการสร้างความแตกแยกในบ้านเมือง ทำให้กลุ่มคนเสื้อหลากสีและมีอบบลุสกายของพรรคประชาธิปัตย์ออกมาชุมนุมคัดค้านการผลักดันร่างพ.ร.บ.นิรโทษกรรมฉบับดังกล่าว เช่นเดียวกับกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยที่นำมวลชนมาปิดล้อมรัฐสภาเพื่อขัดขวางมิให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้าไปพิจารณาร่างพ.ร.บ.การปรองดอง จนต้องเลื่อนการพิจารณาออกไปอย่างไม่มีกำหนด¹⁷¹

ต่อมาในวันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ.2556 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคเพื่อไทยจำนวน 163 คนได้เข้าชื่อเสนอ “ร่างพระราชบัญญัติการปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. ...” ต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ต่อมาในวันที่ 25 พฤษภาคม พรรคเพื่อไทยได้ประกาศสนับสนุนร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมของนายวรชัย เหมะ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสมุทรปราการ พรรคเพื่อไทย อันมีสาระสำคัญในมาตรา 3 ที่ว่าด้วยการกระทำของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุมทางการเมือง การแสดงออกทางการเมือง หรือบุคคลที่ไม่ได้เข้าร่วมชุมนุมทางการเมืองตั้งแต่วันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 ถึงวันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2554 ไม่ถือเป็นความผิดและให้ผู้กระทำพ้นจากความรับผิดโดยสิ้นเชิง และมาตรา 4 ที่ว่าด้วยการให้ผู้กระทำความผิดที่ยังมิได้ถูกฟ้องต่อศาล ผู้ที่ถูกฟ้องต่อศาลแล้ว หรือผู้ที่ต้องรับโทษแล้ว ให้ถือว่าการลงโทษนั้นสิ้นสุดลงแล้วทั้งหมด¹⁷² การผลักดันร่างกฎหมายดังกล่าวนี้ทำให้พรรคประชาธิปัตย์เริ่มต้นเคลื่อนไหวคัดค้านทั้งในสภาและนอกสภา ในช่วงเดือนสิงหาคม พรรคประชาธิปัตย์เริ่มจัดเวทีปราศรัย “เดินหน้าผ่าความจริง หยุดล้างผิดคนโกง” ที่ลานกีฬาสิริกิติ์แยกอรรถุพงษ์ และจัดต่อเนื่องจนถึงเดือนตุลาคม พ.ศ.2556 ที่พรรคเพื่อไทยได้เร่งผลักดันร่างพ.ร.บ.นิรโทษกรรมอย่างแข็งขันท่ามกลางเสียงคัดค้านจากหลายภาคส่วน

¹⁷¹ สำนักข่าวอินโฟเควสท์. (2555). พันมิตรเคลื่อนไหวบนถนนหน้าสภาฯ"จำลอง"สันดานพ.ร.บ.ปรองดองถึงที่สุด. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://www.ryt9.com/s/iq02/1414085>; และ โพสต์ทูเดย์. (2555). มือบหลากสีร่วมชุมนุมค้านปรองดองหน้าสภา. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://www.posttoday.com/politic/news/156915>; และ สำนักข่าวอิศรา. (2556). ย้อนรอย “บรรทัดสุดท้าย” ม็อบการเมือง สมัย รบ.ยิ่งลักษณ์. สืบค้นออนไลน์. ที่มา https://www.isranews.org/isranews-scoop/25118-mob_25118.html.

¹⁷² iLaw. (2556). ร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิดเนื่องจากการชุมนุมทางการเมือง การแสดงออกทางการเมืองของประชาชน พ.ศ. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://ilaw.or.th/sites/default/files/ร.บ.นิรโทษกรรม%20โดยวรชัย%20เหมะ.pdf>

2.2.2 การเคลื่อนไหวต่อสู้ของกลุ่มกบปส.

การเร่งผลักดันร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมของรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตรโดยไม่คำนึงถึงการคัดค้านจากทั้งฝ่ายการเมืองและฝ่ายประชาชน ด้วยเหตุนี้พรรคประชาธิปัตย์ กลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมือง องค์กรระหว่างประเทศ และประชาชนจึงเริ่มต้นระดมมวลชนเพื่อจัดการชุมนุมประท้วงอย่างเป็นทางการ โดยมีหลายกลุ่มเครือข่ายทางการเมืองเข้าร่วม อาทิ สภาประชาชนปฏิรูปประเทศไทย 2556 (สปท.) กลุ่มเครือข่ายนักศึกษาและประชาชนปฏิรูปประเทศไทย (คปท.) กองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณ (กปท.) แนวร่วมคนไทยรักชาติรักษาแผ่นดิน และกลุ่มกองทัพธรรม ที่ได้นัดระดมมวลชนเพื่อแสดงพลังคัดค้าน เช่นเดียวกับพรรคประชาธิปัตย์ตัดสินใจระดมมวลชนเพื่อแสดงการคัดค้านหากพรรคเพื่อไทยไม่ระงับการผลักดันร่างพ.ร.บ.เช่นเดียวกัน¹⁷³ จนกระทั่งในวันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ.2556 นายสมศักดิ์ เกียรติสุรนนท์ ประธานสภาผู้แทนราษฎร ได้นัดประชุมสภานัดพิเศษในวันที่ 31 ตุลาคมเพื่อพิจารณาร่างพ.ร.บ.นิรโทษกรรมในวาระ 2 และ 3 พรรคประชาธิปัตย์ที่นำโดยนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ส.ส.สุราษฎร์ธานี จึงได้ประกาศเพื่อเตรียมระดมมวลชนผู้ไม่เห็นด้วยกับการเสนอร่างกฎหมายดังกล่าว ให้แต่งชุดดำมาชุมนุมใหญ่ที่สถานีรถไฟสามเสนในช่วงเย็นของวันที่ 31 ตุลาคมเพื่อเรียกร้องให้ถอนร่างพ.ร.บ.¹⁷⁴ แต่ทว่ารัฐบาลยังคงเร่งรัดพิจารณาสนับสนุนร่างพระราชบัญญัติทั้งในวาระ 2 และวาระ 3 เสร็จสิ้นเมื่อเวลา 04:25 นาฬิกาของวันที่ 1 พฤศจิกายน โดยใช้เวลาดำเนินการ 19 ชั่วโมงก่อนจะเข้าสู่การพิจารณาของวุฒิสภาในลำดับต่อไป

ด้วยเหตุนี้ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ แกนนำพรรคประชาธิปัตย์และกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมือง ประกาศนำม็อบเคลื่อนไหวโดยใช้ “นกหวีด” เป็นสัญลักษณ์ในการต่อต้านร่างพ.ร.บ.นิรโทษกรรม ภายใต้ยุทธศาสตร์ “1 เป้าหมาย หลายทัพ” ที่มีการจัดเวทีการชุมนุมประท้วงใหญ่ขึ้นทั่วพื้นที่กรุงเทพฯ ได้แก่

1) เวทีแยกอรุณพงษ์ : ของกลุ่มเครือข่ายนักศึกษาและประชาชนปฏิรูปประเทศไทย (คปท.) นำโดยอุทัย ยอดมณี, นิตธิธร์ ลำเหลือ และนายพิภพ ธงไชย ที่ปรึกษาคปท.

2) เวทีสวนลุมพินี : ของกองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณ (กปท.) นำโดยพล.อ.ปรีชา เอี่ยมสุพรรณ พร้อมคณะเสนาธิการร่วม และสมณะโพธิรักษ์ ทำการถ่ายทอดสดผ่านสถานีทีวีดาวเทียม FMTV และ

¹⁷³ เดลินิวส์. (2556). “เพื่อไทยดันสุดขอยุติโทษชดเชย นิรโทษฯหมาแข่ง”. 19 ตุลาคม, น.1-2; และ เดลินิวส์. (2556).

“ปชป. ปลุกประชาชนต้านนิรโทษฯ ดีเดย์ระดมพล 6 พย”. 21 ตุลาคม, น.1,14; และ เดลินิวส์. (2556). “ปลุกมือบอนถ้ำขวางนิรโทษฯ”. 22 ตุลาคม, น.1-2.

¹⁷⁴ เดลินิวส์. (2556). “ถกโทษ2 พ.ย. นิรโทษฯฉบับหมาแข่ง ปชป.ผวาเสร็จในวันเดียวเทือกเป่านกหวีด31ต.ค”. 30 ตุลาคม, น. 1,15-6.

3) เวทีสถานีรถไฟสามเสน : นำโดยสุเทพ เทือกสุบรรณ และแกนนำพรรค ประชาธิปัตย์ อาทิ ภิรมย์ จาติกวณิช, ถาวร เสนเนียม, อิศสระ สมชัย และศิริวรรณ ปราศจากศัตรู ที่ต่างลาออกจากการเป็นกรรมการบริหารพรรคประชาธิปัตย์เพื่อนำการต่อสู้อย่างเต็มรูปแบบและไม่ส่งผลกระทบต่อพรรค การเมือง โดยมีนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ยังคงเป็นแกนนำฝ่ายค้านทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของ รัฐบาลในสภา

นอกจากนี้ยังมีกลุ่มเครือข่ายแนวร่วมที่เข้าเคลื่อนไหวกับเวทีเหล่านี้เพื่อต่อต้านการนิรโทษกรรมให้ทักษิณด้วยเช่นเดียวกัน ดังเช่น

1) กองทัพนิรนาม : นำโดย พล.อ.กิตติศักดิ์ รัฐประเสริฐ (เสธ.อุ๊ด) และร.อ.ทรงกลด ชื่นชุมผล (ผู้กองปูเค็ม) ซึ่งเคยนำมวลชนเข้าร่วมเคลื่อนไหวกับกองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณ (กปท.) มาก่อน โดยเครือข่ายกองทัพนิรนามทั้ง 13 จังหวัดได้เคลื่อนไหวชวนเข้าร่วมการชุมนุมที่เวทีสถานีรถไฟสามเสน

2) สภาประชาชนปฏิรูปประเทศไทย (สปท.) : ที่มีสมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์ เป็นประธาน และสุริยะใส กตะศิลา ผู้ประสานงานกลุ่มกรีน ทั้งสองเคยมีบทบาทนำในกลุ่มพันธมิตรมาก่อน ได้นำเครือข่ายประชาชน 77 จังหวัดเข้าร่วมการชุมนุมที่เวทีอู่ทอง¹⁷⁵

3) กลุ่มหน้ากากขาว V for Thailand : ที่มีบทบาทโดดเด่นในการระดมมวลชนผ่านสื่อออนไลน์ เคยจัดการชุมนุมประท้วงยิ่งลักษณ์มาตั้งแต่พฤษภาคม พ.ศ.2555 ได้กระจายมวลชนเข้าร่วมชุมนุมกับเวทีต่าง ๆ

4) กลุ่มแพทย์ไทยหัวใจรักชาติ : นำโดย ศ.นพ.ประมวล วรุตมเสน อดีตนายกแพทยสภาได้จัดตั้งขบวนการณรงค์ต่อต้านไปยังเวทีอู่ทองและเวทีสถานีรถไฟสามเสน¹⁷⁶

5) ภาคีเครือข่ายเกษตรกรชาวสวนยางพาราและปาล์มน้ำมัน 16 จังหวัดภาคใต้ (คยป.) : ที่เป็นแนวร่วมที่ใกล้ชิดกับกลุ่มคปท.ก็เข้าร่วมแสดงพลังคัดค้านด้วยเช่นเดียวกัน และรวมถึงผู้ร่วมการชุมนุมในพื้นที่กรุงเทพ และกลุ่มที่เดินทางมาโดยรถบัสจากพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ โดยมีนายสนธิ ลิ้มทองกุล ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดสดการปราศรัยของพรรคประชาธิปัตย์ผ่านสถานีโทรทัศน์ดาวเทียม ASTV¹⁷⁷

¹⁷⁵ ไทยรัฐ. (2556). ภาคประชาชนเป่านกหวีด ด้านนิรโทษทั่วประเทศ. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://www.thairath.co.th/content/380075>

¹⁷⁶ ไทยรัฐ. (2556). 'แพทย์ไทยหัวใจรักชาติ' เดินขบวน แสดงพลัง ค้าน'นิรโทษฯ'สุดขอย. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://www.thairath.co.th/content/379855>

¹⁷⁷ เกลียว. (2556). “เจาะลึกมือบั้นนิรโทษแม้ เปิดศึก 1เป้าหมาย หลายทัพ”. 1 พฤศจิกายน, น. 2; และ กองบรรณาธิการมติชน. (2557). 203 วัน ชัตดาวนั ยังลักษณ์' เปิดศักราชคสช. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ:มติชน, น. 35.

กระแสการต่อต้านคัดค้านร่างพ.ร.บ.นิรโทษกรรมแผ่ขยายเป็นวงกว้าง ภาคประชาชน นักวิชาการ กลุ่มวิชาชีพ นักเรียนนักศึกษา ภาคเอกชน ข้าราชการและรัฐวิสาหกิจ กลุ่มราชินิกุลและชนชั้นสูง รวมถึงผู้พิพากษากลุ่มตุลาการต่างออกมาแสดงท่าทีไม่เห็นด้วยกับการออกกฎหมายเพื่อล้างความผิดให้กับทักษิณ ชินวัตรในคดีทุจริตคอร์รัปชัน อีกทั้งกลุ่มนปช.ก็แสดงท่าทีคัดค้านที่การนิรโทษกรรมได้รวมถึงนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะและนายสุเทพ เทือกสุบรรณในกรณีการสลายการชุมนุมคนเสื้อแดงเมื่อปีพ.ศ.2553 เช่นเดียวกัน ส่งผลให้การชุมนุมประท้วงดำเนินไปอย่างเข้มข้นและมีมวลชนเข้าร่วมสนับสนุนเพิ่มมากยิ่งขึ้น ต่อมาในวันที่ 4 พฤศจิกายน นายสุเทพจึงได้นำมวลชนเคลื่อนย้ายจากสามเสนไปปักหลักที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ถนนราชดำเนิน แม้ภายหลังรัฐบาลได้ประกาศถอนร่างพ.ร.บ.นิรโทษกรรมจำนวน 6 ร่างและวุฒิสภาได้ยับยั้งร่างกฎหมายดังกล่าว¹⁷⁸ แต่ไม่ได้ทำให้กระแสการต่อต้านรัฐบาลและจำนวนผู้เข้าร่วมชุมนุมประท้วงลดลงแต่อย่างใด ก่อนที่ในวันที่ 11 พฤศจิกายน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์จำนวน 9 คนจะประกาศลาออกจากตำแหน่งเพื่อเคลื่อนไหวทางการเมืองอย่างเปิดเผย ได้แก่ 1) นายถาวร เสนเนียม ส.ส.จังหวัดสงขลา 2) นายสาทิตย์ วงศ์หนองเตย ส.ส.จังหวัดตรัง 3) นายอิสสระ สมชัย ส.ส.บัญชีรายชื่อ 4) นายวิทยา แก้วภราดัย ส.ส.จังหวัดนครศรีธรรมราช 5) นายชุมพล จุลใส ส.ส.จังหวัดชุมพร 6) นายพุทธิพงษ์ ปุณณกันต์ ส.ส.กรุงเทพฯ 7) นายเอกนัฏ พร้อมพันธุ์ ส.ส.กรุงเทพฯ และ 8) นายณัฏฐพล ทีปสุวรรณ ส.ส.กรุงเทพฯ¹⁷⁹ ภายหลังจากนำมวลชนยึดถนนราชดำเนินเป็นเวทีถาวรได้สำเร็จแล้ว สุเทพ เทือกสุบรรณได้ยกระดับการชุมนุมไปสู่การขับไล่รัฐบาลยิ่งลักษณ์และก่อกำจัดระบอบทักษิณ โดยการประกาศมาตรการขั้นสูงสุด คือ ขอให้ข้าราชการทั่วประเทศหยุดงานและออกมาร่วมการชุมนุม¹⁸⁰

ต่อมานายสุเทพได้นำมวลชนเคลื่อนย้ายจากอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยไปยังศูนย์ราชการแจ้งวัฒนะ และประกาศจัดตั้ง “คณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” (กปปส.) โดยมีนายสุเทพ เทือกสุบรรณ เป็นเลขาธิการเมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ.2556 ซึ่งกลายเป็นหมุดหมายสำคัญในการนำการขับไล่นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตรและก่อกำจัดระบอบทักษิณจากสังคมไทย ทั้งนี้กลุ่มกปปส.ประกอบไปด้วยคณะกรรมการกปปส. ที่มีกลุ่มเครือข่าย ดังนี้

1) ตัวแทนเครือข่ายนักวิชาการ : ประกอบด้วยนายสมบัติ อังระอุยวงศ์ อดีตอธิการบดีสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, นายชัยวัฒน์ สุรวิชัย ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาคนและ

¹⁷⁸ ศูนย์ข้อมูลมติชน. (2557). *มติชนบันทึกประเทศไทย ปี 2556*. กรุงเทพฯ:มติชน, น. 416-22.

¹⁷⁹ *เดลินิวส์*. (2556). “ปชป.ดับเครื่องชน 9 ส.ส.ทิ้งเก้าอี้ สู้แตกหัก”. 12 พฤศจิกายน, น. 1, 13.

¹⁸⁰ ประชาไท. (2556). สุเทพ เทือกสุบรรณ ยกระดับการชุมนุม 'ถอนรากถอนโคน' ระบอบทักษิณ. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://prachatai.com/journal/2013/11/49825>

คุณภาพ คน, ร.ศ.ทวีศักดิ์ สุททวาทีน เคลื่อนไหวในนามกลุ่มสยามประชาภิวัฒน์ และผศ.ดร.ทวิสุรฤทธิกุล จากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

2) เครือข่ายนักศึกษาประชาชนปฏิรูปประเทศ : นายนิติธร ล้ำเหลือ แกนนำกลุ่มคปท., นาย สุริยะใส กตะศิลา กลุ่มกรีน และนายอุทัย ยอดมณี แกนนำคปท. ซึ่งเคยมีบทบาทนำในกลุ่มพันธมิตร

3) กลุ่มนักประชาคมนักธุรกิจสีลม : นายสาธิต เซกัล นายสภาคมนักธุรกิจอินเดีย-ไทย, นายราเชน ตระกูลเวียง ประธานกลุ่มสหพันธ์คนไทยปกป้องสถาบัน และนายมหัทจักร โสดี จากเครือข่ายต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชั่นของชาติ

4) กลุ่มเครือข่ายนักธุรกิจเพื่อประชาธิปไตย : นายพรศักดิ์ ลิ้มบุญยประเสริฐ และร.ต.แซมดิน เลิศบุศย์ กองทัพอธรรม และนายมั่นแมน กะการดี องค์กรพิทักษ์สยาม กลุ่มนี้มีความใกล้ชิดกับพลตรีจำลอง ศรีเมือง อดีตแกนนำกลุ่มพันธมิตร

5) กองทัพประชาชนโค่นล้มประชาธิปไตย: พล.อ.ปรีชา เอี่ยมสุพรรณ, พล.ร.อ.ชัย สุวรรณ ภาพ และพล.อ.ชูเกียรติ ต้นสุวรรณ

6) เครือข่ายประชาชนปฏิรูปประเทศ 77 จังหวัด : นายสมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์, นายคมสัน ทองสิริ, นายสาทิตย์ แก้วหวาน, นายสมศักดิ์ โกศัยสุข และนายมานพ เกื้อรัฐ เคยเข้าร่วมกับกลุ่มพันธมิตร

7) กลุ่มนักสู้ของประชาชน : นายสนธิญาณ ชื่นฤทัยในธรรม และนายไชยวัฒน์ สินสุวงศ์ เคยมีบทบาทสำคัญในการเคลื่อนไหวกับกลุ่มพันธมิตร

8) กลุ่มอดีตส.ส.พรรคประชาธิปัตย์ : นายถาวร เสนเนียม, นายณัฐพล ทีปสุวรรณ, นายพุทธิพงษ์ ปุณณกันต์, นายเอกนัฏ พร้อมพันธุ์ และนายสกลธี ภัททิยกุล¹⁸¹

ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวต่อสู้ของกลุ่มกบปส.ที่โดดเด่น คือ การยึดกุมพื้นที่สำคัญต่ออำนาจรัฐ และการใช้ความรุนแรง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการขับไล่นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตรและกำจัดระบอบทักษิณ โดยยุทธวิธีที่สำคัญ คือ การเข้ายึดกุมพื้นที่สำคัญทางราชการเพื่อให้เกิดความชะงักงันในการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล และการยึดกุมย่านธุรกิจการค้าสำคัญในพื้นที่ทั่วกรุงเทพมหานคร โดยจัดตั้งเป็นฐานที่มั่นในการชุมนุมและเป็นเวทีปราศรัย เพื่อให้เกิดกระแสสังคมกดดันต่อนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตรในฐานะนายกรัฐมนตรี ให้ประกาศยุบสภาผู้แทนราษฎร และกดดันให้รัฐบาลรักษาการหลังจากนั้นลาออกจากตำแหน่ง การเคลื่อนไหวทางการเมืองภายใต้ยุทธศาสตร์ดาวกระจายเริ่มต้นขึ้น

¹⁸¹ กองบรรณาธิการมติชน. (2557). อ้างแล้ว, น. 40-2.

เมื่อ 25 พฤศจิกายน กลุ่มกปปส.ได้นำมวลชนออกเดินขบวนไปยังสถานที่สำคัญ 13 แห่งเพื่อแสดงพลังของมวลมหาประชาชน อาทิ กองบัญชาการทหารสูงสุด ถนนแจ้งวัฒนะ, กองบัญชาการกองทัพอากาศ, สถานีโทรทัศน์ช่องสาม, กระทรวงมหาดไทย, และสำนักงานประมาทที่ได้เข้ายึดกุมเป็นเวทีชุมนุมอีกแห่งหนึ่ง¹⁸² การเคลื่อนขบวนผู้ชุมนุม 9 กลุ่มเข้าปิดล้อมทำเนียบรัฐบาลในวันที่ 9 ธันวาคม¹⁸³ ซึ่งในวันเดียวกันนี้เอง นางสาวยิ่งลักษณ์ได้ประกาศยุบสภาผู้แทนราษฎรเพื่อให้มีการเลือกตั้งใหม่ในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2557 โดยยังคงตำแหน่งเป็นรัฐบาลรักษาการ ส่งผลให้กลุ่มกปปส.ยังคงปักหลักการชุมนุมและเรียกร้องให้ยกเลิกการเลือกตั้งที่อาจเปิดโอกาสให้ระบอบทักษิณกลับเข้าสู่อำนาจได้อีกครั้ง ดังนั้นในวันที่ 22 ธันวาคม นายสุเทพจึงจัดการชุมนุมใหญ่เพื่อดาวกระจายไป 5 เส้นทาง คือ 1) อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ 2) สีแยกราชประสงค์ 3) สีแยกปทุมวัน 4) สีแยกอโศก และ 5) สวนลุมพินี เพื่อเป็นการแสดงพลังของมวลมหาประชาชนที่ร่วมกันขับไล่รัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เช่นเดียวกับในวันที่ 13 มกราคม พ.ศ.2557 ที่กลุ่มกปปส.ประกาศดำเนินยุทธศาสตร์ “Shutdown กรุงเทพฯ” ด้วยการนัดชุมนุมใหญ่พร้อมเคลื่อนขบวนดาวกระจายไปปิดตามสถานที่สำคัญทางเศรษฐกิจจำนวน 7 แห่ง ได้แก่

- 1) เวทีแจ้งวัฒนะ นำโดยหลวงปู่พุทธะอิสระ เจ้าอาวาสวัดอ้อน้อย กลุ่มกปปส. นนทบุรี และกลุ่มมวลชนจากเวทีราชดำเนิน
- 2) เวทีห้าแยกลาดพร้าว นำโดยนายอิสสระ สมชัย เป็นผู้รับผิดชอบเวที โดยมีกลุ่มกปปส.ปทุมธานี มวลชนจากภาคเหนือและภาคอีสาน คณาจารย์จากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัยรังสิตเข้าร่วม
- 3) เวทีอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ มีนายถาวร เสนเนียม เป็นผู้รับผิดชอบเวที และมีมวลชนจากราช ดำเนินและมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เข้าร่วม
- 4) เวทีแยกปทุมวัน ที่มีนายสาทิตย์ วงศ์หนองเตย เป็นผู้รับผิดชอบเวที โดยมีกลุ่มจุฬาเซตชูคุณธรรมและธรรมศาสตร์อภิวัฒน์ นายพงศ์โพยม วาศภูติ อดีตนิติศาสตรศาสตราจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ รศ. ทวีรักษ์ สุตะบุตร เป็นผู้นำ
- 5) เวทีสวนลุมพินี มีนายวิทยา แก้วภราดัย เป็นผู้รับผิดชอบเวที โดยมีมวลชนในย่านสีลมเข้า ร่วมสนับสนุน

¹⁸² ลูติกร สัจจ์แก้ว. (ม.ป.ป.). กปปส. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=กปปส.>; และ กรุงเทพฯธุรกิจ. (2556). 'สุเทพเผย13จุดดาวกระจายวันนี้. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/545387>

¹⁸³ กรุงเทพฯธุรกิจ. (2556). กปปส.ดาวกระจาย9จุด9ช.ค.นี้. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/548386>

6) เวทีแยกอโศกมนตรี มีนายณัฐพล ทีปสุวรรณ เป็นแกนนำ และมีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒและสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์เป็นเจ้าภาพ

7) เวทีแยกราชประสงค์ มีนายพุทธิพงษ์ ปุณณกันต์ และดร. เสรี วงศ์มณฑาเป็นผู้รับผิดชอบ

การนัดชุมนุม Shutdown กรุงเทพฯ ในวันที่ 13 มกราคม พ.ศ.2557 นอกจากจะเป็นการยึดกุมสถานที่สำคัญเพื่อชุมนุมแล้ว ยังเป็นฐานที่มั่นสำคัญในการกระจายกำลังเข้าบุกยึดสถานที่ราชการทุกแห่งทั่วกรุงเทพฯ ในช่วงเวลากลางวันและกลับฐานที่มั่นในช่วงเย็น ยุทธการยึดกรุงเทพฯ จึงเป็นยุทธศาสตร์ที่มุ่งหวังให้ข้าราชการและหน่วยงานราชการไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ตามปกติ การชุมนุมครั้งนี้จึงยืดเยื้อกินระยะเวลายาวนานถึงหนึ่งเดือนครึ่ง เพื่อสะท้อนความเป็นรัฐล้มเหลวจนทำให้รัฐบาลรักษาการต้องลาออกและนำไปสู่การเกิดสภาพระชาชนเพื่อปฏิรูปประเทศ¹⁸⁴

ยุทธวิธีประการที่สอง คือ การใช้ความรุนแรงในช่วงระหว่างการชุมนุมของกลุ่มกปปส. มีเหตุปะทะการใช้อาวุธและความรุนแรงเกิดขึ้นเป็นระยะ ทั้งความรุนแรงที่เกิดขึ้นโดยฝ่ายกปปส. ความรุนแรงโดยรัฐ และความรุนแรงจากกลุ่มคนไม่ทราบฝ่าย อาทิ การทำร้ายร่างกายสื่อมวลชนที่ในช่วงการปิดถนน 6 จุดในกรุงเทพฯ โดยมีการใช้กำลังบังคับตั้งด่านตรวจค้นตามเส้นทางในกรุงเทพฯ ตลอดจนทำร้ายร่างกายประชาชน เจ้าหน้าที่ตำรวจ และเจ้าหน้าที่ทหาร¹⁸⁵ การยิงถล่มสำนักงานใหญ่พรรคประชาธิปัตย์ เมื่อ 24 มีนาคม พ.ศ.2557, การยิงระเบิดใส่เวทีชุมนุมของกลุ่มกปปส.บริเวณถนนแจ้งวัฒนะ สวนลุมพินี และแยกลาดพร้าวในช่วงการชุมนุม, รวมถึงการปะทะกันบริเวณแยกสะพานผ่านฟ้าลีลาศระหว่างการสลายการชุมนุม มีผู้เสียชีวิต 4 ราย¹⁸⁶ รวมถึงใช้การความรุนแรงขัดขวางกระบวนการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรที่จะจัดขึ้นในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2557 เนื่องจากกลุ่มกปปส.ประกาศไม่ยอมรับการเลือกตั้งเนื่องจากเห็นว่ารัฐบาลหมดความชอบธรรมในการบริหารประเทศ

¹⁸⁴ ลูติกร สังข์แก้ว และอรรถสิทธิ์ พานแก้ว. (ม.ป.ป.). Shutdown กรุงเทพฯ. สืบค้นออนไลน์. ที่มา http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=Shutdown_กรุงเทพฯ ; และ โพสต์ทูเดย์. (2557). พุทธะอิสระนัดมวลชน6โมงเช้าอุบแผนเคลื่อนไหว. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://www.posttoday.com/politic/news/270725> ; และ โพสต์ทูเดย์. (2557). กปปส.จัด3ครัวใหญ่เลี้ยงมวลชนเวทีลาดพร้าว. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://www.posttoday.com/politic/news/271268> ; และ โพสต์ทูเดย์. (2557). กปปส.แน่นปทุมวัน"มาร์ค-ชวน"ร่วมทักทายนวลชน. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://www.posttoday.com/politic/news/270519> ; และ สำนักข่าวอิศรา. (2557). 9 ชั่วโมงตามติด "สุเทพ" เดินขบวนตามติด กรุงเทพฯ. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://www.isranews.org/isranews-scoop/26561-suthep-shutdown.html>

¹⁸⁵ กรุงเทพธุรกิจ. (2556). ม็อบกปปส.ทำร้ายร่างกายสื่อสำนักข่าวไทย. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/551454> ; และ Nation TV. (2557). พนง.ห้างดังแจ้งจับการ์ด กปปส.รุมตีบ-ฉกทรัพย์. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://www.nationtv.tv/main/content/378393252/> ; และ ไทยรัฐ. (2557). การ์ดกปปส.เหิมยิงตีบ.อ. แคมป์กรวยออก. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://www.thairath.co.th/content/418913>

¹⁸⁶ ไทยรัฐ. (2557). เลือดคนไทย-ท้าวผ่านฟ้า สักเวียอีก4ชีวิต!. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://www.thairath.co.th/content/404543>

ต่อไป อีกทั้งยืนยันว่าไม่ต้องการให้มีการเลือกตั้งภายใต้กติกาเดิมที่อาจเปิดทางให้พรรคเพื่อไทย กลับมาชนะเลือกตั้งได้อีกครั้ง กลุ่มกปปส.จึงเรียกร้องให้มีการ “ปฏิรูปก่อนเลือกตั้ง” ด้วยเหตุนี้จึงใช้ ความรุนแรงสกัดขัดขวางกระบวนการเลือกตั้งในหลายรูปแบบ โดยมีเป้าหมายเพื่อขัดขวางไม่ให้เข้า เงื่อนไขร้อยละ 95 ของสภาผู้แทนราษฎร ทำให้สภาผู้แทนราษฎรไม่สามารถเปิดประชุมสภาและเลือก นายกรัฐมนตรีได้¹⁸⁷

โดยในช่วงก่อนการเลือกตั้งในวันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ.2556 นายอิสระ สมชัย แกนนากปปส. และแกนนำสมาพันธ์แรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ (สรส.) นำกลุ่มผู้ชุมนุมกปปส.มาปิดทางเข้า-ออก สถานที่รับสมัครเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อวันแรกที่ศูนย์เยาวชน กรุงเทพมหานคร (ไทย-ญี่ปุ่น) ดินแดง และพยายามฝ่าแนวกันของตำรวจเข้าไปภายในอาคาร เหตุการณ์ยืดเยื้อต่อเนื่องจนถึงวันที่ 26 ธันวาคม เกิดการปะทะกันระหว่างมวลชนกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ จนมีผู้บาดเจ็บและเสียชีวิต 2 ราย¹⁸⁸ เช่นเดียวกับในพื้นที่ต่างจังหวัดที่กลุ่มกปปส.เข้าขัดขวาง กระบวนการเลือกตั้งโดยใช้ความรุนแรงเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ภาคใต้ ได้แก่ กระบี่ ตรัง ชุมพร นครศรีธรรมราช พัทลุง ภูเก็ต สงขลา และสุราษฎร์ธานี ที่มวลชนกลุ่มกปปส.เข้ารื้อถอน สถานที่ทำให้ไม่สามารถเปิดรับสมัครส.ส.ได้¹⁸⁹ ยิ่งไปกว่านั้นกลุ่มกปปส.ได้ยกระดับการใช้ความรุนแรง เข้าขัดขวางการเลือกตั้งที่ลุกลามไปทั่วประเทศในช่วงวันเลือกตั้ง ดังเช่น ในวันที่ 1 กุมภาพันธ์ ใน พื้นที่กรุงเทพฯมีเหตุปะทะกันระหว่างมวลชนกปปส.ไปปิดกั้นการขนส่งหีบเลือกตั้งจากสำนักงานเขต หลักลี โดยมีมวลชนกลุ่มนปช.ที่สนับสนุนรัฐบาลมาเผชิญหน้าจนเกิดการปะทะกัน ส่งผลให้มีผู้ไม่ เกี่ยวข้องเสียชีวิต คือ นายอะแกว แซ่ลิ้ม¹⁹⁰ ในวันถัดมา ผู้ชุมนุมกปปส.และแนวร่วมไปขัดขวางไม่ให้มีการเลือกตั้งในหลายเขตของกรุงเทพฯ ที่เขตบางนามีการปะทะกันด้วยอาวุธปืนจนมีผู้เสียชีวิต เช่นเดียวกับเขตหลักสี่ ดินแดง และราชเทวี ที่มีการใช้กำลังเข้าปิดล้อมหน่วยเลือกตั้งโดยกลุ่มผู้ชุมนุม ส่วนในพื้นที่ภาคใต้ มีการนำมวลชนปิดล้อมไปรษณีย์หาดใหญ่เพื่อยึดบัตรเลือกตั้งส่งผลให้ไม่สามารถ จัดการเลือกตั้งใน 5 จังหวัดภาคใต้¹⁹¹

¹⁸⁷ ประจักษ์ ก้องกีรติ. (2558). *ประชาธิปไตยในยุคเปลี่ยนผ่าน รวบรวมบทความว่าด้วยประชาธิปไตยไทย ความรุนแรง และ ความยุติธรรม*. นนทบุรี: ฟ้าเดียวกัน, น. 154-5 ; และ ไทยรัฐ. (2557). ยกแรก! บนความสำเร็จกปปส. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://www.thairath.co.th/content/401330>

¹⁸⁸ ไทยรัฐ. (2556). ปะทะดุ-ต.ต.ดับ! เจ็บเพียบ ยิงนักข่าวไทยรัฐ. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://www.thairath.co.th/content/392212>

¹⁸⁹ ประชาไท. (2556). 8 จังหวัดไม่สามารถรับสมัคร ส.ส. วันที่ 2 - ผู้ชุมนุมสงขลา รื้อสถานที่รับสมัคร. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://prachatai.com/journal/2013/12/50797>

¹⁹⁰ กองบรรณาธิการมติชน. (2557). อ่างแล้ว, น. 249-57.

¹⁹¹ มติชนสุดสัปดาห์. (2560). บันทึกประเทศไทย ‘2กุมภาพันธ์’ เลือกตั้งโมฆะในประวัติศาสตร์ สูญ2.4พันล้าน โใบเสร็จที่ รอวันจ่าย?. สืบค้นออนไลน์. ที่มา https://www.matichonweekly.com/featured/article_23408 ; และ ประชาไท. (2557).

ยุทธวิธีเคลื่อนไหวต่อสู้ของกลุ่มกบปส. ได้ผลักดันให้ประเทศเข้าสู่สภาวะสุญญากาศและเปิดทางให้อำนาจตุลาการและกองทัพเข้ามาแทรกแซงทางการเมือง การเลือกตั้งในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2557 ที่ถูกขัดขวางจากมวลชนกลุ่มกบปส.และแนวร่วมเครือข่ายโดยใช้ความรุนแรง ส่งผลให้ไม่สามารถจัดการเลือกตั้งได้ในหลายเขตพื้นที่และยังคงมีผู้ตกค้างไม่สามารถใช้สิทธิเลือกตั้งของตนเองกว่าสองล้านคน นำมาซึ่งการยื่นคำร้องขอวินิจฉัยว่าการเลือกตั้งดังกล่าวมีการดำเนินการที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ท้ายที่สุดเมื่อวันที่ 21 มีนาคม ศาลรัฐธรรมนูญมีมติวินิจฉัยให้การเลือกตั้งในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ เป็นโมฆะ จากนั้นในวันที่ 7 พฤษภาคม ศาลรัฐธรรมนูญได้อ่านคำวินิจฉัยคำร้องต่อสถานภาพของรัฐมนตรีในคดีโยกย้ายนายถวิล เปลี่ยนศรี ออกจากตำแหน่งเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) ให้สิ้นสภาพรัฐมนตรีพร้อมกับคณะรัฐมนตรีอีก 10 ราย ต่อมาในวันที่ 20 พฤษภาคม ผู้บัญชาการทหารบกได้ประกาศกฎอัยการศึกพร้อมนำกำลังทหารเข้ายึดสถานีโทรทัศน์หลายแห่งเพื่อเผยแพร่ภาพการประกาศกฎอัยการศึก และในท้ายที่สุด พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ผู้บัญชาการทหารบกและผู้บัญชาการทุกเหล่าทัพในนาม “คณะรักษาความสงบแห่งชาติ” (คสช.) ได้ทำการรัฐประหารยึดอำนาจจากรัฐบาลรักษาการนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตรในวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557¹⁹² ส่งผลให้กลุ่มกบปส.ประกาศยุติการชุมนุมเป็นทางการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

กบปส.สงขลายืนยันไม่มีเลือกตั้ง 5 จังหวัด เพราะยึดบัตรไว้แล้ว. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://prachatai.com/journal/2014/02/51571>

¹⁹² ประชาไท. (2557). ใครทำลายการเลือกตั้ง?. สืบค้นออนไลน์. ที่มา

<https://prachatai.com/journal/2014/12/57146> ; และ ประชาไท. (2560). 11 ปีตั้ง ‘ศาล’ เล่นการเมือง: โมฆะเลือกตั้ง ยุบพรรค ยึดทรัพย์ ถอดถอน ลิดรอนนโยบาย (ฟันจ่านำข้าว). สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://prachatai.com/journal/2017/08/72959>

บทที่ 3

เชียงใหม่ : ดินแดนแห่งความเคลื่อนไหวทางการเมือง

จังหวัดเชียงใหม่เป็นพื้นที่ที่เต็มไปด้วยความเคลื่อนไหวทางการเมืองเสมอมาโดยเฉพาะอย่างยิ่งนับตั้งแต่เหตุการณ์เดือนตุลาคม พ.ศ.2516 มาจนถึงปัจจุบัน ความตื่นตัวทางการเมืองของกลุ่มนักศึกษา ปัญญาชน และประชาชนในเชียงใหม่ที่ผลิบานในช่วงเหตุการณ์เดือนตุลาคม พ.ศ. 2516 เป็นการเคลื่อนไหวล้นพ้นไปกับโครงสร้างทางการเมืองในกรุงเทพมหานคร ในขณะเดียวกันก็เกิดความเคลื่อนไหวต่อสู้ในระดับชนบทเช่นเดียวกัน กลุ่มชนวนาชาวไร่เชียงใหม่ที่ได้รับความยุติธรรมรวมกลุ่มกันลุกขึ้นต่อสู้กับอำนาจทุนและรัฐ ซึ่งเคลื่อนไหวและทำงานร่วมกันกับกลุ่มนักศึกษาปัญญาชนที่ยังคงมีบทบาทสำคัญในเหตุการณ์ 6 ตุลาคม พ.ศ.2519 แม้ภายหลังความตื่นตัวทางการเมืองในห้วงเวลาดังกล่าวจะสิ้นสุดลงภายใต้บทบาทการควบคุมปราบปรามของรัฐ แต่ทว่าเมล็ดพันธุ์แห่งความตื่นตัวทางการเมืองก็กลับงอกงามขึ้นอีกครั้งในช่วงเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ คนเชียงใหม่โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตอำเภอเมืองลุกขึ้นมารวมตัวกันขับไล่รัฐบาลในช่วงเวลาเดียวกันกับกลุ่มมือมีมือถือที่กรุงเทพมหานคร ต่อมาภายหลังเกษตรกรและประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งในเรื่องสิทธิในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติดิน น้ำ ป่า ได้รวมกลุ่มกันเป็นเครือข่ายเกษตรกรในพื้นที่ภาคเหนือต่อสู้เพื่อสิทธิชุมชนและสิทธิในทรัพยากรธรรมชาติของตนเอง รวมไปถึงการเรียกร้องสิทธิของเกษตรกรรายย่อยตามพื้นที่ต่าง ๆ ของจังหวัดเชียงใหม่ จากนั้นเมื่อประเทศไทยผลัดเปลี่ยนเข้าสู่ยุครัฐบาลภายใต้รัฐธรรมนูญ 2540 ที่เอื้อให้ประชาชนมีความกระตือรือร้นและกระตุนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน คนเชียงใหม่จึงลุกขึ้นเรียกร้องเพื่อเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นในประเด็นจังหวัดจัดการตนเอง อีกทั้งยังมีการจัดตั้งกลุ่มความร่วมมือในเขตอำเภอเมืองเพื่อผลักดันให้มีการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากความเป็นเมืองของเชียงใหม่ กระทั่งในยุคแห่งความขัดแย้งสี่เส้าจังหวัดเชียงใหม่ก็เป็นปริณทลแห่งความขัดแย้งแห่งการต่อสู้ระหว่างกลุ่มขบวนการต่อต้านนายกรัฐมนตรีกษัตริย์ ชินวัตร และกลุ่มที่สนับสนุนแนวคิดประชาธิปไตย กระทั่งสิ้นสุดความเคลื่อนไหวทางการเมืองลงด้วยการรัฐประหารในวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ.2557 ด้วยเหตุนี้จังหวัดเชียงใหม่จึงเป็นดินแดนแห่งความเคลื่อนไหวทางการเมืองที่มีพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน

ในบทนี้ผู้วิจัยมุ่งนำเสนอความเป็นมา พัฒนาการ และความตื่นตัวทางการเมืองของขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองในอดีตจนถึงปัจจุบัน ทั้งการเคลื่อนไหวในพื้นที่เมืองและพื้นที่ชนบทของจังหวัดเชียงใหม่ รวมถึงบริบทและภาพรวมของขบวนการต่อต้านทักษิณจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อชี้ให้เห็นถึงพลวัตและความสืบเนื่องของกลุ่มก้อนในขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่มีความเชื่อมโยงกัน

และเป็นเครือข่ายสำคัญ ที่ส่งผลต่อจุดเริ่มต้น ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวต่อสู้ และพลวัตขบวนการต่อต้าน ทักษิณจังหวัดเชียงใหม่ หัวข้อในบทนี้จะประกอบด้วยเนื้อหา 2 ส่วน ได้แก่

3.1) กลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองเชียงใหม่ : จากอดีตถึงปัจจุบัน

3.2) กลุ่มขบวนการต่อต้านทักษิณในจังหวัดเชียงใหม่ : เครือข่ายพันธมิตรประชาชนเพื่อการปฏิรูปการเมืองภาคเหนือ และกลุ่มกปปส. เชียงใหม่ และแนวร่วมเครือข่ายที่ร่วมเคลื่อนไหว

3.1 กลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมือง: จากอดีตถึงปัจจุบัน

หากนับเอาจุดเริ่มต้นของการเมืองไทยร่วมสมัยที่เหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 จังหวัดเชียงใหม่ได้เกิดกลุ่มขบวนการที่มีจิตสำนึกทางการเมืองและร่วมเคลื่อนไหวต่อสู้ทางการเมืองอย่างแข็งขันหลากหลายกลุ่มมาจนถึงปัจจุบัน โดยพบกลุ่มขบวนการที่มีบทบาทสำคัญในแต่ละเหตุการณ์ดังต่อไปนี้

3.1.1 กลุ่มแนวร่วมนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่

การก่อตัวของกลุ่มขบวนการนักศึกษา ปัญญาชน และประชาชนในเหตุการณ์ 14 ตุลา 2516 เป็นผลพวงมาจากบริบทแวดล้อมทางการเมืองหลังสิ้นสุดยุคการปกครองของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ที่มีการเก็บกดปิดกั้นการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน กระทั่งกลางทศวรรษ 2510 จึงเริ่มมีกระแสการเรียกร้องประชาธิปไตยเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับการเกิดสถาบันอุดมศึกษาในปลายทศวรรษ 2500 ที่มีการขยายตัวของวัฒนธรรมตะวันตกผ่านสื่อมวลชนและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ¹⁹³ เมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ.2511 ภายใต้การนำของจอมพลถนอม กิตติขจร ที่ได้จัดให้มีการเลือกตั้งขึ้นในปีถัดไป บรรยากาศทางการเมืองที่ผ่อนคลายก็เปิดกว้างให้เอื้อต่อการเติบโตทางความคิดและกระตุ้นสำนึกทางการเมืองในหมู่นิสิต นักศึกษา จนเกิดกลุ่มอิสระของนักศึกษามหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่ไม่ขึ้นต่อสโมสรมักศึกษาและมหาวิทยาลัย ที่ในเวลาต่อมาเริ่มให้ความสนใจการเมืองและผลิตสิ่งพิมพ์ “หนังสือเล่มละบาท” อันเป็นช่องทางในการสื่อสารเพื่อเรียกร้องการ

¹⁹³ ประชาไท. (2555). นายนักข่าวพลเมือง : กำเนิด ความเสื่อมถอย และการเกิดใหม่? กรณีศึกษาภาคเหนือประเทศไทย ตอนที่ 1 ก่อนจะมี “นักข่าวพลเมือง” [1]. สืบค้นออนไลน์ ที่มา <https://prachatai.com/journal/2012/12/44225>

เปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคมที่กระตุ้นความคิดของคนหนุ่มสาว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ที่เริ่มเกิดขบวนการนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่¹⁹⁴

ราวปีพ.ศ.2512 – 2513 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีบรรยากาศความตื่นตัวทางการเมืองและสังคมค่อนข้างสูง นักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่เริ่มก่อตั้งกลุ่มอิสระและชมรมต่าง ๆ ทำกิจกรรมและการเคลื่อนไหวทางความคิดผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ มีการนำความคิดทฤษฎีทางการเมืองอันหลากหลายมาเผยแพร่พร้อมทั้งตั้งคำถามต่อระบบสังคมการเมือง ดังเช่น “วารสารยูงทอง” โดยวิทยา เชียงกุล ที่ตั้งคำถามต่อระบบมหาวิทยาลัย และ “เจ้าชื้อทองกวาว” เขียนโดยกลุ่มชมรมวรรณศิลป์ที่ตั้งข้อสังเกตต่อปัญหาทางสังคม ซึ่งมีส่วนสำคัญในการผลักดันให้เกิดการตื่นตัวทางสังคม การเมือง และประชาธิปไตย กระทั่ง “นิสิต จิโรสภณ” และนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่จำนวนหนึ่ง คือ สถาพร ศรีสัจจิง, สุรเจตน์ (น้อยพันธุ์) ธรรมธำรง, นิติธาร์ก มานะทัต, สงวน พิศาลร์ศรี, ธงชัย (มนะสุการ) สุการ, สินสมุทร วรรณรัตน์ และวัฒนา สุกัณสีล ได้รวมกลุ่มกันจัดตั้ง “กลุ่มวลัญชทัศน์” ในปีพ.ศ. 2514¹⁹⁵ พวกเขาเริ่มตีพิมพ์หนังสือชื่อวลัญชทัศน์ โดยมีฉบับสำคัญคือ “ฉบับภัยเขียว” ซึ่งมีเนื้อหาสาระในการวิพากษ์วิจารณ์สถาบันทหารว่าเป็นภัยสำคัญต่อการเมืองไทย เมื่อภัยเขียวถูกตีพิมพ์และแพร่กระจายในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ก็ได้รับความสนใจจากทั้งคณาจารย์ เช่น อาจารย์อุ่งน มาลิก, อาจารย์ฉลาดชาย รมิตานนท์ และอาจารย์แถมสุข นุ่มนนท์ รวมถึงกระตุ้นความสนใจจากนักศึกษาใหม่ให้เข้าร่วมกับกลุ่มวลัญชทัศน์ เช่น ผดุงศักดิ์ พันแสน, ชาญชัย สงวนวงศ์, เกษตร ศิวะเกื้อ, ปาลรัฐ มนุรัชฎา, ชาตรี หุตานวัตร, พรเลิศ กองแสง, และไกรวุฒ ศิรินุพงศ์ ซึ่งนักศึกษาใหม่กลุ่มนี้เป็นบุคคลที่มีส่วนสำคัญในการพัฒนากลุ่มวลัญชทัศน์ไปเป็น “แนวร่วมนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่” ผู้เป็นแกนนำในการเคลื่อนไหวกลุ่มนักศึกษาในพื้นที่ภาคเหนือ อาทิ วิทยาลัยครู วิทยาลัยเทคนิค¹⁹⁶ ซึ่งในเวลาต่อมาได้เชื่อมโยงเป็นเครือข่ายกับศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย (ศนท.) ที่เคลื่อนไหวสอดคล้องไปกับองค์กรนักศึกษาส่วนกลางและสถานการณ์ทางการเมืองที่กรุงเทพมหานคร

บทบาทการเคลื่อนไหวกลุ่มวลัญชทัศน์ หรือ แนวร่วมนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีลักษณะที่สอดคล้องกับโครงสร้างทางการเมืองที่กรุงเทพและองค์กรนักศึกษา เมื่อศูนย์กลางนักศึกษาเริ่มอภิปรายรัฐบาลในประเด็นการแทรกแซงอำนาจตุลาการและขัดต่อหลักการประชาธิปไตย กลุ่มวลัญชทัศน์ก็ร่วมเคลื่อนไหวในประเด็นดังกล่าว โดยจัดอภิปรายโจมตีรัฐบาลที่หน้าสโมสรนักศึกษา

¹⁹⁴ วิทยากร เชียงกุล, บรรณาธิการ. (2546). *ขบวนการนักศึกษาไทย : จาก 2475 ถึง 14 ตุลาคม 2516*. กรุงเทพฯ: สายธาร, น. 59-62.

¹⁹⁵ อายุษ ประทีป ณ ถกลาง. (2549). *ต้นสายธารขบวนการนักศึกษาภาคเหนือ. ใน อนุสรณ์ในงานฌาปนกิจศพนายไกรวุฒ ศิรินุพงศ์*.

กรุงเทพฯ: ม.ป.พ., น. 110.

¹⁹⁶ เพิ่งอ้าง, น. 113-4.

ก่อนที่จะไปชุมนุมหน้าศาลจังหวัดเชียงใหม่ในวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ.2515 โดยมีผู้เข้าร่วมชุมนุมกว่า พันคน ซึ่งนับเป็นก้าวแรกของกลุ่มวลัญชัทัศน์ในการนำมวลชนระดับมหาวิทยาลัยและภายนอกไปสู่ การเคลื่อนไหวทางการเมืองระดับชาติได้¹⁹⁷ จากนั้นเมื่อสถานการณ์ทางการเมืองที่กรุงเทพเริ่มตึงเครียด ศนท.เริ่มชุมนุมประท้วงและเดินขบวนขับไล่รัฐบาลจอมพลถนอม - ประภาส เมื่อมีกลุ่มผู้ชุมนุม 13 คนถูกจับกุม แนวร่วมนักศึกษาเชียงใหม่จึงร่วมลุกขึ้นสู้ด้วยไปรยไปปลิวและปิดโปสเตอร์ตามสถานที่ต่าง ๆ ทั่วเมืองเชียงใหม่ จากนั้นจึงเริ่มจัดการชุมนุมประท้วงที่ประตูท่าแพ จังหวัดเชียงใหม่ในวันที่ 10 ตุลาคม พ.ศ.2516 โดยมีนักศึกษาหลายสถาบันเข้าร่วมการประท้วงทั้งจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วิทยาลัยครูเชียงใหม่ วิทยาลัยเทคนิคภาคพายัพ วิทยาลัยเกษตรกรรมแม่โจ้ว วิทยาลัยพลศึกษา¹⁹⁸ โดยมีประชาชนรวมถึงนักเรียนจากโรงเรียนต่าง ๆ ในเขตภาคเหนือได้ประกาศหยุดเรียนและเข้าร่วมราว 5,000 – 6,000 คน¹⁹⁹ การชุมนุมประท้วงที่ประตูท่าแพดำเนินต่อเนื่องจนกระทั่งจอมพลถนอมลาออกจากตำแหน่ง การชุมนุมของแนวร่วมนักศึกษาและประชาชนจึงยุติลง²⁰⁰

ภายหลังจากได้รับชัยชนะในการขับไล่รัฐบาลเผด็จการทหาร ขบวนการแนวร่วมนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ยังคงมีบทบาทการเคลื่อนไหวทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง ด้วยกระแสประชาธิปไตยที่ไหลบ่าท่วมท้นทั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ทำให้นักเรียนนักศึกษามีความตื่นตัวทางการเมืองและมีจิตสำนึกประชาธิปไตย ซึ่งนอกจากจะหันมาให้ความสำคัญกับการเผยแพร่ประชาธิปไตยแล้ว นักศึกษาบางกลุ่มยังศึกษาแนวคิดทางการเมืองแบบสังคมนิยมและลัทธิมาร์กซ์ และหันมาให้ความสนใจไปที่การช่วยเหลือประชาชน กรรมกรผู้ใช้แรงงาน และการลงพื้นที่เพื่อพัฒนาชนบท โดยมีการขยายความร่วมมือเป็นเครือข่ายในระดับต่าง ๆ เช่น จัดตั้งศูนย์กลางนักเรียนเชียงใหม่ – ภาคเหนือ ที่มีบทบาททำกิจกรรมทางสังคมในแต่ละจังหวัด และการจัดตั้งศูนย์กลางนักศึกษาภาคเหนือ ที่มีบทบาทในการส่งนักศึกษาไปสนับสนุนให้ประชาชนกล้าลุกขึ้นต่อสู้เพื่อสิทธิของตน²⁰¹ นักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ลงพื้นที่ชนบทเพื่อร่วมมือกันระหว่างนักศึกษากับชาวบ้านชาวไร่ในการต่อสู้กับนายทุนและรัฐในประเด็นระบบค่าเช่าและการแบ่งปันผลประโยชน์จากที่นาที่ไม่เป็นธรรม ด้วยการจัดทำ “โครงการชาวนา” เพื่อเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับพระราชบัญญัติควบคุมการ

¹⁹⁷ เฟิงอ้าง, น. 119.

¹⁹⁸ ลิ่นเหนือ. (2516). “นศ.มช. นับพันเดินขบวนประท้วงกรณีสั่งจับ 13 นศ. ตำรวจสกัดกั้นจากเชียงใหม่ 3 คันรถที่ตาก”. 12 ตุลาคม, น.1, 8.

¹⁹⁹ อนุสรณ์สถาน 14 ตุลา. (ม.ป.ป.) 14 ตุลาในต่างจังหวัด: เชียงใหม่. สืบค้นออนไลน์ ที่มา <http://www.14tula.com/province/chiangmai.htm>

²⁰⁰ ไทยนิวส์. (2516). “นักศึกษาทั้งเชียงใหม่ทำพิธีไว้อาลัย”. 16 ตุลาคม, น. 1.

²⁰¹ ผดุงศักดิ์ ฟั่นแสน. (2549). ไกรวุฒ ศิริบุษย์กับการต่อสู้ของขบวนการนักศึกษาประชาชนภาคเหนือ. ใน *อนุสรณ์ในงานฌาปนกิจศพนายไกรวุฒ ศิริบุษย์*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ., น. 158-61.

เขานำในการโต้แย้งกับเจ้าที่ดิน²⁰² รวมไปถึงการจัดตั้งมวลชนเพื่อสนับสนุนการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องสิทธิของเกษตรกร²⁰³ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการผลักดันให้เกิดการรวมกลุ่มเป็น “สหพันธ์ชาวนาชาวไร่ภาคเหนือ”

แต่ทว่าสถานการณ์ทางสังคมการเมืองไทยได้เปลี่ยนแปลงไปจากเมื่อสามปีก่อน การเติบโตของความคิดหวาดกลัวคอมมิวนิสต์และการเผยแพร่ว่าทกรรมชาวนาพิฆาตซ้ายโดยรัฐ ทำให้ขบวนการนักศึกษาในขณะนั้นถูกมองว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับองค์กรฝ่ายซ้าย ที่ได้รับอิทธิพลจากสังคมนิยมและพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ที่รัฐไทยถือว่าเป็นภัยคุกคามต่อรัฐและสถาบันกษัตริย์จึงจำเป็นต้องถูกกำจัดให้สูญสิ้นไป²⁰⁴ ส่งผลให้เมื่อศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทยเริ่มรณรงค์เคลื่อนไหวต่อต้านการกลับสู่ประเทศไทยของสามเณรณอม กิตติขจร เดินทางกลับสู่ประเทศไทยเพื่อทำพิธีอุปสมบทเป็นพระภิกษุที่วัดบวรนิเวศราชวรวิหาร การต่อต้านพระณอมดำเนินมาจนถึงช่วงเดือนตุลาคม พ.ศ.2519 สถานการณ์ความแตกแยกแบ่งขั้วทางสังคมการเมืองก็ปะทุถึงขั้นสุดท้ายในวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ.2519 เมื่อหนังสือพิมพ์ดาวสยามได้ตีพิมพ์ภาพข่าวบิดเบือนว่านักศึกษาทำการหมิ่นสถาบันกษัตริย์ประกอบกับการประชาสัมพันธ์ข่าวสารของวิทยุยานเกราะได้ช่วยระดมมวลชนขบวนการฝ่ายขวาจัดตั้ง อาทิ กลุ่มลูกเสือชาวบ้าน กลุ่มกระทิงแดง กลุ่มนวมพล เป็นต้น พร้อมทั้งทหารและตำรวจเข้าทำการล้อมปราบนักศึกษาประชาชนที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ส่วนทางฟากฝั่งของขบวนการแนวร่วมนักศึกษาภาคเหนือได้ร่วมเคลื่อนไหวเพื่อต่อต้านพระณอมเช่นเดียวกับคนท. การระดมมวลชนเริ่มต้นจากการนัดหยุดสอบหยุดเรียนเพื่อฝึกกำลังนักเรียนนักศึกษาเข้าชุมนุมประท้วงที่สนามเด็กเล่น ประตูท่าแพ จังหวัดเชียงใหม่ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ.2519²⁰⁵ การประท้วงของกลุ่มนักเรียนนักศึกษาภาคเหนือดำเนินไปอย่างต่อเนื่องเป็นเวลาหลายคืนจนกระทั่งวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ.2519 กลุ่ม “ลูกเสือชาวบ้านจังหวัดเชียงใหม่” ที่เป็นขบวนการฝ่ายขวาจัดตั้งโดยรัฐ เข้ามายังการชุมนุมของพวกเขาและยื่นคำขาดให้สลายตัว พวกเขาจึงยอมยุติการชุมนุมเมื่อเวลา 10:45 น. โดยเกรงจะเกิดเหตุการณ์รุนแรงขึ้น²⁰⁶ แม้หลังเหตุการณ์ล้อมปราบนักศึกษาประชาชนที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์สิ้นสุดลงแล้ว แนวร่วมนักศึกษาภาคเหนือก็ยังคงเผชิญหน้ากับความรุนแรง นักศึกษาถูกตรวจสอบและถูกจับกุมในประเด็นความเกี่ยวข้องกับคอมมิวนิสต์ ทำให้นักศึกษาบางส่วนตัดสินใจเข้าป่าไปร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยที่มี

²⁰² ไทเรล ฮาเบอร์คอร์น. (2560). *การปฏิวัติที่ถูกตัดตอน: ชาวนา นักศึกษา กฎหมาย และความรุนแรงใน ภาคเหนือของ ไทย*. แปลโดย เบญจรัตน์ แซ่ฉั่ว และ พงษ์เลิศ พงษ์วานานต์. กรุงเทพฯ: ฟ้ายาเดียวกัน, น. 165-6.

²⁰³ ประชาไท. (2555), อ้างแล้ว.

²⁰⁴ ธงชัย วินิจจะกุล. (2558). *6 ตุลา ลืมไม่ได้ จำไม่ลง*. นนทบุรี: ฟ้ายาเดียวกัน, น. 44.

²⁰⁵ *ไทยนิวส์*. (2519). “ประท้วงด้านพระณอม ศูนย์นักศึกษาออกโรงให้หนศ. ประชาชนพนักกำลัง”. 2 ตุลาคม, น. 1-2; และ *ไทยนิวส์*. (2519). “นักศึกษาภาคเหนือฝึกพลัง”. 4 ตุลาคม, น. 1, 11.

²⁰⁶ *ไทยนิวส์*. (2519). “ชุมนุมเชียงใหม่ยอมสลายตัว”. 7 ตุลาคม, น. 1-2.

แกนนำนักศึกษาเข้าจำนวนหนึ่งเข้าร่วมก่อนหน้า อีกส่วนหนึ่งถูกควบคุมตัวไปยัง “ศูนย์การอุทธรณ์” จังหวัดเชียงใหม่โดยเป็นส่วนของกลุ่มที่รอดพ้นจากการถูกควบคุมโดยรัฐหลายคนได้ยุติบทบาทการเข้าร่วมเคลื่อนไหวทางการเมือง ขณะเดียวกันก็นักศึกษาอีกจำนวนมากที่เติบโตใหญ่และยังคงเข้ามามีบทบาทเคลื่อนไหวทางการเมืองในจังหวัดเชียงใหม่จนถึงปัจจุบัน

3.1.2 ขบวนการชาวนาชาวไร่ภาคเหนือ

ราวทศวรรษ 2490 ชาวนาชาวไร่ในเขตจังหวัดภาคเหนืออยู่ภายใต้ระบบการผลิตแบบอุปถัมภ์ พวกเขาต้องเช่าที่นาจากเจ้าที่ดินและจ่ายค่าเช่าเป็นจำนวนถึงกว่าครึ่งหนึ่งหรือมากกว่าของผลผลิตทั้งหมดในบางพื้นที่ อีกทั้งค่าเช่ารายปีปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นทุกปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดลำพูนซึ่งเป็นเขตที่มีนาเช่าจำนวนมาก ที่นาส่วนใหญ่เป็นของเจ้าที่ดินรายใหญ่ที่สืบทอดมรดกจากเจ้าเมือง แม้จะมีความพยายามในการแก้ไขระบบการผลิตแบบอุปถัมภ์และการแบ่งปันผลประโยชน์ที่ไม่เป็นธรรมผ่านการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาควบคุมการเช่านา พ.ศ.2493 ที่กำหนดมาตรฐานค่าเช่านาไว้ที่ร้อยละ 5 – 25 ของผลผลิตข้าวในแต่ละปี แต่ทว่าพรบ.ฉบับดังกล่าวกลับบังคับใช้เพียงแค่ภาคกลางเท่านั้นเพราะเจ้าที่ดินเชียงใหม่ใช้อิทธิพลขัดขวางการประกาศใช้กฎหมายในเขตภาคเหนือ²⁰⁷ ชาวนาในอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่พยายามต่อสู้เรียกร้องให้มีการบังคับใช้กฎหมาย พวกเขาเขียนจดหมายในนาม “ชาวนาผู้ยากจน” ไปยังนายทองดี อิศราเวชิน ผู้แทนราษฎรเพียงคนเดียวที่ให้ความช่วยเหลือในการผลักดันประเด็นดังกล่าวให้ได้รับการพิจารณาใหม่อีกครั้ง แต่รัฐบาลและจังหวัดเชียงใหม่กลับเพิกเฉยต่อข้อเรียกร้องดังกล่าว²⁰⁸

ภายหลังจากแนวร่วมนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้รับชัยชนะในการขับไล่เผด็จการทหารในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 ได้กระตุ้นจิตสำนึกทางการเมืองของชาวนาชาวไร่เชียงใหม่ขึ้นอีกครั้ง พวกเขาเริ่มเคลื่อนไหวประท้วงและยื่นข้อเรียกร้องการเยียวยาต่อรัฐ ประกอบกับแนวร่วมนักศึกษาฯ และสหพันธ์นักศึกษาเสรีแห่งประเทศไทยได้เข้าร่วมสนับสนุนชาวนาด้วยการให้ความรู้ด้านการจัดตั้งมวลชน การชี้ให้เห็นถึงรายละเอียดของกฎหมายค่าเช่านาและการเรียกร้องผลประโยชน์ที่ชาวนาพึงได้รับ ส่งผลให้สามารถขยายแนวร่วมเครือข่ายชาวนาผู้ได้รับผลกระทบได้ทั่วยังจังหวัดเชียงใหม่และลำพูน จนกระทั่งสามารถจัดตั้งองค์กร “สหพันธ์ชาวนาชาวไร่ภาคเหนือ” ขึ้นอย่างเป็นทางการในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2517 โดยมีผู้นำคนสำคัญ คือ มานพ มโนชัย ชาวนาจาก

²⁰⁷ ไทเรล ฮาเบอร์คอร์น. อ้างแล้ว, น. 54-7.

²⁰⁸ เพิ่งอ้าง, น. 76, 87.

อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ และพ่อหลวงอินตา ศรีบุญเรือง อดีตผู้ใหญ่บ้านอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่²⁰⁹

ชาวนาชาวไร่ในเขตพื้นที่ชนบทของภาคเหนือแปรเปลี่ยนจากชาวนาผู้ยากจนที่ร้องขอความช่วยเหลือจากรัฐ มาเป็นการแสดงบทบาททางการเมืองด้วยการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้วยตนเอง ในวันที่ 5 พฤศจิกายน พ.ศ.2517 ชาวนาจากทุกอำเภอของจังหวัดเชียงใหม่และลำพูนมารวมตัวกันที่ตำบลสันป่าข่อยแล้วจึงเดินขบวนมารวมตัวกันที่ประตูท่าแพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่เพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลประกาศบังคับใช้พระราชกฤษฎีกาควบคุมการเช่านา พ.ศ.2493²¹⁰ เพราะชาวนาอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ล้มเหลวในการเจรจาขอลดค่าเช่านากับเจ้าที่ดิน เนื่องจากขาดกฎหมายที่จะให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในการบังคับใช้และเป็นหมุดหมายที่ชาวนาจะใช้การในต่อรองกับเจ้าที่ดิน²¹¹ ชาวนาเชียงใหม่ลำพูนจึงเปลี่ยนยุทธวิธีมาเป็นส่งตัวแทนชาวนาไปร้องเรียนกับนายกรัฐมนตรีและรองนายกรัฐมนตรีโดยตรง โดยเรียกร้องให้บังคับใช้กฎหมายดังกล่าวก่อนฤดูการเก็บเกี่ยวที่จะมาถึง และยื่นเงื่อนไขสำคัญว่าชาวนาทั้งสองจังหวัดจำนวนกว่า 30,000 คนพร้อมจะชุมนุมกดดันรัฐบาลที่กรุงเทพด้วยตนเอง²¹² ซึ่งรัฐบาลชี้แจงว่ากฎหมายดังกล่าวไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน และให้รอกฎหมายฉบับใหม่ประกาศบังคับใช้²¹³ พวกเขาจึงมุ่งหน้าไปยังสนามหลวง กรุงเทพ พร้อมด้วยชาวนาอีก 13 จังหวัดเพื่ออภิปรายว่ารัฐบาลผิดสัญญาและทุลแก้อาถวายฎีกาแก่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9²¹⁴ ขณะที่ชาวนาเชียงใหม่ลำพูนอีกกว่าพันคนก็เข้าปักหลักชุมนุมที่ถนนท่าแพ อำเภอเมืองเชียงใหม่และบริเวณหน้าศาลากลางจังหวัดเชียงใหม่เพื่อร่วมกดดันรัฐบาลด้วยเช่นเดียวกัน²¹⁵ เมื่อรัฐบาลไม่สามารถแก้ไขปัญหตามข้อเรียกร้อง กลุ่มชาวนาชาวไร่จึงรวมตัวก่อตั้งเป็น “สหพันธ์ชาวนาชาวไร่แห่งประเทศไทย” พร้อมยื่นข้อเรียกร้อง 6 ประการต่อรัฐบาลอีกครั้ง²¹⁶ กระทั่งเมื่อรัฐบาล ชาวนา และนักศึกษาได้แลกเปลี่ยนความเห็นระหว่างกัน รัฐบาลจึงได้ออกแถลงการณ์ตอบช่วยเหลือตามข้อเรียกร้องของชาวนาและยืนยันจะแก้ไขปัญหาของ

²⁰⁹ ผดุงศักดิ์ พันแสน. อ้างแล้ว, น. 169-70.

²¹⁰ *ไทยนิวส์*. (2517). “ตัวแทนชาวนาอำเภอเชียงใหม่ลำพูนชุมนุมกลางเมืองเรียกร้องรัฐบาลให้จัดการกับนายทุน”. 7 พฤศจิกายน, น. 1, 12.

²¹¹ *ไทยนิวส์*. (2517). “เสียงเพรียกของชาวนา”. 9 พฤศจิกายน, น. 3, 10.

²¹² *ไทยนิวส์*. (2517). “ให้ 3 ผวก. เกลี่ยล้อมชาวนา”. 16 พฤศจิกายน, น. 3.

²¹³ *ไทยนิวส์*. (2517). “ชาวนากับกฎหมายเก่าและใหม่”. 17 พฤศจิกายน, น.3, 11.

²¹⁴ *ไทยนิวส์*. (2517). “ชาวนาทัวประเทศยกขบวนเข้ากรุงเทพ”. 20 พฤศจิกายน, น. 3.; และ *ไทยนิวส์*. (2517). “ทางสู้ใหม่ของชาวนา”. 21 พฤศจิกายน, น. 3.

²¹⁵ *ไทยนิวส์*. (2517). “ชาวนานับพันชุมนุมกลางเมืองเรียกร้องรัฐบาลครั้งใหญ่”. 23 พฤศจิกายน, น. 1.; และ *ไทยนิวส์*. (2517). “ระวังมือที่สาม”. 25 พฤศจิกายน, น. 3.

²¹⁶ *ไทยนิวส์*. (2517). “รัฐบาลของชาวนาชาวไร่”. 30 พฤศจิกายน, น.3.

ชาวนาทั่วประเทศ กลุ่มชาวนาจึงยุติการชุมนุมลงในช่วงเช้าของวันที่ 30 พฤศจิกายน พ.ศ.2517²¹⁷ และรัฐบาลได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติควบคุมการเช่านา พ.ศ.2517 ในวันที่ 17 ธันวาคม พ.ศ. 2517²¹⁸

อย่างไรก็ตามแม้สหพันธ์ชาวนาชาวนาไร่และกลุ่มนักศึกษาจะสามารถผลักดันให้มีการใช้พระราชบัญญัติควบคุมการเช่านาในพื้นที่ภาคเหนือได้สำเร็จ แต่การจัดตั้งมวลชนและการเคลื่อนไหวที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้รัฐกระจายทรัพยากรด้านปัจจัยการผลิตนั้นเกิดขึ้นภายใต้บริบทที่สังคมการเมืองไทยกำลังหวาดระแวงกับภัยคอมมิวนิสต์และการเติบโตของแนวคิดชาวนาพิฆาตซ้าย ทำให้พวกเขาถูกมองว่าเป็นคอมมิวนิสต์และกลายเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคง อันส่งผลให้พวกเขาต้องเผชิญหน้ากับความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งโดยการข่มขู่ การจับกุมตามอำเภอใจ การหาเรื่อง รวมถึงการลอบสังหาร โดยพบว่าผู้นำชาวนาถูกสังหารถึงกว่า 33 คน บาดเจ็บสาหัส 8 คน และหายสาบสูญ 5 คน ในช่วงระหว่างปีพ.ศ.2517 – 2522²¹⁹ ดังเช่น การลอบสังหารพ่อหลวงอินตา ศรีบุญเรือง รองประธานสหพันธ์ชาวนาชาวนาไร่แห่งประเทศไทยและประธานสหพันธ์ชาวนาชาวนาไร่ภาคเหนือ เมื่อ 31 กรกฎาคม พ.ศ.2518²²⁰ รวมถึงมีการจับกุมผู้นำชาวนาและสมาชิกองค์กรสหพันธ์ฯ และนักศึกษา จำนวน 9 คน ในวันงานศพของอินตา นักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่กว่า 300 คนจึงได้จัดการชุมนุมทั้งที่หน้าสถานีตำรวจลำพูน ที่ประตูท่าแพ และที่ศาลากลางจังหวัดเชียงใหม่ในหลายวันต่อมาเพื่อทำการกดดันให้ปล่อยตัวผู้ต้องหาโดยมีนักศึกษาจากวิทยาลัยต่าง ๆ เข้าร่วมกว่า 3,000 คน จนกระทั่งอัยการสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาทั้ง 9 การชุมนุมจึงยุติลง²²¹

4.1.3 กลุ่มชนชั้นกลางผู้ตื่นตัวทางการเมือง

ภายหลังจากสิ้นสุดเหตุการณ์ล้อมปราบกลุ่มนักศึกษาและประชาชนบริเวณมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เมื่อ 6 ตุลาคม พ.ศ.2519 กลุ่มแนวร่วมนักศึกษาภาคเหนือและขบวนการชาวนาชาวนาไร่เชียงใหม่ก็ทยอยยุติบทบาทการเคลื่อนไหวทางการเมืองลง เนื่องจากเผชิญกับความรุนแรงจากการปราบปราม “ภัยคอมมิวนิสต์” ของรัฐและกระแสต่อต้านของประชาชนฝ่ายขวาอนุรักษ์นิยม จากนั้นความเคลื่อนไหวทางการเมืองของจังหวัดเชียงใหม่ก็ลดระดับลงเช่นเดียวกัน

²¹⁷ ไทยนิวส์. (2517). “รัฐบาลอ่อนข้อให้ชาวนาทั่วประเทศแล้ว”. 2 ธันวาคม, น. 3.

²¹⁸ พระราชบัญญัติควบคุมการเช่านา พ.ศ.2517. (2517, 17 ธันวาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 91 ตอน 215ก ฉบับพิเศษ. น. 1.

²¹⁹ ไทเรล ฮาร์เบอร์คอร์น. อ้างแล้ว, น. 171-3.

²²⁰ ประชาไท. (2562). 44 ปีลอบสังหาร "อินตา ศรีบุญเรือง" ผู้นำชาวนาภาคเหนือ-ต่อสู้เพื่อสิทธิชาวนาไทย. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://prachatai.com/journal/2019/07/83664>

²²¹ ไทเรล ฮาร์เบอร์คอร์น. อ้างแล้ว, น. 220, 227-30.

จนกระทั่งเกิดความขัดแย้งทางการเมืองขึ้นในเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2535 ความขัดแย้งทางการเมืองดังกล่าวเป็นผลสืบเนื่องมาจากการทำรัฐประหารโดยคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) เข้าทำการยึดอำนาจรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2534 คณะรสช. ได้ให้เหตุผลต่อการแทรกแซงทางการเมืองได้แก่ ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันของรัฐบาลนายชาติชาย ปัญหาการใช้อำนาจกดขี่ข่มเหงข้าราชการประจำ การเป็นเผด็จการรัฐสภา การทำลายสถาบันทหาร และการบิดเบือนคดีล้มล้างสถาบันกษัตริย์²²² หลังจากนั้นได้มีการแต่งตั้งนายอานันท์ ปันยารชุน ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและจัดตั้งสภานิติบัญญัติแห่งชาติเพื่อทำการร่างรัฐธรรมนูญฉบับปีพ.ศ. 2534 ซึ่งไม่ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ว่าต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ต้องมาจากการเลือกตั้ง จึงเกิดข้อถกเถียงถึงความพยายามในการสืบทอดอำนาจของคณะรสช. ซึ่งพวกเขาปฏิเสธข้อกล่าวหาดังกล่าวพร้อมให้คำมั่นว่าจะไม่รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีภายหลังการเลือกตั้ง²²³

เมื่อการเลือกตั้งถูกกำหนดขึ้นในวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ.2535 ผลการเลือกตั้งพบว่าพรรคสามัคคีธรรมเป็นฝ่ายได้รับชัยชนะเป็นแกนนำจัดตั้งรัฐบาลร่วมกับพรรคชาติไทย พรรคกิจสังคม และพรรคราษฎร โดยเสนอชื่อนายณรงค์ วงศ์วรรณ หัวหน้าพรรคสามัคคีธรรมขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี แต่ทว่านายณรงค์มีประวัติพัวพันกับเครือข่ายยาเสพติดจึงไม่สามารถเดินทางเข้าประเทศสหรัฐอเมริกาได้ พรรครัฐบาลจึงเสนอชื่อพลเอกสุจินดา คราประยูร แกนนำของคณะรสช.ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแทน ทำให้เกิดความไม่พอใจในหมู่ประชาชนต่อการสืบทอดอำนาจของคณะรัฐประหาร²²⁴ โดยในขณะนั้นพรรคการเมืองได้แบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย ได้แก่ “พรรคมาร” คือ กลุ่มแกนนำจัดตั้งรัฐบาลที่สนับสนุนพลเอกสุจินดา คราประยูร เป็นนายกรัฐมนตรี และฝ่าย “พรรคเทพ” คือ กลุ่มของพรรคการเมืองที่ประกาศไม่สนับสนุน อันประกอบด้วยพรรคพลังธรรม พรรคความหวังใหม่ พรรคประชาธิปไตย และพรรคเอกภาพ ซึ่งพลตรีจำลอง ศรีเมือง หัวหน้าพรรคพลังธรรมเป็นหนึ่งในแกนนำสำคัญในการชุมนุมประท้วงรัฐบาลพลเอกสุจินดา ร่วมกับสหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย กลุ่มนักธุรกิจ และประชาชนกว่า 50,000 คนที่กรุงเทพฯในเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2535 อย่างไรก็ตามความพยายามในการสืบทอดอำนาจของคณะรัฐประหารดังกล่าวไม่ได้ส่งผลให้เกิดความไม่พึงพอใจแก่กลุ่มชนชั้นกลางในกรุงเทพฯเท่านั้น แต่ปัญหาจากโครงสร้างอำนาจทางการเมืองดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อผู้คนในจังหวัดเชียงใหม่ด้วยเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มชนชั้นกลาง เช่น

²²² Bunbongkarn, S. (1992). Thailand in 1991: Coping with Military Guardianship. *Asian Survey*, 32(2), pp.131-2. doi:10.2307/2645210.

²²³ ผู้จัดการออนไลน์. (2549). พฤษภาทมิฬ พลังประชาธิปไตยขับไล่เผด็จการ. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://mgronline.com/onlinesection/detail/9490000033969>

²²⁴ Neher, C. (1992). Political Succession in Thailand. *Asian Survey*,32(7), pp. 600-1. doi:10.2307/2644943.

กลุ่มนักวิชาการ คณาจารย์ นักศึกษา กลุ่มนักธุรกิจ และรวมไปถึงอดีตนักเคลื่อนไหวในเหตุการณ์เดือนตุลาคมที่เติบโตขึ้นและกลับมามีบทบาทการต่อสู้ทางการเมืองอีกครั้งในการชุมนุมประท้วงพลเอกสุจินดา คราประยูรที่จัดขึ้นสอดคล้องไปกับการประท้วงที่กรุงเทพฯ

ความเคลื่อนไหวทางการเมืองในจังหวัดเชียงใหม่เริ่มต้นขึ้นในวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ.2535 ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กลุ่มคณาจารย์ นักวิชาการ พรรคยูธิปไตย กลุ่มนักธุรกิจ และองค์กรต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงใหม่จัดการประชุมเสวนาเพื่อต่อต้านพลเอกสุจินดาที่ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีโดยไม่ผ่านการเลือกตั้ง ในที่ประชุมได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นอย่างเป็นทางการ²²⁵ อันมีคณะทำงานจำนวน 15 ท่าน อาทิ นายประเทือง นรินทร รางกุล ณ อยุธยา, อาจารย์อานันท์ กาญจนพันธุ์, และอาจารย์ไกรสร จิตรธรรม เป็นต้น โดยมีข้อเสนอสำคัญ คือ การจัดอภิปรายใหญ่เพื่อต่อต้านนายกรัฐมนตรีและผลักดันให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญให้เป็นประชาธิปไตย²²⁶ จากนั้นในวันที่ 6 พฤษภาคม คณะกรรมการประสานงานเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยได้จัดการชุมนุมประท้วงขึ้นที่ประตูท่าแพ โดยมีกลุ่มคณาจารย์ นักศึกษา กลุ่มนักธุรกิจ ตัวแทนประชาชน สมาชิกพรรคการเมืองเขตจังหวัดเชียงใหม่ อาทิ นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ สมาชิกพรรคความหวังใหม่ และนักการเมืองท้องถิ่น เช่น นางกิ่งกาญจน์ ณ เชียงใหม่, นายราชันย์ วีรพันธ์ และนายมนตรี วงศ์เกษม เข้าร่วมแสดงความคิดเห็น อีกทั้งยังได้มีการประกาศแถลงการณ์สนับสนุนการถอดถอนชั่วคราวของพลตรีจำลอง ศรีเมือง และร้อยตรีฉลาด วรฉัตร เพื่อกดดันพลเอกสุจินดาด้วยเช่นเดียวกัน ซึ่งการชุมนุมในวันนี้มีผู้เข้าร่วมกว่า 1,000 คน²²⁷ ในวันถัดมาผู้ชุมนุมในจังหวัดเชียงใหม่ได้ร่วมอดข้าวประท้วง พร้อมทั้งทางด้านศาสตราจารย์พิเชษฐ์ วิริยะจินดา ตัวแทนกลุ่มคณาจารย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้ร่วมลงชื่อในจดหมายร่างเพื่อกดดันให้นายกรัฐมนตรีลาออก²²⁸ ทั้งนี้การชุมนุมยังคงจัดขึ้นที่ช่วงประตูท่าแพทุกวันแม้มีการปล่อยข่าวว่า “ค่ายทหารกาวิละ” ได้จัดเตรียมแผนการสกัดกั้นการชุมนุมโดยใช้อาวุธหนัก รวมถึงมีการดักฟังโทรศัพท์อันเป็นเครื่องมือสื่อสารหลักระหว่างผู้ร่วมชุมนุมเชียงใหม่กับกรุงเทพฯ²²⁹ นอกจากนี้กลุ่มผู้ชุมนุมที่เชียงใหม่ยังเผชิญหน้ากับผู้ประท้วงที่ไม่เห็นด้วยกับการคัดค้านการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของพลเอกสุจินดาจนก่อความวุ่นวาย²³⁰ โดยในฝั่งของกลุ่มคณาจารย์และนักศึกษาที่เป็นแกนนำได้ถูกตำรวจสันติบาลคอย

²²⁵ ในที่ประชุมเสวนามีคณะกรรมการที่เรียกตนเองหลายอย่าง เช่น กลุ่มพิทักษ์ประชาธิปไตยแห่งล้านนา กลุ่มสหพันธ์ความชอบธรรมทางการเมืองแห่งล้านนา คณะกรรมการประสานงานต่อต้านเผด็จการ และคณะกรรมการประสานงานรณรงค์เพื่อประชาธิปไตย

²²⁶ *ข่าวสยาม*. (2535). “ประชาชนคิดอย่างไรเมื่อนายกะไร้สัจจะ”. 5 พฤษภาคม, น.5.

²²⁷ *ข่าวสยาม*. (2535). “มือจับไล่บี้สุขขยถึงเชียงใหม่”. 7 พฤษภาคม, น.1,2,16.

²²⁸ *ข่าวสยาม*. (2535). “นศปภหลักไม่ถอย บีบสุดต้อลาออก”. 8 พฤษภาคม, น.1,2.

²²⁹ *ข่าวสยาม*. (2535). “เตรียมแผนสกัดมือ”. 9 พฤษภาคม, น.1,15.

²³⁰ *ข่าวสยาม*. (2535). “เวทียบต.หวัดุ่น ฝ่ายค้านเจอกลุ่มเชลียร์”. 18 พฤษภาคม, น.1,16.

ติดตามและตัดช่องทางการสื่อสาร อีกทั้งสื่อมวลชนในจังหวัดเชียงใหม่ก็ไม่สามารถนำเสนอข่าวสารอย่างละเอียดได้ ทำให้ไม่สามารถประสานงานการชุมนุมระหว่างฝ่ายเชียงใหม่กับกรุงเทพฯ ที่เกิดการปะทะจนมีผู้เสียชีวิตกว่า 35 คน คณาจารย์และนักศึกษามช. จึงตัดสินใจสลายการชุมนุมในวันที่ 18 พฤษภาคม พ.ศ.2535 ด้วยเกรงจะเกิดความรุนแรงในการชุมนุมเช่นเดียวกับที่กรุงเทพฯ²³¹ ในวันต่อมาจึงมีการจัดงานไว้อาลัยแก่ผู้เสียชีวิตที่ช่วงประตูท่าแพและที่คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งเป็นอีกหน่วยงานหนึ่งที่มีบทบาทสนับสนุนการเคลื่อนไหวในเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ จากนั้นได้ยุติการชุมนุมไว้ชั่วคราวเพื่อรอดูท่าทีของรัฐบาลในการแก้ไขรัฐธรรมนูญหลังจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้โปรดเกล้าให้พลเอกสุจินดาและพลตรีจำลองเข้าเฝ้าเพื่อแก้ไขสถานการณ์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้น²³²

3.1.4 ภาคต่อของขบวนการชาวนาชาวไร่ภาคเหนือ

ภายหลังจากการปราบปรามของรัฐภายหลังเหตุการณ์ 6 ตุลาคม พ.ศ.2519 แกนนำและสมาชิกส่วนใหญ่ในกลุ่มสหพันธ์ชาวนาชาวไร่ภาคเหนือได้ทยอยยุติบทบาทลงไป บางส่วนได้ตัดสินใจเข้าป่าเพื่อเข้าร่วมต่อสู้กับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) กระทั่งเมื่อพคท. ล่มสลายลงพวกเขาจึงออกจากป่าและหลายคนยังเข้าไปมีบทบาทการเคลื่อนไหวเพื่อต่อสู้เรื่องข้าวในห้วงเวลาต่อมาที่เกษตรกรยังคงเผชิญกับปัญหาความไม่เป็นธรรม แต่ถึงกระนั้นการรวมกลุ่มของชาวนาชาวไร่ภายใต้รัฐบาลอำนาจนิยมก็ไม่สามารถดำเนินการเคลื่อนไหวเรียกร้องอย่างต่อเนื่องและไม่มีองค์กรนำตามรูปแบบของขบวนการทางสังคม แต่เป็นรูปแบบของกลุ่มเกษตรกรที่อยู่ภายใต้การควบคุมโดยรัฐ กลุ่มเกษตรกรเหล่านี้จะอาศัยช่องทางการร้องเรียนผ่านเจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่ที่ประสบปัญหา เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ²³³

การรวมกลุ่มของขบวนการชาวนาชาวไร่เกิดขึ้นอีกครั้งช่วงทศวรรษ 2530 การพัฒนาประเทศในช่วงประชาธิปไตยครึ่งใบและช่วงรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ไม่เพียงแต่ก่อให้เกิดการเติบโตทางด้านเศรษฐกิจเท่านั้นแต่ยังเกิดผลพวงจากการพัฒนาอุตสาหกรรม เช่น ปัญหามลพิษจากอุตสาหกรรม ปัญหาสภาพการจ้างงานและค่าแรง รวมถึงผลกระทบที่มาจากโครงการของรัฐจนก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากรดิน น้ำ ป่าในหลายภูมิภาคทั่วประเทศ เช่น ปัญหา

²³¹ *ข่าวสยาม*. (2535). “ชุมนุมเลือดตาย 23 เจ็บนับร้อยกลางราชดำเนิน”. 20 พฤษภาคม, น.1, 2,

²³² *ข่าวสยาม*. (2535). “รพ.มหาราชซีมตลอดวัน อาจารย์-นศ. ไว้อาลัย”. 21 พฤษภาคม, น.1, 2, 16.; และ *ข่าวสยาม*. (2535ช). “ชื่นชมพระบารมีในหลวง”. 23 พฤษภาคม, น.1, 16.

²³³ ประภาส ปันตบแต่ง. (2541). *การเมืองบนท้องถนน 99 วัน สมัชชาคนจน และประวัติศาสตร์การเดินขบวน ชุมนุมประท้วงในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ : ศูนย์วิจัยและผลิตตำรา มหาวิทยาลัยเกริก, น. 25-6.

สัมปทานป่า ปัญหาเขื่อนปากมูลและเขื่อนแก่งเสือเต้น เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ชาวบ้านในท้องถิ่นต่าง ๆ ที่ประสบปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรดิน น้ำ ป่า จึงได้มารวมกลุ่มกันจนสามารถพัฒนาเป็นเครือข่ายของชุมชนที่ได้รับความเดือดร้อนเหมือนกัน เครือข่ายชุมชนของชาวบ้านผู้ได้รับความเดือดร้อนเหล่านี้เติบโตจนกลายเป็นเครือข่ายในระดับภูมิภาค เครือข่ายข้ามภูมิภาค และกลายเป็นการรวมกลุ่มของ “สมัชชาคนจน” ที่มีมวลชนผู้ได้รับผลกระทบจากสภาพปัญหาที่คล้ายคลึงกัน ร่วมกันเคลื่อนไหวในระดับประเทศ²³⁴

ภาคเหนือเป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่มีการก่อตัวของเครือข่ายชุมชนที่ได้รับความผลกระทบจากการจัดการทรัพยากรที่ไม่เป็นธรรมเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาที่ดินทำกิน ปัญหาพื้นที่ป่าทับซ้อน และปัญหาการจัดการทรัพยากรน้ำ จนเกิดการรวมกลุ่มกันของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นภาคเหนือ เพื่อเคลื่อนไหวต่อสู้กับรัฐดังเช่น “เครือข่ายเกษตรกรภาคเหนือ” (คกน.) ที่ในเวลาต่อมาได้เข้าร่วมเป็นหนึ่งในเครือข่ายของกลุ่มสมัชชาคนจน จุดเริ่มต้นความขัดแย้งของปัญหาที่ดินทำกินในพื้นที่ภาคเหนือและการก่อตัวของเครือข่ายคกน. เป็นผลมาจากนโยบายสัมปทานป่าไม้ของรัฐที่ดำเนินมาตั้งแต่ทศวรรษ 2500 – 2530²³⁵ การบุกเบิกพื้นที่ป่าของนายทุนภายใต้การสนับสนุนของรัฐส่งผลกระทบต่อพื้นที่เกษตรกรรมจนสูญเสียป่าต้นน้ำลำธารและมีตะกอนทับถม ซึ่งพื้นที่เกษตรกรรมนี้ถือเป็นทรัพยากรที่ใช้ร่วมกันของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง ชาวบ้านชุมชนท้องถิ่นจึงเริ่มต้นเคลื่อนไหวเพื่อคัดค้านการทำสัมปทานป่าไม้โดยร่วมมือกับขบวนการนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และองค์กรพัฒนาเอกชน (อพช.) กระทั่งประสบความสำเร็จในการผลักดันให้มีพระราชกำหนดปิดสัมปทานป่าไม้ทั่วประเทศเมื่อวันที่ 14 มกราคม พ.ศ.2532 แต่ทว่าชาวบ้านชุมชนท้องถิ่นยังคงประสบปัญหาความขัดแย้งที่ภาครัฐยังคงผูกขาดโครงสร้างอำนาจในการจัดการป่าไม้²³⁶ และปัญหาราคาพืชผลการเกษตรตกต่ำ จึงเริ่มมีการประสานงานเพื่อรวมกลุ่มเกษตรกรจากอำเภอแม่วาง แม่ริม แม่แตง และฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ทำการชุมนุมที่ประตูท่าแพ จังหวัดเชียงใหม่เพื่อเรียกร้องให้รัฐแก้ไขราคาผลผลิตในปีพ.ศ.2535 การชุมนุมครั้งดังกล่าวนำไปสู่การก่อตั้ง “เครือข่ายเกษตรกรภาคเหนือ” (คกน.) และพัฒนาไปสู่องค์กรเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรภาคเหนือ หรือ “หน่วยเหนือ” โดยมีสมคิด ยะแสง อดีตผู้นำขบวนการสหพันธ์ชาวนาชาวไร่เป็นประธานคนแรก²³⁷

การก่อตัวของเครือข่ายเกษตรกรภาคเหนือ (คกน.) ที่ได้รับประสบการณ์จากสหพันธ์ชาวนาชาวไร่ภาคเหนือและนักพัฒนา จึงมีจิตสำนึก ความคิดทางการเมือง และสามารถวิเคราะห์ปัญหาจากระดับชุมชนไปยังโครงสร้างทางเศรษฐกิจและการเมืองที่เป็นสาเหตุสำคัญได้ ตลอดจนตระหนักว่าการ

²³⁴ เพิ่งอ้าง, น. 29-33.

²³⁵ ผาสุก พงษ์ไพจิตร และคณะ. (2545). *วิถีชีวิต วิถีสู้: ขบวนการประชาชนร่วมสมัย*. เชียงใหม่: ตรัสวิน, น. 247.

²³⁶ ชีร์วัฒน์ ชีร์ประสาธน์. (2551). *การเมืองป่าไม้ไทยยุคหลังสัมปทาน*. มุลนิธิฟื้นฟูชีวิตและธรรมชาติ, น. 241-2.

²³⁷ ผาสุก พงษ์ไพจิตร และคณะ. อ้างแล้ว, น. 250-1.

สร้างความสัมพันธ์แนวราบและขยายเครือข่ายชุมชนที่ได้รับความเดือดร้อนและการสร้างความสัมพันธ์กับองค์กรพันธมิตรอื่น ๆ เป็นประโยชน์อย่างมากต่อการสร้างอำนาจต่อรองกับรัฐ พวกเขาสามารถสร้างเครือข่ายใน 7 จังหวัดภาคเหนือ ได้แก่ เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง เชียงราย แม่ฮ่องสอน กำแพงเพชร และตาก โดยมีสมาชิกส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอ (กะเหรี่ยง) การเคลื่อนไหวของคนมีเป้าหมายสำคัญ คือ การคัดค้านนโยบายอพยพคนออกจากป่า การผลักดันให้รัฐแก้ไขปัญหาป่าอนุรักษ์ทับที่ทำกินเดิมของชุมชน และรับรองสิทธิของชุมชนท้องถิ่นให้ได้มีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ โดยมีข้อเรียกร้องสำคัญ ได้แก่ การเสนอให้มีการตั้งคณะกรรมการร่วมกันเพื่อค้นหาข้อเท็จจริงว่าชุมชนได้ตั้งถิ่นฐานมาก่อนการประกาศเขตป่าอนุรักษ์ของรัฐ และให้รัฐรับรองสิทธิให้ชุมชนอยู่อาศัยและทำกินของพวกเขา รวมถึงการเรียกร้องให้รัฐออกพระราชบัญญัติป่าชุมชนเพื่อรับรองสิทธิของชุมชนในการจัดการป่า²³⁸

ความเข้มแข็งของเครือข่ายเกษตรกรภาคเหนือ (คนน.) เป็นผลมาจากการใช้ยุทธศาสตร์ในการขยายเครือข่ายไปยังชุมชนท้องถิ่นที่ได้รับผลกระทบนโยบายของรัฐและสร้างความสัมพันธ์กับองค์กรชาวบ้านอื่น ๆ เนื่องจากจังหวัดเชียงใหม่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์และมีลักษณะกลุ่มชนชายขอบที่ไร้อำนาจการต่อรองและประสบปัญหาป่าอนุรักษ์ที่ดินทำกินเช่นเดียวกับคนน. จึงนำไปสู่การหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกันด้วยการจัดตั้งองค์กร “เครือข่ายสมัชชาชนเผ่าแห่งประเทศไทย” (คชท.) ของกลุ่มชาติพันธุ์ 6 กลุ่ม ได้แก่ ปกาเกอญอ ลาหู่ ลีซอ เมี่ยน ม้ง และคนเมืองพื้นราบ ที่ต่างประสบปัญหาการประกาศเขตป่าอนุรักษ์ทับที่ดินทำกิน ที่อยู่อาศัย และป่าชุมชนใน 7 จังหวัดภาคเหนือตอนบน²³⁹ นอกจากนี้ยังมีการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องสิทธิพลเมืองของกลุ่มชนเผ่าไร้สัญชาติในประเทศไทยที่ประสบปัญหาสถานะบุคคล ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน และปัญหาที่ดินทำกินและการจัดการทรัพยากร²⁴⁰ ซึ่งได้เข้าร่วมเคลื่อนไหวกับกลุ่มคนน.และเข้าร่วมมือกับกลุ่มพันธมิตรฯ ทำการชุมนุมที่ศาลากลางจังหวัดเชียงใหม่ เมื่อเดือนเมษายน-พฤษภาคม พ.ศ.2542 เพื่อสร้างอำนาจการต่อรองและผลักดันให้รัฐบาลดำเนินการแก้ไขปัญหาละเมิดสิทธิของชุมชนบนพื้นที่สูงและปัญหาสถานะบุคคล²⁴¹

นอกจากนี้ยังมี “กลุ่มสมัชชาป่าชุมชนภาคเหนือ” ที่เป็นอีกหนึ่งเครือข่ายสำคัญของคนน.ที่ร่วมกันผลักดันให้รัฐกระจายอำนาจแก่ประชาชนให้มีส่วนร่วมในการกับรัฐในการจัดการ

²³⁸ เฟิงอ้าง, น. 252-4.

²³⁹ เฟิงอ้าง, น. 257-8.

²⁴⁰ สำนักข่าวเอชโฟกัส. (2558). วิวัฒน์ ตามี : การไร้สัญชาติคือความอยุติธรรม. สืบค้นออนไลน์. ที่มา

<https://www.hfocus.org/content/2015/02/9385>

²⁴¹ สมาคมศูนย์รวมการศึกษาและวัฒนธรรมของชาวไทยภูเขาในประเทศไทย. (ม.ป.ป.). IMPECT กับ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมของชนเผ่าพื้นเมืองในประเทศไทย. สืบค้นออนไลน์. ที่มา https://impect.or.th/?page_id=7

ทรัพยากรธรรมชาติจากป่าชุมชน และระบุสิทธิชุมชนตามสภาพแวดล้อมทางสังคมวัฒนธรรม²⁴² โดยในระยะแรกการเคลื่อนไหวในประเด็น “ป่าชุมชน” เป็นการประสานงานระหว่างองค์กรพัฒนาเอกชน (อพช.) กับชาวบ้านในท้องถิ่นที่มีความขัดแย้งกับรัฐในการจัดการป่า จนกระทั่งมีการจัดตั้งคณะทำงานป่าชุมชน ซึ่งในเวลาต่อมาร่วมกับกลุ่มองค์กรคนเมืองพื้นราบที่เคยเคลื่อนไหวในประเด็นพระราชบัญญัติป่าชุมชนมาก่อน จนนำไปสู่การจัดตั้ง “สมัชชาป่าชุมชนภาคเหนือ” ซึ่งได้ร่วมกันเคลื่อนไหวกับคน. โดยใช้การระดมรายชื่อประชาชนที่สนับสนุนกว่า 50,000 รายชื่อเสนอกฎหมายผ่านสภานิติบัญญัติในปีพ.ศ.2542²⁴³ เพื่อผลักดันให้ประชาชนผู้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจนโยบาย การผลักดันร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชนใช้เวลาการต่อสู้ยาวนานหลายรัฐบาลนับตั้งแต่พ.ศ.2528 จนมีการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชนในปีพ.ศ. 2558 และประกาศใช้ในปีพ.ศ.2562 แต่ถึงกระนั้นก็พบว่ายังคงมีข้อถกเถียงสำคัญว่ากฎหมายฉบับนี้ไม่ได้ให้สิทธิแก่ชุมชนเป็นเจ้าของทรัพยากรของชุมชนอย่างแท้จริงและไม่สะท้อนความเป็นประชาธิปไตย²⁴⁴

นอกเหนือไปจากกลุ่มคน.แล้ว ชาวนาชาวไร่ในพื้นที่ภาคเหนือยังได้ร่วมกันจัดตั้ง “สหพันธ์เกษตรกรภาคเหนือ” (สกน.) ขึ้นอีกองค์กรหนึ่งในปีพ.ศ.2542 อันเป็นการร่วมมือกันระหว่างนักพัฒนาเอกชนกับกลุ่มเกษตรกรจาก 7 จังหวัดภาคเหนือ คือ เชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน ลำปาง น่าน พะเยา และแม่ฮ่องสอนจำนวน 9 เครือข่ายในช่วงแรกก่อตั้ง ได้แก่ กลุ่มแนวร่วมเกษตรกรภาคเหนือ (นกน.), เครือข่ายกลุ่มเกษตรกรภาคเหนือ (คน.), เครือข่ายป่าชุมชนภาคเหนือ (คปช.), เครือข่ายป่าชุมชนลุ่มน้ำแม่สอย (คมส.), เครือข่ายแก้ปัญหาลุ่มน้ำแม่มอก (คมม.), เครือข่ายป่าชุมชนตำบลแม่ถอด (คปถ.), คณะกรรมการประสานงานแก้ไขปัญหาเกษตรกรจังหวัดเชียงราย (คปก.ชร), คณะกรรมการประสานงานแก้ไขปัญหาเกษตรกรจังหวัดพะเยา (คปก.พย.) และเครือข่ายสตรีชนบทเชียงราย-พะเยา (คสช.)²⁴⁵ เพื่อผนึกกำลังสร้างอำนาจการต่อรองและความเป็นเอกภาพในการที่จะผลักดันการแก้ไขปัญหาทั้งในระดับชุมชนและระดับนโยบาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาสำคัญของเกษตรกรภาคเหนือ อาทิ การประกาศพื้นที่ป่าทับที่ดินทำกิน ปัญหาที่ดิน ปัญหาการจัดการน้ำ ปัญหาราคาพืชผลการเกษตร และปัญหาหนี้สินเกษตรกร โดยกลุ่มสกน. มุ่งเน้นการจัดโครงสร้างองค์กรที่มี

²⁴² บัณฑิต ศิริรักษ์โสภณ. (2561). การเมืองเรื่องป่าชุมชน: ปัญหาเชิงนโยบายและระบบกรรมสิทธิ์ร่วมในสังคมไทย. *วารสารธรรมศาสตร์*. 37(2), น. 149-52.

²⁴³ มูลนิธิพัฒนาภาคเหนือ. (2558). ‘พ.ร.บ.ป่าชุมชน’ ยุคปฏิรูป อีกครั้งกับคำถาม ‘สิทธิชุมชน VS พื้นที่อนุรักษ์’. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <http://landjustice4thai.org/news.php?id=94>

²⁴⁴ Thaipublica. (2562). 26 ปี พ.ร.บ.ป่าชุมชน บทสะท้อนความวุ่นวายของประชาธิปไตย. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://thaipublica.org/2019/04/kritsada-boonchai-04/>

²⁴⁵ มูลนิธิพัฒนาภาคเหนือ. (ม.ป.ป.). ประวัติการก่อตั้งสหพันธ์เกษตรกรภาคเหนือ. สืบค้นออนไลน์. ที่มา http://www.landjustice4thai.org/corporate_npf.php

ตัวแทนเครือข่ายเข้าร่วมอย่างเท่าเทียมกันเข้าเป็นคณะกรรมการ อันเป็นบทเรียนจากการเคลื่อนไหวต่อสู้ในช่วงเวลาที่ผ่านมาที่มีลักษณะขับเคลื่อนประเด็นแยกส่วนกัน ทำให้ขาดความเป็นเอกภาพและไม่สามารถสร้างอำนาจการต่อรองเพื่อผลักดันการแก้ไขปัญหาในระดับโครงสร้างอำนาจและนโยบายของรัฐที่สร้างปัญหาแก่เกษตรกร²⁴⁶

ยุทธศาสตร์การเคลื่อนไหวเพื่อแก้ไขปัญหาเกษตรกรภาคเหนือของกลุ่มสแกน. มุ่งเน้นไปที่การแก้ไขนโยบายของรัฐที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของเกษตรกรผู้ได้รับความเดือดร้อน โดยใช้วิธีการผลักดันแนวนโยบายและกฎหมายผ่านสภานิติบัญญัติ ดังจะเห็นได้จากประเด็นปัญหาที่ดินทำกินที่กลุ่มสแกน. แสวงหาหนทางแก้ไขปัญหาร่วมกันผ่านการประชุมของสมาชิกหลายครั้งจนนำไปสู่ข้อสรุปเชิงนโยบายที่ช่วยแก้ไขปัญหาระดับเฉพาะหน้าและนโยบายที่แก้ไขปัญหาของเกษตรกรได้อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการผลักดันให้เกิดการกระจายการถือครองที่ดิน ด้วยการเสนอให้จำกัดการถือครองที่ดิน การปฏิรูปที่ดินของเอกชน และการจัดเก็บภาษีอัตราก้าวหน้า และในส่วนของปัญหาพื้นที่ป่าทับซ้อนระหว่างหมู่บ้าน ที่ดินทำกิน และการกำหนดเขตป่าอนุรักษ์ของรัฐโดยปราศจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ อันเนื่องมาจากการมีแนวทางในการจัดการทรัพยากรระหว่างรัฐกับชุมชนท้องถิ่นแตกต่างกัน การรวมศูนย์อำนาจในการจัดการทรัพยากรทำให้ชุมชนไม่มีสิทธิในการจัดการทรัพยากรตามกฎหมาย จึงนำไปสู่การเรียกร้องกฎหมายป่าชุมชนที่ปรับเปลี่ยนระบบกรรมสิทธิ์ในทรัพยากร ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างรัฐกับประชาชนในการดูแลจัดการป่าและทรัพยากรจากป่า ตลอดจนรับรองสิทธิของชุมชน สแกน. จึงมีบทบาทสำคัญในการผลักดันแนวนโยบายจนกระทั่งเกิดพระราชบัญญัติป่าชุมชน²⁴⁷ นอกจากนี้สแกน.ยังใช้ยุทธวิธีการร่วมมือกับ “เครือข่ายพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยจังหวัดเชียงใหม่” ในการเคลื่อนไหวทางการเมืองเพื่อขับไล่ทักษิณ ชินวัตร โดยมีนายสุรียนต์ ทองหนูเอียด กองเลขาสหพันธ์เกษตรกรภาคเหนือ (สแกน.) เข้าร่วมเป็นแกนนำเคลื่อนไหวทางการเมืองในเครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่ในฐานะตัวแทนภาคประชาชน²⁴⁸ เพื่อแสดงการคัดค้านโครงการและนโยบายของรัฐบาลทักษิณที่สร้างผลกระทบต่อคนจน เกษตรกรรายย่อย และองค์กรภาคประชาชน²⁴⁹ รวมถึงเพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่องค์กรภาคประชาชนในการ

²⁴⁶ สหพันธ์เกษตรกรภาคเหนือ. (2544). *เสียงเกษตรกร ปลดพันธนาการเกษตรกรรายย่อย*. เชียงใหม่: สหพันธ์เกษตรกรภาคเหนือ, น. 8-10.

²⁴⁷ เฟิ่งอ่าง, น. 65-7.

²⁴⁸ ผู้จัดการออนไลน์. (2549). พันมิตรเชียงใหม่จัดร.หามือมิดปล่อยใบปลิวโจมตี. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://mgronline.com/politics/detail/9490000106673>

²⁴⁹ ประชาไท. (2549). 23 เครือข่ายองค์กรประชาชนภาคเหนือเตรียมชุมนุมที่เชียงใหม่ ไล่ "ทักษิณ". สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://prachatai.com/journal/2006/02/7385>

ผลักดันประเด็นปัญหาของประชาชนและปัญหาสาธารณะอื่น ๆ โดยใช้พื้นที่การเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มขบวนการพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย²⁵⁰

3.1.5 กลุ่มภาคีเชียงใหม่จัดการตนเอง

จังหวัดจัดการตนเองเป็นส่วนหนึ่งของการเรียกร้องการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นที่เริ่มต้นดำเนินการเคลื่อนไหวมาตั้งแต่ปีพ.ศ.2535 การชุมนุมต่อต้านรัฐบาลทหารในปีดังกล่าวนำไปสู่การตั้งคำถามต่อการรวมศูนย์อำนาจของรัฐและเรียกร้องให้ปฏิรูปการเมืองให้เป็นประชาธิปไตย จึงเกิดการหยิบยกเอาประเด็นการกระจายอำนาจไปยังประชาชนที่จะต้องมีการปฏิรูปโครงสร้างอำนาจ ด้วยการกระจายอำนาจการบริหารจัดการจากรัฐบาลไปสู่ท้องถิ่น ประชาชน ชุมชน และภาคประชาสังคม เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหานโยบายและการพัฒนาที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น และเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกิจการสาธารณะของตนเอง จนกระทั่งรัฐธรรมนูญฉบับปีพ.ศ.2540 ได้ให้ความสำคัญกับการปกครองท้องถิ่น และการกระจายอำนาจ ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในการบริหารจัดการปกครองท้องถิ่นของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมุ่งเน้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น และการตรวจสอบการบริหารงานขององค์กรส่วนท้องถิ่น ผลของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ยังนำไปสู่การเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรงในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น²⁵¹ จากนั้นในรัฐธรรมนูญฉบับปีพ.ศ. 2550 ได้เพิ่มการกระจายอำนาจเชิงโครงสร้างการบริหารจัดการที่มุ่งพัฒนาจังหวัดให้พร้อมเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ที่คำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัดนั้น อันนำไปสู่การก่อตัวของกระแสการเรียกร้องให้คืนอำนาจแก่ท้องถิ่นและขยายอำนาจจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปสู่ระดับจังหวัด เพื่อให้ประชาชนสามารถเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดได้ด้วยตนเอง²⁵²

“กลุ่มภาคีเชียงใหม่จัดการตนเอง” เป็นกลุ่มที่ริเริ่มการเคลื่อนไหวจังหวัดจัดการตนเองในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือ ก่อตัวขึ้นราวปีพ.ศ.2552 หลังจากปัญหาความขัดแย้งแตกแยกทางความคิดทางการเมืองในจังหวัดเชียงใหม่ระหว่างกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) กับฝ่ายรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะและผู้ต่อต้านทักษิณ ชินวัตร ความขัดแย้งขยายตัวจนเกิดการใช้ความรุนแรงอันส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์และเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มนักธุรกิจทั้งฝ่าย

²⁵⁰ อุเชนทร์ เชียงเสน. (2561). *การเมืองภาคประชาชน*. กรุงเทพฯ: มติชน, น. 304-11.

²⁵¹ พีระฉัตร ดาบเพชร. (2557). “กระบวนการกระจายอำนาจสู่ชุมชน: กรณีศึกษายุทธวิธีการผลักดันนโยบายจังหวัดจัดการตนเอง”, (วิทยานิพนธ์ดุสิตบัณฑิต) คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, น. 11.

²⁵² ศรีนยา สี่มา. (ม.ป.ป.). *จังหวัดจัดการตนเอง : แนวคิดในการปฏิรูปการปกครองส่วนท้องถิ่น*. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://library2.parliament.go.th/ebook/content-issue/2558/hi2558-042.pdf>

สื่อเหลืองและฝ่ายสีแดงร่วมกับกลุ่มนักวิชาการได้หารือถึงวิธีการแก้ไขความขัดแย้งดังกล่าว จึงก่อตั้งเป็น “เครือข่ายบ้านชุมชนเมืองเย็น”²⁵³ ซึ่งนำไปสู่การประสานความร่วมมือระหว่างนักธุรกิจ หอการค้า นักกฎหมาย สื่อมวลชน กลุ่มนักวิชาการ นักการเมืองท้องถิ่น ผู้นำชุมชนท้องถิ่น กลุ่มองค์กรนักพัฒนาเอกชน และกลุ่มเครือข่ายประชาสังคมต่าง ๆ เข้ามาแสวงหาหนทางออกร่วมกัน เช่น เครือข่ายการศึกษาทางเลือก เครือข่ายประชาสังคมเพื่อจังหวัดจัดการตนเอง เครือข่ายโครงการ เชียงใหม่อ่าน เครือข่ายสมัชชาสุขภาพเชียงใหม่²⁵⁴ กลุ่มคนเหล่านี้ตระหนักถึงความขัดแย้งแตกแยกทางความคิดเป็นผลสืบเนื่องจากการรวมศูนย์อำนาจของรัฐไทยและความเหลื่อมล้ำทางการเมือง อันนำไปสู่การก่อตั้ง “กลุ่มภาคีเชียงใหม่จัดการตนเอง” เพื่อดำเนินการเสนอร่างกฎหมายที่เปิดโอกาสให้มีการกระจายอำนาจแก่จังหวัดเชียงใหม่ และเพื่อเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นต่อการพัฒนาจังหวัดเชียงใหม่อันเป็นหลักการพื้นฐานของประชาธิปไตย รวมถึงเพื่อดึงดูดความสนใจของประชาชนจากปัญหาการเมืองมาสู่ท้องถิ่น โดยมีนายชำนาญ จันทร์เรือง เป็นผู้เสนอร่างกฎหมาย นายสวิง ต้นอุดม และนายชัชวาล ทองดีเลิศ อดีตตัวแทนเครือข่ายพันธมิตรประชาชนเพื่อการปฏิรูปการเมืองภาคเหนือฯ เป็นหนึ่งในแกนนำสำคัญในการเคลื่อนไหว²⁵⁵

ยุทธวิธีในการเคลื่อนไหวของกลุ่มภาคีเชียงใหม่จัดการตนเองให้ความสำคัญกับการเคลื่อนไหวเพื่อเสนอกฎหมายตามข้อบัญญัติในรัฐธรรมนูญพ.ศ.2550 หมวด 14 มาตรา 281 จึงนำไปสู่การปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างกลุ่มประชาสังคมภายในแต่ละจังหวัดกับองค์กรประชาสังคมต่าง ๆ เช่น สถาบันจัดการทางสังคม (สจส.) สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) และคณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชนภาคเหนือ (กป.อพช.) จนกระทั่งสามารถจัดตั้งคณะทำงานเพื่อเป็นตัวแทนกลุ่มและเป็นผู้ขับเคลื่อนการจัดทำนโยบาย²⁵⁶ กลุ่มภาคีจังหวัดเชียงใหม่ได้เริ่มต้นกระบวนการผลักดันร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเชียงใหม่มหานครในปีพ.ศ.2554 ที่มีข้อเสนอสำคัญ คือ 1) ให้มีการยกระดับการปกครองท้องถิ่นเป็นระดับจังหวัดและยุบเลิกหน่วยราชการส่วนภูมิภาคให้มาอยู่ภายใต้ระดับจังหวัด 2) ให้มีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดโดยตรง 3) ให้จังหวัดมีอำนาจหน้าที่บริหารจัดการพื้นที่ของตนเองได้กว้างขวางและเบ็ดเสร็จ 4) ให้จังหวัดมีอิสระทางด้านการคลัง ให้สามารถบริหารงบประมาณของตนเองได้โดยไม่ต้องรอการจัดสรรงบประมาณจากกระทรวงมหาดไทย

²⁵³ ประชาไท. (2553). เมื่อเชียงใหม่จะจัดการตนเอง. สืบค้นออนไลน์. ที่มา

<https://prachatai.com/journal/2010/12/32122>

²⁵⁴ สัมภาษณ์ ศรีตระกูล. (2558). “แนวคิดและข้อเสนอการเป็นจังหวัดจัดการตนเองของฝ่ายต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงใหม่”, (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต) สาขาชนบทศึกษาและการพัฒนา วิทยาลัยพัฒนศาสตร์ ป๋วย อึ๊งภากรณ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, น. 108-10.

²⁵⁵ ประชาไท. (2559). จังหวัดจัดการตนเอง: นวัตกรรมของภาคประชาสังคม. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://prachatai.com/journal/2016/04/65233>

²⁵⁶ พีระฉัตร ดาบเพชร. อ้างแล้ว, น. 114-5.

และ 5) การจัดตั้งสภาพลเมือง²⁵⁷ ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ยังได้กำหนดขอบเขตอำนาจของจังหวัดไว้ เฉพาะอำนาจในการบริหารที่ส่งเสริมหลักการตรวจสอบและถ่วงดุล โดยไม่รวมถึงอำนาจทางการทหาร การคลัง การต่างประเทศ และอำนาจตุลาการ²⁵⁸

นอกจากนี้กลุ่มเครือข่ายภาคีจังหวัดจัดการตนเองยังใช้ยุทธศาสตร์การสร้างพื้นที่ทางสังคม และการสร้างกรอบโครงความคิดผ่านกระบวนการสร้างความรู้ความเข้าใจ เพื่อสร้างการตระหนักรู้ต่อ สภาพปัญหาของจังหวัดเชียงใหม่และสร้างแนวร่วมสนับสนุนจากประชาชนในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ดังเช่น การจัดโครงการกิจกรรม “120 วันร่วมสร้างสรรค์เชียงใหม่มหานคร” ตั้งแต่ 30 กันยายน พ.ศ.2555 – 27 มกราคม พ.ศ.2556 ที่เป็นการประสานเครือข่ายทางสังคมในจังหวัดเชียงใหม่และการใช้สื่อสังคมออนไลน์เผยแพร่กรอบโครงความคิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นปัญหาความเหลื่อมล้ำทางอำนาจที่สามารถโน้มน้าวใจแนวร่วมได้มากที่สุด²⁵⁹ รวมไปถึงการเปิดรวบรวมรายชื่อเพื่อเสนอร่างกฎหมายเข้าสู่กระบวนการนิติบัญญัติตามรัฐธรรมนูญ โดยมีชาวเชียงใหม่ร่วมแสดงเจตนารมณ์สนับสนุนถึงกว่า 12,000 รายชื่อ จนนำไปสู่การยื่นเสนอร่างพระราชบัญญัติเชียงใหม่มหานครต่อรองประธานสภาผู้แทนราษฎร²⁶⁰ ภายหลังจากกลุ่มเครือข่ายภาคีจังหวัดเชียงใหม่จัดการตนเองผลักดันกฎหมายเข้าสู่กระบวนการนิติบัญญัติเมื่อ 26 ตุลาคม พ.ศ.2556 แต่เมื่อเกิดการรัฐประหารโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ในวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 ทำให้การขับเคลื่อนประเด็นการกระจายอำนาจต้องหยุดชะงักไปและร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเชียงใหม่มหานครไม่ได้ถูกนำมาพิจารณาต่อ²⁶¹ โดยในเวลาต่อมามีความพยายามจะผลักดันแนวคิดจังหวัดจัดการตนเองที่ใช้ “เชียงใหม่มหานคร” เป็นตัวแบบทางเลือกในการปฏิรูปประเทศตามแนวทางของกลุ่มคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงปฏิรูปประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส.)²⁶²

CHULALONGKORN UNIVERSITY

²⁵⁷ คณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงและพัฒนากฎหมายด้านการกระจายอำนาจ. (2558). *ทำไม...จังหวัดต้องจัดการตนเอง*. นนทบุรี: สำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย, น. 176-9.

²⁵⁸ Nithat-ek, P. (2019). The Rise of Antagonism: The Chiang Mai Province People's Network for Self-Governing Administration and Its Reaction Against the Hegemonic Centralising State. *Journal of Social Sciences Naresuan University*, 13(2), Pp. 202-3. Retrieved from <https://www.tci-thaijo.org/index.php/jssnu/article/view/20872>

²⁵⁹ พีระฉัตร ดาบเพชร. อ่างแล้ว, น. 120-3.

²⁶⁰ สัญชัย ศรีตระกูล. อ่างแล้ว, น. 63-5.

²⁶¹ ประชาไท. (2561). อนาคตใหม่ของการกระจายอำนาจ. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://prachatai.com/journal/2018/05/77197>

²⁶² ประชาไท. (2556). รายงาน: การตีความ ม.7 - รากความคิด 'สภาประชาชน' คนดีจัดการทุนสามัญ. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://prachatai.com/journal/2013/12/50263>

3.1.6 แนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.)

กลุ่มคนเสื้อแดงเป็นการรวมตัวกันของกลุ่มคนที่ต่อต้านอำนาจนอกระบบรัฐสภาและการเข้าแทรกแซงระบอบประชาธิปไตย แรกก่อตั้งเป็นการรวมกลุ่มในนามแนวร่วมประชาธิปไตยขับไล่เผด็จการ (นปก.) ในปีพ.ศ.2550 เพื่อต่อต้านการรัฐประหารนายกรัฐมนตรีกษัตริย์ ชินวัตร ที่ในเวลาต่อมา กลายเป็นการคัดค้านการร่างรัฐธรรมนูญฉบับปี 2550 โดยมีมวลชนผู้สนับสนุนนายกรัฐมนตรีกษัตริย์ ชินวัตรเป็นกำลังสำคัญในการเคลื่อนไหว ในช่วงแรกก่อตั้งกลุ่มนปก. ถือกำเนิดขึ้นจากผู้คนหลากหลายเครือข่ายองค์กร เช่น เครือข่าย 19 กันยาต้านรัฐประหาร กลุ่มคนวันเสาร์ไม่เอาเผด็จการ กลุ่มพลเมืองวิวัฒน์ องค์กรแรงงาน กลุ่มนักวิชาการและกลุ่มพีทีวี เป็นต้น²⁶³ โดยมีนักการเมืองในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือทำหน้าที่ในการจัดตั้งและระดมมวลชนสนับสนุนผ่านเครือข่ายคนรักอุดร²⁶⁴ ต่อมามีองค์กรเข้าร่วมเพิ่มมากขึ้นทำให้เป้าหมายและแนวทางการเคลื่อนไหวของกลุ่มนปก. เริ่มแตกต่างกัน จึงนำไปสู่การปรับโครงสร้างองค์กรและมีแกนนำชุดใหม่ภายใต้การนำของแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) ที่เข้ามามีบทบาทนำการเคลื่อนไหวของขบวนการคนเสื้อแดงที่ประกอบไปด้วยกลุ่มคนหลายสถานะและหลากหลายความคิดเห็นทางการเมืองให้ลุกขึ้นมาต่อสู้ทางการเมืองตลอดช่วงทศวรรษที่ผ่านมา

กลุ่มนปช. นำเสนอภาพรวมของขบวนการว่าเป็นตัวแทนของกลุ่มคนชนชั้นล่างที่ถูกเอารัดเอาเปรียบ ยากจน ถูกบีบคั้นด้วยความเหลื่อมล้ำและความอยุติธรรมทางการเมือง ภาพตัวแทนดังกล่าวสามารถสร้างแรงสนับสนุนจากกลุ่มคนจำนวนมากในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เป็นฐานเสียงของทักษิณ ชินวัตร กลุ่มนปช. เป็นขั้วตรงข้ามกับกลุ่มคนเสื้อเหลืองที่มีจุดเน้นของชุดความคิดทางการเมืองที่แตกต่างกัน กลุ่มคนเสื้อเหลืองต้องการระบอบประชาธิปไตยที่มีการตรวจสอบและมีส่วนร่วม ไม่เชื่อถือในระบบการเลือกตั้ง และสนับสนุนให้มีการถ่วงดุลจากอำนาจนอกระบบรัฐสภา เช่น ศาล ทหาร องค์กรอิสระ องค์กรมนตรี และสถาบันกษัตริย์ ขณะที่กลุ่มคนเสื้อแดงต่อสู้เรียกร้องการเมืองแบบเสรีนิยมประชาธิปไตยที่ให้ความสำคัญกับระบบการเลือกตั้งที่เสมอภาคและยุติธรรม กลุ่มคนเสื้อแดงจึงต่อต้านการรัฐประหาร การแทรกแซงจากอำนาจนอกระบบรัฐสภาต่อกระบวนการทางการเมือง และความเหลื่อมล้ำในกระบวนการยุติธรรม²⁶⁵ ความแตกต่างทางความคิดดังกล่าวได้ขยายตัวไปเป็นความขัดแย้งแตกแยกภายในสังคมอย่างชัดเจนเมื่อเกิดการรัฐประหารและ

²⁶³ คมชัดลึก. (2562). ย้อนรอยบุกบ้านป่าไม่ได้มีแค่ นปช. สืบค้นออนไลน์. ที่มา

<https://www.komchadluek.net/news/scoop/381682>

²⁶⁴ สำนักข่าวอิศรา. (2557). 9 ปี 2 รัฐประหาร เส้นทางต่อสู้เสื้อแดงได้ปึกทักษิณ. สืบค้นออนไลน์. ที่มา

https://www.isranews.org/isranews-scoop/30088-udd_05_02.html

²⁶⁵ อภิชาติ สถิตนิรามัย และคณะ. (2556). *โครงการวิจัยทบทวนภูมิทัศน์การเมืองไทย*. เชียงใหม่: แผนงานสร้างเสริมนโยบายสาธารณะที่ดี สถาบันศึกษานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, น. 2.

เกิดการใช้อำนาจศาลแทรกแซงทางการเมืองหลายครั้ง ทำให้ผู้คนจำนวนมากให้การสนับสนุน ขบวนการของกลุ่มคนเสื้อแดงมากยิ่งขึ้น

การรวมตัวของกลุ่มคนในขบวนการคนเสื้อแดงเป็นผลมาจากเงื่อนไขสำคัญหลายประการ ได้แก่ เงื่อนไขการเปิดให้มีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีส่วนสำคัญในการบ่มเพาะความคิดแบบประชาธิปไตยและความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างรัฐกับประชาชน ที่ประชาชนมีอำนาจในการตัดสินใจเลือกผู้แทนของตนเอง อันนำไปสู่เงื่อนไขในการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการเลือกตั้งของชนบทในช่วงการหาเสียงของพรรคไทยรักไทย ทำให้เกิดการปรับทัศนคติทางการเมืองจากเดิมที่ประชาชนตัดสินใจเลือกผู้แทนจากตัวบุคคล มาเป็นการตัดสินใจเลือกนโยบายของพรรคการเมืองที่นำไปปฏิบัติเป็นนโยบายรัฐได้จริง และเงื่อนไขประการสุดท้ายคือ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาทำให้วิถีชีวิตของเกษตรกรในชนบทเปลี่ยนแปลงจากเกษตรกรรมดั้งเดิมมาเป็นวิถีชีวิตผูกโยงกับระบบเศรษฐกิจแบบตลาด และได้ปรับเปลี่ยนสถานภาพของพวกเขาจากชนชั้นชาวนามาเป็นชนชั้นกลางระดับล่าง การปรับเปลี่ยนทางชนชั้นดังกล่าวได้เปลี่ยนแปลงจิตสำนึกของคนชนบทจากเดิมที่เป็นเพียงผู้ผลิต มาเป็นผู้ประกอบการที่ต้องการกติกากฎหมายทางการเมืองที่เป็นธรรมและเสมอภาค ตลอดจนตระหนักถึงความเชื่อมโยงทางการเมืองต่ออำนาจทางเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตของพวกเขา อันเป็นการสร้างความปรารถนาต่อการเมืองแบบใหม่ในหมู่คนชนบทที่ไม่ยึดโยงกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างรัฐกับประชาชนที่ไม่เท่าเทียมอีกต่อไป ด้วยเหตุนี้การรัฐประหารในปี พ.ศ.2549 ที่ผลักดันให้คนชนบทกลับสู่สถานะผู้ได้ปกครองที่ไร้อำนาจทางเศรษฐกิจและการเมืองจึงกลายเป็นชนวนเหตุให้เกิดความคับข้องใจของกลุ่มคนชนบทและผลักดันให้ลุกขึ้นมาต่อสู้เพื่อประชาธิปไตย²⁶⁶ นอกจากนี้ยังมีขบวนการคนเสื้อแดงยังประกอบไปด้วยกลุ่มคนที่อยู่ในภาคอุตสาหกรรม ผู้ประกอบการรายย่อย และแรงงานนอกระบบที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่มั่นคงและเผชิญกับปัญหาความไม่เป็นธรรมทางการเมืองให้หันมาต่อสู้ร่วมกับขบวนการคนเสื้อแดง²⁶⁷ รวมถึงกลุ่มคนที่สนับสนุนนายกรัฐมนตรีกษิณ ชินวัตร ได้เข้าร่วมเคลื่อนไหวทางการเมืองด้วยเช่นเดียวกัน

จังหวัดเชียงใหม่เป็นพื้นที่ที่มีสมาชิกเข้าร่วมสนับสนุนขบวนการคนเสื้อแดงอยู่เป็นจำนวนมาก และมีเครือข่ายแนวร่วมของกลุ่มนปช.ที่มีการก่อตัวเป็นขบวนการแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มขบวนการคนเสื้อแดงจังหวัดเชียงใหม่เริ่มต้นก่อตั้งโดยกลุ่มคนชนชั้นกลาง นักวิชาการ และเครือข่ายผู้ประกอบการธุรกิจในเขตอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ พวกเขาารวมตัวกันในนาม “สมาพันธ์คนเหนือรักประชาธิปไตย” ทำการประชุมที่ลานประตูท่าแพ จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลที่มาจากพรรคไทยรักไทยยกเลิกการประกาศกฎอัยการศึกที่ส่งผลกระทบต่อการทำงาน

²⁶⁶ ปันแก้ว เหลืองอร่ามศรี และคณะ. (2556). *Becoming Red: กำเนิดและพัฒนาการเสื้อแดงในเชียงใหม่*. เชียงใหม่: ศูนย์วิจัยและบริการวิชาการ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, น. 9-12.

²⁶⁷ กิตติพงษ์ สนธิสัมพันธ์ (บรรณาธิการ). (2553). *Red Why: แดงทำไม*. กรุงเทพฯ: โอเพ่นบุ๊กส์, น. 23-4.

และเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงใหม่ แต่ทว่าการชุมนุมครั้งนี้ได้กลายเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญที่ทำให้พวกเขาเห็นถึงความไม่เป็นธรรมจากรัฐ จนนำไปสู่การก่อตัวเป็น “กลุ่มรักเชียงใหม่ 51”²⁶⁸ ที่มีบทบาทนำในการดำเนินกิจกรรมเคลื่อนไหวคัดค้านการรัฐประหารและระบอบเผด็จการ ตลอดจนการสร้างเครือข่ายองค์กรของกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบจากการรัฐประหารและการขยายตัวของคนเสื้อแดงในระดับอำเภอต่าง ๆ ทั่วจังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้เครือข่ายวิทยุชุมชน สถานีเคเบิลทีวี แผ่นปลิว ฯลฯ เป็นเครื่องมือในการระดมมวลชน²⁶⁹

ต่อมาได้เกิดความแตกต่างทางความคิดขึ้นในขบวนการ คนเสื้อแดงที่มีแนวทางในการเคลื่อนไหวที่แตกต่างกันได้แยกตัวออกมาจัดตั้งเป็น “ศูนย์ประสานงานกลางแดง นปช. เชียงใหม่” ในปีพ.ศ.2552 โดยมุ่งสนับสนุนการสร้างมวลชนสนับสนุนให้แก่การเคลื่อนไหวของกลุ่มนปช. ร่วมกับการทำงานทางความคิด จนสามารถสร้างกลุ่มมวลชนเสื้อแดงได้ในทุกอำเภอของจังหวัดเชียงใหม่²⁷⁰ ดังเช่นการเติบโตของกลุ่มเครือข่ายแนวร่วมในพื้นที่ชนบทของจังหวัดเชียงใหม่ที่เป็นฐานกำลังของคนเสื้อแดงในจังหวัดเชียงใหม่ที่เข้มแข็งที่สุดแห่งหนึ่ง คือ กลุ่มเครือข่าย “ชมรมคนรักฝาง แม่ाय ไชยปราการ” ที่เป็นการรวมตัวของกลุ่มคนที่ไม่เห็นด้วยกับการรัฐประหารในพื้นที่อำเภอฝาง แม่ाय และไชยปราการของจังหวัดเชียงใหม่เพื่อเข้าสนับสนุนการเคลื่อนไหวของกลุ่มนปช. ส่วนกลาง พวกเขาสร้างช่องทางเครือข่ายวิทยุคลื่น 92.0 MHz ของชมรมเป็นเครื่องมือหลักในการสร้างฐานมวลชน ระดมเงินทุน และการระดมมวลชนเข้าต่อสู้ร่วมกับกลุ่มนปช. ในหลายเหตุการณ์ อาทิ การเข้าร่วมชุมนุมสัจจกรที่กรุงเทพฯ การร่วมถวายฎีกากับกลุ่มนปช.แดงทั้งแผ่นดินเพื่อขอพระราชทานอภัยโทษให้แก่ทักษิณ ชินวัตร รวมถึงเข้าร่วมการเดินสายปราศรัยของกลุ่มนปช.แดงทั้งแผ่นดินตามจังหวัดต่าง ๆ จนกระทั่งในวันที่ 19 พฤษภาคม พ.ศ.2553 รัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะได้สั่งสลายการชุมนุม ส่งผลให้สถานีวิทยุของชมรมฯ ถูกปิดตัวลง แม้ในเวลาต่อมาชมรมคนรักฝาง แม่ाय ไชยปราการจะดำเนินการเปิดสถานีวิทยุขึ้นมาใหม่ก็ได้ลดบทบาทจากช่องทางถ่ายทอดการชุมนุมและมีการปลุกระดมมวลชนอย่างเข้มข้นของกลุ่มคนเสื้อแดง มาเป็นช่องทางการนำเสนอเนื้อหาที่ครอบคลุมหลายด้านทั้งการเมือง เศรษฐกิจ บ้านเกิด วัฒนธรรม และการเกษตร²⁷¹

นอกจากนี้ยังมีกลุ่มเครือข่ายแนวร่วมของคนเสื้อแดงที่ก่อตัวขึ้นจากกลุ่มคนในชุมชนที่มีความคิดทางการเมืองเดียวกันและมีการแลกเปลี่ยนความเห็นจนนำไปสู่การทำกิจกรรมทางการเมือง

²⁶⁸ ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี และคณะ. อ้างแล้ว, น. 33-5.

²⁶⁹ เฟิ่งอ่าง, น. 40-1.

²⁷⁰ เฟิ่งอ่าง, น. 42-3.

²⁷¹ สุรัชย์ ตั้งมกรา. (2556). การเมืองเรื่องการเลือกตั้ง: ศึกษาการหาเสียงเลือกตั้ง วันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ.2554 เขตเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดเชียงใหม่, (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต) สาขาวิชาการปกครอง ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, น. 69-73.

ร่วมกัน เช่น กลุ่มสันกำแพงรักประชาธิปไตยที่ก่อตัวขึ้นจากความสัมพันธ์ของกลุ่มคนในพื้นที่ตลาดสันกำแพงที่มีความผูกพันใกล้ชิดกับตระกูลชินวัตร ตลาดสันกำแพงเป็นพื้นที่สาธารณะที่ถูกใช้ปฏิบัติการทางการเมืองในลักษณะของการเป็นจุดเชื่อมต่อ (node) ในการแลกเปลี่ยนและกระจายข่าวสารทางการเมืองระหว่างกลุ่มแม่ค้าพ่อค้าในตลาดไปยังตลาดย่อยของตำบลหรือหมู่บ้าน²⁷² จึงสามารถเชื่อมต่อกับเครือข่ายสื่อแดงอื่นที่กำลังเริ่มก่อตัวขึ้นในระดับตำบลหมู่บ้าน และสามารถดึงดูดกลุ่มคนที่มีประสบการณ์เคลื่อนไหวต่อสู้ทางการเมืองเช่น อดีตสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย รวมถึงกลุ่มคนที่เป็นปัญญาชนในท้องถิ่น เช่น นักธุรกิจท้องถิ่นและข้าราชการเกษียณ ที่เข้ามามีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้กำหนดทิศทางการเคลื่อนไหวของกลุ่ม การเชื่อมโยงกันของกลุ่มย่อยจากอำเภอต่าง ๆ เข้าเป็นเครือข่ายทำให้เกิดการขยายมวลชนสนับสนุนที่เข้ามีส่วนร่วมทั้งกับกิจกรรมของกลุ่มอย่างเข้มข้น ทั้งในด้านการจัดตั้งเวทีปราศรัยในพื้นที่สันกำแพง การระดมเงินทุนสนับสนุน การเข้าร่วมโรงเรียนนปช. รวมไปถึงการเข้าร่วมกิจกรรมการประชุมของกลุ่มนปช. ส่วนกลางอย่างแข็งขัน จนกระทั่งการกระชกพื้นที่ของรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ได้ทำให้กิจกรรมต่าง ๆ ลดลง²⁷³

3.2 ขบวนการต่อต้านทักษิณจังหวัดเชียงใหม่: จากพันธมิตรถึงกปปส.

กลุ่มขบวนการต่อต้านทักษิณจังหวัดเชียงใหม่เป็นกลุ่มขบวนการที่มีบทบาทสำคัญในเหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองไทยที่นำไปสู่การรัฐประหารในปีพ.ศ. 2549 และอีกครั้งในปีพ.ศ. 2557 โดยขบวนการต่อต้านทักษิณจังหวัดเชียงใหม่มีส่วนร่วมกับการต่อสู้ในฐานะเครือข่ายแนวร่วมของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย และเครือข่ายแนวร่วมของคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงปฏิรูปประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กลุ่มกปปส.) การต่อสู้ของขบวนการต่อต้านทักษิณทั้งสองช่วงเวลาต่างมีเป้าหมายเพื่อต่อต้านรัฐบาลนายกรัฐมนตรียุคทักษิณ ชินวัตรและรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร โดยจังหวัดเชียงใหม่ได้เป็นหนึ่งในพื้นที่ปฏิบัติการทางการเมืองที่สำคัญและมีการรวมตัวกันของเครือข่ายแนวร่วมที่เป็นพลังสำคัญในการสนับสนุนส่งเสริมการเคลื่อนไหวของกลุ่มพันธมิตรและกลุ่มกปปส. อันมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

²⁷² ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี และคณะ. อ้างแล้ว, น. 78-81.

²⁷³ เพิ่งอ้าง, น. 86-7.

3.2.1 เครือข่ายพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยเชียงใหม่

กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยจังหวัดเชียงใหม่ถือกำเนิดขึ้นจากกลุ่มเครือข่ายองค์กรที่ต่างมีเป้าประสงค์ในการคัดค้านนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตรและพวกพ้องออกจากระบบการเมืองไทย กลุ่มเครือข่ายเหล่านี้เริ่มต้นการเคลื่อนไหวทางการเมืองครั้งแรกหลังจากกลุ่มพันธมิตรกรุงเทพประกาศก่อตั้งอย่างเป็นทางการ พวกเขาเริ่มต้นทำกิจกรรมทางการเมืองภายในรั้วมหาวิทยาลัยเชียงใหม่และเริ่มได้รับการสนับสนุนจนกระทั่งกลายเป็นกลุ่มเครือข่ายพันธมิตรที่มีแกนนำดำเนินกิจกรรมเคลื่อนไหวทางการเมืองในจังหวัดเชียงใหม่อย่างแข็งขัน ตลอดจนเข้าร่วมสนับสนุนกำลังคนและทรัพยากรทางการเงินไปยังการประชุมประท้วงที่กรุงเทพฯ โดยกลุ่มพันธมิตรจังหวัดเชียงใหม่มีระยะการทำกิจกรรมทางการเมืองต่อต้านทักษิณ ที่สามารถแบ่งช่วงการทำกิจกรรมได้ออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ 1) ระลอกที่หนึ่ง ห้วงเวลาแห่งการขับไล่รัฐบาลทักษิณ และ 2) ระลอกที่สอง ห้วงเวลาแห่งการขับไล่รัฐบาลตัวแทนทักษิณ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ระลอกที่หนึ่ง : ขับไล่รัฐบาลทักษิณ

ความเคลื่อนไหวของพลังในการคัดค้านทักษิณ ชินวัตรและรัฐบาลพรรคเพื่อไทยเริ่มปรากฏชัดนับตั้งแต่สนธิ ลิ้มทองกุลประกาศนัดระดมพลชุมนุมใหญ่ในวันที่ 4 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2549 ที่ลานพระบรมรูปทรงม้า โดยมีกลุ่มนักธุรกิจชาวเชียงใหม่เดินทางไปยังกรุงเทพฯ เพื่อเข้าร่วมแสดงพลังคัดค้านทักษิณ ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวยังคงเป็นการร่วมกิจกรรมเฉพาะบุคคลและยังไม่มีมารวมตัวเป็นกลุ่มเครือข่ายที่ชัดเจน²⁷⁴ ต่อมาในวันที่ 5 กุมภาพันธ์ เครือข่ายสนธิร่วมกับเครือข่ายองค์กรประชาธิปไตยและองค์กรประชาชนได้ร่วมกันก่อตั้ง “กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย” และแถลงเปิดตัวอย่างเป็นทางการในวันที่ 9 กุมภาพันธ์ เพื่อดำเนินภารกิจขับไล่ นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตรอย่างเต็มรูปแบบ ทางด้านจังหวัดเชียงใหม่ก็เริ่มต้นก่อตั้งเครือข่ายเพื่อเคลื่อนไหวอย่างเป็นทางการเช่นเดียวกัน โดยรวมตัวกันในนามของ “เครือข่ายพันธมิตรประชาชนเพื่อการปฏิรูปการเมืองภาคเหนือ” (เชียงใหม่) ซึ่งประกอบขึ้นจากกลุ่มเครือข่ายที่ลงนามอย่างเป็นทางการดังต่อไปนี้ 1) คณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชนชนบท ภาคเหนือ 2) สหพันธ์เกษตรกรภาคเหนือ (สกน.) 3) เครือข่ายผู้ติดเชื้อเอชไอวี เอดส์ภาคเหนือ 4) คณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชนด้านเอดส์ภาคเหนือ 5) ภาคีคนฮักเชียงใหม่ 6) วิทยาลัยการจัดการทางสังคม 7) เครือข่ายคนทำงานด้านยาเสพติด 8) เครือข่ายชุมชนเมืองเชียงใหม่ 9) กลุ่มผู้ป่วยมลพิษจากโรงไฟฟ้าถ่านหินลิกไนต์ อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง 10) เครือข่ายป่าชุมชน จังหวัดน่าน 11) เครือข่ายผู้ใช้น้ำลุ่มน้ำ

²⁷⁴ ผู้จัดการรายวัน. (2549). “พณีกำลังล่าชื่อไล่ทักษิณ”. 2 กุมภาพันธ์, น. 1, 3.

ปิงตอนล่าง 12) เครือข่ายการสร้างฝาย 13) เครือข่ายทรัพยากรลุ่มน้ำแดงตอนบน อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ 14) เครือข่ายกลุ่มเกษตรกรภาคเหนือ 15) เครือข่ายป่าชุมชน อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ 16) ศูนย์พิทักษ์และฟื้นฟูสิทธิชุมชนท้องถิ่น 17) www.localtalk2004.com และ 18) เครือข่ายสื่อประชาชนภาคเหนือ²⁷⁵

“เครือข่ายพันธมิตรประชาชนเพื่อการปฏิรูปการเมืองภาคเหนือ” (เชียงใหม่) มีแกนนำในการเคลื่อนไหวจำนวนทั้งสิ้น 8 คน ได้แก่

1) นายสุริยันต์ ทองหนูเอียด กองเลขาสหพันธ์เกษตรกรภาคเหนือ (สกน.) และอดีตเลขาธิการสหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย (สนนท.)

2) นายอุทัยวรรณ กาญจนกามล อดีตคณบดีบัณฑิตวิทยาลัยและกรรมการสภามหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เลขาธิการสภาเวียงพิงค์ ประธานแนวร่วมต่อต้านคอร์ปชั่นจังหวัดเชียงใหม่ และบรรณาธิการอาวุโสหนังสือพิมพ์พลเมืองเหนือ

3) นายชัยพันธ์ ประภาสวัตร นักวิชาการสถาบันเพื่อสิทธิชุมชน ที่ปรึกษาสมัชชาคนจน และสมาชิกภาคีคนฮักเจียงใหม่

4) นายนิคม พุทธา ผู้ประสานงานมูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าภาคเหนือ ผู้อำนวยการโครงการลุ่มน้ำปิงตอนบน และสมาชิกภาคีคนฮักเจียงใหม่

5) นางสุนทรีย์ เวชานนท์ ศิลปินนักร้องชาวเชียงใหม่

6) นายบัณรส บัวคลี่ คอลัมนิสต์หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวันประจำเชียงใหม่ และสมาชิกภาคีคนฮักเจียงใหม่

7) นายสืบสวัสดิ์ สนิทวงศ์ สมาชิกภาคีคนฮักเจียงใหม่

8) นายเฉลิมพล แซมเพชร อาจารย์คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และสมาชิกภาคีคนฮักเจียงใหม่

โดยมีนายชัชวาล ทองดีเลิศ ผู้แทนกลุ่มสืบสานล้านนาเป็นตัวแทนในการทำกิจกรรมของเครือข่ายพันธมิตรภาคเหนือ²⁷⁶ ทั้งนี้เครือข่ายพันธมิตรภาคเหนือยังได้รับความร่วมมือจากบุคคลและ

²⁷⁵ กองบรรณาธิการมติชน. (2551). อ้างแล้ว, น. 35-6.

²⁷⁶ ประชาไท. (2549). ผู้ไม่หวังดีกับการพัฒนาเมืองเชียงใหม่ ?. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://prachatai.com/journal/2006/08/22916> ; และ ผู้จัดการออนไลน์. (2549). พันมิตรฯเชียงใหม่รุกพบตร.ลงบันทึกประจำวันไปปลิวเถื่อน. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://mgronline.com/politics/detail/9490000106720> ; และ ประชาไท. (2549).

กลุ่มเครือข่ายที่ไม่แสดงตนอย่างเปิดเผยในการระดมทุนเพื่อจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวทั้งในพื้นที่ เชียงใหม่และการร่วมเคลื่อนไหวกับกลุ่มพันธมิตรที่กรุงเทพฯ

โดยในระยะแรกความเคลื่อนไหวทางการเมืองของเครือข่ายพันธมิตรถูกจัดขึ้นโดยใช้ สถาบันการศึกษาเป็นฐานที่มั่นในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2549 กลุ่ม นักวิชาการมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนนำนักวิชาการและสถาบันการศึกษาในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และ จังหวัดใกล้เคียงได้จัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารประชาชนเพื่อประชาธิปไตยเพื่อให้ข้อมูลความรู้ทาง การเมืองแก่ประชาชน พร้อมทั้งคำถามแก่ดร.ทักษิณ ชินวัตรให้ชี้แจงต่อข้อสงสัยของประชาชน ในวัน ต่อมา สาขาการเมืองการปกครอง ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้จัด เวทีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างนักวิชาการและนักศึกษาในประเด็นจริยธรรมของ นักการเมือง และร่วมกันลงชื่อเรียกร้องให้นายกรัฐมนตรีลาออก จากนั้นในวันที่ 17 กุมภาพันธ์ จึงเริ่ม เกิดความเคลื่อนไหวที่จัดโดยความร่วมมือระหว่างนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สหพันธ์นิสิต นักศึกษาแห่งประเทศไทย (สนนท.) ได้เวทีสาธารณะเพื่อให้ข้อมูลและล่าลายชื่อถอดถอนบริเวณ สนามวอลเลย์บอล เช่นเดียวกับที่คณะกรรมการสื่อสารมวลชนได้จัดเสวนาทางวิชาการเกี่ยวกับปัญหา คอร์รัปชันของทักษิณเช่นเดียวกัน โดยมีคณาจารย์จากหลายคณะร่วมเป็นวิทยากร อาทิ ผศ.สมชาย ปรีชาศิลปกุล หัวหน้าโครงการจัดตั้งคณะนิติศาสตร์ มข. รศ.ดร.อรรถจักร สัตยานุรักษ์ ภาควิชา ประวัติศาสตร์ มข. และรศ.ดร.สดศรี เผ่าอินจันทร์ คณบดีคณะสื่อสารมวลชน มข.²⁷⁷ ในช่วงนี้เองที่ เครือข่ายพันธมิตรภาคเหนือได้เริ่มต้นจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวสนับสนุนจุดยืนของกลุ่มพันธมิตร ส่วนกลาง โดยในระยะแรกนี้เป็นการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ดังปรากฏเมื่อ วันที่ 18 กุมภาพันธ์ ศูนย์ข้อมูลข่าวสารประชาชนเพื่อประชาธิปไตยและเครือข่ายพันธมิตรนำโดยนาย ชัชวาล ทองดีเลิศ และนางสุนทรี เวชานนท์ ได้จัดเวทีเปิดเผยข้อมูลการซื้อขายหุ้นและปราศรัย ประณามนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร และเปิดถ่ายทอดสดจากเวทีชุมนุมของพันธมิตรส่วนกลางที่ ห้องสนามหลวง ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมที่ประสานไปกับการชุมนุมของเครือข่ายพันธมิตรภาคอีสาน และภาคใต้²⁷⁸ จากนั้นในวันที่ 23 กุมภาพันธ์ นักวิชาการจาก 8 สถาบันการศึกษาได้ร่วมกันจัดตั้ง “เครือข่ายวิชาการเพื่อประชาธิปไตย (เชียงใหม่)”²⁷⁹ โดยมีเป้าหมายเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทาง

²⁷⁷ ผู้จัดการรายวัน. (2549). “คนไทยทุกภาคลุกฮือปิดบัญชีทักษิณ”. 12 กุมภาพันธ์, น. 9.; และ ผู้จัดการรายวัน. (2549). “พันธมิตรปลุกทั่วประเทศไล่”. 13 กุมภาพันธ์, น. 1-2.

²⁷⁸ กลุ่มศึกษาข้อตกลงเขตการค้าเสรีเอชชน. (2549). พลังนอกสภาศึกษ กัดค้น'ทักษิณ'ลาออก. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <http://ftawatch.org/node/8096> ; และ ประชาไท. (2549). พันธมิตรฯเหนือ ประณามทักษิณลงโลก อ้างประชาธิปไตยบิดเบือน. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://prachatai.com/journal/2006/03/7790>.

²⁷⁹ ประกอบด้วย นักวิชาการจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ มหาวิทยาลัยพายัพ มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่ มหาวิทยาลัยนอร์ท(เชียงใหม่) มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย (วิทยาเขตล้านนา) วิทยาลัยพาร์อีสเทอร์น และมหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคลเชียงใหม่ โดยมีหนึ่งในแกนนำ คือ รศ.ดร.ธนสวรรค์ เจริญเมือง

การเมือง ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการจัดเวทีเสวนา “รวมพลคนก้ายนายกา” ร่วมกับกลุ่มนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่²⁸⁰ และการจัดงานเสวนาทางการเมืองเพื่อแสวงหาทางออกจากวิกฤตทางการเมืองที่ศูนย์สตรีศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่²⁸¹ กล่าวได้ว่าในห้วงเวลานี้เป็นการเริ่มต้นจัดตั้งเครือข่ายพันธมิตรที่มีการผนึกกำลังกันของนักวิชาการ คณาจารย์ นักพัฒนาเอกชน ภาคเหนือ องค์กรภาคประชาชน นักศึกษา และผู้สนับสนุนแนวคิดของกลุ่มพันธมิตร โดยมีลักษณะการจัดกิจกรรมมักเป็นรูปแบบเสวนาวิชาการเพื่อให้ความรู้แก่ประชาชนและการเปิดเวทีปราศรัยคู่ขนานไปกับกลุ่มพันธมิตรกรุงเทพ

จากนั้นเครือข่ายพันธมิตรภาคเหนือจึงเริ่มเคลื่อนไหวภายนอกรั้วมหาวิทยาลัยโดยเข้าหารือร่วมกับกลุ่มพันธมิตรส่วนกลางเพื่อส่งตัวแทนเข้าร่วมกับการตั้งชุมนุมใหญ่ที่ท้องสนามหลวง รวมถึงมีผู้เข้าร่วมเคลื่อนไหวในนามของบุคคลเช่นเดียวกัน²⁸² จนกระทั่งทักษิณ ชินวัตรได้ประกาศยุบสภาผู้แทนราษฎรในวันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2549 และกำหนดให้มีการเลือกตั้งใหม่ในวันที่ 2 เมษายน ที่กลุ่มพันธมิตรเห็นว่าการยุบสภาดังกล่าวไม่ชอบธรรมและเป็นเพียงเครื่องมือในการล้างความผิดทางการเมืองให้แก่ทักษิณ จึงมีมติคัดค้านและรณรงค์ให้ผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งกาในช่องไม่ประสงค์ลงคะแนน (no vote) พร้อมประกาศจัดการชุมนุมใหญ่ในวันที่ 25 มีนาคม เครือข่ายพันธมิตรภาคเหนือและเครือข่ายประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากนโยบายทักษิณจึงร่วมกันจัดการชุมนุมใหญ่ขึ้นในจังหวัดเชียงใหม่เป็นเวทีคู่ขนานเช่นเดียวกัน โดยร่วมกันจัดกิจกรรมทำบุญที่บริเวณสนามวอลเลย์บอล มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ออกแถลงการณ์สนับสนุนพันธมิตรกู้ชาติ²⁸³ ในเวลาต่อหลังจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในวันที่ 2 เมษายนสิ้นสุดลง พรรคไทยรักไทยและทักษิณ ชินวัตรเป็นฝ่ายได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งอีกครั้งหนึ่งท่ามกลางข้อครหาถึงความโปร่งใสในการจัดการเลือกตั้ง ส่งผลให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยเพิกถอนการเลือกตั้งครั้งนี้ และได้กำหนดให้มีการเลือกตั้งอีกครั้งในวันที่ 15 ตุลาคม

ในห้วงเวลาเดียวกันนี้เอง ทักษิณ ชินวัตร รักษาการนายกรัฐมนตรีได้จัดให้มี “ทัวร์นกขมิ้น” เป็นการเดินสายออกตรวจราชการตามพื้นที่ชนบทในเขตจังหวัดภาคเหนือและภาคอีสาน จึงถูกมอง

²⁸⁰ ประกอบด้วย กลุ่มจิต นักศึกษาอิสระ, กลุ่มก้าวที่กล้าเพื่อประชาธิปไตย และพรรคนักศึกษาอาวุชิปัตย์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

²⁸¹ ผู้จัดการรายวัน. (2549). “ทั่วประเทศพร้อมสามัคคีชุมนุม 26 ก.พ. ตั้งเวทีไล่ทักษิณ ทวงคืนประเทศ”. 26 กุมภาพันธ์, น.10.

²⁸² ผู้จัดการรายวัน. (2549). “พลังประชาชน”. 28 กุมภาพันธ์, น.34.; และ เนชั่นสุดสัปดาห์. (2549). “รากหญ้ากลางป่าปูน”. 17-23 มีนาคม, 14(720), น. 22.

²⁸³ ผู้จัดการออนไลน์. (2549). พันธมิตร ปชช.ภาคเหนือพร้อมชุมนุมใหญ่ 25 มีนาคม. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://mgronline.com/local/detail/9490000040106>.; และ ผู้จัดการออนไลน์. (2549). ภาคประชาชนเชียงใหม่ย้ายจุดยืนเคียงข้างพันธมิตร “กู้ชาติ”. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://mgronline.com/local/detail/9490000040624>

ว่าเป็นการหาเสียงเลือกตั้งโดยใช้งบประมาณแผ่นดิน เครือข่ายพันธมิตรภาคเหนือจึงกลับมามีการเคลื่อนไหวอีกครั้งโดยปรับเปลี่ยนรูปแบบการเคลื่อนไหวมาเป็นการตรวจสอบในเชิงกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับรูปแบบพฤติกรรมทางการเมืองของผู้คนในจังหวัดเชียงใหม่ที่มักไม่แสดงตนคัดค้านทางการเมืองอย่างชัดเจน แม้ว่าการเลือกตั้ง 2 เมษายนที่ผ่านมา จังหวัดเชียงใหม่จะมีผู้ลงคะแนนในช่องไม่ประสงค์ลงคะแนนกว่า 200,000 รายชื่อ เป็นจำนวนสูงสุดเป็นลำดับสองของประเทศไทย เครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่จึงหันมาเปิดช่องทางเว็บไซต์ www.thainovote.org และอีเมล thai_novote@yahoo.com รวมทั้งทางจดหมายผ่าน ตู้ ปณ.164 ม.ข.จังหวัดเชียงใหม่ 50200 เพื่อเป็นช่องทางในการรวบรวมข้อมูล ภาพถ่าย และหลักฐานการกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งของพรรคการเมือง ข้าราชการ และคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ประจำจังหวัด แนวทางการตรวจสอบเช่นนี้จะช่วยป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจหน้าที่ในการทุจริตการเลือกตั้งได้ ขณะเดียวกัน เครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่ก็ยังคงใช้วิธีแสดงการคัดค้านแบบเผชิญหน้า โดยในวันที่ 14 สิงหาคม นายสุรียันต์ ทองหนูเอียดและสมาชิกเครือข่ายพันธมิตรภาคเหนือ ได้ชูป้ายคัดค้านทักษิณ รักษาการนายกรัฐมนตรีพร้อมคณะที่เดินทางมาปฏิบัติภารกิจที่กองบิน 41 เชียงใหม่ แนวทางการเคลื่อนไหวดังกล่าวส่งผลให้ถูกโจมตีด้วยการออกใบปลิวขับไล่โดย “กลุ่มลูกหลานเจียงใหม่” ทั่วพื้นที่เขตเทศบาลนครเชียงใหม่²⁸⁴

จากนั้นในช่วงเดือนกันยายน พ.ศ.2549 เครือข่ายพันธมิตรภาคเหนือกลับมาเคลื่อนไหวอีกครั้ง นำโดยนางชมพูนุท โทสินธิติและองค์กรภาคประชาชนได้เตรียมจัดการปราศรัยขึ้นเพื่อเปิดเผยข้อมูลการดำเนินนโยบายที่ล้มเหลวของระบอบทักษิณขึ้นที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ขณะที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ไม่อนุญาตให้ใช้พื้นที่หอประชุมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เพื่อจัดกิจกรรมปราศรัย เครือข่ายพันธมิตรภาคเหนือจึงต้องเลื่อนกิจกรรมออกไปอย่างไม่มีกำหนดและเปลี่ยนรูปแบบการจัดกิจกรรมเป็นการส่งตัวแทนไปร่วมการประชุมใหญ่ของกลุ่มพันธมิตรในวันที่ 20 กันยายน²⁸⁵ อย่างไรก็ตามในวันที่ 19 กันยายน คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) นำโดยพลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน ทำการรัฐประหารโดยอ้างเหตุผลว่าเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองที่ทำให้ประเทศแบ่งออกเป็นสองฝ่าย ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน และ

²⁸⁴ ประชาไท. (2549). พันมิตรเหนือจับตา "ทักษิณ-กรม.ทัวร์ขมื่นเหนือ" อาจเข้าข่ายผิด กม.เลือกตั้ง. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://prachatai.com/journal/2006/08/9323>; และ ผู้จัดการออนไลน์. (2549). พันมิตรฯเหนือปรับวิธีไล่แมว สกัดมือไม่ชรก. – จับผิดฟ้องเข้าคุก. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://mgronline.com/local/detail/9490000102974>; และ ผู้จัดการออนไลน์. (2549). พันมิตรฯเชียงใหม่จัดร.หามือมีดปลอ่ยใบปลิวโจมตี. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://mgronline.com/politics/detail/9490000106673>

²⁸⁵ ผู้จัดการรายวัน. (2549). “นิดาถวายสัตย์ด้านแมว พันมิตรชม.ยันตั้งเวทีแน่”. 11 กันยายน, น.1-2; และ ผู้จัดการรายวัน. (2549). “ชุมนุมใหญ่22ก.ย. ครบ 1 ปีเมืองไทยฯ”. 11 กันยายน, น.1-2; และ ผู้จัดการออนไลน์. (2549). พันมิตรฯเหนือประกาศร่วมชุมนุมใหญ่ไล่ “ทักษิณ”. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://mgronline.com/local/detail/9490000117677>

หมิ่นเหม่ต่อสถาบันกษัตริย์ ส่งผลให้การบริหารงานของทักษิณ ชินวัตรในฐานะรัฐบาลรักษาการเป็นที่
 สิ้นสุดลง กองทัพได้ส่งกำลังพลเข้าประจำจุดยุทธศาสตร์ในจังหวัดเชียงใหม่เพื่อคุมไม่ให้เกิดเหตุ
 รุนแรงโดยมีกลุ่มชนชั้นกลางในจังหวัดเชียงใหม่ร่วมแสดงความยินดี แต่ถึงกระนั้นภายในเครือข่าย
 พันธมิตรภาคเหนือก็มีความขัดแย้งทางความคิดเกิดขึ้นเช่นเดียวกัน โดยนายอัคนี มูลเมฆ แกนนำ
 เครือข่ายกวี ศิลปิน นักเขียนล้านนา กลุ่มแนวร่วมของเครือข่ายพันธมิตรภาคเหนือเห็นว่าการยึด
 อำนาจของทหารขัดกับหลักประชาธิปไตยและกลุ่มคปค.ควรคืนอำนาจให้แก่ประชาชนโดยเร็วที่สุด
 จากนั้นการเคลื่อนไหวของเครือข่ายพันธมิตรภาคเหนือเพื่อขับไล่รัฐบาลทักษิณจึงได้ยุติลง²⁸⁶

ระลอกที่สอง : ขับไล่รัฐบาลตัวแทนทักษิณ

การเคลื่อนไหวเพื่อขับไล่รัฐบาลตัวแทนทักษิณเริ่มต้นขึ้นหลังจากนายสมักร สุนทรเวชและ
 พรรคพลังประชาชนได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งเมื่อ 23 ธันวาคม พ.ศ.2550 ความใกล้ชิดกับทักษิณ
 ชินวัตรและพรรคไทยรักไทยทำให้นายสมักรและพรรคพลังประชาชนเป็นรัฐบาลตัวแทนของทักษิณ
 อีกทั้งยังพยายามแก้ไขรัฐธรรมนูญพ.ศ.2550 ที่เปิดโอกาสให้มีการนิรโทษกรรมแก่คดีทางการเมือง
 และแทรกแซงขบวนการยุติธรรม กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยจึงเริ่มต้นเคลื่อนไหวด้วย
 การจัดรายการ “ยามเฝ้าแผ่นดินภาคพิเศษ” ครั้งแรกในวันที่ 28 มีนาคม พ.ศ.2551 และครั้งที่สอง
 ในวันที่ 25 เมษายน ที่หอประชุมใหญ่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์โดยมีผู้เข้าร่วมชมการจัดรายการ
 หลายพันคน พร้อมกับนัดจัดชุมนุมใหญ่ในวันที่ 25 พฤษภาคม ที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตยในนามของ
 สงครามครั้งสุดท้าย เพื่อคัดค้านการแก้ไขรัฐธรรมนูญพ.ศ.2550 และเพื่อปกป้องสถาบันกษัตริย์ ชาติ
 และศาสนาจากการจลาจลจ้วงดูหมิ่น

ในด้านฟากฝั่งของจังหวัดเชียงใหม่เริ่มปรากฏความเคลื่อนไหวเช่นเดียวกัน ในช่วงแรกกลุ่ม
 นักวิชาการมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนได้ออกแถลงการณ์เสนอแนวทางในการแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อไม่ให้ตก
 อยู่ในวังวนแห่งความขัดแย้งและให้ยึดตามแนวทางรัฐธรรมนูญพ.ศ.2540 เป็นสำคัญ ต่อมาเมื่อแกน
 นำพันธมิตรประกาศจัดการชุมนุมใหญ่ในวันที่ 25 พฤษภาคม เครือข่ายพันธมิตรภาคเหนือตอนล่างได้
 ระดมมวลชนเข้าร่วมสนับสนุนการชุมนุมและร่วมสมทบเงินทุนเพื่อใช้ในการเดินทางแก่มวลชน
 เช่นเดียวกับที่เครือข่ายพันธมิตรประชาชนเพื่อการปฏิรูปการเมืองภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่ นำโดย
 นายเฉลิมพล แซมเพชร ได้ร่วมระดมมวลชนเพื่อเข้าร่วมการชุมนุมใหญ่และรับบริจาคเงินทุนเพื่อ

²⁸⁶ ผู้จัดการรายวัน. (2549). “ทั่วทุกภาคพอใจทหารล้มระบอบแล้ว จี้เร่งล้างบางทรราช – คืนอำนาจปชช”. 11 กันยายน,
 น.7.; และ ประชาไท. (2549). เชียงใหม่ “โล่งอกในความ อิมคริม” สถานการณ์การเมืองหลังคณะปฏิรูปฯ ยึดอำนาจ. สืบค้นออนไลน์.
 ที่มา <https://prachatai.com/journal/2006/09/9739>.; และ ผู้จัดการออนไลน์. (2549). กวี-นักเขียนล้านนาจี้คปค.เร่งคืนอำนาจ
 ปชช. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://mgronline.com/politics/detail/9490000121719>.

สมทบกับกลุ่มพันธมิตร 100,000 บาท²⁸⁷ ต่อมากลุ่มพันธมิตรได้ประกาศยกระดับการชุมนุมเป็นการขับไล่รัฐบาลสมัคร สุนทรเวช ในวันที่ 30 พฤษภาคมพร้อมจัดการชุมนุมยึดเยื้องจนกว่าจะได้รับชัยชนะ นายสมัคร สุนทรเวชจึงได้แถลงผ่านสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย (NBT) และสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ ว่าอาจมีการใช้กองกำลังเจ้าหน้าที่เข้าควบคุมสถานการณ์การชุมนุมใหญ่ของกลุ่มพันธมิตร เครือข่ายองค์กรภาคประชาชนที่เป็นกลุ่มแนวร่วมของเครือข่ายพันธมิตรประชาชนเพื่อการปฏิรูปการเมืองภาคเหนือ อาทิ คณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชนภาคเหนือ (กป.อพช.เหนือ), สหพันธ์เกษตรกรภาคเหนือ (สกน.) และภาคีคนฮักเจียงใหม่ ได้ออกแถลงการณ์ประณามการใช้วิธีการรุนแรงดังกล่าวกับผู้ชุมนุม²⁸⁸

ต่อมาในช่วงเดือนมิถุนายน-กรกฎาคม พ.ศ.2551 กลุ่มพันธมิตรประกาศระดมพลเข้าร่วมการชุมนุมครั้งใหญ่อีกครั้งโดยใช้ประเด็นการยอมให้กัมพูชาร่วมกับไทยขึ้นทะเบียนปราสาทเขาพระวิหารเป็นมรดกโลก และเริ่มปฏิบัติการปิดล้อมทำเนียบรัฐบาลโดยเคลื่อนขบวนจากเวทีเชิงสะพานม้ฆวานมายังบริเวณทำเนียบรัฐบาลพร้อมตั้งเวทีถาวรที่แยกนางเลิ้งและเวทีแยกมิสกวัน²⁸⁹ ขณะที่เครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่และเครือข่ายองค์กรประชาชนภาคเหนือที่นำโดยนายสุรียนต์ ทองหนูเอียดได้ร่วมกันจัดเสวนาทางวิชาการเรื่อง “มองการเมืองประเทศไทยผ่านสถานการณ์ปัจจุบัน” เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน วิทยากรร่วมสนทนาในครั้งนี้ประกอบด้วย ดร.เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง และนายสวิง ต้นอุต อดีตสมาชิกสภาาร่างรัฐธรรมนูญพ.ศ.2550 ร่วมกับดร.สุรัตน์ โหระชัยกุล อาจารย์คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมีเจ้าดวงเดือน ณ เชียงใหม่ ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่และสุนทรี เวชานนท์ พร้อมทั้งประชาชนในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดใกล้เคียงที่สนับสนุนพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยเข้าร่วมการเสวนากว่า 1,000 คน²⁹⁰ กล่าวได้ว่ากิจกรรมของเครือข่ายพันธมิตรภาคเหนือในช่วงนี้ได้เปลี่ยนรูปแบบมาเป็นการจัดเวทีเสวนาวิชาการภายในห้องประชุมหรือพื้นที่ปิดเท่านั้นเพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดความขัดแย้งกับกลุ่มเสื้อแดง เนื้อหาในการเสวนาเกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาเขาพระวิหารกับการทำงานของรัฐบาลสมัครร่วมกับการวิเคราะห์แนวโน้มสถานการณ์หลังกรณีความขัดแย้งเขาพระวิหาร²⁹¹ และในช่วงนี้เองได้มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างของ

²⁸⁷ ผู้จัดการรายวัน. (2551). “พันธมิตรฯอีสาน-เหนือเปิดเวทีคู่กม. ด้านขบวนการฉีกรธน.พอกมธ.แล้ว”. 28 พฤษภาคม, น.11.; และ ผู้จัดการรายวัน. (2551). “เผยอีกจักรภพอันตราย”. 29 พฤษภาคม, น.1, 4.

²⁸⁸ ประชาไท. (2551). เครือข่ายองค์กรประชาชนภาคเหนือ ออกแถลงการณ์ประณามพฤติกรรมนิยมใช้ความรุนแรงนายก. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://prachatai.com/journal/2008/05/16899>

²⁸⁹ ผู้จัดการรายวัน. (2551). “นาที่ต่อนาที คลื่นมหาชนมีดฟ้ามัดดินหน้าทำเนียบ”. 21-22 มิถุนายน, น.3.

²⁹⁰ ผู้จัดการออนไลน์. (2551). เวทีพันธมิตรฯ เชียงใหม่ศึกเจ้าดวงเดือน-สุนทรีร่วมด้วย. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://mgronline.com/local/detail/9510000076366>

²⁹¹ ผู้จัดการออนไลน์. (2551). พันธมิตรฯเชียงใหม่นัดเปิดเวทีเช้า 13 ก.ค.ดึงวิทยากรตั้งขึ้นเวทีเพียบ. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://mgronline.com/local/detail/9510000079630>; และ Sirius. (2551). พันธมิตรก็มา อพันมิตรก็มา(เหมือนกัน). สืบค้นออนไลน์. ที่มา <http://oknation.nationtv.tv/blog/dogstar/2008/07/13/entry-1>

เครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน พ.ศ.2551 เพื่อเตรียมพร้อมรองรับการจัดตั้งพรรคการเมืองใหม่ของกลุ่มพันธมิตร เนื่องจากแกนนำรุ่นที่ 1 บางส่วนต้องแยกย้ายไปทำงานกับพรรคการเมืองดังกล่าว แกนนำรุ่นที่ 2 ประกอบด้วยสตรีจำนวน 6 ท่านที่นำโดยนางนิตยาพร สุวรรณชิน และนางสัจญา ศรีไสยเพชร ซึ่งทำหน้าที่ในการประสานงานกับแหล่งสนับสนุนเงินทุนและทรัพยากรต่าง ๆ ทำหน้าที่ในการระดมมวลชนเข้าสนับสนุนการเคลื่อนไหวที่กรุงเทพฯ จัดทำเว็บไซต์เครือข่าย www.lanna-pad.net และหนังสือเผยแพร่ข้อมูล ตลอดจนการจัดเวทีเสวนาวิชาการต่าง ๆ โดยไม่เปิดเผยตัวตนชัดเจนเพื่อหลีกเลี่ยงการข่มขู่คุกคามทำร้ายร่างกายจากกลุ่มนปช.ในจังหวัดเชียงใหม่²⁹²

สถานการณ์การชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรเริ่มรุนแรงขึ้นอีกครั้งในช่วงปลายเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2551 แกนนำเริ่มปฏิบัติการณ์ไทยคู่ฟ้าด้วยการนำมวลชนบุกเข้ายึดทำเนียบรัฐบาลเพื่อทำการรัฐประหารโดยพลเรือน ต่อมาในวันที่ 2 กันยายน กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) มวลชนฝ่ายสนับสนุนรัฐบาลจัดการชุมนุมและเกิดการปะทะรุนแรงกับกลุ่มพันธมิตร จนมีสมาชิกกลุ่มนปช.เสียชีวิต รัฐบาลจึงประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินบริเวณถนนราชดำเนินกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่จึงออกมาเคลื่อนไหวเรียกร้องให้รัฐบาลและนายสมัครยุติการใช้ความรุนแรง และนายสมโชค จันทร์ทอง แกนนำพันธมิตรฯ ลำปาง เลขาธิการพันธมิตรฯ ภาคเหนือตอนบนจึงเริ่มระดมมวลชนจากพื้นที่ภาคเหนือตอนบน 14 จังหวัดเข้าร่วมสมทบการชุมนุมใหญ่ที่หน้าทำเนียบรัฐบาล โดยใช้วิธีการเหมาโบกักรถไฟ ร่วมกับการจัดหารถบัสให้แก่เครือข่ายพันธมิตรที่ต้องการเดินทางไปยังทำเนียบรัฐบาล²⁹³ ขณะเดียวกันก็มีความเคลื่อนไหวของเครือข่ายประชาสังคมเพื่อความสมานฉันท์ภาคเหนือที่ประกาศตนเป็นกลาง นำโดยบุษยา คุณากรสวัสดิ์ออกมาเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องให้ฝ่ายกลุ่มพันธมิตร ฝ่ายนปช. และรัฐบาลนายสมัครยุติการใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหาด้วยการนำป้ายผ้าขนาดใหญ่เขียนข้อความ “หยุดการใช้ความรุนแรง” มาแขวนบริเวณกลางสะพานนพรัตน์ จังหวัดเชียงใหม่²⁹⁴ จนกระทั่งเมื่อวันที่ 9 กันยายน ศาลรัฐธรรมนูญมีมติวินิจฉัย 9 – 0 เสียงให้นายสมัคร สุนทรเวชพ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเนื่องจากเป็นลูกจ้างในรายการโทรทัศน์ ต่อมาสภาผู้แทนราษฎรลงคะแนนเลือกนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ ที่มีความใกล้ชิดกับทักษิณ ชินวัตรให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนต่อไป กลุ่มพันธมิตรจึงยังคงจัดการชุมนุมต่อเนื่องเพื่อกดดันให้นายสมชาย

²⁹² ผู้จัดการออนไลน์. (2552). จากแม่ยกสู่แกนนำเชียงใหม่รุ่น 2 ‘ป่าขาว-ป่าปลูก’ แม่หญิงแถวหน้า. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://m.mgonline.com/daily/detail/952000078177>

²⁹³ ผู้จัดการรายวัน. (2551). “5 องค์กรสื่อรุมประณามรัฐบาล ตัวการยุยงนปช. ตีพันธมิตรฯ”. 3 กันยายน, น.5.; และ ผู้จัดการรายวัน. (2551). “พธม. ภูธรลุกฮือยึดสนามบิน-ศาลากลาง ไล่รัฐบาลขับบ๊อบบี้เล็กพรก.ฉุกเฉิน”. 3 กันยายน, น.11.; และ ผู้จัดการรายวัน. (2551). “แฉลือลือแม่แก้วเกณฑ์ชายฉกรรจ์หัวละพันร่วมแก๊ง นปช.ป่วนพันธมิตรฯ-ชาวASTV”. 4 กันยายน, น.11

²⁹⁴ ประชาไท. (2551). สมานฉันท์เหนือแขวนป้ายดักกลางสะพานนพรัตน์ทุกฝ่ายยุติความรุนแรง-นายกรัฐมนตรีลาออก. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://prachatai.com/journal/2008/09/18021>

ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และได้ประกาศจัดการชุมนุมใหญ่อีกครั้งในวันที่ 6 ตุลาคม เครือข่ายพันธมิตรฯ ภาคเหนือที่นำโดยนายสมโชค จันทร์ทอง ในฐานะเลขาธิการเครือข่ายพันธมิตรฯ ภาคเหนือได้นำสมาชิกกลุ่มพันธมิตร 17 จังหวัดภาคเหนือไปชุมนุมที่กรุงเทพฯ ซึ่งเป็นการเดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัว เครื่องบิน และการจัดรถตู้บริการ ซึ่งมีสมาชิกกลุ่มพันธมิตรเข้าร่วมจากจังหวัดภาคเหนือหลายพันคนและในวันเดียวกันนี้ นายศิริชัย ไม้งาม แกนนำกลุ่มพันธมิตรรุ่นที่ 2 ได้นำมวลชนกว่า 10,000 บุกรุกเข้ายึดรัฐสภาเพื่อปิดกั้นไม่ให้ นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ เดินทางเข้ามาแถลงนโยบาย วันถัดมา นายสมชายได้สั่งการให้เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่าการปิดล้อมของกลุ่มพันธมิตรเพื่อเข้าไปแถลงนโยบายในรัฐสภา ส่งผลให้เกิดการปะทะรุนแรงจนมีผู้เสียชีวิต²⁹⁵

ในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2551 กลุ่มพันธมิตรได้เรียกระดมพลอีกครั้งเพื่อทำสงครามครั้งสุดท้ายในวันที่ 23 พฤศจิกายน โดยมีสมาชิกเครือข่ายพันธมิตรทั่วประเทศทยอยเดินทางเข้ามาร่วมชุมนุมครั้งสุดท้ายกว่า 50,000 คน ผู้เข้าร่วมชุมนุมจากภาคเหนือประกอบด้วยข้าราชการ นักธุรกิจ และประชาชนทั่วไป โดยเดินทางด้วยการเหมารถบัส เหมาบอกรัถไฟจำนวน 3 โบกี้ และเดินทางด้วยตนเองมายังกรุงเทพฯ ทั้งนี้เครือข่ายพันธมิตรภาคเหนือตอนล่าง จังหวัดกำแพงเพชรใช้วิธีการเดินทางแยกเป็น 4 วิธี คือ 1) พันธมิตรกลุ่มใหญ่ที่กลุ่มพ่อค้าแม่ค้าและอาชีพอิสระลงขันกันจ้างเหมารถบัสไม่น้อยกว่า 10 คัน 2) พันธมิตรกลุ่มย่อย ที่รวมกันตั้งแต่ 10 คนขึ้นไป มีกลุ่มนักธุรกิจในพื้นที่ร่วมสนับสนุนค่าน้ำมันรถตู้ไม่จำกัดจำนวน 3) พันธมิตรในอำเภอต่าง ๆ เดินทางด้วยช่องทางอื่น ๆ และ 4) กลุ่มที่เดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัว ส่วนพันธมิตรจังหวัดแพร่เดินทางด้วยรถยนต์และรถโดยสารกว่า 200 คัน²⁹⁶ จากนั้นในวันที่ 24 พฤศจิกายน แกนนำกลุ่มพันธมิตรได้นำมวลชนเคลื่อนขบวนไปยังท่าอากาศยานดอนเมืองแล้วยึดพื้นที่เป็นเวทีในการชุมนุมประท้วง และบุกยึดท่าอากาศยานสุวรรณภูมิในวันถัดมาเพื่อจัดการชุมนุมยึดเยื้องกอดกันให้นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีภายใต้หลักการอารยะขัดขืน โดยมีแกนนำเครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่เป็นหนึ่งในแกนนำยึดสนามบิน คือ นางสาวต้นฝัน แสงอาทิตย์ และมีนายสุริยันต์ ทองหนูเอียด แกนนำเครือข่ายพันธมิตรภาคเหนือขึ้นอภิปรายบนเวทีสนามบินสุวรรณภูมิในวันที่ 1 ธันวาคม²⁹⁷ การชุมนุมดำเนินต่อไปจนกระทั่งในวันที่ 2 ธันวาคม ศาลรัฐธรรมนูญมีมติวินิจฉัยยุบพรรคพลังประชาชน พรรคชาติไทย และพรรคมหาชนมิใช่ไทย และตัดสิทธิกรรมการบริหารพรรคเป็นเวลา 5 ปี ส่งผลให้

²⁹⁵ ผู้จัดการรายวัน. (2551). “พธม.ทุกภาคทะลักเข้ากรุง ปีรัฐตำรวจปล่อย 2 แกนนำ”. 6 ตุลาคม, น. 4.; และ ผู้จัดการรายวัน. (2551). “พธม. เคลื่อนพลังมวลชนรุกไถ่รัฐบาล”. 7 ตุลาคม, น. 2.; และ ผู้จัดการรายวัน. (2551). “พระราชมาประชาชน”. 8 ตุลาคม, น. 1-3.

²⁹⁶ ผู้จัดการรายวัน. (2551). “พันธมิตรฯ ตจว.เคลื่อนทัพใหญ่ประกาศขัด ไม่ชนะไม่กลับบ้าน”. 24 พฤศจิกายน, น. 3.

²⁹⁷ Mthai. เปิดโผ 79 รายชื่อออกหมายเรียก คดียึดสนามบิน. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://news.mthai.com/politics-news/81417.html>.; และ Luktungclub. (28 เมษายน 2554). สุริยันต์ ทองหนูเอียด 01-12-51. [วีดิทัศน์]. สืบค้นจาก <https://www.youtube.com/watch?v=emofHBS7kFk>

นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์พ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี กลุ่มพันธมิตรจึงประกาศยุติการชุมนุมในวันที่ 3 ธันวาคม พ.ศ.2551 เป็นการสิ้นสุดการชุมนุมอันยาวนานกว่า 192 วัน²⁹⁸

3.2.2 กลุ่มกปปส. เชียงใหม่

การก่อตัวของ “คณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงปฏิรูปประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” (กลุ่มกปปส.) ในจังหวัดเชียงใหม่ เริ่มต้นขึ้นจากการรวมตัวกันของบุคคลที่ไม่เห็นด้วยกับการผลักดันร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม โดยรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ซึ่งครอบคลุมการล้างความผิดให้แก่ผู้ชุมนุมทางการเมืองรวมถึง ทักษิณ ชินวัตรจนส่งผลให้เกิดความไม่พอใจและกระแสคัดค้านเป็นวงกว้าง และนำไปสู่การชุมนุมของ เคลื่อนไหวของกลุ่มองค์กรภาคประชาชน กลุ่มทางการเมือง และประชาชนในกรุงเทพฯ นับตั้งแต่เดือน ตุลาคม พ.ศ.2556 โดยมีนายสุเทพ เทือกสุบรรณ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์เป็น หนึ่งในแกนนำคัดค้าน พ.ร.บ.นิรโทษกรรมก่อนจะยกระดับกลายเป็นการขับไล่รัฐบาลยิ่งลักษณ์ในที่สุด ทางด้านจังหวัดเชียงใหม่ กระแสการคัดค้าน พ.ร.บ.นิรโทษกรรมแผ่ขยายในหมู่คนเชียงใหม่จึงเริ่มมีการเคลื่อนไหวในระดับปัจเจกบุคคลและกลุ่มองค์กรที่มีมาก่อนในจังหวัดเชียงใหม่ ดังเช่น ในวันที่ 5 พฤศจิกายน กลุ่มคณาจารย์และกลุ่มองค์กรนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่กว่า 50 คนที่นำโดย รศ.ธีรภัทร วรณฤมล ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายสื่อสารองค์กรและนักศึกษาเก่าสัมพันธ์ เข้ายื่นหนังสือคัดค้าน พ.ร.บ.นิรโทษกรรมแก่ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ เช่นเดียวกับในวันที่ 6 พฤศจิกายน เครือข่ายพลเมืองเชียงใหม่ด้านคอร์ปชั่นและตัวแทนภาคธุรกิจสมาชิกหอการค้าจังหวัดเชียงใหม่ นำโดยนายวิทยา ครอบทรัพย์ รองประธานหอการค้าจังหวัดเชียงใหม่ ได้รวบรวมรายชื่อผู้ไม่เห็นด้วยกับ พ.ร.บ.นิรโทษกรรม ยื่นผ่านนายวัชระ ตันตรานนท์ สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเรียกร้องให้วุฒิสภาไม่รับร่างกฎหมายดังกล่าว²⁹⁹ ขณะเดียวกันก็เริ่มมีการก่อตัวเป็นกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองร่วมกันจัดกิจกรรมรณรงค์คัดค้าน พ.ร.บ.นิรโทษกรรมตามพื้นที่สำคัญในจังหวัดเชียงใหม่หลายกลุ่ม โดยกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญในการเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลยิ่งลักษณ์และระบอบทักษิณในช่วงนี้ คือ เครือข่ายเชียงใหม่เพื่อการปฏิรูป (คชป.) และเครือข่ายรวมพลคนเชียงใหม่ที่ต่อมาได้ปรับเปลี่ยนโครงสร้างมาเป็นกลุ่มกปปส. เชียงใหม่

ระยะแรกของการก่อตัวของขบวนการต่อต้านทักษิณจังหวัดเชียงใหม่ สามารถแบ่งกลุ่มที่เริ่มต้นการเคลื่อนไหวได้เป็น 2 กลุ่มหลัก คือ 1) “เครือข่ายเชียงใหม่เพื่อการปฏิรูป”(คชป.) ที่นำ

²⁹⁸ ผู้จัดการรายวัน. (2551). “พม. พร้อมจะกลับมา”. 3 ธันวาคม, น. 1, 8.

²⁹⁹ เดลินิวส์. (2556). “เชียงใหม่มีทั้งด้าน – หนูน”. 6 พฤศจิกายน, น. 14.; และ ผู้จัดการออนไลน์. (2556). เครือข่ายพลเมืองเชียงใหม่ฯ ยื่นคัดค้าน พ.ร.บ.นิรโทษกรรม ผ่าน ส.ว. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://mgronline.com/uptodate/detail/9560000138461>

โดยนลี อินทรนันท์ เจ้าของโรงเรียนดนตรีวรรณัทธ์ และบงกช ตูวานนท์ ศิษย์เก่าโรงเรียนเรยีนาเชลีวิทยาลัยรุ่น 22 และอดีตนายกสมาคมนักศิษย์เก่าโรงเรียนปรีณสรอยแยลส์วิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ และ 2) “เครือข่ายรวมพลคนเชียงใหม่” ที่ต่อมาได้ปรับเปลี่ยนโครงสร้างมาเป็นกลุ่มกบปส.เชียงใหม่ นำโดยภาณุพงศ์ วีรตันตยาภรณ์ ประธานยุวประชาชนเชียงใหม่ ซึ่งเป็นกลุ่มเยาวชนที่พรรคประชาธิปัตย์ส่งเสริมให้เข้ามามีส่วนร่วมต่อสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ทั้งสองกลุ่มนี้มีความเชื่อมโยงเกี่ยวเนื่องกันในระลอกตัวของขบวนการ ก่อนที่จะดำเนินงานและเคลื่อนไหวแยกกันอย่างเป็นทางการเป็นเอกเทศในภายหลัง ในช่วงแรกการดำเนินงานมีลักษณะกระทำผ่านเครือข่ายเดิมที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันและใช้วิธีการระดมมวลชนผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ (social media) เป็นหลัก

“เครือข่ายเชียงใหม่เพื่อการปฏิรูป” (คชป.) ในระยะแรกเป็นการรวมตัวกันของกลุ่มคนที่มีมุมมองทางการเมืองไม่เห็นด้วยกับการผลักดันร่างกฎหมายนิรโทษกรรมของรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ต้องการจัดพื้นที่ในการแสดงออกทางการเมืองจึงเผยแพร่ข้อมูลผ่านสื่อสังคมออนไลน์นัดหมายกลุ่มคนที่มีความคิดเห็นคล้ายกันร่วมแสดงการต่อต้านกฎหมาย ต่อมาภายหลังมักถูกกลุ่มนปช.และคนเสื้อแดงในจังหวัดเชียงใหม่เข้าขัดขวางการจัดกิจกรรมที่กลายเป็นการปะทะรุนแรงจนมีผู้บาดเจ็บ ในช่วงหลังจึงปรับเปลี่ยนบทบาทมาเป็นการจัดกิจกรรมเชิงศิลปะวัฒนธรรมเพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดความรุนแรงขึ้นอีก³⁰⁰ ในช่วงต้นของการก่อตัวขบวนการราวเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2556 นลี อินทรนันท์และบงกช ตูวานนท์ เริ่มเคลื่อนไหวในนามของปัจเจกบุคคลและในนามกลุ่มเสรีชนคนเชียงใหม่ ได้เริ่มต้นแสดงความคิดเห็นด้วยการผลักดันกฎหมายของรัฐบาลยิ่งลักษณ์ และเริ่มต้นจัดกิจกรรมเพื่อเป็นพื้นที่ในการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองร่วมกับกลุ่มเครือข่ายพรรคประชาธิปัตย์จังหวัดเชียงใหม่ โดยเผยแพร่ข้อมูลผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์นัดหมายกลุ่มคนที่มีความคิดเห็นคล้ายกันร่วมแสดงการต่อต้านกฎหมาย ซึ่งขยายตัวจนเป็นการชุมนุมขนาดย่อมเมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน พ.ศ. 2556 โดยมีเครือข่ายนักวิชาการ นักธุรกิจ และนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้ร่วมกันชุมนุมแสดงพลังต่อต้านคอร์ปชั่นที่บริเวณศาลาธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เข้าร่วมกว่า 100 คน³⁰¹ ต่อมาในวันที่ 9 – 14 พฤศจิกายน ได้เปลี่ยนรูปแบบมาเป็นการชูป้ายข้อความคัดค้านพ.ร.บ.นิรโทษกรรมในนามของ “กลุ่มเสรีชนคนเชียงใหม่” ตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น ประตูท่าแพ ประตูสวนดอก ประตูช้างเผือก

³⁰⁰ Nopadol Prompasit. (10 เมษายน 2557). สัมภาษณ์ เลขาธิการปส.เชียงใหม่ ฤกษ์ ศรีเปารยะ. [วีดิทัศน์]. สืบค้นจาก <https://www.youtube.com/watch?v=-rftJ7yDE28>

³⁰¹ ออย ซอยห้า. (6 พฤศจิกายน 2556). อาจารย์และนายก...ออกมาต่อต้านพรบนิรโทษกรรม. [Facebook Post]. สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=10200905727183345&set=a.1818233573507&type=3&theater.;> และ Panupong Weeratuntayaporn. (6 พฤศจิกายน 2556). พี่น้องและประชาชนร่วมต้านนิรโทษ. [Facebook Post]. สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=723887640958025&set=pcb.723889534291169&type=3&theater>

สี่แยกตลาดต้นพะยอม และถนนคนเดินท่าแพ³⁰² ต่อมาลีและบงกชเข้าร่วมการชุมนุมใหญ่และขึ้นปราศรัยบนเวทีที่ราชดำเนิน³⁰³ และภายหลังได้กลับมาจัดการเคลื่อนไหวที่จังหวัดเชียงใหม่อีกครั้ง โดยในวันที่ 17 ธันวาคม ได้จัดกิจกรรม “ดนตรีเปิดหมวกเพื่อชาติ” บริเวณร้านอาหารของตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการปะทะกับกลุ่มนปช.และคนเสื้อแดง ได้รับเงินบริจาคจำนวน 200,000 บาทเพื่อสมทบทุนเป็นค่าใช้จ่ายแก่เวทีราชดำเนิน การเคลื่อนไหวในช่วงนี้มักถูกกลุ่มนปช.และคนเสื้อแดงเข้าขัดขวางกิจกรรมด้วยการตะโกนด่าทอไปจนถึงการทำร้ายร่างกาย นับตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2557 จึงเริ่มปรับเปลี่ยนโครงสร้างกลุ่มมาเป็น “เครือข่ายเชียงใหม่เพื่อการปฏิรูป” (คชป.) และปรับรูปแบบการดำเนินกิจกรรมในจังหวัดเชียงใหม่ที่แผ่ขยายทางการเมืองภายใต้กิจกรรมเชิงศิลปะวัฒนธรรม ที่ช่วยหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดการปะทะกับแกนนำหรือผู้เข้าร่วมชุมนุมได้ ดังเช่น การจัดกิจกรรม “ปิกนิกเปิดสลุง” เพื่อนำรายได้จากการขายบัตรเข้าร่วมไปสมทบทุนในกิจกรรมรณรงค์ปฏิรูปก่อนเลือกตั้งในจังหวัดเชียงใหม่, การจัดกิจกรรมกระบวนข้าวหนึ่งเพื่อชาติ ที่เป็นการระดมทุนค่าเสบียงอาหารแก่เวทีจาวเหนือรักชาติที่อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ, การจัดงาน “ก๊ี้ดเต็งหาผ้าหม้อห้อม” ที่เชิญชวนให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสวมใส่ผ้าหม้อห้อมเพื่อแสดงถึงความเห็นอกเห็นใจชาวนาที่ประสบปัญหาจากโครงการจำนำข้าว และความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ตลอดจนการระดมเงินทุนมาร่วมสมทบแก่กองทัพธรรมเป็นจำนวน 20,000 บาท และการจัดทำเสื้อ “ลูกช้างรักชาติ” เพื่อนำรายได้จำนวน 102,000 บาทมอบให้แก่เครือข่ายนักศึกษาเพื่อประชาชนปฏิรูปประเทศ (คปท.) เป็นทุนในการเคลื่อนไหวทางการเมืองต่อไป³⁰⁴ ขณะเดียวกันกลุ่มคชป.ก็เน้นนำมวลชนเข้าร่วมการชุมนุมกับกลุ่มกปปส.และกลุ่มคปท.ในพื้นที่กรุงเทพเป็นหลัก โดยร่วมขึ้นเวทีสวนลุมพินีร่วมกับมวลมหาประชาชน 7 จังหวัดภาคเหนือ โดยมีบุคลากรทางการแพทย์เข้าร่วมเคลื่อนไหวด้วยเช่นเดียวกัน³⁰⁵

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

³⁰² Bella Intaranan. (9 พฤศจิกายน 2556). ปรี๊ด ปรี๊ด...ประตูท่าแพ. [Facebook Post]. สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=636234633086271&set=a.473310492712020&type=3&theater>

³⁰³ ออย ซอยห้า. (1 ธันวาคม 2556). เพื่อชาติ น้อยกว่านี้ได้ยังไง. [Facebook Post]. สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=576671935722017&set=a.167097036679511&type=3&theater>

³⁰⁴ Bella Intaranan. (9 มกราคม 2557). ซีนใจที่สุดมองไปทางใดก็มีแต่สีหม้อห้อม. [Facebook Post]. สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=684295228280211&set=a.473310492712020&type=3&theater>; และ Sirianong Serene Namwongprom. (28 มีนาคม 2557). นำเงินรายได้ไปถึงมือ ทนาย นิติธร ล้ำเหลือ ถึงหลังเวที. [Facebook Post]. สืบค้นจาก

<https://www.facebook.com/photo.php?fbid=718626104824504&set=pcb.718626254824489&type=3&theater>

³⁰⁵ Bella Intaranan. (18 ธันวาคม 2556). ด้วยน้ำพักน้ำแรงของทุกคน. [Facebook Post]. สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=656010501108684&set=a.473310492712020&type=3&theater>; และ Sirianong Serene Namwongprom. (29 มีนาคม 2557). เก็บตกรูจากบนเวที กปปส สวนลุมพินี ของ เครือข่ายเชียงใหม่เพื่อการปฏิรูป (คชป.). [Facebook Post]. สืบค้นจาก

<https://www.facebook.com/photo.php?fbid=719129944774120&set=pcb.719130851440696&type=3&theater>

ขณะที่ในฟากฝั่งของ “เครือข่ายรวมพลคนเชียงใหม่” ซึ่งเป็นกลุ่มเครือข่ายของพรรคประชาธิปัตย์จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีนายภาณุพงศ์ วีรตันตยาภรณ์เป็นผู้ประสานงาน เป็นอีกกลุ่มที่มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่อต้านทักษิณในจังหวัดเชียงใหม่มาตั้งแต่ต้น และเป็นผู้มีส่วนสำคัญในการรวบรวมมวลชนผู้ไม่เห็นด้วยกับกฎหมายนิรโทษกรรมและต่อต้านระบอบทักษิณให้เข้ามาร่วมชุมนุมในกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงเผยแพร่ข้อมูลและสร้างความเข้าใจให้แก่คนเชียงใหม่ถึงเหตุผลในการลุกขึ้นมาต่อสู้กับระบอบทักษิณ นายภาณุพงศ์ทำหน้าที่ในการประสานงานดำเนินการหาสถานที่ในการจัดกิจกรรมการชุมนุม และรวบรวมรายชื่อประชาชนที่ต้องการถอดถอนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เห็นชอบผ่านร่างพ.ร.บ.นิรโทษกรรมจำนวน 310 คน พร้อมส่งมอบรายชื่อดังกล่าวผ่านพรรคประชาธิปัตย์จังหวัดเชียงใหม่ไปยังกลุ่มกบปส.กรุงเทพ³⁰⁶ การเคลื่อนไหวครั้งต่อมาในวันที่ 24 พฤศจิกายน เป็นการร่วมมือกับกลุ่มคชป.จัดกิจกรรมสำหรับผู้สนับสนุนที่ไม่ได้ไปร่วมการชุมนุมใหญ่ที่ถนนราชดำเนิน โดยนัดการชุมนุมที่สวนสุขภาพ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เพื่อต่อต้านรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ในงานมีผู้เข้าร่วมกิจกรรมราว 500 คน ร่วมเดินขบวนตามถนนนิมมานเหมินทร์ไปจนถึงสี่แยกกรีนคำ³⁰⁷ เช่นเดียวกับช่วงเดือนธันวาคม ได้ร่วมกันจัดกิจกรรมต่อต้านยิ่งลักษณ์อย่างต่อเนื่องในนามของเครือข่ายรวมพลคนเชียงใหม่ร่วมกับกลุ่มคชป. โดยรวมกันชูป้ายผ้าข้อความต่อต้านกฎหมายนิรโทษเป่านกหวีดแสดงจุดยืน และเปิดวิทยุกระจายเสียงถ่ายทอดความเคลื่อนไหวการชุมนุมใหญ่ขับไล่รัฐบาลตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น ลานประตูท่าแพ, ลานจอตระหอศิลป์ เชียงใหม่ และสวนสุขภาพ ถนนนิมมานเหมินทร์³⁰⁸ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวันที่ 9 ธันวาคม ได้นัดหมายจัดการชุมนุมที่บริเวณศาลาธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เนื่องจากในวันเดียวกันนี้ยิ่งลักษณ์ ชินวัตรได้ประกาศยุบสภาผู้แทนราษฎรและให้มีการเลือกตั้งขึ้นใหม่ กลุ่มจึงประกาศจุดยืนในการต่อต้านระบอบทักษิณและเรียกร้องให้มีการปฏิรูปการเมืองเพื่อกำจัดนักการเมืองเลวออกไปก่อนจะมีการเลือกตั้ง โดยมี

³⁰⁶ Panupong Weeratuntayaporn. (11 พฤศจิกายน 2556). ร้องเพลงชาติดูโคมไฟ. [Facebook Post]. สืบค้นจาก [https://www.facebook.com/photo.php?fbid=726543670692422&set=pcb.726544320692357&type=3&theater.](https://www.facebook.com/photo.php?fbid=726543670692422&set=pcb.726544320692357&type=3&theater.;); และ Panupong Weeratuntayaporn. (18 พฤศจิกายน 2556). นำเอกสารมายื่น. [Facebook Post]. สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=730840580262731&set=a.493597147320410&type=3&theater>

³⁰⁷ Panupong Weeratuntayaporn. (24 พฤศจิกายน 2556). พี่น้องคนเชียงใหม่กว่า 500 คน นัดรวมตัวที่สวนสุขภาพ. [Facebook Post]. สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=736004826412973&set=a.183212725025522&type=3&theater>

³⁰⁸ ผู้จัดการออนไลน์. (2556). คนเชียงใหม่ต้านล้างผิดคนโกง ไม่หวั่นแดงป่วน-นัดเป่านกหวีดกลางวงท่าแพซ้ำ. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://mgronline.com/local/detail/9560000146440>

ผู้เข้าร่วมสนับสนุนการประชุมมากกว่า 3,000 คน และมีร.อ.หญิง ดร.เดือนเต็มดวง ณ เชียงใหม่ อดีตนายกเทศมนตรีนครเชียงใหม่และคณะทำงานของพรรคประชาธิปัตย์ขึ้นร่วมปราศรัย³⁰⁹

จากนั้นในวันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ.2556 นายภาณุพงศ์ประกาศเชิญชวนประชาชนผ่านช่องทางเฟซบุ๊คให้เข้าร่วมรับชมการประกาศแถลงการณ์ในนามของ “กลุ่มกปปส.เชียงใหม่” ในวันถัดมาที่มงานกปปส.เชียงใหม่ได้เปิดตัวแกนนำในการจัดกิจกรรมในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่

- 1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสรี ใหม่จันทร์ อาจารย์ประจำภาคจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- 2) กฤษณ์ ศรีเปารยะ เจ้าของคลื่นวิทยุชุมชน 106.5 เมกะเฮิร์ต และเป็นบุตรชายของนายบวร ศรีเปารยะ ประธานสาขาพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดเชียงใหม่
- 3) คณาธิป คำพ่าย อดีตนายกสโมสรนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
- 4) ภาณุพงศ์ วีรตันตยาภรณ์ ประธานยุวประชาชนเชียงใหม่

กลุ่มกปปส.เชียงใหม่ประกาศจุดยืนสนับสนุนการเคลื่อนไหวของกลุ่มกปปส.กรุงเทพ และพร้อมจะดำเนินกิจกรรมอารยะขัดขืนเพื่อต่อต้านระบอบทักษิณ กลุ่มกปปส.เชียงใหม่ได้ประกาศแถลงการณ์ไม่ยอมรับสถานะรัฐบาลรักษาการของยิ่งลักษณ์ ชินวัตร และเรียกร้องให้ยิ่งลักษณ์และรัฐมนตรีรักษาการลาออกจากตำแหน่งทั้งหมด เพื่อเปิดทางให้มีรัฐบาลชั่วคราวที่เป็นที่ยอมรับจากทุกฝ่าย และยังเสนอให้มีการแต่งตั้งตัวแทนจากภาคส่วนต่าง ๆ ร่วมดำเนินการร่างกฎหมายเพื่อปฏิรูปประเทศก่อนที่จะมีการเลือกตั้ง³¹⁰ ในด้านแนวทางการเคลื่อนไหวของกลุ่ม มุ่งเน้นที่การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่ จังหวัดเชียงใหม่มากกว่าการนำมวลชนเข้าร่วมการประชุมของ กปปส.ในกรุงเทพมหานคร ต่อมาในวันที่ 22 ธันวาคมจึงจัดการชุมนุมใหญ่ในนามของกลุ่มกปปส.เชียงใหม่เป็นเวทีคู่ขนานกับกรุงเทพที่หอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อเรียกร้องให้มีการปฏิรูปก่อนเลือกตั้ง แม้จะมีสมาชิกกลุ่มนปช.และคนเสื้อแดงเข้าก่อความวุ่นวายแต่ยังคงมีประชาชนผู้สนับสนุนเข้าร่วมการประชุมในครั้งนี้นับพันคน³¹¹ จากนั้นกลุ่มกปปส.เชียงใหม่ได้เริ่มประเมิน

³⁰⁹ Panupong Weeratuntayaporn. (9 ธันวาคม 2556). ชาวเชียงใหม่กว่า 3,000 คนรวมตัวหน้าศาลาธรรม.

[Facebook Post]. สืบค้นจาก

https://www.facebook.com/profile.php?id=100000103864542&sk=media_set&set=a.744413642238758&type=3

³¹⁰ ผู้จัดการออนไลน์. (2556). กปปส.เชียงใหม่จี้ “ตระกูลชิน” ยุติบทบาทการเมือง-ปฏิเสธตัวตน “รบ.ปช”. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://mgronline.com/local/detail/9560000156181>

³¹¹ ผู้จัดการออนไลน์. (2556). เวที กปปส.เชียงใหม่ยุติแล้ว ชุมนุมเรียบร้อยไร้คนป่วนซ้ำ. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://mgronline.com/local/detail/9560000156937>

สถานการณ์ก่อนจะตัดสินใจจัดการชุมนุมเพื่อหลีกเลี่ยงเหตุปะทะ และเปลี่ยนรูปแบบการชุมนุมใน อนาคตเป็นการจัดสัมมนาให้ความรู้แก่ประชาชนเพื่อนำไปสู่การปฏิรูปสังคมการเมือง ดังเช่น การ รมรงค์ให้ประชาชนไม่ไปเลือกตั้งในการเลือกตั้งวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2557 ผ่านสื่อเครือข่ายสังคม ออนไลน์, การเชิญชวนคนเชียงใหม่ร่วมทำแคมเปญติดธงชาติในบริเวณบ้านเพื่อแสดงสัญลักษณ์ คัดค้านการขอแบ่งแยกประเทศของกลุ่มคนเสื้อแดง, การจัดกิจกรรม “บอกรักเชียงใหม่ บอกรัก ประเทศไทย” เมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ ที่มุ่งเน้นให้ความรู้แก่ผู้สนใจที่จะเข้าร่วมสนับสนุนแนวของ กลุ่มกปปส. และการรมรงค์ให้ความรู้แก่คนเชียงใหม่ในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเป็นการทั่วไป พ.ศ. 2557 เพื่อเลือกบุคคลที่ไม่เป็นส่วนหนึ่งของระบอบทักษิณ³¹²นอกจากนี้ยังปรับรูปแบบเป็นการ เข้าร่วมการชุมนุมของกลุ่มกปปส.กรุงเทพฯมากขึ้น เช่น เมื่อวันที่ 29 มีนาคม กปปส.เชียงใหม่ นำ มวลชนและศิษย์เก่ามหาวิทยาลัยเชียงใหม่กว่า 500 คนเดินทางเข้าร่วมการชุมนุมของกลุ่มกปปส.ที่ย่าน ลาดพร้าว³¹³ โดยกลุ่มแกนนำได้เข้าร่วมประชุมกับแกนนำกปปส.และคณะกรรมการกปปส.ทั่วประเทศ และเข้าร่วมการชุมนุมใหญ่อีกหลายครั้ง³¹⁴ จนกระทั่งในวันที่ 22 พฤษภาคม คณะรักษาความสงบ แห่งชาติ (คสช.) ที่นำโดยพล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชาได้ทำการรัฐประหารยึดอำนาจจากรัฐบาล รักษาการนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตรในวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ.2557 ส่งผลให้กลุ่มกปปส.ประกาศยุติ การชุมนุมเป็นทางการ

นอกเหนือจากกลุ่มเครือข่ายเชียงใหม่เพื่อการปฏิรูป (คชป.) และกลุ่มกปปส.เชียงใหม่ที่เป็น ขบวนการเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณอย่างเข้มข้นแล้ว ยังมีกลุ่มเครือข่ายที่จัดตั้งขึ้นอย่างเป็นอิสระและ ดำเนินการเป็นเอกเทศในระยะแรก ต่อมาได้เข้าร่วมเคลื่อนไหวทั้งกับกลุ่มคชป.และกลุ่มกปปส. เชียงใหม่ในบางกิจกรรม ดังเช่น กลุ่มแพทย์ พยาบาล และเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลสวนดอกจำนวน 200 คน รวมกลุ่มกันที่ลานด้านหน้าพระบรมรูปสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราช ชนก หน้าตึกสุจินโณ โรงพยาบาลสวนดอก จังหวัดเชียงใหม่เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ.2556³¹⁵ เพื่อแสดงพลังคัดค้านพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม ต่อมาในวันที่ 27 พฤศจิกายน ได้มีการจัดตั้งกลุ่ม “เครือข่ายชาวสวนดอกรักประชาธิปไตย สนับสนุนการปฏิรูปประเทศไทย” ซึ่งประกอบด้วยแพทย์

³¹² เติลินิวส์. (2557). กลุ่มแดงอิสระเชียงใหม่บุกเรือเวที กปปส. จนหวัดปะทะกัน. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://www.dailynews.co.th/regional/216551>

³¹³ Nation TV. (2557). กปปส.เชียงใหม่ ทอยยเดินทางเข้ากรุงเทพ. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://www.nationtv.tv/main/content/378400322/>; และ กปปส เชียงใหม่. (29 มีนาคม 2557). คนเจียงใหม่เจอกันที่หมู่บ้าน ลาดพร้าวเนื้อเจ้า. [Facebook Post]. สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/pdrccmcm/photos/a.589121704501369/613717932041746/?type=3&theater>

³¹⁴ กปปส เชียงใหม่. (29 มีนาคม 2557). กปปสเชียงใหม่ร่วมประชุม. [Facebook Post]. สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/pdrccmcm/photos/a.589121704501369/617554648324741/?type=3&theater>

³¹⁵ INN. (2556). ร.พ.สวนดอกเชียงใหม่หนุนปฏิรูปก่อนเลือกตั้ง. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://www.sanook.com/news/1396384/>

บุคลากรทางการแพทย์ ศิษย์เก่าแพทย์เชียงใหม่ และบุคลากรจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่จำนวน 337 คนที่นำโดย ศ.น.พ.ขวัญชัย ศุภรัตน์ภิญโญ ได้รวมตัวกันเพื่อประกาศแถลงการณ์ให้รัฐบาลยุติการใช้ความรุนแรงกับผู้ชุมนุมพร้อมกับประณามความผิดพลาดเชิงนโยบายของนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรี³¹⁶ การเคลื่อนไหวอีกครั้งเกิดขึ้นในเดือนถัดมา 13 ธันวาคม พ.ศ.2556 เครือข่ายชาวสวนดอก ฯ เคลื่อนไหวอีกครั้งด้วยการออกแถลงการณ์สนับสนุนการปฏิรูปประเทศไทยก่อนที่จะจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไป โดยเห็นว่ารัฐบาลยิ่งลักษณ์ไม่มีความชอบธรรมในการดำรงตำแหน่งท่ามกลางสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง พร้อมทั้งเสนอให้นายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีลาออกจากการรักษาการ เพื่อเปิดทางให้มีรัฐบาลชั่วคราวที่ได้รับการยอมรับจากทุกฝ่ายและให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อปฏิรูปประเทศก่อนให้มีการเลือกตั้ง³¹⁷ เช่นเดียวกับในเดือนมกราคม และเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2557 เครือข่ายชาวสวนดอก ฯ ได้ออกแถลงการณ์อีกครั้งหนึ่งเพื่อประณามการสังหารประชาชนที่เสียชีวิตจากการชุมนุม และสนับสนุนให้ว่าที่ประธานวุฒิสภาสรรหานายกรัฐมนตรีโดยเร็ว เพื่อเปิดให้นายกรัฐมนตรีคนกลางเข้ามาดำเนินการปฏิรูปประเทศในทุกด้านให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์³¹⁸ ซึ่งภายหลังจากเกิดการรัฐประหารเครือข่ายชาวสวนดอกจึงได้ยุติบทบาทลง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

³¹⁶ ไทยรัฐ. (2556). 'แพทย์-พยาบาล' มข. วอนรัฐห้ามใช้ความรุนแรงกับผู้ชุมนุม. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://www.thairath.co.th/content/385794>

³¹⁷ ผู้จัดการออนไลน์. (2556). ชาวสวนดอกฯ จี้ “ปุ-ครม.” ลาออก-ตั้งรัฐบาลชั่วคราวปฏิรูป ปท.ก่อนเลือกตั้ง. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://mgronline.com/local/detail/9560000153457>

³¹⁸ ไทยรัฐ. (2557). บุคลากรแพทย์ มข. ต้านความรุนแรง-หนุนนายกฯ คนกลาง. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://www.thairath.co.th/content/423223>

บทที่ 4

พัฒนาการความต่อเนื่องของเครือข่ายในขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่

จากการศึกษาก่อนหน้านี้ในบทที่ 3 เป็นการอธิบายภาพของขบวนการต่อต้านทักษิณทั้งในภาพรวมใหญ่ของขบวนการและภาพรวมของขบวนการต่อต้านทักษิณจังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้ชี้ให้เห็นถึงบริบททางการเมืองที่เป็นปัจจัยทำให้เกิดขบวนการต่อต้านทักษิณในระดับประเทศ จากนั้นจึงมีการก่อตั้งขบวนการต่อต้านทักษิณในระดับจังหวัดเพื่อสนับสนุนขบวนการใหญ่ ซึ่งจังหวัดเชียงใหม่มีการเคลื่อนไหวของขบวนการต่อต้านทักษิณที่แบ่งออกได้เป็น 2 ช่วง คือ ช่วงกลุ่มพันธมิตรเชียงใหม่ และช่วงกลุ่มกปปส. เชียงใหม่ ซึ่งผู้วิจัยนำเสนอภาพของพลวัตในขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่ ฉายภาพการรวมตัวกันเป็นขบวนการตลอดจนการเคลื่อนไหวทำกิจกรรมทางการเมืองในช่วงพันธมิตรจนประสบความสำเร็จในการขับไล่รัฐบาลทักษิณ รวมถึงความล้มเหลวในการกลับมาเคลื่อนไหวหลังช่วงพันธมิตร ก่อนจะเติบโตขึ้นอีกครั้งในนามกลุ่มกปปส. ที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อโค่นล้มรัฐบาลตัวแทนทักษิณ ดังนั้นในบทที่ 4 ผู้วิจัยจะอธิบายให้เห็นภาพรวมขบวนการต่อต้านทักษิณจังหวัดเชียงใหม่ทั้งช่วงกลุ่มพันธมิตรและกลุ่มกปปส. โดยมุ่งเน้นทำความเข้าใจเครือข่ายภายในขบวนการต่อต้านทักษิณจังหวัดเชียงใหม่ทั้งสองช่วงเวลา

ภาพรวมขบวนการต่อต้านทักษิณจังหวัดเชียงใหม่

ขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่เป็นการก่อตัวที่ประกอบขึ้นด้วยเครือข่ายอันหลากหลาย ทั้งเครือข่ายนักพัฒนาเอกชน เครือข่ายนักวิชาการ เครือข่ายสนธิ เครือข่ายชนชั้นกลางและนักธุรกิจ (ส่วนหนึ่งเป็นสันติอโศก แต่ไม่ใช่ทั้งหมด) เครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่น และเครือข่ายนักศึกษา ซึ่งเครือข่ายเหล่านี้มีใช้กลุ่มเครือข่ายที่เพิ่งเกิดขึ้นชั่วคราว แต่เป็นกลุ่มเคลื่อนไหวภาคประชาสังคมที่มีบทบาทต่อสู่ทางการเมืองและสิทธิเสรีภาพด้านต่าง ๆ ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่มายาวนาน ไม่ว่าจะเป็นยุคการเดินขบวนขับไล่เผด็จการทหารและเรียกร้องประชาธิปไตย การต่อสู้เพื่อสิทธิชาวนา การเรียกร้องประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญ การผลักดันข้อเรียกร้องของผู้ด้อยโอกาสในสังคม การต่อต้านการพัฒนาที่ไม่สอดคล้องกับเมืองเชียงใหม่ ตลอดจนการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ที่ล้วนแล้วแต่มีเครือข่ายองค์กรเหล่านี้เข้าไปมีบทบาทสำคัญในการผลักดันประเด็นและขับเคลื่อนข้อเรียกร้อง และด้วยประสบการณ์การเคลื่อนไหวและเครือข่ายองค์กรที่กว้างขวางของพวกเขาได้กลายเป็นทรัพยากรสำคัญต่อการก่อตัวของขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่ ซึ่งเครือข่ายองค์กรเหล่านี้ได้ร่วมมือกันก่อตั้ง “ขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่” ในยุคต่าง ๆ ขึ้นมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเครือข่ายนักพัฒนา

เอกชน (NGO) เป็นเครือข่ายที่มีบทบาทมากที่สุดในการนำก่อตั้งและแสวงหาความร่วมมือจากเครือข่ายอื่น ๆ ให้เข้ามาร่วมสนับสนุนการเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณ โดยใช้การขยายกรอบโครงความคิด (frame amplification) เพื่อใช้ในการระดมมวลชนเข้าร่วมสนับสนุนการเคลื่อนไหวของขบวนการ

โดยในช่วงแรก “เครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่” มีกลุ่มเครือข่ายนักพัฒนาเอกชน (NGO) เป็นกลุ่มหลักที่มีบทบาทนำ พวกเขาเป็นเครือข่ายที่มีมาก่อนหน้าและมีประสบการณ์ในการเคลื่อนไหวต่อสู้ในภาคประชาสังคมในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่มาอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ทศวรรษ 2530 เคยมีสายสัมพันธ์ที่ดีกับพรรคเพื่อไทยและทักษิณ ชินวัตร แต่ต่อมาเนื่องจากความขัดแย้งเชิงนโยบายการพัฒนาเชียงใหม่ของรัฐบาลทักษิณและผลประโยชน์ในเครือข่าย ทำให้เครือข่ายนักพัฒนาเอกชนเริ่มเคลื่อนไหวเรียกร้องให้รัฐบาลทักษิณยกเลิกนโยบายการพัฒนาเชียงใหม่ กระทั่งสนธิ ลิ้มทองกุลเกิดความขัดแย้งกับทักษิณ ชินวัตร และได้ก่อตั้งเครือข่ายสนธิซึ่งรวมถึงสื่อมวลชนที่อยู่ภายใต้การนำในเครือเอเอสทีวีจังหวัดเชียงใหม่ และพวกเขายังร่วมมือกับเครือข่ายนักวิชาการในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่และเครือข่ายคนเดือนตุลา ที่เป็นพันธมิตรใกล้ชิดและร่วมต่อสู้กับเครือข่ายนักพัฒนาเอกชนหลายครั้งในอดีต ได้ร่วมกันนำและก่อตั้งกลุ่มพันธมิตรเชียงใหม่ขึ้นมาเคลื่อนไหวเป็นเครือข่ายสนับสนุนกลุ่มพันธมิตรที่เคลื่อนไหวที่กรุงเทพฯ

ในช่วงนี้เองที่ได้มีการระดมพลังมวลชนเข้าร่วมสนับสนุนขบวนการมากขึ้น ผ่านความสัมพันธ์ของแกนนำ โดยเครือข่ายนักพัฒนาเอกชนได้ชักชวนกลุ่มนักศึกษากิจกรรมในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งเป็นนักศึกษาในเครือข่ายที่ร่วมฝึกและทำกิจกรรมทางสังคมร่วมกับนักพัฒนาเอกชน ให้เข้ามาร่วมสนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มพันธมิตรเชียงใหม่ ทำให้ในช่วงดังกล่าวนี้สามารถประชาสัมพันธ์กิจกรรมของกลุ่มและดึงดูดมวลชนที่เป็นเยาวชนเข้าร่วมเคลื่อนไหวได้ ขณะที่เครือข่ายสนธิได้ใช้สื่อประชาสัมพันธ์และความสัมพันธ์ของแกนนำที่มีกับเครือข่ายชนชั้นกลางและนักธุรกิจที่มีสายสัมพันธ์กับชุมชนสันติอโศกเชียงใหม่ให้เข้าร่วมเคลื่อนไหวด้วยเช่นเดียวกัน รวมไปถึงเครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่นในเชียงใหม่ได้เข้าเคลื่อนไหวสนับสนุนกลุ่มพันธมิตรเชียงใหม่อย่างเงียบ ๆ ด้วยเช่นเดียวกัน โดยมีเครือข่ายนักพัฒนาเอกชนเป็นตัวกลางทำหน้าที่ในการสอดประสานความร่วมมือกับทุกกลุ่ม และมีเครือข่ายสนธิทำหน้าที่ประสานความร่วมมือระหว่างกลุ่มพันธมิตรเชียงใหม่กับพันธมิตรกรุงเทพฯ ในช่วงแรกนี้การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างเครือข่ายยังเป็นแบบหลวมและไม่มีกำหนดโครงสร้างองค์กรที่ชัดเจน แต่เมื่อมีการตั้งพันธมิตรเชียงใหม่แล้ว มีการจัดตั้งองค์กรชัดเจนมากขึ้น เป้าหมายสำคัญในการรวมกลุ่มครั้งนี้ คือ การตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร และเรียกร้องให้ยกเลิกนโยบายโครงการพัฒนาเชียงใหม่ที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรของเมืองเชียงใหม่

ในเวลาต่อมา กลุ่มเครือข่ายชนชั้นกลางและนักธุรกิจเริ่มมีบทบาทในกลุ่มมากขึ้น เพราะเป็นผู้ควบคุมทรัพยากรในการเคลื่อนไหวและดำเนินกิจกรรม ตลอดจนมีสายสัมพันธ์ส่วนตัวที่ใกล้ชิดกับเครือข่ายสนธิและเครือข่าย NGO มากขึ้น ทำให้กลุ่มนักศึกษาเริ่มลดบทบาทในเชียงใหม่ลงและเดินทางไปร่วมเคลื่อนไหวกับกลุ่มพันธมิตรกรุงเทพฯ แทน แต่เมื่อแนวทางการเคลื่อนไหวและข้อเรียกร้องของกลุ่มพันธมิตรกรุงเทพฯ และกลุ่มพันธมิตรเชียงใหม่เปลี่ยนไปในแนวทางภายหลังจากการเสนอแนวคิดนายทหารราชทานตามมาตรา 7 กลุ่มนักศึกษาและเครือข่าย NGO บางส่วนที่มีความคิดเห็นต่างออกไปจึงได้ยุติบทบาทการสนับสนุนขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่ จากนั้นความคิดเห็นและทิศทางการเคลื่อนไหวของกลุ่มพันธมิตรเชียงใหม่ได้มีแนวโน้มเป็นปรักษ์ต่อประชาธิปไตยมากขึ้นและมีการเรียกร้องสถาบันทหารให้โค่นล้มรัฐบาลด้วยการทำรัฐประหาร อย่างไรก็ตามกลุ่มพันธมิตรประสบความสำเร็จในการขับไล่รัฐบาลทักษิณในที่สุด ในช่วงนี้ความสัมพันธ์ภายในขบวนการแน่นแฟ้นขึ้น แต่ยังไม่มีการจัดตั้งโครงสร้างองค์กรที่ชัดเจน กระทั่งเกิดความขัดแย้งในกลุ่มเกิดขึ้นเมื่อแกนนำเครือข่ายสนธิประกาศสนับสนุนการจัดตั้งพรรคการเมืองใหม่ และมีความเห็นต่อประเด็นชาตินิยมที่แหลมคมมากขึ้นจนเป็นปฏิปักษ์กับพรรคประชาธิปัตย์ ส่งผลให้เครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่นในเชียงใหม่ถอนการสนับสนุนจากขบวนการต่อต้านทักษิณ นับแต่นั้นขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่ได้อ่อนแอลง กลุ่มเครือข่ายที่สนับสนุนภายในได้ลดบทบาทลงอันเนื่องมาจากความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ในห้วงเวลานี้เองที่มีความพยายามที่จะฟื้นฟูขบวนการต่อต้านทักษิณขึ้นมาอีกครั้ง เช่น กลุ่มเสื้อหลากสี กลุ่มหน้ากากขาว ฯลฯ โดยมีเครือข่ายคนเดือนตุลา และเครือข่ายชนชั้นกลางและนักธุรกิจเข้าสนับสนุนกิจกรรมแต่ครั้งอย่างแข็งขันทั้งในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และกรุงเทพฯ แต่ไม่ได้เคลื่อนไหวในนามกลุ่มพันธมิตรแต่อย่างใด เครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่นเข้าร่วมสนับสนุนบ้างอย่างไม่เปิดเผยนามมากนัก

ต่อมาในช่วงที่สอง “การเคลื่อนไหวของกลุ่มกปปส. เชียงใหม่” เป็นช่วงที่ขบวนการต่อต้านทักษิณได้รับการนำโดย เครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่น ซึ่งก่อนหน้านี้เคยได้เข้าสนับสนุนกลุ่มพันธมิตรเชียงใหม่และแยกตัวออกไปเนื่องจากความคิดทางการเมืองและแนวทางเคลื่อนไหวแตกต่างกัน โดยกลุ่มคนเดือนตุลายังมีบทบาทสนับสนุนแต่ไม่ใช่แกนนำหลักเหมือนก่อนหน้านี้ เมื่อยังลักษณ์ ชินวัตรตัวแทนเครือข่ายทักษิณขึ้นเป็นรัฐบาลและเสนอพรบ.นิรโทษกรรมเพื่อยกเว้นความผิดให้แก่ทักษิณ ชินวัตร จึงมีการฟื้นฟูขบวนการต่อต้านทักษิณขึ้นมาอีกครั้ง โดยในช่วงแรกเป็นการเคลื่อนไหวของเครือข่ายชนชั้นกลางและนักธุรกิจ เพื่อนำการต่อต้านพรบ.นิรโทษกรรมในเชียงใหม่ ต่อมามีการสนับสนุนอย่างแข็งขันของเครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่นจนกระทั่งกลายเป็นขบวนการต่อต้านทักษิณยุค 2 ขึ้นมาอีกครั้ง โดยในช่วงนี้กลุ่มพันธมิตรเชียงใหม่เดิมไม่ได้สนับสนุนการเคลื่อนไหวอย่างเต็มตัว เพราะเห็นว่าเครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่นมีจุดยืนทางการเมืองต่างออกไปและมีผลประโยชน์แอบแฝงในการเคลื่อนไหว และกลุ่มเครือข่ายนักพัฒนาเอกชน (NGO) ไม่มีบทบาทมากนัก

ในช่วงนี้ประเด็นที่ขับเคลื่อนการเคลื่อนไหวของขบวนการในช่วงแรกเป็นการต่อต้านการออกกฎหมายที่ไม่ชอบธรรมและต้องการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลยิ่งลักษณ์ แต่ทว่าเมื่อเวลาผ่านไป แนวทางการเคลื่อนไหวของขบวนการมีการนำเอาประเด็นสถาบันจารีตดั้งเดิมเข้ามาเชื่อมโยงกับข้อเรียกร้องของกลุ่ม และนำเสนอผ่านกรอบคิดแบบชาตินิยม จนกระทั่งมีข้อเรียกร้องของขบวนการเป็นปรปักษ์กับแนวทางประชาธิปไตย โดยเครือข่ายชนชั้นกลางและนักธุรกิจถูกช่วงชิงการนำขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่ไป จึงถอนตัวออกจากขบวนการและมีแนวทางเคลื่อนไหวของตนเองที่เน้นวิธีการเชิงสร้างสรรค์และหลีกเลี่ยงความรุนแรง ขณะที่อีกฝ่ายหนึ่ง เครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่นได้นำขบวนการสำเร็จและผลักดันแนวทางเคลื่อนไหวไปทางชาตินิยมต่อต้านประชาธิปไตยต่อต้านแนวคิดความเท่าเทียมกันในสังคม และใช้ความรุนแรงในบางกรณี ทั้งนี้ขบวนการต่อต้านทักษิณยุคสองประสบความสำเร็จในการขับไล่รัฐบาลยิ่งลักษณ์ให้ลาออกจากตำแหน่งและจบลงด้วยการรัฐประหารอีกครั้ง

ด้วยเหตุนี้การอธิบายพัฒนาการความต่อเนื่องของเครือข่ายในขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่จึงสามารถแบ่งช่วงเหตุการณ์ได้เป็น 2 ช่วง คือ 1) ช่วงที่หนึ่ง: เครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่ และ 2) ช่วงที่สอง การเคลื่อนไหวของกลุ่มกบปส. เชียงใหม่ ซึ่งในแต่ละช่วงเหตุการณ์มีเครือข่ายที่มีบทบาทสำคัญต่อขบวนการที่แตกต่างกัน ดังต่อไปนี้

4.1 ช่วงที่หนึ่ง: เครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่

ขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่ก่อตัวขึ้นครั้งแรกในนามของ “เครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่” ซึ่งเป็นการประกอบขึ้นและเป็นความร่วมมือกันระหว่างหลายกลุ่มองค์กร ช่างชนชั้น และแตกต่างความคิดทางการเมือง แต่ทว่ามีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ การตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลทักษิณ ชินวัตรและพวกพ้อง ตลอดจนการคัดค้านนโยบายหลายส่วนที่ส่งผลกระทบต่อเมืองเชียงใหม่และประเทศไทยอย่างไม่เป็นธรรม ซึ่งเครือข่ายที่ประกอบขึ้นเป็นขบวนการต่อต้านทักษิณในช่วงนี้ มีทั้งกลุ่มเครือข่ายที่มีมาก่อนหน้า และกลุ่มเครือข่ายที่เกิดขึ้นใหม่มารวมตัวกัน ภายหลังจากการจัดองค์กรขึ้นแล้วเครือข่ายภายในขบวนการต่อต้านทักษิณต่างมีปฏิสัมพันธ์กันทั้งร่วมมือกันและขัดแย้งกัน จนส่งผลกระทบต่อการทำงานของขบวนการในท้ายที่สุด

4.1.1 เครือข่ายนักพัฒนาเอกชน

นักพัฒนาเอกชน (Non-government Organizations: NGOs) เป็นองค์กรหรือกลุ่มบุคคลที่ก่อตั้งด้วยเป้าหมายมุ่งลดความไม่สมดุลที่เกิดจากนโยบายการพัฒนาของรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะ

รัชต์ ที่ไม่เป็นธรรม และนำเสนอทางเลือกในการพัฒนาที่ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ให้มีโอกาสได้ร่วมกำหนดแนวทางการพัฒนาของตน รวมถึงเพื่อสร้างสังคมที่มีความยุติธรรมและคำนึงถึงสิทธิในทรัพยากรและชีวิตของผู้คน นักพัฒนาเอกชนของไทยก่อตัวขึ้นและเคลื่อนไหวภายหลังจากที่ประเทศไทยดำเนินนโยบายที่เน้นสร้างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ที่เน้นการสร้างโครงสร้างสาธารณูปโภคและคมนาคมพื้นฐานไปทั่วประเทศ อันส่งผลให้เกิดการบุกเบิกที่ดินในพื้นที่ป่าจนเกิดการสูญเสียทรัพยากรป่าไม้อย่างรุนแรง แม้เศรษฐกิจของประเทศจะเติบโตอย่างรวดเร็ว แต่ประชาชนส่วนมากไม่ได้รับผลประโยชน์จากการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ชวนาชาวไร่ในภาคเกษตรกรรมยังคงเผชิญราคาสินค้าเกษตรตกต่ำจนเป็นหนี้สินล้นพ้น ตลอดจนยังประสบปัญหาการครอบครองที่ดินที่กระจุกตัวเพียงเจ้าที่ดินและค่าเช่าที่ไม่เป็นธรรม

กระทั่ง ดร.ปวย อึ้งภากรณ์ ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยในขณะนั้น เล็งเห็นผลกระทบต่อภาคชนบทที่เกิดจากแผนการพัฒนาของรัฐบาลรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ จึงก่อตั้ง “มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทย” ขึ้นที่จังหวัดชัยนาทเมื่อปีพ.ศ. 2510 เพื่อบูรณะภาคชนบทที่เติบโตอย่างไร้ทิศทางและไม่มีความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจมูลนิธิบูรณะชนบทและแนวคิดของดร.ปวยจึงเปรียบเสมือนจุดเริ่มต้นขององค์กรนักพัฒนาเอกชนร่วมสมัยและเป็นพื้นฐานของงานพัฒนาชนบทในเวลาต่อมา หลังจากมูลนิธิบูรณะชนบทปฏิบัติงานเพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและสังคมโดยมีความร่วมมือกับทั้งรัฐบาลไทย องค์กรพัฒนาเอกชนจากต่างประเทศ รวมถึงนักศึกษาและปัญญาชนที่ตระหนักถึงปัญหาสังคม ได้เข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการเคลื่อนไหวเพื่อสร้างความยุติธรรมในสังคมเช่นเดียวกัน³¹⁹ โดยในห้วงเวลานี้เป็นช่วงเวลาที่ประชาธิปไตยเบ่งบานและมีการรณรงค์เรื่องสิทธิต่าง ๆ ในช่วงนี้องค์กรพัฒนาเอกชนของไทยจึงมุ่งเน้นการพัฒนาทางด้านความคิดแบบประชาธิปไตยควบคู่ไปกับการเผยแพร่ความรู้เรื่องสิทธิและเสรีภาพ ร่วมกับสร้างความตระหนักรู้ในสิทธิที่ดินทำกินและสิทธิในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และกระตุ้นสร้างการรวมกลุ่มเครือข่ายในระดับต่าง ๆ³²⁰ จึงเป็นระยะของการเติบโตขึ้นโดยมีบัณฑิตอาสาสมัครและผู้ปฏิบัติงานเข้ามาทำโครงการพัฒนาในพื้นที่ต่าง ๆ

ภาคเหนือของประเทศไทยเป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากโครงการพัฒนาของรัฐบาลอย่างมาก หลายโครงการของภาครัฐมุ่งเน้นการเปลี่ยนที่ดินและแรงเป็นสินค้า ส่งผลให้ระบบการผลิตของชุมชนเปลี่ยนเป็นการผลิตที่ผูกกับระบบตลาดอย่างไม่ทันตั้งตัว การปลูกพืชพันธ์เพื่อสนองต่อระบบตลาดทำให้เกิดการบุกรุกผืนป่าและความเสื่อมโทรมของที่ดิน ทว่าเกษตรกรส่วนมากยังคงประสบปัญหาความยากจนและหนี้สินในการทำเกษตรกรรม ส่งผลให้พวกเขาต้องบุกรุกผืนป่าต่อไป

³¹⁹ ยุทธนา วรุณปิติกุล และ สุพิทา เรืองจิต. (2553). ไทยเอ็นจีโอ. เคล็ดไทย: กรุงเทพฯ, น. 16-18.

³²⁰ เบ็ญจมาศ ศิริภัทร และสุรพล มุละดา. (2545). เอ็น จี โอ นักพัฒนาระดับรากหญ้า พันธุ์ที่สังคมขาด (ไม่) ได้?.

หรือเปลี่ยนไปเป็นแรงงานรับจ้างในเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่สูงให้ตกอยู่ในสถานะกลุ่มชนชายขอบ ที่ถูกคนเมืองพื้นราบขยับขยายพื้นที่เพาะปลูกไปยังพื้นที่สูงของพวกเขามากขึ้นเรื่อย ๆ จนต้องถอยร่นออกจากพื้นที่ชุมชนเดิมของตนเองและไร้สิทธิในที่ดินทำกิน หรือแม้กระทั่งต้องขยายพื้นที่เพาะปลูกของตนเข้าไปบนพื้นที่สูงชันเรื่อย ๆ จนถูกมองจากภาครัฐว่าเป็นภัยต่อความมั่นคงและต้องถูกควบคุมระบบการผลิต เศรษฐกิจ และการเคลื่อนย้ายถิ่นฐานของพวกเขาผ่านโครงการพัฒนาป่าไม้และโครงการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมบนพื้นที่สูง จนเกิดความขัดแย้งในการแย่งชิงสิทธิการใช้ทรัพยากรธรรมชาติของกลุ่มชาติพันธุ์กับภาครัฐ³²¹

สถานการณ์นี้เกิดขึ้นกับจังหวัดเชียงใหม่เช่นเดียวกัน กลุ่มชาติพันธุ์ถูกเบียดขับจากชุมชนที่อยู่อาศัยเดิมในผืนป่าของตน ให้ถอยร่นไปยังพื้นที่สูงจนต้องละทิ้งที่ดินทำกินและบุกรุกผืนป่า ขณะที่การเกษตรกรรมในพื้นที่ราบของเชียงใหม่และจังหวัดใกล้เคียง ยังเป็นระบบการเช่าที่ดินที่สืบทอดมาจากระบบศักดินา ที่ดินที่สามารถทำนาทำไร่ได้กระจุกตัวอยู่ในมือของเจ้าที่ดินจำนวนน้อยที่ครอบครองที่นาแล้วปล่อยเช่าให้แก่ชาวนาชาวไร่ที่ไร้ที่ดินทำกิน จังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดที่มีอัตราการเช่านาสูงที่สุดในภาคเหนือ โดยระบบการเก็บค่าเช่านาในทศวรรษ 2510 มีอัตราค่าเช่านาและเงื่อนไขการเช่าที่เอารัดเอาเปรียบและไม่เป็นธรรม โดยเรียกเก็บผลผลิตถึงครึ่งหนึ่งจากผลผลิตที่ผู้เช่านาทำได้ทั้งหมด การขูดรีดดังกล่าวนำไปสู่การรวมกลุ่มกันของชาวนาชาวไร่ในหลายอำเภอของจังหวัดเชียงใหม่เพื่อเรียกร้องปัญหาของตนต่อรัฐบาลไทยในปี พ.ศ.2517 ทว่าข้อเรียกร้องของพวกเขาถูกรัฐบาลเพิกเฉย ในช่วงนี้เองที่นักพัฒนาเอกชนขบวนการนิสิตนักศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ที่เพิ่งได้รับชัยชนะในการต่อสู้กับเผด็จการทหารเมื่อ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 ได้เข้าไปหนุนเสริมและทำงานความคิดร่วมกับนักพัฒนาเอกชนให้แก่ขบวนการชาวนาชาวไร่ จนสามารถจัดตั้ง “สหพันธ์ชาวนาชาวไร่แห่งประเทศไทย” ได้สำเร็จเมื่อพฤศจิกายน พ.ศ.2517 และสามารถผลักดันพระราชบัญญัติควบคุมการเช่านาฉบับใหม่ ซึ่งสามารถแก้ไขปัญหาการถูกขูดรีดค่าเช่านาได้สำเร็จ³²²

อย่างไรก็ตามในเวลาต่อมาสหพันธ์ชาวนาชาวไร่และขบวนการนิสิตนักศึกษาเชียงใหม่ถูกพิจารณาจากรัฐไทยว่ามีความเกี่ยวข้องกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย รัฐไทยที่หวาดกลัวคอมมิวนิสต์เห็นว่าชาวนาเป็นองค์กรฝ่ายซ้ายและเป็นขบวนการเดียวกับพรรคคอมมิวนิสต์ จึงนำไปสู่การปราบปรามโดยรัฐใช้วิธีการลอบสังหารผู้นำชาวนาของสหพันธ์ฯ จนกระทั่งเกิดเหตุการณ์ล้อมปราบขบวนการนิสิตนักศึกษาเมื่อ 6 ตุลาคม พ.ศ.2519 ผลของการปราบปรามครั้งนั้นทำให้ชาวนาชาวไร่และนิสิตนักศึกษาต้องหลบหนีเข้าป่าไปร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ในช่วงนี้

³²¹ ผาสุก พงษ์ไพจิตร และคณะ. (2545). วิถีชีวิต วิถีสู้: ขบวนการประชาชนร่วมสมัย. เชียงใหม่ : ตรีสวี (ซิลค์เวอร์มบุคส์), น. 247-249.

³²² ไทเรล ฮาเบอร์คอร์น. (2560). การปฏิวัติที่ถูกตัดตอน: ชาวนา นักศึกษา กฎหมาย และความรุนแรงในภาคเหนือของไทย. นนทบุรี: ฟ้าเดียวกัน, น. 94-95.

ขบวนการชาวนาชาวไร่และนิสิตนักศึกษาจำต้องยุติบทบาทและการเคลื่อนไหวลงอย่างสิ้นเชิง ส่วนนักพัฒนาเอกชนถูกเพ่งเล็งและคุกคามจากรัฐเช่นเดียวกัน จึงลดแนวทางการเคลื่อนไหวที่มีลักษณะเป็นสังคมนิยม เพื่อหลีกเลี่ยงข้อครหาการฝักใฝ่ฝ่ายซ้าย แต่ยังคงทำงานด้านส่งเสริมพัฒนาชุมชน แต่หันมามุ่งเน้นส่งเสริมความคิดด้านประชาธิปไตยและส่งเสริมด้านสิทธิมนุษยชนเพื่อช่วยเหลือแก่ต่างแก่ประชาชนในคดีเกี่ยวข้องกับคอมมิวนิสต์ เป็นช่วงเวลาที่องค์กรพัฒนาเอกชนต่างประเทศเข้ามาก่อตั้งองค์กรในประเทศไทย และให้ความช่วยเหลือด้านการพัฒนาในหลากหลายด้าน³²³

จนกระทั่งสงครามเย็นยุติลงและตามมาด้วยความระส่ำระสายภายในพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ประกอบกับการใช้นโยบายการเมืองนำการทหารของรัฐไทยหลังปีพ.ศ. 2523 เป็นต้นมา ทำให้นักกิจกรรม นิสิตนักศึกษา และปัญญาชนได้ออกจากป่ากลับคืนสู่เมือง ในห้วงเวลานี้เองประเทศไทยยังคงเผชิญปัญหา นโยบายการพัฒนาที่ไม่สมดุลและละเลยกลุ่มชาติพันธุ์ชายขอบ อดีตนักศึกษา นักวิชาการ และบัณฑิตนักกิจกรรมจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่นำโดยบำรุง บุญปัญญา นักพัฒนาชนบทผู้นำการเผยแพร่แนวคิดวัฒนธรรมชุมชน จึงได้ร่วมกันพูดคุยกันเพื่อสานต่อแนวคิดเรื่องสวัสดิการสังคมและการพัฒนาชนบทแบบผสมผสานของดร. บัว อึ้งภากรณ์ ที่คำนึงถึงปัญหาของการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติในลักษณะรวมศูนย์อำนาจของรัฐ และการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่คำนึงถึงผู้คน วิถีชีวิต ประเพณี ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานของชุมชน และกฎเกณฑ์ร่วมกันตามจารีตของชุมชน ผลพวงของการพัฒนาเศรษฐกิจที่มุ่งสู่ความเป็นอุตสาหกรรมอย่างขาดการพิจารณาถึงกระทบอย่างเพียงพอ ส่งผลให้คนหนุ่มสาวชนบทอพยพเข้าสู่เมืองเพื่อเป็นแรงงานและทอดทิ้งชนบทไว้เบื้องหลัง ชนบทจึงขาดกำลังสำคัญและไม่ได้รับการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชน อีกทั้งยังเป็นการสร้างค่านิยมพึ่งพาความช่วยเหลือจากภาครัฐ ทำให้ชุมชนไม่สามารถพึ่งพาตนเองและไม่ได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของชุมชน ทำให้ชุมชนอ่อนแอและสูญสลายลงในที่สุด ในห้วงเวลานี้เองที่นักพัฒนาเอกชนและปัญญาชนนักวิชาการได้เริ่มพัฒนากระแสความคิด “วัฒนธรรมชุมชน” ที่มีพื้นฐานแนวคิดที่ว่า ชุมชนไทยในอดีตมีลักษณะคล้ายชุมชนสังคมนิยม ซึ่งเป็นชุมชนขนาดเล็กที่สมาชิกมีความใกล้ชิด และผลิตเพียงยังชีพโดยไม่ต้องพึ่งพาโลกภายนอก การเกิดขึ้นของรัฐและทุนนิยมที่เข้ามาครอบงำวิถีชีวิตของชุมชนจึงเป็นภัยต่อการผลิตและการดำรงอยู่ของชุมชน กระแสความคิดนี้จึงเสนอว่าการแก้ไขปัญหาของชุมชนไทยและการพัฒนาจะต้องเริ่มจากกระบวนการสร้างชุมชนมีจิตสำนึกต่อวัฒนธรรมของตนเอง เห็นคุณค่าของการรวมตัวกันเป็นชุมชน และประชาชนในชุมชนมุ่งมั่นพัฒนาตนเองเพื่อไม่ให้ถูกรอบงำจากวัฒนธรรมภายนอก เพื่อนำไปสู่การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเองและพึ่งพาตนเองโดยไม่ต้องอาศัยพลังทุนนิยมและระบบตลาด³²⁴

³²³ เบ็ญจมาศ ศิริภัทร และสุรพล มุละดา. (2545). อ้างแล้ว. น. 22-23.

³²⁴ อุเชนทร์ เชียงเสน. อ้างแล้ว, น. 81-83.

แนวคิดดังกล่าวได้กลายเป็นแนวคิดหลักในการทำงานพัฒนาชนบทของกลุ่มปัญญาชนและองค์กรพัฒนาเอกชนในภูมิภาคต่าง ๆ ในเวลาต่อมา เช่นเดียวกับในภาคเหนือที่ประสบปัญหาการพัฒนาที่ไม่สมดุลจากนโยบายเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม จึงนำไปสู่การก่อตั้ง “มูลนิธิศึกษาพัฒนาภาคเหนือ” (มพน.) หรือ “ชมรมพัฒนาภาคเหนือ” โดยมีเป้าหมายเพื่อสนับสนุนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนด้วยการส่งเสริมศักยภาพและความเข้มแข็งขององค์กรชาวบ้าน อันกลายเป็นหน่วยอ่อนของโครงการและอาสาสมัครนักพัฒนาภาคเหนือขึ้นในจังหวัดเชียงใหม่³²⁵ และเมื่อมีการประกาศแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 พ.ศ.2525 รัฐเริ่มตระหนักถึงปัญหาที่เกิดจากนโยบายการพัฒนาและปรับเปลี่ยนเป็นแนวทางการพัฒนาแบบใหม่ จึงเปิดกว้างให้นักพัฒนาเอกชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างสมดุลในการพัฒนา การกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคและชนบท และการสร้างความเป็นธรรมในสังคม ด้วยเหตุนี้องค์กรพัฒนาเอกชนด้านสวัสดิการสังคมที่มีอยู่แล้วในจังหวัดเชียงใหม่จึงขานรับนโยบายของรัฐ อาทิ มูลนิธิศึกษาพัฒนาภาคเหนือ นำโดยศรีสุข ดารานนท์ มูลนิธิศุภนิมิตร่นำโดยสมชัย ยาศรี ศูนย์สังคมพัฒนานำโดยมงคล คันทาทอง สมาคม YMCA นำโดยพนมวรรณ อยู่ดี และโครงการพัฒนาชนบทสมบูรณ์แบบนำโดย ม.ร.ว.อรรถวิชัย รุจวิชัย สถาบันแมคเคน และโครงการส่งเสริมอาชีพต่าง ๆ เป็นต้น และเริ่มต้นแสวงหาความร่วมมือจากองค์กรพัฒนาเอกชนต่างประเทศอื่น ๆ รวมถึงสรรหากุลากรอาสาสมัครรุ่นใหม่ที่จะเข้ามาเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาบ้านเมืองและชนบท ทำให้จังหวัดเชียงใหม่กลายเป็นศูนย์กลางของนักพัฒนาเอกชน (NGO) ที่มีบุคลากรมากที่สุดของภาคเหนือ³²⁶ ช่วงนี้จึงถือเป็นช่วงแห่งการผลิงานขององค์กรนักพัฒนาเอกชน ที่เริ่มได้รับการยอมรับและวางใจจากรัฐ จนสามารถเข้าไปมีบทบาทเสนอความคิดเห็นทางเลือกและร่วมมือกับภาครัฐในการพัฒนา³²⁷

ต่อมาเมื่อมีอาสาสมัครและผู้ปฏิบัติหลากหลายกลุ่มเข้าร่วมกับนักพัฒนาเอกชนเชียงใหม่มากขึ้น จึงเข้าสู่ช่วงของการสร้างองค์กรที่เป็นศูนย์รวมของเครือข่ายนักพัฒนาเอกชน และสร้างความสัมพันธ์กับเครือข่ายภายนอกเพื่อสร้างความเข้มแข็งและหนุนเสริมองค์กร โดยก่อตั้ง “คณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชนภาคเหนือ” (กป.อพช.) ขึ้นในปีพ.ศ.2528 ในช่วงนี้มีอาสาสมัครรุ่นใหม่เข้าร่วมทำงานด้านการพัฒนาและได้รับมอบหมายจากนักพัฒนาเอกชนรุ่นพี่ให้ดูแลโครงการในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วภาคเหนือ เช่น ชัชวาล ทองดีเลิศ, สวิง ต้นอุดม, และบุญยืน ศักดิ์เพชรศักดิ์ เป็นอาสาสมัครรุ่นที่ 2 ได้รับมอบหมายให้ทำงานด้านสังคมพัฒนาที่จังหวัดพะเยาและ

³²⁵ สุริยันต์ ทองหนูเอียด. (2564). ประวัติความเป็นมาของมูลนิธิพัฒนาภาคเหนือ. (มพพ.), น. 4; ชัยพงษ์ สำเนียง. (2563). สัมภาษณ์ อ.ชยันต์ วรรณระภูติ : วิวัฒนาการการก่อตัวของภาคประชาสังคมในภาคเหนือและสังคมไทย. (ออนไลน์) ที่มา <https://thecitizen.plus/node/32341>

³²⁶ ชัชวาล ทองดีเลิศ. (2564). บันทึกเรื่องราวนักพัฒนาภาคเหนือจากความทรงจำ. (มพพ), น. 1; สุริยันต์ ทองหนูเอียด. (1 มีนาคม 2564). สัมภาษณ์

³²⁷ เบ็ญจมาศ ศิริภัทร และสุรพล มุละดา. (2545). อ้างแล้ว. น. 25.

ลงไปทำงานเรียนรู้ร่วมกับชุมชนในพื้นที่ เพื่อให้เข้าใจรากของปัญหาและเกิดความชำนาญ และทำงานวิจัยร่วมกับฝั่งนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เช่น ฉลาดชาย รมิตานนท์ นักวิชาการด้านมานุษยวิทยา, อานันท์ กาญจนพันธุ์ นักวิชาการด้านมานุษยวิทยา, ยศ สันตสมบัติ นักวิชาการด้านสังคมวิทยา, เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง และเฉลิมพล แซมเพชรนักวิชาการด้านเกษตรกรรม เป็นต้น ในช่วงนี้นักพัฒนาเอกชนเชียงใหม่กับนักวิชาการเน้นการทำงานด้านการต่อสู้เพื่อเรียกร้องสิทธิการใช้ประโยชน์จากป่า และกรรมสิทธิ์ส่วนรวมของหน้าผาอันนำไปสู่แนวคิดเรื่องกรรมสิทธิ์ชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาของกลุ่มชาติพันธุ์และชุมชนใกล้ป่าที่มีวิถีชีวิตผูกพันกับป่าในพื้นที่ จนนำไปสู่การเคลื่อนไหวของภาคประชาชนผลักดันการทำร่างกฎหมายป่าชุมชน³²⁸ ที่ต้องการให้รัฐเคารพในสิทธิของชุมชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ดิน น้ำของชุมชนเองโดยไม่ละเมิดกฎหมายของรัฐ ซึ่งผลของการเคลื่อนไหวดังกล่าวได้กลายเป็นฐานหลักในการจัดการสิทธิป่าชุมชนในภาคเหนือและทั่วประเทศในเวลาต่อมา

แต่ถึงกระนั้นสภาพปัญหาความขัดแย้งเรื่องที่ดินในพื้นที่ภาคเหนืออันเนื่องมาจากนโยบายประกาศเขตป่าอนุรักษ์ทับซ้อนที่ดินทำกินของกลุ่มชาติพันธุ์ และปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำที่ยังคงส่งผลในวงกว้าง กป.อพช. จึงร่วมกับเกษตรกรในอำเภอแม่วาง แม่แตง แม่ริม และฝาง จึงร่วมกันจัดชุมนุมที่ประตูท่าแพ จังหวัดเชียงใหม่เมื่อปีพ.ศ.2535 เพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลแก้ไขปัญหาที่ดินทับซ้อนและพุงราคาผลผลิตการชุมนุมครั้งนั้นนำไปสู่การก่อตั้ง **“เครือข่ายกลุ่มเกษตรกรภาคเหนือ” (คกน.)** คกน. จึงเป็นความร่วมมือระหว่างนักพัฒนาเอกชน เกษตรกร กลุ่มชาติพันธุ์ และลูกหลานของสหพันธ์ชาวนาชาวไร่ภาคเหนือ ก่อตั้งขึ้นโดยมีจิตสำนึก ความคิดทางการเมือง และชุดความคิดที่ส่งทอดจากขบวนการชาวนาชาวไร่ในอดีต ร่วมกับแนวคิดและประสบการณ์ในการเคลื่อนไหวของนักพัฒนาเอกชน ทำให้พวกเขาตระหนักว่าจำเป็นจะต้องสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหลากหลายองคาพยพ และสร้างเวทีพูดคุยภายในเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ และสร้างพลังผลักดันการแก้ไขปัญหาได้สำเร็จ ต่อมาในปีพ.ศ.2537 จึงได้จัดตั้ง **“องค์กรพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรภาคเหนือ” (หน่วยเหนือ)** ขึ้นมาเพื่อยกระดับความร่วมมือและพัฒนายุทธศาสตร์การเคลื่อนไหวขององค์กรให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น รวมถึงได้แสวงหาพันธมิตรนอกเครือข่ายเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรด้วยเช่นเดียวกัน หน่วยเหนือจึงประกอบไปด้วยพี่น้องกลุ่มชาติพันธุ์ เครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกพืชผลเกษตร เครือข่ายที่ดินป่าไม้ และสหพันธ์ชาวนาชาวไร่ภาคเหนือ โดยมีเป้าหมายเพื่อร่วมพลังสร้างองค์กรการเมืองของชาวนาขึ้นมาอีกครั้ง ซึ่งจะทำหน้าที่ผลักดันการแก้ไขกฎหมายและนโยบาย สมคิด ยะแส อดีตผู้นำสหพันธ์ชาวนาชาวไร่ภาคเหนือเป็นประธานคนแรก โดยมีกลุ่มองค์กรนักพัฒนาเอกชน (อพช.) ทำงานสนับสนุนความเข้มแข็งขององค์กรชาวบ้าน สนับสนุนด้าน

³²⁸ ชัยพงษ์ สำเนียง. อ่างแล้ว

ข้อมูลข่าวสาร และการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้องค์กรชาวบ้านพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ มีอำนาจกำหนดชีวิตตนเอง และรู้จักคิดวิเคราะห์ปัญหา ตลอดจนมีอำนาจตรวจสอบภาครัฐได้³²⁹

ภายหลังหน่วยเหนือเกิดความขัดแย้งในด้านยุทธศาสตร์การเคลื่อนไหวระหว่างกลุ่มปัญหาราคาพืชผลการเกษตรและกลุ่มปัญหาที่ดินกับรัฐ ซึ่งหน่วยเหนือหรือคคน. มีทิศทางการเคลื่อนไหวที่ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งเรื่องนโยบายประกาศที่ดินอนุรักษ์ทับที่ดินทำกิน ซึ่งจำเป็นต้องดำเนินการแก้ไขในเชิงโครงสร้างด้วยการแก้ไขกฎหมาย คคน. จึงตระหนักถึงข้อจำกัดขององค์กร จึงแสวงหาองค์กรพันธมิตรด้วยการสร้างความสัมพันธ์กับองค์กรชาวบ้านอื่น ๆ เช่น สมัชชาป่าชุมชนภาคเหนือ สมัชชาชนเผ่าแห่งประเทศไทย และสมัชชาคนจน พร้อมทั้งสร้างเครือข่ายสมาชิกใน 7 จังหวัดภาคเหนือเพื่อให้มีอำนาจต่อรองกับรัฐมากขึ้น โดยใช้ยุทธวิธีการชุมนุมประท้วงร่วมกับกลุ่มสมัชชาคนจนกดดันรัฐบาลให้เจรจาต่อรองตามข้อเรียกร้อง ตลอดจนการสร้างพื้นที่ทางสังคมเพื่อสร้างแนวร่วม และร่วมมือกับอพช. และนักพัฒนาเอกชนทั่วประเทศผลักดันแนวคิดสิทธิชุมชน จนมีการบรรจุหลักการสิทธิชุมชนลงในรัฐธรรมนูญพ.ศ.2540

อย่างไรก็ตาม การเคลื่อนไหวของนักพัฒนาเอกชนร่วมกับประชาชนในพื้นที่ภาคเหนือในยุคของ เครือข่ายกลุ่มเกษตรกรภาคเหนือ (คคน.) ยังไม่สามารถกดดันรัฐบาลให้ดำเนินการตามข้อเรียกร้องของพวกเขา ต่อมากลุ่มคคน. จึงสร้างความร่วมมือโดยเข้าเป็นแนวร่วมกับกลุ่มสมัชชาคนจน “สมัชชาคนจน” เป็นการรวมพลังของชาวบ้านและองค์กรพัฒนาเอกชนที่มีขนาดใหญ่ระดับประเทศ หลังยุคสหพันธ์ชาวนาชาวไร่แห่งประเทศไทย ก่อตั้งขึ้นเมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2538 โดยสมาชิกส่วนใหญ่มีฐานะยากจนและได้รับผลกระทบจากนโยบายของรัฐ อันนำไปสู่การแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติระหว่างรัฐ นายทุน และชาวบ้าน ดังเช่น ความขัดแย้งเรื่องสิทธิในการครอบครองที่ดินและการจัดการทรัพยากรน้ำในท้องถิ่น ปัญหาการส่งเสริมให้เกษตรกรทำเกษตรกรรมเชิงพาณิชย์แต่ไม่ได้รับการส่งเสริมด้านราคาผลผลิต รวมถึงปัญหาคนจนเมืองที่เกิดจากการพัฒนาที่ไม่รอบด้านของเมือง เป็นต้น จากสภาพปัญหาเหล่านี้ทำให้สมัชชาคนจนมีแนวร่วมประชาชนชาวบ้านเข้าร่วมเคลื่อนไหวทั่วประเทศ สมัชชาคนจนจึงพยายามขยายเครือข่ายให้กว้างขวางขึ้นทั้งในระดับพื้นที่และผู้คน จึงสร้างความร่วมมือกับชนชั้นกลางและนักวิชาการเพื่อสร้างพลังต่อรองกับภาครัฐ โดยเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรภาคเหนือ (คคน.) เข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของสมัชชาคนจนด้วยเช่นเดียวกัน และเข้าร่วมการเคลื่อนไหวหลายครั้งของสมัชชาคนจนระหว่างปีพ.ศ.2538 – 2540

ในช่วงปีพ.ศ.2540 นี้เองที่องค์กรนักพัฒนาเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่และพื้นที่ภาคเหนือขยายตัวอย่างมาก จึงได้ทำการจดทะเบียน “มูลนิธิพัฒนาภาคเหนือ” ขึ้นเพื่อเป็นองค์กรใหญ่ที่

³²⁹ มาสุก พงษ์ไพจิตร และคณะ. (2545). อ้างแล้ว, น. 250-251, 276.

ควบคุมดูแลการทำงานของนักพัฒนาเอกชนในพื้นที่ภาคเหนือทั้งหมด และในเวลาต่อมาได้จัดตั้ง “สหพันธ์เกษตรกรภาคเหนือ” (สกน.) ขึ้นในปีพ.ศ.2542 อันเป็นผลจากการสรุปทเรียนการเคลื่อนไหวต่อสู้ของนักพัฒนาเอกชนและชาวบ้านว่าการแยกกันต่อสู้เฉพาะกลุ่ม เฉพาะประเด็น ทำให้องค์กรขาดความเป็นเอกภาพและไม่สามารถสร้างพลังการต่อรองเพื่อแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน อันจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงระดับโครงสร้างและนโยบายที่เป็นสาเหตุและต้นตอปัญหาของเกษตรกร ทำให้ สกน. มีสมาชิกกลุ่มเกษตรกรใน 10 จังหวัดภาคเหนือ คือ เชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน ลำปาง น่าน พะเยา และแม่ฮ่องสอนเข้าร่วมถึง 9 เครือข่าย สมาชิกเหล่านี้ต่างมีปัญหาร่วมกัน อาทิ การประกาศพื้นที่ป่าทับที่ดินทำกิน ปัญหาการถือครองที่ดิน ปัญหาการจัดการน้ำ ปัญหาราคาพืชผลการเกษตร และปัญหาหนี้สินเกษตรกร โดยมี ประยงค์ ดอกลำไย ผู้อำนวยการมูลนิธิพัฒนาภาคเหนือ เป็นผู้อำนวยการองค์กร และ สุริยันต์ ทองหนูเอียด เป็นผู้จัดการองค์กร³³⁰

ในด้านยุทธวิธีการต่อสู้ กลุ่มสกน. มุ่งเน้นการผลักดันแนวนโยบายและกฎหมายผ่านสภานิติบัญญัติ แต่ในขณะที่เดียวกันพวกเขาก็ตระหนักถึงการสร้างขบวนการแนวร่วมเพื่อผลักดันข้อเสนอของภาคประชาชนให้บรรลุผลสำเร็จ ควบคู่ไปกับการเคลื่อนไหวต่อสู้ในประเด็นทางสังคมที่ไม่ชอบธรรม เช่น การเคลื่อนไหวต่อต้านการกู้ยืมเงินจากธนาคารพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank: ADB) ในยุครัฐบาลชวน หลีกภัย เป็นต้น ในห้วงเวลานี้เองที่พรรคไทยรักไทยได้ก่อตั้งขึ้น และมีนักพัฒนาเอกชนจำนวนมากได้เข้าเป็นแนวร่วมสนับสนุนพรรคไทยรักไทย โดยในช่วงปีพ.ศ. 2543 พรรคไทยรักไทยได้ทำงานร่วมกับนักพัฒนาเอกชนและชาวบ้านในการสร้างแนวนโยบายที่เหมาะสมกับการพัฒนาประเทศไทยและนำไปใช้เป็นนโยบายในการหาเสียงเลือกตั้ง ซึ่งเครือข่ายนักพัฒนาเอกชนเชียงใหม่ได้ร่วมเสนอนโยบายที่เหมาะสมกับชนบทไทย โดยในช่วงนี้ ชัชวาล ทองดีเลิศ และชัยพันธ์ ประภาสวัต นักพัฒนาเอกชนภาคเหนือได้ตั้งเวทีพูดคุยกับภาคประชาชนและได้เชิญนักการเมืองจากพรรคไทยรักไทย และภูมิธรรม เวชยชัย นักพัฒนาเอกชนผู้ร่วมก่อตั้งพรรคไทยรักไทย มาร่วมกันพูดคุยกับภาคประชาชนเพื่อแสดงความคิดเห็นต่อนโยบายแก้ไขปัญหาความยากจนหลายด้าน ผลของการพูดคุยทำให้ชาวบ้านและนักพัฒนาเอกชนได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาของพวกเขา อาทิ การปลดหนี้เกษตรกร การรับรองสิทธิชุมชนต่อทรัพยากรดิน น้ำ ป่า การถือครองที่ดิน และการประกันราคาพืชผล รวมถึงคัดค้านข้อเสนอของพรรคไทยรักไทยเรื่องกองทุนหมู่บ้านละ 1 ล้านบาท พรรคไทยรักไทยจึงได้นำข้อเสนอและความคิดเห็นของชาวบ้านและนักพัฒนาเอกชนมาแปลงเป็นนโยบายที่เป็นประโยชน์ต่อการเลือกตั้งในปีพ.ศ.2544³³¹ จึงกล่าวได้ว่าในห้วงเวลานั้นพรรคไทยรักไทยและนักพัฒนาเอกชนมีความร่วมมือและเป็นพันธมิตรที่ดีซึ่งกันและกัน

³³⁰ สุริยันต์ ทองหนูเอียด. (2564). ประวัติความเป็นมาของมูลนิธิพัฒนาภาคเหนือ. (ม.ป.พ.), น. 1-3

³³¹ สุริยันต์ ทองหนูเอียด. (1 มีนาคม 2564). สัมภาษณ์.

- การเข้าร่วมขบวนการต่อต้านทักษิณจังหวัดเชียงใหม่

องค์กรนักพัฒนาเอกชน (NGO) ไม่เพียงแต่ขับเคลื่อนผลักดันแต่ประเด็นสิ่งแวดล้อมและสิทธิของเกษตรกรเท่านั้น แต่ยังขับเคลื่อนและต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยด้วยเช่นเดียวกัน ในปีพ.ศ. 2534 องค์กรนักพัฒนาเอกชน องค์กรสิทธิมนุษยชน นักวิชาการและนักศึกษาได้ร่วมกันก่อตั้ง “คณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตย” (ครป.) เพื่อเป็นองค์กรนำในการเคลื่อนไหวเพื่อประชาธิปไตย โดยมีบทบาทในการผลักดันให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญพ.ศ.2521 และรัฐธรรมนูญพ.ศ. 2534 ต่อมาในปีพ.ศ.2540 ครป. มีบทบาทสำคัญในการเคลื่อนไหวร่วมกับเครือข่ายองค์กรประชาธิปไตยและองค์กรประชาชนกว่า 30 องค์กรร่วมกันชูธงเขียวเพื่อรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ จนกระทั่งผลักดันรัฐธรรมนูญฉบับปีพ.ศ.2540 และประกาศใช้ได้สำเร็จ

จากภารกิจการสร้างการเมืองภาคประชาชนที่เข้มแข็งทำให้ครป. มุ่งสร้างเครือข่ายกับภาคประชาชนทั่วประเทศ โดยเข้าร่วมและสนับสนุนการรวมตัวเคลื่อนไหวของกลุ่มองค์กรชาวบ้านระดับล่าง รวมถึงการระดมผู้นำขบวนการชาวนาทั่วประเทศมาร่วมเป็นส่วนหนึ่งเพื่อเชื่อมประสานระหว่างเมืองกับชนบท ครป. ได้จัดโครงสร้างองค์กรโดยมีคณะกรรมการครป.เป็นผู้บริหาร โดยผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อน ครป. อาทิ สมคิด ศรีสังคม, พิภพ ธงไชย (มูลนิธิเด็ก), สุวิทย์ วัฒน (เครือข่ายสลัมสี่ภาค), สุริยะใส กตะศิลา (อดีตเลขาธิการ สนนท.), บุญแทน ต้นสุเทพวิรังศ์ และสุรียันต์ ทองหนูเอียด (ผู้อำนวยการมูลนิธิพัฒนาภาคเหนือ) โดยในช่วงแรก ครป. มุ่งเน้นไปที่การแก้ไขรัฐธรรมนูญให้เป็นประชาธิปไตย หลังประสบความสำเร็จแล้วในระยะต่อมา ครป. ได้มุ่งเน้นไปที่การรณรงค์สร้างความรู้ความเข้าใจประชาธิปไตยแก่ประชาชนทั้งในกลุ่มชนชั้นกลางและกลุ่มรากหญ้า ด้วยการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองและส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในทุกระดับเพื่อสร้างการเมืองภาคประชาชนที่เข้มแข็ง อีกทั้งยังมีบทบาทเป็นผู้นำการชุมนุมเคลื่อนไหวกดดันหรือขับไล่รัฐบาลที่มีความไม่ชอบธรรมจนกลายเป็นภาพของการเมืองภาคประชาชนที่ต่อสู้เพื่อประชาธิปไตย³³²

ในช่วงเวลานี้ นักพัฒนาเอกชนได้สร้างแนวร่วมกับองค์กรเครือข่ายต่าง ๆ ในท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ ช่วงทศวรรษ 2530 - 2540 เริ่มเกิดความตื่นตัวของชาวเชียงใหม่ต่อการอนุรักษ์ชุมชนเมืองเก่า การเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมกับการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน การอนุรักษ์ทรัพยากรดิน น้ำ ป่า และการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น จึงเกิดการรวมตัวกันของชนชั้นกลางและกลุ่มทุนธุรกิจ ในจังหวัดเชียงใหม่ ร่วมกับนักพัฒนาเอกชนและนักวิชาการมหาวิทยาลัยเพื่อส่งเสริมให้เมืองเชียงใหม่ถูกพัฒนาไปในทิศทางที่เหมาะสม เช่น ชมรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแห่งนครเชียงใหม่เป็นชมรมที่ก่อตั้งเพื่ออนุรักษ์ธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรม “ชมรมเพื่อเชียงใหม่” เป็นชมรมที่ก่อตั้งเพื่อคัดค้านโครงการก่อสร้างขนาดใหญ่ที่กระทบต่อเมืองเชียงใหม่ กลุ่มเพื่อนร่วมงานเป็นองค์กรนักพัฒนาเอกชน

³³² อุเชนทร์ เชียงเสน. (2561). การเมืองภาคประชาชน. กรุงเทพฯ: มติชน, น.153-155, 161-162.

ที่ขับเคลื่อนประเด็นความเป็นเมืองในพื้นที่ชุมชนแออัด ชุมชนเดินเพื่อสิ่งแวดล้อมเป็นชมรมเพื่อรณรงค์เรื่องสิ่งแวดล้อมของเมือง และศูนย์ศึกษาปัญหาเมืองเชียงใหม่ที่เป็นองค์กรของนักวิชาการ นักพัฒนาเอกชน และนักธุรกิจที่กังวลต่อแนวทางการพัฒนาเมืองที่กระทบต่อวิถีชีวิตของคนเชียงใหม่ เป็นต้น จึงกล่าวได้ว่าในหัวเวลาดังกล่าวนี้เป็นช่วงที่องค์กรนักพัฒนาเอกชนสามารถสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายชนชั้นกลางและนักธุรกิจ และสามารถทำให้ชาวบ้านในชุมชน พระสงฆ์ และกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่หันมาสนใจและมีบทบาทสำคัญต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาเมือง จนกลายเป็นองค์กรภาคประชาสังคมที่เข้มแข็งและมีพลังอย่างมากต่อการผลักดันแนวทางการพัฒนาเมืองที่ไม่ละทิ้งวิถีชีวิตท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อม และในขณะเดียวกัน ชาวเชียงใหม่ได้หันมาให้ความสนใจกับประเด็นการกระจายอำนาจการบริหารจัดการจากรัฐบาลไปสู่ท้องถิ่น ประชาชน ชุมชน และภาคประชาสังคม เพื่อแก้ไขปัญหา นโยบายและการพัฒนาที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งเริ่มต้นดำเนินการเคลื่อนไหวมานับตั้งแต่ปีพ.ศ.2535 ที่เรียกว่า “จังหวัดจัดการตนเอง” เพื่อให้ประชาชนสามารถเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดได้ด้วยตนเอง จึงนำไปสู่การรวมกลุ่มกันของนักธุรกิจ หอการค้า นักกฎหมาย สื่อมวลชน กลุ่มนักวิชาการ นักการเมืองท้องถิ่น ผู้นำชุมชนท้องถิ่น กลุ่มองค์กรนักพัฒนาเอกชน (NGO) และกลุ่มเครือข่ายประชาสังคมต่าง ๆ ขึ้นเป็น “เครือข่ายบ้านชุมชนเมืองเย็น” ที่พัฒนาไปสู่กลุ่ม “ภาคีเชียงใหม่จัดการตนเอง” โดยมี นายสวิง ต้นอุตุ, และนายชัชวาล ทองดีเลิศ เป็นแกนนำ และมีนายชำนาญ จันทร์เรือง เป็นผู้เสนอร่างกฎหมายจังหวัดจัดการตนเอง

จนกระทั่งเกิดพรรคไทยรักไทย ภายใต้การนำของหัวหน้าพรรคทักษิณ ชินวัตร ที่ชนะเลือกตั้งภายหลังจากใช้รัฐธรรมนูญปีพ.ศ.2540 ที่เอื้อต่อการเติบโตของพรรคการเมืองขนาดใหญ่และเข้มแข็ง พรรคไทยรักไทยประสบความสำเร็จในการเลือกตั้งเพราะการมีแนวนโยบายที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน ทั้งต่อภาคเอกชน เช่น นโยบายทวิวิถี (dual track) ที่ส่งเสริมการส่งออกและนโยบายประชานิยมที่ส่งเสริมประชาชนระดับรากหญ้า อุเชนทร์ เชียงแสน เสนอว่าการสนับสนุนของประชาชนต่อพรรคไทยรักไทยเป็นผลมาจากปัจจัย 2 ประการ ได้แก่ 1) การแก้ไขปัญหาของคนยากจน ที่นายกรัฐมนตรีมักเข้าไปรับฟังปัญหาและข้อเสนอด้วยตนเอง และ 2) ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพรรคไทยรักไทยกับ “กลุ่มคนเดือนตุลา” ที่เป็นนักพัฒนาเอกชนและนักกิจกรรมที่ทำหน้าประสานงานกับภาคประชาชน นักพัฒนาเอกชนกลุ่มนี้มีบทบาทอย่างมากต่อการร่วมสร้างแนวนโยบาย ที่นำไปใช้ในการหาเสียงเลือกตั้งที่เข้าถึงกลุ่มเกษตรกรและชนชั้นรากหญ้า โดยสัมพันธ์ที่ดีประภาสะวัต นักพัฒนาเอกชนเชียงใหม่และผู้อำนวยการสถาบันสิทธิชุมชน เป็นหนึ่งในนักพัฒนาเอกชนที่มีบทบาทสำคัญในการรวบรวมข้อมูลจากประชาชนที่เดือดร้อนและนำเสนอแก่พรรคไทยรักไทยในฐานะสหพันธ์เกษตรกรภาคเหนือ (สกน.) ได้แก่ 1) ปัญหาที่ดินในเขตป่าไม้ 2) ปัญหาการถือ

ครองที่ดินนอกเขตป่า 3) ราคาพืชผลการเกษตร 4) ปัญหาการจัดการน้ำ 5) ปัญหาหนี้สินเกษตรกร และ 6) ปัญหาของพี่น้องกลุ่มชาติพันธุ์³³³

จากนั้นพรรคไทยรักไทยได้นำบางส่วนของข้อเสนอดังกล่าวไปพัฒนาเป็นนโยบาย ทำให้ในช่วงดังกล่าวนักพัฒนาเอกชนและขบวนการเคลื่อนไหวยังคงมีความสัมพันธ์อันดีกับรัฐบาลพรรคไทยรักไทยและคนเดือนตุลาภายในพรรค ประกอบกับเมื่อนำเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาก็มักได้รับการตอบสนองเพื่อแก้ไขปัญหาเป็นอย่างดี เช่น สมัชชาคนจน สหพันธ์เกษตรกรภาคเหนือ (สกน.) ขบวนการเคลื่อนไหวโครงการท่อส่งก๊าซไทย - มาเลเซีย และขบวนการต่อสู้โรงไฟฟ้าถ่านหินบ้านกรูด - บ่อนอก แต่ถึงกระนั้นขบวนการเคลื่อนไหวและนักกิจกรรม ครป. บางส่วนได้เคลื่อนไหวโดยใช้ยุทธวิธีเผชิญหน้าทำให้เริ่มเกิดความขัดแย้งกับรัฐบาลทักษิณ นายทักษิณ ชินวัตร เริ่มเกิดข้อครหาหลายประการเรื่องการทุจริตและคดีชุกหุน ที่ทำให้เกิดการชุมนุมเคลื่อนไหวกดดันรัฐบาลและรัฐบาลตอบโต้ด้วยความรุนแรง จึงเริ่มเกิด “การชุมนุมใหญ่ของนักพัฒนาเอกชน” ทั่วประเทศขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อ 29 - 30 กรกฎาคม พ.ศ.2545 เพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลเปลี่ยนแปลงแนวทางการแก้ไขปัญหาคนยากจน³³⁴

ในด้านเครือข่ายนักพัฒนาเอกชนภาคเหนือภายใต้การนำของมูลนิธิพัฒนาภาคเหนือและสหพันธ์เกษตรกรภาคเหนือ (สกน.) ซึ่งเป็นกรรมการ ครป. และเป็นเครือข่ายสำคัญของ ครป. นำโดยนายสุรียนต์ ทองหนูเอียดจึงเริ่มเกิดความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลทักษิณกับเครือข่ายนักพัฒนาเอกชนภาคเหนือ โดยมีสาเหตุสำคัญหลายประการ ได้แก่

ประการที่หนึ่ง รัฐบาลทักษิณประกาศใช้การลงทะเบียนคนจนและนโยบายกองทุนหมู่บ้านที่นักพัฒนาเอกชนเห็นว่าเป็นการตัดตอนปัญหาของภาคประชาชนและไม่ใช้การแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้างอย่างยั่งยืน

ประการที่สอง การไม่แก้ไขปัญหาการถือครองที่ดินทับซ้อนของชาวบ้านในพื้นที่ป่า ซึ่งเป็นปัญหาที่เรียกร้องมายาวนานตั้งแต่ยุคขบวนการชาวนาชาวลไร่

ประการที่สาม ความขัดแย้งเรื่องงบประมาณที่พรรคไทยรักไทยเคยจะให้การสนับสนุนแก่นักพัฒนาเอกชน แต่กลับไม่ได้มอบการสนับสนุนดังกล่าวให้แก่ักพัฒนาเอกชน

ประการที่สี่ การประกาศโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น โครงการสร้างกระเช้าขึ้นดอยสุเทพ โครงการสร้างกระเช้าขึ้นดอยหลวงเชียงดาว

³³³ สุรียนต์ ทองหนูเอียด. (6 กรกฎาคม 2563). สัมภาษณ์; ชัยพันธ์ ประภาสวัต. (19 ตุลาคม 2563). สัมภาษณ์.

³³⁴ ผาสุก พงษ์ไพจิตร และคณะ. อ้างแล้ว, น. 272-274.

และโครงการไนท์ซาฟารี ซึ่งโครงการดังกล่าวนี้ไม่ได้สอบถามความคิดเห็นของผู้คนในท้องถิ่นก่อนและมีผลกระทบต่อและทรัพยากรในพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ - ปุย

ประการที่ห้า การนำข้อเสนอของนักพัฒนาเอกชนไปใช้เพียงบางส่วนและพัฒนาเป็นนโยบายแนวประชานิยม ที่ไม่ส่งเสริมให้ภาคประชาชนเข้มแข็งและพึ่งตัวเองได้

ประการที่หก ความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลกับนักพัฒนาเอกชน นักกิจกรรม และนักวิชาการ ในประเด็นความเห็นที่แตกต่างต่อนโยบายแก้ไขความยากจน การละเมิดสิทธิมนุษยชน และการใช้มาตรการรุนแรงกับขบวนการภาคประชาชน³³⁵

สาเหตุสำคัญเหล่านี้ได้กลายเป็นการแตกหักระหว่างรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร กับนักพัฒนาเอกชนนับตั้งแต่ปีพ.ศ.2546 เป็นต้นมา หลังจากนั้นนักพัฒนาเอกชนในพื้นที่ภาคเหนือจึงเริ่มออกมาเคลื่อนไหวตรวจสอบโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ในสมัยรัฐบาลทักษิณ โดยในปีพ.ศ.2547 รัฐบาลทักษิณมีแนวคิดก่อสร้างกระเช้าลอยฟ้าขึ้นสู่ดอยหลวงเชียงดาวและพัฒนาเป็นเขตท่องเที่ยว ซึ่งจะต้องมีการตัดทางป่าบนดอยหลวงเชียงดาวซึ่งเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าและพื้นที่ป่าอนุรักษ์ โดยใช้ระยะเวลาศึกษาผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมน้อยเกินไปจนอาจกระทบต่อการอนุรักษ์พืชและสัตว์เฉพาะถิ่นหลายชนิด ตลอดจนอาจทำลายวิถีชีวิตพึ่งพาตนเองของชาวบ้านในชุมชนโดยรอบดอยหลวงเชียงดาว จึงนำไปสู่การรวมตัวกันที่นำโดยนิคม พุทธา นักพัฒนาเอกชน นักวิชาการ กลุ่มนักธุรกิจชนชั้นกลางในเมืองเชียงใหม่ นักศึกษา ชาวบ้านในชุมชนท้องถิ่นที่ได้รับผลกระทบรอบดอยหลวงเชียงดาว และองค์กรภาคประชาชนรวม 42 องค์กรได้ร่วมกันก่อตั้ง “ภาคีเพื่อดอยหลวงเชียงดาว” เพื่อเรียกร้องให้ตรวจสอบความโปร่งใสของโครงการจนประสบความสำเร็จในการยุติโครงการดังกล่าว³³⁶ รวมไปถึงการตรวจสอบโครงการราชพฤกษ์ (มหกรรมพืชสวนโลก) ที่นำพื้นที่กว่า 470 ไร่ของอุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ - ปุยมาก่อสร้างพื้นที่ของโครงการ อีกทั้งยังมีการเร่งริบอนุมติกระบวนการและจัดงานโดยละเอียดเรื่องผลกระทบ³³⁷ เช่นเดียวกับโครงการเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีที่มีข้อกังวลเรื่องการนำพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุยไปใช้โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายเช่นเดียวกัน นายชัยพันธ์ ประภาสะวัต นักพัฒนาเอกชนเชียงใหม่และผู้อำนวยการสถาบันสิทธิชุมชน องค์กรภาคประชาชน กลุ่มชนชั้นกลางเชียงใหม่ และชาวบ้านชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากโครงการจึงร่วมกันยื่นฟ้องต่อศาลปกครอง³³⁸

³³⁵ สุริยันต์ ทองหนูเอียด. (1 มีนาคม 2564). สัมภาษณ์.

³³⁶ ผู้จัดการออนไลน์. (2547). เปิดตัวภาคีเพื่อดอยหลวงเชียงดาวร่วมพลังค้านสร้าง “กระเช้าไฟฟ้า”. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://mgronline.com/local/detail/9470000052382>

³³⁷ อริยา อรุณินท์. (ม.ป.ป.). “จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ: การพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน (สำหรับผู้บริหารเมือง)”. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, น.72-74.

³³⁸ ประชาไท. (2549). “ชัยพันธ์” นำทีมฟ้อง “ทักษิณ-ปลดประสพ” ชี้โครงการเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี ไม่ชอบด้วยกฎหมาย. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://prachatai.com/journal/2006/06/8626>

กล่าวได้ว่านับตั้งแต่ปีพ.ศ.2546 กระแสวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลทักษิณเพิ่มสูงขึ้นจากทั้งสื่อมวลชน นักวิชาการ ปัญญาชน และนักพัฒนาเอกชน จนในเดือนตุลาคม พ.ศ.2547 คณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตย (ครป.) คณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ (คปส.) ชมรมคนรู้ทันสภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจการไฟฟ้าแห่งประเทศไทย เครือข่ายปกป้องไฟฟ้าและประปา และกลุ่มเพื่อนประชาชนได้ร่วมกันก่อตั้ง “กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย” และจัดการชุมนุมขับไล่รัฐบาลที่ท้องสนามหลวง แต่ในครั้งนั้นพวกเขาไม่ประสบความสำเร็จเพราะมีประชาชนเข้าร่วมสนับสนุนจำนวนน้อย กระทั่งเมื่อเดือนกันยายน พ.ศ.2548 นายสนธิ ลิ้มทองกุล สื่อมวลชนและผู้จัดรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ที่มีการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลทักษิณ ชินวัตร จนกระทั่งรายการถูกระงับลง ได้ เริ่มต้นขบวนการขับไล่รัฐบาลทักษิณผ่านรายการ “เมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร” ที่สามารถระดมมวลชนเข้าร่วมสนับสนุนจำนวนมาก ด้วยเหตุนี้กลุ่มเครือข่ายครป. นักพัฒนาเอกชน และองค์กรภาคประชาชนอื่น ๆ จึงได้เข้าร่วมสนับสนุนการเคลื่อนไหวของ “เครือข่ายสนธิและกลุ่มอื่น ๆ” ร่วมกันประกาศจัดตั้ง “พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย” อย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2549³³⁹ โดยมีผู้นำคนสำคัญ ได้แก่ สนธิ ลิ้มทองกุล, พิทยา ว่องกุล, พิภพ ธงไชย, สุวิทย์ วัฒนุ และสุริยะใส กตะศิลา

สุริยันต์ ทองหนูเอียด และสมาชิกเครือข่ายนักพัฒนาเอกชนต่างเห็นว่านักพัฒนาเอกชนมีความจำเป็นต้องเข้าร่วมกับเครือข่ายสนธิ เพื่อผลักดันให้การเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลทักษิณมีพลังและได้รับการสนับสนุนจากมวลชน จึงนำไปสู่การจัดตั้ง “เครือข่ายพันธมิตรภาคเหนือ (เชียงใหม่)” ขึ้นในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2549 เพื่อเป็นแนวร่วมสนับสนุนและเคลื่อนไหวควบคู่ไปกับกรุงเทพ³⁴⁰ โดยมีนายสุริยันต์ ทองหนูเอียดกองเลขาสหพันธ์เกษตรกรภาคเหนือ (สกน.) และกรรมการครป. เป็นแกนนำเคลื่อนไหวทางการเมืองของเครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่ในฐานะตัวแทนภาคประชาชน³⁴¹ และมีนายนิคม พุทธา นักพัฒนาเอกชนเป็นผู้ขับเคลื่อนข้อเรียกร้องเรื่องผลกระทบจากโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ต่อทรัพยากรดิน น้ำ ป่าในเขตอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นข้อกังวลสำคัญของนักพัฒนาเอกชนต่อรัฐบาลทักษิณ³⁴² ในการก่อตั้งเครือข่ายพันธมิตรภาคเหนือ (เชียงใหม่) มีองค์กรนักพัฒนาเอกชนและกลุ่มประชาชนเข้าร่วมถึงกว่า 18 องค์กร โดยองค์กรภาคประชาชนเหล่านี้ ได้แก่ เครือข่ายชุมชนเมืองเชียงใหม่, กลุ่มผู้ช่วยมลพิษจากโรงไฟฟ้าถ่านหินลิกไนต์ อ.แม่เมาะ จ.ลำปาง, เครือข่ายป่าชุมชนจ.น่าน, เครือข่ายผู้ใช้น้ำลุ่มน้ำปิงตอนล่าง 11 ฝ่าย, เครือข่ายทรัพยากรลุ่มน้ำแดง

³³⁹ ผาสุก พงษ์ไพจิตร และคณะ. อ้างแล้ว, น. 296-298.

³⁴⁰ สุริยันต์ ทองหนูเอียด. (2564), อ้างแล้ว.

³⁴¹ ผู้จัดการออนไลน์. (2549). พันธมิตรฯเชียงใหม่จัดร.หามือมีดปล่อยใบปลิวโจมตี. สืบค้นออนไลน์. ที่มา

<https://mgronline.com/politics/detail/9490000106673>

³⁴² นิคม พุทธา. (21 กันยายน 2563). สัมภาษณ์.

ตอนบน อ.เวียงแหง จ.เชียงใหม่, เครือข่ายกลุ่มเกษตรกรภาคเหนือ, และเครือข่ายป่าชุมชน อ.เชียงดาว จ.เชียงใหม่ ต่างเป็นประชาชนในท้องถิ่นที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนด้านสิทธิในการใช้ทรัพยากรของชุมชนและเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากนโยบายการพัฒนาของรัฐบาลทักษิณในพื้นที่ต่าง ๆ แม้ว่ากลุ่มภาคประชาชนระดับย่อยจะต้องขัดแย้งกับชาวบ้านในพื้นที่ที่ยังให้การสนับสนุนทักษิณ แต่พวกเขาก็ยังคงตัดสินใจเข้าร่วมกับเครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่ เพราะในขณะนั้นเครือข่ายสนธิเปิดกว้างให้แต่ละเครือข่ายที่เข้าร่วม สามารถนำเสนอประเด็นความเดือดร้อนของชุมชนต่อสาธารณชนบนเวทีปราศรัยได้ เพื่อให้องค์กรภาคประชาชนสามารถใช้เป็นเวทีในการแสวงหาการสนับสนุนจากภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคมได้ และเพื่อเป็นช่องทางในการกดดันรัฐบาลทักษิณให้แก้ไขปัญหของพวกเขาด้วยเช่นเดียวกัน ด้วยเหตุนี้จึงมีองค์กรภาคประชาชนและชาวบ้านจากชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากโครงการพัฒนาของรัฐบาลทักษิณเข้าร่วมเคลื่อนไหวด้วยจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มชาวบ้านจากอำเภอเชียงดาว อำเภอแม่แตง และอำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่

“...ครป. จำเป็นต้องเข้าร่วมเคลื่อนไหวกับเครือข่ายสนธิ เพราะการนำมวลชนเพียงลำพังของสนธิจะทำให้การต่อสู้เปลืองพลัง จำเป็นต้องอาศัยความรู้และประสบการณ์ของนักพัฒนาเอกชนเข้าไปช่วยจัดตั้งองค์กรการเคลื่อนไหวและมวลชนที่เริ่มต้นแล้ว ให้เป็นขบวนการที่เข้มแข็งและมีพลัง”

“...ในช่วงแรกก็มีการตกลงกันว่ากลุ่มพันธมิตรเป็นการเมืองภาคประชาชน ที่เปิดให้ชาวบ้านได้มาเสนอปัญหาของตัวเอง ที่เป็นความไม่เป็นธรรม ที่เกิดจากนโยบายที่ฉ้อฉลของรัฐบาลทักษิณ” (สัมภาษณ์ สุริยันต์ ทองหนูเอียด)³⁴³

บทบาทนักพัฒนาเอกชนในเครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่มีความสำคัญอย่างมากต่อระยะแรกของการขบวนการ เพราะประสบการณ์ในการต่อสู้ในภาคประชาชนอันยาวนานส่งผลให้มีความรู้ด้านการจัดขบวนทัพ และความสัมพันธ์กับภาคส่วนต่าง ๆ อาทิ องค์กรนักพัฒนาเอกชนในและต่างประเทศ กลุ่มเคลื่อนไหวของชนชั้นกลาง กลุ่มนักศึกษากิจกรรมในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ตลอดจนนักธุรกิจที่ให้การสนับสนุนทางการเงินแก่นักพัฒนาเอกชนให้การทำกิจกรรมต่าง ๆ เป็นต้น นักพัฒนาเอกชนเชียงใหม่จึงมีบทบาทอย่างมากในการประสานความร่วมมือกับเครือข่ายองค์กรภาคประชาชนในพื้นที่ภาคเหนือ ให้เข้ามาเป็นแนวร่วมในการเคลื่อนไหวร่วมกัน โดยชูประเด็นการทุจริตคอร์รัปชันของทักษิณและนโยบายของรัฐบาลทักษิณที่คุกคามทรัพยากรป่า ดิน น้ำของชาวบ้านในชุมชนท้องถิ่นที่

³⁴³ สุริยันต์ ทองหนูเอียด. (6 กรกฎาคม 2563). สัมภาษณ์.

นักพัฒนาเอกชนต่าง ๆ ทำกิจกรรมอยู่ ดังเช่น การนำ “กลุ่มดินน้ำป่า” ของนิคม พุทธาเข้าร่วมกับกลุ่มพันธมิตรเชียงใหม่ โดยชี้ให้เห็นถึงวัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมว่าจะเป็นวิธีการที่ช่วยแก้ไขปัญหาของชาวบ้านและนักพัฒนาเอกชนด้วยเช่นเดียวกัน

“เขาบอกให้เราวางประเด็นของตนเองไว้ก่อน เช่น เชื้อน ป่าชุมชน น้ำ แล้วให้มาร่วมกันต่อสู้ในประเด็นการเมืองเพื่อโค่นล้มทักษิณก่อน หากล้มทักษิณได้ก็เหมือนล้มทั้งกระดาน” (สัมภาษณ์นิคม พุทธา)

โดยในระยะแรก นิคม พุทธา ตัดสินใจเข้าร่วมกับเครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่ร่วมกับสุรียันต์ ทองหนูเอียดและประยงค์ ดอกกล้าโย ทำให้ “กลุ่มดินน้ำป่า” เป็นกลุ่มที่มีบทบาทเข้มแข็งที่สุดในการขับเคลื่อนการต่อสู้ของขบวนการพันธมิตรเชียงใหม่ในปีกนักพัฒนาเอกชน นิคมมีภูมิหลังเป็นนักพัฒนาเอกชนที่ได้รับผิดชอบประเด็นทรัพยากรป่าไม้และทรัพยากรน้ำในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่มาตั้งแต่ทศวรรษ 2530 และเป็นผู้ร่วมผลักดัน “สิทธิชุมชน” และ “ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน” โดยให้ชาวบ้านในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการวางกฎกติกาในการใช้ทรัพยากรป่าร่วมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ แต่การต่อสู้ของชาวบ้านและนักพัฒนาเอกชนไม่ได้รับความช่วยเหลือจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สส.) พรรคไทยรักไทยและกรมการป่าชุมชน ส่งผลให้การผลักดันกฎหมายในขณะนั้นเต็มไปด้วยอุปสรรคอย่างมาก เช่นเดียวกับชัยพันธ์ ปรึกษาสวัสดิ์ที่ทำงานและผลักดันด้านสิทธิชุมชนตามแนวคิดวัฒนธรรมชุมชนมาอย่างเข้มแข็ง เมื่อรัฐบาลทักษิณดำเนินโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ที่ไม่เพียงส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในเชียงใหม่เท่านั้น แต่ระบบตลาดที่จะตามมาจากการท่องเที่ยวจะยังส่งผลร้ายต่อวิถีชีวิตที่พึ่งพาตนเองของชาวบ้านในชุมชนด้วยเช่นเดียวกัน ชัยพันธ์และนิคมจึงเป็นแกนนำสำคัญที่ต่อสู้คัดค้านโครงการเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีที่มีข้อกังขาต่อการเพิกถอนพื้นที่ป่าสงวนในเขตอุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย และพวกเขายังตรวจพบว่ามีคามผิดปกติในการนำเข้าสัตว์ป่าจากประเทศเคนยา ประกอบกับการริเริ่มโครงการกระเช้าขึ้นดอยสุเทพที่จะต้องมีการทำลายป่าและทรัพยากรต่าง ๆ พวกเขาและแนวร่วมจึงเคลื่อนไหวคัดค้านรัฐบาลทักษิณ ชินวัตรอย่างเข้มข้น โดยใช้แนวทางการต่อสู้ผ่านการผลักดันกฎหมายและใช้การกระจายข่าวผ่านสื่อมวลชนแต่ไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควร การเข้าร่วมกับกลุ่มพันธมิตรเชียงใหม่เพื่อขับเคลื่อนเรื่องป่าไม้ที่ดิน ซึ่งมีพื้นที่ในการสื่อสารผ่านช่องทางของกลุ่มพันธมิตรไปยังรัฐบาลให้ยุติการดำเนินนโยบายที่ผลกระทบต่อทรัพยากรดิน น้ำ ป่า³⁴⁴

³⁴⁴ นิคม พุทธา. เพิ่งอ้าง.

นอกจากนี้นักพัฒนาเอกชนยังใช้สายสัมพันธ์ส่วนตัวที่มีกับกลุ่มชนชั้นกลางและนักธุรกิจ กลุ่มนักวิชาการ และกลุ่มคนเดือนตุลา อันเนื่องมาจากเคยร่วมมือกันเคลื่อนไหวในประเด็นสิทธิป่าชุมชน การอนุรักษ์เมืองเชียงใหม่ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นตั้งแต่ทศวรรษ 2530 – 2540 ในนาม “ภาคีคนฮักเชียงใหม่” ทำให้พวกเขาสามารถขยายแนวร่วมและระดมสรรพกำลังเพื่อการเคลื่อนไหวในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นที่แรกได้ ทั้งนี้ยังได้รับการสนับสนุนจากนายเครือข่ายสื่อมวลชนของสนธิ ลิ้มทองกุล ซึ่งทำหน้าที่ในการประชาสัมพันธ์ข่าวสารผ่านช่องเอเอสทีวี และเป็นผู้สื่อสารข้อมูลระหว่างเครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่กับพันธมิตรกรุงเทพฯ โดยมีกลุ่มนักวิชาการ และกลุ่มนักศึกษากิจกรรมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นผู้ระดมมวลชนสนับสนุนในเขตมหาวิทยาลัยไป ยังนักศึกษา คณาจารย์ และประชาชนทั่วไปได้ในเวลาต่อมา

นอกจากนี้นักพัฒนาเอกชนยังมีบทบาทในการเป็นตัวกลาง (node) ในการเชื่อมสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างเครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่กับพันธมิตรกรุงเทพฯ โดยมีสุริยันต์ ทองหนูเอียด ซึ่งเป็นกรรมการครป. และนายบัณรศ บัวคลี่ ผู้เป็นสื่อมวลชนของเครือข่ายเอเอสทีวี (ASTV) ประจำจังหวัดเชียงใหม่ ร่วมเป็นผู้ประสานงานกับเครือข่ายสนธิและเครือข่ายนักพัฒนาเอกชนที่กรุงเทพฯ ทำให้ในช่วงแรกเครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่ทั้งหมดมีทิศทางการเคลื่อนไหวและกรอบความคิดในการต่อสู้เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับพันธมิตรกรุงเทพฯ และทำหน้าที่ในการระดมทุนสนับสนุน การประสานงานเรื่องสถานที่ในการทำกิจกรรม และประสานงานเรื่องความปลอดภัยกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยในช่วงแรกพวกเขาเน้นการทำกิจกรรมในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่และได้รับการสนับสนุนจากคณาจารย์และนักวิชาการในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ รวมถึงจากกลุ่มนักศึกษาหัวก้าวหน้า และนักศึกษากิจกรรมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่มีสายสัมพันธ์อันดีกับเครือข่ายนักพัฒนาเอกชน ตลอดจนกลุ่มชนชั้นกลางนักธุรกิจในจังหวัดเชียงใหม่ ผ่านการจัดกิจกรรมประชุมสัมมนาวิชาการเพื่อเป็นพื้นที่พบปะพูดคุยระหว่างผู้ร่วมขบวนการและถกเถียงหาแนวทางจนเกิดข้อสรุปด้านการร่วมมือกันเคลื่อนไหวและพลังการต่อสู้ของเครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่ ตลอดจนเป็นที่เสวนาสถานการณ์ทางการเมืองและวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลทักษิณ และมีบทบาทนำในการทำกิจกรรมที่จังหวัดเชียงใหม่เมื่อนายทักษิณ ชินวัตรเดินทางมาทำภารกิจที่เชียงใหม่ เช่น เป็นแกนนำพามวลชนเข้าคัดค้านนายทักษิณ ชินวัตรตามสถานที่ต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงใหม่

ต่อมาเมื่อกลุ่มพันธมิตรกรุงเทพฯประกาศใช้ “ยุทธศาสตร์การชุมนุมยึดเยื่อ” ทำให้เครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่เปลี่ยนแปลงวิธีการชุมนุมในจังหวัดเชียงใหม่ไปเป็นการเข้าร่วมชุมนุมใหญ่ที่จัดขึ้นในกรุงเทพมหานครแทน โดยใช้การนำเงินทุนสนับสนุนการเดินทางของมวลชนไปยังการชุมนุมที่กรุงเทพฯ โดยเฉพาะการนัดชุมนุมครั้งใหญ่ที่จำเป็นต้องระดมมวลชนเข้าร่วมจำนวนมาก แกนนำนักพัฒนาเอกชนจะมีบทบาทในการประสานงานเพื่อนำมวลชนจากเชียงใหม่ไปเข้าร่วม อย่างไรก็ตามในเวลาต่อมา เมื่อนักพัฒนาเอกชนและครป.ได้มีบทบาทในการควบคุมเวทีปราศรัยในกรุงเทพฯ

บ่อยครั้ง ซึ่งในช่วงนี้ทำให้เครือข่ายประชาชนและนักพัฒนาเอกชนในภาคเหนือมีโอกาสได้ขึ้นร่วมปราศรัยบนเวทีพันธมิตร และนำเสนอประเด็นปัญหาของพวกเขาได้ แต่ในเวลาต่อมา เครือข่ายสนธิและเครือข่ายในกลุ่มพันธมิตรได้นำเสนอแนวคิด “มาตรา 7” บนเวทีปราศรัยโดยไม่ได้รับความเห็นชอบจากเครือข่ายอื่น ทำให้แกนนำฝั่งนักพัฒนาเอกชนเกิดขัดแย้งทางความคิดและแนวทางการเคลื่อนไหวต่อไป โดยนิคม พุทธา ตัดสินใจถอนตัวออกจากการเคลื่อนไหวกับกลุ่มพันธมิตรเนื่องจากไม่เห็นด้วยกับการถวายคืนพระราชอำนาจและแนวทางการเคลื่อนไหวของกลุ่มพันธมิตร แต่สุริยันธ์, ชัยพันธ์ และนักพัฒนาเอกชนคนอื่น ๆ ไม่ได้แสดงการคัดค้านแนวทางดังกล่าวและให้การสนับสนุนขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่ต่อไป และได้ปรับโครงสร้างภายในขบวนการด้วยการประกาศให้มี “แกนนำรุ่นสอง” จากเครือข่ายคนเดือนตุลาและเครือข่ายชนชั้นกลางนักธุรกิจขึ้นมาทำหน้าที่ขบวนการแทน ซึ่งทำให้ทิศทางการเคลื่อนไหวและยุทธศาสตร์ของเครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม หลังจากนั้นเครือข่ายนักพัฒนาเอกชนได้ลอบคบหาหน้าในเครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่ลง และเข้าร่วมการประชุมกับกลุ่มพันธมิตรในนามปัจเจกบุคคลในระหว่างปีพ.ศ. 2550-2551 โดยปรากฏตัวเป็นแกนนำปราศรัยในช่วงการบุกยึดพื้นที่สนามบินสุวรรณภูมิและสนามบินดอนเมืองเพื่อขับไล่ นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

4.1.2 เครือข่ายคนเดือนตุลา

นักเรียนนักศึกษาในทศวรรษ 2510 กลายเป็น “หนุ่มสาวคนรุ่นใหม่” ที่เติบโตขึ้นจากการพัฒนาเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงของสังคม พวกเขาเริ่มตั้งคำถามต่อการสืบทอดอำนาจของคณะปฏิวัติจากจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ สู่อจอมพลถนอม กิตติขจร พวกเขาจึงวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลเผด็จการของจอมพลถนอมในหลากหลายประเด็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้อำนาจโดยมิชอบ การฉ้อราษฎร์บังหลวง การทุจริตคอร์รัปชัน การครอบงำประเทศของสหรัฐอเมริกา และการเรียกร้องรัฐธรรมนูญที่เป็นประชาธิปไตย หนุ่มสาวคนรุ่นใหม่ที่มีความคิดเห็นคล้ายกันได้เริ่มรวมตัวกันเป็นกลุ่มอิสระตามสถาบันการศึกษาและมีผู้สนับสนุนเข้าร่วมจำนวนมากจนเกิดเป็นองค์กร ดังเช่น ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย และศูนย์กลางนักเรียนแห่งประเทศไทย ที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้เกิดการรวมตัวกันของนักศึกษาที่ต่อต้านรัฐบาลเผด็จการและตั้งคำถามกับระบบการเมืองขึ้นเป็น “กลุ่มวลัญชท์ศัน” และตีพิมพ์วารสารวลัญชท์ศันที่มีเนื้อหาวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลจอมพลถนอมและพวกอย่างรุนแรง แต่พวกเขาก็ได้รับการสนับสนุนจากทั้งคณาจารย์มหาวิทยาลัยและนักเรียนในจังหวัดเชียงใหม่มากขึ้น จนกระทั่งเกิดการลุกขึ้นสู้ของนักศึกษาและประชาชนทั่วประเทศเพื่อประท้วงขับไล่เผด็จการทหารเมื่อ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 พวกเขาก็ได้จัดตั้งกลุ่มแนวร่วมนักเรียนนักศึกษาเชียงใหม่ที่มีนักเรียนมัธยมและนักเรียนอาชีวะจากโรงเรียนต่าง ๆ เข้าร่วมจำนวนมาก โดย

จัดการชุมนุมประท้วงต่อเนื่องในมหาวิทยาลัย ศาลากลางจังหวัด และประตูท่าแพ จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อร่วมสนับสนุนการขับไล่เผด็จการทหารที่กรุงเทพเช่นเดียวกัน ภายหลังจากที่ขับไล่จอมพลถนอม กิตติขจรออกจากประเทศได้สำเร็จ ชัยชนะของเหล่านักศึกษายังทวีคูณกระแสนิยมประชาธิปไตยให้ท่วมท้น แต่ในขณะเดียวกันในหมู่นักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ก็ได้ศึกษาแนวคิดระบอบการเมืองแบบสังคมนิยมและคอมมิวนิสต์ มีการจับกลุ่มพูดคุยและแบ่งปันข้อมูลระหว่างกลุ่มนักศึกษาที่สนใจแนวคิดการเมืองที่พวกเขาเห็นว่ามีความน่าสนใจ

ในช่วงหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 นักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ไม่เพียงแต่ทำกิจกรรมในมหาวิทยาลัยเท่านั้น แต่พวกเขายังให้ความสนใจกับความเดือดร้อนของแรงงาน กรรมกรชีพ และชาวนาที่ถูกกดขี่ขูดรีด โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวนาในพื้นที่ภาคเหนือถูกเจ้าของนาขูดรีดค่าเช่ากว่าครึ่งหนึ่งของผลผลิตที่ได้ ชาวนาจึงรวมกลุ่มกันเพื่อเรียกร้องให้แก้ไขค่าเช่านาที่ไม่เป็นธรรมดังกล่าว การรวมกลุ่มของชาวนาเริ่มต้นจากอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่และขยายตัวไปยังอำเภออื่น ๆ ที่ประสบปัญหาเช่นเดียวกันอย่างรวดเร็ว ในช่วงดังกล่าวนี้เองที่นักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่หยุดการศึกษาแล้วเข้าไปทำงานด้านความคิดร่วมกับชาวนาและผลักดันกฎหมายควบคุมค่าเช่านาที่เป็นธรรม นักศึกษายังเผยแพร่ความรู้เรื่องการเอาไรต์เอาเปรียบภายใต้ระบบการผลิตและเผยแพร่แนวคิดทางการเมือง อีกทั้งพวกเขายังให้ความรู้แก่ชาวนาและร่วมมือในการจัดตั้งองค์กรชาวนา “สหพันธ์ชาวนาชาวไร่ภาคเหนือ” ขึ้นเพื่อให้การต่อสู้มีประสิทธิภาพและสร้างแนวร่วมกับชาวนาในจังหวัดทั่วภาคเหนือและภาคอื่น ๆ ที่ชาวนาได้รับความเดือดร้อนในประเด็นต่าง ๆ เช่นเดียวกัน จนในที่สุดขบวนการชาวนาภายใต้การผลักดันช่วยเหลือของขบวนการนักศึกษาก็ประสบความสำเร็จในการแก้ไขกฎหมายค่าเช่า “พระราชบัญญัติควบคุมการเช่านา พ.ศ.2517” ได้สำเร็จจนในปีต่อมาสหพันธ์ฯ มีสมาชิกชาวนาเข้าร่วมถึงกว่า 1,500,000 ครัวเรือนจาก 41 จังหวัด แต่ถึงกระนั้นสหพันธ์ชาวนาชาวไร่ก็ต้องเผชิญกับความรุนแรงจากรัฐไทย เป็นการสังหารชาวนา กรรมกร และนักศึกษาทั่วประเทศจนมีผู้นำชาวนาเสียชีวิตอย่างน้อย 25 คน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสูญเสีย “อินตา ศรีบุญเรือง” รองประธานสหพันธ์ชาวนาชาวไร่ซึ่งเป็นผู้นำชาวนาคณสำคัญ³⁴⁵ ความรุนแรงนี้เกิดขึ้นในช่วงที่สถานการณ์ทางการเมืองเริ่มเกิดความตึงเครียด นักศึกษาได้ตัดสินใจกลับเข้ามาหาวิทยาลัยเพื่อศึกษาต่อโดยอาศัยความช่วยเหลือของคณาจารย์จนสามารถกลับมาใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้เป็นปกติ แต่ถึงกระนั้นเพื่อนนักศึกษาหลายคนไม่สามารถกลับมาเรียนได้อีกเนื่องจากเหตุการณ์ล้อมปราบนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และทั่วประเทศเมื่อ 6 ตุลาคม พ.ศ.2519³⁴⁶

³⁴⁵ ประชาไท. 44 ปีลอบสังหาร "อินตา ศรีบุญเรือง" ผู้นำชาวนาภาคเหนือ-ต่อสู้เพื่อสิทธิชาวนาไทย. ที่มา

<https://prachatai.com/journal/2019/07/83664>

³⁴⁶ อาจารย์ ส. (21 กันยายน 2563). สัมภาษณ์.

เหตุการณ์ 6 ตุลาคม พ.ศ.2519 เกิดขึ้นหลังจากสามเณรธนม กิจติขจร เดินทางกลับเข้าประเทศไทยเพื่อบวชเป็นภิกษุโดยได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลในรัฐบาลเมื่อ 19 กันยายน พ.ศ. 2519 ศูนย์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย (ศนท.) จึงจัดการชุมนุมขึ้นเพื่อคัดค้านการกลับมาของพระธนมทั้งในกรุงเทพและในต่างจังหวัด ขณะเดียวกันรัฐไทยก็ปลุกปั่นให้เกิดกระแสต่อต้านขบวนการนิสิตนักศึกษาผ่านสถานีวิทยุยานเกราะโดยมีหนังสือพิมพ์ดาวสยาม ประกอบกับกระแสความหวาดกลัวสังคมนิยมและคอมมิวนิสต์ในหมู่นิสิตนักศึกษา ที่ช่วยเผยแพร่ความเกลียดชังนักศึกษาและคอมมิวนิสต์ในหมู่ประชาชนทั่วไปให้รุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ ต่อมาพนักงานการไฟฟ้านครปฐมและเป็นสมาชิกแนวร่วมต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ ถูกทำร้ายร่างกายจนเสียชีวิตและถูกแขวนคอ เป็นเหตุให้ศนท. และกลุ่มเครือข่ายนัดชุมนุมประท้วงพระธนมที่สนามหลวงและต่อเนื่องในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทำพระจันทร์ ซึ่งนักศึกษาได้มีการจัดแสดงละครที่จำลองการแขวนคอพนักงานการไฟฟ้าและถูกเผยแพร่ภาพบิดเบือนว่าเป็นการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพโดยหนังสือพิมพ์ดาวสยาม เมื่อวันที่ 5 ตุลาคม พ.ศ.2519 ทำให้มวลชนที่หวาดกลัวสังคมนิยมและคอมมิวนิสต์ในหมู่นิสิตนักศึกษาจนนำไปสู่การล้อมปราบนักศึกษาประชาชนที่ชุมนุมขับไล่พระธนมในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทำพระจันทร์ โดยมีทหารตำรวจฝ่ายรัฐไทยล้อมปราบใช้อาวุธอย่างรุนแรงจนมีผู้เสียชีวิต และมีกลุ่มกระต๊อง ลูกเสือชาวบ้าน และกลุ่มประชาชนรวมทำร้ายนักศึกษาที่หนีออกจากพื้นที่มหาวิทยาลัย เหตุการณ์ยุติลงด้วยการเสียชีวิตของนิสิตนักศึกษาและประชาชน พร้อมทั้งการจับกุมดำเนินคดี เป็นเหตุให้การชุมนุมในต่างจังหวัดของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ประมาณ 700 คน เดินขบวนต่อต้านพระธนมแล้วไปชุมนุมที่สนามหน้าศาลากลางจังหวัดต๋องยุติลงด้วยเช่นเดียวกัน

ในช่วงเวลานั้นเป็นห้วงเวลาที่ ชมพูนุท โทสินธิติ และอาจารย์ ส. เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่เข้าร่วมเคลื่อนไหวกับกลุ่มนักศึกษามาตั้งแต่อ่อนเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 พวกเขาเข้าร่วมกับกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มวลัญชทัศน์ เพราะรักในความยุติธรรมจึงโกรธแค้นรัฐบาลเผด็จการทหารตำรวจที่คอร์รัปชัน ฉ้อราษฎร์บังหลวง เอารัดเอาเปรียบ และขูดรีดประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาจารย์ ส. ที่เติบโตมาจากครอบครัวผู้ค้าขายในตลาดแห่งหนึ่งในอำเภอเมืองเชียงใหม่และมีฐานะยากจน อาจารย์ ส. จึงเคยเผชิญหน้ากับการกดขี่ขูดรีดจากเจ้าหน้าที่รัฐและอำนาจนิยมในครอบครัวมาก่อน เป็นเหตุให้เมื่อเข้ามาวิทยาลัยเชียงใหม่และได้พบกับกลุ่มเพื่อนและรุ่นพี่ที่มีประสบการณ์และความคิดทางการเมืองที่ไม่ชอบความอยุติธรรมในสังคมและรัฐบาลที่โกงบ้านโกงเมือง จึงตัดสินใจเข้าร่วมกับกลุ่มอิสระของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เช่นเดียวกับชมพูนุทที่แม้จะมาจากครอบครัวที่มีฐานะมั่นคงก็ตัดสินใจเข้าร่วมกับกลุ่มวลัญชทัศน์ด้วยเหตุผลเดียวกัน พวกเขาใช้โอกาสนี้ในการศึกษาความผิดพลาดของรัฐบาลเผด็จการทหาร และเรียกร้องประชาธิปไตยผ่านทางสื่อสิ่งพิมพ์และการทำกิจกรรมรณรงค์ภายในมหาวิทยาลัย วิพากษ์วิจารณ์ศักดิ์

นาไทย พร้อมทั้งแสวงหาระบบการเมืองและความคิดทางการเมืองแบบสังคมนิยมและคอมมิวนิสต์ไปพร้อมกัน ชมพูนุทเป็นผู้สนับสนุนเงินทุนให้แก่เพื่อนนักศึกษาในการทำกิจกรรมรณรงค์เรียกร้องประชาธิปไตยไปจนถึงสนับสนุนเพื่อนนักศึกษาหลายคนที่ตัดสินใจต่อสู้ทางการเมืองจนเลิกเรียนและออกจากบ้าน โดยทั้งชมพูนุทและอาจารย์ ส. ร่วมทำกิจกรรมชุมนุมในจังหวัดเชียงใหม่เมื่อศุภณีย์ นักศึกษาแห่งประเทศไทยจัดการชุมนุมครั้งใหญ่ที่กรุงเทพฯ จนกระทั่งได้รับชัยชนะเมื่อ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 เมื่อประชาธิปไตยเบ่งบานและเปิดกว้างทางความคิดทำให้นักศึกษาและคณาจารย์ที่เข้าร่วมขบวนการดำเนินกิจกรรมต่อสู้ทางการเมืองเพื่อมวลชนโดยอาจารย์อุ่งน มาลิก ได้ใช้บ้านของตนเองเป็นศูนย์กลางการเคลื่อนไหวของนักเรียนนักศึกษาจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดลำพูน หลังจากนั้นนักศึกษบางส่วนได้ตัดสินใจหยุดพักการเรียนไปทำงานสื่อเพื่อทำงานสื่อสารแนวคิดสังคมนิยมและวิพากษ์วิจารณ์ศักดินา และอีกจำนวนมากไปทำงานทางความคิดร่วมกับกลุ่มชาวนาผู้เรียกร้องให้ลดค่าเช่านาที่ไม่เป็นธรรมในอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ชมพูนุทและอาจารย์ ส. ยังคงมีบทบาทในการสนับสนุนเพื่อนและรุ่นพี่ที่ไปทำงานทางความคิดผ่านเงินทุนสนับสนุนและการเป็นสายข่าวที่คอยสอดส่องเจ้าหน้าที่รัฐให้กับเพื่อนนักศึกษา อย่างไรก็ตามเมื่อเกิดเหตุการณ์ล้อมปราบนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ.2519 นักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ก็ถูกรัฐไทยเข้าตรวจค้นมหาวิทยาลัยและจับกุมแกนนำนักศึกษาบางคนเช่นเดียวกัน ทำให้นักศึกษาตัดสินใจเดินทางหนีเข้าป่าไปสมทบกับนักศึกษาบางคน que เข้าไปร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์มาก่อนหน้า ชมพูนุทเป็นหนึ่งในนักศึกษาที่ถูกควบคุมตัวไปที่ “ศูนย์การุณยเทพ” ในข้อหาภัยความมั่นคงของรัฐ ส่วนอาจารย์ ส. สามารถรอดพ้นจากข้อหาและการควบคุมตัวได้ จึงสามารถกลับไปศึกษาต่อได้อีกครั้งด้วยความช่วยเหลือของคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่จนจบการศึกษา แม้ว่าในเวลาต่อมานักศึกษาหลายคนจะได้รับการปล่อยตัวจากศูนย์การุณยเทพและสามารถกลับไปศึกษาต่อได้อีกครั้ง รวมถึงการเปิดโอกาสให้นักศึกษาที่หนีเข้าป่าได้กลับเข้าสู่สังคมอีกครั้ง แต่ความหวาดกลัวของไทยต่อขบวนการฝ่ายซ้ายทำให้พวกเขาต้องเผชิญกับความรุนแรงมาตั้งแต่พ.ศ.2518 ทำให้มีนักศึกษาหลายคนต้องเสียชีวิตทั้งก่อนและหลังเหตุการณ์ 6 ตุลา ได้แก่ นิสิต จิรโสภณ นักศึกษาภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ แกนนำขบวนการนักศึกษาเชียงใหม่, เดชา นพรัตน์ คณะแพทยศาสตร์, พรเลิศ กองแสง คณะศึกษาศาสตร์, พิชัย กระแสรัตกุล คณะมนุษยศาสตร์, วันชัย บุญปฐมโรจน์กุล คณะแพทยศาสตร์, อารุช ช่อผกา คณะสังคมศาสตร์, และสมนึก เดชเกรียงไกรศรี คณะเภสัชศาสตร์³⁴⁷ จนกลายเป็นบาดแผลสำคัญที่ทำให้พวกเขายังคงเกลียดชังรัฐบาลเผด็จการที่ฉ้อฉลและเข่นฆ่าประชาชน³⁴⁸

³⁴⁷ ประชาไท. (2564). ลำพูนจัดรำลึก 45 ปี เหตุการณ์ 6 ตุลา เปิดชื่อ 23 สมาชิกสหพันธ์ชาวนาฯ ที่ถูกลอบสังหารและสูญหาย. <https://prachatai.com/journal/2021/10/95379>

³⁴⁸ ชมพูนุท โทสินธิตี. (24 มิถุนายน 2563). สัมภาษณ์.; อาจารย์ ส. อ้างแล้ว.

เมื่อนักศึกษาเดือนตุลาจบการศึกษาและเติบโตขึ้นจนมีอาชีพการงานและฐานะทางสังคมดีขึ้นจนกลายเป็นชนชั้นกลาง หลายคนได้ยุติบทบาททางการเมืองอย่างสิ้นเชิง ขณะที่อีกหลายคนได้เริ่มต้นทำกิจกรรมเพื่อจังหวัดเชียงใหม่และมวลชนอีกครั้งในช่วงปีพ.ศ. 2535 – 2540 อันเป็นช่วงที่จังหวัดเชียงใหม่กำลังได้รับการพัฒนาโดยรัฐในหลายมิติ พวกเขาเป็นชนกลุ่มแรกที่ลุกขึ้นมาคัดค้านโครงการก่อสร้างและการพัฒนาที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและผังเมืองของจังหวัดเชียงใหม่ จึงมีการรวมกลุ่มกันระหว่างนักธุรกิจ ชนชั้นกลางในเขตเมือง และนักวิชาการได้ก่อตั้ง “กลุ่มเพื่อเชียงใหม่” เพื่อต่อต้านโครงการก่อสร้างกระเช้าขึ้นดอยสุเทพจนประสบความสำเร็จ โดยในหัวเวลายนี้ ได้เกิดกลุ่มรณรงค์เพื่อสิ่งแวดล้อมในเชียงใหม่ขึ้นจำนวนมากอันเป็นผลมาจากความตื่นตัวของชนชั้นกลางในเชียงใหม่ พวกเขาได้ทำงานเพื่อสิ่งแวดล้อมร่วมกับนักพัฒนาเอกชนในเชียงใหม่ผ่านโครงการต่าง ๆ เช่น โครงการอนุรักษ์ต้นไม้ โครงการอนุรักษ์นก เป็นต้น ในเวลาต่อมาเมื่อนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตรที่มีข้อกังขาเรื่องการคอร์ปชั่นเริ่มนำโครงการพัฒนาขนาดใหญ่เข้าสู่จังหวัดเชียงใหม่ สมาชิกกลุ่มเพื่อเชียงใหม่บางส่วนเห็นว่าควรจัดตั้งกลุ่มใหม่ขึ้นมารวบรวมผู้ที่มีความคิดเห็นคล้ายคลึงกันในการต่อต้านการคอร์ปชั่นของรัฐบาลและรักเมืองเชียงใหม่ โดยดึงเอาเครือข่ายอื่นเข้ามาร่วม เช่น นักศึกษา พระสงฆ์ นักวิชาการ เครือข่ายนักธุรกิจ และนักพัฒนาเอกชน ร่วมกันก่อตั้งเป็น “ภาคีคนอีกเชียงใหม่” เพื่อคัดค้านโครงการพัฒนาที่ละเลยความคิดเห็นของคนท้องถิ่นและกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติที่ชาวเชียงใหม่หวงแหน และเพื่อสร้างแรงกดดันต่อภาครัฐและหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งในเวลาต่อมาเมื่อรัฐบาลทักษิณถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างมากโดยสนธิ ลิ้มทองกุลในรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ถึงการทุจริตคอร์ปชั่น การเป็นเผด็จการรัฐสภา และการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ พวกเขาจึงให้ความสนใจและติดตามการนำเสนอข้อมูลของสนธิอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งสนธิและเครือข่ายอื่นประกาศจัดตั้ง “กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย” เครือข่ายนักพัฒนาเอกชนที่เคยร่วมกันเคลื่อนไหวกับนักศึกษาเดือนตุลาได้ชักชวนพวกเขาร่วมก่อตั้ง “เครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่” ขึ้นเพื่อเป็นแนวร่วมในการเคลื่อนไหวกับพันธมิตรกรุงเทพ

- การเข้าร่วมขบวนการต่อต้านทักษิณจังหวัดเชียงใหม่

ชมพูนุทและอาจารย์ ส. ได้ติดตามข่าวสารการเมืองผ่าน “รายการเมืองไทยรายสัปดาห์” ของสนธิ ลิ้มทองกุลเป็นประจำ ทำให้ได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการทุจริตคอร์ปชั่นและการใช้อำนาจรัฐโดยมิชอบของรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร ดังนั้นเมื่อมีการประกาศก่อตั้งกลุ่มพันธมิตรขึ้นที่กรุงเทพฯ พวกเขาจึงสนใจและตัดสินใจเข้าสนับสนุนกลุ่มพันธมิตร โดยชมพูนุทเป็นหนึ่งในผู้ร่วมก่อตั้งและเป็นทีมงานในการประสานความร่วมมือกับเครือข่ายนักวิชาการและจัดกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้นในจังหวัดเชียงใหม่ โดยพวกเขาได้ใช้มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นสถานที่ตั้งในการต่อสู้เวทีแรก โดยในช่วงแรก

เครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่มีแกนนำกลุ่มเป็นสุริยันต์ ทองหนูเอียดที่ทำหน้าที่ในเป็นแกนนำหลักและประสานงานกับกลุ่มพันธมิตรกรุงเทพ โดยมีชมพูนุท นักวิชาการมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ นักธุรกิจ และสื่อมวลชน ASTV สาขาเชียงใหม่เป็นแกนนำแถวสองที่คอยกำกับการทำงานกิจกรรมชุมนุม การจัดทำหนังสือเผยแพร่ความเลวร้ายของระบอบทักษิณ การรวบรวมข้อมูลการทุจริตของรัฐบาลทักษิณผ่านเว็บไซต์เครือข่าย <http://www.lanna-pad.net/> การจัดเวทีเสวนาโดยวิทยากรจากแกนนำกลุ่มพันธมิตร การรวบรวมเงินบริจาค และการระดมมวลชนไปเข้าร่วมการชุมนุม 193 วันของกลุ่มพันธมิตร ฯ ที่กรุงเทพ ขณะเดียวกันเครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่ก็ไม่สามารถจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ได้อย่างเปิดเผยและเป็นวงกว้าง เพราะไม่ได้รับการตอบรับจากประชาชนและถูกคุกคามผ่านการเชียงใหม่ได้อย่างเปิดเผยและเป็นวงกว้าง เพราะไม่ได้รับการตอบรับจากประชาชนและถูกคุกคามผ่านการปล่อยข่าวลือและโปรยใบปลิวโจมตีแกนนำเครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่ ทำให้คณะแกนนำของเครือข่ายพันธมิตรตั้งแต่ปีพ.ศ.2549 ต้องปฏิบัติงานโดยไม่เปิดเผยตนเองและไม่เน้นการทำงานกิจกรรมในเชียงใหม่

ภายหลังจากการชุมนุมยึดชื่อของกลุ่มพันธมิตรยุติลงและเกิดการรัฐประหารเมื่อ 19 กันยายน พ.ศ.2549 เครือข่ายพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยเชียงใหม่ได้ปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ของขบวนการในพื้นที่ไปเป็นการสร้างองค์กรและเครือข่ายที่เข้มแข็งรองรับภารกิจการเมืองภาคประชาชน ซึ่งเป็นแนวทางการสร้างการเมืองที่สร้างสรรค์ที่เสนอโดยกลุ่มพันธมิตร ทำให้แกนนำเครือข่ายพันธมิตรบางส่วนยุติบทบาทการเป็นแกนนำ ประกอบกับนายสุริยันต์ ทองหนูเอียดมีความจำเป็นต้องรับผิดชอบดูแลเวทีกลางพันธมิตรที่กรุงเทพมหานครขึ้น เครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่จึงได้ปรับโครงสร้างของกลุ่มอีกครั้งในปีพ.ศ.2552 โดยเลือก “แกนนำรุ่นสอง” เป็นผู้หญิงจำนวน 6 คนโดยบุคคลที่มีบทบาทนำสำคัญ ได้แก่ นิตยาพร สุวรรณชิน, สัญญา ศรีไสยเพชร และชมพูนุท โทสินธิติ ซึ่งแกนนำรุ่นสองทั้ง 6 คนส่วนใหญ่เป็นนักธุรกิจชาวเชียงใหม่ที่มีสายสัมพันธ์อันดีกับเครือข่ายธุรกิจในพื้นที่ จึงเป็นที่คาดหวังว่าจะสามารถสร้างการรับรู้และการสนับสนุนจากคนท้องถิ่นได้มากขึ้น ในช่วงนี้เองที่แกนนำรุ่นสองมุ่งเน้นบทบาทในการสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรเครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่ โดยมีเป้าหมายเป็น “การสร้างเมืองเชียงใหม่ที่ดีกว่าที่เป็นอยู่” และการสื่อสารไปยังเครือข่ายและสังคมผ่านวิทยุชุมชนเพื่อสร้างแนวร่วมเชียงใหม่ให้มากขึ้น³⁴⁹ แต่ถึงกระนั้นในช่วงการบริหารประเทศของรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ พวกเขาก็เกิดความขัดแย้งขึ้นภายในขบวนการเนื่องจากแกนนำรุ่นสองบางส่วนวิพากษ์วิจารณ์และไปร่วมการชุมนุมคัดค้านการบริหารประเทศของรัฐบาลนายอภิสิทธิ์อย่างรุนแรง ทำให้เครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่นของพรรคประชาธิปัตย์ที่เคยให้การสนับสนุนเครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่ตัดสินใจถอนตัวออกไป แต่แกนนำรุ่นสองก็ยังคงมีบทบาทในการขับเคลื่อน

³⁴⁹ ประชาไท. (2552). จากแม่ยกสู่แกนนำเชียงใหม่รุ่น 2 ‘ป่าขาว-ป่าปูน’ แม่หญิงแถวหน้า. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://mgronline.com/daily/detail/9520000078177>

เครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่อย่างต่อเนื่อง โดยสนับสนุนการก่อตั้งพรรคการเมืองใหม่ของกลุ่มพันธมิตรและบรรณรังค์หาเสียงในการเลือกตั้งทั่วไปในปีพ.ศ.2554 รวมไปถึงทำหน้าที่ในการรณรงค์ให้กาไม่ประสงค์ลงคะแนนให้ใครในบัตรลงคะแนนตามมติกลุ่มพันธมิตรอย่างขันแข็ง จนกระทั่งเมื่อนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตรได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง พวกเขาได้ลดบทบาทการชุมนุมเคลื่อนไหวลงอย่างมากก่อนจะกลับมามีบทบาทอีกครั้งในช่วงกลุ่มกบปส.

4.1.3 เครือข่ายชนชั้นกลางและนักธุรกิจ

เครือข่ายชนชั้นกลางและนักธุรกิจเชียงใหม่เป็นผลพวงจากการพัฒนาเมืองเชียงใหม่เป็นเมืองหลักทางเศรษฐกิจของภาคเหนือจากการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1, ฉบับที่ 4 และฉบับที่ 5 จังหวัดเชียงใหม่ได้รับการส่งเสริมให้เป็นเมืองหลักในภูมิภาคที่ได้รับการพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางของภูมิภาค ทั้งในด้านการบริหารจัดการอำนาจรัฐอย่างรวมศูนย์ การยกระดับเมืองเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ และรับบทบาทในการกระจายความเจริญไปสู่เมืองในระดับรองในภูมิภาค ทำให้จังหวัดเชียงใหม่มีอัตราการเติบโตทางการศึกษา เศรษฐกิจ และการขยายตัวของเมืองสูง ในห้วงเวลานี้เองที่ทำให้เกิดชนชั้นกลางที่มีการศึกษาดีและรายได้ดี เช่น ผู้จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัย นักวิชาการ ครูอาจารย์ ข้าราชการ และเกิดผู้ประกอบการในกิจการขนาดกลางและเล็กที่มีสายสัมพันธ์เข้าถึงพึ่งพาผู้มีอำนาจทางการเมืองได้ รวมไปถึงการเติบโตของปัญญาชน นักกิจกรรมและองค์กรนักพัฒนาเอกชน (NGO) ในเมืองเชียงใหม่ ซึ่งการเกิดขึ้นและการขยายตัวของชนชั้นกลางเชียงใหม่เป็นผลพวงจากกระบวนการพัฒนาเป็นเมือง (urbanization) จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ³⁵⁰

เมืองเชียงใหม่ในช่วงพ.ศ. 2470-2530 เป็นช่วงที่การพัฒนาถูกชี้นำโดยรัฐและกลุ่มชนชั้นสูงและกลุ่มทุนเก่าแก่ในการขับเคลื่อนการพัฒนาเมือง โดยอาศัยสายสัมพันธ์ของเครือข่ายในการดำเนินงานไปพร้อมกับการดำเนินการเพื่อร้องขอของบรรณสนับสนุนตามโครงสร้างของรัฐ เช่น การเรียกร้องให้มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ การสร้างสนามบินนานาชาติเชียงใหม่ การขยายขอบเขตพื้นที่เทศบาล และการจัดทำผังเมืองรวมเมืองเชียงใหม่ โดยที่คนกลุ่มอื่นในเมืองเชียงใหม่ไม่ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองมากนักแต่ก็ส่งผลให้เกิดการเติบโตและขยายตัวของชนชั้นกลางนักธุรกิจในเมืองเชียงใหม่ การพัฒนาเมืองเชียงใหม่ในระยะต่อมาช่วงพ.ศ. 2528 เป็นต้นมาจึงเริ่มเกิดสภาพปัญหาและความขัดแย้งอันเนื่องมาจากการพัฒนาเมืองเชียงใหม่ที่ส่งผลกระทบต่อรูปลักษณะและสภาพสังคมเศรษฐกิจของเมือง จึงเกิดการรวมกลุ่มกันของภาคประชาชนที่มีจิตสำนึกหวงแหน

³⁵⁰ เวียงรัฐ เนติโพธิ์. (2543). อิทธิพลในการเมืองท้องถิ่นของไทย ศึกษากรณีเมืองเชียงใหม่. *วารสารสังคมศาสตร์*. 31(2), หน้า 192.

เมืองเชียงใหม่ ที่ต้องการพัฒนาเมืองบนมโนทัศน์ความเป็นคนเมืองเชียงใหม่ซึ่งสะท้อนถึงวิถีชีวิต วัฒนธรรม และความทรงจำของอัตลักษณ์ดั้งเดิมของเชียงใหม่ จนนำไปสู่การก่อตั้ง “ชมรมเพื่อ เชียงใหม่” ซึ่งประกอบไปด้วยกลุ่มชนชั้นกลางนักธุรกิจ นักพัฒนาเอกชน อดีตนักศึกษาเดือนตุลา พ.ศ.2516 พวกเขาเป็นกลุ่มคนที่มองเห็นปัญหาจากการพัฒนาและโอกาสที่จะส่งเสริมให้เมืองได้รับการพัฒนาไปในทิศทางที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตของคนเชียงใหม่ จึงได้มีการจัดเสวนาให้ความรู้และจัด กิจกรรมรณรงค์ จนสามารถต่อต้านโครงการก่อสร้างกระเช้าขึ้นดอยสุเทพที่นำเสนอโครงการโดย หน่วยงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย รวมไปถึงคัดค้านโครงการขยายถนนทับวัดสำคัญของเมือง เชียงใหม่ และการสร้างคอนโดตึกสูงในบริเวณเมืองเก่าเชียงใหม่ นอกจากนี้ยังได้มีการจัดองค์กรภาค ประชาสังคมในรูปแบบชมรม กลุ่ม และมูลนิธิร่วมกับองค์กรนักพัฒนาเอกชนด้านอื่น ๆ ในภาคเหนือ เพื่อสร้างการรับรู้และสร้างจิตสำนึกหวงแหนเมืองเชียงใหม่ในประเด็นสิ่งแวดล้อม เช่น กลุ่มเพื่อน ร่วมงานเป็นองค์กรนักพัฒนาเอกชนที่ขับเคลื่อนประเด็นความเป็นเมืองในพื้นที่ชุมชนแออัด ชมรมเดิน เพื่อสิ่งแวดล้อมเป็นชมรมเพื่อรณรงค์เรื่องสิ่งแวดล้อมของเมือง และศูนย์ศึกษาปัญหาเมืองเชียงใหม่ที่ เป็นองค์กรของนักวิชาการ นักพัฒนาเอกชน และนักธุรกิจที่กังวลต่อแนวทางการพัฒนาเมืองที่กระทบ ต่อวิถีชีวิตของคนเชียงใหม่ รวมไปถึงการก่อตั้ง “กลุ่มสภาเวียงพิงค์” เพื่อทำงานตรวจสอบการทำงานของ รัฐและหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น³⁵¹

ความตื่นตัวของกลุ่มชนชั้นกลางนักธุรกิจ นักพัฒนาเอกชน และนักวิชาการปัญญาชน เชียงใหม่ในทศวรรษที่ผ่านมา ประกอบกับการบริหารประเทศของรัฐบาลทักษิณ ชินวัตรได้สร้างข้อ กังขาหลายประการในการพัฒนาจังหวัดเชียงใหม่ผ่านโครงการต่าง ๆ ได้นำไปสู่การจัดตั้งองค์กรภาค ประชาชน “ภาคีคนฮักเชียงใหม่” (Hug Chiang Mai Alliance) ในปีพ.ศ.2548 โดยมีเครือข่าย องค์กรเข้าร่วมถึงกว่า 46 เครือข่ายเพื่อเป็นองค์กรกลางในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาจังหวัด เชียงใหม่ที่ภาครัฐมุ่งเน้นการสร้างโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ที่ขาดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน และส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต วิถีวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งหมายให้ประชาชนชนสามารถ เข้าไปมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายสาธารณะและสร้างจิตสำนึกพลเมืองแต่ชาวเชียงใหม่ให้ตระหนักถึง ความสำคัญของการดูแลท้องถิ่นร่วมกันกับภาครัฐ รวมถึงยังมีวัตถุประสงค์เพื่อปกป้องอุทยาน แห่งชาติดอยสุเทพ-ปุยและแม่น้ำปิงที่เป็นรากฐานวิถีชีวิตของชาวเชียงใหม่ ตลอดจนการปกป้อง วัฒนธรรมท้องถิ่นเช่นเดียวกัน ภาคีคนฮักเชียงใหม่ที่เป็นการรวมกลุ่มของทั้งกลุ่มชนชั้นกลางนักธุรกิจ ในเชียงใหม่ นักพัฒนาเอกชน นักวิชาการ ตลอดจนมีนักการเมืองท้องถิ่นสนับสนุนบางส่วน จึงประสบ ความสำเร็จในการผลักดันรณรงค์ให้ประชาชนตระหนักถึงคุณค่าของเมืองเชียงใหม่ รวมถึงการสร้าง ความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนในการพัฒนาเมืองเชียงใหม่อย่างยั่งยืน ส่งผลให้สามารถ

³⁵¹ เพิ่งอ้าง, หน้า 202.

เข้าไปร่วมบริหารจัดการแม่น้ำปิง การแก้ปัญหาน้ำท่วม และการแก้ไขปัญหาหมอกควันภาคเหนือ และยังสามารถส่งเสริมให้กลุ่มเยาวชนจากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ และกลุ่มองค์กรชาวบ้านได้เข้ามา มีส่วนร่วมดำเนินการจัดการทรัพยากรดินน้ำป่าในชุมชนท้องถิ่นของตนอีกด้วย³⁵²

- การเข้าร่วมขบวนการต่อต้านทักษิณจังหวัดเชียงใหม่

เมื่อสนธิ ลิ้มทองกุลจัดรายการเมืองไทยรายสัปดาห์เผยแพร่การทำงานที่ไม่สุจริตของรัฐบาลทักษิณ ชินวัตรจนนำไปสู่การชุมนุมคัดค้านรัฐบาลทักษิณ โดยมีสมาชิกของภาคีคนฮักเชียงใหม่เดินทางไปร่วมการชุมนุมที่กรุงเทพฯบ่อยครั้ง ต่อมาเมื่อสนธิ ลิ้มทองกุลและเครือข่ายได้ก่อตั้ง “กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย” ภาคีคนฮักเชียงใหม่จึงมีความคิดเห็นว่าแนวทางของกลุ่มพันธมิตรมีความสอดคล้องกับแนวทางการเคลื่อนไหวและวัตถุประสงค์ของกลุ่มตน จึงเริ่มทำการสนับสนุนภายใต้ชื่อกลุ่มภาคีคนฮักเชียงใหม่โดยให้เหตุผลแก่สมาชิกว่าเป็นการเข้าร่วมเพื่อปกป้องสิ่งแวดล้อมและสถานที่สำคัญของเมืองเชียงใหม่ตามเจตนารมณ์และวัตถุประสงค์ก่อตั้งกลุ่ม

“...การเข้าร่วมกับเครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่ ไม่ใช่การนำภาคี ๆ เข้าไปเล่นการเมือง แต่ถ้าปล่อยให้ทักษิณยังเป็นรัฐบาลต่อไป ก็จะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของเมืองเชียงใหม่ ภาคีจึงต้องเข้าร่วมเพื่อปกป้องมรดกตกทอดเอาไว้ให้คนเชียงใหม่...”
(สัมภาษณ์ อาจารย์ ฉ.)

เมื่อสุริยันต์ ทองหนูเอียด นักพัฒนาเอกชนเชียงใหม่และเครือข่ายคนเดือนตุลาชักชวนให้ก่อตั้งเครือข่ายแนวร่วมกลุ่มพันธมิตรขึ้นในจังหวัดเชียงใหม่ จึงนำภาคีคนฮักเชียงใหม่เข้าร่วมเป็นเครือข่ายแกนนำในการก่อตั้ง “เครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่” โดยใช้มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นพื้นที่แรกในการดำเนินกิจกรรม โดยมี อาจารย์ ฉ. อาจารย์ประจำคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และเป็นประธานกลุ่มภาคีคนฮักเชียงใหม่ เป็นผู้ประสานงานเพื่อใช้พื้นที่สนามกีฬาในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ กับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่³⁵³ ในช่วงแรกก่อตั้ง กลุ่มชนชั้นกลางยังไม่ได้มีบทบาทเป็นแกนนำหลัก แต่เป็นทีมสนับสนุนด้านเงินทุนและอุปกรณ์เครื่องใช้สนับสนุนในการทำกิจกรรม เช่น การจัดกิจกรรมชุมนุมในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่โดยนำดาวเทียมสถานีโทรทัศน์เอเอสทีวีมาใช้ถ่ายทอดสดการชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรกรุงเทพฯ และการให้ความรู้เรื่องพฤติกรรมคอร์ปชั่น

³⁵² ภาคีคนฮักเชียงใหม่. (ม.ป.ป.). ที่มาและประวัติของภาคีคนฮักเชียงใหม่. หน้า 1-3.

³⁵³ อาจารย์ ฉ. (7 สิงหาคม 2563). สัมภาษณ์.

ของรัฐบาลทักษิณและมาตรฐานคุณธรรมจริยธรรมที่พึงมีของนักการเมืองในชั้นเรียนของนักศึกษา โดยได้รับความสนใจจากคณาจารย์จากหลายหลายคณะเข้าร่วมฟังและขึ้นปราศรัยในเวทีเครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่ แต่ไม่ได้รับการตอบรับจากนักศึกษาทั่วไปในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่และไม่ได้รับการตอบรับจากพรรคนักศึกษา มีเพียงกลุ่มนักศึกษากิจกรรมบางส่วนที่มีความใกล้ชิดกับนักพัฒนาเอกชนเท่านั้นที่เข้าร่วมทำกิจกรรมกับเครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่

การดำเนินกิจกรรมภายในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่สิ้นสุดลงภายหลังจากอาจารย์ ฉ. เกษียนอายุราชการแล้วจึงไม่สามารถใช้พื้นที่ของทางมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้ แกนนำนักรวมถึงนักธุรกิจจึงเปลี่ยนรูปแบบการจัดกิจกรรมการชุมนุมในช่วงเย็นไปเป็นการจัดงานสัมมนาในโรงแรมและสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งสามารถจัดการดูแลด้านความปลอดภัยได้มากกว่ามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่เป็นพื้นที่เปิด และได้เชิญแกนนำพันธมิตรจากกรุงเทพฯมาปราศรัยและให้ความรู้แก่ผู้เข้าร่วมการชุมนุมอยู่บ่อยครั้ง โดยมีนายบันรส บัวคลี่ นักข่าวจากสำนักข่าวเอเอสทีวี (ASTV) ประจำจังหวัดเชียงใหม่เป็นสมาชิกของภาคีคนฮักเชียงใหม่ และเป็นบุคคลสำคัญผู้ทำหน้าที่เป็นตัวกลางเชื่อมระหว่างเครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่กับกลุ่มพันธมิตรกรุงเทพฯผ่านทางคำคุณ สิทธิสมาน และทำหน้าที่ในการประชาสัมพันธ์ข่าวสารและสานสัมพันธ์กับกลุ่มเครือข่ายอื่น ๆ³⁵⁴ รวมถึงพวกเขาได้ร่วมกับเครือข่ายนักพัฒนาเอกชนนำมวลชนไปทำการปิดล้อมการเยือนจังหวัดเชียงใหม่ของทักษิณ ชินวัตรและคณะรัฐมนตรี เหตุการณ์นี้ส่งผลให้แกนนำเครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่ที่เปิดเผยตัวตนถูกจัดทำใบปลิวโจมตีทั่วเมืองเชียงใหม่และเริ่มตระหนกถึงความไม่ปลอดภัยของตน อันเนื่องมาจากจังหวัดเชียงใหม่ยังมีผู้สนับสนุนทักษิณ ชินวัตรเป็นจำนวนมากและมักปะทะกับเครือข่ายพันธมิตร พวกเขาจึงลดบทบาทและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในนามกลุ่มลงและเปลี่ยนไปใช้วิธีระดมมวลชนไปร่วมการชุมนุมของพันธมิตรกรุงเทพฯเป็นประจำแทน แต่กลุ่มภาคีคนฮักเชียงใหม่ยังคงดำเนินกิจกรรมในนามของกลุ่มตนเพื่อเป็นแนวร่วมสนับสนุนกลุ่มพันธมิตร โดยร่วมมือกับเครือข่ายนักพัฒนาเอกชนเข้ายื่นหนังสือถึงศาลปกครองเชียงใหม่เพื่อฟ้องนายกรัฐมนตรืทักษิณ ชินวัตร, นายปลอดประสพ สุรัสวดี, คณะกรรมการบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.), และคณะกรรมการบริหารโครงการเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี เพื่อคัดค้านการก่อสร้างโครงการเชียงใหม่ไนท์ซาฟารีที่ต้องดำเนินการเพิกถอนที่ดินในบริเวณอุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ - ปุย และได้มีการจัดทำรายการถึงผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม(EIA) และประชาพิจารณ์เพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ ตลอดจนการคัดค้านโครงการสร้างสร้างเคเบิลคาร์ โครงการตัดถนนทำที่จอดรถบริเวณครูบาศรีวิชัย และการสร้างอุทยานช้าง โดยเห็นว่าล้าแล้วแต่เป็นโครงการที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนของคนเชียงใหม่และกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และเกรงว่าจะเป็นโครงการเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์

³⁵⁴ บันรส บัวคลี่. (28 กรกฎาคม 2563). สัมภาษณ์.

จากอัตลักษณ์ของเมืองเชียงใหม่³⁵⁵ รวมถึงชนชั้นกลางนักธุรกิจบางส่วนเข้าร่วมเคลื่อนไหวกับชมรม มังสวิริติเชียงใหม่ที่อยู่ภายใต้การนำของกลุ่มสันตือโคก

ภายหลังจากการรัฐประหารปีพ.ศ.2549 ทำให้รัฐบาลพรรคไทยรักไทยและทักษิณ ชินวัตร สิ้นสุดอำนาจลง เครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่ได้ลอบทบาทหลงและดำเนินกิจกรรมในนามปัจเจก แต่ ภายหลังจากคณะรัฐประหารได้จัดการเลือกตั้งในปีพ.ศ.2550 พรรคพลังประชาชนซึ่งเป็นพรรค ตัวแทนทักษิณได้รับชัยชนะสามารถจัดตั้งรัฐบาลได้อีกครั้ง เป็นเหตุให้กลุ่มพันธมิตร ประชาชนเพื่อ ประชาธิปไตยกลับมาจัดการชุมนุมอีกครั้ง ในช่วงปีพ.ศ.2551 กลุ่มภาคีคนฮักเชียงใหม่ได้กลับมา ดำเนินการสนับสนุนเครือข่ายพันธมิตรต่อ ขณะที่กลุ่มชนชั้นกลางและนักธุรกิจบางส่วนได้ให้การ สนับสนุนสถานีวิทยุวิหคเรดิโอ วิหคเรดิโอเป็นสถานีวิทยุที่จัดถ่ายทอดสดรายการชุมนุมของพันธมิตร ประชาชนเพื่อประชาธิปไตยผ่านเอเอสทีวี ทำให้มีผู้สนับสนุนกลุ่มพันธมิตรเข้าร่วมกับวิหคเรดิโอและ ให้การสนับสนุนเงินทุนเป็นจำนวนมาก แต่ในเวลาต่อมาเกิดปัญหาขึ้นภายในวิหคเรดิโอเรื่องการ บริหารจัดการเงินบริจาคจากผู้สนับสนุนกลุ่มพันธมิตร ทำให้กลุ่มชนชั้นกลางและนักธุรกิจของภาคีคน ฮักเชียงใหม่ตัดสินใจยุติการสนับสนุน และกลับมานำเครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่อย่างแข็งขัน โดยเฉพาะการส่งมวลชนไปสนับสนุนยุทธศาสตร์ดาวกระจายของกลุ่มพันธมิตร ที่นำมวลชนแยกย้าย ไปปิดล้อมจุดสำคัญต่าง ๆ ต่อการทำงานของรัฐบาลในกรุงเทพฯ ประกอบกับในขณะนี้เองที่กลุ่ม พันธมิตรเริ่มมีแนวคิดสร้างพรรคการเมืองใหม่เพื่อสร้างการเมืองแบบใหม่ตามแนวทางของกลุ่ม พันธมิตร และเครือข่ายชนชั้นนำนักธุรกิจเชียงใหม่เข้ามามีบทบาทเบื้องหลังเครือข่ายพันธมิตร เชียงใหม่เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในด้านการระดมทุนทรัพย์และการจัดหามวลชนเข้าร่วมการชุมนุม ทำให้แกนนำบางส่วนของเครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่ตัดสินใจดิบทบาทการเป็นแกนนำอย่างเป็นทางการ

เครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่จึงได้ทำการปรับโครงสร้างองค์กรอีกครั้งหนึ่ง โดยเลือก “แกนนำ รุ่น 2” จำนวน 6 คน เช่น นางนิตยาพร สุวรรณชินและนางสัญญา ศรีไสยเพชร³⁵⁶ ซึ่งเป็นสมาชิกของ ภาคีคนฮักเชียงใหม่และเครือข่ายนักธุรกิจซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ให้เข้ามา ปฏิบัติหน้าที่ของมวลชนพันธมิตร ๆ ในระดับพื้นที่ โดยเน้นการสร้างองค์กรและเครือข่ายที่เข้มแข็ง รองรับภารกิจการเมืองภาคประชาชนและสนับสนุนพรรคการเมืองใหม่ในจังหวัดเชียงใหม่³⁵⁷ ทำให้ บทบาทหน้าที่หลักของแกนนำรุ่นที่สองจึงเป็นการมุ่งสร้างเครือข่ายผู้สนับสนุนพันธมิตรที่เข้มแข็ง

³⁵⁵ ประชาไท. (2549). รายงาน : ทำไมคนฮักเจียงใหม่ต้องฟ้อง "ทักษิณ-ปลอดประสพ" กรณีในท์ซาฟารี. สืบค้นออนไลน์.

ที่มา <https://prachatai.com/journal/2006/06/8719>

³⁵⁶ ประชาไท. (2549). จากแม่ยกสูแกนนำเชียงใหม่รุ่น 2 ‘ป่าขาว-ป่าบุก’ แม่หญิงแถวหน้า. สืบค้นออนไลน์. ที่มา

<https://mgronline.com/daily/detail/9520000078177>

³⁵⁷ นิตยาพร สุวรรณชิน. (24 มิถุนายน 2563). สัมภาษณ์.

และเรียกรับเงินลงทุนสนับสนุนจากผู้เข้าร่วมชุมนุมที่เป็นชนชั้นกลางนักธุรกิจ เพื่อเป็นทุนทรัพย์ในการเดินทางของมวลชนที่ไปเข้าร่วมชุมนุมกับกลุ่มพันธมิตรกรุงเทพทุกสัปดาห์ โดยแกนนำเครือข่ายชนชั้นนำนักธุรกิจเชียงใหม่ใช้กรอบคิดเชิงศาสนามาใช้เป็นกรอบจริยธรรมทางการเมืองกำกับพฤติกรรมของนักการเมือง และใช้แนวคิดกษัตริย์นิยมมาเสริมแนวทางของกลุ่มพันธมิตรอย่างเข้มข้น ทำให้ได้สมาชิกที่มีความคิดแบบสุดขั้วเข้าร่วมกลุ่มจำนวนหนึ่ง ดังเช่นนายคเชนุ ฉายศรีสินธุ์ ได้เข้าร่วมเคลื่อนไหวกับเครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่และทำให้บทบาทของแกนนำฝั่งชนชั้นกลางและนักธุรกิจมีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น เพราะการสนับสนุนทรัพยากรเพิ่มขึ้นแก่เครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังเป็นกำลังสำคัญในการผลักดันพรรคการเมืองใหม่ (New Politics Party) ตามนโยบายของกลุ่มพันธมิตรที่ต้องการสร้างพรรคการเมืองที่ส่งเสริมให้คนตีปีกครองบ้านเมืองและเชิดชูสถาบันกษัตริย์³⁵⁸ คเชนุมีบทบาทในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งจนได้รับคะแนนเสียงแบบบัญชีรายชื่อถึง 2,271 คะแนน ซึ่งเป็นคะแนนบัญชีรายชื่อสูงที่สุดจากทั่วประเทศของพรรคการเมืองใหม่³⁵⁹ และนอกจากนี้ยังร่วมมือกับเครือข่ายนักพัฒนาเอกชน นักวิชาการ นักการเมืองท้องถิ่น ข้าราชการภาคเอกชน และกลุ่มการเมืองเสื้อเหลืองเสื้อแดงในการสลายความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างสีเสื้อกับกลุ่มคนเสื้อแดงจนส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่ โดยร่วมมือกับหอการค้าจังหวัดเชียงใหม่เพื่อผลักดันให้มีการกระจายอำนาจเพื่อแก้ไขปัญหาของเมืองเชียงใหม่³⁶⁰ เข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอทางออกเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และได้ขยายฐานของสมาชิกจนกลายเป็น “เครือข่ายบ้านชุมชนเมืองเย็น” ซึ่งเป็นบันไดขั้นแรกไปสู่การนำเสนอแนวคิด “เชียงใหม่จัดการตนเอง”

4.1.4 เครือข่ายนักศึกษากิจกรรมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เครือข่ายนักศึกษากิจกรรมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นกลุ่มนักศึกษาจากคณะต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่เริ่มต้นมีความสนใจในปัญหาสังคมและการเมืองมาตั้งแต่เริ่มเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัย พวกเขาเข้าร่วมชมรมอาสาพัฒนาและบำเพ็ญประโยชน์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ทำให้ได้รู้จักกลุ่มเพื่อนและรุ่นพี่ที่มีความคิดทางการเมืองเดียวกัน เมื่อชมรมจัดโครงการค่ายอาสาพัฒนาชนบทในพื้นที่ภาคเหนือทำให้พวกเขามีโอกาสได้สัมผัสกับสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมและที่ได้รับฟังความเดือดร้อนจากชาวบ้าน และต้องการที่จะเป็นส่วนหนึ่งของการแก้ไขปัญหาเหล่านั้นมาโดยตลอด ในช่วงปีพ.ศ. 2548 พวกเขาจึงมักจัดโครงการค่ายอาสาไปในพื้นที่ที่มีปัญหา

³⁵⁸ ประชาไท. (2552). พันธมิตรตั้งพรรค "การเมืองใหม่" ชูเหลือง-เขียว "สมศักดิ์ โกศัยสุข" เป็นหัวหน้าพรรคชั่วคราว.

สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://prachatai.com/journal/2009/06/24516>

³⁵⁹ ศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ. (2560). ข้อมูลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ปี พ.ศ. 2554. สืบค้นออนไลน์.

ที่มา https://data.go.th/th/dataset/item_5f27a093-15cb-416f-a9e0-45ae87a61a19

³⁶⁰ คเชนุ ฉายศรีสินธุ์. (28 มิถุนายน 2563). สัมภาษณ์.

ความขัดแย้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาความขัดแย้ง 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ในพื้นที่จังหวัดปัตตานี การไปทำค่ายอาสาที่ปัตตานีเป็นเวลากว่าสองสัปดาห์ทำให้พวกเขาตระหนักถึงการบริหารประเทศของรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร ที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งชายแดนใต้ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น และเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้นักศึกษากิจกรรมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เริ่มสนใจติดตามปัญหาการเมืองที่เกิดจากทักษิณ ชินวัตร ด้วยเหตุนี้ทำให้นักศึกษากิจกรรมที่มีความคิดเห็นคล้ายกันเริ่มพบปะพูดคุยกันมากขึ้น เพื่อกำหนดท่าทีและสภาพปัญหาที่พวกเขาเห็นว่ามีความสำคัญและจำเป็นต้องได้รับการแก้ไข จนได้จัดตั้งเป็น “กลุ่มก้าวที่กล้าเพื่อประชาธิปไตย” นำโดยนายพงษ์พันธ์ ชุ่มใจ นักศึกษาคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งกลายเป็นกลุ่มต่อสู้ของนักศึกษาในเวลาต่อมา³⁶¹ การรวมตัวของนักศึกษากิจกรรมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ในช่วงที่การเมืองแหลมคมได้จุดประกายให้เกิดการเคลื่อนไหวในหมู่นักศึกษาจำนวนหนึ่งที่สนใจการเมืองไทย จนกระทั่งมีรัฐบาลทักษิณ ชินวัตรประกาศการทำความตกลงการค้าเสรี (Free Trade Agreement: FTA) กับสหรัฐอเมริกาที่จังหวัดเชียงใหม่ ส่งผลให้เกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์ทั้งนายสนธิ ลิ้มทองกุล ผู้นำการชุมนุมต่อต้านทักษิณและจากหลายภาคส่วน และเกิดการนัดชุมนุมประท้วงที่จังหวัดเชียงใหม่เพื่อคัดค้านการทำความตกลงในครั้งนี้ ทำให้กลุ่มเคลื่อนไหวจากทั่วประเทศเดินทางมายังจังหวัดเชียงใหม่เช่นเดียวกับกลุ่มนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่เข้ามาขอใช้พื้นที่ของมหาวิทยาลัย ทำให้นักศึกษากิจกรรมมีโอกาสได้พบปะกับ สุริยันต์ ทองหนูเอียด ที่ปรึกษาสมัชชาคนจนและกลุ่มสแกน., นิคม พุทธา นักพัฒนาเอกชน, เครือข่ายผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์, กลุ่มก๊อปปี้ไฟ, และมูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม (มอส.) ที่เป็นเครือข่ายนักพัฒนาเอกชนและที่ต่อมาได้เข้ามามีบทบาทเป็น “พี่เลี้ยง” ในการประสานงานกับนิสิตนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ และยังเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญที่ทำให้ ปัทมาพร บัวแดง, ยุทธพงศ์ ชันประกอบ, และเพื่อนนักศึกษา กิจกรรมได้เข้าร่วมกับเครือข่ายสหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย (สนนท.) โดยรับหน้าที่เป็นทีมประสานงานของทางมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ทั้งยังได้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายนักพัฒนาเอกชน และได้รู้จักกับนักเคลื่อนไหวทางสังคมที่กำลังขับเคลื่อนประเด็นการเมืองภาคประชาชนที่สอดคล้องกับกรอบความคิดของพวกเขา³⁶² การชุมนุมประท้วงการทำความตกลงการค้าเสรีกับสหรัฐอเมริกาเมื่อวันที่ 9 - 13 มกราคม พ.ศ.2549 ที่จังหวัดเชียงใหม่ ทำให้เครือข่ายนักศึกษากิจกรรมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้เข้าร่วมเคลื่อนไหวต่อสู้กับเครือข่ายนักพัฒนาเอกชน นักเคลื่อนไหวทางสังคม และสนนท. เพื่อต้านข้อตกลงเอฟทีเอโดยการเดินขบวนไปตามสถานที่สำคัญในเมืองเชียงใหม่

³⁶¹ ประชาไท. (2549). ข่าวแถลงการณ์จากกลุ่มก้าวที่กล้าเพื่อประชาธิปไตย. สืบค้นออนไลน์. ที่มา

<https://prachatai.com/journal/2006/02/22246>

³⁶² ปัทมาพร บัวแดง. (4 ตุลาคม 2563). สัมภาษณ์.

- การเข้าร่วมขบวนการต่อต้านทักษิณจังหวัดเชียงใหม่

ภายหลังการประท้วงเอฟทีเอยุติลงแล้ว ปีพมาพร บัวแดง, ยุทธพงศ์ ชันประกอบ, และเพื่อนนักศึกษากิจกรรมได้ร่วมทำกิจกรรมการเคลื่อนไหวกับเครือข่ายสนนท. ที่นักศึกษาในแต่ละเครือข่ายจะมีประเด็นที่สนใจแตกต่างกันออกไป เช่น กลุ่มเสื่อของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงสนใจประเด็นสมัชชาคนจน เครือข่ายนักศึกษาภาคใต้สนใจปัญหาความขัดแย้งในสามจังหวัด และเครือข่ายนักศึกษาภาคอีสานต่อสู้เรื่องเขื่อน สิทธิการเข้าถึงที่ดิน และสิทธิในการใช้ทรัพยากรในพื้นที่ เป็นต้น ขณะเดียวกันนักศึกษากิจกรรมยังไม่มีประเด็นต่อสู้เรียกร้องเป็นของตนเองจึงมองสนนท.และมูลนิธิมอส.เป็นพื้นที่การเรียนรู้ ในช่วงนี้เองที่มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม (มอส.) ได้ได้จัดงานสรุปบทเรียนต่าง ๆ ภายหลังจากการประท้วงเอฟทีเอ จึงได้มีการเสนอประเด็นการตรวจสอบพฤติกรรมของรัฐบาลทักษิณ เช่น การขายหุ้นชินคอร์ป การขายที่ดินย่านรัชดา การคอร์ปชั่นเชิงนโยบาย ผลประโยชน์ทับซ้อน และความชอบธรรมของรัฐบาลทักษิณ ทำให้พวกเขาเริ่มสนใจประเด็นดังกล่าว และเมื่อนักศึกษาในเครือข่ายสนนท.มีมติจะเข้าร่วมกับพันธมิตรทำให้กลุ่มนักศึกษากิจกรรมตัดสินใจเข้าร่วมเคลื่อนไหวเป็นแนวร่วมกับสนนท.และกลุ่มพันธมิตรตั้งแต่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2549 และเดินทางไปร่วมการประชุมกับกลุ่มพันธมิตรที่กรุงเทพฯ

อย่างไรก็ตามนักศึกษากิจกรรมค้นพบว่า การเคลื่อนไหวในนามของชมรมอาสาพัฒนา ฯ มีข้อจำกัดหลายประการเพราะต้องปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จึงมีข้อจำกัดในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออกทางการเมือง ปีพมาพร, ยุทธพงศ์, และเพื่อนนักศึกษากิจกรรมจึงได้ร่วมกันจัดตั้ง “กลุ่มเงืง” เพื่อทำกิจกรรมทางการเมืองในมหาวิทยาลัยร่วมกับกลุ่มก้าวที่กล้าเพื่อประชาธิปไตย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปิดพื้นที่ในเชียงใหม่ให้มีพื้นที่ในการพูดคุยทางการเมืองเช่นเดียวกับกรุงเทพฯ ให้เป็นพื้นที่ที่เปิดกว้างในการร่วมกันตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล เผยแพร่ข้อมูลเชิงวิชาการเกี่ยวกับความไม่ชอบธรรมของรัฐบาลทักษิณ และจัดงานเสวนาวิชาการที่เชิญนักวิชาการมาร่วมพูดคุยให้ความรู้ โดยในช่วงแรกก่อตั้ง กลุ่มเงืงมีความสนใจในประเด็นที่มุ่งเน้นไปยังการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลไทยรักไทยและการคอร์ปชั่นของทักษิณ/ครอบครัว ในระหว่างนั้นมีการ “เครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่” โดยเครือข่ายนักพัฒนาเอกชนและแกนนำกลุ่มภาคีคนฮักเชียงใหม่ นำโดยสุริยันต์ ทองหนูเอียด, อาจารย์ ฉ., และชมพูนุท โทสินธิติ พวกเขาได้เข้ามาร่วมทำกิจกรรมในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่กับกลุ่มเงืงโดยผ่านการติดต่อกับเครือข่ายนักพัฒนาเอกชนที่ใกล้ชิดกับกลุ่มนักศึกษากิจกรรม แต่เครือข่ายนักพัฒนาเอกชนและแกนนำกลุ่มภาคีคนฮักเชียงใหม่เป็นกลุ่มที่มีกำลังทรัพยากรและมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับทางเครือข่ายสนนท. ล้มทองกุล ทำให้พวกเขาได้เข้ามามีบทบาทหน้าในเครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่และเข้ารับช่วงต่อการจัดกิจกรรมในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ทั้งหมดจากนักศึกษากิจกรรม ปีพมาพร, ยุทธพงศ์, และเพื่อนนักศึกษากิจกรรมจึงหันไปมุ่งเน้นการจัดทำเวทีเสวนา การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารไปยังเพื่อนนักศึกษา และการล่ารายชื่อ

นักศึกษาที่สนับสนุนกลุ่มพันธมิตร จากนั้นเมื่อเห็นว่าเครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่สามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างมั่นคงแล้ว นักศึกษากิจกรรมจึงเปลี่ยนบทบาทเป็นการไปเข้าร่วมชุมนุมกับกลุ่มพันธมิตรที่กรุงเทพฯกับกลุ่มเพื่อนเป็นประจำโดยมีเครือข่ายสนนท.เป็นผู้สนับสนุนเงินทุนในการเดินทางและการประชุม³⁶³

การเข้าร่วมการชุมนุมของนักศึกษากิจกรรมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่และนักศึกษาในเครือข่ายสนนท. ทำให้กลุ่มพันธมิตรมีเครือข่ายแนวร่วมที่เป็นนิสิตนักศึกษาและเยาวชนเข้าร่วมมากขึ้น นักศึกษากิจกรรมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เข้าร่วมชุมนุมทางการเมืองกับกลุ่มพันธมิตร โดยเข้าร่วมกับเวทีฝ่ายเครือข่ายนักพัฒนาเอกชน พวกเขา มองว่ากลุ่มพันธมิตรเป็นเสมือนพื้นที่แห่งความหลากหลายทางความคิดและเปิดกว้างให้ผู้คนมีโอกาสได้เข้ามาแสดงความคิดเห็นและนำเสนอความเดือดร้อนของตนเองผ่านเวทีพันธมิตร อีกทั้งยังเป็นการใช้สิทธิในการชุมนุมทางการเมืองเพื่อตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลที่กีดกันตามครรลองของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย การเข้าร่วมชุมนุมของพวกเขาดำเนินไปจนกระทั่งมีแนวคิดจากกลุ่มสมาชิกวุฒิสภา (สว.) นักวิชาการ ราชินิกุล แพทย์อาวุโส ศิลปินแห่งชาติ และประชาชนจำนวนหนึ่งที่ต้องการยื่นถวายฎีกาต่อพระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ 9) เพื่อขอพระราชทานรัฐบาลชั่วคราวและนายกรัฐมนตรีคนใหม่ตามมาตรา 7 ของรัฐธรรมนูญพ.ศ. 2540 เพราะเห็นว่ารัฐบาลทักษิณไม่สามารถแก้ไขสถานการณ์ที่อาจนำไปสู่ภาวะชะงักงันทางการเมืองได้ แนวคิดดังกล่าวได้กลายเป็นที่ถกเถียงในสังคมทั้งฝ่ายที่เห็นด้วยและฝ่ายที่คัดค้าน จนกระทั่งมีการนำประเด็นนายกพระราชทานตามมาตรา 7 ขึ้นปราศรัยว่าได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มพันธมิตรและกลุ่มประชาชนอื่น ๆ โดยที่นักศึกษากิจกรรมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีทั้งที่ไม่เห็นด้วยกับแนวทางดังกล่าวและผู้ที่ไม่เห็นด้วยแต่ยังสามารถร่วมงานกับกลุ่มพันธมิตรต่อได้ แต่ในท้ายที่สุดกลุ่มนักศึกษากิจกรรมก็มีมติร่วมกันว่าพวกเขาไม่อาจเข้าร่วมกับกลุ่มพันธมิตรและเครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่ต่อได้ พวกเขาจึงนำประเด็นดังกล่าวไปประมุขหารือกับเครือข่ายสนนท. และมีมติการประชุมว่าเครือข่ายสนนท. ไม่สนับสนุนแนวคิดนายกพระราชทานตามมาตรา 7 และสนนท. จะถอนตัวออกจากการสนับสนุนกลุ่มพันธมิตร แต่ในวันต่อมาหลังจากเลขาธิการสนนท. และตัวแทนนักศึกษากิจกรรมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้เข้าร่วมประชุมกับสุริยะใส กตะศิลาและตัวแทนกลุ่มพันธมิตรแล้วกลับยืนยันที่จะนำสนนท. เข้าร่วมกับกลุ่มพันธมิตรต่อไป เครือข่ายนักศึกษากิจกรรมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เห็นว่า

³⁶³ ยุทธพงศ์ ชื่นประกอบ. (25 พฤศจิกายน 2563). สัมภาษณ์.

“...พันธมิตรควรมีบทบาทเป็นกลไกในการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล และเป็นพื้นที่ของความหลากหลายทางความคิด ไม่ควรเสนอแนวทางที่ขัดกับระบอบประชาธิปไตย การกลับไปสนับสนุนพันธมิตรของสนท. จึงเหมือนเป็นช่วงชิงพื้นที่เคลื่อนไหวไป”

“...หลังจากนั้นพันธมิตรก็เปลี่ยนไปแล้ว พอกลุ่มภาคประชาชนที่ความคิดหลากหลายออกไป ขบวนการที่เหลือถูกครอบงำด้วยกลุ่มที่สนับสนุน royalist, , upper class NGO, และ NGO สายที่ต้องพึ่งพาเงินทุนจากรัฐ องค์กรต่างประเทศ ทำให้ถูกครอบงำ แนวทางการเคลื่อนไหว” (สัมภาษณ์ ปัทมาพร บัวแดง)

ปัทมาพร, ยุทธพงศ์, นาย ท., และเพื่อนนักศึกษากิจกรรมบางส่วนจึงตัดสินใจถอนตัวออกจากขบวนการต่อสู้ เพราะพวกเขาเห็นว่ากลุ่มพันธมิตรไม่ควรเสนอแนวทางที่ขัดกับระบอบประชาธิปไตย และเห็นว่าเครือข่ายนิสิตนักศึกษาได้ถูกช่วงชิงการนำและพื้นที่เคลื่อนไหวไปโดยกลุ่มคนที่มีความใกล้ชิดกับเครือข่ายนักพัฒนาเอกชนที่มีแนวคิดอนุรักษนิยม จึงเป็นเหตุผลให้พวกเขายุติการสนับสนุนกลุ่มพันธมิตรและกลับจังหวัดเชียงใหม่ อีกทั้งเมื่อเกิดการทำรัฐประหารในเดือนกันยายน พ.ศ.2549 พวกเขาได้กิจกรรมคัดค้านการรัฐประหารในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จัดวงเสวนาเชิญคณาจารย์มาร่วมพูดคุยให้ความรู้และแจกแผ่นพับให้ความรู้เรื่องรัฐประหาร ทำให้เกิดความขัดแย้งกับแกนนำรุ่นสองเพราะความเห็นขัดแย้งกัน และในเวลาต่อมาพวกเขาเริ่มตั้งคำถามกับกลุ่มพันธมิตรและแกนนำฝั่งนักพัฒนาเอกชนเพราะเห็นว่าพวกเขาต่างได้รับตำแหน่งในคณะกรรมการต่างๆ และผลประโยชน์ต่างตอบแทนจากการเพิกเฉยไม่คัดค้านการยึดอำนาจ ขณะที่ม็อบนักศึกษากิจกรรมบางส่วน เช่น นาย ว.และนาย ท. ที่เห็นว่าแม้ความคิดเห็นไม่ตรงกันแต่ควรผลักดันขบวนการต่อต้านทักษิณต่อไป พวกเขาจึงเคลื่อนไหวในนามสมาชิกสนท.แทนและต่อมาได้เข้าร่วมกลุ่มเยาวชนพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (Young People’s Alliance for Democracy : Young P.A.D.) ในช่วงปีพ.ศ.2551 ซึ่งได้รับการเตรียมการให้ขึ้นเป็นแกนนำรุ่นถัดไปหากแกนนำกลุ่มพันธมิตรในปัจจุบันถูกรัฐบาลสมชาย วงศ์สวัสดิ์จับกุม และได้ขึ้นมีบทบาทสำคัญในการควบคุมดูแลเวทีปราศรัยที่ใช้เป็นสถานที่ชุมนุมระยะยาว³⁶⁴

³⁶⁴ นาย ว. (5 สิงหาคม 2563). สัมภาษณ์; นาย ท. (3 สิงหาคม 2563). สัมภาษณ์.

4.1.5 เครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่

นักการเมืองท้องถิ่นเป็นหนึ่งในผู้มีบทบาทสำคัญกลุ่มหนึ่งในการเคลื่อนไหวของเครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่ บงกช ตูลานนท์ มาจากครอบครัวนักการเมืองท้องถิ่นที่มีอิทธิพลในพื้นที่อำเภอเมืองเชียงใหม่มาหลายยุคหลายสมัย ทำให้เติบโตมาอย่างมีความคุ้นเคยกับบริบทแวดล้อมทางการเมืองเป็นอย่างดี ขณะที่ก็มีสมาชิกครอบครัวบางส่วนทำงานใกล้ชิดกับกับพรรคไทยรักไทย เช่นเดียวกันกับคนที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองของพรรคการเมือง ป. ส่วนภานุพงศ์ วีรตันตยานนท์ เป็นสมาชิกของครอบครัวนักการเมืองท้องถิ่นพรรคการเมืองและเข้าสู่วงการการเมืองในฐานะนักการเมืองเยาวชนของพรรค ป. มาตั้งแต่ยังเด็กทำให้คุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมทางการเมืองเป็นอย่างดี เช่นเดียวกันกับสุพรรณษา สุริยวงศ์ ที่มาจากครอบครัวผู้ทำงานใกล้ชิดกับตระกูลนักการเมืองท้องถิ่นเก่าแก่ จึงมีความรู้ความเข้าใจต่อการเมืองเป็นอย่างดีเช่นเดียวกัน ขณะที่นาย ส. แม้ไม่ได้มีภูมิหลังครอบครัวมาจากตระกูลนักการเมืองแต่มีประสบการณ์ทำงานมวลชนร่วมกับเครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่น

- การเข้าร่วมขบวนการต่อต้านทักษิณจังหวัดเชียงใหม่

ในช่วงแรกที่เครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่ก่อตั้งขึ้นโดยเครือข่ายนักพัฒนาเอกชน เครือข่ายคนเดือนตุลา และเครือข่ายนักธุรกิจชนชั้นกลางในจังหวัดเชียงใหม่ และยังคงความเคลื่อนไหวหลักภายในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ นั้นยังไม่ได้รับการสนับสนุนและเป็นที่ยึดใจในคนเชียงใหม่มากนัก แต่ถึงกระนั้นพวกเขาก็แสวงหาความร่วมมือในฐานะปัจเจกบุคคลหรือใช้สายสัมพันธ์ส่วนตัวกับเครือข่ายอื่น ทำให้ในขณะนั้นเครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่นยังไม่ได้เข้าร่วมสนับสนุนเครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่ มีเพียงบงกชและนาย ส. ที่เข้าสนับสนุนกลุ่มพันธมิตรมาตั้งแต่ต้น บงกชเป็นบุคคลที่ให้การสนับสนุนด้านทุนทรัพย์และสนับสนุนพาหนะเดินทางไปร่วมชุมนุมที่กรุงเทพฯ แต่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมที่จัดโดยเครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่ ทั้งนี้เพราะตำแหน่งทางการเมืองท้องถิ่นในขณะนั้นทำให้ไม่สามารถสนับสนุนเครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่อย่างเปิดเผย จึงเดินทางไปร่วมการประชุมประท้วงกับกลุ่มพันธมิตรที่กรุงเทพฯ เป็นหลัก รวมถึงยังให้การช่วยเหลือด้านระดมมวลชนในพื้นที่ใกล้เคียงมาร่วมกิจกรรมของเครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่และส่งมวลชนไปร่วมฟังการประชุมที่กรุงเทพฯ จนกระทั่งกลุ่มพันธมิตรยุติการประชุมหลังจากเหตุการณ์รัฐประหาร 14 กันยายน พ.ศ.2549 จึงได้บทบาทสนับสนุนกลุ่มพันธมิตรและเครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่³⁶⁵ ขณะที่นาย ส. สนใจกลุ่มพันธมิตรมาตั้งแต่ต้นเพราะเห็นว่าพฤติกรรมทางการเมืองของทักษิณและพรรคไทยรักไทยไม่มีความชอบธรรม จึงติดตามผ่านช่อง

³⁶⁵ บงกช ตูลานนท์. (15 กันยายน 2563). สัมภาษณ์.

โทททัศน์เอเอสทีวีและทราบว่าสำนักงานหนังสือพิมพ์ผู้จัดการสาขาเชียงใหม่ได้จัดกิจกรรมถ่ายทอดสดการปราศรัยของเครือข่ายสนธิ จึงเป็นจุดเริ่มต้นให้ชาวเชียงใหม่ที่มีความคิดเห็นเหมือนกันมาพบกัน เช่นเดียวกับการปราศรัยของแกนนำเครือข่ายสนธิที่จังหวัดลำปางที่มีชาวเชียงใหม่และจังหวัดต่าง ๆ ทั่วภาคเหนือเดินทางไปร่วมงาน ทำให้ได้เริ่มรวมตัวเป็นเครือข่ายผู้สนับสนุนพันธมิตรเชียงใหม่ จากนั้นนาย ส. จึงได้มาเข้าร่วมกับเครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่ที่นำโดยสุริยันต์, บัณรส, นาย ฉ., และชมพูนุท ซึ่งต่างเป็นบุคคลที่ต่างทำงานร่วมกับเครือข่ายนักพัฒนาเอกชนในประเด็นประเด็นสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และการพัฒนาเมืองเชิงอนุรักษ์เมืองเชียงใหม่อยู่ก่อนแล้วทำให้การก่อตั้งขบวนการต่อต้านทักษิณและการทำงานในขบวนการเป็นไปอย่างรวดเร็ว

“...ประสบการณ์ของสุริยันต์ส่งผลอย่างมากต่อการจัดขบวนการ เขามีประสบการณ์ในการทำงานมวลชนและขบวนการเคลื่อนไหวมาก่อน เข้ามาช่วยทำให้เกิดการก่อตัวของกลุ่มมวลชน, การจัดกระบวนการของมวลชน, กำหนดประเด็น, และกำหนดทิศทางของการเคลื่อนไหวของขบวนการ ส่วนภาคีคนฮักเชียงใหม่ที่มีสมาชิกเป็น NGO อยู่แล้ว พวกเขาเคลื่อนไหวในพื้นที่ภาคเหนือเรื่องการพัฒนาเมืองและการอนุรักษ์เมืองเชียงใหม่ พอพวกเขามาร่วมกันเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณ มันก็เลยกลายเป็นเครือข่ายพันธมิตรได้” (สัมภาษณ์ นาย ส.)

หลังจากนั้นนาย ส. จึงเข้าไปมีบทบาทในการประสานงานระหว่างนักพัฒนาเอกชน ประชาชน และพันธมิตรกรุงเทพ และเป็นผู้ทำระบบสมาชิกของผู้เข้าร่วมสนับสนุนเครือข่ายพันธมิตร ทำให้สะดวกต่อการระดมมวลชนไปร่วมชุมนุมจนกระทั่งกลุ่มพันธมิตรลดบทบาทลงหลังการรัฐประหารพ.ศ.2549³⁶⁶

จนกระทั่งพรรคพลังประชาชนชนะการเลือกตั้งและรัฐบาลตัวแทนทักษิณได้ครองอำนาจรัฐอีกครั้งหนึ่ง กลุ่มพันธมิตรได้กลับมาจัดการชุมนุมใหญ่อีกครั้งเพื่อคัดค้านการสืบทอดอำนาจของระบอบทักษิณ ในครั้งนี้เครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่นได้ร่วมสนับสนุนกลุ่มพันธมิตรกรุงเทพอีกครั้งเช่นเดียวกัน เมื่อการชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง พวกเขาเห็นว่าเครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่มักต้องเผชิญหน้ากับกลุ่มคนเสื้อแดง (แนวร่วมประชาชนเพื่อประชาธิปไตย) ที่เป็นผู้สนับสนุนทักษิณ ชินวัตรจนเกิดอันตรายอยู่บ่อยครั้ง อีกทั้งเห็นว่าเมื่อเครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่ปรับโครงสร้างองค์กรโดยจัดตั้งแกนนำรุ่น 2 ขึ้น ซึ่งนาย ส. เห็นว่า

³⁶⁶ นาย ส. (31 กรกฎาคม 2563). สัมภาษณ์.

“...แกนนำรุ่น 2 เป็นการปรับยุทธศาสตร์ของพันธมิตรในการสื่อสารกับคนเชียงใหม่ว่าแกนนำของพวกเขาล้วนเป็นคนเชียงใหม่ แต่ปัญหาอยู่ที่แกนนำรุ่น 2 ไม่มีพื้นฐานวิถีคิดในเชิงรัฐศาสตร์และมักเคลื่อนไหวตามอารมณ์ของมวลชนที่ถูกส่งต่อมาจากพันธมิตรกรุงเทพโดยไม่วิเคราะห์ข้อมูลให้ดีกว่าก่อน” (สัมภาษณ์ นาย ส.)

เครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่นจึงลดบทบาทการประสานงานให้เครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่ลง และแยกตัวมาทำกิจกรรมกับกลุ่มของนายเทอดศักดิ์ เจียมกิจวัฒนาเป็นหลัก นายเทอดศักดิ์เป็นผู้ดำเนินรายการแยกตัวมาทำกิจกรรมกับกลุ่มของนายเทอดศักดิ์ เจียมกิจวัฒนาเป็นหลัก นายเทอดศักดิ์เป็นผู้ดำเนินรายการและเจ้าของสถานีวิทยุชุมชนวิหคเรดิโอ ได้เข้าเป็นแนวร่วมของเครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่ สถานีวิทยุวิหคเรดิโอทำหน้าที่เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารจากทางพันธมิตรและรายการของเอเอสทีวีให้กับประชาชนที่สนใจรับฟังและถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร และเป็นสถานที่จัดการชุมนุม แลกเปลี่ยนความเห็นและแสดงออกทางการเมืองของชาวพันธมิตรเชียงใหม่ มักมีการจัดกิจกรรมในหมู่ชาวพันธมิตรและเชิญแกนนำกลุ่มพันธมิตรมาปราศรัย ทำให้สถานที่ตั้งวิหคเรดิโอเป็นเสมือนสถานที่รวมตัวแลกเปลี่ยนความเห็นของผู้ติดตามรายการและมีความคิดเห็นตรงกัน³⁶⁷ ในช่วงนี้เองที่ บงกช, ภาณุพงศ์, และสุพรรณษาเข้ามาร่วมสนับสนุนวิหคเรดิโอและพันธมิตรเชียงใหม่อย่างแข็งขัน เช่นเดียวกับนิตยาพร, คเชญ, และชมพูนุทจากเครือข่ายชนชั้นกลางนักธุรกิจและเครือข่ายคนเดือนตุลาที่มาร่วมสนับสนุนวิหคเรดิโอเช่นเดียวกัน โดยไม่ได้รับการสนับสนุนจากเครือข่ายนักพัฒนาเอกชน และนาย ส. เพราะมีแนวทางและวิธีการต่อสู้ที่แตกต่างกัน

หลังจากเครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่น เครือข่ายชนชั้นกลางนักธุรกิจ และเครือข่ายคนเดือนตุลาได้เข้าร่วมสนับสนุนสถานีวิทยุวิหคเรดิโอแล้ว พวกเขากลายเป็นขบวนการสื่อเหลืองเชียงใหม่ที่มีความเข้มแข็งและเป็นหนึ่งในแนวร่วมของกลุ่มพันธมิตรที่มีอิทธิพลอย่างมากในพื้นที่ภาคเหนือ การถ่ายทอดรายการเอเอสทีวีและการชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรผ่านคลื่นวิทยุชุมชนทำให้วิหคเรดิโอสามารถขยายฐานเสียงมวลชนผ่านสถานีวิทยุของตนเอง ทั้งยังสามารถสร้างฐานมวลชนที่มีจำนวนแน่นหนาผ่านระบบการลงทะเบียนสมาชิกของสถานีวิทยุ ทำให้สามารถระดมทุนทรัพย์ที่สมาชิกบริจาคให้แก่วิหคเรดิโอโดยตรงได้เป็นจำนวนมาก รวมถึงได้รับเงินทุนสนับสนุนจากนักการเมืองท้องถิ่นและสมาชิกพรรคการเมือง ป. เงินทุนดังกล่าวถูกนำไปใช้เป็นค่าพาหนะในการนำมวลชนจากเชียงใหม่ไปร่วมชุมนุมกับกลุ่มพันธมิตรที่กรุงเทพฯ ซึ่งระดมมวลชนผ่านการสื่อสารวิทยุและการส่งข้อความสั้น (SMS) ไปยังสมาชิกที่ได้ลงทะเบียนไว้กับทางสถานีวิทยุ ทำให้สามารถระดมผู้สนับสนุนไปร่วมการชุมนุมขับไล่ นายสมัคร สุนทรเวช และเป็นรัฐบาลตัวแทนทักษิณได้มากถึงครั้งละหลายร้อยคน กระทั่ง

³⁶⁷ ภาณุพงศ์ วีรตันตยานนท์. (17 กันยายน 2563). สัมภาษณ์.

นายสมัคร สุนทรเวชพ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีต่อ ทำให้กลุ่มพันธมิตรมองว่าเป็นการสืบทอดอำนาจของระบอบทักษิณ กลุ่มพันธมิตรได้ใช้ยุทธศาสตร์ดาวกระจายเป็นการปิดล้อมรัฐสภาเพื่อไม่ให้รัฐบาลสมชายแถลงนโยบายต่อสภานิติบัญญัติ และการปิดล้อมสถานที่สำคัญทางราชการเพื่อกดดันให้สมชาย วงศ์สวัสดิ์ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ภายหลังจากการสลายชุมนุมของกลุ่มพันธมิตร ทำให้สถานีวิทยุวิทยุหเรดิโอถูกสั่งควบคุมไม่ให้จัดรายการวิทยุและกระจายเสียงในลักษณะการปลุกกระดม แต่สมาชิกในเครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่ยังไปร่วมการชุมนุมในนามปัจเจกบุคคล³⁶⁸

เมื่อนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะขึ้นเป็นรัฐบาลต่อจากนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์แล้ว รัฐบาลนายอภิสิทธิ์ถูกกลุ่มคนเสื้อแดงชุมนุมประท้วงเรียกร้องให้ยุบสภาเพื่อจัดการเลือกตั้งใหม่ เครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่นก็ได้ออกมาจัดกิจกรรมงานสัมมนา “ชาวเชียงใหม่ไม่ยุบสภา” เพื่อสนับสนุนรัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์ให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีต่อไปจนเกิดการปะทะกับกลุ่มคนเสื้อแดง³⁶⁹ กระทั่งเกิดความขัดแย้งขึ้นภายในวิหเรดิโออันเนื่องมาจากความคิดเห็นเรื่องวิธีการต่อสู้ที่แตกต่างกัน และสมาชิกจากเครือข่ายชนชั้นกลางนักธุรกิจและเครือข่ายคนเดือนตุลาตั้งข้อกังขาถึงการจัดการงบประมาณของวิหเรดิโอ ทำให้เครือข่ายชนชั้นกลางนักธุรกิจ เครือข่ายคนเดือนตุลา และเครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่นค่อย ๆ ลดบทบาทของตนออกจากวิหเรดิโอและกลับไปทำกิจกรรมในฐานะเครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่ดั้งเดิม แต่ทว่าความขัดแย้งภายในเครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่เริ่มรุนแรงขึ้นเมื่อนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ได้ขึ้นเป็นรัฐบาลเมื่อ 17 ธันวาคม พ.ศ. 2551 ซึ่งมีแนวทางการบริหารประเทศที่แตกต่างไปจากแนวทางของกลุ่มพันธมิตร ทำให้แกนนำกลุ่มพันธมิตรวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาลอภิสิทธิ์อย่างรุนแรง ไม่ว่าจะเป็นกรณีข้อพิพาทพื้นที่ทับซ้อนชายแดนไทย – กัมพูชา, ข้อพิพาทเรื่องพลังงานน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ, และการจัดการกับระบอบทักษิณที่ไม่เด็ดขาด ซึ่งแกนนำรุ่น 2 ของเครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่รับเอาแนวคิดของกลุ่มพันธมิตรทำให้เกิดความไม่ลงรอยกับเครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่น

“...พันธมิตรทวงบุญคุณจากพวกเรามากเกินไป พันมิตรมีส่วนต่อการขึ้นเป็นรัฐบาลของอภิสิทธิ์จริง แต่พันธมิตรก็เหมือนคนทำนา ประชาธิปัตย์เหมือนคนมาเก็บเกี่ยวข้าว ไม่ได้หมายความว่าจะมาสั่งการอะไรประชาธิปัตย์ได้” (สัมภาษณ์ บงกช ตุลานนท์)

³⁶⁸ สุพรรณษา สุริยวงศ์. (20 กันยายน 2563). สัมภาษณ์.

³⁶⁹ Sanook. (2553). กลุ่ม FB เชียงใหม่ยังค้านยุบสภา. สืบค้นออนไลน์. ที่มา

“...พันธมิตรมองว่าเราไม่ช่วยคุณวีระออกมาจากเรื่องเขาพระวิหาร ที่จริงแล้วพอคุณมาเป็นผู้บริหารประเทศคุณจะรู้ว่ามันเป็นปัญหาระหว่างประเทศที่ซับซ้อนมาก เราไม่สามารถทำแบบที่เขาคิด คือ $1+1 = 2$ ถึงพันธมิตรโกรธอย่างไรเราก็เข้าไปแทรกแซงการจัดการของกัมพูชาไม่ได้” (สัมภาษณ์ กฤษณ์ ศรีเปารยะ)

ความไม่ลงรอยดังกล่าวกลายเป็นการแตกหักกันในขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่ เมื่อกลุ่มพันธมิตรตกตะกอนทางความคิดว่าจำเป็นต้องสร้างพรรคการเมืองที่สะท้อนความคิดทางการเมืองและเป็นตัวแทนของพวกเขาเอง จึงนำไปสู่การก่อตั้ง “พรรคการเมืองใหม่” เพื่อลงเลือกตั้งในการเลือกตั้งทั่วไปในปี.ศ.2554 ซึ่งเครือข่ายชนชั้นกลางนักธุรกิจและเครือข่ายคนเดือนตุลาให้การสนับสนุนแนวทางของกลุ่มพันธมิตรและต้องการธรรมาภิบาลเสี่ยงให้กับพรรคการเมืองใหม่อย่างเต็มที่ แต่เครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่นไม่เห็นด้วยกับหลักการตั้งพรรคการเมืองของกลุ่มพันธมิตร พวกเขาเห็นว่า

“...พันธมิตรควรเป็นการเคลื่อนไหวของภาคประชาชน (Social movement) ที่ทำหน้าที่ในการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล การเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของพรรคการเมืองจะทำให้ผู้สนับสนุนพันธมิตรเป็นเพียงกลุ่มผู้สนับสนุนพรรคการเมืองซึ่งลดทอนความเป็นภาคประชาชน ไม่ใช่ทุกคนที่มาประท้วงทุกคนจะเอาด้วยกับแนวทาง ไม่ควรเคลมว่าพรรคนี้น่าเท่ากับพันธมิตร” (สัมภาษณ์ นาย ส)

“...พันธมิตรควรมีสถานะเป็นขบวนการที่ตรวจสอบการเมือง ไม่ควรเข้าไปเล่นการเมืองเสียเอง และจะส่งผลเสียต่อประชาธิปไตยด้วยเพราะคะแนนของพรรคบางส่วนจะหายไปอยู่กับพันธมิตร แม้จะไม่กระทบมากนักแต่ก็ไม่ควรที่จะเสียคะแนนตรงนี้ไป” (สัมภาษณ์ ภาณุพงศ์ วีรตันตยานนท์)

ด้วยเหตุนี้เครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่นจึงยุติการสนับสนุนเครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่ และผู้เข้าร่วมชุมนุมที่นิยมพรรคประชาธิปัตย์ได้ตัดสินใจถอนตัวออกจากขบวนการ และหันไปสนับสนุนกิจกรรมที่เครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่นจัดขึ้นเพื่อสนับสนุนไม่ให้นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะตัดสินใจยุบสภาตามข้อเรียกร้องของกลุ่มคนเสื้อแดง

4.2 ช่วงที่สอง การเคลื่อนไหวของกลุ่มปปส. เชียงใหม่

หลังจากการเลือกตั้งทั่วไปในปีพ.ศ.2554 สิ้นสุดลงด้วยชัยชนะของพรรคเพื่อไทยที่นำโดยนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ทำให้สังคมจับตาวาอิทธิพลของทักษิณ ชินวัตรต่อการเมืองไทยยังคงอยู่ และสร้างความไม่พอใจแก่หลายภาคส่วน อีกทั้งการนำของยิ่งลักษณ์นับตั้งแต่ขึ้นสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีทำให้ประชาชนและองค์กรต่าง ๆ ตั้งคำถามถึงประสิทธิภาพของผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ตลอดจนการรับมือกับปัญหาวิกฤติต่าง ๆ เช่น วิกฤติอุทกภัยครั้งใหญ่ในปีพ.ศ.2554 ที่มีพื้นที่ประสบภัยกระจายตัวในทุกภาคของประเทศ โดยเฉพาะพื้นที่ภาคเหนือและภาคกลางที่เกิดน้ำท่วมหนักเป็นระยะเวลานานตั้งแต่ปลายเดือนกรกฎาคม - พฤศจิกายน พ.ศ.2554 วิกฤติการชะลอตัวของเศรษฐกิจโลกและเศรษฐกิจยุโรปในช่วงกลางปีพ.ศ.2555 การเยียวยาและฟื้นฟูบุคคลที่ได้รับผลกระทบทางการเมืองของกลุ่มผู้ชุมนุมปีพ.ศ.2552-2553 ที่นำไปสู่การวิพากษ์วิจารณ์ของผู้เห็นต่าง และข้อวิพากษ์วิจารณ์ถึงการบริหารประเทศว่าอยู่ภายใต้อิทธิพลของทักษิณ ชินวัตร เป็นเหตุให้กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยเริ่มกลับมาจัดการชุมนุมอีกครั้งเมื่อ 30 พฤษภาคม พ.ศ.2555 แต่กลุ่มพันธมิตรอ่อนแรงลงอย่างมากหลังจากแกนนำขบวนการต่างเผชิญคดีความจึงยุติการชุมนุมในเวลาไม่นาน จากนั้นในเดือนตุลาคม พ.ศ.2555 พล.อ.บุญเลิศ แก้วประสิทธิ์ (เสธอ้าย) ได้นำองค์การพิทักษ์สยาม (อพส.) จัดการชุมนุมโดยมีเป้าหมายเพื่อขับไล่รัฐบาลยิ่งลักษณ์ออกจากตำแหน่ง ที่มีผู้มาร่วมชุมนุมหลักหมื่นคนก่อนจะยุติการชุมนุมในเวลาไม่นาน ต่อมามีการชุมนุมในกรุงเทพฯ ขึ้นอีกครั้งเมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ.2556 ประชาชนจำนวนหนึ่งที่รวมตัวกันผ่านเฟซบุ๊กจัดตั้งมือบ้นากากขาวที่จะนัดการชุมนุมกันทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด ก่อนจะยุติบทบาทลงไปในเวลาไม่นานเพราะไม่มีแกนนำบริหารจัดการการชุมนุม จากนั้นในเดือนสิงหาคม พ.ศ.2556 เกิดการชุมนุมของกองทัพประชาชนโค่นล้มระบอบทักษิณ (กปท.) เพื่อขับไล่รัฐบาลยิ่งลักษณ์และกำจัดระบอบทักษิณ ซึ่งกลุ่มนี้ในเวลาต่อมาได้แยกตัวออกมาเป็นกลุ่มเครือข่ายนักศึกษาปฏิรูปประเทศไทย (คปท.) ที่นำโดยนายอุทัย ยอดมณี นายกองค่านักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง และนายนิธิตร์ ล้ำเหลือ อดีตทนายความของกลุ่มพันธมิตร ขณะเดียวกันพรรคประชาธิปัตย์ก็ได้เริ่มทำการจัดเวทีปราศรัยเพื่อคัดค้านร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมที่จะเข้าสู่การพิจารณาในวาระแรก ซึ่งพระราชบัญญัติดังกล่าวมีเนื้อความนิรโทษกรรมให้แก่ผู้มีความผิดในการชุมนุมทางการเมืองที่หมายรวมถึงทักษิณ ชินวัตร จนกลายเป็นชนวนเหตุสำคัญที่ทำให้พรรคประชาธิปัตย์ได้จัดเวทีปราศรัยใหญ่ที่สถานีรถไฟสามเสนเพื่อคัดค้านร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมในวาระสองและวาระสาม³⁷⁰ ก่อนที่จะไปตั้งเวทีการชุมนุมที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตยและสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ 9 คน ประกอบด้วย นายสุเทพ เทือกสุบรรณ

³⁷⁰ สำนักข่าวอิศรา. (2556). ย้อนรอย “บรรทัดสุดท้าย” ม็อบการเมือง สมัย รม.ยิ่งลักษณ์. สืบค้นออนไลน์. ที่มา https://www.isranews.org/content-page/item/25118-mob_25118.html

(อดีต ส.ส.สุราษฎร์ธานี) นายถาวร เสนเนียม (อดีต ส.ส.สงขลา) นายอิสสระ สมชัย (อดีต ส.ส.บัญชีรายชื่อ) นายสาทิตย์ วงศ์หนองเตย (อดีต ส.ส.ตรัง) นายวิทยา แก้วภราดัย (อดีต ส.ส.นครศรีธรรมราช) นายชุมพล จุลใส (อดีต ส.ส.ชุมพร) นายพุทธิพงษ์ ปุณณกันต์ นายเอกนัฏ พร้อมพันธุ์ และนายณัฐพล ทีปสุวรรณ (อดีต ส.ส. กทม.) ได้ประกาศลาออกจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพื่อยกระดับการต่อสู้คัดค้านร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม ที่ลุกลามไปเป็นการขับไล่รัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตรในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2556

4.2.1 เครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่

ในช่วงการบริหารงานของรัฐบาลอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ที่ได้แยกตัวจากเครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่และกลุ่มพันธมิตร เนื่องจากแกนนำรุ่น 2 ของเครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่เคลื่อนไหวตามแนวทางของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ซึ่งไม่เห็นด้วยและโจมตีการทำงานของรัฐบาลอภิสิทธิ์ เครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่นจึงไม่พอใจทั้งกลุ่มพันธมิตรและเครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่ พวกเขาได้เคลื่อนไหวอีกครั้งเพื่อสนับสนุนรัฐบาลอภิสิทธิ์ไม่ให้ยุบสภาผู้แทนราษฎรตามข้อเรียกร้องของกลุ่มคนเสื้อแดง นาย ลี., สุพรรณษา, และภาณุพงศ์ได้ร่วมกันจัดกิจกรรมการชุมนุมต่อต้านการยุบสภาที่สวนสุขภาพมหาวิทยาลัยเชียงใหม่และยื่นหนังสือต่อนายกเทศบาลเพื่อคัดค้านการยุบสภา โดยในช่วงนี้นายแพทย์ตุลย์ สิทธิสมวงศ์ ได้นำการชุมนุมของกลุ่มประชาชนเพื่อพิทักษ์ชาติ ศาสน์ กษัตริย์ หรือกลุ่มคนเสื้อหลากสี เพื่อแสดงความไม่เห็นด้วยกับการชุมนุมของคนเสื้อแดง เครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ก็ได้จัดกิจกรรมสนับสนุนพวกเขาด้วยเช่นเดียวกัน ขณะเดียวกันนาย ลี. ก็แยกจากเครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่เพราะเห็นว่ามีแนวความคิดเป็นชาตินิยมโดยเฉพาะในประเด็นข้อพิพาทเรื่องดินแดนไทย-กัมพูชาและการนำแนวคิดกษัตริย์นิยมเป็นสาระหลัก วิธีคิด และแนวทางการเคลื่อนไหวของกลุ่มพันธมิตรที่เน้นการปกป้องสถาบันกษัตริย์มากกว่าการขับเคลื่อนการเมืองภาคประชาชน

ต่อมาเมื่อนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตรได้รับการเลือกตั้งเป็นรัฐบาลอีกครั้ง เครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่เห็นว่าระบอบทักษิณยังคงมีอิทธิพลอยู่มากต่อการเมืองไทย เมื่อเกิดการชุมนุมขององค์การพิทักษ์สยาม (อพส.) ที่สนามม้านางเลิ้ง กรุงเทพมหานคร พวกเขาจึงเริ่มเคลื่อนไหวอีกครั้งเพื่อสนับสนุนการชุมนุมต่อต้านระบอบทักษิณ พวกเขาได้เดินทางไปเข้าร่วมการชุมนุมดังกล่าวพร้อมกับสนับสนุนเงินทุนเพื่อส่งมวลชนจำนวนหนึ่งจากเขตพื้นที่ต้นในเชียงใหม่ไปร่วมการชุมนุมด้วยเช่นเดียวกัน จากนั้นเมื่อมีการชุมนุมของกลุ่มคนเสื้อหลากสีและกลุ่มหน้ากากขาวขึ้นในช่วงเวลานี้นาย ลี. ได้กลับมาเคลื่อนไหวอีกครั้งแล้วจัดทำกลุ่ม “เฟซบุ๊กเชียงใหม่” ขึ้นบนแพลตฟอร์มโซเชียลเน็ตเวิร์คเฟซบุ๊ก (Facebook) เมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ.2556 ซึ่งกลายเป็นศูนย์กลาง

แรกในการรวบรวมผู้ต่อต้านรัฐบาลยิ่งลักษณ์และระบอบทักษิณของคนเชียงใหม่ กลุ่มดังกล่าวนี้ถูกใช้เป็นพื้นที่ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการจัดกิจกรรมชุมนุมประท้วงและคัดค้านรัฐบาลยิ่งลักษณ์ โดยจะมีการนัดวันเวลาและสถานที่ทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ถึงหลายร้อยคนที่ทราบข้อมูลผ่านช่องทางดังกล่าว จนกลายเป็นช่องทางหลักของเครือข่ายที่เคลื่อนไหวสนับสนุนในช่วงกบปส. เมื่อเกิดการรวมตัวของกลุ่มคนเสื้อหลากสีและกลุ่มคนใส่หน้ากากขาวที่กรุงเทพฯ เพื่อร่วมประท้วงรัฐบาลยิ่งลักษณ์ พวกเขาได้นัดการชุมนุมตามสถานที่ต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ผ่านช่องทางกลุ่มเฟซบุ๊กเชียงใหม่ในลักษณะมีอับดับพลัน (flash mob) เพื่อป้องกันไม่ให้กลุ่มคนเสื้อแดงดักทำร้ายผู้เข้าร่วมการชุมนุม รวมถึงได้เข้าร่วมกับหลายกลุ่มที่ต้องการจัดการชุมนุมขึ้นในเชียงใหม่ เช่น กลุ่มเครือข่ายนักศึกษาปฏิรูปประเทศไทย (คปท.) และกลุ่ม Young P.A.D. แต่ก็ล้มเหลวเพราะชาวเชียงใหม่ไม่ให้ความสนใจเข้าร่วมมากนัก³⁷¹

จนกระทั่งรัฐบาลยิ่งลักษณ์ได้ลอบปลงกัณห์ร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม ได้มีกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นจำนวนหนึ่งได้ร่วมกันจ้างรถขยายเสียงประกาศต่อต้านพรบ.นิรโทษกรรมรอบอำเภอเมืองเชียงใหม่ ผลพบว่ามีชาวเชียงใหม่ให้ความสนใจชมขบวนรถและเข้าร่วมจำนวนมาก จึงได้มีการนัดชุมนุมประท้วงในวันถัดไปแต่ด้วยแรงกดดันทางการเมืองในจังหวัดเชียงใหม่ ทำให้กลุ่มนักการเมืองไม่สามารถจัดเวทีการชุมนุมขึ้นได้เอง ภาณพงศ์และสุพรรณราชซึ่งขณะนั้นยังไม่มีตำแหน่งทางการเมืองอย่างเป็นทางการจึงขึ้นเป็นแกนนำผู้จัดกิจกรรมการชุมนุมประท้วง โดยมีนายภุชงค์เป็นผู้สนับสนุนด้านเงินทุนอยู่เบื้องหลัง ในงานมีการเป่าหวีดแสดงสัญลักษณ์สนับสนุนกลุ่มกบปส. ที่นำโดยนายสุเทพ เทือกสุบรรณ อดีตผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ เพื่อแสดงการไม่เห็นด้วยกับพรบ.นิรโทษกรรมและเพื่อแสดงออกถึงความอัดอั้นใจของชาวเชียงใหม่ต่อรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ในครั้งนี้พวกเขาประชาสัมพันธ์ผ่านกลุ่มเฟซบุ๊กเชียงใหม่และเฟซบุ๊กส่วนตัวชักชวนชาวเชียงใหม่ที่มีความคิดเห็นตรงกันเข้าร่วมกับพวกเขา เมื่อมีผู้สนับสนุนเข้าร่วมมากขึ้นจึงได้ก่อตั้งกลุ่ม “เครือข่ายรวมพลคนเชียงใหม่” และใช้เฟซบุ๊กในชื่อดังกล่าวเป็นช่องทางในการระดมมวลชนเข้าร่วมสนับสนุน ในช่วงแรกจัดกิจกรรมขึ้นที่ช่วงประตูท่าแพโดยร่วมกันถือป้ายผ้าข้อความต่อต้าน พ.ร.บ.นิรโทษกรรมและมีการเปิดวิทยุกระจายเสียงถ่ายทอดความเคลื่อนไหวการชุมนุมใหญ่ขับไล่รัฐบาลปฏิรูปประเทศไทยที่กรุงเทพฯ³⁷² ก่อนจะมีผู้เข้าร่วมการชุมนุมมากขึ้นโดยเฉพาะจากบรรดาชนชั้นกลางในจังหวัดเชียงใหม่ อาทิ ครู อาจารย์ นักวิชาการ นักธุรกิจ และประชาชนต่างให้ความสนใจมากขึ้นจึงต้องย้ายสถานที่การชุมนุมไปยังสวนสุขภาพมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งมีประชาชนเข้าร่วมสูงสุดถึงกว่า 3,000 คนและมี ร.อ.หญิง ดร.เดือนเต็มดวง ณ เชียงใหม่ อดีตนายกเทศมนตรีนครเชียงใหม่และคณะทำงานของ

³⁷¹ นาย ส. อ่างแล้ว.

³⁷² MGR Online. (2556). คนเชียงใหม่ต้านล้างผิดคนโกง ไม่หวั่นแดงป่วน-นัดเป่านกหวีดกลางช่วงท่าแพเช้า. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://mgronline.com/local/detail/9560000146440>

พรรคประชาธิปัตย์ขึ้นร่วมปราศรัย ภาณุพงศ์และสุพรรณษาต่างมีบทบาทในการประสานงานดำเนินการหาสถานที่ในการจัดกิจกรรม ประสานงานดูแลความปลอดภัยในการชุมนุม รวมถึงรวบรวมเงินบริจาคจากประชาชนและเงินทุนสนับสนุนจากนายภุชงค์ และนักการเมืองพรรคการเมือง ป. เป็นหลักเพื่อใช้ในการทำกิจกรรมในจังหวัดเชียงใหม่และส่งมวลชนจากเชียงใหม่ไปร่วมการชุมนุมของกลุ่มกปปส.ที่กรุงเทพฯ³⁷³

ในช่วงนี้เองที่นาง น. ได้เข้ามาร่วมจัดการชุมนุมคู่ขนานเพื่อต่อต้านรัฐบาลยิ่งลักษณ์และสนับสนุนการเคลื่อนไหวของกลุ่มกปปส.ที่ประตูท่าแพ จังหวัดเชียงใหม่ โดยเข้ามาร่วมจัดกิจกรรมเพื่อเป็นพื้นที่ในการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองร่วมกับกลุ่มเครือข่ายพรรคประชาธิปัตย์จังหวัดเชียงใหม่ โดยในช่วงแรกเครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่นและกลุ่มชนชั้นกลางต่างมีความคิดเห็นและมีเป้าหมายในการขับไล่รัฐบาลยิ่งลักษณ์เช่นเดียวกัน จึงสามารถจัดกิจกรรมคู่ขนานกันได้เป็นอย่างดี เครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่นมักจัดการลักษณะเช่นเดียวกัน จึงสามารถจัดกิจกรรมคู่ขนานกันได้เป็นอย่างดี เครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่นมักจัดการชุมนุมชูป้ายผ้าข้อความต่อต้านกฎหมายนิรโทษฯ เปานกหวีดแสดงจุดยืน และเปิดวิทยุกระจายเสียงถ่ายทอดความเคลื่อนไหวการชุมนุมใหญ่ขับไล่รัฐบาลตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น ลานประตูท่าแพ, ลานจอตารถหอศิลป์ เชียงใหม่ และสวนสุขภาพ ถนนนิมมานเหมินท์ และเชิญแกนนำจากพรรคประชาธิปัตย์มาปราศรัยอยู่บ่อยครั้ง ทำให้มีผู้สนับสนุนกลุ่มกปปส.มาเข้าร่วมจำนวนมากและมีการรับบริจาคเงินผ่านทางเครือข่ายรวมพลคนเชียงใหม่ เพื่อนำไปใช้ในการจัดหาอุปกรณ์เครื่องใช้ในการจัดตั้งเวทีและกระจายเสียง ตลอดจนการนำมวลชนไปร่วมชุมนุมที่กรุงเทพฯทุกครั้งที่มีการนัดชุมนุมใหญ่ การบริหารเงินบริจาคที่ได้มาจากประชาชนและกลุ่มทุนโดยเครือข่ายรวมพลคนเชียงใหม่ที่ไม่สามารถชี้แจงรายละเอียดได้ชัดเจน ทำให้นาง น. และกลุ่มชนชั้นกลางไม่ไว้วางใจในการบริหารจัดการเงินทุนต่าง ๆ ขณะที่เครือข่ายรวมพลคนเชียงใหม่ก็เห็นว่ากลุ่มชนชั้นกลางที่ไม่ประสานงานกับเครือข่ายรวมพลคนเชียงใหม่ในด้านต่าง ๆ และไม่มีประสบการณ์การบริหารจัดการความปลอดภัยของผู้เข้าร่วมชุมนุม เป็นเหตุให้ถูกกลุ่มคนเสื้อแดงเข้าทำร้ายผู้ร่วมชุมนุมและทำลายทรัพย์สินได้ ภาณุพงศ์กล่าวว่า

³⁷³ ภุชงค์ ศรีเปารยะ. (24 กันยายน 2563). สัมภาษณ์; สุพรรณษา สุริยวงศ์. อ่างแล้ว.

“...เขา (กลุ่มนาง น.) ไม่เชื่อว่าการจัดขบวนเดินขบวนรอบเมืองเชียงใหม่จะต้องประสานงานกับตำรวจและแกนนำกลุ่มคนเสื้อแดงก่อน และไม่ฟังว่าจุดใดที่นำมวลชนกบปส. ผ่านไปไม่ได้ เลยโดนคนเสื้อแดงดักขวางปาวอิฐใส่จนมวลชนต้องหนีกัน แต่แกนนำกลุ่มนาง น. กลับรีบหนีโดยไม่ช่วยมวลชนก่อน สุดท้ายกลุ่มตนเองต้องไปช่วยแก้ปัญหาแล้วรีบพาคนเจ็บไปส่งโรงพยาบาล หลังจากงานนั้นมวลชนกบปส. ก็ไม่กล้ามางานชุมนุมในเชียงใหม่อีก”
(สัมภาษณ์ สุพรรณษา สุริยวงศ์)

รวมไปถึงเกิดความขัดแย้งในด้านแนวทางการเคลื่อนไหวระหว่างทั้งสองกลุ่ม กลุ่มชนชั้นกลางที่มีสายสัมพันธ์ใกล้ชิดกับกลุ่มพันธมิตรต้องการนำมวลชนจากเชียงใหม่ไปร่วมชุมนุมที่กรุงเทพฯ มากกว่า ขณะที่กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นเห็นว่าการจัดกิจกรรมที่เชียงใหม่มีความสำคัญมากกว่า เพราะเป็นความต้องการสร้างพื้นที่แสดงทางการเมืองว่าชาวเชียงใหม่ไม่ได้เป็นผู้สนับสนุนระบอบทักษิณทั้งหมด แต่ยังมีผู้ที่ไม่เห็นต่างจากระบอบทักษิณ และยังต้องการสร้างแนวร่วมสนับสนุนของกบปส. ในเขตภูมิภาค จากผลของวิธีการทำงานและแนวคิดที่แตกต่างกัน กลุ่มชนชั้นกลางที่นำโดยนาง น. จึงแยกแยะออกมาทำกิจกรรมการเคลื่อนไหวสนับสนุนกลุ่มกบปส. ที่ ภายใต้ชื่อ “เครือข่ายเชียงใหม่เพื่อการปฏิรูป” (คขป.) ที่ต่อมามากเน้นทำกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์และเน้นเข้าร่วมการชุมนุมที่กรุงเทพฯ เป็นหลัก³⁷⁴

ในเวลาต่อมา กลุ่มกบปส. ต้องการที่จะจัดตั้งเครือข่ายกบปส. ประจำจังหวัดต่าง ๆ ขึ้นเป็นแนวร่วมสนับสนุนการต่อสู้ของพวกเขา เครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่นที่เคลื่อนไหวในนามเครือข่ายรวมพลคนเชียงใหม่จึงได้ร่วมกันจัดตั้ง “กบปส. เชียงใหม่” เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ. 2556 มีวัตถุประสงค์จัดตั้งขึ้นเพื่อสนับสนุนการเคลื่อนไหวของกลุ่มกบปส. ที่เรียกร้องให้นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ในฐานะนายกรัฐมนตรีรักษาการและคณะรัฐมนตรีรักษาการทั้งหมดลาออกจากตำแหน่งเรียกร้องให้ตระกูลชินวัตรยุติบทบาททางการเมืองทั้งหมดและเพื่อเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยมีแกนนำในการจัดกิจกรรมในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่

- 1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เสรี ใหม่อัจฉริยะ อาจารย์ประจำภาคจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- 2) กฤษณ์ ศรีเปารยะ บุตรชายของนายบวร ศรีเปารยะ ประธานสาขาพรรคประชาธิปัตย์ จังหวัดเชียงใหม่

³⁷⁴ ภาณุพงศ์ วีรตันตยานนท์. อ้างแล้ว.

3) ภาณุพงศ์ วีรตันตยาภรณ์ ประธานยุวประชาชนเชียงใหม่

4) คณาธิป คำพ่าย อดีตนายกลโมสรณ์ศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่³⁷⁵

อย่างไรก็ตามการจัดตั้งแกนนำกปปส.เชียงใหม่ชุดดังกล่าวเป็นเพียงการเสนอชื่อแกนนำของแต่ละจังหวัดไปยังกปปส.กรุงเทพ โดยไม่ได้รับความเห็นชอบจากกลุ่มชนชั้นกลางเชียงใหม่ ทำให้ไม่มีตัวแทนของกลุ่มชนชั้นกลางเข้าไปเป็นแกนนำของกปปส.เชียงใหม่ ด้วยเหตุนี้จึงเกิดความขัดแย้งรุนแรงระหว่างเครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่นกับกลุ่มชนชั้นกลาง และเป็นสาเหตุให้ขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่แตกหักกันจนแยกย้ายกันทำกิจกรรมอย่างสิ้นเชิง เครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่นเชียงใหม่จึงได้ดำเนินกิจกรรมโดยอาศัยทรัพยากรจากนักการเมืองพรรค ป. ที่เป็นตัวเชื่อม (node) ระหว่างกปปส.เชียงใหม่กับกปปส.กรุงเทพผ่านอัญชลี ไพรีรัก เน้นการจัดเวทีชุมนุมขนาดเล็กเพื่อให้สะดวกต่อการดูแลความปลอดภัยจากกลุ่มคนเสื้อแดง ก่อนจะเปลี่ยนวิธีการส่งมวลชนจำนวนมากไปร่วมชุมนุมกับเวทีของพรรคประชาธิปัตย์ที่กรุงเทพ³⁷⁶ ทั้งนี้พวกเขาเข้าร่วมการประท้วงจนกปปส.ยุติการชุมนุม โดยหลังรัฐประหารพ.ศ.2557 พวกเขายังได้รวบรวมเงินทุนเพื่อซื้อของใช้และทำอาหารแจกจ่ายแก่ทหารเพื่อแสดงความขอบคุณที่เข้าควบคุมสถานการณ์ในจังหวัดเชียงใหม่

4.2.2 กลุ่มชนชั้นกลางและนักธุรกิจเชียงใหม่

กลุ่มชนชั้นกลางและนักธุรกิจเชียงใหม่ที่เคลื่อนไหวในช่วงการชุมนุมประท้วงรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ไม่ได้เป็นคนกลุ่มเดียวกับเครือข่ายชนชั้นกลางนักธุรกิจที่เคยเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร แม้ว่าพวกเขาจะเคยร่วมสนับสนุนการเคลื่อนไหวของเครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่แต่ไม่เคยมีบทบาทเป็นแกนนำการต่อสู้และบริหารจัดการขบวนการมาก่อน นาง น. แกนนำของกลุ่มเป็นชนชั้นกลางที่เติบโตในตระกูลเก่าแก่ของเชียงใหม่ที่ครอบครัวทำงานดูแลโครงการตามพระราชดำริ ได้เห็นสมาชิกราชวงศ์ทรงงานหนักเพื่อประชาชนและจังหวัดเชียงใหม่ให้เจริญก้าวหน้า จึงมีความผูกพันและจงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์อย่างมาก นาง น. จึงเข้าร่วมกับกลุ่มพันธมิตรเป็นครั้งคราวเพื่อคัดค้านทักษิณ ชินวัตรที่กระทำการจาบจ้วงเบื้องสูง รวมถึงได้ทำการต่อต้านทักษิณ ชินวัตรในแบบของตนเอง เช่น การทำใบปลิวแจกในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ถึงสิ่งที่ทักษิณ ชินวัตรอาจจะทำหากดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรีต่อไป และการกรีดป้ายคนเชียงใหม่รักทักษิณเพื่อแสดงออกว่ามีชาวเชียงใหม่ที่ไม่สนับสนุนทักษิณเช่นเดียวกัน เป็นต้น เมื่อยิ่งลักษณ์ ชินวัตร น้องสาวของทักษิณได้รับ

³⁷⁵ ผู้จัดการออนไลน์. (2556). กปปส.เชียงใหม่จัด “ตระกูลชิน” ยุติบทบาทการเมือง-ปฏิเสธตัวตน “รบ.ปู”. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://mgronline.com/local/detail/9560000156181>

³⁷⁶ สุพรรณษา สุริยวงศ์. อ้างแล้ว; กฤษณ์ ศรีเปารยะ. อ้างแล้ว.

การเลือกตั้งกลับมาเป็นรัฐบาลได้อีกครั้งหนึ่งและผลักดันพรบ.นิรโทษกรรมที่อภัยโทษให้ทักษิณ จึงตัดสินใจออกมาทำการเคลื่อนไหวเองด้วยการชูป้ายคัดค้านพรบ.นิรโทษกรรมในเชียงใหม่ หลังจากนั้นจึงได้รู้จักกับภานุพงศ์ วีระตันตยาภรณ์, นายกฤษณ์ ศรีเปารยะ, และสุพรรณษา สุริยวงศ์จากเครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่นเชียงใหม่ที่กำลังทำกิจกรรมต่อต้านพรบ.นิรโทษกรรมอยู่เช่นเดียวกัน ในช่วงแรกนาง น. เข้าร่วมงานที่ทางเครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่นจัด เช่น การจัดชุมนุมเป่านกหวีดที่ประตูท่าแพ การชุมนุมขับไล่รัฐบาลยิ่งลักษณ์ที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ขณะเดียวกันนาง น. ได้ทำการชูป้ายข้อความคัดค้านพ.ร.บ.นิรโทษกรรมในนามของ “กลุ่มเสรีชนคนเชียงใหม่” ตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น ประตูท่าแพ ประตูสวนดอก ประตูช้างเผือก สีแยกตลาดต้นพะยอม และถนนคนเดินท่าแพ และการเล่นดนตรีเปิดหมวกบริเวณถนนคนเดินเชียงใหม่เพื่อเชิญชวนให้ชาวเชียงใหม่ออกมาแสดงพลังคัดค้านพรบ.นิรโทษกรรมแต่ไม่ได้รับความสนใจเข้าร่วมจากคนเชียงใหม่ นาง น. จึงไปเข้าร่วมการชุมนุมใหญ่ร่วมกับกลุ่มเพื่อนนักธุรกิจและผู้สนับสนุนจำนวนหนึ่ง และขึ้นปราศรัยบนเวทีที่ราชดำเนินเพื่อบอกกับคนกรุงเทพฯ ที่สนับสนุนกลุ่มกปปส.ว่า มีชาวเชียงใหม่ที่ไม่ต้องการรัฐบาลที่มาจากระบอบทักษิณเช่นเดียวกัน พร้อมทั้งกลับมาจัดงานดนตรีเปิดหมวกเพื่อชาติ เพื่อระดมเงินสนับสนุนจากชาวเชียงใหม่ซึ่งมีกลุ่มเครือข่ายนักธุรกิจ พ่อค้าวานิช นักวิชาการ ครูอาจารย์ แพทย์ พยาบาล และประชาชนเข้าร่วมจำนวนมากจนได้รับเงินบริจาคสูงถึงกว่า 200,000 บาทไปสนับสนุนแก่กลุ่มกปปส. นาง น. จึงได้ก่อตั้งกลุ่ม “เครือข่ายเชียงใหม่เพื่อการปฏิรูป” (คชป.) ขึ้นร่วมกับกลุ่มเพื่อนนักธุรกิจ นาย ปร. เพื่อต่อต้านรัฐบาลยิ่งลักษณ์และระบอบทักษิณ โดยเน้นทำกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ที่แฝงนัยยะทางการเมืองในจังหวัดเชียงใหม่ เช่น กิจกรรม “ปิกนิกเปิดสลุง” ที่นำรายได้จากการขายบัตรเข้าร่วมไปรณรงค์ปฏิรูปก่อนเลือกตั้งในจังหวัดเชียงใหม่, การจัดงานกระบวนข้าวหนึ่งเพื่อชาติ เพื่อระดมทุนค่าเสบียงอาหารให้กลุ่ม กปปส., จัดงาน “ก๊ัดเต็งหาผ้าหม้อห้อม” ที่เชิญชวนให้สวมใส่ผ้าหม้อห้อมเพื่อแสดงความเห็นใจชาวนาที่ประสบปัญหาจากโครงการจำนำข้าว และความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์, การระดมเงินทุนให้กองทัพธรรม, การจัดทำเสื้อ “ลูกช้างรักชาติ” มอบให้แก่เครือข่ายนักศึกษาเพื่อประชาชนปฏิรูปประเทศ (คปท.) เป็นทุนในการเคลื่อนไหวทางการเมือง, และนำมวลชนเข้าร่วมการชุมนุมกับกลุ่มกปปส.และกลุ่มคปท.ในพื้นที่กรุงเทพฯ เป็นหลัก³⁷⁷ รวมถึงมีกลุ่มแพทย์พยาบาลในจังหวัดเชียงใหม่ “เครือข่ายชาวสวนดอกรักประชาธิปไตย” ที่มาเคลื่อนไหวสนับสนุนในกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มคชป. โดยนำมวลชนที่เป็นบุคลากรทางการแพทย์มาเข้าร่วมชุมนุมในจังหวัดเชียงใหม่และกรุงเทพฯ

ในช่วงแรกกลุ่มนักธุรกิจชนชั้นกลางจะเข้าร่วมเคลื่อนไหวทางการเมืองและทำกิจกรรมคัดค้านพรบ.นิรโทษกรรมร่วมกับเครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่นเชียงใหม่ เพราะมีแนวคิดและเป้าหมาย

³⁷⁷ นาง น. (12 มิถุนายน 2563). สัมภาษณ์.

ร่วมกันในการเป็นแนวร่วมเคลื่อนไหวของขบวนการกบปส. (สุเทพ) และเพื่อสร้างพื้นที่การเคลื่อนไหวทางการเมืองให้แก่คนเชียงใหม่ รวมถึงเพื่อแสดงนัยยะให้ชาวเชียงใหม่รู้ว่าที่นี่ไม่ได้มีเพียงแต่คนสนับสนุนระบอบทักษิณ ทำให้ทั้ง 2 เครือข่ายสามารถร่วมมือกันสร้างขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่ในช่วงที่สองขึ้นมาได้สำเร็จ สามารถสร้างแรงสนับสนุนจากชาวเชียงใหม่และระดมมวลชนเข้าร่วมการชุมนุมได้สูงสุดถึงกว่า 3,000 คน แต่ถึงกระนั้นในเวลาต่อมาก็เกิดความขัดแย้งขึ้นเพราะความแตกต่างด้านการบริหารจัดการอันนำไปสู่ความขัดแย้งในขบวนการ กลุ่มนักธุรกิจชนชั้นกลางเชื่อว่าการบริหารจัดการงบประมาณเครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบมีข้อบกพร่องและไม่สามารถชี้แจงรายละเอียดได้อย่างชัดเจน จึงเกิดข้อกังขาต่อการบริหารจัดการงบประมาณและความไม่ไว้วางใจในแต่ละฝ่าย เครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่นเริ่มกีดกันไม่ให้กลุ่มนักธุรกิจชนชั้นกลางและกลุ่มบุคลากรทางการแพทย์เข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการประชุมเพื่อประสานงานกับกบปส.กรุงเทพฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพวกเขาถูกกีดกันออกจากการเสนอรายชื่อผู้ที่จะขึ้นเป็นแกนนำในการก่อตั้ง กบปส.เชียงใหม่ ทำให้พวกเขาไม่สามารถเข้าไปมีบทบาทนำในกบปส.เชียงใหม่ได้ จนนำไปสู่การข้อสังเกตของกลุ่มนักธุรกิจชนชั้นกลางว่าการเคลื่อนไหวแรกเริ่มในเชียงใหม่อาจเป็นเพียงการใช้ประโยชน์เพื่อสร้างฐานเสียงทางการเมืองหรือไม่ และกลายเป็นชนวนแห่งความแตกแยกขัดแย้งภายในขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่ยุคที่สอง

“...ผมตั้งกลุ่มขึ้นมาเพราะอยากช่วยเหลือคนที่ต้องการจะไปร่วมกิจกรรมของมือบกปส.ที่กรุงเทพฯ ทำทุกอย่างตั้งแต่ประสานงาน ส่งคนไปร่วมมือเมื่อมีการระดมพล พวกผมสู้เพื่อความถูกต้องของหลักการ แต่บางคน เขาคงตั้งขึ้นมาเพื่อผลประโยชน์ทางการเมือง” (สัมภาษณ์ นาย ป.)

ด้วยเหตุนี้เครือข่ายเชียงใหม่เพื่อการปฏิรูป (คชป.) จึงแยกตัวออกมาจากเครือข่ายรวมพลคนเชียงใหม่ของกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นและเริ่มทำการจัดกิจกรรมในจังหวัดเชียงใหม่เพียงลำพัง แต่เมื่อจัดกิจกรรมการเดินขบวนรอบเชียงใหม่มักถูกกลุ่มคนเสื้อแดงดักทำร้ายร่างกายมวลชนอยู่บ่อยครั้ง จนไม่สามารถดูแลความปลอดภัยให้แก่มวลชนในเครือข่ายของพวกเขาได้ ทำให้ต้องเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดกิจกรรมมาเป็นการส่งมวลชนไปเข้าร่วมการชุมนุมของกลุ่มกบปส.ตามเวทีต่าง ๆ ในกรุงเทพฯ เพราะเห็นว่าการสร้างพื้นที่ต่อสู้ในจังหวัดเชียงใหม่มีความอึดแล้วและเพื่อปกป้องชื่อเสียงคนเชียงใหม่ไม่ให้ต่างพร้อยไปด้วยการสนับสนุนทักษิณของกลุ่มคนเสื้อแดง ในช่วงสุดท้ายกลุ่มคชป. แม้ไม่ได้มีบทบาทเป็นแกนนำกลุ่มกบปส.เชียงใหม่แล้ว แต่ก็ยังเคลื่อนไหวอิสระเพื่อสนับสนุนข้อเรียกร้องให้มีการปฏิรูปการเมืองก่อนการเลือกตั้งของกลุ่มกบปส.ของสุเทพ จนกระทั่งกลุ่มกบปส.ยุติการ

ประท้วงก่อนการรัฐประหารในเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2557 ก่อนที่ทั้งสองกลุ่มจะกลับมามีบทบาทอีกครั้งเมื่อนายสุเทพ เทือกสุบรรณตั้งพรรคการเมือง “พรรครวมพลังประชาชาติไทย” ในปีพ.ศ.2561 ที่ทำให้เครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่นและกลุ่มนักธุรกิจชนชั้นกลางขัดแย้งกันในเรื่องลำดับหมายเลขผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อ (party list) การชั่งเงินลงทุนในการหาเสียงเลือกตั้ง และการส่งตัวแทนลงสมัครแบบเขตที่ทับซ้อนกับพรรคการเมือง ป.³⁷⁸

4.2.3 เครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่

นิตยาพร, ชมพูนุท, และคเชญ แกนนำเครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่ไม่ได้มีบทบาทนำในการเคลื่อนไหวของขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่ในช่วงที่สอง แต่พวกเขายังคงเป็นกำลังหลักสำคัญที่มีบทบาทมากในการสนับสนุนและช่วยระดมมวลชนไปเข้าร่วมชุมนุมกับกลุ่มกปปส.เชียงใหม่ ทั้งนี้เพราะจุดยืนของกลุ่มกปปส.ยังคงเป็นคัดค้านพรบ.นิรโทษกรรมและการขับไล่ระบอบทักษิณซึ่งสอดคล้องกับเครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่ โดยให้การสนับสนุนเครือข่ายเชียงใหม่เพื่อการปฏิรูป (คชป.) ที่นำโดยนาง น. และเครือข่ายชาวสวนดอกรักประชาธิปไตยซึ่งต่างรู้จักกันมาก่อน ด้วยการร่วมสมทบทุนจัดกิจกรรมและส่งมวลชนไปร่วมงานชุมนุมต่าง ๆ ทั้งในจังหวัดเชียงใหม่และที่กรุงเทพฯ แต่ถึงกระนั้นพวกเขาไม่ได้ให้การสนับสนุนการเคลื่อนไหวชุมนุมที่จัดขึ้นในจังหวัดเชียงใหม่เท่าที่ควร ทั้งนี้เพราะเห็นว่าการชุมนุมที่จัดขึ้นในนามของเครือข่ายรวมพลคนเชียงใหม่เป็นบุคคลในเครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่นเชียงใหม่ที่มาจากพรรค ป. ที่นิตยาพร, ชมพูนุท, และคเชญเห็นว่าไม่มีความน่าเชื่อถือ อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากในช่วงการชุมนุมประท้วงของกลุ่มพันธมิตรต่อรัฐบาลอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะในเรื่องประเด็นพลังงานและประเด็นข้อพิพาทเรื่องดินแดนไทย-กัมพูชา ที่กลุ่มพันธมิตรมองว่ารัฐบาลอภิสิทธิ์ทำให้ประเทศไทยสูญเสียผลประโยชน์และไม่จริงจังในการแก้ไขปัญหา ความขัดแย้งในอดีตดังกล่าวส่งผลถึงปัจจุบันทำให้พวกเขามองว่าพรรคการเมือง ป. สาขาเชียงใหม่กำลังฉวยใช้ประโยชน์จากการชุมนุมประท้วงของกลุ่มกปปส.เพื่อสร้างฐานสนับสนุนทางการเมืองให้กับตน พวกเขาจึงเข้าร่วมการประท้วงในจังหวัดเชียงใหม่จนกระทั่งกลุ่มคนเสื้อแดงเริ่มดักทำร้ายผู้ชุมนุมตามงานต่าง ๆ จึงเปลี่ยนไปเป็นการเข้าร่วมชุมนุมกับเวทีสันติอโศกและเครือข่ายนักศึกษาปฏิรูปประเทศไทย (คปท.) จนกระทั่งยุติการชุมนุมหลังรัฐประหาร

³⁷⁸ นาย ปร. (18 กันยายน 2563). สัมภาษณ์.

บทที่ 5

กรอบความคิดของขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่

จากการศึกษาในบทก่อนหน้าพบว่ากลุ่มขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่มีความเชื่อมโยงกับขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่ต่อเนื่องยาวนานในพื้นที่ โดยผ่านเครือข่ายของภาคประชาสังคมนับตั้งแต่ยุค 14 ตุลาคม ยุค 6 ตุลาคม ขบวนการชาวนาชาวไร่ ตลอดจนช่วงการตื่นตัวทางการเมืองของชนชั้นกลาง เป็นการร่วมมือกันระหว่างเครือข่ายภาคประชาสังคมซึ่งสืบต่อเนื่องยาวนาน ไม่ว่าจะเป็นการร่วมมือของนักพัฒนาเอกชน, คนเดือนตุลา, ชนชั้นกลาง, นักวิชาการ, นักศึกษา, และแรงงาน ที่การเคลื่อนไหวก่อนหน้านี้ล้วนเป็นขบวนการเรียกร้องการเคลื่อนไหวภาคประชาชนที่เคยสนับสนุนขบวนการประชาธิปไตย และขบวนการเรียกร้องของสิทธิ ความเท่าเทียม และความเสมอภาคในสังคม แต่ทว่าเมื่อพวกเขาเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่ก็กลายมาเป็นขบวนการที่นำเสนอข้อเรียกร้องทางการเมืองที่ต่อต้านประชาธิปไตย เป็นขบวนการชาตินิยมและอนุรักษ์นิยม

สำหรับในบทนี้ผู้วิจัยจะอธิบายกรอบความคิดของกลุ่มเครือข่ายภายในขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่ตั้งแต่ในอดีต จนถึงกรอบความคิดในช่วงการเข้าร่วมกับขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่ ที่อาจสืบทอดความคิดหรือแปรเปลี่ยนไป ที่นำไปสู่ความร่วมมือและความขัดแย้งภายในขบวนการในท้ายที่สุด โดยเนื้อหาจะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) กรอบความคิดในอดีตของผู้เข้าร่วมขบวนการฯ และ 2) กรอบความคิดหลังเข้าร่วมขบวนการ

5.1 กรอบความคิดในอดีตของผู้เข้าร่วมขบวนการ ฯ

จากการเก็บข้อมูลสัมภาษณ์กลุ่มเครือข่ายของขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่ทั้งในระดับแกนนำและระดับผู้เข้าร่วมชุมนุมจำนวน 24 คนพบว่า มีผู้ให้ข้อมูลจำนวน 5 คนที่เคยมีบทบาทร่วมเคลื่อนไหวทางการเมืองในอดีตมาก่อน ส่วนผู้ให้ข้อมูล 19 คนไม่เคยเข้าร่วมเคลื่อนไหวทางการเมืองกับกลุ่มขบวนการใดมาก่อนจะเข้าร่วมขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่ โดยแบ่งเป็นเครือข่ายนักพัฒนาเอกชนและเครือข่ายคนเดือนตุลาผู้มีบทบาทนำการก่อตั้งขบวนการต่อต้านทักษิณจังหวัดเชียงใหม่

ผู้ให้ข้อมูลจากเครือข่ายคนเดือนตุลาเคยเป็นเข้าร่วมกับขบวนการนักศึกษาในช่วง 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 มาก่อน ประเทศไทยในขณะนั้นอยู่ภายใต้การปกครองของจอมพลถนอม กิตติขจร ที่ทำการรัฐประหารตนเองแล้วปกครองด้วยระบอบเผด็จการอำนาจนิยมเช่นเดียวกับจอมพลสฤษดิ์

คณะรัฐมนตรี บริหารประเทศผ่านระบบราชการที่ไม่มีประสิทธิภาพ ใช้นโยบายพัฒนาเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมที่สร้างความเหลื่อมล้ำ และดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่ใกล้ชิดกับสหรัฐอเมริกา โดยรัฐบาลอนุญาตให้สหรัฐอเมริกาตั้งฐานทัพในประเทศไทยและใช้เป็นฐานทัพโจมตีในสงครามเวียดนาม จอมพลถนอมที่บริหารประเทศอย่างลู่แก่อำนาจได้ทำการทุจริตคอร์รัปชันจนเกิดข้อครหา อีกทั้งยังไม่ดำเนินการร่างรัฐธรรมนูญฉบับประชาธิปไตยตามกำหนดการทำให้เกิดความไม่พอใจในหมู่นักศึกษา และประชาชนไปทั่วประเทศ โดยเฉพาะตามมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่นิสิตนักศึกษาต่างเริ่มต้นตัวทางการเมืองและรวมตัวกันเป็นกลุ่มอิสระ เช่น กลุ่มสหภาพนิสิตที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และกลุ่มวลัญชท์ศน์ที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พวกเขาเริ่มเคลื่อนไหวทางความคิดชักชวนคนหนุ่มสาวให้ตระหนักถึงสังคมไทยที่เต็มไปด้วยความเหลื่อมล้ำ และวิพากษ์วิจารณ์ขนบธรรมเนียมที่เป็นอำนาจนิยม ที่นำไปสู่การแสวงหาสังคมในอุดมคติรูปแบบการเมืองใหม่ที่แก้ไขสภาพสังคมการเมืองไทยได้ ทั้งนี้เมื่อเกิดการลี้ภัยลอบล่าสัตว์ป่าที่ทุ่งใหญ่นเรศวรของคณะนายทหารและตำรวจ ทำให้เกิดความไม่พอใจในหมู่ประชาชนและขบวนการนักศึกษา มีนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงวิจารณ์คณะผู้นำทหารอย่างรุนแรงจนถูกจับกุมและถูกมหาวิทยาลัยลบลายชื่อนักศึกษา จึงกลายเป็นชนวนเหตุในการเดินขบวนของนักศึกษา นักวิชาการ และประชาชนเพื่อเรียกร้องรัฐธรรมนูญและขับไล่รัฐบาลเผด็จการ ที่นำไปสู่การปะทะในวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 ด้วยเหตุนี้ในอดีตพวกเขาจึงมีกรอบความคิดที่ซึ่งซึ่งจักรวรรดินิยมอเมริกาและทุนนิยมที่ล่อลวงประชาชน รังเกียจผู้นำทหารและเผด็จการอำนาจนิยม เกลียดชังการทุจริตคอร์รัปชันเอื้อผลประโยชน์ของผู้มีอำนาจการเมือง และแสวงหาสังคมที่ปราศจากการกดขี่ขูดรีดและความเหลื่อมล้ำทางสังคมเศรษฐกิจ กรอบความคิดดังกล่าวทำให้พวกเขามีเป้าหมายในการเข้าร่วมการเคลื่อนไหวของขบวนการนักศึกษา โดยมองว่าการเข้าร่วมของตนมีจุดประสงค์เพื่อขับไล่รัฐบาลเผด็จการและช่วยเหลือเพื่อนนักศึกษาประชาชนที่ถูกจับกุม และไม่ได้มองว่าเป็นการต่อสู้เพื่อเรียกร้องประชาธิปไตย

“...ออกมาร่วมกับเพื่อนๆนักศึกษาเพราะเราตามข่าวตลอด เราเห็นแต่ข่าวพวกเผด็จการทหารตำรวจมันเอาเปรียบประเทศ คอร์รัปชันไปหมดทุกเรื่อง ชี้โก่งบ้านชี้โก่งเมือง เอาเปรียบขูดรีดประชาชน ฉ้อราษฎร์บังหลวง”³⁷⁹

นอกจากนี้การต่อต้านจักรวรรดินิยมอเมริกาในหมู่ขบวนการนิสิต นักศึกษา และแรงงานที่เคลื่อนไหวในยุคเดือนตุลามีความเข้มข้น และทำให้พวกเขาารู้สึกกังขาต่อ “ระบอบประชาธิปไตย” ว่าเป็นระบอบที่ไม่เหมาะสมกับสังคมไทยที่ยังไม่พร้อมทั้งทางด้านการศึกษาและวิถีคิด จึงเชื่อว่าประชาธิปไตยไม่ปลอดภัยและไม่สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในประเทศไทยได้

³⁷⁹ชมพูนุท โทสินธิติ. (24 มิถุนายน 2563). สัมภาษณ์.

“...ประชาธิปไตยมีปัญหา มาก ระบบเลือกตั้งก็เชื่อถืออะไรไม่ได้เลย ควรปิดประเทศไปเลย เพื่อให้ความรู้คนไทยใหม่ ทำแบบจีน ลาว ที่เอาโมเดลของการปิดประเทศของเหมา เจ๋อ ตุง มาใช้และปฏิรูปการศึกษาทั้งหมด เพื่อเปลี่ยนวิธีคิดให้คนมี Critical Thinking และแก้ปัญหาทั้งหมด เพราะรัฐต้องการให้คนโง่ และไม่มีการศึกษา ดังนั้นประชาธิปไตยจึงไม่ตอบโจทย์ เพราะทำให้นักการเมืองเข้ามาโกงกินได้...”³⁸⁰

“...ประชาธิปไตยเป็นระบบที่ไม่ปลอดภัย เพราะยังต้องให้การศึกษากับคนอีกนานกว่าจะพร้อมสำหรับประชาธิปไตย แล้วตอนนี้ก็ยังไม่อะไรควบคุมพฤติกรรมนักการเมือง ยังกำจัดการเมืองเลวออกไปไม่ได้...”³⁸¹

นอกจากนี้พวกเขายังตระหนักถึงสภาพปัญหาในสังคมการเมืองที่เต็มไปด้วยการความเหลื่อมล้ำและการกดทับทางเศรษฐกิจและสังคม และเห็นว่าเป็นปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไขด้วยการสร้างสังคมการเมืองแบบใหม่ที่จะช่วยแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำขึ้นมา และสนใจศึกษาความคิดทางการเมืองแบบสังคมนิยม ดังที่นาง ส. ให้ความเห็นว่า

“...ตนเติบโตมาในครอบครัวชาวจีนในตลาด เห็นพ่อกับแม่ขายของเพื่อเลี้ยงลูกหลายคนอย่างลำบากมาก แต่ในครอบครัวเองก็กดขี่ลูกสาวให้ทำงานหนักกว่าลูกชาย มาที่บ้านก็ถูกเพื่อนที่รวยกว่าดูถูก เมื่อเข้ามหาวิทยาลัยได้เจอเพื่อน ๆ พี่ๆ กลุ่มมวลชนทัศน์ได้ศึกษาหนังสือปกแดงของเหมา เลนิน มาร์กซ์ ได้ออกไปช่วยชาวนาได้แลกเปลี่ยนความรู้เลยคิดว่าเรามาถูกทางแล้ว...”³⁸²

ไม่เพียงแต่นักศึกษาเท่านั้นที่อยู่ภายใต้บรรยากาศที่เต็มไปด้วยความคาดหวังหลังขบวนการนิสิตนักศึกษาได้รับชัยชนะเมื่อ 14 ตุลาคม 2516 กลุ่มแรงงานทั่วประเทศต่างก็มีความหวังในการลุกขึ้นสู้กับการกดขี่ของนายจ้าง แรงงานในโรงงานหลายแห่งหยุดงานประท้วงเพื่อเรียกร้องค่าจ้างและสวัสดิการในการทำงานที่ดีขึ้น ขบวนการนักศึกษาได้เข้าไปช่วยเหลือในการจัดตั้งองค์กรและสร้างจิตสำนึกของแรงงาน โดยแรงงานในโรงงานที่เข้าร่วมการเคลื่อนไหวในยุคเดือนตุลาอย่างแข็งขัน เล่าถึงจุดเริ่มต้นที่เข้าร่วมเคลื่อนไหวในช่วงเดือนตุลาว่าเป็นเพราะ ความไม่พึงพอใจในการเอา رأตเอาเปรียบของนายจ้างที่ ตัดค่างค่าจ้างหลายเดือนและให้ทำงานในสภาพการทำงานที่ย่ำแย่ เมื่อนักศึกษาเข้ามาให้ความรู้ถึงระบบการเมืองแบบสังคมนิยมที่ดีกว่า จึงได้เข้าใจว่าสภาพชีวิตที่เผชิญอยู่ไม่ใช่แค่การกดขี่ขูดรีดเอา رأตเอาเปรียบจากนายจ้าง แต่เป็นเพราะระบบทุนนิยมของจักรวรรดินิยมอเมริกาที่

³⁸⁰ นาง ส. อ่างแล้ว.

³⁸¹ ชมพูนุท โทสินธิติ. อ่างแล้ว.

³⁸² นาง ส. อ่างแล้ว.

ทำให้เกิดเหลื่อมล้ำในชีวิตของแรงงานกับชีวิตของนายทุน แรงงานจำนวนไม่น้อยจึงเห็นคล้อยกับนักศึกษา

“...สภาพการทำงานมันแย่มาก เราทำงานในที่มืด หน้าต่างแทบไม่มี ไม่มีน้ำให้กิน ทำงานไปก็ไม่ได้ค่าแรง นายเขาให้ไปแจ้งความเอา เราก็ต้องไปร้องถึงโรงพักถึงจะได้เงินมา นักศึกษาเขามาทำให้เรารู้ว่า “ทุนนิยม” มันทำให้ชีวิตแตกต่างกันมาก แล้วสิ่งที่นักศึกษابอก (สังคมนิยม) มันก็มีความหวังกว่า เราสนับสนุนเหมือนนักศึกษา ให้เป็นสังคมนิยม...”³⁸³

เมื่อถึง 6 ตุลาคม พ.ศ.2519 ขบวนการนักศึกษาพายแพ้อลังการอนุรักษ์นิยมที่หวาดกลัวสังคมนิยมและคอมมิวนิสต์ พวกเขาถูกรัฐและกลุ่มจัดตั้งอนุรักษ์นิยมล้อมปราบที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์โดยใช้ความรุนแรงในทุกมิติ ที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่จัดการชุมนุมต่อต้านพระถนอมก็ถูกกลุ่มพลังอนุรักษ์นิยมข่มขู่กดดันให้ยุติการชุมนุมเช่นเดียวกัน บริบททางสังคมการเมืองหลังเหตุการณ์ 6 ตุลาที่กลุ่มศักดินาเข้ามาเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ล้อมปราบ และการเข้ารับตำแหน่งของนายธานินทร์ กรัยวิเชียรเป็นรัฐบาลหลังการรัฐประหารปีพ.ศ.2519 และเปลี่ยนไปใช้ระบอบการปกครองแบบเผด็จการฟาสซิสต์ ที่มีคำสั่งระงับกิจกรรมทุกประเภทของขบวนการนักศึกษาและการไล่ปราบปรามฝ่ายซ้ายของรัฐ หลังจากนั้นแกนนำขบวนการนักศึกษาบางคนต้องเสียชีวิตและสูญหายหลายคนถูกควบคุมตัวไปยังศูนย์การุณยเทพ บางคนตัดสินใจหลบหนีเข้าป่าไปร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย อีกทั้งนักศึกษาส่วนใหญ่ได้ยุติบทบาทในขบวนการนักศึกษาและไม่สามารถกลับมาศึกษาต่อได้อีก มีนักศึกษาเพียงส่วนน้อยที่สามารถกลับมาศึกษาต่อจนจบมหาวิทยาลัย ทำให้ขบวนการศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ยุติบทบาทลงและไม่ปรากฏขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมการเมืองในเชียงใหม่อีก กรอบโครงความคิดของพวกเขาในหัวเวลานี้จึงปฏิเสธการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย เพราะเชื่อว่าการเลือกตั้งเป็นเพียงฉากหน้าจอมปลอมที่ทำให้ทรราชสามารถเข้าสู่รัฐสภา ทำให้รัฐสภาเป็นเพียงเครื่องมือของชนชั้นนำและนายทุนใหญ่ที่ใช้เพื่อดำรงไว้ซึ่งระบอบเผด็จการและเพื่อรักษาผลประโยชน์ของศักดินา กลุ่มทุน และพวกพ้องนักการเมืองอย่างไรก็ตามแม้ว่าในการลุกขึ้นสู้ช่วง 6 ตุลาคมจะทำให้ผู้คนในปัจจุบันจดจำว่าพวกเขาเป็นสมათานแนวคิดสังคมนิยมและเป็นปรปักษ์กับสถาบันกษัตริย์ แต่ทว่าคนเดือนตุลาไม่ได้ต่อต้านแนวคิดกษัตริย์นิยม และบางคนเห็นว่าเป็นสถาบันกษัตริย์ยังคงมีความสำคัญและจำเป็นสำหรับสังคมการเมืองไทย

³⁸³ นาง ข. (1 ตุลาคม 2563). สัมภาษณ์.

“...ตอนนั้นออกมาสู้ร่วมกับเพื่อน ๆ พี่ๆ ตั้งแต่ 14 ตุลา ตอน 6 ตุลาเราก็สู้อยู่ จนโดนจับเข้าศูนย์การุณยเทพ ตอนนั้นเราไม่เอาเลย แต่ไม่ได้อยากจะไปกระตุ้นให้มีการล้ม (สถาบันกษัตริย์) ยังต้องอยู่ แต่จะตั้งอยู่นานแค่ไหนหรือดับไปก็เรื่องของเวลา...”³⁸⁴

“...ตอนนั้นป่าเห็นด้วยกับนักศึกษา อยากเปลี่ยน (เป็นสังคมนิยม) พอตอนนักศึกษาโดนปราบ ป่าเองก็อยู่โรงงานต่อไม่ได้ เพราะถ้าสู้ต่อก็คืออันตราย พวกนวพล ลูกเสือชาวบ้านป่าก็รู้ว่าเกิดมาได้ยังไง ก็มองอย่างเป็นกลางนะว่าเขา (สถาบันกษัตริย์) ก็ต้องปกป้องตัวเอง แต่ป่าก็ยังรักในหลวงอยู่ ...”³⁸⁵

หลังจากการกดปราบฝ่ายซ้ายและควบคุมขบวนการนักศึกษาประชาชนไว้ได้แล้ว ชนชั้นนำและกองทัพยินยอมให้มีการเลือกตั้งและมีรัฐธรรมนูญตามระบอบประชาธิปไตยโดยที่กองทัพไม่เข้าไปแทรกแซงการเลือกตั้ง ระบบรัฐสภาและพรรคการเมืองที่อ่อนแอทำให้การเมืองไทยอยู่ภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยครึ่งใบภายใต้การนำของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ความร่วมมือระหว่างสถาบันกษัตริย์และกองทัพทำให้สถาบันกษัตริย์สามารถฟื้นฟูพระราชอำนาจได้อย่างเป็นเอกภาพ และกลุ่มพลังอนุรักษ์นิยมได้ลงหลักปักฐานแนวคิดอนุรักษนิยมและกษัตริย์นิยมในสังคมไทยได้อย่างมั่นคง ทำให้เมื่อหลังจากรัฐบาลพลเอกเปรมใช้นโยบายการเมืองนำการทหารและมีคำสั่ง 66/2523 ยุติความขัดแย้งทางการเมืองกับฝ่ายซ้ายและเปิดกว้างให้นักศึกษาประชาชนที่เข้าร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย สามารถอพยพและกลับคืนสู่ประเทศโดยได้รับการปฏิบัติอย่างเพื่อนร่วมชาติ ทำให้สามารถยุติสถานการณ์สงครามปฏิวัติของพรรคคอมมิวนิสต์และได้อดีตคนเดือนตุลากลับมาเป็นส่วนหนึ่งของสังคม อดีตคนเดือนตุลาที่ร่วมขบวนการนักศึกษาหลายคนจึงมีกรอบโครงสร้างความคิดเปลี่ยนแปลงไปเป็นอนุรักษนิยมและกษัตริย์นิยม จนกระทั่งในทศวรรษ 2530 เครือข่ายคนเดือนตุลาเริ่มกลับมามีบทบาททางการเมืองอีกครั้งในฐานะชนชั้นกลางที่สนับสนุนประชาธิปไตย การปฏิรูปการเมืองในระดับชาติ และบางส่วนเข้าไปช่วยเหลือคนจนและพัฒนาชนบทในฐานะนักพัฒนาเอกชน โดยในห้วงเวลานี้เมื่อเกิดเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ พ.ศ.2535 ประชาชนชนชั้นกลางในกรุงเทพฯและต่างจังหวัดลุกขึ้นชุมนุมประท้วงประท้วงคัดค้านการสืบทอดอำนาจและขับไล่พลเอกสุจินดา คราประยูร ผู้นำทหารที่มีความเป็นเผด็จการ ทุจริต และประพฤติมิชอบ โดยพลเอกสุจินดาทำการปราบปรามผู้มาร่วมชุมนุมจนมีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บจำนวนมาก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 จึงพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้พล.อ.สุจินดา คราประยูร และพล.ต.จำลอง ศรีเมืองเข้าเฝ้า เหตุการณ์พฤษภาทมิฬจึงยุติลงด้วยการลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของพล.อ.สุจินดา กรอบโครงสร้างความคิดของพวกเขาในห้วงเวลานี้จึงยังคงต่อต้านรัฐบาลที่เป็นเผด็จการที่เอารัดเอา

³⁸⁴ ชมพูนุท โทสินธิติ. อ้างแล้ว.

³⁸⁵ นาง ข. อ้างแล้ว.

เปรียบประชาชน และในขณะเดียวกันก็มองว่าสถาบันกษัตริย์มีคุณูปการสำคัญอย่างมากในการเข้ามา ยุติความขัดแย้งในเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ และเริ่มมองว่าสถาบันกษัตริย์เป็นสถาบันที่มีความชอบธรรมและบารมีทางการเมืองมากกว่านักการเมืองและทหาร

ผู้ให้ข้อมูลจากเครือข่ายนักพัฒนาเอกชนที่มีความคิดทางการเมืองแบบอนุรักษนิยม เช่น ชัยพันธ์ ประภาสวัต เขามีภูมิหลังเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวที่มีการสืบทอดบรรดาศักดิ์จากบรรพบุรุษ ที่ทำงานรับใช้ใกล้ชิดราชวงศ์ ครอบครัวจึงมีความผูกพันกับกลุ่มศักดินาและกลุ่มเกลตาทางความคิด ให้จงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์เช่นเดียวกัน ในวัยหนุ่มสาวเขามีตำแหน่งเป็นกรรมการสโมสรนักศึกษา ที่เป็นส่วนหนึ่งของศูนย์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย ทำให้เขาได้เข้าไปเข้าร่วมกับขบวนการ นักศึกษาในห้วงเวลาที่นักศึกษามหาวิทยาลัยต่าง ๆ มีความตื่นตัวทางการเมืองสูงและไม่พอใจใน รัฐบาลเผด็จการทหาร จนนำไปสู่การชุมนุมประท้วงใหญ่ 14 ตุลาเพื่อขับไล่รัฐบาลถนอมที่ฉ้อฉลลุแก่อำนาจ โดยไม่ได้มองว่าเป็นการต่อสู้เพื่อเรียกร้องประชาธิปไตย ขณะเดียวกันก็ไม่เห็นด้วยที่ขบวนการ นักศึกษาในเหตุการณ์ 6 ตุลาที่มีความคิดโน้มเอียงแบบสังคมนิยมและคอมมิวนิสต์ และเห็นว่าสถาบัน ไม่มีความเกี่ยวข้องกับการล้อมปราบนักศึกษา หลังจากนั้นนับบทบาทเป็นนักพัฒนาเอกชนเพื่อแก้ไข ปัญหาความยากจนให้แก่สมัชชาคนจนและผลักดันการพัฒนาชนบทในเชียงใหม่ ทั้งนี้กรอบโครง ความคิดในอดีตของเขายังต่อต้านการแทรกแซงทางการเมืองของกองทัพ ต่อต้านระบบทุนนิยมและ จักรวรรดินิยมอเมริกา³⁸⁶ และยังคงไม่เชื่อมั่นในการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยเพราะเห็นว่า เป็นเพียงหนทางรักษาอำนาจของรัฐบาลเผด็จการ

ต่อมาในทศวรรษ 2520 - กลางทศวรรษ 2530 นักพัฒนาเอกชนผู้เคยต่อสู้ในฐานะขบวนการ นักศึกษา เช่น ชัยพันธ์ และนักพัฒนาเอกชนรุ่นต่อมา เช่น สุริยันต์ ได้ทำการเคลื่อนไหวเพื่อผลักดัน ประเด็นของชาวบ้านและชนบทที่ได้รับความเดือดร้อนจากรัฐและทุนนิยม ผลพวงของการเปิดรับ โลกาภิวัตน์ทำให้เศรษฐกิจของไทยต้องพึ่งพิงประเทศทุนนิยมศูนย์กลางโดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาและ ญี่ปุ่น ทำให้ประเทศไทยกลายเป็นประเทศด้อยพัฒนาและสร้างความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจสังคม ให้กับชุมชนและชนชั้นกลางไทยที่ไม่สามารถตั้งรับปรับตัวได้ทัน การคุกคามของระบบทุนนิยมต่อชุมชน หมู่บ้านกลายเป็นประเด็นปัญหาที่นักพัฒนาเอกชนไทยในห้วงเวลานี้เห็นว่าเป็นอุปสรรคต่อการ พัฒนาชนบท และเห็นว่าการพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจจะเป็นหนทางแก้ไขความเหลื่อมล้ำดังกล่าว จึงมีการพัฒนากระแสดิด “วัฒนธรรมชุมชน” โดยนักคิดปัญญาชนและนักพัฒนาเอกชนที่เชื่อว่า แต่ ละชุมชนหมู่บ้านมีวัฒนธรรมของตนเอง วัฒนธรรมชุมชนเป็นระบบคุณค่าที่รวบรวมขึ้นจากบทสรุป ทางความคิดและวิถีปฏิบัติของแต่ละชุมชน จนกลายเป็นแกนกลางของวัฒนธรรมชุมชนที่ให้ ความสำคัญต่อความเป็นคนและความผสมกลมกลืนกันภายในหมู่บ้าน วัฒนธรรมชุมชนนี้จะเป็นที่ศ

³⁸⁶ ชัยพันธ์ ประภาสวัต. อ้างแล้ว.

ทางการพัฒนาชุมชนที่ชาวบ้านเป็นผู้สร้างขึ้นและทำให้ชุมชนหมู่บ้านเข้มแข็ง จนชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองและต่อกรกับระบอบทุนนิยมที่เอารัดเอาเปรียบจากภายนอกได้³⁸⁷ กระแสคิดวัฒนธรรมชุมชนที่เสนอให้กลับมาพิจารณาวัฒนธรรมของชุมชนในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการแก้ไขวิกฤติของประเทศ มีลักษณะเป็นลัทธิชาตินิยมทางวัฒนธรรมร่วมกับชาตินิยมแบบอนุรักษนิยม³⁸⁸ ทั้งนี้กระแสคิดการพัฒนาชุมชนโดยใช้วัฒนธรรมชุมชนได้กลายเป็นฐานรากความคิดในการก่อตั้ง “ชมรมพัฒนาภาคเหนือ” จนพัฒนาขึ้นเป็นองค์กรนักพัฒนาภาคเหนือที่นำแนวคิดประชาชนเป็นศูนย์กลางมาใช้ในการพัฒนาและส่งเสริมชนบท จนเครือข่ายนักพัฒนาเอกชนสามารถสร้างแนวร่วมกับประชาชนที่ยากจนและกลุ่มเกษตรกรที่ได้รับความเดือดร้อนทั่วภาคเหนือ

ส่วนผู้ให้ข้อมูลจากเครือข่ายนักพัฒนาเอกชนอีกจำนวนหนึ่งมีความคิดทางการเมืองแบบเสรีนิยม พวกเขามีระดับการติดตามข่าวสารการเมืองอยู่เสมอ มีความตื่นตัวทางการเมืองสูง และเคยผ่านประสบการณ์และกิจกรรมทางการเมืองมาก่อน โดยเฉพาะการเข้าร่วมในขบวนการเรียกร้องรัฐธรรมนูญประชาธิปไตยในช่วงทศวรรษ 2530 – 2540 พวกเขายังมีบทบาทในการผลักดันขบวนการทางสังคมเพื่อแก้ไขความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมแก่เกษตรกร กลุ่มชาติพันธุ์ และชาวนาที่ได้รับผลกระทบจากการพัฒนาของภาครัฐ ตลอดจนการผลักดันสิทธิป่าชุมชนและเน้นการพัฒนาที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง ด้วยเหตุนี้จากความตื่นตัวทางการเมือง การวิเคราะห์สถานการณ์ทางการเมือง และประสบการณ์ในการระดมมวลชนที่พวกเขามีมาก่อนเข้าร่วมกับขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่ ส่วนกลุ่มผู้ให้ข้อมูล 19 คนที่ไม่เคยเข้าร่วมเคลื่อนไหวทางการเมืองกับกลุ่มขบวนการใดมาก่อนเป็นผู้ให้ข้อมูลจำนวนหนึ่งมีความคิดทางการเมืองโน้มเอียงไปทางเสรีนิยม มีระดับการติดตามข่าวสารการเมืองอยู่เสมอแต่ยังไม่เคยเข้าร่วมผลักดันประเด็นข้อเรียกร้องทางการเมืองกับกลุ่มองค์กรใดมาก่อน ขณะที่ผู้ให้ข้อมูลส่วนที่เหลือมีแนวคิดโน้มเอียงไปทางอนุรักษนิยม ที่ไม่เห็นด้วยกับขบวนการเรียกร้องประชาธิปไตยในช่วงทศวรรษ 2530-2540 และต้องการผู้นำประเทศที่มีความเด็ดขาด สามารถควบคุมสถานการณ์ความขัดแย้งของประเทศ ตลอดจนสามารถบริหารประเทศให้ประสบความสำเร็จได้โดยมีสถาบันกษัตริย์และหลักการทางศาสนากำกับจริยธรรมของผู้นำและนักการเมือง

³⁸⁷ อิกานต์ ศรีนารา. (2555). *ความคิดทางการเมืองของ “ปัญญาชนฝ่ายค้าน” ภายหลังจากตกต่ำของกระแสความคิดหลังสังคมนิยมในประเทศไทย พ.ศ.2524-2534*. [วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. น. 354-356.

³⁸⁸ เพิ่งอ้าง, น. 571-572.

5.2 ความคิดทางการเมืองหลังเข้าร่วม

จากการเก็บข้อมูลความคิดเห็นทางการเมืองของกลุ่มเครือข่ายในขบวนการต่อต้านทักษิณภายหลังจากเข้าร่วมขบวนการแล้วพบว่าความคิดเห็นทางการเมืองหลักที่ขับเคลื่อนแนวทางการเคลื่อนไหวของขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่ ได้แก่ 1) กลุ่มความคิดการเมืองแบบเสรีนิยม 2) กลุ่มความคิดการเมืองแบบอนุรักษนิยม

5.2.1 กลุ่มที่มีแนวคิดแบบเสรีนิยม

ผู้วิจัยพบว่า มีผู้ให้ข้อมูลจำนวน 8 คนจาก 24 คนที่มีแนวคิดแบบเสรีนิยม พวกเขาในระดับการศึกษาสูงในระดับปริญญาตรีขึ้นไปและมีภูมิหลังทางเศรษฐกิจโดยเฉลี่ยในระดับดี พวกเขาเป็นมวลชนส่วนน้อยของขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่ แต่ทว่าเป็นคนกลุ่มแรก ๆ ที่มีริเริ่มก่อตั้งขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่ภายใต้การนำของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย เครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่ก่อตั้งขึ้นด้วยการนำของกลุ่มนักพัฒนาเอกชน ในช่วงแรกก่อตั้งกลุ่มนักพัฒนาเอกชนมองเห็นสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในการเมืองไทยภายใต้การบริหารงานของรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร คือ ความไม่พอใจต่อทักษิณ ชินวัตรที่มีการทุจริตคอร์รัปชันเชิงนโยบายเพื่อเอื้อผลประโยชน์ให้แก่พวกพ้อง มีการใช้อำนาจโดยมิชอบ และการลุแก่อำนาจจนดำเนินนโยบายที่ส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ได้ขยายกรอบโครงความคิดดังกล่าวไปยังกลุ่มคนเดือนตุลาและเครือข่ายนักธุรกิจชนชั้นกลางที่เคยมีประสบการณ์ต่อสู้ทางสังคมการเมืองด้วยกัน พวกเขาจึงมีคุณค่าและความเชื่อที่คล้ายคลึงกัน นักพัฒนาเอกชนได้ชี้ชวนให้พวกเขาตระหนักว่าไม่สามารถเพิกเฉยต่อสภาพปัญหาของรัฐบาลทักษิณได้ จึงตัดสินใจเข้าร่วมกับขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่ เช่นเดียวกับได้ชักชวนกลุ่มนักศึกษากิจกรรมที่เชื่อมั่นในบทบาทของกลุ่มพันธมิตรว่าเป็นกลไกสำคัญในการตรวจสอบความไม่โปร่งใสของรัฐบาลทักษิณ “เครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่” จึงเป็นขบวนการที่ประกอบสร้างขึ้นจากหลากหลายเครือข่ายเพื่อประสานความร่วมมือและระดมมวลชนจากเครือข่ายต่าง ๆ โดยในช่วงแรกเครือข่ายพันธมิตรทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลทักษิณที่ไม่โปร่งใส มีการคอร์รัปชันเชิงนโยบาย มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับเครือข่ายและพวกพ้อง และมีการใช้อำนาจในทางมิชอบ³⁸⁹

จากการเก็บข้อมูลจากกลุ่มแกนนำและผู้เข้าร่วมชุมนุมพบว่าในช่วงแรกก่อตั้ง ผู้คนจากเครือข่ายต่าง ๆ ที่เข้าร่วมมีความคิดทางการเมืองที่โน้มเอียงไปทางเสรีนิยม มีระดับการติดตาม

³⁸⁹ กนกรัตน์ เลิศชูสกุล. (2561). การเติบโตของกลุ่มอนุรักษนิยมและการเสื่อมถอยของกลุ่มเสรีนิยมในขบวนการต่อต้านระบอบทักษิณ. วารสารสังคมวิทยามานุษยวิทยา, 37(2), กรกฎาคม – ธันวาคม. น.54.

ชาวสารการเมืองอยู่สม่ำเสมอ และมีความตื่นตัวทางการเมืองสูง โดยเฉพาะในกลุ่มที่เคยผ่านประสบการณ์และกิจกรรมทางการเมืองมาก่อนเข้าร่วมกับขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่ ซึ่งได้มีบทบาทเป็นผู้นำการจัดตั้งขบวนการ แยกแยะแบ่งหน้าที่ให้แก่เครือข่ายต่าง ๆ การวางแผนยุทธศาสตร์ที่ใช้ในการประท้วงของเครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่ การประสานงานและหนุนเสริมกลุ่มพันธมิตร การระดมเงินทุนและทรัพยากร การเป็นแกนนำปราศรัยข้อมูลบนเวที การวางผลักดันและขับเคลื่อนประเด็นข้อเรียกร้อง การระดมมวลชนมาร่วมการชุมนุมของเครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่ และการสร้างพื้นที่แสดงออกความคิดเห็นทางการเมือง โดยในช่วงแรกสุริยันต์ นิคม และปัทมาพร ซึ่งเป็นกลุ่มแรกๆ ในการก่อตั้งขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่ต่างเห็นว่า การก่อตั้งเครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่ขึ้นมาไม่ได้เป็นเพียงแนวร่วมส่งเสริมกลุ่มพันธมิตรเท่านั้น แต่ยังเป็นพื้นที่ในการบอกเล่าความเดือดร้อนของประชาชนในประเด็นต่าง ๆ ที่นักพัฒนาเอกชนและกลุ่มนักศึกษากิจกรรมดูแลอยู่ และเป็นพื้นที่ในการเผยแพร่ข้อมูลการคัดค้านโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ที่กระทบต่อสภาพแวดล้อมและทรัพยากรของชาวเชียงใหม่ ควบคู่ไปกับการเป็นพื้นที่ในการตรวจสอบรัฐบาลทักษิณ

อย่างไรก็ตามในเวลาต่อมาได้มีผู้เข้าร่วมสนับสนุนเครือข่ายพันธมิตรมีความคิดทางการเมืองแบบอนุรักษนิยมและกลุ่มชาตินิยมมากขึ้น หลังจากกลุ่มพันธมิตรเริ่มมีท่าทีรับเอาแนวความคิดดังกล่าวขึ้นมาปราศรัยบนเวทีหลักที่กรุงเทพฯ ทำให้มีมวลชนที่มีความคิดทางการเมืองดังกล่าวเข้าร่วมกับเครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่และสนับสนุนด้านเงินทุนและทรัพยากรให้แก่ขบวนการมากขึ้น นาย สิ. เห็นว่าการสนับสนุนเงินทุนดังกล่าวทำให้มวลชนอนุรักษนิยมและชาตินิยมเริ่มมีบทบาทชี้้นำเครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่ และบทบาทของเครือข่ายที่มีแนวคิดเสรีนิยมลง³⁹⁰ จนมีการเผยแพร่แนวคิดอนุรักษนิยมสุดขั้วว่าทักษิณหาประโยชน์ส่วนตัวโดยร่วมมือกับต่างชาติ อาทิ การเลี้ยงภาษีในการขายหุ้นบริษัทชินคอร์ปอเรชั่นซึ่งเป็นกิจการโทรคมนาคม ให้กับกองทุนเทมาเส็กของรัฐบาลสิงคโปร์ และการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ เพื่อสร้างความรู้สึกลี้ภัยขังและหวาดระแวงแก่มวลชนว่ารัฐบาลทักษิณกำลังขายชาติ จนกระทั่งมีการปราศรัยในที่ชุมนุมประท้วงของกลุ่มพันธมิตรนำเสนอแนวคิดที่เรียกร้องให้นำมาตรา 7 ตามรัฐธรรมนูญปีพ.ศ.2540 เพื่อขอพระราชทานรัฐบาลชั่วคราวและนายกรัฐมนตรีคนใหม่จากพระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ 9) โดยไม่ผ่านการเลือกตั้ง และแนวคิดในการนำมาตรา 112 ของประมวลกฎหมายอาญา เรื่องการหมิ่นประมาทพระมหากษัตริย์มาบังคับใช้เอาผิดทักษิณ³⁹¹ แนวคิดดังกล่าวได้รับการตอบรับจากมวลชนที่มีความคิดอนุรักษนิยมของเครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่ ซึ่งพวกเขาเป็นกำลังหลักในการระดมทรัพยากรและมวลชนมาร่วมการชุมนุมทั้งที่เชียงใหม่และที่กรุงเทพฯ ทำให้มวลชนฝ่ายเสรีนิยมบางส่วนที่ไม่เห็นด้วยกับความคิดการเมืองดังกล่าวต้องยอมประนีประนอมกับกลุ่มพลังอนุรักษนิยม

³⁹⁰ นาย สิ. (31 กรกฎาคม 2563). สัมภาษณ์.

³⁹¹ กนกรัตน์ เลิศชูสกุล. อ่างแล้ว, น.58.

ขณะที่มวลชนฝ่ายเสรีนิยมฝ่ายนักศึกษากิจกรรมขอถอนตัวออกจากขบวนการเพราะไม่ต้องการสนับสนุนแนวทางดังกล่าว จนเป็นผลให้ทิศทางเคลื่อนไหวของขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่ ช่วงกลุ่มพันธมิตรเปลี่ยนแปลงไปการขับเคลื่อนด้วยแนวคิดแบบอนุรักษนิยมสุดขั้วและกษัตริย์นิยม ซึ่งเน้นการปกป้องสถาบันกษัตริย์และการเรียกร้องให้มีทหารออกมาทำรัฐประหารเพื่อกำจัดทักษิณ ออกจากระบบการเมือง

ท่ามกลางพลวัตของการเปลี่ยนแปลงความคิดทางการเมืองและแนวทางการเคลื่อนไหวของ ขบวนการ กลุ่มที่มีความคิดการเมืองแบบเสรีนิยมได้มีจุดยืนที่แตกต่างออกไปจากสมาชิกเครือข่าย พันธมิตรที่เหลือ ทำให้พวกเขาตัดสินใจยุติการสนับสนุนขบวนการ ๆ ที่เปลี่ยนแปลงแนวทางการต่อสู้ ของขบวนการไป ชุดความคิดทางการเมืองกลุ่มเสรีนิยมประกอบไปด้วยชุดความคิดดังนี้

“ความเป็นประชาธิปไตย”

ผู้ให้ข้อมูลที่มีความคิดการเมืองแบบเสรีนิยมมีแนวโน้มที่จะเชื่อว่าระบอบประชาธิปไตยเป็น ระบอบการปกครองที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีอำนาจของตนเองอย่างแท้จริง ยึดถือหลักการ ประชาชนทุกคนต่างมีหนึ่งเสียงในการเลือกทำให้ประชาชนทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกันในการมีส่วนร่วมทาง การเมืองโดยตรง เพื่อเลือกตัวแทนพรรคการเมืองเข้าไปใช้อำนาจบริหารประเทศแทนตน และการปกครองในระบอบประชาธิปไตยยังมีสิทธิและเสรีภาพในการแสดงออกซึ่งความคิดเห็น ทางการเมืองที่แตกต่างกันได้ แต่พวกเขาตระหนักว่าประชาธิปไตยของไทยยังมีข้อบกพร่องหลาย ประการและถูกรอบงำด้วยค่านิยมแบบอำนาจนิยมของไทย และแม้สุริยันต์และนิคม (เครือข่าย นักพัฒนาเอกชน) จะเห็นว่าประชาธิปไตยในปัจจุบันจะยังคงไม่สมบูรณ์และประชาชนจำนวนมากยัง มองว่าประชาธิปไตยเป็นเพียงการเลือกตั้ง แต่ประชาธิปไตยเป็นระบบที่เปิดกว้างให้สามารถปรับปรุง แก้ไขและพัฒนารัฐธรรมนูญให้ดีขึ้นได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแก้ไขให้มุ่งเน้นไปที่การแข่งขันทาง นโยบายมากกว่าตัวบุคคลอันจะนำไปสู่การเชิดชูบุคคลหรือนักการเมืองจนมีอำนาจเกินขอบเขต นอกจากนี้ปีทมาพรและยุทธพงศ์ (เครือข่ายนักศึกษากิจกรรมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่) ยังเห็นว่าการนำ มวลชนไปขัดขวางการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2557 ที่นำโดยกลุ่มกปปส.จนเป็นเหตุ ให้การเลือกตั้งกลายเป็นโมฆะ เป็นการขัดขวางกระบวนการในระบอบประชาธิปไตยและไม่เห็นด้วย กับข้อเสนอการปฏิรูปก่อนเลือกตั้งโดยคณะกรรมการภายนอก เพราะเชื่อว่าการปฏิรูปโครงสร้างทาง การเมืองจำเป็นต้องดำเนินการโดยมีการจัดทำประชามติเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชนร่วม ด้วย และเพื่อให้ไม่มีการกำหนดมาตรการใด ๆ ที่ลดทอนหรือขัดขวางค่านิยมประชาธิปไตย³⁹²

³⁹² ปีทมาพร บัวแดง. (4 ตุลาคม 2563). สัมภาษณ์; ยุทธพงศ์ ชันประกอบ. (25 พฤศจิกายน 2563). สัมภาษณ์.

“กษัตริย์นิยมและชาตินิยม”

ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มความคิดแบบเสรีนิยมส่วนใหญ่เห็นว่าสถาบันกษัตริย์เป็นสถาบันสำคัญสำหรับการเมืองไทยเช่นเดียวกับมวลชนกลุ่มอนุรักษนิยม แต่พวกเขาเห็นต่างออกไปว่าระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขในทางสัญลักษณ์เท่านั้น จึงเห็นต่างจากมวลชนอนุรักษนิยมของเครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่ที่ต้องการให้นำมาตรา 7 ตามรัฐธรรมนูญปีพ.ศ. 2540 มาใช้เพื่อขอพระราชทานรัฐบาลชั่วคราวและนายกรัฐมนตรีคนใหม่จากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 หลังจากกลุ่มพันธมิตรไม่ยอมรับทักษิณ ชินวัตรเป็นนายกรัฐมนตรี กลุ่มเสรีนิยมเห็นว่าการเสนอใช้มาตรา 7 เป็นการก้าวล่วงพระราชอำนาจของกษัตริย์ให้อยู่เหนือการตัดสินใจของประชาชน ซึ่งไม่ส่งผลดีต่อระบบการเมืองและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประชาธิปไตย ทั้งยังจะเป็นการส่งเสริมให้การเรียนรู้ประชาธิปไตยของประชาชนถดถอยลงและไม่ตระหนักถึงความสำคัญในการเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยของตน อย่างไรก็ตาม เมื่อเครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่รับเอาแนวคิดดังกล่าวเป็นแนวทางเคลื่อนไหวของขบวนการ เช่นเดียวกับแนวคิดในการนำมาตรา 112 ของประมวลกฎหมายอาญาในความผิดหมิ่นประมาทพระมหากษัตริย์เพื่อใช้เอาผิดทักษิณ พวกเขาส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับแนวทางดังกล่าวเพราะเชื่อว่าสถาบันกษัตริย์สามารถถูกวิพากษ์วิจารณ์ได้เช่นเดียวกับประชาชนและบางส่วนเห็นว่าไม่ควรมีกฎหมายมาตราดังกล่าวบรรจุอยู่ในรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้ในประเด็นชาตินิยมในประเด็นชายชาติแก่รัฐบาลต่างชาติ พวกเขาไม่เห็นด้วยกับการปลุกปั่นความรู้สึกเกลียดชังและเห็นว่าเป็นการสร้างเครื่องมือเพื่อโจมตีรัฐบาลทักษิณ ด้วยเหตุนี้ปีที่มาพรและยุทธพงศ์ตัดสินใจยุติการสนับสนุนและบทบาทในขบวนการทั้งหมด ขณะที่สุริยันต์, นิคม, นาย ส., และนาย ท. ที่แม้จะไม่เห็นด้วยกับแนวคิดการเรียกร้องให้ใช้มาตรา 7 และมาตรา 112 รวมถึงประเด็นเขาพระวิหารที่ถูกทำให้เป็นประเด็นชาตินิยม แต่พวกเขาเห็นว่าการกำจัดทักษิณออกจากการเมืองเป็นความจำเป็นเร่งด่วนที่จะประสบความสำเร็จได้ผ่านการต่อสู้ของขบวนการต่อต้านทักษิณเท่านั้น พวกเขาจึงเคารพในมติของกลุ่มพันธมิตรและยังคงสนับสนุนขบวนการต่อต้านทักษิณต่อไป³⁹³

“การรัฐประหาร”

ภายหลังจากทักษิณ ชินวัตรประกาศยุบสภาคืนอำนาจให้ประชาชนหลังการชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรเพื่อให้มีการเลือกตั้งใหม่ในเดือนเมษายน พ.ศ. 2549 ในครั้งนั้นพรรคประชาธิปัตย์ปฏิเสธที่จะลงเลือกตั้งและกลายเป็นส่วนหนึ่งของการผลักดันแนวทางการแก้ปัญหาตามระบอบประชาธิปไตยไปสู่การออกนอกกติกา ทำให้การเลือกตั้งครั้งดังกล่าวที่ทักษิณได้รับชัยชนะอีกครั้งถูก

³⁹³ สุริยันต์ ทองหนูเอียด. (6 กรกฎาคม 2563). สัมภาษณ์; นิคม พุทธา. (21 กันยายน 2563). สัมภาษณ์; นาย ส. (31 กรกฎาคม 2563). สัมภาษณ์; นาย ท. (3 สิงหาคม 2563). สัมภาษณ์.

มองว่าเป็นการเลือกตั้งที่ไม่ชอบธรรมและเป็นโมฆะ ในช่วงนี้กลุ่มพันธมิตรได้เรียกร้องให้ทหารออกมาทำการยึดอำนาจจากรัฐบาลทักษิณ ชินวัตรเพื่อแก้ปัญหาวิกฤติการเมืองไทย เครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่ภายใต้การนำของมวลชนอนุรักษนิยมร่วมสนับสนุนการเรียกทหารมายึดอำนาจเป็นอย่างมาก โดยขึ้นปราศรัยประกาศการสนับสนุนทั้งเวทีการชุมนุมที่เชียงใหม่และการปราศรัยบนเวทีชุมนุมพันธมิตรกรุงเทพ มวลชนที่มีความคิดการเมืองแบบเสรีนิยมมีความเชื่อถือในระบอบการเมืองแบบประชาธิปไตยจึงไม่เห็นด้วยกับการทำรัฐประหาร สมาชิกของเครือข่ายนักศึกษากิจกรรมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่จึงออกมาทำกิจกรรมรณรงค์คัดค้านการยึดอำนาจของรัฐบาลที่มาจาก การเลือกตั้งหลายครั้งจนสร้างความไม่พอใจต่อเครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่ โดยนาย ท. สมาชิกนักศึกษา กิจกรรมเห็นว่า การแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งองคมนตรีให้ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีหลังการ รัฐประหารพ.ศ.2549 เปรียบเหมือนสัญลักษณ์ในการเข้าแทรกแซงทางการเมืองของสถาบันกษัตริย์ เช่นเดียวกับนิคมที่ไม่เห็นด้วยกับการทำรัฐประหารและเห็นว่าเป็นการขัดขวางการเติบโตของ ประชาธิปไตยไทย อีกทั้งยังมีการแก้ไขวิกฤติการเมืองในขณะนั้นควรใช้กระบวนการตามระบอบ ประชาธิปไตยและเคารพเสียงประชาชนที่ออกมาเลือกตั้ง ขณะที่สุริยันต์และชัยพันธ์จากเครือข่าย นักพัฒนาเอกชน แม้ไม่เห็นด้วยกับการเรียกร้องให้ทำรัฐประหารของมวลชนอนุรักษนิยม แต่มองว่า ขบวนการต่อต้านทักษิณยังต้องต่อสู้ต่อไปเพราะเป็นเครื่องมือกำจัดทักษิณที่ยังคงเป็นภัยสำคัญของ ระบบการเมืองไทย ทั้งสองจึงเลือกเคลื่อนไหวตามมติของขบวนการต่อต้านทักษิณที่มีทำที่ยอมรับ แนวคิดการทำรัฐประหารต่อไป³⁹⁴

5.2.2 กลุ่มที่มีแนวคิดแบบอนุรักษนิยม

จากการเก็บข้อมูลความคิดเห็นทางการเมืองของผู้ให้ข้อมูลภายหลังเข้าร่วมพบว่า มวลชนส่วนใหญ่ของขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่มีความคิดทางการเมืองแบบอนุรักษนิยมทั้งในระดับแกน นำและผู้เข้าร่วมการชุมนุมถึง 16 คนจาก 24 คน แม้ว่าพวกเขาจะมีภูมิหลังทางเศรษฐกิจ ระดับอายุ และกลุ่มอาชีพที่แตกต่างกัน แต่ทว่าต่างเติบโตและได้รับการกล่อมเกลากองการเมืองแบบอนุรักษ นิยมเช่นเดียวกัน มีผู้ให้ข้อมูลส่วนหนึ่งเคยร่วมเคลื่อนไหวทางการเมืองมาก่อนเข้าร่วมขบวนการ ต่อต้านทักษิณเชียงใหม่ ซึ่งเป็นขบวนการทางการเมืองต่อสู้กับเผด็จการทหารและขบวนการทางสังคม เรียกร้องสิทธิเสรีภาพของประชาชน ขณะที่ส่วนใหญ่เข้าร่วมการเคลื่อนไหวทางการเมืองครั้งแรกกับ ขบวนการ ฯ แม้มีที่มาหลากหลายแต่ทว่าภายหลังจากเข้าร่วมกับขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่ แล้ว พวกเขาที่มีเป้าหมายร่วมกันในการกำจัดอิทธิพลของทักษิณ ชินวัตรออกจากการเมืองไทยได้ ขยายกรอบโครงสร้างความคิดและยึดถือความเชื่อร่วมกัน ซึ่งต่อมาพวกเขาได้กลายเป็นมวลชนหลักที่

³⁹⁴ สุริยันต์ ทองหนูเอียด.(6 กรกฎาคม 2563). สัมภาษณ์; ชัยพันธ์ ประภาสวัต. (19 ตุลาคม 2563). สัมภาษณ์.

ขับเคลื่อนขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่จากภาคประชาชนไปในทิศทางที่เป็นอนุรักษ์นิยมสุดขั้ว
ชุดความคิดทางการเมืองกลุ่มอนุรักษ์นิยมประกอบไปด้วยชุดความคิดที่จัดกลุ่มได้ดังนี้

“กษัตริย์นิยม ชาตินิยม และศาสนานิยม”

ผู้ให้ข้อมูลที่มีความคิดแบบอนุรักษ์นิยมที่เข้าร่วมกับขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่ในช่วง
กลุ่มพันธมิตรและกลุ่มกปปส. นั้นมีที่มาจากหลากหลายช่วงอายุ ภูมิหลังทางเศรษฐกิจ และระดับชน
ชั้น นับตั้งแต่กลุ่มชนชั้นนำของเชียงใหม่ นักการเมืองท้องถิ่น กลุ่มชนชั้นกลางระดับสูงที่ขับเคลื่อน
เศรษฐกิจของเชียงใหม่ คหบดี รวมไปถึงประชาชนทั่วไป แต่ถึงกระนั้นพวกเขาต่างเติบโตขึ้นผ่านการ
กล่อมเกลางานการเมืองโดยครอบครัวอนุรักษ์นิยม ดังเช่น บงกช, สุพรรณษา, ภาณุพงศ์, กฤษณ์, นาย
วิท., นาย ปร. และนาย วัน. อธิบายตนเองว่าเติบโตขึ้นอย่างสำนึกคุณของพระมหากษัตริย์ทุก
พระองค์ที่ทำให้ประเทศไทยมีดินแดนเป็นของตนเองและเป็นรัฐเอกราช นาง น. บอกว่าครอบครัว
เติบโตและทำงานรับใช้ใกล้ชิดในโครงการแพทย์อาสาพัฒนาชนบทและโครงการหลวงของสถาบัน
กษัตริย์ จึงเห็นพระบรมวงศานุวงศ์ทุกพระองค์ทรงงานหนักเพื่อแก้ไขความยากจนของประชาชนใน
เขตทุรกันดารอย่างไม่ย่อท้อจึงรักและเคารพเหนือชีวิต เช่นเดียวกับชมพูนุท, นาง ส., และนาง ข. ที่
เคยเคลื่อนไหวกับขบวนการนักศึกษาในเหตุการณ์ 6 ตุลาที่เห็นว่าพระมหากษัตริย์ทรงมีบทบาทใน
การยุติความขัดแย้งทางการเมือง สถาบันกษัตริย์จึงมีความสำคัญและจำเป็นต่อการเมืองไทยอย่างยิ่ง
ชุดความคิดกษัตริย์นิยมและชาตินิยมอันหลากหลายดังกล่าวถูกนายสนธิ ลิ้มทองกุลหลอมรวมเป็น
กรอบโครงความคิดของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย และทำให้เชื่อว่าทักษิณ ชินวัตร
เป็นภัยคุกคามต่อสถาบันกษัตริย์และผลประโยชน์ของประเทศชาติ ได้ถูกนำมาสร้างฐานคิดแบบ
ชาตินิยมให้เชื่อว่าเป็นการขายชาติ เพื่อโน้มน้าวให้มวลชนเชื่อว่าการเข้าร่วมขบวนการต่อต้านทักษิณ
ที่เป็นขบวนการรักชาติและกู้ชาติจะเป็นเพียงหนทางเดียวในการปกป้องสถาบันกษัตริย์และ
ผลประโยชน์ของไทย³⁹⁵

ในด้านความคิดแบบกษัตริย์นิยม ผู้ให้ข้อมูลที่มีความคิดการเมืองแบบอนุรักษ์นิยมทุกคน
ติดตามข่าวสารของนายสนธิ ลิ้มทองกุลผ่านรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ ทำให้ทราบข้อมูลพฤติกรรม
จาบจ้วงเบื้องสูงและการละเมิดพระราชอำนาจพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 การรับข้อมูล
ดังกล่าวส่งผลให้พวกเขารู้สึกเกลียดชังทักษิณและตัดสินใจเข้าร่วมกับขบวนการต่อต้านทักษิณ
เชียงใหม่ที่ได้รับการชักชวนจากเครือข่ายนักพัฒนาเอกชน เพราะพวกเขาเชื่อว่าทักษิณแสดงตนเสมอ
กษัตริย์ มีพฤติกรรมจาบจ้วงเบื้องสูง และไม่จงรักภักดีต่อกษัตริย์จึงสวมเสื้อสีเหลืองเพื่อเป็น

³⁹⁵ กนกรัตน์ เลิศชูสกุล. อ่างแล้ว, น.60-62.

สัญลักษณ์ว่าตนกำลังปกป้องสถาบันสูงสุดของประเทศไม่ให้เกิดภัยคุกคามได้ และเข้าร่วมขบวนการด้วยเป้าหมายในการกำจัดภัยคุกคามซึ่งเป็นภัยคุกคามใหญ่ที่สุดต่อพระมหากษัตริย์ ด้วยเหตุนี้ส่วนใหญ่จึงให้การสนับสนุนเมื่อกลุ่มพันธมิตรเสนอแนวทางการใช้มาตรา 7 เพื่อขอพระราชทานนายกรัฐมนตรีนายกรัฐมนตรีคนกลางจากพระมหากษัตริย์ บงกช, นิตยาพร, นาย ศ, และนายด. เชื่อว่านายกรัฐมนตรีนายกรัฐมนตรีคนกลางที่พระมหากษัตริย์ทรงพระราชทานให้จะเป็นหนทางแก้ไขสถานการณ์ทางการเมืองที่มีความขัดแย้งแตกแยกสูง เพราะกลุ่มพันธมิตรไม่สามารถเสนอตัวเลือกนายกรัฐมนตรีนายกรัฐมนตรีได้และผลการเลือกตั้งในปีพ.ศ.2549 ก็ไม่เป็นที่พอใจในหมู่ประชาชน ด้วยเหตุนี้มาตรา 7 จึงเป็นทางออกในการแก้ไขวิกฤตการณ์การเมืองในขณะนั้น

“...ที่เห็นด้วยเรื่องนายกแห่งชาติจากในหลวง เพราะทุกคนต่างเกลียดชังกันหมด ไม่ว่าฝ่ายรัฐบาลหรือพันธมิตรจะเสนอใครมากก็ต้องถูกคัดค้านโดยฝ่ายตรงข้าม แต่ถ้าในหลวงพิจารณาเลือกแล้ว ย่อมเป็นตัวเลือกที่เชื่อถือได้และทุกฝ่ายรับฟัง สถานการณ์ก็ดีขึ้นเหมือนตอนเดือนตุลา”³⁹⁶

อย่างไรก็ตามมวลชนอนุรักษนิยมที่รักและเทิดทูนสถาบันกษัตริย์จำนวนหนึ่งไม่เห็นด้วยกับการนำมาตรา 7 มาใช้ ดังที่นาย ปร., นาย ฉ., และคเชนุ สายศรีสิงห์ต่างเห็นว่าการใช้กฎหมายมาตราดังกล่าวเป็นผลเสียต่อสถาบันกษัตริย์อย่างมาก เนื่องจากพระมหากษัตริย์ทรงดำรงสถานะประมุขของระบอบประชาธิปไตย พวกเขาจึงไม่ต้องการพระมหากษัตริย์ถูกนำมาเกี่ยวข้องกับการเมืองอันจะเป็นการเสื่อมพระเกียรติ และถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นการใช้อำนาจส่วนพระองค์เข้าแทรกแซงการเมืองดังความเห็นของ

“...แม้ว่าการเมืองจะไม่มีทางออกแล้ว แต่หากให้ในหลวงพระราชทานนายกได้คงไม่ดีแน่ ท่านอยู่เหนือการเมือง ไม่ควรไปเรียกร้องให้ท่านมาแต่งตั้งนายกให้ ควรใช้กระบวนการในสภาดีกว่า”³⁹⁷

นอกจากนี้กลุ่มพันธมิตรยังได้เสนอให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 112 เพื่อเอาผิดทักษิณในความผิดหมิ่นประมาทพระมหากษัตริย์พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เห็นว่าไม่มีความจำเป็นต้องใช้กฎหมายดังกล่าวเพราะทักษิณกระทำความผิดหลายข้อประการจึงสามารถเอาผิดผ่านกฎหมายฉบับอื่นได้ ทั้งนี้ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับเจตนาของการใช้กฎหมายเพื่อปกป้องไม่ให้มีการวิพากษ์วิจารณ์สถาบันกษัตริย์ในฐานะประมุขของประเทศอาฆาตมาดร้าย แต่ไม่เห็นด้วยกับการบังคับใช้กฎหมายมาตรา 112 ที่มีบทลงโทษรุนแรงและเปิดให้ประชาชนทั่วไปแจ้งความเอาผิดได้อย่างเสรี

³⁹⁶ บงกช ตุลานนท์. (15 กันยายน 2563). สัมภาษณ์.

³⁹⁷ นาย ฉ. (5 สิงหาคม 2563). สัมภาษณ์.

จนอาจนำไปสู่การกลั่นแกล้งทางการเมืองได้ มีมวลชนอนุรักษ์นิยมส่วนน้อยที่ไม่เห็นด้วยกับการนำ มาตรา 112 มาใช้และเห็นควรว่าสถาบันควรถูกวิพากษ์วิจารณ์ได้ตราบเท่าที่ไม่เกินขอบเขต

ในด้านความคิดแบบชาตินิยม ผู้ให้ข้อมูลเห็นด้วยกับกลุ่มพันธมิตรกับการปกป้องผลประโยชน์ของชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นการแปรรูปรัฐวิสาหกิจการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย ความพยายามจะแปรรูปการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย และการขายหุ้นชินคอร์ปให้กับกลุ่มทุนเทมาเส็กของรัฐบาลสิงคโปร์ พวกเขาต่างเห็นว่าทักษิณและรัฐบาลได้ทำการขายชาติจนทำให้ประเทศไทยต้องสูญเสียผลประโยชน์สำคัญให้แก่รัฐบาลต่างชาติ อีกทั้งประเด็นนโยบายการปฏิรูปพลังงาน ข้อพิพาทดินแดนเขาพระวิหาร และดินแดนทับซ้อนทางทะเลระหว่างไทย-กัมพูชาที่พวกเขาเชื่อว่าทักษิณได้นำดินแดนและผลประโยชน์ของไทยไปแลกเปลี่ยนกับสัมปทานของครอบครัวชินวัตร จนเกิดความรู้สึกโกรธแค้น จึงต้องสนับสนุนการเคลื่อนไหวของขบวนการต่อต้านทักษิณเพื่อกู้ชาติเอาผลประโยชน์แห่งชาติกลับคืนมา รวมถึงต้องสนับสนุนเครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่เพื่อขยายแนวร่วมไปยังประชาชนทั่วไปให้เข้ามาร่วมต่อสู้ในขบวนการอย่างทรงพลังเพื่อกำจัดอิทธิพลของระบอบทักษิณออกไปจากการเมืองไทย อย่างไรก็ตามมวลชนอนุรักษ์นิยมที่เป็นเครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่นไม่เห็นด้วยกับการปลุกปั่นประเด็นพลังงานและความขัดแย้งไทย-กัมพูชาให้เกิดความเกลียดชัง พวกเขามองว่าเป็นเพียงการปลุกกระแสให้มวลชนเข้าร่วมสนับสนุนขบวนการและกดดันพรรคประชาธิปัตย์เท่านั้น จนกลายเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้มวลชนที่สนับสนุนพรรคประชาธิปัตย์ถอนตัวออกจากขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่

ในด้านความคิดศาสนานิยม ขบวนการต่อต้านทักษิณไม่เพียงแต่ใช้กรอบโครงความคิด กษัตริย์นิยมและชาตินิยมเท่านั้น แต่ยังใช้กรอบคิดแบบศาสนานิยมเป็นกลไกในการชักนำผู้เชื่อถือในศาสนาเข้าสู่ขบวนการ กลุ่มพันธมิตรประสบความสำเร็จในการดึงดูดมวลชนอนุรักษ์นิยมที่เป็นลูกศิษย์สาวกของกลุ่มศาสนา พวกเขาดำเนินชีวิตตามคำสอนของกลุ่มสันตือโคกที่ใช้ชีวิตอย่างสมถะเรียบง่ายและเคารพต่อสถาบันกษัตริย์ที่เป็นสิ่งสำคัญสูงสุดของชาติ แกนนำของขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่บางส่วนรับเอาแนวคิด “ธรรมมิกสังคมนิยม” ของท่านพุทธทาสภิกขุเป็นกรอบโครงความคิดในการพิจารณาสังคมการเมืองไทย อันเป็นระบบการปกครองที่ยึดเอาหลักธรรมมาเป็นหลักในการปกครองเพื่อสังคมส่วนรวม คเชนุ ชมพูนุท และนิตยาพรเห็นว่าความขัดแย้งที่นำไปทำให้ขบวนการต่อต้านทักษิณต้องเคลื่อนไหวเกิดขึ้นจากนักการเมืองในระบอบประชาธิปไตยมีความชั่วร้ายและคดโกง ซึ่งขัดแย้งกับธรรมชาติของมนุษย์ที่โดยเนื้อแท้แล้วเป็นคนดีที่กระทำการเพื่อส่วนรวม ไม่โลภมากจนนำไปสู่การเอาเปรียบเพื่อนมนุษย์ แต่มนุษย์นั้นอ่อนไหวง่ายกับสิ่งเร้าให้ทำเรื่องชั่วร้าย

“...นักการเมืองต้องมีศีลห้าเป็นอย่างน้อย และผู้นำควรต้องมีธรรมมาภิบาลด้วย มี
นิติรัฐแล้วต้องมีนิติธรรมด้วย ถึงจะคุมมนุษย์ไม่ให้โลภและคดโกง ให้เป็นคนดีโดยเนื้อแท้ได้
...”³⁹⁸

ดังนั้นจึงต้องสร้างกรอบกำกับนักการเมืองไม่ให้ตกอยู่ภายใต้สิ่งเร้าด้วยการกำหนดเกณฑ์
ศีลธรรมจริยธรรมและการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง อันสอดคล้องกับ
ข้อเสนอของกลุ่มพันธมิตรที่ต้องการให้มีการสร้างกฎเกณฑ์ขึ้นควบคุมพฤติกรรมของนักการเมืองและ
ใช้เป็นเครื่องมือในการลงโทษนักการเมืองที่จะกระทำความผิดต่อไป

“ความ (ไม่) เป็นประชาธิปไตย”

มวลชนอนุรักษนิยมของขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นทางการ
เมืองเชิงลบต่อระบอบประชาธิปไตย ในขั้นต้นพวกเขาให้ความเห็นว่าประชาธิปไตยเสรีเป็นระบอบ
การปกครองที่ดีแต่ไม่เหมาะสมกับประเทศไทย เพราะประชาธิปไตยเสรีเปิดกว้างให้ประชาชนสามารถใช้
สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของตนได้อย่างเสรีเท่าเทียมกัน ซึ่งพวกเขามีฐานคิดที่เชื่อว่าประชาชนไทยยัง
ขาดความรู้พื้นฐานและความเข้าใจต่อระบอบประชาธิปไตย เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนไม่คำนึงถึง
ส่วนรวม ทั้งยังไม่ตระหนักถึงคุณค่าของคะแนนเสียงตนเองจึงซื้อสิทธิขายเสียงให้นักการเมือง เมื่อ
นักการเมืองชนะเลือกตั้งแล้วก็จะฉ้อโกงและคอร์รัปชันเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ตอบ
แทนตนเองและพวกพ้อง

“...คนไทยมีธรรมชาติเป็นคนรักสบาย ทำอะไรตามใจคือไทย ไม่มีระเบียบวินัย
ประชาธิปไตยก็รู้แค่หย่อนบัตรเลือกตั้ง 20 นาทีก็เสร็จ ไม่สนใจส่วนรวมคิดแค่ขายเสียงให้
นักการเมือง ประเทศเรามันถึงได้ล้มล้างแล้วให้นักการเมืองขี่โกงมา”³⁹⁹

ผู้ให้ข้อมูลส่วนหนึ่งจึงเห็นว่าแม้ประชาธิปไตยจะบกพร่องแต่ยังเหมาะสมกับประเทศไทย แต่
ควรเป็นประชาธิปไตยที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและมีบทบาท
มากขึ้น เป็นระบอบที่เหมาะสมกับประเทศไทย เพราะเชื่อว่าพระมหากษัตริย์ทรงมีวิจารณ์ญาณในการ
กำกับดูแลประเทศและจะทรงเป็นสถาบันที่สามารถคานอำนาจนักการเมืองไม่ให้คดโกงชาติได้ และ
ควรใช้หลักการทางศาสนาสร้างกรอบกำหนดเกณฑ์คุณธรรมจริยธรรมขึ้นมากำกับพฤติกรรมของ
นักการเมืองโดยไม่ปล่อยให้ประชาธิปไตยทำงานและเติบโตอย่างเป็นอิสระมากเกินไปจนเกินขอบเขต
อย่างไรก็ตามมวลชนอนุรักษนิยมของขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่อีกจำนวนหนึ่ง เช่น สุพรรณษา,

³⁹⁸ ชมพูนุท โทสินธิติ. อ้างแล้ว.

³⁹⁹ นาง ส. อ้างแล้ว.

กฤษณ์, ภาณุพงศ์, นาง ส., นาย ฉ. และนาย พร. เห็นต่างออกไปว่าประเทศไทยยังไม่พร้อมับระบอบประชาธิปไตย การปฏิวัติของคณะราษฎรเมื่อปีพ.ศ.2475 เป็นการชิงสุกก่อนห่ามเปลี่ยนแปลงประเทศก่อนที่ประชาชนทั่วไปจะมีความรู้เพียงพอต่อระบอบประชาธิปไตย ทำให้เกิดปัญหาซื้อสิทธิขายเสียงสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบันจนยากที่จะแก้ไขได้ ทั้งยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจสังคม และเสรีภาพในระบอบประชาธิปไตยทำให้เกิดการชุมนุมก่อความวุ่นวายบ่อยครั้ง

“...2475 นี้เป็นการชิงสุกก่อนห่าม ประเทศยังไม่พร้อม ตอนนี้นำประชาธิปไตยเสรีก็ยังไม่เป็นสิ่งที่เร็วเกินไปสำหรับคนไทยที่ยังไม่เข้าใจอย่างถ่องแท้ ยังไม่รู้หน้าที่หรือสิทธิของตัวเอง เลยขายสิทธิขายเสียงให้กับนักการเมือง ประชาธิปไตยไทยไม่มีทางแก้ไขได้ด้วยวิธีการปกติ”⁴⁰⁰

การปกครองของไทยในอุดมคติของพวกเขาก็เป็นภาพของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ที่ปกครองอย่างเข้มงวด และเป็นภาพของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ที่เป็นผู้นำที่ซื่อสัตย์สุจริต พวกเขาจึงเสนอให้กลับไปใช้ระบอบการเมืองที่สามารถควบคุมประชาชนได้อย่างเบ็ดเสร็จ ไม่ว่าจะเป็นระบอบประชาธิปไตยที่ผู้ปกครองใช้อำนาจตามกฎหมายลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างเด็ดขาดและมีคุณธรรมจริยธรรมเพื่อประโยชน์ของประเทศ หรือการรวมศูนย์อำนาจไว้ที่พระมหากษัตริย์อย่างสมบูรณ์ในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ หรือแม้กระทั่งนาง ส. อดีตผู้เข้าร่วมขบวนการนักศึกษาเดือนตุลาเสนอว่าควรมีผู้นำที่ปกครองอย่างเด็ดขาดแล้วทำการปิดประเทศเพื่อปฏิรูปการศึกษาและสังคมของประชาชนให้พร้อมรับมือกับนักการเมืองได้ โดยคเชนุ ชมพูนุท และนิตยาพรมีความเห็นเพิ่มเติมว่าควรใช้หลักการทางศาสนาสร้างกรอบกำหนดเกณฑ์คุณธรรมจริยธรรมขึ้นมากำกับพฤติกรรมของนักการเมืองโดยไม่ปล่อยให้ประชาธิปไตยทำงานและเติบโตอย่างเป็นอิสระมากจนเกินขอบเขต

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

“บทบาททหารกับการรัฐประหาร”

ผู้ให้ข้อมูลที่มีความคิดการเมืองแบบอนุรักษนิยมส่วนใหญ่มีความเห็นสนับสนุนการทำรัฐประหารยึดอำนาจทักษิณ ชินวัตรเมื่อพ.ศ.2549 และยิ่งลักษณ์ ชินวัตรเมื่อพ.ศ.2557 เนื่องจากเห็นว่าในขณะนั้นกลุ่มพันธมิตรจัดการชุมนุมยึดเยื่อมาเป็นเวลานานและกลายเป็นวิกฤติการเมืองที่ไม่สามารถหาข้อยุติพึงพอใจแก่ทุกฝ่ายได้ และไม่สามารถหาวิธีการอื่นใดที่จะกำจัดทักษิณที่เพิ่งชนะการเลือกตั้งสมัยที่ 2 ออกจากการเมืองได้ พวกเขาจึงสนับสนุนกลุ่มพันธมิตรที่เรียกกองทัพออกมาทำการยึดอำนาจของรัฐบาลทักษิณ เช่นเดียวกับในช่วงการชุมนุมของกลุ่มกปปส. พวกเขาเห็นว่าในขณะนั้นการชุมนุมยึดเยื่อของกลุ่มกปปส.เป็นจุดเสี่ยงที่ทำให้พวกเขากลายเป็นเป้าโจมตีจากกองกำลังไม่ทราบ

⁴⁰⁰ นาย ฉ. อ่างแล้ว.

ฝ่าย และส่วมเสี่ยงที่ผู้ชุมนุมจะต้องเผชิญหน้ากับมวลชนสนับสนุนยิ่งลักษณะที่กำลังจัดการชุมนุมอยู่ อีกทั้งสถานการณ์ทางการเมืองที่ตึงเครียดเพราะยิ่งลักษณะไม่ยอมออกจากตำแหน่งรักษาการณ นายกรัฐมนตรี พวกเขาจึงสนับสนุนการเรียกกองทัพออกมายึดอำนาจรัฐบาลยิ่งลักษณ์ของกลุ่มกปปส. เช่นเดียวกัน ทั้งนี้เพราะพวกเขาเชื่อมั่นในกองทัพและสถาบันทหารว่าเป็นหน่วยงานที่ต้องดูแลรับใช้ ใกล้ชิดและมีความจงรักภักดีสถาบันกษัตริย์ กองทัพจึงไม่กระทำการละเมิดพระราชอำนาจ จาบจ้วง เบื้องสูง หรือทำตนเสมอพระมหากษัตริย์เหมือนนักการเมือง นอกจากนี้พวกเขายังคาดหวังบทบาท ของทหารหลังทำการรัฐประหารว่ากองทัพจะสามารถกำจัดอิทธิพลของตระกูลชินวัตรออกจาก การเมืองได้อย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด และคาดหวังว่าผู้นำคณะรัฐประหารจะคัดเลือกผู้ที่ขึ้นมาดำรง ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีให้มีคุณสมบัติเหมือนพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ที่มีความซื่อสัตย์สุจริตและใช้ อำนาจเด็ดขาด แต่ถึงกระนั้นพวกเขาส่วนใหญ่ก็มีความเห็นว่ามีผิดหวังกับคณะปฏิรูปการปกครองใน ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) ที่ไม่กำจัดอิทธิพลของทักษิณออก จากการเมืองไทยอย่างเด็ดขาด ทำให้การทำรัฐประหารพ.ศ.2549 “เสียของ” แต่ในขณะเดียวกัน พวกเขาก็พึงพอใจผลการทำรัฐประหารของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เพราะสามารถลด บทบาทของตระกูลชินวัตรในการเมืองไทยลงได้มากและพึงพอใจกับพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาที่ขึ้น เป็นนายกรัฐมนตรีได้อย่างสง่างามและบริหารประเทศเป็นอย่างดี ส่วนกลุ่มเครือข่ายนักการเมือง ท้องถิ่นก็ไม่พอใจการทำงานหลังรัฐประหารของคสช. ที่ไม่สามารถทำให้ตระกูลชินวัตรหมดบทบาทใน การเมืองไทยได้เบ็ดเสร็จ และไม่ดำเนินแผนปฏิรูปตามแนวทางของกลุ่มกปปส. จึงไม่สามารถแก้ไข ปัญหาโครงสร้างสังคมการเมืองของประเทศได้

5.3 สรุป

โดยสรุปกล่าวได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลจากเครือข่ายนักพัฒนาเอกชนที่เคยเข้าร่วมเคลื่อนไหวทางการเมืองมาก่อนขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่ และผู้ให้ข้อมูลหลังเข้าร่วมกับขบวนการต่อต้านทักษิณ เชียงใหม่ที่มีกรอบโครงความคิดแบบเสรีนิยม พวกเขา มี “จุดร่วมทางกรอบโครงความคิด” ร่วมกัน ได้แก่ 1) ต่อต้านเผด็จการอำนาจนิยมและการแทรกแซงทางการเมืองของกองทัพ 2) ไม่เชื่อมั่นใน สถาบันกษัตริย์และไม่ต้องการให้สถาบันแทรกแซงทางการเมือง และ 3) เชื่อมมั่นในระบอบ ประชาธิปไตยและระบบการเลือกตั้ง โดยพบว่าผู้ให้ข้อมูลที่มีแนวคิดเสรีนิยมนั้นมีภูมิหลังทาง เศรษฐกิจและสังคมที่เป็นชนชั้นกลางเช่นเดียวกัน แต่พวกเขามีประสบการณ์ความรู้สึกร่วมกับชนชั้น ล่างมาก่อน และตระหนักถึงความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจสังคมที่ชนชั้นล่างต้องเผชิญ ผู้ให้ข้อมูลจาก เครือข่ายนักพัฒนาเอกชนจึงเข้าร่วมกับขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม เพื่อแก้ไขความเหลื่อมล้ำทาง เศรษฐกิจและสังคมแก่เกษตรกร กลุ่มชาติพันธุ์ และชาวนาที่ได้รับผลกระทบจากการพัฒนาของ ภาครัฐและการผลักดันสิทธิป่าชุมชนและเน้นการพัฒนาที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง แม้เขาปฏิบัติงาน

ในองค์กรที่มีนำโดยกระแสดิวัฒนธรรมชุมชนและถูกหล่อหลอมกลมกล่อมกลายเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่เพื่อชาติและสถาบัน แต่เขาไม่เห็นด้วยกับขบวนการต่อต้านทักษิณที่เสนอกรอบโครงความคิดแบบอนุรักษนิยมสุดขั้วที่มีการเสนอให้สถาบันกษัตริย์เข้าแทรกแซงการเมือง และตัดสินใจถอนตัวออกจากขบวนการเพื่อแสดงความไม่พอใจต่อแนวทางดังกล่าว เช่นเดียวกับเครือข่ายนักศึกษากิจกรรมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่ตระหนักถึงสภาพปัญหาจากโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ของรัฐที่สร้างผลกระทบต่อชุมชนในภาคใต้ และการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยรัฐในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้พวกเขาตั้งคำถามและแสวงหาคำตอบจนค้นพบว่าต้นเหตุของสภาพปัญหาดังกล่าวไม่เพียงเกิดจากนักการเมืองที่ลุ่มแก่อำนาจ แต่ยังรวมไปถึงชนชั้นนำและกลุ่มทุนศักดินาผูกขาด กรอบโครงความคิดดังกล่าวทำให้พวกเขาเข้าร่วมกับขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่ โดยใช้เป็นพื้นที่ในการขับเคลื่อนประเด็นปัญหาทางสังคมที่พวกเขาให้ความสำคัญและใช้เป็นพื้นที่ตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลทักษิณ แต่เมื่อขบวนการต่อต้านทักษิณประกาศสนับสนุนแนวคิดอนุรักษนิยมสุดขั้วเพื่อเปิดให้สถาบันกษัตริย์เข้าแทรกแซงระบอบประชาธิปไตย พวกเขาจึงยุติการสนับสนุนและถอนตัวออกจากขบวนการ

ส่วนผู้ให้ข้อมูลจากเครือข่ายคนเดือนตุลาและเครือข่ายนักพัฒนาเอกชนที่เคยเข้าร่วมเคลื่อนไหวทางการเมืองมาก่อนขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่ และผู้ให้ข้อมูลหลังเข้าร่วมกับขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่ที่มีกรอบโครงความคิดแบบอนุรักษนิยม มี “จุดร่วมทางกรอบโครงความคิด” บางอย่างร่วมกันอยู่ 4 ประการ ได้แก่ 1) ต่อต้านการแทรกแซงทางการเมืองของกองทัพ 2) ไม่เชื่อมั่นในการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยและนักการเมืองเพราะเห็นว่าเป็นเพียงหนทางรักษาอำนาจของรัฐบาลเผด็จการ ให้สามารถเข้ามารักษผลประโยชน์ของกลุ่มศักดินา-ชนชั้นนำ-กลุ่มทุนผูกขาด และไม่เชื่อถือในกระบวนการทางรัฐสภาและรัฐธรรมนูญที่สร้างขึ้นโดยรัฐบาลเผด็จการ 3) ต่อต้านนายทุนชุดรีดที่เอารัดเอาเปรียบชนชั้นล่างของสังคม และ 4) ต่อต้านจักรวรรดินิยมอเมริกาและระบบทุนนิยมที่ทำให้เศรษฐกิจของไทยต้องพึ่งพิงจนเกิดความเหลื่อมล้ำและเกิดปัญหาความยากจน จึงกล่าวได้ว่าด้วยกรอบโครงความคิดเช่นนี้พวกเขาจึงมีความเป็นอนุรักษนิยมตั้งแต่สมัยขบวนการนักศึกษาและช่วงการก่อตั้งองค์กรนักพัฒนาเอกชนภายใต้กระแสดิวัฒนธรรมชุมชน นอกจากนี้เมื่อเวลาผ่านไปกรอบโครงความคิดดังกล่าวยังไม่ได้หยุดนิ่งตายตัวถาวร แต่ผสมผสานเข้ากับกรอบคิดทางศาสนา ความคิดอนุรักษนิยม และกษัตริย์นิยม โดยเฉพาะหลังจากที่กลุ่มพลังอนุรักษนิยมได้ลงหลักปักฐานแนวคิดประชาธิปไตยแบบไทยที่ให้คุณค่าและความชอบธรรมต่อระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สถาบันกษัตริย์ก็สามารถสถาปนาพระราชอำนาจนำเหนือสังคมไทยและชนชั้นกลางได้อีกครั้ง ทำให้การพึ่งพระบารมีของสถาบันกษัตริย์ในการระงับยับยั้งอำนาจเผด็จการและแก้ไขวิกฤติความขัดแย้งทางการเมืองเป็นสิ่งชอบธรรม ด้วยเหตุนี้ผู้ให้ข้อมูลจึงมีแนวโน้มที่จะต่อต้านแนวคิดตะวันตกและมีความเป็นชาตินิยมทางวัฒนธรรม ซึ่งเข้ากันได้กับความคิดอนุรักษนิยมและกษัตริย์นิยม ทำให้เมื่อพวกเขาเข้าร่วมกับขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่

ใช้แนวคิดอนุรักษนิยมสุดขั้วที่ผนวกรวมกษัตริย์นิยม ชาตินิยม และศาสนานิยมมาเป็นแนวทางเคลื่อนไหว โดยขบวนการต่อต้านทักษิณนำเสนอบทบาทของกรอบความคิดว่าสถาบันกษัตริย์เป็นสถาบันที่มีความชอบธรรมและมีบารมีเหนือทางการเมือง ทักษิณมีพฤติกรรมจบบังคับและเป็นภัยคุกคามร้ายแรงต่อสถาบันกษัตริย์และผลประโยชน์ของชาติ การพึ่งพระบารมีเพื่อขอพระราชทานนายกรัฐมนตรีตามมาตรา 7 จึงเป็นหนทางในการแก้ไขปัญหาที่ชอบธรรมตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เครือข่ายคนเดือนตุลา เครือข่ายนักพัฒนาเอกชน เครือข่ายชนชั้นกลางนักธุรกิจ และเครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่นจึงโอบรับแนวทางดังกล่าวของขบวนการเพราะสอดคล้องกับกรอบความคิดเดิมของตน แม้ผู้ให้ข้อมูลบางส่วนจะมีความเห็นว่าพวกเขาไม่เห็นด้วยกับแนวทางดังกล่าวแต่ถึงกระนั้นพวกเขาก็ไม่คัดค้านที่ขบวนการต่อต้านทักษิณยึดถือแนวทางอนุรักษนิยมและให้การสนับสนุนขบวนการต่อต้านทักษิณเชิงใหม่จนได้รับชัยชนะด้วยการเข้าทำรัฐประหารของกองทัพในปี พ.ศ.2549

ส่วนผู้ให้ข้อมูลขบวนการต่อต้านทักษิณในช่วงกลุ่มกบส. ที่มีกรอบความคิดแบบอนุรักษนิยม พวกเขามี “จุดร่วมทางกรอบความคิด” ได้แก่ 1) ไม่เชื่อมั่นในระบบการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย 2) ต่อต้านนักการเมืองฝ่ายรัฐบาลทักษิณ 3) เชื่อมมั่นในสถาบันกษัตริย์และต้องการให้แทรกแซงทางการเมือง และ 4) ต้องการให้กองทัพ-ทหารเข้าแทรกแซงทางการเมือง เครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่นเชียงใหม่เป็นผู้มีบทบาทนำขบวนการช่วงกบส. ร่วมกับเครือข่ายชนชั้นกลางนักธุรกิจรุ่นใหม่ โดยเครือข่ายชนชั้นกลางนักธุรกิจรุ่นใหม่มีกรอบความคิดดังกล่าวเพราะได้รับการกล่อมเกลามาจากครอบครัวอนุรักษนิยม ที่มีภูมิหลังทางเศรษฐกิจสังคมเป็นชนชั้นนำของเชียงใหม่ที่ใกล้ชิดกับสถาบันกษัตริย์ พวกเขาได้รับการสั่งสอนให้สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระบรมวงศานุวงศ์ทุกพระองค์ที่ทรงงานอย่างหนักโดยเฉพาะในช่วงสงครามเย็นที่สู้รบกับคอมมิวนิสต์ พวกเขาได้รับการสอนว่าสถาบันกษัตริย์ในหัวเวลานั้นมีบทบาททำให้ประเทศไทยไม่สูญเสียเอกราชให้ต่างชาติ ประกอบกับที่สถาบันกษัตริย์มีบทบาททรงรับความขัดแย้งทางการเมืองในเหตุการณ์ 14 ตุลาและเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ทำให้พวกเขาเชื่อมั่นว่าสถาบันกษัตริย์มีความชอบธรรมและมีบารมีมากกว่านักการเมือง-พรรคการเมือง-กองทัพที่มักสร้างความขัดแย้งทางการเมืองจนเกิดการชุมนุมประท้วงและความวุ่นวาย กรอบความคิดที่มีลักษณะชาตินิยมและเป็นอนุรักษนิยมดังกล่าวทำให้พวกเขาสนับสนุนขบวนการต่อต้านทักษิณ เพราะเชื่อว่าทักษิณเป็นภัยคุกคามต่อสถาบันและเชื่อว่ายิ่งลักษณะเป็นการสืบทอดอำนาจที่ไม่ชอบธรรมของตระกูลนักการเมืองเลวที่คิดโกงผลประโยชน์ของประเทศ ขณะที่เครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่นมีภูมิหลังเป็นชนชั้นกลางระดับบนของเชียงใหม่ที่ใกล้ชิดกับแวดวงการเมืองมาโดยตลอด และถูกกล่อมเกลาคำคิดแบบอนุรักษนิยมโดยครอบครัวเช่นเดียวกัน พวกเขามีกรอบความคิดอนุรักษนิยมและกษัตริย์นิยมคล้ายคลึงกับเครือข่ายชนชั้นกลางนักธุรกิจ ที่เชื่อว่าสถาบันมีความชอบธรรมที่จะเข้าแทรกแซงทางการเมืองเมื่อเกิดวิกฤติความ

ขัดแย้งประชาธิปไตย ทั้งยังไม่เชื่อมั่นในระบบการเลือกตั้งเพราะเห็นว่าประชาชนลงคะแนนเสียงเลือกตั้งตามระบบอุปถัมภ์มากกว่าใช้เจตจำนงเสรีจึงปฏิเสธระบอบประชาธิปไตย แต่ถึงกระนั้น การต่อสู้ของพวกเขาในช่วงกบปส.เป็นการช่วงใช้ขบวนการเคลื่อนไหวและการสนับสนุนของประชาชน เพื่อสร้างฐานเสียงทางการเมืองในจังหวัดเชียงใหม่มากกว่าการต่อสู้เพื่อกรอบโครงสร้างความคิดแบบอนุรักษนิยม ทั้งนี้หลังจากการเข้าร่วมขบวนการ กลุ่มกบปส. (กรุงเทพ) นำเสนอกรอบโครงสร้างความคิดเชิงศาสนาที่ให้ภาพว่าการเข้าร่วมกับกบปส.เป็นการต่อสู้ของคนดีที่ยึดถือคุณงามความดีและสันตือหิงสา มาเป็นเครื่องมือในขับไล่ระบอบกษัตริย์ที่ชั่วช้า และการกำจัดภัยคุกคามดังกล่าวจำเป็นต้องกระทำอย่างระมัดระวังไม่ให้กลับสู่การเมืองได้อีกครั้ง กลุ่มกบปส.ที่นำเสนอวิธีการที่ไม่เป็นประชาธิปไตย ด้วยการล้มการเลือกตั้งและเสนอให้มีการแต่งตั้งรัฐบาลแห่งชาติ ด้วยเหตุนี้เครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่นเชียงใหม่และเครือข่ายชนชั้นกลางนักธุรกิจรุ่นใหม่จึงเข้าสนับสนุนขบวนการเพราะสอดคล้องกับกรอบโครงสร้างความคิดของพวกเขา

บทที่ 6

บทสรุปขบวนการต่อต้านทักษิณจังหวัดเชียงใหม่

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นการศึกษาวิเคราะห์ขบวนการต่อต้านทักษิณจังหวัดเชียงใหม่ ที่มุ่งเน้นวิเคราะห์การเคลื่อนไหวของกลุ่มพันธมิตรและกลุ่มกบปส.ในช่วงระยะเวลา พ.ศ.2548 – 2557 ที่เป็นการประกอบขึ้นจากกลุ่มเครือข่ายภาคประชาสังคมซึ่งสืบต่อเนื่องมายาวนานในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งจากเครือข่ายนักพัฒนาเอกชน เครือข่ายคนเดือนตุลา และเครือข่ายนักธุรกิจชนชั้นกลาง รวมถึงกลุ่มย่อยที่มีความคิดทางการเมืองหลากหลายจากกลุ่มนักศึกษากิจกรรมและเครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่นเชียงใหม่ บางเครือข่ายเคยมีบทบาทร่วมต่อสู้และเป็นส่วนหนึ่งของขบวนการภาคประชาชนที่สนับสนุนการเรียกร้องประชาธิปไตย ขบวนการเรียกร้องสิทธิ ความเท่าเทียม และความเสมอภาคในสังคม แต่ในความเป็นจริงแล้วพวกเขาเป็นกลุ่มเครือข่ายที่มีความคิดทางการเมืองแบบอนุรักษนิยมมาก่อนหน้า ขณะที่บางกลุ่มมีความคิดทางการเมืองแบบเสรีนิยม ขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่จึงเต็มไปด้วยความหลากหลายและการปะทะสังสรรค์ทางความคิด จนก่อให้เกิดพลวัตขึ้นภายในกลุ่ม ขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่ที่ในท้ายที่สุดกลายเป็นการเคลื่อนไหวแบบอนุรักษนิยมที่ขับเคลื่อนประเด็นกษัตริย์นิยม ชาตินิยม ศาสนานิยม และทหารนิยม

บทนี้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ 1) สรุปผลการศึกษา 2) อภิปรายผลการศึกษา และ 3) ข้อจำกัดและข้อเสนอแนะของการศึกษา โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

6.1 สรุปผลการศึกษา

ผู้วิจัยเริ่มต้นทำการศึกษาจากความสงสัยว่าท่ามกลางการศึกษาขบวนการต่อต้านทักษิณมากมาย เหตุใดจึงไม่มีการศึกษาที่มุ่งวิเคราะห์ขบวนการต่อต้านทักษิณในระดับท้องถิ่นอย่างรอบด้าน โดยเฉพาะจังหวัดเชียงใหม่ที่เป็นพื้นที่ที่มีการเคลื่อนไหวของกลุ่มขบวนการทางการเมืองและภาคประชาสังคมอันโดดเด่นที่มีบทบาทสร้างผลสะท้อนต่อการเมืองไทยมาหลายทศวรรษ อีกทั้งยังเป็นฐานมวลชนของเครือข่ายขบวนการเสื้อแดงที่เคลื่อนไหวอย่างทรงพลังเพื่อสนับสนุนทักษิณ ชินวัตร แต่สามารถก่อตั้งขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่ที่เติบโตอย่างเข้มแข็ง สามารถระดมการสนับสนุนของคนเชียงใหม่ และสามารถผลักดันประเด็นข้อเรียกร้องของขบวนการได้สำเร็จ ผู้วิจัยต้องการศึกษาขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่ว่ามีการก่อรูปเครือข่ายและขยายเครือข่ายอย่างไร และมีการสร้างกรอบโครงความคิดอย่างไร โดยใช้กรอบทฤษฎีการระดมทรัพยากร ทฤษฎีกรอบโครงความคิด และแนวคิดเครือข่ายทางสังคม

ในบทที่ 2 ผู้วิจัยต้องการอธิบายบริบททางการเมืองที่เกิดขึ้นในห้วงเวลา ก่อนหน้าการก่อตัวของขบวนการต่อต้านทักษิณ ทั้งนี้เพื่อทำความเข้าใจบริบททางการเมืองที่เกิดขึ้นในห้วงเวลานั้น ซึ่งส่งผลต่อการกำเนิดและโครงสร้างของขบวนการ เครือข่ายแนวร่วมที่เข้าร่วม และแนวทางการเคลื่อนไหวต่อสู้ของขบวนการต่อต้านทักษิณ โดยพบว่าในการก่อตั้งขบวนการต่อต้านทักษิณช่วงกลุ่มพันธมิตร พรรคไทยรักไทยเป็นพรรคที่ประกอบสร้างขึ้นมาจากเครือข่ายของกลุ่มทุน และได้รับความร่วมมือจากเครือข่ายคนเดือนตุลาและเครือข่ายนักพัฒนาเอกชนที่มีความใกล้ชิดกับชนชั้นกลางและชนชั้นล่างของสังคม โครงข่ายความสัมพันธ์ดังกล่าวทำให้พรรคไทยรักไทยเป็นพันธมิตรกับกลุ่มการเมือง ภาคธุรกิจ องค์กรนักพัฒนาเอกชน และประชาชนชนชั้นล่าง โดยนักพัฒนาเอกชนมีบทบาทมากในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อน นำไปสู่การสร้างนโยบายเลือกตั้งที่เข้าถึงความต้องการของประชาชนจนพรรคได้รับชัยชนะในที่สุด ภายหลังจากเกิดการทุจริตคอร์รัปชั่นเชิงนโยบายและการเอื้อประโยชน์ต่อพวกพ้องของรัฐบาลทักษิณ การเกิดความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลไทยรักไทยกับเครือข่ายนักพัฒนาเอกชนในหลายด้าน ตลอดจนความขัดแย้งกับเครือข่ายสนธิ และการขยายตัวของกรอบความคิดกษัตริย์นิยมในหมู่ประชาชนก็นำไปสู่การก่อตัวของกลุ่มพันธมิตร เช่นเดียวกับที่ก่อนการก่อตัวของขบวนการต่อต้านทักษิณช่วงกลุ่มกปปส. การบริหารงานของรัฐบาลยิ่งลักษณ์ที่สร้างข้อกังขาต่อประชาชนและถูกวิพากษ์วิจารณ์นำไปสู่การชุมนุมประท้วงของกลุ่มต่างๆ ในสังคมบ่อยครั้ง รวมถึงการผลักดันร่างพรบ.นิรโทษกรรมที่เอื้อประโยชน์ในการยกความผิดให้แก่ทักษิณ ชินวัตรด้วย พรรคประชาธิปัตย์เริ่มคัดค้านทั้งในสภาและจัดการชุมนุมนอกสภากันกระทั่งสามารถยกระดับเป็นการชุมนุมของกลุ่มกปปส.ได้สำเร็จ

บทที่ 3 ผู้วิจัยนำเสนอพัฒนาการของขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองและขบวนการภาคประชาสังคมในจังหวัดเชียงใหม่ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน เพื่อฉายภาพให้เห็นว่าจังหวัดเชียงใหม่เป็นพื้นที่ที่เต็มไปด้วยความตื่นตัวทางการเมืองเสมอมา และเพื่อชี้ให้เห็นถึงพลวัตและความสืบเนื่องของกลุ่มก้อนในขบวนการทางการเมืองและภาคประชาสังคมเหล่านี้มีความเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย ที่ส่งผลต่อการก่อตัวเป็นขบวนการต่อต้านทักษิณจังหวัดเชียงใหม่ โดยผู้วิจัยต้องการชี้ให้เห็นว่าจังหวัดเชียงใหม่มีความตื่นตัวทางการเมืองและมีขบวนการเคลื่อนไหวภาคประชาชนที่เต็มไปด้วยพลังการต่อสู้ ต่อรอง และปะทะสังสรรค์กับอำนาจรัฐในหลากหลายมิติ ตั้งแต่การลุกขึ้นสู้กับรัฐบาลเผด็จการของคนหนุ่มสาวในเหตุการณ์เดือนตุลาพ.ศ.2516 - 2519 การเรียกร้องประชาธิปไตยในเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ การรวมตัวกันของชาวนาเพื่อต่อรองกับนายทุนเจ้าที่ดินเป็นขบวนการชาวนาชาวไร่ องค์กรนักพัฒนาเอกชนที่ต่อสู้เพื่อผลักดันประเด็นปัญหาของชุมชนและกลุ่มชาติพันธุ์ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มชนชั้นกลางนักธุรกิจเพื่อพัฒนาจังหวัดเชียงใหม่อย่างยั่งยืน และการเรียกร้องให้มีกระจายอำนาจรัฐให้แก่ท้องถิ่นที่เป็นการบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ซึ่งในเวลาต่อมา

องค์ประกอบภายในขบวนการภาคประชาชนเหล่านี้ได้กลายเป็นตัวแสดงที่มีบทบาทสำคัญต่อการก่อตัวของเครือข่ายกลุ่มขบวนการต่อต้านทักษิณในจังหวัดเชียงใหม่

ในบทที่ 4 ผู้วิจัยตอบคำถามวิจัยถึงการก่อรูปเครือข่ายและการขยายเครือข่ายของขบวนการต่อต้านทักษิณ โดยพบว่าการก่อรูปเครือข่ายของขบวนการเป็นการประกอบสร้างขึ้นจากเครือข่ายย่อยที่มีความแตกต่างหลากหลายทั้งภูมิหลังและประสบการณ์ในการต่อสู้ เป็นภาพต่อเนื่องของเครือข่ายที่ต่อสู้กับอำนาจรัฐและเผด็จการมาตั้งแต่อดีต โดยนำประสบการณ์ องค์ความรู้ ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวต่อสู้ในอดีต และกรอบโครงความคิดในอดีตมาเป็นขบวนการที่สามารถระดมทรัพยากรได้อย่างทรงพลังและเคลื่อนไหวต่อสู้ได้จนประสบความสำเร็จ จากการเก็บข้อมูลผ่านเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลระดับแกนนำและผู้เข้าร่วมการชุมนุม ผู้วิจัยพบว่ากลุ่มเครือข่ายที่ประกอบสร้างขึ้นเป็นขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่ โดยกลุ่มเครือข่ายที่เป็นกำลังหลักในการริเริ่มก่อตั้งขบวนการต่อต้านทักษิณ ได้แก่ เครือข่ายคนเดือนตุลาและเครือข่ายนักพัฒนาเอกชน ซึ่งเครือข่ายคนเดือนตุลาเคยเข้าร่วมขบวนการเคลื่อนไหวของนิสิตนักศึกษาต่อสู้กับเผด็จการทหารในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 และ 6 ตุลาคม 2519 ส่วนเครือข่ายนักพัฒนาเอกชนเคลื่อนไหวต่อรองกับภาครัฐเพื่อประชาชนตั้งแต่ทศวรรษ 2510 และทำงานร่วมกับนักศึกษาในการช่วยเหลือขบวนการชาวนาชาวไร่ภาคเหนือ พวกเขาจึงไม่ใช่ขบวนการที่เกิดขึ้นใหม่แต่การเข้าร่วมกับขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่เป็นการร่วมมือกันอีกครั้งเพื่อสู้กับอำนาจรัฐที่ฉ้อฉล

เครือข่ายคนเดือนตุลา เป็นกลุ่มของนิสิตศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่ก่อตัวขึ้นในราวปีพ.ศ. 2512-2513 ในช่วงที่ประเทศมีความตื่นตัวทางการเมืองสูง นิสิตศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่เริ่มก่อตั้งกลุ่มและชมรมต่าง ๆ ขึ้นเพื่อศึกษาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองที่หลากหลาย มีการวิพากษ์วิจารณ์จอมพลถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรีในขณะนั้นว่าเป็นเผด็จการที่ฉ้อฉล คอร์รัปชัน และเอียงข้างจักรวรรดินิยมอเมริกา จนมีการชุมนุมประท้วงของนิสิตนักศึกษาเพื่อเรียกร้องรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน เมื่อนิสิตนักศึกษา อาจารย์ และนักการเมือง 13 คน ที่เรียกร้องรัฐธรรมนูญใหม่ถูกควบคุมตัวและตั้งข้อหาทำลายความมั่นคงของรัฐ ประชาชนและนิสิตนักศึกษาว่าหนึ่งแสนคนจึงรวมตัวกันชุมนุมประท้วงขับไล่รัฐบาลเผด็จการที่กรุงเทพฯ กลุ่มนิสิตศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้เข้าร่วมโดยจัดตั้งกลุ่ม “แนวร่วมนิสิตศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่” ทำการชุมนุมประท้วงตามสถานที่สำคัญในเชียงใหม่เพื่อเป็นแนวร่วมไปกับการชุมนุมที่กรุงเทพฯ โดยมีประชาชนและนักเรียนจากโรงเรียนและวิทยาลัยต่าง ๆ เข้าร่วมเป็นจำนวนกว่า 5,000-6,000 คนเพื่อร่วมกันขับไล่รัฐบาลเผด็จการถนอม-ประภาส จนกระทั่งขบวนการนักศึกษาได้รับชัยชนะแล้วการประท้วงของแนวร่วมนักศึกษาจึงยุติลง หลังจากนั้นขบวนการนักศึกษาที่ยิ่งตื่นตัวทางการเมืองเพิ่มสูงขึ้นได้หันไปศึกษาระบบการเมืองแบบเลนิน เหมา และมาร์กซิสต์ พวกเขาจึงให้ความสนใจกับการส่งเสริมให้เหลือประชาชนและเผยแพร่ความคิดทางการเมือง โดยลงพื้นที่ไปชนบทเพื่อร่วมกับกลุ่ม

ชานาชาวไรในการต่อสู้กับนายทุนเจ้าที่ดินและช่วยเผยแพร่ข้อมูลพระราชบัญญัติควบคุมการเช่านา ในการโต้แย้งกับเจ้าที่ดิน รวมถึงช่วยชานาจัดตั้งมวลชนเพื่อเคลื่อนไหวเรียกร้องสิทธิจนสามารถ ผลักดันให้เกิดการก่อตั้ง “สหพันธ์ชานาชาวไรภาคเหนือ” ได้สำเร็จ ก่อนที่นักศึกษาและชานา ชาวไรจะถูกรัฐกวาดล้างจากความหวาดกลัวคอมมิวนิสต์ นักศึกษาจำนวนมากต้องหนีเข้าป่าและ บางส่วนถูกควบคุมตัว ขณะที่ขบวนการชานาชาวไรภาคเหนือเผชิญกับการลอบสังหารเพื่อสกัด ขบวนการจนต้องยุติบทบาท ก่อนจะเข้าร่วมเคลื่อนไหวกับเครือข่ายนักพัฒนาเอกชนในยุคต่อมา

เครือข่ายนักพัฒนาเอกชน เป็นกลุ่มนักพัฒนาเอกชนในพื้นที่ภาคเหนือซึ่งสร้างเครือข่ายมา จากการดำเนินงานพัฒนาพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากโครงการพัฒนาของรัฐจนสร้างความเหลื่อมล้ำและ ผลกระทบต่อประชาชน พวกเขาทำงานต่อสู้เพื่อสิทธิของประชาชนในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือเพื่อ ช่วยเหลือทั้งกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงที่ถูกเบียดขับจากถิ่นที่อยู่เดิม และช่วยเหลือเกษตรกรที่ได้รับ ผลกระทบจากภัยธรรมชาติและราคาพืชผลที่ไม่เป็นธรรม กลางทศวรรษ 2510 กลุ่มชานาชาวไร ภาคเหนือต้องเผชิญกับการเอารัดเอาเปรียบค่าเช่านาและเงื่อนไขการเช่าที่ไม่เป็นธรรมจากกลุ่ม นายทุนเจ้าที่ดินและเรียกร้องให้รัฐเข้าช่วยเหลือแต่กลับถูกรัฐบาลเพิกเฉย ขบวนการนักศึกษา เชียงใหม่ได้เข้าไปเผยแพร่ความรู้เพื่อผลักดันกฎหมายควบคุมค่าเช่านาและช่วยชานาจัดตั้งองค์กร โดยมีนักพัฒนาเอกชนเข้าไปร่วมหนุนเสริมและทำงานทางความคิดร่วมกับชานาจนสามารถตั้ง สหพันธ์ชานาชาวไรได้สำเร็จ แต่ทว่าเมื่อรัฐหวาดกลัวคอมมิวนิสต์และเห็นว่าองค์กรชานาและ ขบวนการนักศึกษาเป็นภัยคุกคามจนต้องหนีเข้าป่าหรือถูกลอบสังหาร นักพัฒนาเอกชนที่ถูก ถูกเพ่งเล็งและคุกคามจากรัฐเช่นเดียวกัน จึงลดแนวทางการเคลื่อนไหวที่มีความเป็นสังคมนิยมเพื่อ หลีกเลี่ยงข้อครหาฝักใฝ่ฝ่ายซ้าย แต่หันมาทำงานส่งเสริมด้านประชาธิปไตยและด้านสิทธิมนุษยชน เพื่อช่วยเหลือประชาชนในคดีที่เกี่ยวข้องกับคอมมิวนิสต์ ขณะเดียวกันก็ยังคงทำงานพัฒนาภาคเหนือ ต่อไปโดยจนจัดตั้งองค์กรนักพัฒนาเอกชนภาคเหนือโดยมีเกษตรกรชานาชาวไรเข้าร่วมในเวลาต่อมา

จะเห็นได้ว่าก่อนเข้าร่วมกับขบวนการต่อต้านทักษิณ ทั้งสองเครือข่ายต่างมีประสบการณ์ใน การต่อสู้ในขบวนการเรียกร้อง ขบวนการนักศึกษาในห้วงเวลา 14 ตุลาคมนั้นมีนักศึกษาเข้าร่วมเป็น สมาชิกขบวนการจำนวนมากและแบ่งออกเป็นเครือข่ายย่อยภายในหลายกลุ่มอย่างอิสระ โดยมีรุ่นพี่ นักศึกษาของชั้นปีเป็นผู้นำของขบวนการในแต่ละกลุ่มย่อย บางกลุ่มเน้นไปเข้าร่วมกิจกรรมของ องค์กรนักศึกษาที่กรุงเทพฯ บางเน้นศึกษาแนวความคิดทางการเมือง บางหยุดพักการศึกษาเพื่อไปร่วม เรียนรู้กับชานาในชนบท และบางกลุ่มไปช่วยเหลือกรรมกรในโรงงานจังหวัดต่าง ๆ ขบวนการ นักศึกษาในเวลาดังกล่าวจึงไม่มีโครงสร้างองค์กรและแบ่งหน้าที่อย่างชัดเจนซึ่งเป็นไปตามเจตจำนงค์ ของนักศึกษา แต่เมื่อขบวนการนักศึกษาที่กรุงเทพฯถูกล้อมปราบในปี 2519 กลุ่มนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้ยุติการเคลื่อนไหว หลายส่วนเดินทางเข้าป่าไปร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่ง ประเทศไทย บางส่วนถูกจับกุมไปยังศูนย์การณุญเทพ และบางส่วนกลับมาศึกษาต่อและคอยสนับสนุน

เงินทุนแก่เพื่อนนักศึกษาที่เข้าป่า แต่ถึงกระนั้นความรู้สึกพ่ายแพ้ในการต่อสู้ 2519 ทำให้มวลชน นักศึกษาสายตัวลงและมีความคิดทางการเมืองที่ต่างออกไป แต่ถึงกระนั้นพวกเขาก็เติบโตขึ้น กลายเป็นกลุ่มชนชั้นนำและชนชั้นกลางในเชียงใหม่ที่มีทรัพยากรเงินทุน และเริ่มสนใจประเด็นการพัฒนาเมืองเชียงใหม่อย่างยั่งยืน พวกเขาได้ร่วมมือกับเครือข่ายนักพัฒนาเอกชน ซึ่งสร้างเครือข่ายมา จากการทำงานพัฒนาพื้นที่และต่อสู้เพื่อสิทธิของประชาชนในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือร่วมกัน พวกเขามี บทบาทต่อการลุกขึ้นสู้เคียงบ่าเคียงไหล่กับชาวนาและเกษตรกรผู้เรียกร้องสิทธิที่พึงได้จนได้รับชัยชนะ ขบวนการชาวนาบางส่วนและนักพัฒนาเอกชนได้ร่วมมือกันและเติบโตไปเป็นองค์กรมูลนิธิพัฒนา ภาคเหนือ ที่ขยายความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและองค์กรต่างประเทศจนเป็นองค์กรที่มี เครือข่ายเกษตรกรและฐานมวลชนเป็นแนวร่วมที่เข้มแข็งทั่วภาคเหนือ เมื่อจังหวัดเชียงใหม่เติบโตขึ้น ตามแผนพัฒนาของรัฐที่กำหนดขึ้นอย่างละเอียดรอบคอบแห่งความเป็นเมืองเชียงใหม่ กลุ่มคนเดือน ตุลาและเครือข่ายชนชั้นกลางนักธุรกิจที่เป็นกลุ่มคนหน้าใหม่ในการเคลื่อนไหวเพื่อสังคมการเมือง ได้ เคลื่อนไหวร่วมกับเครือข่ายนักพัฒนาเอกชนจัดตั้งองค์กรภาคประชาสังคม เช่น กลุ่มเพื่อนเชียงใหม่ สภาเวียงพิงค์ เข้าคัดค้านโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ที่ไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อวิถีชีวิตและ ทรัพยากรธรรมชาติของเมืองเชียงใหม่จนประสบความสำเร็จ

เครือข่ายคนเดือนตุลา เครือข่ายนักพัฒนาเอกชน และเครือข่ายชนชั้นกลางนักธุรกิจต่างมี บทบาทร่วมกันในการคัดค้านโครงการพัฒนาจากส่วนกลางตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจที่ไม่คำนึงถึงความ ต้องการของคนเชียงใหม่ ตลอดจนมีบทบาทในการพัฒนาเมืองเชียงใหม่อย่างยั่งยืนและการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมมานับตั้งแต่ต้นทศวรรษที่ 2540 จนกระทั่งรัฐบาลทักษิณเริ่มมีข้อครหาเรื่องการทุจริต คอร์รัปชันเชิงนโยบาย ผลประโยชน์ทับซ้อนแก่พวกพ้อง การเป็นเผด็จการลูก่ออำนาจ และการจาบ จ้วงสถาบันกษัตริย์ ทำให้พวกเขาที่ได้ติดตามข่าวสารข้อมูลการเมืองอยู่เสมอผ่านรายการเมืองไทย รายสัปดาห์ของสนธิ ลิ้มทองกุลและใช้วิจารณ์พิจารณาข้อมูลดังกล่าวว่ามีความน่าเชื่อถือ จึง ตัดสินใจสนับสนุนเครือข่ายสนธิด้วยการไปร่วมชุมนุมของรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ที่กรุงเทพ จนกระทั่งเมื่อเครือข่ายสนธิประกาศก่อตั้ง “กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย” เครือข่าย นักพัฒนาเอกชนที่เป็นแนวร่วมแกนนำของกลุ่มพันธมิตรจึงได้ริเริ่มสร้างเครือข่ายขบวนการต่อต้าน ทักษิณจังหวัดเชียงใหม่ขึ้นมาเพื่อเป็นเครือข่ายแนวร่วมในต่างจังหวัดเพื่อสนับสนุนกลุ่มพันธมิตร กรุงเทพ และชักชวนเครือข่ายคนเดือนตุลาและเครือข่ายชนชั้นกลางนักธุรกิจเชียงใหม่ที่เคย เคลื่อนไหวร่วมกันในประเด็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและคัดค้านโครงการพัฒนาที่ไม่ เหมาะสมกับเมืองเชียงใหม่ให้มาร่วมกันก่อตั้ง “เครือข่ายพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยจังหวัด เชียงใหม่” ซึ่งเครือข่ายคนเดือนตุลาและเครือข่ายชนชั้นกลางนักธุรกิจเชียงใหม่เข้าร่วมเพราะเชื่อว่ การต่อสู้ในครั้งนี้จะประสบความสำเร็จอันเนื่องมาจากแนวคิดและประสบการณ์ของนักพัฒนาเอกชน ที่ทำงานมวลชนและขบวนการเคลื่อนไหวมาก่อน ทำให้มีองค์ความรู้ในการก่อตั้งกลุ่มมวลชน, การจัด

ขบวนการของมวลชน, การกำหนดประเด็น, การกำหนดทิศทางการเคลื่อนไหวของขบวนการ, และความเชื่อมั่นในข้อมูลของเครือข่ายสนธิ

ในระยะแรก พวกเขาเชื่อมโยงกรอบโครงสร้างความคิดกันผ่านการระบุสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นคือ “ทักษิณ ชินวัตรเป็นภัยร้ายต่อชาติ” สภาพปัญหาดังกล่าวเชื่อมโยงเครือข่ายคนเดือนตุลา เครือข่ายนักพัฒนาเอกชน และเครือข่ายชนชั้นกลางนักธุรกิจให้มีเป้าหมายและมีแนวคิดไปในทิศทางเดียวกัน พวกเขาใช้สายสัมพันธ์ส่วนตัวที่มีจากการเคลื่อนไหวเพื่อเชียงใหม่ร่วมกันในอดีตในการประสานและกระจายข้อมูลจากแกนนำไปยังสมาชิกแต่ละเครือข่าย โดยเครือข่ายคนเดือนตุลาและเครือข่ายนักธุรกิจใช้สายสัมพันธ์ส่วนตัวไปยังกลุ่มเพื่อนโรงเรียนและกลุ่มเพื่อนแวดวงธุรกิจเพื่อชักชวนเข้าร่วมขบวนการต่อต้านทักษิณ ส่วนเครือข่ายนักพัฒนาเอกชนได้ใช้สายสัมพันธ์ที่มีกับกลุ่มองค์กรภาคประชาชนและองค์กรนักพัฒนาเอกชนอื่น ๆ ในภาคเหนือจำนวน 18 องค์กรให้เข้ามาร่วมประกาศก่อตั้ง และยังชักชวนคณาจารย์และนักวิชาการมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่มีสายสัมพันธ์กับองค์กรนักพัฒนาเอกชนให้เข้าร่วม ทำให้สามารถใช้พื้นที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นที่แรกในการทำกิจกรรมเคลื่อนไหวของกลุ่มได้ และใช้สายสัมพันธ์ส่วนตัวชักชวนกลุ่มนักศึกษากิจกรรมในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่ฝึกงานกับเครือข่ายนักพัฒนาเอกชนให้เข้าร่วม ทำให้ได้มวลชนนักศึกษาที่ทำหน้าที่เผยแพร่ข่าวสารไปยังเพื่อนนักศึกษาให้มาเข้าร่วมกิจกรรมของขบวนการ ฯ รวมถึงชักชวนสื่อมวลชนเครือข่ายสนธิในเชียงใหม่เข้าร่วมทำให้ได้ช่องทางประชาสัมพันธ์ไปยังชาวเชียงใหม่ให้เดินทางมาร่วมกิจกรรมสนับสนุนกลุ่มพันธมิตรและร่วมคัดค้านรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร เครือข่ายนักพัฒนาเอกชนจึงได้ก้าวขึ้นมาเป็นศูนย์กลางของการเคลื่อนไหวในขบวนการต่อต้านทักษิณจังหวัดเชียงใหม่ เชียงใหม่ โดยมีสุริยันต์ ทองหนูเอียดจากเครือข่ายนักพัฒนาเอกชนเป็นแกนนำหลักของเครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่

ภายใต้การนำของเครือข่ายนักพัฒนาเอกชน ทุกเครือข่ายต่างร่วมมือกันเป็นอย่างดีเพื่อสนับสนุนการทำงานในด้านต่าง ๆ ที่แกนนำได้แบ่งสรรหน้าที่ เพราะพวกเขาต่างมีเป้าหมายร่วมกันในการขับไล่ทักษิณ ชินวัตรออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและกำจัดอิทธิพลของทักษิณออกจากการเมืองไทย รวมถึงการใช้เวทีพันธมิตรเป็นพื้นที่ในการนำเสนอประเด็นความเดือดร้อนของประชาชนไปยังรัฐบาลอีกด้วย โดยเครือข่ายคนเดือนตุลาและเครือข่ายนักธุรกิจชนชั้นกลางทำหน้าที่ในการระดมเงินทุนและทรัพยากรจำเป็นที่ต้องใช้ในการทำกิจกรรมการชุมนุม พวกเขาระดมเงินทุนผ่านการรับบริจาคจากผู้เข้าร่วมการชุมนุมและผู้สนับสนุน และเรียกรายได้จากสมาชิกแกนนำระดับรองที่ช่วยงานในปฏิบัติการต่าง ๆ จึงมีเงินทุนเพียงพอสำหรับการจัดกิจกรรมและจัดหาสถานที่ในการชุมนุมในแต่ละครั้ง รวมถึงการจัดหาหน่วยรักษาความปลอดภัยเพื่อป้องกันการดักทำร้ายจากผู้สนับสนุนทักษิณในเชียงใหม่ เมื่อมีการนัดชุมนุมใหญ่ที่กรุงเทพฯ กลุ่มนักธุรกิจใช้สายสัมพันธ์พูดคุยส่วนตัวกับผู้สนับสนุนจำนวนมากที่ไม่สามารถแสดงตนได้ จะทำการรวบรวมเงินทุนเป็นค่าเดินทางและค่าใช้จ่ายรายบุคคล

ให้แก่มวลชนเพื่อเดินทางไปสมทบการชุมนุมประท้วงที่กรุงเทพฯ โดยนิติยาพร สุวรรณชินเป็นกำลังสำคัญในการระดมมวลชนจำนวนมากไปร่วมชุมนุมในแต่ละครั้ง

จึงกล่าวได้ว่าขบวนการต่อต้านทักษิณ (กลุ่มพันธมิตร) เป็นขบวนการที่รวมกลุ่มขึ้นจากกลุ่มเครือข่ายที่ดำรงอยู่ก่อนที่จะมีขบวนการเคลื่อนไหว ความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นภายในหมู่สมาชิกระหว่างเครือข่ายนักพัฒนาเอกชน เครือข่ายคนเดือนตุลา และเครือข่ายชนชั้นกลางนักธุรกิจเชียงใหม่ อันเนื่องมาจากการต่อสู้ร่วมกันในการอนุรักษ์เมืองเชียงใหม่มาก่อน ทำให้พวกเขาสามารถเชื่อมโยงกันได้อย่างแน่นแฟ้นและกลายเป็นกลุ่มมวลชนที่มีแนวความคิดร่วมกันในการรักษาและอนุรักษ์เมืองเชียงใหม่และมีเป้าหมายในการคัดค้านทักษิณ ชินวัตรที่สร้างโครงการพัฒนาที่กระทบต่อทรัพยากรเมืองเชียงใหม่ การมารวมกลุ่มกันเป็นเครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่จึงทำให้พวกเขามีความสามารถในการจัดตั้งขบวนการสูงและมีศักยภาพในการระดมกำลังมวลชนและทรัพยากรเข้าสู่ขบวนการ จนสามารถขยายความร่วมมือไปยังเครือข่ายอื่น ๆ เช่น กลุ่มนักวิชาการ กลุ่มนักศึกษากิจกรรม และกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น ซึ่งสามารถแบ่งหน้าที่ปฏิบัติงานของแต่ละเครือข่ายและจัดกิจกรรมร่วมกันในฐานะขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่ได้เป็นอย่างดี

อย่างไรก็ตาม ต่อมาได้เกิดความขัดแย้งขึ้นภายในขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่อันเนื่องมาจากการเสนอแนวคิดนายภระราชทานตามมาตรา 7 และกลุ่มพันธมิตรสนับสนุนแนวคิดดังกล่าว ทำให้เครือข่ายคนเดือนตุลาและเครือข่ายชนชั้นกลางนักธุรกิจเชียงใหม่ผู้มีแนวคิดอนุรักษ์นิยมที่มุ่งเน้นการปกป้องชาติและสถาบันกษัตริย์จากทักษิณ ตัดสินใจประกาศสนับสนุนแนวทางดังกล่าวของกลุ่มพันธมิตรและต้องการให้เครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่เคลื่อนไหวเพื่อสนับสนุนการใช้มาตรา 7 การประกาศสนับสนุนของกลุ่มพันธมิตรและเครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่ทำให้เครือข่ายนักศึกษากิจกรรมที่ส่วนใหญ่มีความคิดทางการเมืองแบบเสรีนิยมและเคารพในประชาธิปไตยไม่เห็นด้วยกับการเสนอให้พระมหากษัตริย์เข้าแทรกแซงการเมืองในระบอบประชาธิปไตยด้วยการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีคนกลาง และได้ตัดสินใจตีบทบาทในการทำงานและสนับสนุนขบวนการต่อต้านทักษิณ ทำให้ขบวนการสูญเสียมวลชนสนับสนุนที่มาจากเครือข่ายนักศึกษากิจกรรมและมวลชนที่เป็นชาวบ้านจากต่างอำเภอ นอกจากนี้เมื่อแกนนำจากเครือข่ายนักพัฒนาเอกชนลดบทบาทในเครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่ลง ทำให้การนำของขบวนการเปลี่ยนไปอยู่ภายใต้การดูแลของเครือข่ายคนเดือนตุลาและเครือข่ายชนชั้นกลางนักธุรกิจที่เคลื่อนไหวตามวิธีและแนวคิดแบบอนุรักษ์นิยมสุดขั้วตามกลุ่มพันธมิตรกรุงเทพฯ ทำให้มวลชนที่มาจากเครือข่ายนักพัฒนาเอกชนและมวลชนที่มีแนวคิดต่างออกไปลดการสนับสนุนขบวนการลงเช่นเดียวกัน

การสูญเสียมวลชนฝ่ายเสรีนิยมไปจำนวนหนึ่งไม่ได้ทำให้พลังการเคลื่อนไหวของมวลชนอนุรักษ์นิยมในขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่ลดน้อยลง แต่มวลชนอนุรักษ์นิยมที่เคยเป็นเพียง

ผู้สนับสนุนของขบวนการเริ่มมีอำนาจการต่อรองและเข้ายึดกุมพื้นที่การนำในหลายหลายระดับ และประสบความสำเร็จในการปรับโครงสร้างองค์กรของเครือข่ายและตั้งแกนนำรุ่น 2 จากเครือข่ายชนชั้นกลางนักธุรกิจและเครือข่ายคนเดือนตุลา พวกเขาจึงยิ่งสนับสนุนด้านเงินทุนเพื่อนำมวลชนไปร่วมการประชุมชุมประท้วงที่กรุงเทพฯและเข้าร่วมการประชุมด้วยตนเองเป็นประจำ อีกทั้งการออกจากขบวนการไปของกลุ่มพลังเสรีนิยมทำให้แนวคิดและเป้าหมายของเครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่น เครือข่ายนักธุรกิจและเครือข่ายคนเดือนตุลาหลอมรวมเป็นหนึ่งเดียวกันไปเป็นการชูแนวคิดกษัตริย์นิยม ชาตินิยม ศาสนานิยม และทหารนิยมมากยิ่งขึ้น จนทิศทางการเคลื่อนไหวของขบวนการหลังการรัฐประหารเปลี่ยนแปลงไปเป็นการปกป้องสถาบันกษัตริย์ การกู้ชาติจากตระกูลชินวัตร การปฏิรูปพลังงาน และทวงคืนเขาพระวิหารและพื้นที่ทับซ้อนชายแดนไทย-กัมพูชา

แต่ถึงกระนั้นความขัดแย้งภายในขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่เกิดขึ้นอีกครั้งเมื่อกลุ่มพันธมิตรต้องการสร้าง “พรรคการเมืองใหม่” เครือข่ายนักธุรกิจและเครือข่ายคนเดือนตุลาซึ่งรับหลักการของกลุ่มพันธมิตรจึงรับนโยบายดังกล่าวและจัดตั้งพรรคการเมืองใหม่สาขาจังหวัดเชียงใหม่และรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ทำให้เกิดข้อขัดแย้งกับเครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่นที่ไม่ต้องการให้กลายเป็นคู่แข่งทางการเมืองที่แย่งชิงฐานเสียงกันในการเลือกตั้งปีพ.ศ. 2554 ประกอบกับเครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่โจมตีรัฐบาลอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะในประเด็นพลังงานและข้อพิพาทเรื่องดินแดน ด้วยเหตุนี้ความขัดแย้งในประเด็นแนวคิดการเคลื่อนไหวที่แบ่งออกเป็น 2 ขั้วหลัก ได้แก่ แนวคิดอนุรักษ์นิยมสุดขั้วกับแนวคิดเสรีนิยมทำให้เกิดความขัดแย้งแตกแยกขึ้นภายในขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่ระยะที่หนึ่ง จนทำให้เกิดการสลายกลุ่มพลังภายในขบวนการ นอกจากนี้ความขัดแย้งระหว่างเครือข่ายต่อผลประโยชน์ทับซ้อนของกลุ่มการเมืองก็ทำให้เครือข่ายแนวร่วมแยกตัวออกไปจนทำให้ขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่ระยะที่หนึ่งหมดอิทธิพลลง จนผู้ร่วมสนับสนุนค่อย ๆ ลดน้อยลงและกระจายตัวไปเป็นการเข้าร่วมชุมนุมกับพันธมิตรกรุงเทพฯในนามปัจเจกบุคคล

อย่างไรก็ตามขบวนการต่อต้านทักษิณได้กลับมาเคลื่อนไหวอย่างทรงพลังอีกครั้งภายใต้การนำของเครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่นเชียงใหม่ เครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่นริเริ่มทำการคัดค้านพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมของรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่นเป็นผู้นำการจัดกิจกรรมขึ้นในจังหวัดเชียงใหม่ ด้วยกระแสการต่อต้านพรบ.นิรโทษกรรมโดยกลุ่มกปปส.ทำให้มีผู้เข้าร่วมแสดงจุดยืนคัดค้านร่างกฎหมายฉบับดังกล่าวเป็นจำนวนมาก รวมถึงกลุ่มนักธุรกิจในจังหวัดเชียงใหม่ที่ในช่วงต้นเข้ามาทำกิจกรรมคัดค้านแบบปัจเจก ก่อนจะได้รับการชักชวนจากเครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่นด้วยการติดต่อผ่านช่องทางสื่อสารที่ไม่เป็นทางการ โดยใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ เฟซบุ๊กและพูดคุยส่วนตัวให้เข้าร่วมเคลื่อนไหวกับพวกเขา โดยในขณะนั้นต่างมีเป้าหมายร่วมกัน คือการคัดค้านพรบ.นิรโทษกรรม การขับไล่รัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร และการกำจัดระบอบทักษิณออกจากการเมืองไทยอย่างสิ้นเชิง

ด้วยพลังของเครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่นที่มีมวลชนตามเขตท้องที่ที่เป็นฐานเสียงและการประชาสัมพันธ์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ “เครือข่ายรวมพลคนเชียงใหม่” และ “กลุ่มเฟซบุ๊กเชียงใหม่” ทำให้พวกเขาสามารถระดมกำลังมวลชนมาร่วมสนับสนุนได้เป็นจำนวนมาก จนสามารถขยายความร่วมมือไปยังกลุ่มบุคลากรทางการแพทย์ “เครือข่ายชาวสวนดอกกรักประชาธิปไตย” ที่ไม่พอใจการทำงานของรัฐบาลยิ่งลักษณ์ให้เข้าร่วมเคลื่อนไหวกับพวกเขา ขบวนการต่อต้านทักษิณจังหวัดเชียงใหม่ระยะที่สองจึงได้รับความคาดหวังว่าเป็นหนึ่งในเครือข่ายแนวร่วมของกปปส.ที่เข้มแข็งที่สุดแห่งหนึ่ง ที่สามารถระดมมวลชนเข้าร่วมการชุมนุมได้สูงสุดกว่า 3,000 คน โดยในระยะนี้ขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่มีความพยายามจัดรูปแบบโครงสร้างองค์กรที่ชัดเจน มีการแยกแยะหน้าที่ของแต่ละเครือข่ายภายในขบวนการ เครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่นมีหน้าที่ในการระดมเงินทุนทั้งจากการเรียกรายจากผู้ชุมนุมและการรับเงินสนับสนุนจากนายทุนพรรคการเมือง รวมถึงการจัดการทรัพยากรที่ใช้ในการชุมนุมและดูแลด้านความปลอดภัย ขณะที่เครือข่ายนักธุรกิจชนชั้นกลางเป็นนายทุนสนับสนุน คอยทำหน้าที่ตรวจสอบ และจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ที่แตกต่างหากจากขบวนการ

ความขัดแย้งได้เกิดขึ้นในขบวนการอีกครั้งเนื่องจากเครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่นและกลุ่มนักธุรกิจในจังหวัดเชียงใหม่มีแนวคิดและเป้าหมายที่แตกต่างกัน พวกเขาต่างเป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่มีความแตกต่างกันอย่างมากตั้งแต่วัตถุประสงค์ขององค์กรและเป้าหมายในการต่อสู้ โดยกลุ่มนักธุรกิจชนชั้นกลางเชียงใหม่มองว่ากลุ่มตนมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการต่อสู้เพื่อสร้างกำจัด “นักการเมืองเลว” ออกจากระบอบการเมืองโดยไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนใดแอบแฝง และมองว่าเครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งพรรคการเมืองที่น่าการก่อตั้งกลุ่มกปปส.ขึ้นมา จึงมีแบบแผนของการกระทำที่สะท้อนถึงผลประโยชน์ของพรรคการเมืองอยู่เสมอ อีกทั้งยังมีปัญหาในการบริหารจัดการเงินทุนสนับสนุน ขณะที่เครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่นมีเป้าหมายเป็นการต่อสู้ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่เป็นหลักเพื่อสร้างฐานการสนับสนุนและเป็นพื้นที่แสดงออกทางการเมืองในจังหวัดเชียงใหม่ ขณะที่เครือข่ายนักธุรกิจมองว่าการส่งมวลชนลงไปร่วมการชุมนุมที่กรุงเทพฯเป็นการแสดงออกที่ช่วยยกบู้ชื่อเสียงและเกียรติคุณของชาวเชียงใหม่มากกว่า ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างทั้ง 2 เครือข่ายอย่างรุนแรงจนเครือข่ายนักธุรกิจแยกตัวออกมาเคลื่อนไหวเองในนาม “เครือข่ายเชียงใหม่เพื่อการปฏิรูป (คชป.)” พร้อมกับเครือข่ายสวนดอกกรักประชาธิปไตย จึงกล่าวได้ว่าขบวนการต่อต้านทักษิณจังหวัดเชียงใหม่ระยะที่สองมีการรวมตัวเป็นเครือข่ายที่หลวม ไม่แน่นแฟ้น แม้จะสามารถทำงานร่วมกันและประสบความสำเร็จในการผลักดันประเด็นข้อเรียกร้องสู่ชาวเชียงใหม่จนระดมมวลชนเข้าร่วมได้จำนวนมาก แต่การมีแนวคิด เป้าหมาย และผลประโยชน์ที่แตกต่างกันตลอดจนความไม่ไว้วางใจระหว่างเครือข่ายทำให้เกิดความอ่อนแอขึ้นภายในขบวนการ จนทำให้ขบวนการอ่อนแอลงในท้ายที่สุด

ในบทที่ 5 ผู้วิจัยตอบคำถามวิจัยถึงการสร้างกรอบโครงความคิดของขบวนการต่อต้านทักษิณ เชียงใหม่ที่ประกอบขึ้นจากเครือข่ายแนวร่วมทั้งที่มีกรอบโครงความคิดคล้ายคลึงกัน และเครือข่ายที่มีกรอบโครงความคิดต่างออกไป โดยเฉพาะเครือข่ายนักพัฒนาเอกชนและเครือข่ายคนเดือนตุลาที่มีบทบาทร่วมต่อสู้ในขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองและขบวนการทางสังคมมาก่อน ในอดีตเครือข่ายนักพัฒนาเอกชนเริ่มต้นจากการเป็นองค์กรพัฒนาและช่วยเหลือสังคมที่รวมตัวกันอย่างมั่นคงมาตั้งแต่ทศวรรษ 2510 ก่อนจะเข้าไปมีบทบาทร่วมกับขบวนการชาวนาชาวไร่ภาคเหนือ ที่ต่อมาได้ยุติบทบาทและเข้าร่วมกับองค์กรนักพัฒนาเอกชนและเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิของประชาชนเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ส่วนเครือข่ายคนเดือนตุลาเป็นการรวมกลุ่มของนักศึกษาในทศวรรษ 2510 ที่มาชุมนุมกันเพื่อขับไล่รัฐบาลเผด็จการทหาร แม้ทั้งสองเครือข่ายจะอยู่ในขบวนการภาคประชาชนที่เคยสนับสนุนขบวนการประชาธิปไตย เรียกร้องสิทธิมนุษยชน ความเท่าเทียม และความเป็นธรรมทางสังคมมาก่อน แต่จากการเก็บข้อมูลพบว่ากลุ่มคนเดือนตุลามองการเคลื่อนไหวของตนเป็นการต่อสู้กับเผด็จการโดยมีกรอบโครงความคิดในเชิงชาตินิยมมาโดยตลอด ไม่ใช่การต่อสู้เพื่อเรียกร้องระบอบการเมืองแบบประชาธิปไตยแต่อย่างใด จึงกล่าวได้ว่าการเข้าร่วมกับเครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่จึงเป็นขบวนการที่สอดคล้องกับกรอบโครงความคิดแบบอนุรักษ์นิยมที่มีตลอดมา

ส่วนกลุ่มเครือข่ายนักธุรกิจชั้นกลางเชียงใหม่และเครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่นที่แม้ไม่เคยเข้าร่วมเคลื่อนไหวกับขบวนการทางการเมืองและขบวนการทางสังคมมาก่อน แต่พวกเขาเติบโตขึ้นภายใต้การกล่อมเกล้าทางการเมืองแบบอนุรักษ์นิยมโดยครอบครัว พวกเขาอธิบายตนเองว่าได้รับการสอนจากพ่อแม่ให้สำนึกคุณของพระมหากษัตริย์ทุกพระองค์ที่ทำให้ประเทศไทยเป็นเอกราชและเห็นพระบรมวงศานุวงศ์ทุกพระองค์ทรงงานหนักเพื่อแก้ไขความยากจนของประชาชนในเขตทุรกันดารอย่างไม่ย่อท้อจึงรักและเคารพเหนือชีวิต เช่นเดียวกับเครือข่ายคนเดือนตุลาที่เห็นว่าพระมหากษัตริย์ทรงมีบทบาทในการยุติความขัดแย้งทางการเมือง สถาบันกษัตริย์จึงมีความสำคัญและจำเป็นต่อการเมืองไทยอย่างยิ่ง ภายใต้กรอบโครงความคิดทางการเมืองที่มาก่อนเข้าร่วมขบวนการต่อต้านทักษิณ เช่นนี้ ทำให้เมื่อสนธิ ลิ้มทองกุลก่อตั้งกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยขึ้นและเชื่อมโยงกรอบโครงความคิดเพื่อฉายภาพให้มวลชนตระหนักว่าประชาชนชาวไทยต่างเผชิญสภาพปัญหาที่ทักษิณชินวัตรกำลังฉ้อฉล ทุจริตคอร์รัปชัน ลุแก่อำนาจ แสวงหาผลประโยชน์ทับซ้อน เป็นเผด็จการ และจาบจ้วงละเมิดพระราชอำนาจสถาบันกษัตริย์ สภาพปัญหาดังกล่าวได้เชื่อมโยงเครือข่ายคนเดือนตุลาเครือข่ายนักพัฒนาเอกชน เครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่น และเครือข่ายชนชั้นกลางนักธุรกิจให้มีเป้าหมายและมีแนวคิดไปในทิศทางเดียวกัน พร้อมทั้งสร้างกรอบในการจูงใจว่าการเข้าร่วมกับขบวนการเป็นเพียงหนทางเดียวในการเอาผิดทักษิณและปกป้องไม่ให้สถาบันกษัตริย์ถูกคุกคาม ชุดความคิดกษัตริย์นิยมและชาตินิยมอันหลากหลายดังกล่าวถูกนายสนธิ ลิ้มทองกุลหลอมรวมเป็นกรอบโครงความคิดของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย

ภายหลังจากเข้าร่วมกับขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่ พบว่าความคิดทางการเมืองของผู้เข้าร่วมขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่ทั้งในระดับแกนนำและผู้เข้าร่วมขบวนการ แบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่มีความคิดทางการเมืองแบบเสรีนิยม และกลุ่มที่มีความคิดทางการเมืองแบบอนุรักษนิยม

ในช่วงแรกก่อตั้งขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่ถูกขับเคลื่อนด้วยความคิดทางการเมืองแบบเสรีนิยมเป็นหลัก ทุกกลุ่มเครือข่ายเข้าร่วมขบวนการเป็นการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลทักษิณและเป็นการพื้นที่แสดงความเห็นทางการเมืองของกลุ่มเครือข่ายนักพัฒนาเอกชนและเครือข่ายนักศึกษากิจกรรม ทำให้ในช่วงต้นมีการปราศรัยที่มีประเด็นแตกต่างหลากหลาย เช่น การบอกเล่าข้อมูลการทุจริตคอร์รัปชันของทักษิณ การคัดค้านโครงการพัฒนาในเมืองเชียงใหม่ และการเป็นกระบอกเสียงให้แก่กลุ่มชาติพันธุ์และเกษตรกรภาคเหนือ โดยกลุ่มคนเดือนตุลา เครือข่ายนักธุรกิจชั้นกลางเชียงใหม่ และเครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่นยังไม่มีบทบาทในขบวนการและเป็นผู้สนับสนุนเงินทุนและเข้าร่วมการชุมนุมอย่างแข็งขัน กระบวนการสร้างกรอบความคิดในช่วงนี้จึงเป็นการเชื่อมโยงข้อมูลไปยังผู้คนที่ยังไม่ได้เข้าร่วมกับขบวนการให้มีแนวคิดต่อสภาพปัญหาไปในทิศทางเดียวกันถึงความไม่โปร่งใสในการทำงานของรัฐบาลทักษิณ ในห้วงเวลานี้เครือข่ายนักศึกษากิจกรรมจึงมีความตื่นตัวทางการเมืองสูงและสนับสนุนขบวนการ ฯ ด้วยการทำงานด้านประชาสัมพันธ์ไปยังเพื่อนนักศึกษาและไปร่วมการชุมนุมที่กรุงเทพฯเป็นประจำ เพราะพวกเขามีความคิดทางการเมืองแบบเสรีนิยมที่ เชื่อถือในระบอบประชาธิปไตยและการเลือกตั้ง ไม่สนับสนุนกระบวนการที่นอกเหนือไปจากค่านิยมประชาธิปไตยและเชื่อว่าสถาบันกษัตริย์และทหารไม่ควรเข้าแทรกแซงการเมือง

เวลาต่อมา กลุ่มพันธมิตรเริ่มรณรงค์ใช้กรอบความคิดแบบอนุรักษนิยมสุดขั้ว เช่น กษัตริย์นิยม ชาตินิยม และศาสนานิยมในการดึงดูดมวลชนเข้าสนับสนุนขบวนการ เป็นการขยายกรอบความคิดที่เครือข่ายคนเดือนตุลา เครือข่ายนักธุรกิจชนชั้นกลาง และเครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่นที่ยึดถือคุณค่าแบบอนุรักษนิยมอยู่ก่อนแล้วมาเชื่อมโยงกับทักษิณ ซึ่งทำให้พวกเขาเห็นอย่างชัดเจนยิ่งขึ้นว่าทักษิณเป็นภัยคุกคามที่อันตรายต่อการดำรงอยู่ของชาติ ศาสนา และสถาบันกษัตริย์ และขบวนการต่อต้านทักษิณเป็นหนทางเดียวที่จะโค่นล้มทักษิณลงได้ จึงเชื่อมั่นว่าการเข้าร่วมกับขบวนการจะประสบความสำเร็จและเป็นภาระหน้าที่ที่ถูกต้องในการลุกขึ้นสู้ร่วมกับขบวนการต่อต้านทักษิณ ต่อมาเมื่อกลุ่มพันธมิตรนำเสนอแนวคิดกษัตริย์นิยมผ่านการเสนอให้ใช้มาตรา 7 เพื่อขอพระราชทานนายกและรัฐบาลแห่งชาติจากพระมหากษัตริย์ ที่ยังเป็นการตอกย้ำกรอบความคิดในการเข้าร่วมกับขบวนการต่อต้านทักษิณว่าเป็นหนทางที่ถูกต้องชอบธรรมในการกำจัดภัยคุกคามออกไปและทำให้มวลชนอนุรักษนิยมสนับสนุนแนวคิดดังกล่าว แต่แนวคิดดังกล่าวทำให้มวลชนที่มีความคิดเสรีนิยมไม่เห็นด้วยกับการเสนอให้พระมหากษัตริย์เข้าแทรกแซงกระบวนการตามระบอบประชาธิปไตย จึงลดบทบาทและยุติการสนับสนุนขบวนการ ฯ ขณะเดียวกันมวลชนอนุรักษนิยมซึ่ง

เป็นคนกลุ่มใหญ่ก็มีบทบาทในขบวนการเพิ่มขึ้นจากการสนับสนุนเงินทุนและการขึ้นเป็นแกนนำรุ่นสอง มวลชนอนุรักษนิยมจึงเข้มแข็งขึ้นและทำให้ทิศทางการต่อสู้ของขบวนการต่อต้านทักษิณ เชียงใหม่อยู่ภายใต้แนวคิดกษัตริย์นิยมและชาตินิยม และเปิดขับมวลชนเสรีนิยมออกไปในที่สุด ความคิดการเมืองแบบอนุรักษนิยมจึงเป็นกรอบโครงความคิดที่หลอมรวมให้เครือข่ายคนเดือนตุลา เครือข่ายนักธุรกิจชนชั้นกลาง และเครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่นมีเป้าหมายเดียวกันและแน่นแฟ้นมากขึ้น

เช่นเดียวกับในช่วงการเคลื่อนไหวของกลุ่มกปปส.เชียงใหม่ที่นำโดยเครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่น ซึ่งกลุ่มกปปส.ใช้กรอบโครงความคิดทางการเมืองแบบกษัตริย์นิยมและศาสนานิยมในการชุมนุมประท้วง แกนนำใช้การขยายกรอบโครงความคิดด้วยการสร้างอัตลักษณ์ความเป็นคนดีให้แก่ผู้ที่สนับสนุนการชุมนุมประท้วงของพวกเขา และใช้กรอบคิดทางศาสนาอธิบายการชุมนุมประท้วงว่าเป็นการทำสงครามระหว่างคนชั่วกับคนดี เปรียบได้กับการต่อสู้ทางศาสนาและความเชื่อทางศีลธรรมที่ไม่สามารถประนีประนอมได้ จนสามารถสร้างความชอบธรรมให้กับการใช้ความรุนแรงเข้าจัดการกับรัฐบาลและผู้เห็นต่างจากกปปส. ในอีกทางหนึ่งกปปส.ได้ระบุสภาพปัญหาว่าเป็นเพราะรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตรไม่มีความชอบธรรมทางการเมืองแล้วหลังจากไม่ยอมลาออกจากตำแหน่งรักษาการนายกรัฐมนตรี จึงใช้แนวทางการเคลื่อนไหวแบบอนาธิปไตยขึ้นภายใต้วาทกรรมรุนแรงเชิงศีลธรรมเพื่อปฏิเสธความชอบธรรมของยิ่งลักษณ์และปฏิเสธการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย ขณะเดียวกันก็ใช้กรอบคิดเชิงศีลธรรมให้ความชอบธรรมต่อการทำรัฐประหารพ.ศ. 2557 ว่าเปรียบเสมือนการทำสงครามเพื่อกำจัดคนชั่วออกจากระบบการเมืองไทย

6.2 อภิปรายผลการศึกษา

ขบวนการต่อต้านทักษิณมักถูกมองว่าเป็นกลุ่มของชนชั้นกลางและชนชั้นกลางระดับบน ดังเช่นข้อสรุปของงานศึกษาก่อนหน้านี้ การศึกษานี้ต้องการเสนอว่า ขบวนการต่อต้านทักษิณจังหวัดเชียงใหม่ประกอบขึ้นจากกลุ่มคนหลากหลายชนชั้น หลายช่วงอายุ แม้ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป แต่ก็มีสัดส่วนของผู้ชุมนุมที่เป็นตัวแทนของชนชั้นล่างที่มีการศึกษาระดับพื้นฐาน และมีระดับรายได้ขั้นต่ำ และพวกเขาไม่ได้มีภูมิสำเนาเพียงแคในเขตเมืองเช่นข้อสรุปของงานศึกษาวิจัยชิ้นอื่น ๆ แต่เป็นเกษตรกรและคนท้องถิ่นที่มาจากต่างอำเภอเพราะได้รับความเดือดร้อนจากนโยบายของรัฐบาลทักษิณ และการศึกษานี้มีข้อค้นพบว่า การก่อตัวของขบวนการต่อต้านทักษิณ เชียงใหม่มีลักษณะสำคัญเฉพาะ คือ เป็นการรวมตัวกันของเครือข่ายที่เคยมีบทบาทเคลื่อนไหวต่อสู้ในพื้นที่เชียงใหม่มาเป็นเวลานาน โดยกลุ่มที่มีบทบาทนำขบวนการคือ เครือข่ายนักพัฒนาเอกชนที่สร้างโครงข่ายเชื่อมโยงกับกลุ่มคนเดือนตุลา กลุ่มนักศึกษา และกลุ่มชนชั้นกลางในเชียงใหม่ และเครือข่าย

นักพัฒนาเอกชนยังเป็น node สำคัญในการเชื่อมโยงกับขบวนการต่อต้านทักษิณระดับประเทศ อีกทั้งยังพบว่าเครือข่ายนักพัฒนาเอกชนและกลุ่มชนชั้นกลางที่ร่วมก่อตั้งขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่ขึ้นมา ยังมีบทบาทเป็นภาคประชาสังคมที่เคยขับเคลื่อนขบวนการประชาธิปไตยและขบวนการทางสังคมเรียกร้องสิทธิเสรีภาพในอดีต ทำให้ขบวนการต่อต้านทักษิณในช่วงแรกก่อตั้งมีกรอบโครงสร้างความคิดแบบเสรีนิยมและเปิดพื้นที่ให้กับประเด็นอันหลากหลายของเครือข่ายต่าง ๆ ที่เข้าร่วม โดยเครือข่ายแนวร่วมของนักพัฒนาเอกชนสามารถใช้เวทีของพันธมิตรนำเสนอปัญหาผลกระทบจากนโยบายของรัฐต่อประชาชนในแต่ละพื้นที่ เช่น เครือข่ายสิทธิผู้ป่วยจากโรงไฟฟ้าถ่านหินลิกไนต์แม่เมาะ จ.ลำปาง และเครือข่ายลุ่มน้ำวาง จ.เชียงใหม่ที่ต้องการสะท้อนความเดือดร้อนของพวกตนผ่านพันธมิตรและกดดันให้รัฐบาลทักษิณเข้าแก้ไขสถานการณ์ ทำให้ในช่วงแรกก่อตั้ง ขบวนการต่อต้านทักษิณมีมวลชนจากฝั่งนักพัฒนาเอกชนเข้าร่วมจำนวนมาก เช่นเดียวกับกลุ่มคนเดือนตุลาและเครือข่ายชนชั้นกลางนักธุรกิจที่เคยเคลื่อนไหวร่วมกันในประเด็นการพัฒนาและความเป็นเมืองนามภาคีคนฮักเชียงใหม่ เมื่อเข้าร่วมกับขบวนการต่อต้านทักษิณ พวกเขายังใช้เวทีพันธมิตรในการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลทักษิณอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะการตรวจสอบโครงการไนท์ซาฟารี ทั้งนี้เพราะพวกเขาเชื่อว่าประสบการณ์การต่อสู้ในอดีตของเครือข่ายนักพัฒนาเอกชนที่จัดตั้งองค์กรมาอย่างยาวนาน การเข้าร่วมกับขบวนการต่อต้านทักษิณที่มีเป้าหมายเดียวกันกับพวกเขาในการกำจัดทักษิณที่เป็นภัยร้ายจึงเป็นเพียงหนทางเดียวที่จะประสบความสำเร็จ โดยเครือข่ายนักพัฒนาเอกชน กลุ่มคนเดือนตุลา และเครือข่ายชนชั้นกลางนักธุรกิจใช้สายสัมพันธ์ส่วนตัวในการดึงดูดประชาชนและองค์กรภายนอกให้เข้ามาเป็นแนวร่วม และเป็นตัวกลางในการระดมเงินทุนจากสมาชิกที่เข้าร่วมสนับสนุนขบวนการในลักษณะการสนับสนุนพาหนะเดินทางไปร่วมชุมนุม อีกทั้งยังมีศักยภาพในการระดมมวลชนสูง โดยเฉพาะชาวบ้านในฐานะเครือข่ายนักพัฒนาเอกชนและชาวบ้านต่างอำเภอเข้าร่วมกิจกรรมของพวกเขา

จากผลการศึกษาข้างต้น การศึกษานี้เห็นค้ำกับงานของใจและงานของเก่งกิจที่เสนอว่ากลุ่มพันธมิตรเป็นกลุ่มชนชั้นสูงและชนชั้นกลาง ที่แม้จะมีพลังของกลุ่มชนชั้นล่างในขบวนการแต่อยู่ในสภาพอ่อนแอและไร้อำนาจต่อรองกับกลุ่มพลังอนุรักษ์นิยมและแกนนำองค์กรภาคประชาชน แต่ในการศึกษานี้เห็นว่าขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่มีความแตกต่างออกไป เพราะเป็นขบวนการเต็มไปด้วยพลังสนับสนุนของกลุ่มชนชั้นล่างมานับตั้งแต่ก่อตั้งขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่ ชนชั้นล่างจำนวนหนึ่งสนับสนุนในนามขององค์กรภาคประชาชนระดับท้องถิ่นในการก่อตั้งเครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่ พวกเขาพร้อมลงนามก่อตั้งเครือข่ายแม้จะทำให้ต้องขัดแย้งกับประชาชนในพื้นที่ ขณะที่บางส่วนสนับสนุนผ่านการเข้าร่วมชุมนุมตามที่มีการนัดหมายอย่างสม่ำเสมอ และผู้ที่มีความคิดทางการเมืองอนุรักษ์นิยมเข้มข้นก็เข้ารับอาสาทำหน้าที่การตรวจความปลอดภัยให้แก่การชุมนุมที่จัดในเชียงใหม่และจัดที่กรุงเทพฯ ซึ่งมักไม่ค่อยไม่ได้รับเงินตอบแทนแต่เป็นความภาคภูมิใจที่ได้ทำ

หน้าที่ตามจารีตค่านิยมของขบวนการ ที่ซับซ้อนแนวคตินักศึกษานิยมและชาตินิยมอย่างเข้มข้น ทั้งนี้ งานของเก้งกึ่งที่มองว่าภาคประชาชนและชนชั้นล่างในขบวนการอยู่ในสภาพอ่อนแอ ไร้อำนาจต่อรอง กับกลุ่มอนุรักษนิยมและแกนนำภาคประชาชนของกลุ่มพันธมิตร งานวิจัยนี้เห็นแย้งกับข้อสรุปดังกล่าว เพราะภาคประชาชนในขบวนการต่อต้านทักษิณจังหวัดเชียงใหม่ไม่ได้อ่อนแอและไร้อำนาจ การต่อรอง แต่พวกเขาเองก็ช่วงใช้เอากลุ่มอนุรักษนิยมและแกนนำภาคประชาชนมาเป็นฐานในการ สร้างการสนับสนุน เช่น กลุ่มนักศึกษากิจกรรมกับองค์กรภาคประชาชนย่อยที่ร่วมก่อตั้งเครือข่าย พันธมิตรเชียงใหม่ก็ใช้เวทีพันธมิตรเป็นกระบอกเสียงของพวกเขา และได้รับเงินทุนและมีที่ทางใน องค์กรนักศึกษาสนับสนุนแนวทางการเคลื่อนไหวของกลุ่มเช่นเดียวกัน นอกจากนี้พวกเขาเองก็มีส่วน ในการขับเคลื่อนขบวนการและสามารถกำหนดทิศทางเคลื่อนไหวของขบวนการในช่วงต้นได้

ขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่ในการศึกษาไม่เห็นด้วยกับคำอธิบายในงานของนฤมล ทับ จุมพล ที่มองว่าขบวนการต่อต้านทักษิณมีโครงสร้างองค์กรเป็นลำดับขั้นและความสัมพันธ์เชิง อำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันจนเครือข่ายภาคประชาชนมีอำนาจต่อรองน้อยกว่าเครือข่ายชนชั้นกลาง ซึ่ง การเข้ามามีบทบาทเหนือขบวนการของกลุ่มชนชั้นกลางนักธุรกิจในฐานะแกนนำรุ่น 2 เพราะเป็นกลุ่ม ทุนหลัก ซึ่งกลุ่มเครือข่ายนี้รับเอากรอบโครงสร้างความคิดแบบอนุรักษนิยมสุดขั้วมาใช้และเคลื่อนไหว สนับสนุนวิถีทางที่ไม่เป็นประชาธิปไตย จนกลุ่มนักศึกษาตัดสินใจลาออกจากขบวนการและกลุ่ม นักพัฒนาเอกชนยอมเคลื่อนไหวตามแนวทางดังกล่าว โดยการศึกษานี้มีข้อค้นพบที่ต่างออกไป คือ ขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่ซึ่งเป็นขบวนการระดับภูมิภาค มันมีความใกล้ชิดและมีความเป็นคน ในคนนอกที่ต่างจากกลุ่มพันธมิตรกรุงเทพ พวกเขารู้จักใกล้ชิดและทำงานร่วมกันในฐานะภาคประชา สังคมของเชียงใหม่อย่างยาวนาน การมาร่วมงานกันในฐานะเครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่จึงไม่ได้มี โครงสร้างองค์กรที่เป็นทางการและลำดับขั้นบังคับบัญชาที่ชัดเจน แต่แต่ละเครือข่ายแนวร่วมต่างก็ยังมี บทบาทและแสดงความคิดเห็นในขบวนการได้ เครือข่ายนักพัฒนาเอกชนก็เห็นว่าแม้แนวทาง บางอย่างไปกันไม่ได้แต่พวกเขายังคงมีเป้าหมายร่วมกันที่ต้องทำให้สำเร็จ และในมุมมองของ NGO การมอบตำแหน่งแกนนำรุ่น 2 ให้แก่พวกเขาเป็นความพยายามสร้างความเป็น “คนใน” ให้ขบวนการ เข้าถึงคนเชียงใหม่ได้มากกว่า ไม่ใช่การสยบยอมต่อพลังอนุรักษนิยมของชนชั้นกลางแต่เป็นการ ต่อรองเพื่อสร้างตำแหน่งแห่งที่ในขบวนการมากกว่า

แต่ถึงกระนั้นก็ไม่สามารถปฏิเสธได้ว่ากลุ่มชนชั้นกลางที่รับเอาแนวคิดอนุรักษนิยมสุดขั้วมาใช้ ส่งผลต่อพลวัตในขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่จริง ทำให้ผู้สนับสนุนขบวนการที่เป็นองค์กร ชาวบ้าน ฝ่ายภาคประชาชน และกลุ่มนักศึกษาที่ไม่เห็นด้วยกับวิถีทางที่ไม่เป็นประชาธิปไตยตัดสินใจ ถอยออกจากขบวนการ และทำให้กลุ่มอนุรักษนิยมกลายเป็นมวลชนหลักของขบวนการและรับเอา แนวทางการต่อสู้ของกลุ่มพันธมิตรมาใช้ จนเปลี่ยนแนวทางการต่อสู้ของขบวนการหลังรัฐประหาร 2549 ไปเป็นการปกป้องสถาบันกษัตริย์ การกู้ชาติ การปฏิรูปพลังงาน และการปลุกเร้าชาตินิยมใน

เรื่องดินแดน ซึ่งในด้านหนึ่งทำให้พวกเขาสามารถขยายมวลชนไปยังกลุ่มชาตินิยมสุดขั้วเพิ่มขึ้นได้ โดยเฉพาะประเด็นสถาบันกษัตริย์และเขาพระวิหาร อย่างไรก็ตามการนำแนวทางเคลื่อนไหวแบบอนุรักษนิยมมาใช้ของกลุ่มพันธมิตร ทำให้เกิดเครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่นปีกเสรีนิยมตั้งคำถามกับทิศทางต่อไปของขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่ รวมถึงเมื่อกลุ่มพันธมิตรพยายามเปลี่ยนผ่านข้อเสนอทางการเมืองของกลุ่มไปสู่การเมืองเชิงโครงสร้าง การก่อตั้งพรรค “การเมืองใหม่” ได้รับการสนับสนุนจากแกนนำรุ่น 2 ของพันธมิตรเชียงใหม่อย่างเต็มที่ ทำให้เครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่นถอนตัวจากขบวนการและเคลื่อนไหวอิสระร่วมกับกลุ่มวิหคเรดิโอ ขบวนการจึงสูญเสียมวลชนที่สนับสนุนพรรคประชาธิปัตย์ไปด้วยและทำให้ขบวนการอ่อนแรงลง

ในส่วนของขบวนการต่อต้านทักษิณในช่วงกลุ่มกปปส. จากผลการศึกษาพบว่า มีลักษณะเป็นแนวร่วมของกลุ่มชนชั้นกลางเช่นเดียวกับการศึกษาชิ้นอื่น แต่ความโดดเด่นคือเป็นการเคลื่อนไหวที่ถูกจัดตั้งโดยเครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่น ที่จัดตั้งเพื่อเป็นแนวร่วมสนับสนุนการเคลื่อนไหวโค่นล้มอิทธิพลของทักษิณจากการเมืองไทย และในอีกด้านหนึ่งก็มีกลุ่มชนชั้นกลางที่มีความคิดอนุรักษนิยมสุดขั้วลุกขึ้นต่อสู้เพื่อชาติด้วยเช่นเดียวกัน แม้ในระยะแรกพวกเขาจะเข้าร่วมมือกันจัดกิจกรรมชุมนุมประท้วงขึ้นในเชียงใหม่เพื่อสนับสนุนการเคลื่อนไหวของกลุ่มกปปส. โดยนักการเมืองท้องถิ่นอาศัยฐานเสียงในเขตพื้นที่ของตนระดมมวลชนมาร่วมชุมนุมทำให้สามารถระดมมวลชนมาร่วมได้อย่างรวดเร็ว เช่นเดียวกับอาศัยความร่วมมือจากกลุ่มพันธมิตรเชียงใหม่ที่ยังมีฐานมวลชนที่สามารถระดมมาร่วมการชุมนุมได้ ทำให้ขบวนการต่อต้านทักษิณช่วงกปปส.สามารถระดมมวลชนได้จำนวนมาก แต่ต่อมาเกิดความขัดแย้งขึ้นภายในขบวนการเพราะเครือข่ายนักการเมืองบริหารเงินบริจาคไม่โปร่งใสและกลุ่มชนชั้นกลางมองว่าเครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่นช่วงใช้การเคลื่อนไหวภาคประชาชนมาสร้างผลประโยชน์ทางการเมืองให้กับพรรค ขณะที่มองว่ากลุ่มของตนต่อสู้เพื่อปกป้องสถาบันกษัตริย์และผลประโยชน์ของชาติจากตระกูลชินวัตร โดยกลุ่มชนชั้นกลางได้ร่วมมือกับเครือข่ายบุคลากรทางการแพทย์รพ.สวนดอกที่มีมวลชนจากเครือข่ายสาธารณสุขภาคเหนือไปร่วมชุมนุมที่กรุงเทพฯเป็นหลัก ขณะที่เครือข่ายนักการเมืองมองว่าควรสร้างฐานการเคลื่อนไหวในเชียงใหม่ต่อไป ทำให้สองเครือข่ายแยกตัวกันเคลื่อนไหวจนขบวนการขาดพลังและอ่อนแอลง

นอกจากนี้งานวิจัยชิ้นนี้เห็นสอดคล้องกับงานวิจัยของกนกรัตน์ เลิศชูสกุล ที่มีข้อค้นพบว่า ขบวนการต่อต้านทักษิณประสบความสำเร็จในการรวบรวมมวลชนฝ่ายขวาอนุรักษนิยมที่ไม่เคยถูกจัดตั้งเป็นกลุ่มมาก่อนเดียวกัน ให้เข้ามาเป็นพลังสนับสนุนขบวนการที่ประสบความสำเร็จในการใช้ความคิดอนุรักษนิยมมาระดมมวลชนชาวจัดและชนชั้นกลางที่อยู่นอกพื้นที่การเมือง จนสามารถเบียดขับกลุ่มพลังเสรีนิยมให้ประนีประนอมหรือออกไปจากขบวนการได้ ส่งผลให้พลังอนุรักษนิยมกลายเป็นหัวอำนาจหลักในการกำหนดแนวทางการเคลื่อนไหวและข้อเสนอทางการเมืองของขบวนการต่อต้านทักษิณให้เป็นอนุรักษนิยมสุดขั้วและไม่เป็นประชาธิปไตย แต่การศึกษาชิ้นนี้ต้องการ

ขยายภาพข้อค้นพบของกนกรัตน์ โดยจากการเก็บข้อมูลพบว่า ขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่ ประกอบขึ้นจากอดีตขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมการเมืองที่มีมาต่อเนื่องยาวนานในพื้นที่ ซึ่งเคยเรียกร้องประชาธิปไตยและสิทธิความเป็นธรรมทางสังคมในหลายช่วงเวลา เช่น กลุ่มคนเดือนตุลา แต่เมื่อพวกเขาเข้าร่วมกับขบวนการต่อต้านทักษิณก็กลายเป็นขบวนการชาตินิยมและอนุรักษ์นิยมที่ต่อต้านประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะแม้ว่าพวกเขาจะอยู่ในขบวนการภาคประชาชนที่เคยสนับสนุนประชาธิปไตยมาก่อน แต่พวกเขายืนยันอย่างหนักแน่นว่าไม่ได้เรียกร้องประชาธิปไตย และมองการเคลื่อนไหวของตนเป็น “การต่อสู้กับเผด็จการ” และมีกรอบคิดในเชิงชาตินิยมมาตลอด การเข้าร่วมกับเครือข่ายพันธมิตรเชียงใหม่เป็นเพราะขบวนการนี้สอดคล้องกับความคิดความเชื่อและความคิดที่มีของพวกเขา

ส่วนกลุ่มเครือข่ายนักธุรกิจชั้นกลางเชียงใหม่และเครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่นที่แม้ไม่เคยเข้าร่วมเคลื่อนไหวกับขบวนการทางการเมืองและขบวนการทางสังคมมาก่อน แต่พวกเขาเติบโตขึ้นภายใต้การกล่อมเกลารวมทั้งการเมืองแบบอนุรักษ์นิยมจากครอบครัว เช่นเดียวกับเครือข่ายคนเดือนตุลาที่เห็นว่าพระมหากษัตริย์ทรงมีบทบาทในการยุติความขัดแย้งทางการเมือง จึงเห็นว่าสถาบันกษัตริย์มีความสำคัญและจำเป็นต่อการเมืองไทย ทำให้เมื่อเครือข่ายสนธิก่อตั้งกลุ่มพันธมิตรขึ้นแล้ว เชื่อมโยงกรอบโครงสร้างความคิดเพื่อฉายภาพให้มวลชนตระหนักว่าทักษิณเป็นเผด็จการที่ลุแก่อำนาจและฉ้อฉล ทั้งยังจบบ้างตีตนเสมอ กษัตริย์ สถาปปัญหาดังกล่าวได้เชื่อมโยงเครือข่ายคนเดือนตุลา เครือข่ายนักพัฒนาเอกชน เครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่น และเครือข่ายชนชั้นกลางนักธุรกิจให้มีเป้าหมายเดียวกันคือขับไล่ทักษิณออกจากการเมืองไทย พร้อมทั้งสร้างกรอบในการจูงใจว่าการเข้าร่วมกับขบวนการเป็นเพียงหนทางเดียวในการเอาผิดทักษิณและปกป้องไม่ให้สถาบันกษัตริย์ถูกคุกคาม ขณะที่กลุ่มนักพัฒนาเอกชนมีความคิดทางการเมืองโน้มเอียงแบบเสรีนิยม ทำให้การก่อตั้งขบวนการในช่วงต้นถูกขับเคลื่อนด้วยความคิดทางการเมืองแบบเสรีนิยมเป็นหลัก ทุกกลุ่มเครือข่ายเข้าร่วมขบวนการเป็นการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลทักษิณและเป็นการพื้นที่แสดงความเห็นทางการเมืองของกลุ่มเครือข่ายนักพัฒนาเอกชนและเครือข่ายนักศึกษากิจกรรม ทำให้ในช่วงต้นมีการปราศรัยที่มีประเด็นแตกต่างหลากหลาย กระบวนการสร้างกรอบโครงสร้างความคิดในช่วงนี้จึงเป็นการเชื่อมโยงข้อมูลไปยังผู้คนที่ยังไม่ได้เข้าร่วมกับขบวนการให้มีแนวคิดต่อสถาปนาปัญหาไปในทิศทางเดียวกันถึงความไม่โปร่งใสในการทำงานของรัฐบาลทักษิณ

ในเวลาต่อมา กลุ่มพันธมิตรเริ่มรณรงค์ใช้ชุดความคิดแบบอนุรักษ์นิยมสุดขั้ว เช่น กษัตริย์นิยม ชาตินิยม และศาสนานิยมในการดึงดูดมวลชนเข้าสนับสนุนขบวนการ เป็นการขยายกรอบโครงสร้างความคิดที่เครือข่ายคนเดือนตุลา เครือข่ายนักธุรกิจชนชั้นกลาง และเครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่นที่ยึดถือคุณค่าแบบอนุรักษ์นิยมอยู่ก่อนแล้วมาเชื่อมโยงกับทักษิณ ทักษิณ ซึ่งทำให้พวกเขาเห็นอย่างชัดเจนยิ่งขึ้นว่าทักษิณเป็นภัยคุกคามที่อันตรายต่อการดำรงอยู่ของชาติ ศาสนา และสถาบันกษัตริย์

และขบวนการต่อต้านทักษิณเป็นหนทางเดียวที่จะโค่นล้มทักษิณลงได้ จึงเชื่อมั่นว่าการเข้าร่วมกับขบวนการจะประสบความสำเร็จและเป็นภาระหน้าที่ที่ถูกต้องในการลุกขึ้นสู้ร่วมกับขบวนการต่อต้านทักษิณ และกลายเป็นกรอบโครงความคิดหลักของขบวนการหลังจากเบียดขับกลุ่มเสรีนิยมออกไปได้สำเร็จ เช่นเดียวกับในช่วงที่กลุ่มกปปส. ที่ถึงแม้ว่าขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่ในช่วงนี้จะมี ความขัดแย้งในแนวทางการเคลื่อนไหวต่อสู้ แต่ถึงกระนั้นก็มีกรอบโครงความคิดร่วมกันของ 2 กลุ่ม เครือข่ายนี้ คือ เชื่อว่ารัฐบาลยิ่งลักษณ์เป็นการสืบทอดอำนาจของภัยคุกคามต่อสถาบันกษัตริย์และชาติ การเข้าร่วมกับกลุ่มกปปส.จึงเป็นหนทางเดียวในการกำจัดภัยคุกคามแบบ “ม้วนเดียวจบ” อีกทั้งยังมีความคิดไม่เชื่อมั่นในระบบประชาธิปไตยแบบตัวแทนและไม่เชื่อมั่นในระบบเลือกตั้งที่ให้สิทธิประชาชนออกเสียงอย่างเท่าเทียมกัน เพราะพวกเขาเชื่อมั่นว่าความตกต่ำของการเมืองไทยเป็นผลพวงจากระบบเลือกตั้งที่คนไทยมีความรู้ไม่เท่าทันนักการเมืองที่ซื้อเสียง พวกเขาจึงเห็นด้วยกับการนำมวลชนไปขัดขวางการเลือกตั้งในปี 2557 และข้อเสนอให้มีการแต่งตั้ง “นายกคนกลางและสภาประชาชน” ด้วยกลไกพิเศษเพื่อบำบัดการปฏิรูปก่อนเลือกตั้ง ไปจนถึงข้อเสนอให้กำหนดคุณสมบัติขั้นต่ำด้วยระดับการศึกษาของผู้มีสิทธิเลือกตั้งเพื่อให้ได้ “เสียงคุณภาพ” อันเป็นแนวคิดที่มวลชนจำนวนมากที่เข้าร่วมกับกปปส.รับเอาแนวทางดังกล่าว

จากการอภิปรายผลการศึกษาข้างต้น การศึกษาขบวนการต่อต้านทักษิณจังหวัดเชียงใหม่ขึ้นนี้จึงเป็นการเติมเต็มองค์ความรู้ในการศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมการเมืองต่อกระบวนการประชาธิปไตย (Democratization) การศึกษาการเมืองไทยในหลายทศวรรษที่ผ่านมามักอธิบายปรากฏการณ์การเมืองไทยผ่านกรอบคิดทำให้เป็นสมัยใหม่ มักฉายภาพว่าการพัฒนาเศรษฐกิจจะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม ที่นำไปสู่การขยายตัวของชนชั้นกลางซึ่งเป็นรากฐานของประชาธิปไตยและเอื้อต่อค่านิยมประชาธิปไตย และการทำให้ระบอบประชาธิปไตยมีความตั้งมั่น และกลายเป็นระบอบที่ชอบธรรมเพียงระบอบเดียวที่กลุ่มการเมืองต่างให้การยอมรับร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งมวลชนที่เชื่อถือในความชอบธรรมของระบอบประชาธิปไตย ยอมรับและยึดถือในวิถีทางแบบประชาธิปไตย ชุดคำอธิบายดังกล่าวถูกนำมาใช้อธิบายเหตุการณ์ 14 ตุลา พ.ศ.2516 ที่นำโดยขบวนการนักศึกษาและแรงงานคนหนุ่มสาว ที่ประสบความสำเร็จในการโค่นล้มรัฐบาลเผด็จการจอมพลถนอม กิตติขจร ว่าเป็นความพยายามเปลี่ยนผ่านจากระบอบเผด็จการทหารไปสู่ระบอบประชาธิปไตยโดยพลังมวลชน อันเป็นผลมาจากปัจจัยด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ การปิดกั้นกีดกันทางการเมืองจากการรัฐประหารเป็นเวลานาน และการขยายตัวของปัญญาชนที่มีพื้นฐานการศึกษาแบบตะวันตก ไปจนถึงการนำมาอธิบายเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ พ.ศ.2535 ว่าเป็นการเปลี่ยนผ่านไปสู่ระบอบประชาธิปไตยด้วยพลังมวลชนที่นำโดยกลุ่มชนชั้นกลาง อันนำไปสู่การเรียกร้องให้มีปฏิรูปการเมืองจนเป็นที่มาของการประกาศใช้รัฐธรรมนูญปีพ.ศ.2540 ที่ได้รับการกล่าวขานว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่มีความเป็นประชาธิปไตยมากที่สุด นั้นทำให้ชุดคำอธิบายกรอบคิดการทำให้เป็น

สมัยใหม่เหมือนสร้างคำอธิบายที่มีคุณภาพการต่อสังคมไทยว่ามวลชนและชนชั้นกลางเป็นพลังสำคัญต่อการเปลี่ยนผ่านไปเป็นประชาธิปไตยของไทย

ปรากฏการณ์ขบวนการต่อต้านทักษิณที่ก่อตัวขึ้นในปีพ.ศ.2548 ในช่วงแรกได้รับการอธิบายว่าเป็นการเคลื่อนไหวของภาคประชาชนและพลังมวลชนจากชนชั้นกลางเพื่อโค่นล้มรัฐบาลเผด็จการ แต่เมื่อกลุ่มพันธมิตรใช้แนวคิดอนุรักษนิยมสุดขั้วมาเป็นกรอบโครงความคิดหลักของขบวนการและนำเสนอแนวทางการเคลื่อนไหวต่อสู้ที่เป็นปรปักษ์ต่อระบอบประชาธิปไตย ทำให้กรอบคิดการทำให้เป็นสมัยใหม่ดังกล่าวไม่สามารถอธิบายได้อีกต่อไป การศึกษาขบวนการต่อต้านทักษิณในยุคต่อมาจึงใช้กรอบคิดอันหลากหลายพยายามตอบคำถามว่าเหตุใดขบวนการต่อต้านทักษิณจึงไม่ส่งเสริมกระบวนการประชาธิปไตย ดังเช่น การศึกษาของอภิชาติ สถิตนิรามัยและคณะ ที่เสนอว่าขบวนการต่อต้านทักษิณเป็นผลมาจากการสร้างความคิดราชาชาตินิยมนับตั้งแต่ทศวรรษ 2510 โดยใช้สื่อมวลชนปรับบทบาทและสภาพของสถาบันกษัตริย์ให้เชื่อมโยงกับกรอบคิดของศาสนาพุทธ ทำให้สถาบันกษัตริย์กลายเป็นสถาบันที่มีความชอบธรรมและอยู่เหนือการเมือง ซึ่งลดทอนความชอบธรรมของระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน การศึกษาของธรร ปิตติลและชานนทร์ เตชะสุนทรวัฒน์ ที่มุ่งทำการศึกษากลุ่มคนในขบวนการต่อต้านทักษิณโดยเฉพาะอย่างยิ่งชนชั้นกลางระดับบนซึ่งเป็นมวลชนหลักของขบวนการ ว่าเป็นกลุ่มที่ซึมซับเอาความคิดราชาชาตินิยมและกษัตริย์นิยมที่เป็นฐานรากของการปฏิเสธคุณค่าแบบประชาธิปไตย และการศึกษาของกนกรัตน์ เลิศชูสกุล ที่เสนอว่าขบวนการต่อต้านทักษิณทั้งช่วงกลุ่มพันธมิตรและกลุ่มกปปส.ในช่วงแรกต้นของขบวนการต่างประกอบได้กลุ่มความคิดที่หลากหลายทั้งกลุ่มอนุรักษนิยมเหนียวแน่น กลุ่มเสรีนิยมผู้ยอมประนีประนอม และกลุ่มเสรีนิยมผู้ถูกทำให้เป็นชายขอบ และขบวนการประสบความสำเร็จในการหลอมรวมกลุ่มคนที่มีความคิดฝ่ายขวาที่ไม่เคยรวมตัวกันมาก่อนให้อยู่ภายใต้ขบวนการเดียวกันได้ แต่ความขัดแย้งภายในขบวนการและการปะทะทางความคิดทำให้กลุ่มพลังอนุรักษนิยมขึ้นมามีบทบาทนำขบวนการ และสามารถผลักดันแนวคิดอนุรักษนิยมสุดขั้วที่ปฏิเสธระบอบประชาธิปไตยให้เป็นแนวทางเคลื่อนไหวของขบวนการได้ในที่สุด ซึ่งการศึกษาดังกล่าวข้างต้นนี้ได้ช่วยอธิบายภาพรวมว่าเหตุใดขบวนการต่อต้านทักษิณจึงเป็นอุปสรรคต่อกระบวนการประชาธิปไตย

ในการศึกษาชิ้นนี้ ผู้วิจัยเห็นด้วยกับข้อสรุปของการศึกษาข้างต้นว่าความเป็นอนุรักษนิยมของขบวนการต่อต้านทักษิณเป็นอุปสรรคต่อกระบวนการประชาธิปไตย โดยในการศึกษาชิ้นนี้ต้องการขยายภาพและเติมเต็มองค์ความรู้ในการศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมการเมืองที่เป็นอุปสรรคต่อกระบวนการประชาธิปไตยว่า ปัจจัยที่ทำให้ขบวนการต่อต้านทักษิณเชิงใหม่เป็นอุปสรรคต่อกระบวนการประชาธิปไตยซึ่งแตกต่างจากการศึกษาก่อนหน้า ดังนี้

1. เครือข่ายแนวร่วมที่ประกอบขึ้นเป็นขบวนการต่อต้านทักษิณจังหวัดเชียงใหม่มีความคิดแบบอนุรักษ์นิยมมาตั้งแต่ก่อนเข้าร่วมกับขบวนการ พวกเขาเป็นชนชั้นกลางไทยที่อยู่ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงที่น่าสับสนและถูกแวดล้อมกล่อมเกลียดด้วยความเป็นอนุรักษ์นิยมมาโดยตลอด แม้ว่าในอดีตจะได้รับการชื่นชมว่าเป็นพลังประชาธิปไตย แต่ในความเป็นจริงแล้วพวกเขามีชีวิตและรากฐานความคิดแบบอนุรักษ์นิยมและแวดล้อมไปด้วยการผลิตซ้ำความเป็นอนุรักษ์นิยมมาโดยตลอด เครือข่ายคนเดือนตุลาเชียงใหม่เคยลุกขึ้นสู้ในขบวนการเรียกร้องประชาธิปไตย 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 และการเรียกร้องรัฐธรรมนูญประชาธิปไตยในเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ พ.ศ.2535 แต่พวกเขาไม่เคยเป็นปรปักษ์กับแนวคิดกษัตริย์นิยม แม้จะพ่ายแพ้ให้กับพลังอนุรักษ์นิยมที่กดปราบพวกเขาจนพ่ายแพ้ใน 6 ตุลาคม พ.ศ.2519 พวกเขาก็เติบโตขึ้นเป็นชนชั้นกลางที่เห็นว่าเป็นสถาบันที่มีความชอบธรรมในระบอบการเมืองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เช่นเดียวกับเครือข่ายนักพัฒนาเอกชนที่แม้เคยร่วมต่อสู้กับขบวนการนักศึกษาและขบวนการชาวนาชาวนไร่ ที่พวกเขามีกรอบความคิดวัฒนธรรมชุมชนที่เห็นวาระระบบทุนนิยมเป็นภัยต่อการพัฒนาชนบทและไม่เชื่อมั่นในประชาธิปไตยแบบตัวแทน ซึ่งมีลักษณะเป็นลัทธิชาตินิยมทางวัฒนธรรมร่วมกับชาตินิยมแบบอนุรักษ์นิยม ทำให้พวกเขายอมรับเอากรอบความคิดอนุรักษ์นิยมสุดขั้วของขบวนการต่อต้านทักษิณที่ขบเน้นความคิดกษัตริย์นิยม ชาตินิยม และศาสนานิยม

2. สภาพปัญหาของท้องถิ่นเชียงใหม่ทำให้พวกเขาเลือกใช้แนวทางที่ไม่เป็นประชาธิปไตยเพื่อต่อสู้กับสิ่งที่พวกเขาเชื่อว่าเป็นภัยคุกคามของเชียงใหม่ เครือข่ายชนชั้นกลางนักธุรกิจเชียงใหม่เป็นกลุ่มคนที่ตระหนักถึงสภาพปัญหาของเมืองเชียงใหม่ที่ต้องดำเนินตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจระดับภูมิภาค ซึ่งเป็นแผนที่กำหนดขึ้นอย่างไม่คำนึงถึงความเหมาะสมกับอัตลักษณ์ของเมืองเชียงใหม่และไม่เปิดโอกาสให้คนท้องถิ่นได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองของตนเอง เช่นเดียวกับกลุ่มภาคประชาชน-ชนชั้นกลางของเชียงใหม่ที่เป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนจากโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ในเชียงใหม่โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นและชุมชน ทั้งสองเครือข่ายเห็นว่าการเข้าร่วมกับขบวนการต่อต้านทักษิณเป็นเพียงหนทางเดียวที่จะหยุดยั้งสภาพปัญหาความเดือดร้อนรวมถึงสามารถช่วยยุติโครงการดังกล่าวและแก้ไขปัญหาของจังหวัดเชียงใหม่ได้อย่างยั่งยืน แม้พวกเขาไม่ได้สนับสนุนทุกแนวทางของขบวนการต่อต้านทักษิณแต่ก็สยบยอมต่อพลังอนุรักษ์ของขบวนการและสนับสนุนแนวทางอนุรักษ์นิยมสุดขั้วที่ต่อต้านประชาธิปไตย สภาพปัญหาของท้องถิ่นจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ขบวนการต่อต้านทักษิณเป็นขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่เป็นอุปสรรคต่อกระบวนการประชาธิปไตย

6.3 ข้อเสนอแนะการวิจัยในอนาคตและข้อจำกัดของการศึกษา

วิทยานิพนธ์เรื่อง “พลวัต เครือข่าย และกรอบโครงความคิดของขบวนการต่อต้านทักษิณในจังหวัดเชียงใหม่” เป็นการศึกษาขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่ทั้งในช่วงภายใต้การนำของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยและการนำของคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงปฏิรูปประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส.) ระหว่างปีพ.ศ.2548-2557 จากการศึกษา

1. ผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษาวิจัยขบวนการต่อต้านทักษิณขึ้นนี้มีขอบเขตการศึกษาที่จำกัดไว้ระหว่างปีพ.ศ.2548-2557 ทำให้ไม่สามารถศึกษาประเด็นสืบเนื่องเพิ่มเติมต่อไปได้ เนื่องจากพบว่าขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่ยังไม่ได้ยุติบทบาทยังเป็นทางการในปีพ.ศ. 2557 แต่ระดับแกนนำและมวลชนของกปปส. เชียงใหม่ยังคงมีบทบาทในพื้นที่การเมืองท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่และสร้างผลสะท้อนเมื่อพวกเขาปรับโครงสร้างขบวนการกลายเป็นพรรคการเมือง ซึ่งส่งผลต่อการวิเคราะห์ข้อมูลของขบวนการต่อต้านทักษิณเชียงใหม่

2. การวิจัยเกี่ยวกับขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมการเมือง ผู้วิจัยที่เลือกใช้วิธีการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมได้และการเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของขบวนการเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มควรระมัดระวังการรับรู้ข้อมูลอย่างมีอคติจนส่งผลต่อการปฏิบัติตนเป็นกลางในการนำเสนอข้อมูล ผู้วิจัยจึงต้องตระหนักถึงจริยธรรมการวิจัยอยู่เสมอ

3. ในการศึกษาขบวนการต่อต้านทักษิณ ชินวัตรจังหวัดเชียงใหม่ ควรขยายขอบเขตการศึกษาไปยังขบวนการเคลื่อนไหวแบบอนุรักษ์นิยมในภาคเหนือที่มีแนวคิดและทิศทางการเคลื่อนไหวที่ใกล้เคียงกันมาประกอบไปด้วย เพราะเครือข่ายภายในขบวนการต่อต้านทักษิณ ชินวัตรจังหวัดเชียงใหม่มีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มอื่น ๆ ในภาคเหนือ ผ่านสายสัมพันธ์ส่วนตัวของสมาชิกในองค์กร เพื่อให้สามารถสร้างการวิเคราะห์เครือข่ายสังคมที่จะสามารถอธิบายขบวนการต่อต้านทักษิณที่สามารถสร้างเครือข่ายพันธมิตรได้อย่างกว้างขวาง

4. ในการศึกษาขั้นนี้ผู้วิจัยพบข้อจำกัดในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลที่ยังมีชีวิตอยู่และยังมีบทบาททางการเมือง ด้วยเหตุนี้อาจทำให้ความคิดเห็นและข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์อาจเปลี่ยนแปลงความคิดทางการเมืองหรือกรอบโครงความคิดของตนเองไปจากช่วงเวลาที่ให้ข้อมูลด้วยเหตุนี้การศึกษานี้จึงเป็นข้อมูลในช่วงระหว่างปีพ.ศ. 2548-2557 เท่านั้น

บรรณานุกรม

รายการอ้างอิงภาษาอังกฤษ

- Benford, R., & Snow, D. (2000). Framing Processes and Social Movements: An Overview and Assessment. *Annual Review of Sociology*, 26, 611-639.
- Buechler, S. M. (2011). *Understanding social movements: Theories from the classical era to the present*. Routledge.
- Bunbongkarn, S. (1992). Thailand in 1991: Coping with Military Guardianship. *Asian Survey*, 32(2), 131-139. doi:10.2307/2645210.
- Crossley, N. (2002). *Making sense of social movements*. McGraw-Hill Education (UK), P.95.
- Della Porta, D. (Ed.). (2014). *Methodological practices in social movement research*. Oxford: University Press. (2014).
- Diani, M. (2003). Introduction: Social Movements, Contentious Actions, and Social Networks: 'From Metaphor to Substance'?. In Diani, M., & McAdam, D. (2003). *Social movements and networks: Relational approaches to collective action* (Comparative politics). Oxford: Oxford University Press,
- Edwards, B., & McCarthy, J. D. (2004). Resources and social movement mobilization. *The Blackwell companion to social movements*.
- Edwards, G. (2014). *Social Movements and Protest* (Key Topics in Sociology). Cambridge: Cambridge University Press. doi: 10.1017/CBO9781139026956
- Einsinger, P. K. (1973). The conditions of protest behavior in American cities. *American political science review*, 67(1), 11-28.
- Florence Passy. (2003). Social Networks Matter. But How?. In Diani, M., & McAdam, D. (2003). *Social movements and networks: Relational approaches to collective action* (Comparative politics). Oxford: Oxford University Press.
- Janjira Sombatpoonsiri. (2018). Conservative Civil Society in Thailand. Retrieved from <https://carnegieeurope.eu/2018/10/04/conservative-civil-society-in-thailand-pub-77373>

- Jenkins, J. (1983). Resource mobilization theory and the study of social movements. *Annual Review of Sociology*, 9(1), 527-553.
doi:10.1146/annurev.so.09.080183.002523.
- Johnston, H., & Noakes, J. A. (Eds.). (2005). *Frames of protest: Social movements and the framing perspective*. Rowman & Littlefield Publishers.
- Marc Saxer. (2014). Middle Class Rage Threatens Democracy. New Mandala. Retrieved from <https://www.newmandala.org/middle-class-rage-threatens-democracy/>
- McAdam, D. (1982). *Political process and the development of black insurgency, 1930-1970*. Chicago: University of Chicago Press.
- McCarthy, J. D., & Zald, M. N. (1977). Resource mobilization and social movements: A partial theory. *American journal of sociology*, 82(6), 1212-1241.
- Meyer, D. S. (2004). Protest and political opportunities. *Annual Review of Sociology*. 30(1), 125-145. doi: 10.1146/annurev.soc.30.012703.110545
- Milena, Z. R., Dainora, G., & Alin, S. (2008). Qualitative research methods: A comparison between focus-group and in-depth interview. *Annals of the University of Oradea, Economic Science Series*, 17(4), 1279-1283.
- Naruemon Thabchumpon. (2016). Contending Political Networks: A Study of the “Yellow Shirts” and “Red Shirts” in Thailand’s Politics. In *Political Networks in Asia*, edited by Takeshi Onimaru and Khoo Boo Teik, special issue, Southeast Asian Studies, Vol. 5, No. 1, April, 93-113.
- Neher, C. (1992). Political Succession in Thailand. *Asian Survey*, 32(7), 585-605.
doi:10.2307/2644943.
- Nithat-ek, P. (2019). The Rise of Antagonism: The Chiang Mai Province People’s Network for Self-Governing Administration and Its Reaction Against the Hegemonic Centralising State. *Journal of Social Sciences Naresuan University*, 13(2), Pp. 187-216. Retrieved from <https://www.tci-thaijo.org/index.php/jssnu/article/view/20872>
- Pasuk, P., & Baker, C. (2009). *Thaksin* (2nd ed.). Chiang Mai, Thailand: Silkworm Books.
- Snow, D. A., Rochford Jr, E. B., Worden, S. K., & Benford, R. D. (1986). Frame alignment processes, micromobilization, and movement participation. *American sociological review*, 464-481.

รายการอ้างอิงภาษาไทย

- กนกรัตน์ เลิศชูสกุล. (2560). “โครงการพัฒนาการและพลวัตของขบวนการต่อต้านทักษิณ: จากขบวนการเสรี นิยมอันหลากหลาย สู่ขบวนการอนุรักษ์นิยมเข้มข้น”. *ชุดโครงการการเมืองคนดี: ความคิด ปฏิบัติการ และอัตลักษณ์ทางการเมืองของผู้สนับสนุนขบวนการเปลี่ยนแปลงประเทศไทย*.
- กนกวรรณ พงศ์วีไลทรัพย์. (2551). ยุทธวิธีการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย, (วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต) คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กนกศักดิ์ แก้วเทพ. (2530). *บทวิเคราะห์สหพันธ์ชาวนาวาไรแห่งประเทศไทย : เศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยชาวนายุคใหม่*. กรุงเทพฯ: โครงการหนังสือเล่ม สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กองบรรณาธิการข่าวสด. (2554). *49 วัน ยิ่งลักษณ์ผู้นำหญิงคนแรกของประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- กองบรรณาธิการมติชน. (2550). *289 ข่าวดัง 3 ทศวรรษหนังสือพิมพ์มติชน*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: มติชน.
- _____. (2551). *ลับ ล้วง ลึก พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ : มติชน.
- _____. (2557). *203 วัน ชัตดาวน ‘ยิ่งลักษณ์’ เปิดศักราชคสช*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มติ ชน.
- กานต์ กานต์พรรณพงศ์. (2554). การสร้างความชอบธรรมทางการเมืองต่อการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (25 พฤษภาคม - 2 ธันวาคม 2551) และกลุ่มแนวร่วม ประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (12 มีนาคม - 20 พฤษภาคม 2553) ในพื้นที่ กรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต) สาขาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กิตติพงศ์ สนธิสัมพันธ์ (บรรณาธิการ). (2553). *Red Why: แต่งทำไม*. กรุงเทพฯ: โอเพ่นบุ๊กส์.
- เก่งกิจ กิติเรียงลาภ และ เควิน ฮิววิตสัน. (2552). “บทวิพากษ์ ‘การเมืองภาคประชาชน’ ในประเทศไทย: ข้อจำกัดของแนววิเคราะห์และยุทธศาสตร์การเมืองแบบ ‘ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่’”. *ฟ้าเดียวกัน*, 7(2) (เมษายน - มิถุนายน 2552).
- คณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงและพัฒนากฎหมายด้านการกระจายอำนาจ. (2558). *ทำไม...จังหวัดต้อง จัดการตนเอง*. นนทบุรี: สำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย.
- ใจ อึ้งภากรณ์และคณะ. (2006). *ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในไทย*. กรุงเทพฯ: ประชาธิปไตยแรงงาน.

- ชลิตา บัณฑุงศ์. (2560). “ผมจะไปช่วยพี่น้องเรา รัฐบาลซื้อผ้าทำร้ายประชาชน”: ความคิดและปฏิบัติการ “การเมืองคนดี” ของคนได้ย้ายถิ่นฐานในกรุงเทพ. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. “การเมืองคนดี”: ความคิด ปฏิบัติการ และอัตลักษณ์ทางการเมืองของผู้สนับสนุนขบวนการเปลี่ยนแปลงแห่งประเทศไทย
- ชัชวาล ทองดีเลิศ. (2564). บันทึกเรื่องราวนักพัฒนาภาคเหนือจากความทรงจำ. (มปป).
- ไทเรล ฮาเบอร์คอร์น. (2560). *การปฏิวัติที่ถูกตัดตอน: ชาวนา นักศึกษา กฎหมาย และความรุนแรงในภาคเหนือของไทย*. แปลโดย เบญจรัตน์ แซ่ฉั่ว และ พงษ์เลิศ พงษ์วานานต์. กรุงเทพฯ: ฟ้ายเดียวกัณ.
- ธงชัย วินิจจะกุล. (2558). *6 ตุลา ลืมไม่ได้ จำไม่ลง*. นนทบุรี: ฟ้ายเดียวกัณ.
- ธิกานต์ ศรีนารา. (2555). *ความคิดทางการเมืองของ “ปัญญาชนฝ่ายค้าน” ภายหลังการตกต่ำของกระแสความคิดหลังสังคมนิยมในประเทศไทย พ.ศ.2524-2534*. [วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุขฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].
- ธีรวัฒน์ ธีรประสาธน์. (2551). *การเมืองป่าไม้ไทยยุคหลังสัมปทาน*. มุณินธิฟื้นฟูชีวิตและธรรมชาติ.
- นพพล อาชามาส. (2556). *แดงดอยสะเก็ดรวมพลัง: เครือข่ายของท้องถิ่นกับขบวนการคนเสื้อแดง*. ใน *Becoming Red: กำเนิดและพัฒนาการเสื้อแดงในเชียงใหม่*. เชียงใหม่: ศูนย์วิจัยและบริการวิชาการ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- _____. (2558). *ความเคลื่อนไหวทางสังคมของขบวนการฝ่ายขวา*. *วารสารสังคมศาสตร์*. 27(1), 49- 82.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2551). *การเมืองภาคประชาชน*, *มติชนรายวัน*, (21 กรกฎาคม 2551).
- _____. (2558). *ที่มาทางสังคมของเสื้อเหลือง สลิม-นกหวีด1*. *มติชนรายวัน*, (18 พฤษภาคม 2558).
- _____. (2558). *ที่มาทางสังคมของเสื้อเหลือง สลิม-นกหวีด2*. *มติชนรายวัน*, (25 พฤษภาคม 2558).
- บัณฑิต ศิริรักษ์โสภณ. (2561). *การเมืองเรื่องป่าชุมชน: ปัญหาเชิงนโยบายและระบบกรรมสิทธิ์ร่วมในสังคมไทย*. *วารสารธรรมศาสตร์*. 37(2).
- เบ็ญจมาศ ศิริภัทร และสุรพล มุละดา. (2545). *เอ็น จี โอ นักพัฒนาระดับรากหญ้า พันธุ์ที่สังคมขาด (ไม่) ได้?*. กรุงเทพฯ : สำนักส่งเสริมศักยภาพชุมชน สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.
- บุษอริ ยีหมะ. (2547). *นโยบายหาเสียงแนวประชานิยมกับอำนาจทางเศรษฐกิจ : การศึกษาเชิงเศรษฐกิจ การเมืองเกี่ยวกับความสำเร็จในการเลือกตั้งของพรรคไทยรักไทย*, (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรดุขฎีบัณฑิต) คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ปณิธาน พิชาลัย. (2555). “การต่อสู้ทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยในสมัย
รัฐบาล ทักษิณ ชินวัตร”, (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต) คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี และคณะ. (2556). *Becoming Red: กำเนิดและพัฒนาการสีแดงในเชียงใหม่*.
เชียงใหม่: ศูนย์วิจัยและบริการวิชาการ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประจักษ์ ก้องกีรติ. (2558). *ประชาธิปไตยในยุคเปลี่ยนผ่าน รวมบทความว่าด้วยประชาธิปไตยไทย
ความรุนแรง และความยุติธรรม*. นนทบุรี: ฟ้ายืนยง.
- ประภาส ปิ่นตบแต่ง. (2541). *การเมืองบนท้องถนน 99 วัน สมัชชาคนจน และประวัติศาสตร์การ
เดินขบวน ชุมชนประท้วงในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ : ศูนย์วิจัยและผลิตตำรา มหาวิทยาลัย
เกริก.
- _____ . (2552). *กรอบการวิเคราะห์การเมืองแบบทฤษฎีขบวนการทางสังคม*. เชียงใหม่:
มูลนิธิ ไฮน์ริค เบิลล์ สำนักงานภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้.
- พีระฉัตร ดาบเพชร. (2557). “กระบวนการกระจายอำนาจสู่ชุมชน: กรณีศึกษายุทธวิธีการผลักดัน
นโยบาย จังหวัดจัดการตนเอง”, (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต) คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- ผดุงศักดิ์ พันแสน. (2549). *ไกรวุฒ ศิริบุษย์กับการต่อสู้ของขบวนการนักศึกษาประชาชนภาคเหนือ. ใน
อนุสรณ์ในงานฌาปนกิจศพนายไกรวุฒ ศิริบุษย์*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- ผาสุก พงษ์ไพจิตร และคณะ. (2545). *วิถีชีวิต วิถีสู้: ขบวนการประชาชนร่วมสมัย*. เชียงใหม่: ตรีสวี.
ภาคีคนฮักเชียงใหม่. (ม.ป.ป.). *ที่มาและประวัติของภาคีคนฮักเชียงใหม่*. ม.ป.ท.
- ภิญญพันธ์ พงษ์ลาวัลย์. (2557). *พื้นที่ความทรงจำเดือนตุลาในภาคเหนือ ประวัติศาสตร์การเมือง
แบบ ลักปิดลักเปิด. วารสารมนุษยศาสตร์สาร*, 15(1), 27-61.
- ภัทร หวังกิตติกุล. (2560). *ผลกระทบของนโยบายประชานิยมของทักษิณที่มีต่อประชาธิปไตยของไทย.
วารสารร่วมพฤษ มหาวิทยาลัยเกริก*. 35(3).
- มณีนมัย ทองอยู่. (2557). *แนวคิดทฤษฎีทางสังคมวิทยาว่าด้วยขบวนการทางสังคม*. ขอนแก่น: โรงพิมพ์
คลัง.
- ยุทธนา วรณปิติกุล และ สุพิธา เริงจิต. (2553). *ไทยเอ็นจีโอ. เคล็ดไทย*: กรุงเทพฯ.
- ฤกษ์ ศุภศิริ. (2553). *ประวัติย่อการเมืองไทยในรอบทศวรรษ*. กรุงเทพฯ: โปสต์ พับลิชชิ่ง.
- วัชรพล พุทธิรักษา. (2549). *รัฐบาลทักษิณกับความพยายามสร้างภาวะการครองอำนาจนำ,
(วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต) สาขาวิชาการปกครอง ภาควิชาการปกครอง คณะ
รัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย*.
- วัลยา. (2544). *ทักษิณ ชินวัตร ตาตุตาว แท้ติดดิน*. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: มติชน.

- วีระ หวังสัจจะโชค. (2554). “ลูกจิ้นรักชาติ?: กระบวนการสร้างชาตินิยมใหม่ด้วยพลังทางเศรษฐกิจ การเมือง และความรู้” ใน *Proceedings of National Political Science and Public Administration Congress 12th*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิทยากร เชียงกุล, บรรณาธิการ. (2546). *ขบวนการนักศึกษาไทย : จาก 2475 ถึง 14 ตุลาคม 2516*. กรุงเทพฯ: สายธาร.
- เวียงรัฐ เนติโพธิ์. (2543). อิทธิพลในการเมืองท้องถิ่นของไทย ศึกษากรณีเมืองเชียงใหม่. *วารสาร สังคมศาสตร์*. 31(2), หน้า 192.
- ศุภิกานต์ วทาทิยาภรณ์. (2553). “สินค้าสัญลักษณ์ในพื้นที่เคลื่อนไหวทางการเมือง: ศึกษากรณีตลาดสินค้า กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย”, (วิทยานิพนธ์สังคมวิทยามหาบัณฑิต) ภาควิชาสังคม วิทยาและมานุษยวิทยา สาขาวิชาสังคมวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย,
- ศูนย์ข้อมูลมติชน. (2552). *มติชนบันทึกประเทศไทย ปี 2551*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- _____. (2557). *มติชนบันทึกประเทศไทย ปี 2556*. กรุงเทพฯ:มติชน.
- ศูนย์ข้อมูลประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากการสลายการชุมนุม กรณี เม.ย.-พ.ค.53. (2555). *ความจริง เพื่อ ความยุติธรรม เหตุการณ์และผลกระทบจากการสลายการชุมนุม เมษา-พฤษภา 53*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ศูนย์ข้อมูล.
- สหพันธ์เกษตรกรภาคเหนือ. (2544). *เสียงเกษตรกร ปลดพันธนาการเกษตรกรรายย่อย*. เชียงใหม่: สหพันธ์ เกษตรกรภาคเหนือ.
- สร้อยสวัสดิ อ่องสกุล. (2529). *ประวัติศาสตร์ล้านนา*. กรุงเทพฯ: โครงการข้อเสนอเทศล้านนาคดีศึกษา โครงการศูนย์ ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมชัย ภัทรธรรณันท์. (2559). ทฤษฎีขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมและการประท้วงทางการเมือง. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อินทนิล.
- สหพันธ์เกษตรกรภาคเหนือ. (2544). *เสียงเกษตรกร ปลดพันธนาการเกษตรกรรายย่อย*. เชียงใหม่: สหพันธ์ เกษตรกรภาคเหนือ.
- สัญญา ศรีตระกูล. (2558). “แนวคิดและข้อเสนอการเป็นจังหวัดจัดการตนเองของฝ่ายต่าง ๆ ในจังหวัด เชียงใหม่”, (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต) สาขาชนบทศึกษาและการพัฒนา วิทยาลัยพัฒน ศาสตร์ บัวย อึ้งภากรณ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สิทธิเทพ เอกสิทธิพงศ์. (2558). ลูกจิ้นรักชาติ : สำนักประวัติศาสตร์และนิยามประชาธิปไตย. *วารสาร มนุษยศาสตร์สาร*. 16(2), 112-157.

- สุกัญญา วิจิตรศาสตร์. (2544). พรรคพลังธรรม : ความรุ่งเรืองและความเสื่อมถอย, (วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตร์ มหาบัณฑิต) สาขาวิชาการปกครอง ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรัชย์ ตั้งมกรา. (2556). การเมืองเรื่องการเลือกตั้ง: ศึกษาการหาเสียงเลือกตั้ง วันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2554 เขตเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดเชียงใหม่, (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต) สาขาวิชาการปกครอง ภาค วิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุริยันต์ ทองหนูเอียด. (2564). ประวัติความเป็นมาของมูลนิธิพัฒนาภาคเหนือ. (ม.ป.พ.),
- แสน กิรตินวนนท์. (2550). นโยบายเขตการค้าเสรีไทย-จีนพิกัด 07-08 เรื่องผัก และผลไม้ : ศึกษาผู้ได้ประโยชน์และผู้เสียประโยชน์, (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต) สาขาวิชาการปกครอง ภาค วิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โสภา ชานะมูล. (2534). “ครูบาศรีวิชัย “ตนบุญ” แห่งล้านนา (พ.ศ.2421 – 2481)”. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร มหาบัณฑิต) คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (2559). ปัญหาและผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนจากนโยบาย ของรัฐบาลในการประกาศสงครามต่อผู้เพื่อเอาชชะยาเสพติด เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๖. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- อภิชาติ ตรีอารยะพงศ์. (2541). โครงสร้างเครือข่ายฐานเสียงสี่กลุ่มการเมืองท้องถิ่น "เทศบาลนคร เชียงใหม่": กลุ่มประชาสันติ กลุ่มอานันทภูมิ กลุ่มนารัฐพัฒนา กลุ่มเชียงใหม่คุณธรรม. (ภาค นิพนธ์รัฐศาสตร บัณฑิต) สาขาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, หน้า 11.
- อภิชาติ สถิตนิรามัย และคณะ. (2556). *โครงการวิจัยทบทวนภูมิทัศน์การเมืองไทย*. เชียงใหม่: แผนงานสร้าง เสริมนโยบายสาธารณะที่ดี สถาบันศึกษานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อริยา อรุณินท์. (ม.ป.ป.). “จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ: การพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน (สำหรับผู้บริหารเมือง)”. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, น.72-74.
- อัจฉิมา ไกรพันธ์. (2559). “การสร้างกรอบโครงความคิดเพื่อการระดมของเครือข่ายจุฬาเขตชุมชนธรรม”, (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต) คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัสมา หวังกุลล่า. (2553). “บทบาททางการเมืองของชนชั้นกลางไทยในขบวนการพันธมิตรประชาชน เพื่อ ประชาธิปไตยภายใต้ระบอบทักษิณ”, (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต) คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อายุษ ประทีป ณ ถกลาง. (2549). ต้นสายธารขบวนการนักศึกษาภาคเหนือ. ใน *อนุสรณ์ในงานฌาปนกิจศพ นายไกรวุฒ ศิริบุษย์*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.

เอกพลณัฐ ญัฐพัชรนันท์. (2556). พลวัตภายในแนวการวิเคราะห์ขบวนการทางสังคม. *วารสารสังคมศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. 43(1), 181-204.

เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2556). *สองนคราประชาธิปไตย: แนวทางปฏิรูปการเมือง เศรษฐกิจเพื่อประชาธิปไตย*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: คบไฟ.

อุเชนทร์ เชียงเสน. (2561). *การเมืองภาคประชาชน*. กรุงเทพฯ: มติชน.

หนังสือพิมพ์และการสืบค้นออนไลน์

กรุงเทพธุรกิจ. (2556). 'สุเทพ'เผย13จุดดาวกระจายวันนี้. สืบค้นออนไลน์. ที่มา

<https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/545387>

_____. (2556). กปปส.ดาวกระจาย9จุด9ธ.ค.นี้. สืบค้นออนไลน์. ที่มา

<https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/548386>

_____. (2556). มือบกกปปส.ทำร้ายร่างกายสื่อสำนักข่าวไทย. สืบค้นออนไลน์. ที่มา

<https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/551454>

กลุ่มศึกษาข้อตกลงเขตการค้าเสรีเอเชียน. (2549). *พลังนอกสภาศึก กัดดัน'ทักษิณ'ลาออก*. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <http://ftawatch.org/node/8096>

ข่าวทันกระแส. (2551). พันธมิตรรุกแผนดาวกระจาย นัดเคลื่อนพลไปกต. สืบค้นออนไลน์. ที่มา

<http://tnews.teenee.com/politic/24195.html>

ข่าวสยาม. (2535). “ประชาชนคิดอย่างไรเมื่อนายกะไร้อัจจะ”. 5 พฤษภาคม, น.5.

_____. (2535). “มือจับไล่บี้สุขขยายถึงเชียงใหม่”. 7 พฤษภาคม, น.1,2,16.

_____. (2535). “นศปักหลักไม่ถอย บิ๊กสูต้องลาออก”. 8 พฤษภาคม, น.1,2.

_____. (2535). “เตรียมแผนสกัดมือจับ”. 9 พฤษภาคม, น.1,15.

_____. (2535). “เวทีปชต.หวัดวุ่น ฝ่ายค้านเจอกลุ่มเซเลบรี่”. 18 พฤษภาคม, น.1,16.

_____. (2535). “ชุมนุมเลือดตาย 23 เจ็บนับร้อยกลางราชดำเนิน”. 20 พฤษภาคม, น.1, 2,

_____. (2535). “รพ.มหราชซิมตลอดวัน อาจารย์-นศ.ไว้้อาลัย”. 21 พฤษภาคม, น.1, 2, 16.

_____. (2535). “ขึ้นชมพระบารมีในหลวง”. 23 พฤษภาคม, น.1, 16.

คมชัดลึก. (2556). “ลุ่นศาลรธน.ชี้วันนี้”. 2 ตุลาคม,น. 1,13

_____. (2562). ย้อนรอยบุกบ้านป่าไม่ได้มีแค่คนปก. สืบค้นออนไลน์. ที่มา

<https://www.komchadluek.net/news/scoop/381682>

ชนธิตา ไกรศรีกุล. (5 สิงหาคม2561). “ผู้ผ่านร่องรอยประวัติศาสตร์การเมืองไทย จาก “วิมลวรรณ”

“คุณ อ้อย” “สหายหมอก” ถึง “ชญาณัฐ” และจากเดือนตุลาฯ ถึงขณะนี้”. *สารคดีแม่ึกกา*

- ชิน. สืบค้น ออนไลน์ ที่มา <https://www.sarakadee.com/2018/08/05/trace-thai-history/>?
- จิตติกร สังข์แก้ว. (ม.ป.ป.). กปปส. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=กปปส.>
- จิตติกร สังข์แก้ว และอรรถสิทธิ์ พานแก้ว. (ม.ป.ป.). Shutdown กรุงเทพฯ. สืบค้นออนไลน์. ที่มา http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=Shutdown_กรุงเทพฯ
- ณัฐพงศ์ ดวงแก้ว. (2562). ย้อนอดีต ‘คณะราษฎร’ กับกรณีปราบปรามกระบวนการประชาธิปไตย หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://thestandard.co/peoples-party/>
- เดลินิวส์. (2556). “นำทูลเกล้าฯ1ตค. ปูเมืงศาล ดันแก้รธน.เต็มสูบ”. 30 กันยายน, น.1-2.
- _____. (2556). “เพื่อไทยดันสุดซอยโหวตฉลุย นิรโทษฯเหมาแข่ง”. 19 ตุลาคม, น.1-2
- _____. (2556). “ปชป. ปลุกประชาชนต้านนิรโทษฯ ดีเดย์ระดมพล 6 พย”. 21 ตุลาคม, น.1,14
- _____. (2556). “ปลุกมือบอนถ้ำขวางนิรโทษฯ”. 22 ตุลาคม, น.1-2.
- _____. (2556). “ถกโหวต2 พ.ย. นิรโทษฉบับเหมาแข่ง ปชป.ผวาเสร็จในวันเดียวเทือกเป่านกหวีด31 ต.ค”. 30 ตุลาคม, น. 1,15-6.
- _____. (2556). “เจาะลึกมือบอนต้านนิรโทษฯแล้ว เปิดศึก 1เป้าหมาย หลายทัพ”. 1 พฤศจิกายน, น. 2
- _____. (2556). “ปชป.ดับเครื่องชน 9 ส.ส.ทิ้งเก้าอี้ สู้แตกหัก”. 12 พฤศจิกายน, น. 1, 13.
- _____. (2556). “เชียงใหม่มีทั้งต้าน –หนุน”. 6 พฤศจิกายน, น. 14.;
- เดลินิวส์. (2557). กลุ่มแดงอิสระเชียงใหม่บุกเรือเวที กปปส. จนหวัดปะทะกัน. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://www.dailynews.co.th/regional/216551>
- ถิ่นเหนือ. (2516). “นศ.มช. นับพันเดินขบวนประท้วงกรณีสังจับ 13 นศ. ตำรวจสกัดกั้นจากเชียงใหม่ 3 คัน รถที่ตัก”. 12 ตุลาคม, น.1, 8.
- ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ. (2557). ประวัติศาสตร์ที่ไม่ถูกจำ ‘ประชาธิปไตยกับการปกครองรวมศูนย์ของกรุงเทพฯ’. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://blogazine.pub/blogs/thanet-a/post/4717>
- ไทยนิวส์. (2516). “นักศึกษาทั้งเชียงใหม่ทำพิธีไว้อาลัย”. 16 ตุลาคม, น. 1.
- _____. (2517). “ตัวแทนชาวนาอำเภอเชียงใหม่ลำพูนชุมนุมกลางเมืองเรียกร้องรัฐบาลให้จัดการกับนายทุน”. 7 พฤศจิกายน, น. 1, 12.
- _____. (2517). “เสียงเพรียกของชาวนา”. 9 พฤศจิกายน, น. 3, 10.
- _____. (2517). “ให้ 3 ผวก. เคลี้ยกล่อมชาวนา”. 16 พฤศจิกายน, น. 3.
- _____. (2517). “ชาวนากับกฎหมายเก่าและใหม่”. 17 พฤศจิกายน, น.3, 11.
- _____. (2517). “ชาวนาทั่วประเทศยกขบวนเข้ากรุงเทพฯ”. 20 พฤศจิกายน, น. 3.

- _____. (2517). “ทางสูัใหม่ของชาวนา”. 21 พศจิกายน, น. 3.
- _____. (2517). “ชาวน่านับพันชุมนุมกลางเมืองเรียกร้องรัฐบาลครั้งใหญ่”. 23 พศจิกายน, น. 1.
- _____. (2517). “ระวังมือที่สาม”. 25 พศจิกายน, น. 3.
- _____. (2517). “รัฐบาลของชาวนาชาวไร่”. 30 พศจิกายน, น.3.
- _____. (2517). “รัฐบาลอ่อนข้อให้ชาวนาทั่วประเทศแล้ว”. 2 ธันวาคม, น. 3.
- _____. (2519). “ประท้วงด้านพระถนอม ศูนย์นักศีกษาออกโรงให้ชนค. ประชาชนผนีกกำลัง”. 2 ตุลาคม, น. 1-2.
- _____. (2519). “นักศีกษาภาคเหนือผนีกพลัง”. 4 ตุลาคม, น. 1, 11.
- _____. (2519). “ชุมนุมเชียงใหม่มยอมสลายตัว”. 7 ตุลาคม, น. 1-2.
- ไทยรัฐ. (2556). ภาคประชาชนเป่านกหวีด ต้านนิรโทษทั่วประเทศ. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://www.thairath.co.th/content/380075>
- _____. (2556). 'แพทย์ไทยหัวใจรักชาติ' เดินขบวน แสดงพลัง ค้าน'นิรโทษฯ'สุดชอย. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://www.thairath.co.th/content/379855>
- _____. (2556). ปะทะดุ-ด.ต.ดับ! เจ็บเพียบ ยิงนักข่าวไทยรัฐ. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://www.thairath.co.th/content/392212>
- _____. (2556). 'แพทย์-พยาบาล' มช. วอนรัฐห้ามใช้ความรุนแรงกับผู้ชุมนุม. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://www.thairath.co.th/content/385794>
- _____. (2556). มือบนกหวีดเหนือ-ใต้เฮ!รบ.ยุบสภา หนุนตั้งสภาประชาชน. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://www.thairath.co.th/content/388207>
- _____. (2557). การ์ดกปส.เหิม ยิงทีบ.อ. แศยกกรวยออก. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://www.thairath.co.th/content/418913>
- _____. (2557). แดงเชียงใหม่ม เปิดศีก กปส. ตร.ห้ามวุ่น. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://www.thairath.co.th/content/393861>
- _____. (2557). เลือดคนไทย-ทาผ่านฟ้า สักเวยอีก4ชีวิต!. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://www.thairath.co.th/content/404543>
- _____. (2557). ยกแรก! บนความสำเร็จกปส. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://www.thairath.co.th/content/401330>
- _____. (2557). บุคลากรแพทย์ มช. ต้านความรุนแรง-หนุณนายกา คนกลาง. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://www.thairath.co.th/content/423223>
- เนชั่นสุดสัปดาห์. (2544). “ภูมิธรรม เวชยชัย หัวหน้าหน่วยดับไฟสารพัดมือบ-ทักษิณ1”. 5-11 กุมภาพันธ์, 9(453), น. 18.

- _____. (2544). “คนเดือนตุลา อำนาจในมือทักษิณ”. 26 กุมภาพันธ์-4 มีนาคม, 9(456), น.10- 1.
- _____. (2549). “รากหญ้ากลางป่าปูน”. 17-23 มีนาคม, 14(720), น. 22.
- _____. (2549). “สัญญาอันตราย”. 24-30 มีนาคม, 14(721), น. 11.
- _____. (2549). “ยึดเหยี่ยวยาวนาน ไม่ชนะไม่เลิก”, 14(721), น. 18.
- _____. (2549). “นั่งรถไฟฟ้าไปมีอบไล่แมว”. 31มีนาคม – 6 เมษายน, 14(722), น. 25.
- _____. (2549). “ปชป.เติมพันสูง คดีนอมินีทรท”. 24-30 มีนาคม, 14(721), น. 11.
- _____. (2549). “วิพากกรรมสนธิ ลิ้มทองกุล”. 14-20 เมษายน, 14(724), น. 12.
- _____. (2549). “คำวินิจฉัยกลางศาลรัฐธรรมนูญเพิกถอนการเลือกตั้ง 2 เมษายน 2549”. 12-18 พฤษภาคม, 14(728), น. 14-5.
- _____. (2549). “รากหญ้ากลางป่าปูน”. 17-23 มีนาคม, 14(720), น. 22.
- _____. (2551). “ไฟส่องมหาจำลอง แม่ทัพยุทธการราชดำเนิน 2”. 30 พฤษภาคม – 5 มิถุนายน, 16(835), น. 13
- _____. (2551). “สำรวจเมืองพันธมิตร ที่มันฝ่ายต่อต้านระบอบทักษิณ”. 6-12 มิถุนายน, 16(836), น. 22.
- _____. (2551). “ชิงยึดทำเนียบ ไฟท์บังคับของพันธมิตร”. 20-26 มิถุนายน, 16(838), น. 12-3.
- บันทึก 6 ตุลา. (ม.ป.ป.). “การก่อกรณี 6 ตุลา”. สืบค้นออนไลน์ ที่มา <https://doct6.com/learn-about/how/chapter4>
- ประชาไท. (2549). 23 เครือข่ายองค์กรประชาชนภาคเหนือเตรียมชุมนุมที่เชียงใหม่ ไล่ "ทักษิณ". สืบค้น ออนไลน์. ที่มา <https://prachatai.com/journal/2006/02/7385>
- _____. (2549). รายงานพิเศษ : สัมผัสบรรยากาศบ้านเกิด "แมว" ก่อนชุมนุมใหญ่ 26 ก.พ. สืบค้น ออนไลน์. ที่มา <https://prachatai.com/journal/2006/02/7461>
- _____. (2549). โครงสร้างพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://prachatai.com/journal/2006/02/7283>
- _____. (2549). พระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2549. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://prachatai.com/journal/2006/02/7472>
- _____. (2549). พันมิตรฯเหนือ ประณามทักษิณลงโลก อ้างประชาธิปไตยบิดเบือน. สืบค้น ออนไลน์. ที่มา <https://prachatai.com/journal/2006/03/7790>.
- _____. (2549). พันมิตรเหนือจับตา "ทักษิณ-กรม.ทัวร์ขมิ้นเหนือ" อาจเข้าข่ายผิด กม.เลือกตั้ง. สืบค้น ออนไลน์. ที่มา <https://prachatai.com/journal/2006/08/9323>.
- _____. (2549). กวี-นักเขียนล้านนาจัดคปค.เร่งคืนอำนาจปชช. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://mgronline.com/politics/detail/9490000121719>.

- _____. (2549). ข่าวแถลงการณ์จากกลุ่มก้าวที่กล้าเพื่อประชาธิปไตย. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://prachatai.com/journal/2006/02/22246>
- _____. (2549). "ชัยพันธุ์" นำทีมฟ้อง "ทักษิณ-ปลอดประสพ" ชี้โครงการเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี ไม่ชอบด้วย กฎหมาย. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://prachatai.com/journal/2006/06/8626>
- _____. (2551). ยุทธการ 9 ท้าประชิดทำเนียบ พันธมิตรฯ ประกาศชัยชนะ (อีกแล้ว). สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://prachatai.com/journal/2008/06/17132>
- _____. (2551). เครือข่ายองค์กรประชาชนภาคเหนือ ออกแถลงการณ์ประณามพฤติกรรมนิยมใช้ความรุนแรงนายก. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://prachatai.com/journal/2008/05/16899>
- _____. (2551). สมานฉันท์เหนือแขวนป้ายดำกลางสะพานนอร์ธวอเตอร์วอนทุกฝ่ายยุติความรุนแรง- นายกรัฐมนตรี ลาออก. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://prachatai.com/journal/2008/09/18021>
- _____. (2551). Young PAD เชียงใหม่เรียกร้องเยาวชนเหนือร่วมชุมนุมพันธมิตร 23 พ.ย. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://prachatai.com/journal/2008/11/19015>
- _____. (2552). วิเคราะห์เชิงวิชาการ : คดีที่ดินรัชดา ฯ. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://prachatai.com/journal/2009/04/21013>
- _____. (2552). พันธมิตรฯตั้งพรรค "การเมืองใหม่" ชูเหลือง-เขียว "สมศักดิ์ โกศัยสุข" เป็นหัวหน้าพรรค ชั่วคราว. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://prachatai.com/journal/2009/06/24516>
- _____. (2553). เมื่อเชียงใหม่จะจัดการตนเอง. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://prachatai.com/journal/2010/12/32122>
- _____. (2555). นั्यानักข่าวพลเมือง : กำเนิด ความเสื่อมถอย และการเกิดใหม่? กรณีศึกษาภาคเหนือ ประเทศไทย ตอนที่ 1 ก่อนจะมี "นักข่าวพลเมือง" [1]. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://prachatai.com/journal/2012/12/44225>
- _____. (2555). นั्यानักข่าวพลเมือง : กำเนิด ความเสื่อมถอย และการเกิดใหม่? กรณีศึกษาภาคเหนือ ประเทศไทย ตอนที่ 1 ก่อนจะมี "นักข่าวพลเมือง" [1]. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://prachatai.com/journal/2012/12/44225>
- _____. (2555). เครือข่ายปกป้องสถาบันฯ ร้องผู้ว่าฯ เชียงใหม่ใช้กฎหมายกับกลุ่มแก้ไข-ยกเลิก ม. 112. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://prachatai.com/journal/2012/02/39157>
- _____. (2556). รายงาน: การตีความ ม.7 - รากความคิด 'สภาประชาชน' คนดีจัดการทุนสามานย์. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://prachatai.com/journal/2013/12/50263>

- _____. (2556). สุเทพ เทือกสุบรรณ ยกกระตักการชุมนุม 'ถอนรากถอนโคน' ระบอบทักษิณ. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://prachatai.com/journal/2013/11/49825>
- _____. (2556). 8 จังหวัดไม่สามารถรับสมัคร ส.ส. วันที่ 2 – ผู้ชุมนุมสงขลาไร้สถานที่ได้รับสมัคร. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://prachatai.com/journal/2013/12/50797>
- _____. (2557). กปปส.สงขลายืนยันไม่มีเลือกตั้ง 5 จังหวัด เพราะยึดบัตรไว้แล้ว. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://prachatai.com/journal/2014/02/51571>
- _____. (2557). ใครทำลายการเลือกตั้ง?. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://prachatai.com/journal/2014/12/57146>
- _____. (2559). จังหวัดจัดการตนเอง: นวัตกรรมของภาคประชาสังคม. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://prachatai.com/journal/2016/04/65233>
- _____. (2561). อนาคตใหม่ของการกระจายอำนาจ. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://prachatai.com/journal/2018/05/77197>
- _____. (2560). 11 ปีติงสาลเล่นการเมือง: โหมฆะเลือกตั้ง ยุบพรรค ยึดทรัพย์ ถอดถอน ลิดรอนนโยบาย(ฟัน จำนำข้าว). สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://prachatai.com/journal/2017/08/72959>.
- _____. (2560). “หม่อมเจ้าบวรเดช” กับการย้ายคดีอิทธิกรณ “ครูบาเจ้าศรีวิชัย” จากลำพูนสู่ เชียงใหม่- กรุงเทพฯ (จบ). สืบค้นออนไลน์. ที่มา https://www.matichonweekly.com/column/article_44355
- _____. (2561). ปีศาจทักษิณ: การเมืองสมัยรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร การสร้างประชาธิปไตยที่กินได้ ? . สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://prachatai.com/journal/2018/08/78236>
- _____. (2562). 44 ปีลอบสังหาร "อินตา ศรีบุญเรือง" ผู้นำชาวนาภาคเหนือ-ต่อสู้เพื่อสิทธิชาวนาไทย. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://prachatai.com/journal/2019/07/83664>
- ผู้จัดการรายวัน. (2549). “กลุ่มองค์กร-เครือข่ายพนักพลังปิดบัญชีทักษิณ”. 8 กุมภาพันธ์, น. 2.
- _____. (2549). “กลุ่มองค์กร-เครือข่ายพันธมิตรและแนวร่วมพนักพลังขับไล่ทักษิณ”. 26 กุมภาพันธ์, น. 5.
- _____. (2549). “ฉ้อเงินหลวงเซลิเยร์แมว เปิดพันธมิตรประช.เช็คบิล”. 10 กุมภาพันธ์, น. 1-2.
- _____. (2549). “พนักกำลังล่าซื้อไล่ทักษิณ”. 2 กุมภาพันธ์, น. 1, 3.
- _____. (2549). “คนไทยทุกภาคลุกฮือปิดบัญชีทักษิณ”. 12 กุมภาพันธ์, น. 9.
- _____. (2549). “พันธมิตรปลุกทั่วประเทศไล่”. 13 กุมภาพันธ์, น. 1-2.
- _____. (2549). “ทั่วประเทศพร้อมสามัคคีชุมนุม 26 ก.พ. ตั้งเวทีไล่ทักษิณ ทวงคืนประเทศ”. 26 กุมภาพันธ์, น.10.

- _____ . (2549). “พลังประชาชน”. 28 กุมภาพันธ์, น.34.
- _____ . (2549). “นิต้าถวายเป็นสัตย์ด้านแม่ พันธมิตรชม.ยันตั้งเวทีแน่”. 11 กันยายน, น.1-2.
- _____ . (2549). “ชุมนุมใหญ่22ก.ย. ครบ 1 ปีเมืองไทย”. 11 กันยายน, น.1-2.
- _____ . (2549). “ทั่วทุกภาคพอใจทหารล้อมระบอบแม่ จี้เร่งล้างบางทรราช – คินอำนาจปชช”. 11 กันยายน, น.7.
- _____ . (2551). “ราชินิกุล – สตรีผู้สูงศักดิ์ ประกาศชนมารโค่นล้มสถาบัน”. 1 - 2 พฤศจิกายน, น.5.
- _____ . (2551). “พันธมิตรฯอีสาน-เหนือเปิดเวทีคุ้มทม. ด้านขบวนการฉีกรธน.พอกมารแม่”. 28 พฤษภาคม, น.11.
- _____ . (2551). “เผยอีกจักรภพอันตราย”. 29 พฤษภาคม, น.1, 4.
- _____ . (2551). “นาที่ต่อนาที คลื่นมหาชนมีดฟ้ามัดดินหน้าทำเนียบ”. 21-22 มิถุนายน, น.3.
- _____ . (2551). “5 องค์ศรีอรุณประณามรัฐบาล ตัวการยุยงนำปช. ตีพันธมิตรฯ”. 3 กันยายน, น. 5.
- _____ . (2551). “พรม. ภูธรลุกฮือยึดสนามบิน-ศาลากลาง ไล่รัฐบาลชั่วบิบบหมักเล็กพรก.ฉุกเงิน”. 3 กันยายน, น.11.
- _____ . (2551). “แฉลี้ล่อแม่เกณฑชชายฉกรรจ์หัวละพันร่วมแก๊ง นปก.ป่วนพันธมิตรฯ-ชาว ASTV”. 4 กันยายน, น.11.
- _____ . (2551). “พรม.ทุกภาคทะลักเข้ากรุง บีกรัฐตำรวจปล่อย 2 แกนนำ”. 6 ตุลาคม, น. 4.
- _____ . (2551). “ทรราชฆ่าประชาชน”. 8 ตุลาคม, น. 1-3.
- _____ . (2551). “พันธมิตรฯตจว.เคลื่อนทัพใหญ่ประกาศชัด ไม่ชนะไม่กลับบ้าน”. 24 พฤศจิกายน, น. 3.
- ผู้จัดการออนไลน์. (2547). เปิดตัวภาคีเพื่อตอยหลวงเชียงดาวรวมพลังค้านสร้าง“กระเช้าไฟฟ้า”. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://mgronline.com/local/detail/9470000052382>
- _____ . (2549). พฤษภามิพ พลังประชาธิปไตยขับไล่เผด็จการ. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://mgronline.com/onlinesection/detail/9490000033969>
- _____ . (2549). พันธมิตรฯเชียงใหม่จัดร.หามือมีดปล่อยไปปลิวโจมตี. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://mgronline.com/politics/detail/9490000106673>
- _____ . (2549). ลำดับความเคลื่อนไหวการชุมนุม “กู่ชาติ” ณ บริเวณลานพระบรมรูปทรงม้า กรุงเทพมหานคร. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://mgronline.com/onlinesection/detail/9490000015576>

- _____. (2549). ลำดับเหตุการณ์ขับไล่ทักษิณ “เอาประเทศไทยคืนมา”. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://mgronline.com/onlinesection/detail/9490000026207>
- _____. (2549). พันธมิตร ปชช.ภาคเหนือพร้อมชุมนุมใหญ่ 25 มีนาคม. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://mgronline.com/local/detail/9490000040106>
- _____. (2549). ภาคประชาชนเชียงใหม่ย้ายจุดยื่นเคียงข้างพันธมิตร “กู้ชาติ”. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://mgronline.com/local/detail/9490000040624>
- _____. (2549). พันธมิตรฯเหนือ ประกาศร่วมชุมนุมใหญ่ไล่ “ทักษิณ”. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://mgronline.com/local/detail/9490000117677>
- _____. (2551). พันธมิตรฯหลายหมื่นเคลื่อนขบวน บุคลากรทูตอังกฤษ จี้ลากคอแม่ว-อ้อมมาลงโทษ. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://mgronline.com/politics/detail/9510000097754>
- _____. (2551). เวทีพันธมิตรฯ เชียงใหม่คึกเจ้าดวงเดือน-สุนทรীর่วมด้วย. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://mgronline.com/local/detail/9510000076366>
- _____. (2551). พันธมิตรฯเชียงใหม่นัดเปิดเวทีเช้า 13 ก.ค.ดึงวิทยากรตั้งขึ้นเวทีเพียบ. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://mgronline.com/local/detail/9510000079630>
- _____. (2552). จากแม่ยกสู่แกนนำเชียงใหม่รุ่น 2 ‘ป้าขาว-ป้าปุก’ แม่หญิงแถวหน้า. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://m.mgronline.com/daily/detail/9520000078177>
- _____. (2553). มาลีนนท์ & ช่อง 3 กองหนุน “เสื้อแดง”. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://mgronline.com/daily/detail/9530000040425>
- _____. (2556). เครือข่ายพลเมืองเชียงใหม่ฯ ยื่นคัดค้าน พ.ร.บ.นิรโทษกรรม ผ่าน ส.ว. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://mgronline.com/uptodate/detail/9560000138461>
- _____. (2556). คนเชียงใหม่ต้านล้างผิดคนโกง ไม่หวั่นแดงป่วน-นัดเป่านกหวีดกลางวงท่าแพเช้า. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://mgronline.com/local/detail/9560000146440>
- _____. (2556). กปปส.เชียงใหม่จี้ “ตระกูลชิน” ยุติบทบาทการเมือง-ปฏิเสธตัวตน “รบ.ปู”. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://mgronline.com/local/detail/9560000156181>
- _____. (2556). เวที กปปส.เชียงใหม่ยุติแล้ว ชุมนุมเรียกร้องไร้คนป่วนเช้า. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://mgronline.com/local/detail/9560000156937>
- _____. (2556). ชาวสวนดอกฯ จี้ “ปู-क्रम.” ลาออก-ตั้งรัฐบาลชั่วคราวปฏิรูป ปท.ก่อนเลือกตั้ง. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://mgronline.com/local/detail/9560000153457>
- โพสต์ทูเดย์. (2555). มือบหลากสีร่วมชุมนุมค้านปรองดองหน้าสภา. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://www.posttoday.com/politic/news/156915>

- _____ . (2557). พุทธะอิสระนัดมวลชน6โมงเช้าอุบแผนเคลื่อนไหว. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://www.posttoday.com/politic/news/270725>
- _____ . (2557). กปปส.จัด3ครัวใหญ่เลี้ยงมวลชนเวทีลาดพร้าว. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://www.posttoday.com/politic/news/271268>
- _____ . (2557). กปปส.แน่นปทุมวัน"มาร์ค-ชวน"ร่วมทักษายมวลชน. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://www.posttoday.com/politic/news/270519>
- มติชนสุดสัปดาห์. (2560). บันทึกประเทศไทย ‘2กุมภาพันธ์57’ เลือกตั้งโมฆะในประวัติศาสตร์ สุธง2.4 พันล้าน ไบเสรีจที่รอวันจ่าย?. สืบค้นออนไลน์. ที่มา https://www.matichonweekly.com/featured/article_23408
- มูลนิธิพัฒนาภาคเหนือ. (2558). ‘พ.ร.บ.ป่าชุมชน’ ยุคปฏิรูป อีกครั้งกับคำถาม ‘สิทธิชุมชน VS พื้นที่อนุรักษ์’. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <http://landjustice4thai.org/news.php?id=94>
- _____ . (ม.ป.ป.). ประวัติการก่อตั้งสหพันธ์เกษตรกรภาคเหนือ. สืบค้นออนไลน์. ที่มา http://www.landjustice4thai.org/corporate_npf.php
- ศรันยา สีมา. (ม.ป.ป.). จังหวัดจัดการตนเอง : แนวคิดในการปฏิรูปการปกครองส่วนท้องถิ่น. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://library2.parliament.go.th/ebook/content-issue/2558/hi2558-042.pdf>
- ศิลปวัฒนธรรม. (2561). ครูบาศรีวิชัย : “เจ้าตนบุญแห่งล้านนา” กับความขัดแย้งในคณะสงฆ์. สืบค้นออนไลน์. ที่มา https://www.silpa-mag.com/culture/article_14296
- ศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ. (2560). ข้อมูลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ปี พ.ศ. 2554. สืบค้น ออนไลน์. ที่มา https://data.go.th/th/dataset/item_5f27a093-15cb-416f-a9e0-45ae87a61a19
- สมาคมศูนย์รวมการศึกษาและวัฒนธรรมของชาวไทยภูเขาในประเทศไทย. (ม.ป.ป.). IMPECT กับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของชนเผ่าพื้นเมืองในประเทศไทย. สืบค้นออนไลน์. ที่มา https://impect.or.th/?page_id=7
- สุริยันต์ ทองหนูเอียด. (2564). ประวัติความเป็นมาของมูลนิธิพัฒนาภาคเหนือ. (มปพ.), น. 4; ชัยพงษ์ สำเนียง. (2563). สัมภาษณ์ อ.ชยันต์ วรรณระภูติ : วิวัฒนาการการก่อตัวของภาคประชาสังคมใน ภาคเหนือและสังคมไทย. (ออนไลน์) ที่มา <https://thecitizen.plus/node/32341>
- สำนักข่าวอินโฟเควสท์. (2551). พันธมิตรฯ เติมนุทธศาสตร์ดาวกระจายบุก ก.ล.ต.-ดีเอสไอ ทวงถามคดีทักษิณ. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://www.ryt9.com/s/iq02/369908>
- _____ . (2551). กลุ่มพันธมิตรเคลื่อนมือบดาวกระจายบุกปตท.แล้วเรียกร้องคืนสภาพรัฐวิสาหกิจ. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://www.ryt9.com/s/iq02/400947>

- _____ . (2555). พันธมิตรเคลื่อนขบวนถึงหน้าสภาฯ"จำลอง"ลั่นค้อนพ.ร.บ.ปรองดองถึงที่สุด. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://www.ryt9.com/s/iq02/1414085>
- สำนักข่าวอิศรา. (2556). ย้อนรอย “บรรทัดสุดท้าย” ม็อบการเมือง สมัย รบ.ยิ่งลักษณ์. สืบค้นออนไลน์. ที่มา https://www.isranews.org/isranews-scoop/25118-mob_25118.html.
- _____ . (2557). 9 ปี 2 รัฐประหาร เส้นทางต่อสู้เสื้อแดงได้ปีกทักษิณ. สืบค้นออนไลน์. ที่มา https://www.isranews.org/isranews-scoop/30088-udd_05_02.html
- _____ . (2557). 9 ชั่วโมงตามติด “สุเทพ” เดินชัตดาวน์กรุงเทพฯ. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://www.isranews.org/isranews-scoop/26561-suthep-shutdown.html>
- _____ . (2558). 11 ปีหรือเซะ...แผลในใจที่ยังไม่เลือนหาย กับบทเรียนที่รัฐ (ไม่) จดจำ. สืบค้นออนไลน์. ที่มา https://www.isranews.org/content-page/67-south-slide/38207-eleven_38207.html
- สำนักข่าวเอชโฟกัส. (2558). วิวัฒน์ ตามี : การไร้สัญชาติคือความอยุติธรรม. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://www.hfocus.org/content/2015/02/9385>
- สำนักงานเทศบาลตำบลบ้านกลาง จังหวัดลำพูน. (2563). อนุสาวรีย์พญาผาบศัตร์. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <http://www.banklanglp.go.th/main/index.php?modules=baanhau-6>
- อนุสรณ์สถาน 14 ตุลา. (ม.ป.ป.) 14 ตุลาในต่างจังหวัด: เชียงใหม่. สืบค้นออนไลน์ ที่มา <http://www.14tula.com/province/chiangmai.htm>
- iLaw. (2556). ร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิดเนื่องจากการชุมนุมทางการเมือง การ แสดงออกทางการเมืองของประชาชน พ.ศ. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://ilaw.or.th/sites/default/files/ร.บ.นิรโทษกรรม%20โดยวราชัย%20เหมะ.pdf>
- INN. (2556). ร.พ.สวนดอกเชียงใหม่หนุนปฏิรูปก่อนเลือกตั้ง. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://www.sanook.com/news/1396384/>
- Manager Online. (2548). ชี้ปรากฏการณ์สนธิช่ยมทรท. ปลุกคนเมือง-ชนบทไล่รัฐบาล. สืบค้นออนไลน์ ที่มา <https://mgronline.com/daily/detail/9480000173868>
- _____ . (2552). จากแม่ยกสู่นำเชียงใหม่รุ่น 2 ‘ป่าขาว-ป่าปุก’ แม่หญิงแถวหน้า. สืบค้นออนไลน์ ที่มา <https://mgronline.com/local/detail/9520000076632>
- _____ . (2556). คนเชียงใหม่ต้านล้างผิดคนโกง ไม่หวั่นแดงป่วน-นัดเป่านกหวีดกลางช่วงทำแพซ้่า. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <https://mgronline.com/local/detail/9560000146440>
- _____ . (2557). กปปส.เชียงใหม่ทำบุญไล่เสนียดจัญไรพื้นเมือง. สืบค้นออนไลน์ ที่มา <https://mgronline.com/local/detail/9570000035527>

- _____ . (2557). เครือข่ายผู้เดือดร้อนน้ำมันแพงเชียงใหม่ ร้อง คสช.ชะลอแยกท่อก๊าซและ
สัมปทาน ปิโตรเลียม. สืบค้นออนไลน์ ที่มา
<https://mgronline.com/local/detail/9570000097171>
- _____ . (2559). คนเชียงใหม่ยื่น “พล.อ.ประยุทธ์” เรียกร้องใช้ ม.44 ยุติต่อไปอนุญาตเหมือง
ทอง. สืบค้นออนไลน์ ที่มา <https://mgronline.com/local/detail/9590000047052>
Mthai. เปิดโผ79รายชื่อออกหมายเรียก คดียึดสนามบิน. สืบค้นออนไลน์. ที่มา
<https://news.mthai.com/politics-news/81417.html>
- Nation TV. (2557). พนง.ห้างดั่งแจ้งจับการ์ด กปปส.รุมตีบ-ฉกทรัพย์. สืบค้นออนไลน์. ที่มา
<https://www.nationtv.tv/main/content/378393252/>
- _____ . (2560). วันนี้ในอดีต 7ต.ค.51 การชุมนุมหน้าอาคารรัฐสภาไทย. สืบค้นออนไลน์. ที่มา
<https://www.nationtv.tv/main/content/378574009/>
- _____ . (2557). กปปส.เชียงใหม่ ทอยยเดินทางเข้ากรุงเทพ. สืบค้นออนไลน์. ที่มา
<https://www.nationtv.tv/main/content/378400322/>
- Sanook. (2553). กลุ่ม FB เชียงใหม่ยังค้านยุบสภา. สืบค้นออนไลน์. ที่มา
<https://www.sanook.com/news/928873/>
- Sirius. (2551). พันธมิตรก็มา อพันธมิตรก็มา(เหมือนกัน). สืบค้นออนไลน์. ที่มา
<http://oknation.nationtv.tv/blog/dogstar/2008/07/13/entry-1>
- Thai PBS News. (2561). ชาวเชียงใหม่ยื่นขอชะลอประมวลแหล่งก๊าซบงกช-เอราวัณ. สืบค้นออนไลน์
ที่มา <https://news.thaipbs.or.th/content/274750>
- Thaipublica. (2562). 26 ปี พ.ร.บ.ป่าชุมชน บทสะท้อนความมกานของประชาธิปไตยไทย. สืบค้น
ออนไลน์. ที่มา <https://thaipublica.org/2019/04/kritsada-boonchai-04/>
- The Momentum. (2561). ออกจากป่า สร้างอาสาสมัคร สู่พรรค ‘ผี’ : เส้นทางชีวิตของ ‘ภูมิธรรม
เวชย ชัย’. สืบค้นออนไลน์. ที่มา [https://themomentum.co/phumtham-
wechayachai-pheu-thai- party/](https://themomentum.co/phumtham-wechayachai-pheu-thai-party/)
- Voice Online. (2560). ย้อน9 ปีพันธมิตรฯ ยึดสนามบินศก.เสียหาย2แสนล้าน. สืบค้นออนไลน์. ที่มา
<https://voicetv.co.th/read/H1XRcZHxf>
- _____ . (2561). เลือดชั้นจิ้งจาง - รู้จัก “เสี่ยโพน-พงศ์กวีณ จิงรุ่งเรืองกิจ” อีกหนึ่งคนตระกูลจิงใน
สนามการเมือง. สืบค้นออนไลน์. ที่มา <http://www.voicetv.co.th/read/SkRwHwN9m>

สื่อสังคมออนไลน์

กปส เชียงใหม่. (29 มีนาคม 2557). คนเชียงใหม่เจอกันที่หมู่บ้านลาดพร้าวเนื้อเจ้า. [Facebook Post]. สืบค้นจาก

<https://www.facebook.com/pdrccmcm/photos/a.589121704501369/613717932041746/?type=3&theater>

_____ . (29 มีนาคม 2557). กปสเชียงใหม่ร่วมประชุม. [Facebook Post]. สืบค้นจาก

<https://www.facebook.com/pdrccmcm/photos/a.589121704501369/617554648324741/?type=3&theater>

ออย ซอยห้า. (6 พฤศจิกายน 2556). อาจารย์และนายก...ออกมาต่อต้านพรบนิรโทษกรรม.

[Facebook Post]. สืบค้นจาก

<https://www.facebook.com/photo.php?fbid=10200905727183345&set=a.1818233573507&type=3&theater>

_____ . (1 ธันวาคม 2556). เพื่อชาติ น้อยกว่านี้ได้อย่างไร. [Facebook Post]. สืบค้นจาก

<https://www.facebook.com/photo.php?fbid=576671935722017&set=a.167097036679511&type=3&theater>

Bella Intaranan. (9 พฤศจิกายน 2556). ปรี๊ด ปรี๊ด ปรี๊ด...ประตู่ท่าแพ. [Facebook Post]. สืบค้นจาก

<https://www.facebook.com/photo.php?fbid=636234633086271&set=a.473310492712020&type=3&theater>

_____ . (9 มกราคม 2557). ซีนใจที่สุดมองไปทางใดก็มีแต่สีหม้อห้อม. [Facebook Post].

สืบค้น จาก

<https://www.facebook.com/photo.php?fbid=684295228280211&set=a.473310492712020&type=3&theater>

_____ . (18 ธันวาคม 2556). ด้วยน้ำพิกน้ำแรงของทุกคน. [Facebook Post]. สืบค้นจาก

<https://www.facebook.com/photo.php?fbid=656010501108684&set=a.473310492712020&type=3&theater>

Luktungclub. (28 เมษายน 2554). สุริยันต์ ทองหนูเอียด 01-12-51. [วิดีโอ]. สืบค้นจาก

<https://www.youtube.com/watch?v=emofHBS7kFk>

Nopadol Prompasit. (10 เมษายน 2557). สัมภาษณ์ เลขา กปส.เชียงใหม่ กฤษณ์ ศรีเปารยะ. [วิดีโอ]

ทัศน์]. สืบค้นจาก <https://www.youtube.com/watch?v=-rftJ7yDE28>

Panupong Weeratuntayaporn. (6 พฤศจิกายน 2556). พี่น้องมาร่วมต้านนิรโทษ. [Facebook

Post]. สืบค้นจาก

https://www.facebook.com/photo.php?fbid=723887640958025&set=pcb.72388953429_1169&type=3&theater

_____. (11 พฤศจิกายน 2556). ร้องเพลงชาติดูโคมไฟ. [Facebook Post]. สืบค้นจาก

https://www.facebook.com/photo.php?fbid=726543670692422&set=pcb.72654432069_2357&type=3&theater

_____. (18 พฤศจิกายน 2556). นำเอกสารมาขึ้น. [Facebook Post]. สืบค้นจาก

https://www.facebook.com/photo.php?fbid=730840580262731&set=a.4935971473204_10&type=3&theater

_____. (24 พฤศจิกายน 2556). พี่น้องคนเชียงใหม่กว่า 500 คน นัดรวมตัวที่สวนสุขภาพ.

[Facebook Post]. สืบค้นจาก

https://www.facebook.com/photo.php?fbid=736004826412973&set=a.1832127250255_22&type=3&theater

_____. (9 ธันวาคม 2556). ชาวเชียงใหม่กว่า 3,000 คนรวมตัวหน้าศาลาธรรม. [Facebook Post]. สืบค้นจาก

https://www.facebook.com/profile.php?id=100000103864542&sk=media_set&set=a.74_4413642238758&type=3

Prachatai. (15 กรกฎาคม 2560). Katherine A. Bowie: Khruba Srivichai: From Sacred

Biography to National Historiography. [วีดิทัศน์]. สืบค้นจาก

<https://www.youtube.com/watch?v=ZHuN5KYQ1Cc>

Sirianong Serene Namwongprom. (28 มีนาคม 2557). นำเงินรายได้ไปถึงมือนิติธร ล้ำเหลือ ถึงหลังเวที. [Facebook Post]. สืบค้นจาก

https://www.facebook.com/photo.php?fbid=718626104824504&set=pcb.71862625482_4489&type=3&theater

_____. (29 มีนาคม 2557). เก็บตกรูปจากบนเวทีกปปส. สวนลุ่มพินิจของคชป. [Facebook Post]. สืบค้นจาก

https://www.facebook.com/photo.php?fbid=719129944774120&set=pcb.71913085144_0696&type=3&theater

การสัมภาษณ์

กฤษณ์ ศรีเปารยะ. (24 กันยายน 2563). สัมภาษณ์

คเชนุ ฉายศรีสินธุ์. (28 มิถุนายน 2563). สัมภาษณ์.

- ชมพูนุท โทสินธิติ. (24 มิถุนายน 2563). สัมภาษณ์.
- ชัยพันธ์ ประภาสวัต. (19 ตุลาคม 2563). สัมภาษณ์.
- นาง ข. (1 ตุลาคม 2563). สัมภาษณ์.
- นาง น. (12 มิถุนายน 2563). สัมภาษณ์.
- นาง ส. (21 กันยายน 2563). สัมภาษณ์.
- นาย ฉ. (7 สิงหาคม 2563). สัมภาษณ์.
- นาย ด. (21 มิถุนายน 2563). สัมภาษณ์.
- นาย ท. (3 สิงหาคม 2563). สัมภาษณ์.
- นาย พร. (18 กันยายน 2563). สัมภาษณ์.
- นาย วัน. (5 สิงหาคม 2563). สัมภาษณ์.
- นาย วิท. (22 กันยายน 2563). สัมภาษณ์.
- นาย ศ. (25 มิถุนายน 2563). สัมภาษณ์.
- นาย สี (31 กรกฎาคม 2563). สัมภาษณ์.
- นิคม พุทธา. (21 กันยายน 2563). สัมภาษณ์.
- นิตยาพร สุวรรณชิน. (24 มิถุนายน 2563). สัมภาษณ์.
- บัณรส บัวคลี. (28 กรกฎาคม 2563). สัมภาษณ์.
- บงกช ตูลานนท์. 15 กันยายน 2563). สัมภาษณ์.
- ปัทมาพร บัวแดง. (4 ตุลาคม 2563). สัมภาษณ์.
- ภาณุพงศ์ วีรตันตยานนท์. (17 กันยายน 2563). สัมภาษณ์.
- ยุทธพงศ์ ชันประกอบ. (25 พฤศจิกายน 2563). สัมภาษณ์.
- สุพรรณษา สุริยวงศ์. (20 กันยายน 2563). สัมภาษณ์.
- สุรียันต์ ทองหนูเอียด. (6 กรกฎาคม 2563). สัมภาษณ์
- _____. (1 มีนาคม 2564). สัมภาษณ์

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	จุฑามาศ สังข์เงิน
วัน เดือน ปี เกิด	4 ธันวาคม 2531
สถานที่เกิด	จังหวัดนครสวรรค์
วุฒิการศึกษา	รัฐศาสตรบัณฑิต (การเมืองการปกครอง) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2554 รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2558
ที่อยู่ปัจจุบัน	69/1 หมู่ 13 ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ 50210

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY